Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015

Oulu

MAAKUNNALLISESTI JA VALTAKUNNALLISESTI (RKY 2009) ARVOKKAAT ALUEET SEKÄ NIIDEN SISÄLTÄMÄT KOHTEET

I POKKINEN

Hallituskadun moderni keskusta	**maakunnallisesti arvokas**
1960-luvun postitalo	maakunnallisesti arvokas
As Oy Oulun Kassatalo	maakunnallisesti arvokas
As Oy Oulun Kirkkokatu 7	paikallisesti arvokas
As Oy Vakuutustorni	maakunnallisesti arvokas
Asunto Oy Oulun Valkea Linna	maakunnallisesti arvokas
Entinen HOP:n talo	maakunnallisesti arvokas
Hotelli-ravintola Arina	maakunnallisesti arvokas
Kalevan vanha toimitalo	maakunnallisesti arvokas
Kaupungintalo	valtakunnallisesti arvokas
Kiinteistö Oy Säästö-Ruutta	maakunnallisesti arvokas
Klubitalo Oy	maakunnallisesti arvokas
Oulun Osuuspankin pääkonttori	maakunnallisesti arvokas
Puistola	maakunnallisesti arvokas
Vakuutustalo	maakunnallisesti arvokas
Yhdystorni	maakunnallisesti arvokas
Kaupunginojan varren puistovyöhyke (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Entinen Keskuskansakoulu	maakunnallisesti arvokas
Entinen Kirkkotorin kansakoulu	valtakunnallisesti arvokas
Hallituspuisto	valtakunnallisesti arvokas
Karjasillanpuisto	valtakunnallisesti arvokas
Kaupungintalo	valtakunnallisesti arvokas
Lyötynpuisto	valtakunnallisesti arvokas
Madetojan puisto	valtakunnallisesti arvokas
Maria Silfvanin puisto	valtakunnallisesti arvokas
Otto Karhin puisto	valtakunnallisesti arvokas
Pokkisenpuisto	valtakunnallisesti arvokas
Snellmaninpuisto	valtakunnallisesti arvokas
Vaaranpuisto	valtakunnallisesti arvokas
Oulun rantakorttelien julkinen kaupunkitila (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Aleksinkulma. ent. Oulun kauppaklubi	valtakunnallisesti arvokas
Byströmin talot	valtakunnallisesti arvokas
Entinen Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston päärakennus	valtakunnallisesti arvokas
Entinen Tervosen talo	valtakunnallisesti arvokas
Höckertin talo	valtakunnallisesti arvokas
Jurveliuksen talo	valtakunnallisesti arvokas
Kauppahalli	valtakunnallisesti arvokas
Lundbergin eli Teräksen talo	valtakunnallisesti arvokas
Nuoriso- ja kulttuurikeskus, entinen poliisilaitos	valtakunnallisesti arvokas
Oulu10, entinen Suomen Pankki	valtakunnallisesti arvokas
Oulun kaupunginteatteri	valtakunnallisesti arvokas
Oulun pääkirjasto	valtakunnallisesti arvokas
Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston puurakennukset sekä piharakennus	valtakunnallisesti arvokas
Ranta-aitat	valtakunnallisesti arvokas
Tuomiokapitulin rakennukset	valtakunnallisesti arvokas
Oulun vanha monumentaalikeskus ja Franzénin puisto (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Entinen läänin maanmittauskonttori	valtakunnallisesti arvokas
Franzénin talo	valtakunnallisesti arvokas
Franzéninpuisto	valtakunnallisesti arvokas
Kolmiotalo	valtakunnallisesti arvokas
Lääninhallituksen lisärakennus	maakunnallisesti arvokas
Lääninhallitus	valtakunnallisesti arvokas
Oulun lyseo	valtakunnallisesti arvokas
Oulun NMKY:n vanha puutalo	valtakunnallisesti arvokas
Oulun tuomiokirkko	valtakunnallisesti arvokas
Siemssenin talo	valtakunnallisesti arvokas
Suomen pankki	valtakunnallisesti arvokas
Öbergin talo	valtakunnallisesti arvokas
Rotuaarin ympäristön liikerakentaminen	**maakunnallisesti arvokas**
As Oy Kauppasaari	paikallisesti arvokas
As Oy Kirjokulma	paikallisesti arvokas
As Oy Pohjantalo	maakunnallisesti arvokas
Entinen H. W. Snellmanin Rautatalo	maakunnallisesti arvokas
Entinen Oulun aluesäästöpankki	maakunnallisesti arvokas
Entinen postitalo	maakunnallisesti arvokas
Kansallis-Osake-Pankki	maakunnallisesti arvokas
Kiistola, Kirkkokatu 31	paikallisesti arvokas
Kirkkokatu 10	maakunnallisesti arvokas

Oulu Oy:n pääkonttori, Kiinteistö Oy Torikatu 15	paikallisesti arvokas
Pakkahuoneenkatu 12 (Kiinteistö oy Kirkkokatu 8)	paikallisesti arvokas
Pallas	maakunnallisesti arvokas
Pekurinkulma	maakunnallisesti arvokas
Säästöpankki Sampo	paikallisesti arvokas
Tuomarien talo	maakunnallisesti arvokas
Zivagon talo	maakunnallisesti arvokas

II VAARA

Oulun rautatieasema (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Oulun rautatieasema ja kahvilarakennus	valtakunnallisesti arvokas
Ruutukaava-alueen jälleenrakennusajan asuinkorttelit	**maakunnallisesti arvokas**
As Oy Nykäsenoja	paikallisesti arvokas
Asemakatu 18	paikallisesti arvokas
Kajaaninkadun jälleenrakennusajan asuinkortteli	maakunnallisesti arvokas
Vikkulan talo, As Oy Asemakatu 12	paikallisesti arvokas

III VANHATULLI

Kuusiluoto	**maakunnallisesti arvokas**
Entinen Oulun kauppaopisto	maakunnallisesti arvokas
Oulun suomalainen yhteiskoulu	maakunnallisesti arvokas
Pienkerrostalot, Kuusiluoto	maakunnallisesti arvokas
Puutalot ja piharakennukset, Kuusiluoto	maakunnallisesti arvokas
Rivitalot, Kuusiluoto	maakunnallisesti arvokas
Oulun Diakonissalaitos	**maakunnallisesti arvokas**
ODL - Oulun Diakonissalaitoksen kuntotalo	maakunnallisesti arvokas
ODL - Oulun Diakonissalaitos	maakunnallisesti arvokas
Oulun SOK:n konttori- ja varastorakennus (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
SOK:n konttori- ja varastorakennus	valtakunnallisesti arvokas
Torikadun puutalot	**maakunnallisesti arvokas**
Liljeblomin talo	maakunnallisesti arvokas
Riekin-Santaholman talo	maakunnallisesti arvokas
Waenerbergin talo	maakunnallisesti arvokas

IV HOLLIHAKA

Nuottasaarenkadun puutalokorttelit	**maakunnallisesti arvokas**
Asuntoyhtymä Kiila	maakunnallisesti arvokas
Koiton kortteli	maakunnallisesti arvokas

VI MYLLYTULLI

Hupisaarten-Plaatansaaren puistoalue	**valtakunnallisesti arvokas**
Ainola	valtakunnallisesti arvokas
Dammisaaren asuinrakennukset	valtakunnallisesti arvokas
Entinen sähkölaitoksen koneasema	maakunnallisesti arvokas
Entinen sähkölaitoksen konttori	maakunnallisesti arvokas
Kiikkusaaren kasvihuoneet	maakunnallisesti arvokas
Rauhala	valtakunnallisesti arvokas
Sahasaaren rakennukset	maakunnallisesti arvokas
Tervaveneiden vetomöljä	valtakunnallisesti arvokas
Åströmin puisto	valtakunnallisesti arvokas
Lasaretinsaari (Sairaalasaari)	**valtakunnallisesti arvokas**
Entinen Oulun lääninsairaala (Lasaretti)	valtakunnallisesti arvokas
Entinen Oulun lääninsairaalan mielisairaala (Kapula)	valtakunnallisesti arvokas
Kilstupa	valtakunnallisesti arvokas
Talousrakennus (Esikunta)	valtakunnallisesti arvokas
Oulun vankila (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Entinen kruununvankilan putka	maakunnallisesti arvokas
Oulun vankila	valtakunnallisesti arvokas
Oxenstiernan talo	valtakunnallisesti arvokas
Vankila-alueen muut puurakennukset	paikallisesti arvokas
Veturikortteli	**maakunnallisesti arvokas**
Ainolan päiväkoti	paikallisesti arvokas
Rautatieasunnot Oy	paikallisesti arvokas
Åströmin nahkatehdas	**valtakunnallisesti arvokas**
Dammisaaren asuinrakennukset	valtakunnallisesti arvokas
Rauhala	valtakunnallisesti arvokas
Taidemuseo, ent. Åströmin liimatehdas ja konttorirakennus	valtakunnallisesti arvokas
Åströmin entinen päällisnahkatehdas	valtakunnallisesti arvokas
Åströmin entinen valjasnahkatehdas	maakunnallisesti arvokas
Åströmin entinen varikkorakennus	maakunnallisesti arvokas
Åströmin tehtaan voima-asema ja vesitorni	valtakunnallisesti arvokas
Åstömin entinen pohjanahkatehdas (As Oy Ainolan portti)	maakunnallisesti arvokas

HIETASAARI

Hietasaaren huvila-alue (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**

HIUKKAVAARA

Hiukkavaaran kasarmialue	**maakunnallisesti arvokas**
Hiukkavaaran kasarmin 1950-luvun ruokala H2	maakunnallisesti arvokas
Hiukkavaaran kasarmin asuinkerrostalot	maakunnallisesti arvokas
Hiukkavaaran kasarmin esikunta H1	paikallisesti arvokas
Hiukkavaaran kasarmin hevostalli ja ajoneuvovarastot	maakunnallisesti arvokas
Hiukkavaaran kasarmin kasarmi K3	maakunnallisesti arvokas
Hiukkavaaran kasarmin poliklinikka	maakunnallisesti arvokas
Hiukkavaaran kasarmit K1, K2, K4 ja K5	paikallisesti arvokas

HÖYHTYÄ

Höyhtyä	**maakunnallisesti arvokas**
1950-luvun Karjasillan keskikoulu	maakunnallisesti arvokas
Höyhtyän jälleenrakennuskauden paritalot	maakunnallisesti arvokas
Höyhtyän lastenkoti ja lastentarha	maakunnallisesti arvokas
Höyhtyän punatiiliset rivitalot	maakunnallisesti arvokas
Höyhtyän selvaakitalot	maakunnallisesti arvokas
Karjasillan kirkko	maakunnallisesti arvokas
Lintulammen koulu	maakunnallisesti arvokas

INTIÖ

Oulun hautausmaa (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Hautajaishuoneisto, entinen hautausmaan vahtitupa	valtakunnallisesti arvokas
Intiön kappeli	valtakunnallisesti arvokas
Vanha kappeli	valtakunnallisesti arvokas

Oulun kasarmi	**maakunnallisesti arvokas**
1950-60-luvun kivikasarmit	maakunnallisesti arvokas
Kasarmin ruokala H14	paikallisesti arvokas
Kasarmin sotilaskoti H16	maakunnallisesti arvokas
Kasarmin tarvikevarastot	maakunnallisesti arvokas
Kenttätien 1950-60-lukujen asuinrakennukset	maakunnallisesti arvokas
Oulun kasarmin liikuntahalli	paikallisesti arvokas
Oulun puukasarmialueen muotopuisto	maakunnallisesti arvokas
Pesula	maakunnallisesti arvokas
Soittola	maakunnallisesti arvokas

Oulun tarkka-ampujakasarmit (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**

KARJASILTA

Karjasillan jälleenrakennuskauden asuinalue (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Oulun Musiikkikeskuksen ensimmäinen vaihe	maakunnallisesti arvokas
Pohjankartanon koulu	maakunnallisesti arvokas

KAUKOVAINIO

Kaukovainion moderni metsälähiö	**maakunnallisesti arvokas**
As Oy Kaukovainion Sato ja As Oy Sato-Vainio	paikallisesti arvokas
As Oy Kotkanpoika, As Oy Helatorni ja As Oy Vaskikotka	paikallisesti arvokas
Haulitien rivitalot	maakunnallisesti arvokas
Hiirosenkoti	maakunnallisesti arvokas
Kanahaukantien ja Varpushaukantien kerrostalot (suun. Savolainen&Torvikoski)	paikallisesti arvokas
Kaukovainion kappeli/seurakuntatalo	paikallisesti arvokas
Kaukovainion rivitalot	maakunnallisesti arvokas
Koulu-kirjasto (ent. Kaukovainion kansakoulu)	paikallisesti arvokas
Maljatien rivitalot	paikallisesti arvokas
Tornihaukantien kerrostalot	maakunnallisesti arvokas
Tuulihaukantien ja Nuolihaukantien kerrostalot	maakunnallisesti arvokas

KIRKKOKANGAS

Oulujoen kirkko (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Oulujoen kirkko	valtakunnallisesti arvokas
Oulujoen pappila	valtakunnallisesti arvokas

Oulujoen kirkon ympäristö	**maakunnallisesti arvokas**
Oulujoen kirkko	valtakunnallisesti arvokas
Oulujoen koulu	maakunnallisesti arvokas
Oulujoen pappila	valtakunnallisesti arvokas

KONTINKANGAS

Entinen Oulun lääninsairaala	**maakunnallisesti arvokas**
1940-luvun lääninsairaalan kappeli ja ruumishuone	maakunnallisesti arvokas
1940-luvun Oulun lääninsairaala	maakunnallisesti arvokas
Kontinkankaan Invalidihuoltolaitos (nykyinen työkeskus)	maakunnallisesti arvokas
Oulun lääninsairaalan asuntola	maakunnallisesti arvokas
Oulun sairaanhoitajaopisto	**maakunnallisesti arvokas**
Oulun sairaanhoitajaopisto, vanhin koulurakennus Honka	maakunnallisesti arvokas
Oulun sairaanhoitajaopiston asuinkerrostalot A, B, C ja D	maakunnallisesti arvokas
Oulun yliopistollinen sairaala, Lääketieteellisen tiedekunnan kampus ja asuinkerrostalot	**maakunnallisesti arvokas**

KORPI

Saviharju	**maakunnallisesti arvokas**
Entinen Saviharjun sepän talo eli Erkkilä	paikallisesti arvokas
Isola	paikallisesti arvokas
Jääkärin tila	maakunnallisesti arvokas
Saarelan talo	paikallisesti arvokas
Saviharju eli Ylitalo	paikallisesti arvokas

KOSKELA

Niittyaron vuoden 1976 asuntomessualue	**maakunnallisesti arvokas**
As Oy Niittyapila	maakunnallisesti arvokas

KOSKIKESKUS

Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset - Merikosken voimala ja Toivoniemen asuinalue (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Karmankota	maakunnallisesti arvokas
Koskilinnan pistetalot	maakunnallisesti arvokas
Koskitien eteläpuolen rivitalo ja pientalot	maakunnallisesti arvokas
Merikosken voimalaitos	valtakunnallisesti arvokas
Toivoniemen asemakaava ja pistetalot	valtakunnallisesti arvokas
Tuiranportti, Koskitie 26 ja 28	maakunnallisesti arvokas
Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Ainola	valtakunnallisesti arvokas
Dammisaaren asuinrakennukset	valtakunnallisesti arvokas
Emalitehdas	maakunnallisesti arvokas
Entinen Oulun lääninsairaala (Lasaretti)	valtakunnallisesti arvokas
Entinen Oulun lääninsairaalan mielisairaala (Kapula)	valtakunnallisesti arvokas
Entinen Oulun synnytyssairaala	valtakunnallisesti arvokas
Entinen sähkölaitoksen koneasema	maakunnallisesti arvokas
Entinen sähkölaitoksen konttori	maakunnallisesti arvokas
Hermola	valtakunnallisesti arvokas
Johanssonin-Saukkosen talo	maakunnallisesti arvokas
Kiikkusaaren kasvihuoneet	maakunnallisesti arvokas
Kilstupa	valtakunnallisesti arvokas
Kolmen fröökynän talo (Arkkitehtikillan kiltatalo)	paikallisesti arvokas
Konepaja Oy:n työväen asunnot, Pikisaarentie 5	maakunnallisesti arvokas
Konepaja Oy:n työväen asunnot, Pikisaarentie 7	maakunnallisesti arvokas
Konepajan asuin- ja konttorirakennus	valtakunnallisesti arvokas
Konepajan valimo ja porttirakennus	valtakunnallisesti arvokas
Kuurojenkoulu	valtakunnallisesti arvokas
Linnansaari	valtakunnallisesti arvokas
Matilan talo ja Kolmen Fröökynän talo	maakunnallisesti arvokas
Merijalin tehtaan puurakennus	maakunnallisesti arvokas
Myllytullin koulu	valtakunnallisesti arvokas
Oulun entisen kaupunginsairaalan yleisosastoa palvelleet apurakennukset	maakunnallisesti arvokas
Oulun entisen kunnallissairaalan osasto 3	maakunnallisesti arvokas
Oulun entisen kunnallissairaalan tarttuvatautisten osasto	valtakunnallisesti arvokas
Oulun entisen kunnallissairaalan yleisosasto	valtakunnallisesti arvokas
Oulun entisen kunnallissairaalan ylilääkärin asunto	valtakunnallisesti arvokas
Pajakatu 3	maakunnallisesti arvokas
Pikisaarentie 8	maakunnallisesti arvokas
Pikisaarentie 9	maakunnallisesti arvokas
Polttimokatu 2	paikallisesti arvokas
Polttimokatu 6	maakunnallisesti arvokas
Pursitie 2	maakunnallisesti arvokas
Pursitie 3	maakunnallisesti arvokas
Pursitie 4-6	maakunnallisesti arvokas
Puusepänverstas Koskitie 20	maakunnallisesti arvokas
Raatin nuorisotalo	maakunnallisesti arvokas
Rauhala	valtakunnallisesti arvokas
Sahasaaren rakennukset	maakunnallisesti arvokas
Sokeri-Jussin Kievari	maakunnallisesti arvokas
Suolamakasiini	maakunnallisesti arvokas
Taidemuseo, ent. Åströmin liimatehdas ja konttorirakennus	valtakunnallisesti arvokas
Talousrakennus (Esikunta)	valtakunnallisesti arvokas

Tervaveneiden vetomöljä	valtakunnallisesti arvokas
Villatehdas ja Mallassauna	valtakunnallisesti arvokas
Åströmin entinen päällisnahkatehdas	valtakunnallisesti arvokas
Åströmin entinen valjasnahkatehdas	maakunnallisesti arvokas
Åströmin entinen varikkorakennus	maakunnallisesti arvokas
Åströmin puisto	valtakunnallisesti arvokas
Åströmin tehtaan voima-asema ja vesitorni	valtakunnallisesti arvokas
Åstömin entinen pohjanahkatehdas (As Oy Ainolan portti)	maakunnallisesti arvokas

LAANILA

Laanila	**maakunnallisesti arvokas**
Alvar Aallon sauna	maakunnallisesti arvokas
As Oy Laanila V	maakunnallisesti arvokas
Huvila Onnela	maakunnallisesti arvokas
Laanilan koulu	paikallisesti arvokas
Laanilan virkatalo	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Alvar Aallon insinöörien rivitalo	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Kaustisointilaitos	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Kerrostalot	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Kompressorihalli	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Konekorjaamo	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Konttori	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Korjaushalli	paikallisesti arvokas
Typpi Oy, Kytkinlaitos	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Käyttölaboratorio	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Palautuspumppuasema	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Paloasema	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Pesula	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Porttipaviljonki	paikallisesti arvokas
Typpi Oy, Rantapumppuasema	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Ruokalarakennus (Huoltola)	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Seoslannoitetehdas ja lannoitevarastot	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Tarvikevarasto /Keskusvarasto	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Tehtaanjohtajan asunto	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Tutkimuskeskus (Tutkimuslaboratorio)	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Varaosavarasto	paikallisesti arvokas
Typpi Oy, Varastorakennus, (Koetehdas)	maakunnallisesti arvokas
Typpi Oy, Voimalaitos	maakunnallisesti arvokas
Nokkalan ranta	**maakunnallisesti arvokas**
Ahtela	maakunnallisesti arvokas
Laanilan kansakoulu	maakunnallisesti arvokas

LIMINGANTULLI

VR:n Nokelan varikkoalue	**maakunnallisesti arvokas**
Nokelan varikkoalueen toimistorakennus	maakunnallisesti arvokas
Nokelan varikkoalueen työ- ja huoltorakennukset	maakunnallisesti arvokas
Nokelan varikkoalueen vesitorni	maakunnallisesti arvokas
Veturitalli-1	maakunnallisesti arvokas
Veturitalli-2	maakunnallisesti arvokas

LINNANMAA

1980-luvun Teknologiakylä	**maakunnallisesti arvokas**
Oulun yliopisto (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Pyhän Luukkaan kappeli	valtakunnallisesti arvokas

MADEKOSKI

Turkansaaren ulkomuseo (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Turkansaaren kirkko	valtakunnallisesti arvokas

MAIKKULA

Maikkulan ranta- ja viljelysmaisema	**maakunnallisesti arvokas**
Hakola	paikallisesti arvokas
Kangas-Mikkola (entinen Rantala)	maakunnallisesti arvokas
Kontio	maakunnallisesti arvokas
Maikkula	maakunnallisesti arvokas
Markuksela	maakunnallisesti arvokas
Maikkulan reservikomppania (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Maikkulanraitti	**maakunnallisesti arvokas**
Maikkulan alakoulu	maakunnallisesti arvokas
Maikkulan päiväkoti ja neuvola	maakunnallisesti arvokas
Maikkulan yläkoulu	paikallisesti arvokas

PATENIEMI

Pateniemen sahayhdyskunta (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Honkapirtti	valtakunnallisesti arvokas
Nikkaripirtti	valtakunnallisesti arvokas
Pateniemen sahan konttorirakennukset	valtakunnallisesti arvokas
Pateniemen sahan paloasema	valtakunnallisesti arvokas
Pateniemen sahan ruokalarakennus	valtakunnallisesti arvokas
Pateniemen sahan työntekijöiden asunnot	valtakunnallisesti arvokas
Porilan mansardikattoiset asuinrakennukset	valtakunnallisesti arvokas

PELTOLA

Oulunsuun sairaala-alue	**maakunnallisesti arvokas**
Alilääkärien asuinrivitalo	maakunnallisesti arvokas
Entinen hoitajien rakennus	maakunnallisesti arvokas
Entinen ylilääkärin asunto	maakunnallisesti arvokas
Entinen ylilääkärin ja taloudenhoitajan asuintalo	maakunnallisesti arvokas
Oulun piirimielisairaalan työväen asuintalo	maakunnallisesti arvokas
Piirimielisairaala 1 (PS1)	maakunnallisesti arvokas
Piirimielisairaala 2 (PS2)	maakunnallisesti arvokas
Piirimielisairaala 3 (PS3)	maakunnallisesti arvokas
Piirimielisairaalan 1950-luvun asuinkerrostalot	maakunnallisesti arvokas
Piirimielisairaalan entinen lämpökeskus	paikallisesti arvokas
Piirimielisairaalan entinen talousrakennus (PT1)	maakunnallisesti arvokas
Piirimielisairaalan entinen tutkimus- ja hallintokeskus	maakunnallisesti arvokas

PIKISAARI

Pikisaari	**valtakunnallisesti arvokas**
Emalitehdas	maakunnallisesti arvokas
Johanssonin-Saukkosen talo	maakunnallisesti arvokas
Kolmen fröökynän talo (Arkkitehtikillan kiltatalo)	paikallisesti arvokas
Konepaja Oy:n työväen asunnot, Pikisaarentie 5	maakunnallisesti arvokas
Konepaja Oy:n työväen asunnot, Pikisaarentie 7	maakunnallisesti arvokas
Konepajan asuin- ja konttorirakennus	valtakunnallisesti arvokas
Konepajan valimo ja porttirakennus	valtakunnallisesti arvokas
Matilan talo ja Kolmen Fröökynän talo	maakunnallisesti arvokas
Pajakatu 3	maakunnallisesti arvokas
Pikisaarentie 8	maakunnallisesti arvokas
Pikisaarentie 9	maakunnallisesti arvokas
Polttimokatu 2	paikallisesti arvokas
Polttimokatu 6	maakunnallisesti arvokas
Pursitie 2	maakunnallisesti arvokas
Pursitie 3	maakunnallisesti arvokas
Pursitie 4-6	maakunnallisesti arvokas
Sokeri-Jussin Kievari	maakunnallisesti arvokas
Suolamakasiini	maakunnallisesti arvokas
Villatehdas ja Mallassauna	valtakunnallisesti arvokas

PIKKARALA

Lapinkangas	**maakunnallisesti arvokas**
Hepo-oja	maakunnallisesti arvokas
Lappi ja Tuuliharju	maakunnallisesti arvokas
Leimasintehdas	paikallisesti arvokas
Perttunen	maakunnallisesti arvokas
Rahko	maakunnallisesti arvokas
Ritola	maakunnallisesti arvokas
Sirius ja Saarela	paikallisesti arvokas
Tapanila	maakunnallisesti arvokas
Tervaoja	maakunnallisesti arvokas
Toivanen	paikallisesti arvokas

Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset - Pikkaralan muuntoasema (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Pikkaralan sähköasema	valtakunnallisesti arvokas
Pikkaralan sähköaseman asuinpihapiiri	valtakunnallisesti arvokas

Pikkaraisenkylä	**maakunnallisesti arvokas**
Alatalo	maakunnallisesti arvokas
Jöränä	paikallisesti arvokas
Kestilä	paikallisesti arvokas
Myllykankaan sähkömylly	maakunnallisesti arvokas
Peltola	maakunnallisesti arvokas
Pikkarainen	maakunnallisesti arvokas
Tikkala	maakunnallisesti arvokas
Ylitalo	maakunnallisesti arvokas

Pikkaralan seisake	**maakunnallisesti arvokas**
Pikkaralan seisakkeen asemarakennus	maakunnallisesti arvokas
Pikkaralan seisakkeen asuinrakennus	maakunnallisesti arvokas
Pikkaralan seisakkeen ratapäällikön asunto	maakunnallisesti arvokas

Vasankangas ja Oulu-Kajaani -maantie	**maakunnallisesti arvokas**
Alapukki	maakunnallisesti arvokas

Alasutela ja Sutela	maakunnallisesti arvokas
Alavasala ja Ylivasala	maakunnallisesti arvokas
Hiltunen	maakunnallisesti arvokas
Koivurinne	paikallisesti arvokas
Mäkitupa	paikallisesti arvokas
Pikkaralan koulu	maakunnallisesti arvokas
Puuperä	maakunnallisesti arvokas
Suvela-Ylikartano	maakunnallisesti arvokas
Suvirinne	maakunnallisesti arvokas
Vasankangas	maakunnallisesti arvokas

PYYKÖSJÄRVI

Uistintie	**maakunnallisesti arvokas**
Pientalo Harju	maakunnallisesti arvokas

RAKSILA

Raksilan puutaloalue (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Teuvo Pakkalan koulu	valtakunnallisesti arvokas
Välkkylä	**maakunnallisesti arvokas**

SAARELA

Markkuun ryhmäpuutarha	**maakunnallisesti arvokas**
Saarela-Tuppela	**maakunnallisesti arvokas**
Ala-Saarela	maakunnallisesti arvokas
Putaansuu	maakunnallisesti arvokas
Tuppela-Saarela	maakunnallisesti arvokas
Yli-Saarela	maakunnallisesti arvokas

TOPPILA

Toppilan satama ja teollisuusalue - satama (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Aitat	paikallisesti arvokas
Huvila Ellala ja konttori	maakunnallisesti arvokas
Mallasjuoma Oy:n alue	valtakunnallisesti arvokas
Merikilta, satamatoimisto, satamaruokala ja huoltorakennukset	maakunnallisesti arvokas
SOK:n mylly ja siilot	valtakunnallisesti arvokas
Terva-Toppilan kartano (Toppilan sahan sahanhoitajan asunto- ja konttorirakennus)	maakunnallisesti arvokas
Toppilan asema-alue	valtakunnallisesti arvokas
Toppilan höyrysahan höyryvoimala	maakunnallisesti arvokas
Toppilan seuratalo	valtakunnallisesti arvokas
Vaasan höyrymylly	valtakunnallisesti arvokas
Toppilan satama ja teollisuusalue - selluloosatehdas (RKY 2009)	**valtakunnallisesti arvokas**
Toppilan entinen keittämö	valtakunnallisesti arvokas
Toppilan entinen korjaamorakennus	maakunnallisesti arvokas
Toppilan entinen kuivaamo-osasto	valtakunnallisesti arvokas
Toppilan entinen laboratorio ja autokorjaamo	valtakunnallisesti arvokas
Toppilan entinen puuhiomo	maakunnallisesti arvokas
Toppilan entinen voimalarakennus	valtakunnallisesti arvokas
Toppilan hakesiilo	valtakunnallisesti arvokas

TUIRA

Lehtoranta	**maakunnallisesti arvokas**
Pientalo Valjus	maakunnallisesti arvokas
Tuiranpuisto	**valtakunnallisesti arvokas**
Entinen Oulun synnytyssairaala	valtakunnallisesti arvokas
Hermola	valtakunnallisesti arvokas
Kuurojenkoulu	valtakunnallisesti arvokas
Oulun entisen kaupunginsairaalan yleisosastoa palvelleet apurakennukset	maakunnallisesti arvokas
Oulun entisen kunnallissairaalan osasto 3	maakunnallisesti arvokas
Oulun entisen kunnallissairaalan tarttuvatautisten osasto	valtakunnallisesti arvokas
Oulun entisen kunnallissairaalan yleisosasto	valtakunnallisesti arvokas
Oulun entisen kunnallissairaalan ylilääkärin asunto	valtakunnallisesti arvokas

VÄLIVAINIO

Välivainio	**maakunnallisesti arvokas**

VÄRTTÖ

Värtönranta	**maakunnallisesti arvokas**
As Oy Värtönranta	maakunnallisesti arvokas

Koivuranta	maakunnallisesti arvokas

ÄIMÄRAUTIO

Äimärautio ryhmäpuutarha	**maakunnallisesti arvokas**

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KOHTEET, JOTKA EIVÄT SISÄLLY ALUEISIIN

EI MÄÄRITELTY

Laitakarin tunnusmajakka

I POKKINEN

As Oy Asemakatu 4
As Oy Monttiinintalo
Nylanderin-Santaholman-Kaarlenholvin talo
Pakkahuoneenkatu 9a ja 9b
Toppeliuksen talo
Vanha paloasema
Vanha pappila
Vanhan apteekin talo

II VAARA

As Oy Heikinkulma
As Oy Inkala
As Oy Vaara
Asunto Oy Tuomi
Asunto-osuuskunta Kulma
Entinen Oulun Osuuskauppa
Huuskon talo
Kajaanintullin koulu
Kauppurienkatu 33
Kiinteistö Oy Oulun Asemakatu 28
Oulun Järjestötalon vanha osa
Oulun läänin Talousseuran talo
Rautatienkatu 8
Reinilän talo
Saaristonkatu 23, entinen sotilaspiirin esikunta

III VANHATULLI

Aleksanterintorin koulu
As Oy Kirkkokatu 30-32 eli Lääkärien talo ja Kirkkokatu 28
Asunto-osuuskunta Opettajakerho
Entinen Osuustukkukaupan Oulun varasto ja toimisto (Maakunta-arkisto)
Entinen Snellmanin kauppahuone
Heinätorinkatu 27
Mannerheimin puisto
Neuvolarakennus
Oulun kaupunginarkisto
Oulun teknillinen koulu
Tullikamari
Weckmanin talo

IV HOLLIHAKA

As Oy Rommakko ja As Oy Rommakkokatu 9
De Gamlas Hem
Heinätorin koulu
Heinätorin puisto
Heinätorin seurakuntakoti
Nuottala

VI MYLLYTULLI

Entinen kasakkakasarmi (As Oy Puusepänpiha)
Oulun hirsinen kruununmakasiini
Oulun tiilinen kruununmakasiini (TVL:n varasto- ja korjaamorakennus)
Oulun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen harjoittelukoulu

ALPPILA

Kalevankartano
Toivontie 31

HEIKINHARJU

Heikinharjun kuntainliiton sairaala
Korvenkylän huoltokoti (Timosenkoti)
Rauhala

HEIKKILÄNKANGAS

Heikkilä ja Koskela
Liisanmäki

HIETASAARI

Hietasaarentie 7
Nallikarin kahvila-ravintola
Nallikarin leirintäalueen entinen porttirakennus
Nallikarin majakka

HINTTA

Hintan koulu
Hintan seurakuntatalo
Hintta
Kariniemi
Yrjänäinen

INTIÖ

Intiön vesitorni

KIRKKOKANGAS

Nykäsenkankaantie 1980-luvun asuinkorttelit

KIVINIEMI

Automuseo
Jaakola
Nokela ja Kivelä

KNUUTILA

Knuutinkangas

KONTINKANGAS

Oulunsuun alakoulu

KORVENKYLÄ

Korpi eli Myllykorpi
Takalo

KOSKELA

Koskelan koulu, kirjasto ja ostokeskus

KYNSILEHTO

TVH:n Oulun tiemestaripiirin tukikohdan autotalli- ja asuinrakennus

LIMINGANTULLI

Entinen Kaapelitehdas Wilmi

LINNANMAA

Oulun normaalikoulun ala-aste
Oulun normaalikoulun yläaste ja lukio
Oulun yliopiston kasvitieteellinen puutarha

MADEKOSKI

Kanniainen
Konttinen
Madekosken koulu
Majbacka I
Määttä
Omakoti
Pajaranta

MAIKKULA

Juurus
Valion Oulun Maikkulan tuotantolaitokset

MYLLYOJA

Myllyojan seurakuntatalo
Parkkinen
Toinila (Litendahl)

MÄNTYLÄ

Snellman-koti (ent. Joulumerkkikoti)

NUOTTASAARI

Nuottasaaren koulu
Oulu Osakeyhtiön Nuottasaaren 1930- ja 50-luvun tehdasrakennukset
Ousaari I
Ousaari II

OULUNSUU

Isteri
Kastellin kirkko ja pappila
Kastellin päiväkoti
Kauppila
Oulunsuun Pirtti
Paulamäki
Pikkarainen

Säisälä
Viinikka

PATENIEMI

Karinkannan luhti
Kuivasojan koulu

PERÄVAINIO

Eevilä
Hakamaa

PIKKARALA

Käpykaristamo

PUOLIVÄLINKANGAS

Paulaharjun koulu
Puolivälinkankaan vesitorni
Pyhän Tuomaan kirkko (seurakuntakeskus)

RAKSILA

As Oy Raksila
Entinen Oulun normaalilyseo

SANGINJOKI

Entinen Sanginjoen koulu
Kontiokoski
Lamminharju
Laukkala
Sankilampi
Uutelan pyramidikattoinen kesänavetta

SANGINSUU

Alaturkka ja Yliturkka
Järvikinnula ja Ylikinnula
Kauppi
Muistola
Pientola
Sanginsuun lastenkoti
Sanginsuun terveystalo

TASKILA

Koskelan seurakuntakoti
Taskila ja Uusitaskila

TOPPILA

Terva-Toppilan koulu, Merituulen yksikkö, entinen Koskelan kansakoulu

TOPPILANSAARI

Antellin huvila
Hannala
Hedmanin huvila
Lundströmin huvila

TUIRA

As Oy Itäkangastie 8 ja As Oy Kaarretie 13
Elokuvateatteri Star
Kalliolan päiväkoti
Kisakentän koulu ja päiväkoti
Lohitalot
Oulun rautatiesilta
Samuli Paulaharjun talo (Sininen talo)
Tuiran kirkko
Tuiran koulun vanha rakennus
Tuiran Osula
Tuiran palvelukeskus ja -talot
Villa Lipporanta

VÄLIVAINIO

Talo Kaikkonen

VÄRTTÖ

Oulun vesijohtolaitoksen 1930-luvun konttori

alueen nimi: **Hallituskadun moderni keskusta**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
1960-luvun postitalo
As Oy Oulun Kassatalo
As Oy Oulun Kirkkokatu 7
As Oy Vakuutustorni
Asunto Oy Oulun Valkea Linna
Entinen HOP:n talo
Hotelli-ravintola Arina
Kalevan vanha toimitalo
Kaupungintalo
Kiinteistö Oy Säästö-Ruutta
Klubitalo Oy
Oulun Osuuspankin pääkonttori
Puistola
Vakuutustalo
Yhdystorni

kuvaus:
Hallituskadun ja Kaupunginojan varrelle sijoittuva Oulun moderni keskusta on rakentunut vuonna 1947 vahvistetun Meurmanin ja Ervin asemakaavan mukaan. Alue rakentui poikkeuslupien ja asemakaavamuutosten turvin suunniteltua korkeammaksi. Hallituspuiston, Snellmaninpuiston ja Otto Karhin puiston ympärille keskittyy laadukasta 1950-1970-lukujen modernia arkkitehtuuria, josta iso osa on pankkien ja vakuutusyhtiöiden rakennuttamaa.

Kaupungintalon edessä olevaa Hallituspuistoa reunustavat kymmenkerroksiset Yhdystorni ja Vakuutustorni, jotka korostavat aukion keskeistä luonnetta. Myös muut Kirkkokadun rakennukset kuten Vakuutustalo, Kalevankulma ja As Oy Oulun Kirkkokatu 7 noudattavat kaavan periaatteita.

Alue jatkuu Snellmanin puiston kautta Otto Karhin puistoon, jonka ympärillä sijaitsevat rakennukset kuvastavat modernismin kehitystä 1930-1970-luvuilla. Alueen vanhin rakennus on arkkitehti Harald Andersinin vuonna 1911 suunnittelema judendtyylinen Puistola. Valkealinna, Hotelli-ravintola Arina ja entinen HOP:n talo ovat 1930-1940-lukujen funktionalismia. 1950-lukua edustaa Snellmanin puiston laidalla oleva Kassatalo. 1960-luvun ihanteet näkyvät Uusikadun toisella puolella kohoavassa 11-kerroksisessa Klubitalossa. 1970-luvun arkkitehtuuria edustavat Oulun Osuuspankin modernistinen valkea kuutio ja Säästö-Ruutan tummin ikkunanauhoin jäsennelty marmorijulkisivu.

Uusikadun radan puolella Hallituskadun luonne muuttuu leveäksi puistokaduksi puuriveineen. Kadun eteläpuolta reunustaa Meurmanin ja Ervin kaavan mukainen tornitalojen rivi, jota yhdistävät kaksikerroksiset liiketilat. Tornit toteutuvat kaavamääräyksiä kolme kerrosta korkeampina. Kadun pohjoispuoli noudattaa niin ikään kaavaa 5-kerroksisine liike- ja asuinrakennuksineen. Rautatieasemalle tultaessa Hallituskatu laajenee Postiaukioksi, jonka reunalla sijaitsee 1960-luvulla valmistunut Postitalo.

historia:
Vuoden 1944 pommituksissa Oulun keskustassa tuhoutui 71 rakennusta ja vaurioitui 927. Syntynyt tilanne mahdollisti liikennejärjestelyiden uudelleen arvioimisen ja Oulun kaupungin keskustan uudelleen kaavoittamisen. Oulun kaupunki tilasi arkkitehti Otto-I. Meurmanilta keskusta-alueen uuden asemakaavan. Meurmania työssä avusti arkkitehti Aarne Ervi.

Asemakaava vahvistettiin vuonna 1947. Meruman ja Ervi pitivät tärkeänä luoda Oulun kaupungille arvokas ja väljätuntuinen keskipiste. He halusivat kaupunkikuvaan väljyyttä, ilmavuutta, valoa ja vaihtelua sekä korostivat keskustan avaruuden ja puistomaisuuden tarvetta.

Monumentaalinen keskusaukio luotiin kaavassa Hallituskadun ja Kirkkokadun risteykseen kaupungintalon edustalla. Tälle kohdalle haluttiin luoda suljetun aukean tuntua ympärille sijoitetuilla liike- ja tornitaloilla. Aukio ajateltiin päällystettäväksi klinkkeri levyillä tai vastaavilla jalankulkijoiden käytettäväksi. Alueen puut haluttiin säilyttää.

Meurman ja Ervi suunnittelivat Hallituskadun keskustan pääväyläksi ja sen monumentaalisiksi päätteiksi uuden rautatieaseman ja kaupungintalon sekä Kirkkokadun kulmaukseen sijoitetun liiketalon. Meurman ja Ervi olisivat halunneet sijoittaa keskustaan vain 3-4-kerroksisia rakennuksia. Koska alueella sijaitsi jo jopa yksi seitsemänkerroksinen talo, sallittiin uudessa kaavassa korkeimmillaan kuusikerroksinen rakentaminen.

Vuonna 1947 vahvistetulla asemakaavalla haluttiin ohjata rakentamista kohti avointa ja joustavaa kaupunkikuvaa. Katunäköaloja turmelevaa kirjavuutta piti kuitenkin välttää sellaisissa tapauksissa kun osa korttelin rakennuksista sijaitsi aiemmin käytetyn umpikorttelijärjestelmän mukaisesti. Eriaikaiset kaupunkisuunnitteluperiaatteet yhdistelevä rakennustapa nähtiin positiivisena monimuotoisen kaupunkikuvan kannalta samalla kun päästäisiin eroon kaupunkia rumentavista palomuureista. Tekijöiden perspektiivipiirrokset tulevaisuuden keskustasta esittävät kookkaita taloja puiden seassa: kaupunki puistossa-ideologia toteutui välitsemalla näkökulma puiden takaa.

Vuoden 1947 kaava lähti toteutumaan Hallituskadun osalta poikkeuslupien ja asemakaavamuutosten voimin. Rakennusten sijainti pysyi kaavanmukaisena, mutta kerroksia toteutuneissa rakennuksissa oli yleensä enemmän kuin alkuperäinen kaava olisi sallinut. Hallituspuiston, Snellmaninpuiston ja Otto Karhin puiston ympäristöön rakentui moderneja liike- ja asuinrakennuksia, joista iso osa oli pankkien rakennuttamia.

lähteet:

Archeus Oy; Lumme, R. 2006. Rakennushistoriallinen selvitystyö: asemakaavoituksen historiaa, kortteli 15/ I Pokkinen, Oulu ja rakennushistoriallinen selvitys: tontit 1,2 ja 4. Pakkahuoneenkatu 9-11, Oulu. Oulun kaupungin asemakaavoitus.

Rakennussuojelu ja rakennetun ympäristön hoito; Hallituskatu. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin osasto, Arkkitehtuurin historian laboratorio. 2007.

Veikko, Malmio. Asunto Oy Oulun yhdystorni. Arkkitehti 1959/4-5, s. 62-67.

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. 2006. Klubitalon rakennushistoriaselvitys. Oulu: Klubitalo Oy.

Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy. OULUN KAUPUNGINTALO; Rakennushistoriaselvitys (RHS). Oulu, 2005.

Arkkitehtitoimisto Laatio Oy, Poikolainen, P. 2003. Asunto-osakeyhtiö Puistola: Rakennushistoriaselvitys. Oulu: Asunto-osakeyhtiö Puistola.

Arkkitehtitoimisto Laatio Oy, Poikolainen, P. 2003. Oulun Osuuspankki: Rakennushistoriaselvitys.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999 .

Euroopan rakennusperintöpäivä 13-14.9-1997 Itsenäisyytemme kymmenvuosien rakennukset Oulussa

Oulun Galleria-korttelin rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy; laatinut Jorma Teppo ja Tommi Koukkari. Oulun kaupungin Tekninen keskus, 2006.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. Oulun graadi; 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu, 2002.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Tuomi, Timo. Kaupunkikuvan muutokset; Suomalaisten kaupunkikeskustojen suunnittelun tavoitteden ja todellisuuden kohtaamisesta toisen maailmansodan lopusta 1960-luvun puoliväliin, (s. 163-171). SKS, 2005.

kohteen nimi: **1960-luvun postitalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-22-1
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuin-, liike- ja toimistorakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: Vanhempi osa 1963, laajennus 1978
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Rautatienkatu 14; Teletalo, Koulukatu 25;

kuvaus:

Oulun nykyinen postitalo edustaa 1960-luvun liikerakentamista. Se sijaitsee Postiaukiolla, Hallituskadun päässä, ja sen on suunnitellut arkkitehti Eero A. Kajava. Rakennus toteuttaa Meurmanin ja Ervin vuoden 1947 asemakaavaa. Rakennuksen pitkiä julkisivuja rytmittää suorakaiteisiin jakautuvan julkisivujärjestelmän kuparirunko, jonka väleissä vuorottelevat ikkunanauhat ja valkoiset lasipinnat. Maantasokerros on verhoiltu tummanharmailla, terastirapatuilla betonilaatoilla ja päätyjulkisivut valkoisella julkisivulevytyksellä. Kattokerroksen julkisivumateriaalina on käytetty kuparipoimupelvyä. Rakennus on viisikerroksinen ja sen alin sekä ylin kerros ovat sisään vedetyt muusta julkisivusta.

historia:

Postitalon vanhempi, Rautatienkadun varrella sijaitseva rakennus on valmistunut vuonna 1963. Sen on suunnitellut arkkitehti Eero A. Kajava. Vuonna 1978 rakennuksen yhteyteen valmistui betonibrutalismia edustava laajennus Koulukadun varrelle, Teletalo. Myös sen on suunnitellut Eero A. Kajava.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi. Luonnosvaihe, joulukuu 2015.

kohteen nimi: **As Oy Oulun Kassatalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-21-3
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: suunniteltu 1953, valmistunut 1955
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Oulun Kassatalo;

kuvaus:
As Oy Oulun Kassatalo on 1950-luvun modernismia edustava seitsenkerroksinen asuin- ja liikerakennus. Se kuuluu Hallituskadun Otto Karhin puistoa ympäröivään modernin rakentamisen kokonaisuuteen. Kassatalo on rakennettu luoteispäädystään kiinni Kassatorniin, ja koillissivulla siihen liittyy kaksikerroksinen, harjakattoinen liikesiipi. Teräsbetonirunkoisen rakennuksen julkisivuja rymittävät elementtisaumoja jäljittelevä ruudukko. Puiston puoleisissa kivijalkaliikkeissä on suuret näyteikkunat, joiden yläpuolella kulkee kuparinauha liikkeiden kylttien kiinnittämistä varten. Ylempien kerroksien tuuletusikkunoilla varustetut, ikkunat on sijoitettu tasaisina sarjoina. Isokadun puoleisessa päädyssä, 3.-7. kerroksissa ovat osittain sisäänvedetyt, lasitetut parvekkeet sekä vino erkkeri. Rakennuksen tyylipiirteet ovat säilyneet, vaikka esimerkiksi ikkunat on vaihdettu.

historia:
Arkkitehti Eino Pitkänen on suunnitellut myös viereisen Valkealinnan asuin- ja liikerakennuksen, joka valmistui vuonna 1941.

Oulun Seudun Osuuskassa toimi vuodesta 1955 lähtien rakennuttamassaan Kassatalossa. Kassatalo alkoi osoittaa ahtauden merkkejä pian valmistumisensa jälkeen, ja 60-luvulla Osuuskassa osti Kalevan ja Puistolan talojen väliset puutalotontit uutta pääkonttoria varten. Pääkonttori valmistui kesällä 1971 ja Oulun Osuuspankiksi nimensä muuttanut Osuuskassa pääsi muuttamaan sisään elokuussa.

Kassatalo tunnetaan myös Rion talona, sillä siinä on toiminut Suomi-Filmin elokuvateatteri Rio.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Rakennussuojelu ja rakennetun ympäristön hoito; Hallituskatu. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin osasto, Arkkitehtuurin historian laboratorio. 2007.

Tuomi, Timo. Kaupunkikuvan muutokset; Suomalaisten kaupunkikeskustojen suunnittelun tavoitteden ja todellisuuden kohtaamisesta toisen maailmansodan lopusta 1960-luvun puoliväliin, (s. 163-171). SKS, 2005.

Ukkola, Jukka. Satanen, Oulun Osuuspankki 100 vuotta. Oulun Osuuspankki, 2014.

kohteen nimi: **As Oy Oulun Kirkkokatu 7**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-22-2
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1959
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Oulun Kirkkokatu 7;

kuvaus:

As Oy Oulun Kirkkokatu 7 on tyypillinen 1950- ja 1960-luvun vaihteen seitsenkerroksinen asuin- ja liikerakennus. Se on valmistunut vuonna 1959. Rakennukseen liittyy Asemakadun varrella yksikerroksinen liikesiipi. Koillispääty on rakennettu kiinni viereisen tontin matalampaan rakennukseen. Pitkät sivut, samoin kuin päädyn erkkeri, koostuvat nauhaikkunoista ja vaakasuuntaisista, valkoisista rappauspinnoista. Ikkunoita jäsentävät tummat pilarit. Ensimmäisessä kerroksessa on liikehuoneistoja ja julkisivut koostuvat niiltä osin näyteikkunoista. Porrashuoneeseen liittyy pihan puolella puoliksi sisäänvedettyjä tuuletusparvekkeita.

historia:

As Oy Oulun Kirkkokatu 7 on valmistunut vuonna 1959. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Niilo Mattila.

Rakennusta on kutsuttu nimellä Talitintti.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Tuomi, Timo. Kaupunkikuvan muutokset; Suomalaisten kaupunkikeskustojen suunnittelun tavoitteden ja todellisuuden kohtaamisesta toisen maailmansodan lopusta 1960-luvun puoliväliin, (s. 163-171). SKS, 2005.

kohteen nimi: **As Oy Vakuutustorni**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-21-2
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1957
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Vakuutustorni;

kuvaus:
Laanaojan varren puistoon rajautuva 1957 valmistunut Vakuutustorni on Oulun ensimmäinen kymmenkerroksinen talo. Se tukee Otto-I. Meurmanin ja Aarne Ervin laatiman asemakaavan tavoitetta luoda Hallituskadun ympäristöstä kaupungin arvokas ja väljäntuntuinen keskipiste, jossa puistoympäristöllä on erityinen asema. As Oy Vakuutustornin arkkitehtisuunnitteluun osallistuivat Uki Heikkinen, Reino Arvola ja Veijo Kerola. Rakennuksen pohjakerroksessa on liiketiloja, joista yksi aukeaa lasiseinin jokaiselta sivultaan ympäröivään puistoon ja rakennuksen alittavaan City-käytävään.

historia:
Kun Pohjois-Suomen Keskinäinen Vakuutusyhtiö ryhtyi hankkimaan kerrostaloa Osuuspankin seitsenkerroksisen Kassatalon viereen, oli sen tavoitteena kymmenkerroksinen rakennus. Asemakaava-arkkitehti Niilo Mattila puolsi pyyntöä. Hänen mielestään rakennuksesta piti tehdä korkea, jotta siitä tulisi hallitseva.

Elementtirakentamisen ihannointi on vaikuttanut Vakuutustornin arkkitehtuuriin ja innoittanut rakennuksen julkisivujen ruudutukseen.

Rakennuksen ikkunat on uusittu ja julkisivuun on lisätty ulkopuolinen lisälämmöneristys, joka vaikuttaa hieman rakennuksen hahmoon.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Tuomi, Timo. Kaupunkikuvan muutokset; Suomalaisten kaupunkikeskustojen suunnittelun tavoitteden ja todellisuuden kohtaamisesta toisen maailmansodan lopusta 1960-luvun puoliväliin, (s. 163-171). SKS, 2005.

kohteen nimi: **Asunto Oy Oulun Valkea Linna**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-30-3
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1941
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Oulun Valkea Linna;

kuvaus:

Funktionalistista tyyliä edustavan alun perin seitsemänkerroksisen asuin- ja liikerakennuksen on suunnitellut arkkitehti Eino Pitkänen vuonna 1939. Valkealinna on yksi Oulun merkittävimmistä funktionalistisista rakennuksista. Rakennus valmistui vuonna 1941 ja siinä toimi 1970-luvulle saakka hotelli-ravintola Tervahovi, jonka tilat on myöhemmin muutettu pääosin toimistokäyttöön. Rakennuksen ilmeeseen vaikuttanut suurin muutos on lisäkerroksen rakentaminen talon katolle. Myös muita muutoksia on tehty, mutta ne eivät ole vaikuttaneet talon yleisilmeeseen. Vuoden 1995 peruskorjauksen yhteydessä palautettiin muun muassa alkuperäinen ikkunapuitejako. Eino Pitkänen suunnitteli myös naapuriin kymmennen vuotta myöhemmin valmistuneen Kassatalon ja Oulu Osakeyhtiön ensimmäiset tehdasrakennukset Nuottasaareen.

historia:

Rakennuksessa on suoritettu Arkkitehtitoimisto Laation suunnittelema julkisivujen kunnostus ja linjasaneeraus vuosina 2010-2011. Rakennukseen on lisätty myös yksi ulakkokerros Arkkitehtitoimisto Laation suunnitelmien mukaan vuonna 2000.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1435
(08.02.1994)
sr-2

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Euroopan rakennusperintöpäivä 13-14.9-1997 Itsenäisyytemme kymmenvuosien rakennukset Oulussa

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Entinen HOP:n talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-31-2
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1939 valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Entinen HOP:n talo;

kuvaus:
Arkkitehti Runar Finnilän vuonna 1938 suunnittelema asuin- ja liikerakennus, jossa on nähtävissä sekä funktionalismin että klassismin piirteitä. Rakennuson tyypillinen 1930-luvun lopulla kaupunkeihin rakennettu liike- ja asuinkerrostalo. Vaaleaksi rapattuja julkisivuja elävöittää suorakaiteen muotoiset erkkerit sekä katutason kiviverhous. Juuri sodan alla valmistunutta niukkalinjaista liike- ja asuinrakennusta täydentää kaksikerroksinen piharakennus. Kokonaisuuden alkuperäiset arvot ovat säilyneet hyvin, eikä siihen ole tehty juurikaan ulkoisia muutoksia. Viisikerroksinen kivirakennus on todennäköisesti ainoa arkkitehti Runar Finnilän Ouluun suunnittelema rakennus.

historia:
Vuonna 1938 Helsingin Osuuspankki rakennutti viisikerroksisen liike- ja asuinrakennuksen helsinkiläisen arkkitehdin Runar Finnilän suunnitelmien mukaisesti.

Rakennuksen pohjakerroksessa sijaitsi yhdeksän liikehuoneistoa, joista yksi oli rakennuksen kulmauksessa sijainnut pankin toimitila. Ensimmäinen kerros piti sisällään seitsemän asuinhuoneistoa sekä konttoritilaa. Ylemmissä kerroksissa oli asuntoja, joiden koot vaihtelivat yksiöistä kuuden huoneen ja keittiön ylellisiin kulmahuoneistoihin. Ullakolla sijaitsi kylmiä varastoja ja kuivaistiloja ja kellarissa lämmintä varastotilaa, pesutupa ja teknisiä tiloja. Rakennuksessa oli kolme tilavaa porrashuonetta, joiden jokaisen yhteydessä henkilöhissi ja kerroskohtaiset tuuletusparvekkeet.

Yksinkertaisia vaaleaksi rapattuja julkisivuja elävöittävät suorakaiteen muotoiset erkkerit sekä katutason kiviverhous. Erkkerit katkaisevat muutoin ehyen räystäslinjan. Merkillepantavaa ovat erkkereiden suuret ikkunapinnat. Lisäksi rakennukseen tuo ilmettä Isonkadun puoleinen matalampi kerroskorkeus. Julkisivun ikkunat ovat säännönmukaisia, suorakaiteenmuotoisia ja ne on varustettu yksinkertaisella pystysuuntaisella puitejaolla. Sadeveden syöksytorvet on upotettu julkisivuun. Katutason näyteikkunoiden karmit ja puitteet sekä ulko-ovet ovat tammipuiset. Myöhemmin rakennukseen on sisäpihan puolelle lisätty teräs-lasirakenteiset huoneistoparvekkeet.

Rakennuksessa on vuosien saatossa tehty pieniä muutos- ja korjaustöitä koskien esimerkiksi yksittäisten huoneistojen muutostöitä, pankkiautomaatin lisäämistä tai ilmanvaihtohormin rakentamista sisäpihalle. Suurimpia muutoksia ovat 1950-luvun lopulla ullakolle rakennettu Brunö Grönbergin suunnittelema sauna ja arkkitehtitoimisto Karhulan Oy:n suunnittelemien teräs- ja lasirakenteisten huoneistoparvekkeiden lisääminen rakennuksen pihajulkisivuun vuonna 2003.

Pihalla on säilynyt liike- ja asuinrakennuksen kanssa yhtäaikaa toteutettu siihen kiinteästi liittyvä kaksikerroksinen piharakennus. Alunperin tämä rakennus tarjosi tilat autovajalle, vertastiloille sekä talonmiehen asunnolle. Nykyisin tilat ovat toimisto- ja liikehuoneistokäytössä.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M,S

lähteet:
Oulun Galleria-korttelin rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy; laatinut Jorma Teppo ja Tommi Koukkari. Oulun kaupungin Tekninen keskus, 2006.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Hotelli-ravintola Arina**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-19-6
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1939 valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Hotelli-ravintola Arina;

kuvaus:

Hotelli-ravintola Arina on vuonna 1939 valmistunut funktionalismia edustava viisikerroksinen liikerakennus, jonka on suunnitellut SOK:n rakennusosaston arkkitehti Armas Lehtinen. Vuosina 2001-2003 hotellirakennuksessa suoritettiin mittavia muutostöitä, joiden seurauksena alkuperäisestä funkkishotellista on jäljellä ainoastaan Isokadun ja Pakkahuoneenkadun kulmauksen suojeltu julkisivu. Rakennus kuvastaa yhdessä muiden Otto Karhin puistoa ympäröivien kivirakennusten kanssa 1900-luvun rakennustyylien kehitystä edustaen 1930-luvun puhdasta funktionalismia.

historia:

Hotelli Arina suunniteltiin SOK:n rakennustoimistossa, missä vastaavana arkkitehtinä toimi Armas Lehtinen. Viisikerroksinen funktionalistinen kivirakennus nousi vuonna 1938 Pakkahuoneenkadun, silloisen Pakkihuoneenkadun, ja Isokadun kulmaan.

Hotellin ensimmäinen kerros oli varattu myymälöille, toinen ravintolatoiminnoille, kolmas, neljäs ja viides kerros hotelli- ja asuinhuoneistoja varten. Majoitushuoneita oli alun perin 29. Hotellissa oli myös ensimmäisenä oululaisena hotellina vesiklosetti.

Rakennusta on muutettu ja korjattu useaan otteeseen. Vuonna 1966 hotellitoimintaa laajennettiin muuttamalla osa asuinhuoneistoista hotellihuoneiksi ja hotelliin tehtiin muun muassa asiakassaunat. Vuoden 1979 remontin aikana huoneiden sisustus uudistettiin ja ne saivat omat WC – tilansa. Myös sängyt vaihdettiin, sillä vanhat olivat käyneet liian lyhyiksi.

Vuosina 1998-2003 hotellirakennuksessa suoritettiin mittavia muutostöitä, joiden suunnitelmat laati arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Oy. Vanhasta funkkishotellista säilyi ainoastaan Isokadun puoleinen suojeltu julkisivu. Täysin uudistettu 260-huoneinen hotelli avattiin vuonna 2003.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1770
(30.07.2004)
sr-3

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Asunto-osakeyhtiö Puistola, rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Laatio Oy, Päivi Poikolainen. Oulu, 2003.

Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Oy. 2005. Kortteli 19 ”Kauppuri”, kaupunginosa 1 ”Pokkinen”, Oulu: Rakennushistoriaselvitys.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kalevan vanha toimitalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-20-3
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1950
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kalevan vanha toimitalo;

kuvaus:

Sanomalehti Kalevan vanha toimitalo reunustaa Snellmanin puistoa ja Kirkkokatua. Lappi Seppälä ja Martas OY:n suunnittelema liike- ja asuinrakennus edustaa 1950-luvun vaatimatonta modernismia. Rakennuksen puistonpuoleinen osa on seitsenkerroksinen, Kirkkokadun puolella on matalampi, viiden kerroksen korkuinen osa. Katutason liiketilat avautuvat kadulle suurien näyteikkunoiden kautta. Hallituskadun puoleisen julkisivun toisen kerroksen vaakasuuntainen ikkunanauha on rakennuksen tunnusomaisin yksityiskohta. Tuuletusikkunoilla varustetut, lähes neliömäiset ikkunat rytmittävät ylempien on asuin- ja toimistokerrosten rapattua julkisivua säännöllisinä riveinä. Sisätiloiltaan rakennus on suureksi osin muutettu, mutta julkisivut ovat lähellä alkuperäistä.

historia:

Vuonna 1915 Sanomalehti Kaleva osti toiminimi Osk. Jalanderin omistaman talon ja tontin. 11 vuotta myöhemmin Kaleva rakennutti tiilisen 3-kerroksisen kirjapainorakennuksen piharakennukseksi ja keskitti sen jälkeen toimintansa kyseiselle tontille.

Vuonna 1950 rakennettiin Kalevan nykyinen toimitalo Lappi Seppälä ja Martas OY:n suunnittelemana.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1612
(04.05.1999)
sr-2

arviointi:

MRKY2015: H,M

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Laatio Oy, Poikolainen, P. 2003. Asunto-osakeyhtiö Puistola: Rakennushistoriaselvitys. Oulu: Asunto-osakeyhtiö Puistola.

Arkkitehtitoimisto Laatio Oy, Poikolainen, P. 2003. Oulun Osuuspankki: Rakennushistoriaselvitys.

Tuomi, Timo. Kaupunkikuvan muutokset; Suomalaisten kaupunkikeskustojen suunnittelun tavoitteden ja todellisuuden kohtaamisesta toisen maailmansodan lopusta 1960-luvun puoliväliin, (s. 163-171). SKS, 2005.

kohteen nimi: **Kaupungintalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-23-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1885 ensimmäinen ja toinen kerros
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Aluperin hotelli-ravintola Seurahuoneeksi vuonna 1885 suunniteltu uusrenesanssityylinen kivirakennus. Ruotsalaisen arkkitehdin J. E. Stenbergin suunnittelemassa rakennuksessa on toiminut myös pankkeja, posti ja Suomalainen klubi sekä Svenska Klubben.

Kaupungin virastotalona rakennus on ollut vuodesta 1920. Lisäksi talossa toimi Oulun kaupungin teatteri vuosina 1944-1972. Useista muutoksista suurin oli Oiva Kallion vuonna 1920 suunnittelema kolmannen kerroksen lisääminen rakennukseen. Samassa yhteydessä poistettiin julkisivujen koristeosia. Vuosien 1978-82 mittavassa korjauksessa palautettiin muun muassa pääovet alkuperäiselle paikalleen.

suojelutilanne:

Oulun yleiskaavassa 2020
(26.1.2004)
Suojelukohde nro 11

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy. OULUN KAUPUNGINTALO; Rakennushistoriaselvitys (RHS). Oulu, 2005.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999

Kaarina Niskala ja Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kiinteistö Oy Säästö-Ruutta**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-31-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1978
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kiinteistö Oy Säästö-Ruutta;

kuvaus:

Suomen Työväen Säästöpankin rakennus edustaa modernia 1970-lukulaista, puhdaspiirteistä liike- ja toimistorakentamista. Otto Karhin puistoa komeasti reunustavan rakennuksen arkkitehtisuunnittelusta vastasi oululainen arkkitehtitoimisto Savolainen & Torvikoski, ja se valmistui vuonna 1978. Rakennuksen julkisivussa on käytetty Lapin marmoria ja sitä jäsentävät kurinalaiset tummennettut nauhaikkunat. Puistoa rajaava massa on kuusikerroksinen, ja sille kontrastia antaa Isokadun puoleinen kaksikerroksinen osa. Rakennuksen liittyminen viereisen tontin liike- ja asuinrakennukseen on toteutettu koko rakennuksen korkeudelta lasisella porrashuonella. Rakennuksen sisäosissa on toteutettu muutoksia, viimeksi kun rakennus muutettiin hotellikäyttöön, mutta ulkoisesti se on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan.

historia:

Oulussa vuodesta 1932 toiminnut Oulun työväen säästöpankki fuusioitui Suomen Työväen Säästöpankiksi nimettyyn rahalaitokseen usean muun työväen paikallispankin kanssa 1970.

Pankki hankki kiinteistön omistukseensa 1970-luvun puolivälissä ja uutta toimitilarakennushanketta alettiin valmistella saman tien. Uuden liike- ja toimistorakennuksen arkkitehtisuunnittelusta vastasi oululainen arkkitehtitoimisto Savolainen & Torvikoski. Rakennuksen lopputarkastus pidettiin 1978 ja STS:n uusi piirikonttori avautui samana vuonna.

STS-Pankki myytiin Kansallis-Osake-Pankille 1992. Myöhemmin KOP luopui kiinteistöstä ja se siirtyi yksityiseen omistukseen. Sen jälkeen kiinteistössä on toiminut mm. Oulun kaupungin Tekninen keskus ja rakennusvalvontavirasto sekä katutason liiketiloissa ravintoloita ja vaatekauppa. Nykyään rakennuksessa toimii hotelli.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. 2006. Oulun Galleria-korttelin rakennushistoriaselvitys. Oulun kaupungin tekninen keskus.

kohteen nimi: **Klubitalo Oy**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-6-7
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1960
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Klubitalo;

kuvaus:

Klubitalo edustaa 60-luvun vaihteessa syntynyttä Oulun keskustan tornitalorakentamista, joka on keskittynyt Hallituskadun ja Kaupunginojan varteen. Arkkitehti Veikko Malmion suunnittelema rakennus oli ensimmäinen toteutettu tornitalo, joka valmistui O.-I. Meurmanin ja A. Ervin 1947 asemakaavassa keskuskaduksi hahmotteleman Hallituskadun talorivistöön. Se oli valmistuttuaan vuonna 1960 Oulun korkein liike- ja asuinrakennus.

Klubitalo koostuu lähes koko tontin laajuisesta, kaksikerroksisesta liikerakennuksesta ja se päältä Uudenkadun puolella kohoavasta tornirakennuksesta. Toinen kerros muodostaa katoksen Uudenkadun katutason sisäänkäynneille. Ullakkokerrokseen sijoitettiin juhlava saunaosasto. Rakennuksessa on kantava, teräsbetonista paikalla valettu pilari-palkki-laatta-runko. Tornin päädyissä ja matalan osan kaikissa sivuissa on valkoinen pesuterastirappaus. Tuuletusparvekkeiden kohdalla on valkoinen kuitusementtilevytys. Ikkunajulkisivut on päällystetty maalatuilla alumiinilevyillä.
Rakennus on säilyttänyt hallitseva aseman kaupunkikuvassa. Sen ulkoiset ominaispiirteet ovat säilyneet, vaikka rakennuksessa on tehty useita muutos- ja laajennustöitä.

historia:

Klubitalon on suunnitellut arkkitehti Veikko Malmio vuonna 1959. Rakennustyöt suoritettiin vuosina 1959-1960.

Oulun Suomalainen Klubi perustettiin vuonna 1876. Se on toiminut vuodesta 1902 Vaaranpuiston reunalla. Tontilla oli aikaisemmin puutaloja. Toisen maailmansodan jälkeen Klubitalona toiminut Vahtolan kartano alkoi käydä ahtaaksi, ja myös uudet asemakaavasuunnitelmat uhkasivat toimintaa.

Uutta klubitaloa varten järjestettiin kutsukilpailu, johon kutsuttiin Uki Heikkisen toimisto ja Veikko Malmio. Tavoitteena oli mahdollisimman tehokas ratkaisu, jossa huomioitaisiin tontin keskeinen asema kaupunkikuvassa ja puiston suoma mahdollisuus rakennuskorkeuden nostamiseksi. Malmion suunnitelma 14-kerroksisesta rakennuksesta voitti ja 1959 kaupunginhallitukselle jätettiin anomus asemakaavan muuttamisesta suunnitelman mukaiseksi. Kaavassa tontille oli merkitty korkeimmillaan viisikerroksinen rakennus. Kaupunginvaltuusto myönsi luvan kymmenkerroksiselle rakennukselle, ja asemakaavamuutos vahvistettiin 1959.

Ulkohahmoon vaikuttaneita muutoksia vuosina 1960-2004 ovat olleet:
• 1986 Kantakrouvi, lasipyramidi-laajennuksessa uusi sisäänkäynti 2. kerrokseen, arkkitehtitoimisto Laatio Oy, Oulu
• 1994, Kantakrouvi, uusi kesäravintolalasikko ja lasiseinät (27.7.1994), arkkitehtitoimisto Laatio Oy

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. 2006. Klubitalon rakennushistoriaselvitys. Oulu: Klubitalo Oy.

Tuomi, Timo. Kaupunkikuvan muutokset; Suomalaisten kaupunkikeskustojen suunnittelun tavoitteden ja todellisuuden kohtaamisesta toisen maailmansodan lopusta 1960-luvun puoliväliin, (s. 163-171). SKS, 2005.

kohteen nimi: **Oulun Osuuspankin pääkonttori**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-20-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1971
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Oulun Osuuspankin pääkonttori;

kuvaus:

Oulun Osuuspankin pääkonttori on valmistunut vuonna 1971, ja sen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Sirkka ja Aarne Piirainen. Moderniin toimisto- ja liikerakennukseen on toteutettu harvinainen autohissi ja siihen liittyvä erikoinen ja edelleen toiminnassa oleva pysäköintijärjestely. Pysäköintikerros ei eroa julkisivussa toimistokerroksista. Rakennukseen on lisätty seitsemäs kerros, ja esimerkiksi julkisivumateriaali on vaihdettu. Suurehkot muutokset eivät ole vähentäneet rakennuksen arvoa Oulun modernistisena merkkirakennuksena. Rakennus on osa Otto Karhin puistoa ympäröivää modernia rakennuskantaa.

historia:

Tuolloinen Oulun Seudun Osuuskassa oli toiminut vuodesta 1955 lähtien rakennuttamassaan Kassatalossa. Kassatalo alkoi osoittaa ahtauden merkkejä pian valmistumisensa jälkeen, ja 60-luvulla Osuuskassa osti Kalevan ja Puistolan talojen väliset puutalotontit uutta pääkonttoria varten. Pääsuunnittelijaksi valittiin Osuuskassajärjestön käyttämä helsinkiläinen Arkkitehtitoimisto Sirkka ja Aarne Piirainen. Pääkonttori valmistui kesällä 1971 ja Oulun Osuuspankiksi nimensä muuttanut Osuuskassa pääsi muuttamaan sisään elokuussa. Hohtavan valkoinen marmorikuutio oli sekä julkisivuiltaan että sisätiloiltaan selkeälinjainen ja pelkistetty. Osa rakennuksen tiloista oli aluksi vuokrattuna liiketiloiksi.

Vuonna 1986 Arkkitehtitoimisto Matti Leiber laati suunnitelman ullakon saunaosaston uudistamiseksi. Uusi vilvoitteluparveke rakennettiin, uima-allas poistettiin, tehtiin tilamuutoksia ja pintamateriaalit uusittiin.

Arkkitehtitoimisto LST (Louekari Saurama Tervaoja) suunnitteli laajan remontin, joka toteutui vuosina 1986-87. Pankin tuulikaappeihin tehtiin joitain muutoksia ja pääsisäänkäynti varustettiin siiven muotoisella katoksella. Sisätiloja uusittiin muun muassa pankkisalin valokatolla, kalusteilla ja lasitiili-ikkunoilla.

Vuonna 1994 alkuperäiset 3 cm:n marmorilevyt vaihdettiin vaaleisiin Tolga White -graniittilevyihin. Vanhat kannakkeet ja laattajako säilytettiin. Uudet valomainokset ovat myös 90-luvulta.

Iso muutos tapahtui vuonna 2005, jolloin rakennettiin uusi lisäkerros pankin katolle Arkkitehtitoimisto Laation suunnitelmien mukaan. Vuonna 2014 Osuuspankin toiminta laajeni viereiseen Kalevankulman kiinteistöön myöskin Arkkitehtitoimisto Laation suunnitelmien mukaan.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Laatio Oy, Poikolainen, P. 2003. Asunto-osakeyhtiö Puistola: Rakennushistoriaselvitys. Oulu: Asunto-osakeyhtiö Puistola.

Arkkitehtitoimisto Laatio Oy, Poikolainen, P. 2003. Oulun Osuuspankki: Rakennushistoriaselvitys.

Tuomi, Timo. Kaupunkikuvan muutokset; Suomalaisten kaupunkikeskustojen suunnittelun tavoitteden ja todellisuuden kohtaamisesta toisen maailmansodan lopusta 1960-luvun puoliväliin, (s. 163-171). SKS, 2005.

Ukkola, Jukka. Satanen, Oulun Osuuspankki 100 vuotta. Oulun Osuuspankki, 2014.

kohteen nimi: **Puistola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-20-76
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1910 suunniteltu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Harald Andersinin vuonna 1911 suunnittelema ja vuonna 1912 valmistunut asuin- ja liiketalo. Rakennus sijaitsee keskeisellä paikalla Otto Karhin puiston laidalla. Jugedtyylinen puistola on oululaisten hyvin tunnistama vaaleanpunainen rakennus kaarevine näyteikkunoineen. Alun perin 4-5-kerroksisen talon pohjakerros suunniteltiin liiketiloiksi ja sen yläpuoliset kerrokset asunnoiksi. Rikasmuotoinen rakennus on kokenut useita muutos- ja korjaustöitä, jotka ovat 1980-luvulta lähtien olleet pääosin rakennuksen arvoja palauttavia. Osassa asunnoista sekä liiketiloista on yhä jäljellä alkuperäisiä yksityiskohtia kuten kaakeliuuneja.

historia:

Puistolan tontti päätyi Asunto-osakeyhtiö Puistolan haltuun vuonna 1910. Lääninarkkitehti Harald Andersin suunnitteli tontille kivisen rakennuksen, jonka lupa on myönnetty syyskuussa 1911. Rakennus valmistui kesällä 1912. Puistola oli korttelin ensimmäinen korkea kivitalo.

Puistolan pohjakerros suunniteltiin puotikerrokseksi, jossa sijaitsi muun muassa yhdeksän liikehuoneistoa ja "elävienkuvien teatteri". Pohjakerroksen päällä oli neljä samanlaisista asunnoista koostuvaa asuinkerrosta lisäksi rakenuksessa oli kellari. A-portaan asuntoihin oli palvelusväelle omat keittiöporraskäynnit. B-portaan keittiöportaana toimi vaatimattomampi C-porras.

Puistola on kokenut useita muutos- ja korjaustöitä, joista ensimmäiset olivat jo 1920-luvulla, kun savupiippuja korotettiin sisään tunkevan savun vuoksi. Keskuslämmitys Puistolaan asennettiin vuonna 1930, jonka jälkeen suuri osa rakennuksen 150 tulisijasta on purettu tarpeettomina. Puistolassa on kuitenkin säilynyt yhä muutamia alkuperäisiä jugend-tyylisiä kaakeliuuneja. Puuhellojen tilalle asennettiin sähköliedet vuonna 1938.

Sodan pommitukset tuhosivat osittain Puistolaa vuoden 1940 alussa, mutta vauriot korjattiin pian sen jälkeen. 1950-luvulla rakennuksen julkisivut maalattiin ajan henkeen sopiviksi, putket uusittiin ja Arkkitehtitoimisto Uki Heikkinen suunnitteli rakennukseen hissit vuonna 1956. 1960-luvulla rakennuksen pieniruutuiset ikkunat ja ulko-ovet vaihdettiin. 1980-luvulla 60-luvun ikkunat vaihdettiin alkuperäisen mallin mukaisiin pieniruutuisiin ikkunoihin arkkitehtitoimisto Laation suunnitelmien mukaan. 1990-luvulla liikehuoneistojen ulko-ovet ja ikkunat uusittiin alkuperäisen tyylin mukaisiksi. Anna-Maija Ylimaula suunnitteli porrashuoneiden palauttavan kunnostuksen. 1990-luvulla tehtiin myös julkisivun värin määritys, jossa paljastui, että rakennuksen alkuperäinen väri oli ollut persikan keltainen. Myös muita pieniä kunnostus- ja muutostöitä tehtiin 1950-2000-luvuilla. 2000-luvulla entisen elokuvateatteri Uranian tilat ja kaksi viereistä liiketilaa ja kellaritiloja muutettiin ravintolakäyttöön.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1770
(30.07.2004)
sr-20

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Asunto-osakeyhtiö Puistola, rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Laatio Oy, Päivi Poikolainen. Oulu, 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Vakuutustalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-21-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1955
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Vakuutustalo;

kuvaus:

Vakuutustalo on 1950-luvun puolivälissä valmistunut kaupungintalon aukiota reunustava liike- ja toimistorakennus, jonka rapatut julkisivut korostavat kantavien rakenteiden struktuuria. Rakennus vedettiin vuoden 1947 asemakaavan mukaan sisään katulinjasta. Liike- ja toimistotiloja sisältävän rakennuksen ovat suunnitelleet Uki Heikkinen, Reino Arvola ja Seppo Valjus. Pääjulkisivu on symmetrinen, ja ikkunat on rytmitetty julkisivun keskelle niin, että rakennuksen molempiin päihin jää seinätilaa mainoksille ja liiketunnuksille. Rakennuksen tyylipiirteet ovat säilyneet.

historia:

Pohjois-Suomen Keskinäisen Vakuutusyhtiön rakennuttama Vakuutustalo valmistui 1955 Kirkkokadun ja Asemakadun kulmaan. Rakennuksen suunnitteluun Arkkitehtuuritoimisto Uki Heikkisellä osallistuivat Uki Heikkinen, Reino Arvola ja Seppo Valjus.

Vakuutustalon julkisivut rapattiin ja niissä korostettiin kantavien rakenteiden struktuuria tavalla, joka tuo mieleen puoli vuosisataa vanhemmat niin sanotun Chicagon koulun rakennukset.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Niskala Kaarina, Okkonen Ilpo 2009. Uki Arkkitehdit - Huomisen tekijät

kohteen nimi: **Yhdystorni**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-15-5
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1958
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Yhdystorni;

kuvaus:

Kymmenkerroksinen Yhdystorni reunustaa Meurmanin ja Ervin vuoden 1947 kaavassa määriteltyä Hallituspuistoa. Vuonna 1958 valmistunut Yhdystorni muodostuu kymmenkerroksisesta asuintornista ja pinta-alaltaan laajemmasta, yksikerroksisesta liikeosasta. Toinen kerros on sisäänvedetty. Sillä kohtaa julkisivu jakautuu massiivisiin pilariosuuksiin ja pystysuuntaisiin ikkunapintoihin. Rakennuksessa on lisäksi kaksi kellarikerrosta ja pihan puolella kaarevakattoinen, yksikerroksinen osa. Arkkitehti Veikko Malmion ja Kari Järnefeltin suunnittelema rakennus edustaa 1950-luvun lopun modernismia polveilevine nauhamaisine ikkunoineen ja pilaripalkkirakenteineen. Rakennuksessa on teräsbetonirunko ja julkisivut ovat osaksi pesuterastirapattua muurausta ja osaksi tehdasvalmisteisia valkobetonilevyjä, joissa on Leca-eriste. Maisemaa hallitsevan rakennuksen tyylipiirteet ovat säilyneet ja se on edelleen yksi Oulun keskustan maamerkkinä toimivista asuintorneista.

historia:

Pohjoismaiden Yhdyspankki rakennutti vuonna 1958 Hallituspuiston reunalle korkean tornitalon. Sen suunnitteli Veikko Malmio & Co. Rakennus ennusti 1960-luvun kehitysuskon alkua. Meurmanin ja Ervin laatimassa Oulun asemakaavassa 1947 oli määritetty rakennusten korkeuksiksi kolmesta viiteen kerrosta, mutta kymmenkerroksisen tornin rakentaminen onnistui asemakaavamuutoksen avulla.

Alun perin rakennuksessa oli asunto-, toimisto ja myymälätiloja. Matalan osan ja torniosan pohjakerrokseen sijoittuivat myymälätilat. Torniosan toinen hieman sisäänvedetty kerros sisälsi toimistoja ja pankin lounashuoneen aputiloineen. Loput kerrokset oli varattu asuinnoille.

Rakennus on yksi harvoista Oulun kaupunkiin sijoittuvista ennen 1970-lukua Arkkitehtilehdessä julkaistuista kohteista.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Archeus Oy; Lumme, R. 2006. Rakennushistoriallinen selvitystyö: asemakaavoituksen historiaa, kortteli 15/ I Pokkinen, Oulu ja rakennushistoriallinen selvitys: tontit 1,2 ja 4. Pakkahuoneenkatu 9-11, Oulu. Oulun kaupungin asemakaavoitus.

Veikko, Malmio. Asunto Oy Oulun yhdystorni. Arkkitehti 1959/4-5, s. 62-67.

Tuomi, Timo. Kaupunkikuvan muutokset; Suomalaisten kaupunkikeskustojen suunnittelun tavoitteden ja todellisuuden kohtaamisesta toisen maailmansodan lopusta 1960-luvun puoliväliin, (s. 163-171). SKS, 2005.

alueen nimi: **Kaupunginojan varren puistovyöhyke (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: viherympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Entinen Keskuskansakoulu
Entinen Kirkkotorin kansakoulu
Hallituspuisto
Karjasillanpuisto
Kaupungintalo
Lyötynpuisto
Madetojan puisto
Maria Silfvanin puisto
Otto Karhin puisto
Pokkisenpuisto
Snellmaninpuisto
Vaaranpuisto

kuvaus:
RKY2009
Oulun Kaupunginojan varren avoin puistovyöhyke on tärkeä esimerkki puukaupungin palon jälkeisestä asemakaavaratkaisusta, jolla pyrittiin parantamaan kaupungin paloturvallisuutta. Puistovyöhyke perustuu puukaupungin palon jälkeen 1824 laadittuun empireasemakaavaan. Oulun Kaupunginojan varren aukiot eli plaanat muodostavat kaupunkirakenteessa keskeisen puistosarjan läpi koko keskustan.

Kaupunginoja, joka on yksi Oulujoen haaroista, virtaa Oulun keskustan läpi kaakosta luoteeseen. Kaupunginojan varrelle sijoittuvat Pokkisen puisto, Madetojan puisto, Hallituspuisto, Snellmanin puisto, Otto Karhin puisto, Vaaran puisto ja Lyötyn puisto. Puistoissa valtapuuna on rauduskoivu, mutta puistoalueiden kunnostusten yhteydessä puulajivalikoimaa on pyritty monipuolistamaan. Aleksanterinkadulla, Torikadulla ja Kirkkokadulla Kaupunginojan ylittävät 1830-luvulla rakennetut kivisillat.

Pokkisen puisto sijaitsee Kaupunginojan suulla. Osa täytemaalle rakennetun puiston alueesta on jäänyt Oulujoen ylittävän sillan alle. Pokkisen puistoon on pystytetty 1959 Oskari Jauhiaisen Kalasääski ja lohi –veistos. Aleksanterinkadun toisella puolella sijaitsevassa Madetojan puistossa on Aarre Aaltosen tekemä Leevi Madetojan patsas (1962). Puisto on nimetty säveltäjän mukaan kolme vuotta patsaan pystyttämisen jälkeen.

Hallituspuisto ympäröi Oulun kaupungintaloa (1887, 1920) ja puiston laidalla on Pateniemen laivavarvilta 1860-luvulle paikalle siirretty ja mm. raatihuoneena toiminut puutalo. Hallituspuistoa koristaa Sanna Koiviston Ajan kulku -veistos (2005). Viereiseen Snellmanin puistoon on sijoitettu Jussi Mäntysen Kurjet (1947) sekä siltana Kaupunginojan ylittävä Martti Aihan Mediator (1999).

Kaupunginoja lävistää Otto Karhin puistokorttelin diagonaalisesti. Kaupungin keskeisimpiin kevyen liikenteen risteyksiin kuuluvassa puistossa ojan ylittävät kävelysillat. Tämän jälkeen puistosarja jatkuu Vaaran puistona, jota täydentävä Uudenkadun bulevardi seuraa kääntyvää kaupunginojan uomaa. Vaaran puistoon on sijoitettu kirjailija Teuvo Pakkalan muistopatsas (Oskari Jauhiainen 1973) sekä jääkärinmuistomerkki (arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus 1967).

Lyötynpuistossa Kaupunginojan varsi muodostaa pitkänomaisen puiston suvantoineen. Lyötyn puisto on entinen kaupungin varikkoalue, joka on kunnostettu puistoksi 1964. Suvannon rannalla on Viljo Savikurjen Pohjan neito (1967).

Rautatien itäpuolella Kaupunginoja laajenee suvannoksi, jonka ympärillä on Karjasillan puisto. Martti Tarvaisen lintuaiheinen Siivet on pystytetty Karjasillan puiston suvantoon 1965.

kuvaus:
MRKY2015:
Kaupunginojan varren puistovyöhyke on säilyttänyt RKY2009 todetut arvonsa. Toisin kuin RKY2009 kuvauksessa kerrotaan Kaupunginojan Torikadun kivisilta on vuodelta 2004. Myös Kirkkokadun silta on ainakin osittain uusittu.

historia:
RKY2009

Oulun Kaupunginojan rannat olivat laidunniittyjä ennen kaupungin paloa 1822. J.A. Ehrenström ja C.L. Engel laativat palossa tuhoutunutta keskustaa varten 1824 uuden empireasemakaavan, ja Ehrenström ehdotti Kaupunginojan jättämistä luonnonmukaiseksi ja puistikoiden istuttamista ojan varteen. Aukioiden eli plaanojen tehtävä oli parantaa puukaupungin paloturvallisuutta. Kaupunki vuokrasi plaanoja huutokaupoissa aina viiden vuoden sopimuksilla kaupunkilaisille.

Kaupunginojan vartta ryhdyttiin kunnostamaan puistomaiseksi 1830-luvulla. Kanavan pohja ja laidat kivettiin. Ojan molemmin puolin rakennettiin kävelyplaanit nykyisen Isonkadun ja Kirkkokadun välille eli nykyisen Snellmanin puiston alueelle. Ensimmäinen varsinainen puistoalue oli Appelgrenin plaani eli Otto Karhin puisto.

Puistoja perustettiin lisää 1860- ja 1870-luvuilla. Plaanoille toimitettiin läheisiltä maatiloilta ainakin kotipihlajia ja haapoja. 1880-luvulle tultaessa puistoalueella kasvoi jo 55 ulkomaista kasvilajia.

Pokkitörmä tuli suosituksi puistoksi 1860-luvulla. Kaupunginojaa syvennettiin sen kohdalta nälkävuosien työllisyystöillä ja puistoon istutettiin mm. lehmuksia ja pensaita. Pokkitörmästä tuli kaupunkikuvallisesti erityisen tärkeä, kun Oulujoen ylittävät sillat valmistuivat 1869. Helsingin kaupunginpuutarhuri S. Olsson kutsuttiin 1907 ja helsinkiläinen puutarha-arkkitehti Bengt Schalin 1929 puistosuunnittelijaksi ja mm. Pokkisen alaosan kohentajaksi.

Madetojan puistoa rajaava Oikokatu avattiin Oulujoen siltojen suuntaan 1920 asemakaavassa. Ehrströmin-Engelin asemakaavan jälkeen oleellisimman muutoksen puistovyöhykkeeseen teki 1947 Meurmanin-Ervin asemakaava, jonka mukaan Snellmanin puisto pääosin rakentui ja jonka tuloksena Vaaran puistoa supistettiin. Madetojan puisto sai kaavan tuloksena nykymuotonsa, kun Asemakadun luoteispää liitettiin siihen.

lähteet:

Trästäder i Finland. Den nordiska trästaden. 1972.

Kustaa Hautala, Oulun kaupungin historia III 1809 - 1855. Oulu 1975.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Oulun kaupunki 1986.

Henrik Lilius, Kaupunkirakennustaide autonomian alusta 1850-luvulle. Ars Suomen taide 3. 1989.

Oulun keskustan kaupunkikuvaselvitys. Sarja A108. Oulun kaupunki 1992.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Turo Manninen, Oulun kaupungin historia VI 1945-1990, Oulun kaupunki 1995.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Pasi Kovalainen ja Petri Vuojala, Någon regularité och mehra ordning. Taidehistoriallisia tutkimuksia 23, Helsinki 2001.

Do.co.mo.mo. Modernismin merkkiteoksia Suomen arkkitehtuurissa. Alvar Aalto Akatemia, docomomo Suomi-Finland ry, Suomen rakennustaiteen museo. Helsinki 2002.

Kaarina Niskala ja Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Niskala, K; Okkonen, I; Kalleinen, L. Puistojen Oulu. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Kaupunginojan varren puistovyöhyke. Museo virasto, 2009. www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2077 [21.4.2015]

Asunto-osakeyhtiö Puistola, rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Laatio Oy, Päivi Poikolainen. Oulu, 2003.

kohteen nimi: **Entinen Keskuskansakoulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-21-2
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: rakennettu 1935
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Terveysasema, entinen Keskuskansakoulu;

kuvaus:

Varhaista funktionalismia edustava koulurakennus on vuodelta 1935. Osa rakennuksen yksityiskohdista, erityisesti luonnonkivijalusta, muistuttaa edeltäneestä klassismin tyylikaudesta. Keskuskansakoulu oli kaupungin ensimmäinen vuoden 1921 oppivelvollisuuslain voimaantulon jälkeen rakennettu koulu. Sen suunnitteli arkkitehti K. Borg 1933-34 ja sen luokkasiipeä laajennettiin samaan tyyliin 1953 kaupunginarkkitehdin piirustusten mukaan. Vuosina 1981-82 rakennus muutettiin keskustan terveysasemaksi.

historia:

Pian valmistumisensa jälkeen keskuskansakoulu palveli saksalaisten sotasairaalana.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-2131
(20.11.2015)
sr-20

arviointi:

MRKY2015: R,M,S,T

lähteet:

Euroopan rakennusperintöpäivä 13-14.9-1997 Itsenäisyytemme kymmenvuosien rakennukset Oulussa

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä. Oulun kaupunki, Yhdyskunta ja ympäristöpalvelut, 2013.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Entinen Kirkkotorin kansakoulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-14-2
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: siirretty nykyiselle paikalleen 1860-luvulla
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen Kirkkotorin koulu, joka on alunperin rakennettu Pateniemeen laivavarvin työtekijöiden asuinrakennukseksi. Se on siirretty nykyiselle paikalleen 1860-luvulla. Tässä empirevaikutteista uusrenessanssia edustavassa korkealla kivijalalla olevassa puurakennuksessa on ollut myös raatihuone. Oulun kolmas kansakoulu aloitti rakennuksessa toimintansa vuonna 1893. Rakennus on kunnostettu entistävään henkeen vuonna 1978 ja siinä toimii kaupungin koulutuskeskus. Rakennus muodostaa osan Oulun vanhan monumentaalikeskuksen ja Hallituskadun 1800-luvun rakennuskantaa sisältävästä kokonaisuudesta.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1069
(10.12.1984)
sr-1

arviointi:

MRAKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä. Oulun kaupunki, Yhdyskunta ja ympäristöpalvelut, 2013.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Hallituspuisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-9903-0
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: puistot
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Valtakunnallisesti merkittävään Kaupunginojan varren puistovyöhykkeeseen kuuluva Hallituspuisto sijaitsee Kaupunginojan varrella Kaupungintalon edustalla Kirkkokadun ja Asemakadun kulmauksessa. Symmetrisesti sommitellun hallituspuiston pääelementti on kaupungintalon edustalla oleva pyöreä istutusalue, jonka keskellä on 1880-luvulta peräisin oleva lyhtypylväs-suihkulähde. Vapaasti sijoittuvat jalopuut, tammi, vaahterat ja lehmukset vehreyttävät aukion sivustoja.

historia:

Hallituspuistosta erotettiin Maria Silfvanin puisto vuonna 2005. Nykyinen kaupungintalo toimi 1887 lähtien Seurahuoneena, "Susiteettina" kun vanha rakennus tuhoutui tulipalossa 1882. Hallituspuistoa ovat suunnitelleet 1955 Reino Toivonen ja 2002 E. Regårdh, S. Laitinen ja L. Ilveskorpi.

Vuonna 1886 kaupungintalon pihaa luonnehdittiin paikallislehden toimesta kauneimmaksi esplanadiksi, jonka vanha puusto hiveli silmiä. Vanhat puut kaadettiin Seurahuoneen rakentamisen yhteydessä 1887, ja tämä puhutti oululaisia.

Vuonna 1986 kaupungintalon piha-alueelle istutettiin metsätammea apulaiskaupunginjohtaja Jouko Punnosen toimesta. Vuonna 2004 kaadettiin laho laakeripoppeli, ja sen tilalle tuotiin tammi.

Kaupungintalon ympäristöä on kunnostettu 1920 ja 1955 kaupunginpuutarhuri Reino Toivosen suunnitelman mukaisesti. Hallituspuiston kiveykset, penkit, valaistus ja osa istutuksista uusittiin vuosina 2003-2004.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Niskala, K., Okkonen, I. & Kalleinen, L. 2008. Puistojen Oulu. Painotalo Suomenmaa.

Kaupungintalo. Oulun kaupungin verkkosivut. (luettu 24.9.2009)

Oulun vuosisadat 1605-2005. 2006. Satokangas, R. Studia Historica Septentrionalia 46. Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys. Jyväskylä: Gummerus.

Puistoon tehdyt suunnitelmat. Oulun kaupungin viheryksikön arkistot. 24.9.2009.

Stenroos, S. & Väre, H. 1996. Puisto-opas : Oulun kaupungin keskustan puistot. Dendrologian seura : Oulun kaupungin viherpalvelut. Oulu.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Kaupunginojan varren puistovyöhyke. Museo virasto, 2009. www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2077 [21.4.2015]

kohteen nimi: **Karjasillanpuisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Karjasilta
tyyppi: puistot
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: Perustamisvuosi 1950
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rautatien itäpuolella Kaupunginoja laajenee suvannoksi, jonka ympärillä on Karjasillan puisto. Karjasillan puisto kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Kaupunginojan puistovyöhykkeeseen. Kaupunginojan suvantoon on pystytetty Martti Tarvaisen lintuaiheinen Siivet vuonna 1965.

Karjasillanpuisto sijaitsee Kainuuntien ja Leevi Madetojan kadun vilkkaassa risteyksessä. Puiston läpi virtaa Kaupunginoja, joka erottaa Raksilan ja Karjasillan asuinalueet toisistaan. Puisto ja virtaava oja luovat ympäröivään rakennettuun ympäristöönsä vihreyttä ja rauhallisuutta. Puiston kaksi viherkaistaletta ojan molemmin puolin ovat nurmea ja teiden varsille on istutettu riviin lehtipuita. Ojan etelänpuoleisella alueella kulkee mutkitellen puistokäytävä, jonka varrelle on sijoitettu penkkejä. Käytävän varrella on pensas- ja puuryhmiä. Veden rajaan on istutettu kukkivaa rantakasvillisuutta. Viereisiltä liikenneväyliltä ja ojan ylittäviltä silloilta avautuu kauniita näkymiä, joiden taustalla häämöttää Hakakadun vaaleat 1950-luvun kerrostalot. Puistosta näkyy pilkahduksia Puu-Raksilan taloista toisella puolella Kainuuntietä.

Suvantokadun ja Kainuuntien vierellä kasvaa rauduskoivurivit, veden läheisyydessä kasvaa hopeapajua ja leppiä. Puistonpenkkien taakse on istutettu kurtturuusuryhmiä ja yksi idänvirpiangervoryhmä. Vedenrajassa kasvaa kurjenmiekkaa ja ruttojuurta. Koko puistossa on nurmikko vedenrajan istutuksiin asti.

historia:

Karjasilta on vanhaa laidunmaata, jonne oululaisten lehmät kuljetettiin ojan yli karjasiltaa pitkin. Puisto on ollut peltoa, jonka läpi virtasi pieni oja. Oulun kaupungin suunnittelijat Niilo Mattila ja Reino Toivonen ovat molemmat tehneet puistoa koskevia suunnitelmia, mutta aivan näiden mukaan sitä ei ole toteutettu. Vuosina 1949-1950 aloitettiin alueen kunnostaminen puistoksi. Ojaa levennettiin 14 000 m2 kokoiseksi altaaksi ja sen rannat muotoiltiin sekä perustettiin nurmikoksi. Kainuuntien (aiemmin Siltakatu) puolelle istutettiin rivi poppeleita ja Suvantokadun puolelle koivuja n. 50 kpl. Vuosina 1957-1958 kaupunginojan vartta pitkin rakennettiin kulkemaan puistokäytävät ja puistoon istutettiin pensaita sekä nurmikko uusittiin. Siivet-veistos sijoitettiin Kaupunginojan uomaan vuonna 1965. Martti Tarvaisen (1897-1985) taideteos osallistui Oulun Osakeyhtön 25-vuotisjuhlan kunniaksi järjestettyyn kilpailuun, jossa haluttiin muistaa talvi- ja jatkosodassa kaatuneita työntekijöitä. Veistos kuvaa kolmen joutsenen lentoonlähtöä, ja se symbolisoi siirtymistä ajasta iäisyyteen.

1970-luvulla rakennettiin Kainuuntie Siltakadun paikalle. Raksilan puoleisia taloja purettiin uuden, leveämmän maantien tieltä. Karjasillanpuistoon Kainuuntien rakentaminen ei niinkään vaikuttanut. 1990-luvulla Kaupunginojan yli menevää Nokelantien siltaa levennettiin ja sijoitettiin uudelleen hieman itäänpäin. Tämä aiheutti puistossa muutoksia, sillä ojanuomaa siirrettiin sillan kohdalla eteläänpäin, jolloin viheralue pienentyi.

Vuoden 1998 suunnitelman mukaan puistossa uusittiin penkit ja istutettiin lisää perennoja. Siivet-veistos kunnostettiin 2000-2001 ja se asennettiin paikalleen ehostettuna kesällä 2001. Vuoden 2008 suunnitelman mukaisesti Karjasillanpuistoa kunnostettiin keväällä 2009. Ojan pohjoispuolelta poistettiin vanhat ruhtinaanpoppelit ja tilalle istutettiin isoriippasalavia. Kainuuntien vierestä siirrettiin pois puistolehmukset, jotka eivät lähteneet hyvin kasvuun poppeleiden varjossa ja tilalle istutettiin rauduskoivurivi. Veden rajaan pohjoispuolelle perustettiin kaksi perennaryhmää, johon istutettiin rantakukkaa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Puistosuunnitelma-arkisto. Oulun kaupunki
Viheralueiden hoitoluokituskartta 2014. Oulun kaupunki
Asemakaava 1687. 2001. Oulun kaupunki
Asemakaava 1985. 2009. Oulun kaupunki
Oulun yleiskaava 2020, Oulun kaupunki
Siivet, 1965. Oulun Taidemuseo. Viitattu 10.7.2014.
http://www.oulu.ouka.fi/taidemuseo/veistos/veistoshaku/lisatietoa/tarvainen_m_siivet_lisa.html

Suunnitelmat
Karjasillan puisto. 31.3.1950. Niilo Mattila
Karjasillan puisto. 10.2.1958. Reino Toivonen
Karjasillanpuisto, suunnitelma uudelleen järjestämiseksi.20.3.1964. M. Raittila
Kunnostussuunnitelma, poppelien poisto. 5.9.2008. A.Lämsä. Oulun kaupunki
Karjasillanpuiston saneeraussuunnitelma. 8.10.1998. Liisa Kääriä-Fischer. Oulun kaupunki

Niskala, K; Okkonen, I; Kalleinen, L. Puistojen Oulu. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Kaupunginojan varren puistovyöhyke. Museo virasto, 2009. www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2077 [21.4.2015]

kohteen nimi: **Kaupungintalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-23-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1885 ensimmäinen ja toinen kerros
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Aluperin hotelli-ravintola Seurahuoneeksi vuonna 1885 suunniteltu uusrenesanssityylinen kivirakennus. Ruotsalaisen arkkitehdin J. E. Stenbergin suunnittelemassa rakennuksessa on toiminut myös pankkeja, posti ja Suomalainen klubi sekä Svenska Klubben.

Kaupungin virastotalona rakennus on ollut vuodesta 1920. Lisäksi talossa toimi Oulun kaupungin teatteri vuosina 1944-1972. Useista muutoksista suurin oli Oiva Kallion vuonna 1920 suunnittelema kolmannen kerroksen lisääminen rakennukseen. Samassa yhteydessä poistettiin julkisivujen koristeosia. Vuosien 1978-82 mittavassa korjauksessa palautettiin muun muassa pääovet alkuperäiselle paikalleen.

suojelutilanne:

Oulun yleiskaavassa 2020
(26.1.2004)
Suojelukohde nro 11

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy. OULUN KAUPUNGINTALO; Rakennushistoriaselvitys (RHS). Oulu, 2005.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999

Kaarina Niskala ja Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Lyötynpuisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-9903-0
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: puistot
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: puisto perustettiin 1962.
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Valtakunnallisesti merkittävään Kaupunginojan varren puistovyöhykkeeseen kuuluvassa Lyötynpuistossa Kaupunginojan varsi muodostaa pitkänomaisen puiston suvantoineen. Lyötyn puisto on entinen kaupungin varikkoalue, joka on kunnostettu puistoksi 1964. Kaupunginojaa muokattiin niin, että siihen saatiin suvanto ja pieni koski. Suvannon rannalla on Jaakko Pernun ympäristötaideteos Vesilasi (2012) ja Puiston länsiosassa professori Viljo Savikurjen veistos Pohjan neito (1967) sijoitettuna suihkuvesialtaaseen.

Puiston laidalla sijaitsee kolme kulttuurihistoriallisesti arvokasta rakennusta: pohjoispuolella klassismin tyylisuuntaa edustava sotilaspiirin esikunnan kivirakennus (1929), länsipuolella funktionalistinen Keskuskansakoulu (1933) ja eteläpuolella funktionalistinen SOK:n konttori- ja varastorakennus (1938).

Kasvillisuus Lyötynpuistossa on monilajista ja monenikäistä. Puiston puusto koostuu pääosin koivuista ja vähäisemmissä määrin puistolehmuksista, joista suurin osa reunustaa puistoaluetta. Metsävaahteroita on istutettu puiston kulkuväylien varrelle, ja pihlajia ja omenapuita on useita. Myös erilaisia kuusia on jonkin verran sekä muutama purppuratuomi.

historia:

Kaupunginojan ympäristöt ovat olleet alun perin plaanoja eli laidunniittyjä. Lukuisten Oulun palojen jälkeen vuoden 1824 asemakaavaan (J. A. Ehrenström ja C. L. Engel) kaavoitettiin kaupunginojan varteen istutettavaksi puistikoita, jotka toimivat palovyöhykkeinä. Ilmeisesti tämän johdosta 1830-luvulla nykyisen Lyötynpuiston alueelle istutettiin härmäpajuja (Salix daphnoides subsp. daphnoides), mutta ne ovat hävinneet sieltä. Alueella on saattanut olla myöhemmin myös muita istutettuja ulkomaisia pensaita ja puita. Vielä vuoden 1908 asemakartassa kaupunginojan varrella nykyisen Lyötynpuiston kohdalla oli istutuksia, mutta pääosin nykyinen puistoalue on ollut kaupungin varikkoalueena vuoteen 1960 asti.

Entisen Keskuskansakoulun edessä oleva osa on kunnostettu vuonna 1927 ja OTK:n edessä oleva pieni aukio kunnostettiin puistoalueeksi vuonna 1953. Ensimmäinen, kapeasti Kaupunginojaa myötäilevä suunnitelma Lyötynpuistoksi on tehty vuonna 1950, mutta vasta kaupunginpuutarhuri Reino Toivosen tekemä yleissuunnitelma vuonna 1962 toteutettiin ja alue kunnostettiin puistoksi. Puistoon tuli leikkipaikka lapsille sekä kaupunginojaan keinolammikko ja pieni koski. Lisäksi varattiin paikka Teuvo Pakkalan patsaalle, huoltoasemalle ja pysäköintialueelle eteläosaan, joista toteutui kuitenkin vain pysäköintialue. Talvisin lapsille oli myös oma puurakenteinen kelkkamäki. Puiston kulkuväylät saivat tuolloin pääosin nykyisen muotonsa, ja osa tuolloin istutetuista kasveista on yhä paikallaan. Pohjanmaa Oy:n lahjoittama Pohjan Neito – patsas paljastettiin vuonna 1967, jolloin kaupunki rakensi sen yhteyteen suihkukaivon. Patsaan on veistänyt professori Viljo Savikurki.

Puiston eteläsivulla oleva Arkistokatu oikaistiin suoraan kulkevaksi, jolloin paikoitusalue poistui puiston sivustalta. Näin ollen istutusaluetta jäi myös kadun eteläpuolelle, joka Arkistoaukion rakentamisen yhteydessä kunnostettiin vuonna 1987. Alun perin puistoon yhtenäisesti kuulunut Arkistokadun eteläpuolella oleva puistolehmusrivi on säilynyt alkuperäisenä tien muutoksista huolimatta. Seuraavan kerran puistoa korjattiin vuonna 1991, jolloin P. Neumann suunnitteli puiston Kaupunginojaan laajennuksen ja maastonmuotoilun. Maisema-arkkitehti Liisa Kääriä-Fischer teki vuonna 1998 puistoon laajamittaisen saneeraussuunnitelman, joka toteutettiin. Samalla kunnostettiin myös vesiallas (korjauksen suunnitteli Paavo Kiljunen), tehtiin istutussuunnitelmat Pohjan Neito patsaan ympäristöön (suunnitteli Leila Hiltunen) ja keskusympyrään (suunnitteli Heljä Tolvanen). Jaakko Pernun pajusta tehty Päivänvarjo löysi paikkansa puistossa vuonna 2001. Väliaikaiseksi suunniteltu teos on sittemmin purettu vuonna 2011 ja korvattu uudella Jaakko Pernun Vesilasi-nimisellä teoksella vuonna 2012.

Rautatienkadun silta uusittiin, joten Tieliikelaitoksesta (nyk. Destia) Pirkko Tanska suunnitteli vuonna 2004 puistoalueet kadun molemmin puolin. Ne toteutettiin keväällä 2008. Vuonna 2005 Keskustan sosiaali- ja terveysaseman pihaan on tehty kulkuväylän laajennusta, pintakäsittelyä ja korkeuksia koskeva ympäristösuunnitelma.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Kirjalliset:
Niskala, K. ja Okkonen, I. 2002. Oulun Graadi – 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu: Kirjapaino Kaleva.

Puistokortti nro 10 Lyötynpuisto. Oulun kaupungin viheryksikkö. (Arkistokortti)

Väre, Henry (toim). 1996. Puisto-opas: Oulun kaupungin keskustan puistot. Dendrologian seura ja Oulun kaupungin viherpalvelut.

Puistoon tehdyt suunnitelmat. Oulun kaupungin viheryksikön arkistot. 26.9.2007.

Oulun taidemuseo. (Luettu 7.10.2007) http://www.ouka.fi/taidemuseo/veistos/index.html

Suulliset:
Oulun kaupungin viheryksikkö, L. Kääriä-Fischer. 26.9.2007.

kohteen nimi: **Madetojan puisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-9903-0
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: puistot
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Perustettu 1860-luvun lopulla.
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Madetojanpuisto kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Kaupunginojan varren puistovyöhykkeeseen. 1860-luvulla perustettua puistoa rajaavat Ojakatu, Torikatu, Oikokatu ja Aleksanterinkatu. Madetojanpuistossa on kuvanveistäjä Aarre Aaltosen tekemä Leevi Madetojan muistopatsas (1962). Puisto on nimetty säveltäjän mukaan kolme vuotta patsaan pystyttämisen jälkeen. Puistossa on oululaisittain suuret korkeuserot, jotka jakavat puiston kolmeen osaan.

historia:

Madetojan puisto on nimetty asemakaavassa 1965 jolloin pohjoisosassa sijainnut huoltoasema purettiin. Puiston historia ulottuu kuitenkin jo vuosiin 1868–1869, jolloin sen ojan eteläpuolinen osa kunnostettiin puistoksi. Alue oli merkitty kaavassa viheralueeksi jo vuonna 1825. Eteläosan nimi oli alun perin Rantapuisto. Muualla puiston osissa oli tuolloin rakennuksia ja puuaita. Rakennukset purettiin 1954 ja puistoon istutettiin puita ja pensaita sekä tuotiin Pokkisen puistosta leikkipaikka vuonna 1955. Vuonna 1962 paljastettiin puistossa Leevi Madetojan patsas jonka suunnitteli Aarre Aaltonen. Vuoden 1965 jälkeisinä vuosina alue kunnostettiin puistoksi ja vuosina 1687–1988 puisto leveni Oikokadun suuntaan n. 340 neliötä. Vuonna 1990 pohjoisosan kesäkukkaryhmät poistettiin ja puistoon istutettiin pilvikirsikkoja ja vaahteroita. Alueelle on tehty kuntoarviointi ja arkeologisia kaivauksia vuonna 2003. Madetojan puistoa ja sen kasvillisuutta uusittiin perusteellisesti vuosina 2007-2008 Kaupunginojan kunnostamisen yhteydessä.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Dendrologian Seura ja Oulun kaupungin viherpalvelut. 1996. Puisto-opas, Oulun kaupungin keskustan puistot. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Niskala, K; Okkonen, I; Kalleinen, L. Puistojen Oulu. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Tekninen keskus/Katu- ja viherpalvelut/Sari Palo. 2006. Madetojanpuiston kunnostussuunnitelman hyväksymis-käsittely.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Kaupunginojan varren puistovyöhyke. Museo virasto, 2009. www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2077 [21.4.2015]

kohteen nimi: **Maria Silfvanin puisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-9903-0
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: puistot
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1887, erotettu Hallituspuistosta 2005
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Valvakunnallisesti merkittävällä Kaupunginojan varren puistovyöhykkeellä sijaitseva Maria Silfvanin puisto erotettiin Hallituspuistosta vuonna 2005. Nimensä puisto sai ensimmäisen suomalaisen ammattinäyttelijättären Maria Silfvanin (1802-1865) mukaan. Maria Silfvanin puistoa koristaa Sanna Koiviston Ajan kulku -veistos vuodelta 2005.

Puistoalueen kunnostuksessa on säilytetty vanha metsävaahtera, jonka seuraksi on istutettu siperianomenapuuta. Puiston kiinnostavin kasvi on tunnistamaton marjaomenapuun (Malus sp.) lajike, jolle yli-intendentti FT Henry Väre ehdotti Puisto-oppaassa (1996, 18) lajikenimeä Oulu. Puistoa reunustaa ja rajaa 2005 istutetut nuoret metsävaahterat. Matalaksi ja tiiviiksi leikattu aitaorapihlajareunus kasvaa kivipenkkien taustalla ja samalla rajaa käytävänreunusta.

historia:

Maria Silfvanin puisto erotettiin Hallituspuistosta vuonna 2005. Puiston suunnittelijoina ovat toimineet 1955 Reino Toivonen ja 2002 E. Regårdh, S. Laitinen ja L. Ilveskorpi.

Kaupungintalon paikalla toimi 1849 lähtien Westerlundin salonki, joka rakennettiin Clasénin puutalon paikalle. Salonki toimi juhlahuoneistona ja teatterina. Vuoden 1902 Oulun kaupungin kaavakartassa puiston keskellä on ympyrän muotoinen kulkuväylä. Ravintolakiinteistön tuhouduttua Oulun palossa 1882 sen tilalle rakennettiin nykyinen kaupungintalo Seurahuoneeksi. Vuonna 1920 puolet rakennuksesta otettiin kaupungin virastojen käyttöön. Seurahuoneen lopetettua toimintansa ennen toista maailmansotaa rakennus on toiminut kaupungintalona.

Rakennuksen ympäristöä kunnostettiin 1920-luvulla ja vuonna 1955 kaupunginpuutarhuri Reino Toivosen suunnitelman mukaisesti. Kaupungintalon peruskorjauksen yhteydessä 2003 - 2004 puiston kiveykset ja nurmikkoalueet rajattiin uudelleen. Kaikki olemassa olleet pensaat poistettiin ja puistoon istutettiin aitaorapihjalaa ja sirotuomipihlajaa rajaamaan oleskelualueita. Uudistuksen yhteydessä poistettiin vanhimpia vaahteroita ja tilalle istutettiin omenapuita ja vaahteraa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Kaupungintalo. Oulun kaupungin verkkosivut (luettu 24.9.2009).

Niskala, K., Okkonen, I. & Kalleinen, L. 2008. Puistojen Oulu. Painotalo Suomenmaa.

Oulun vuosisadat 1605-2005. 2006. Satokangas, R. Studia Historica Septentrionalia 46. Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys. Jyväskylä: Gummerus.

Puistoon tehdyt suunnitelmat. Oulun kaupungin viheryksikön arkistot. 24.9.2009.

Stenroos, S. & Väre, H. 1996. Puisto-opas : Oulun kaupungin keskustan puistot. Dendrologian seura : Oulun kaupungin viherpalvelut. Oulu.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Kaupunginojan varren puistovyöhyke. Museo virasto, 2009. www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2077 [21.4.2015]

kohteen nimi: **Otto Karhin puisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-9903-0
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: puistot
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1830-luku - 1850-luku (puisto perustettu)
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Otto Karhin puisto on osa valtakunnallisesti merkittävää Kaupunginojan varren puistovyöhykettä. Kaupunginojan vartta ryhdyttiin kunnostamaan puistomaiseksi 1830-luvulla. Appelgrenin plaani eli Otto Karhin puisto oli Oulun keskustan ensimmäinen varsinainen puistoalue.

Puistokorttelin diagonaalisesti lävistävän Kaupunginojan pohjoispäässä on patorakennelma, ja ojan ylittää valkea kävelysilta. Puiston läpi diakonaalisti kulkevat myös koivujen reunustamat kevyen liikenteen väylät, jotka muodostavat yhden kaupungin keskeisimmistä kevyen liikenteen risteyksistä. Katujen laidoilla on lehmusrivistöjä.

Puiston lounaisnurkassa on vuonna 2014 auennut kahvila ja puiston pohjoisosaan on parhaillaan rakenteilla kallioparkin kulkuyhteys. Myös muuta puistoa kunnostetaan kesällä 2015.

historia:

Otto Karhin puistoa voidaan pitää Oulun vanhimpana kaupunkipuistona. Vuonna 1822 tapahtuneen Oulun palon jälkeen kaupungin maistraatti huolestui kaupungin ulkonäöstä, ja päätti istuttaa puita kaupungin elävöittämiseksi. 1830-luvulla Kaupunginojan varren plaanoille istutettiin puita, täten Oulun kaupungin puistojen alkuna voidaan pitää 1830-lukua.

1850-luvulla kaupungin puistoja haluttiin kunnostaa ja tehdä niistä yleisiä kävelypaikkoja kaupungin asukkaille. Kaupunginojan puistovyöhykettä täydennettiin ojan yli vievillä silloilla ja hoidetut alueet aidattiin kävelypaikoiksi rautaisine penkkeineen. Luultavasti vasta tässä vaiheessa kävelyalue laajeni nykyisen Otto Karhin puiston kortteliin.

Vuonna 1882 Oulussa raivosi taas tulipalo jonka seurauksena Otto Karhin puisto tuhoutui. Kaupunginojan varteen istutettiin uudelleen puita ja lisäksi ojan molemmin puolin rakennettiin kävelyplaanit. Ohjenuorana oli Kaupunginojan jättäminen luonnonmukaiseksi. Puistovyöhyke oli tarpeellinen paloturvallisuuden kannalta mutta puistojen luonnonelementeillä oli myös merkittävä kaupunkitaiteellinen funktio.

Aluksi puiston nimi oli Appelgrenin plaana. Vuonna 1907 puiston nimeksi muutettiin Palokunnanpuisto vieressä sijainneen palolaitoksen mukaan. Palokunnanpuisto-nimestä on peräisin nykyisin yleisesti käytössä oleva Letkunpuisto-nimitys. Alue nimettiin Otto Karhin puistoksi vuonna 1956 pitkäaikaisen oululaisen kunnallispoliitikon ja osuuskauppamiehen Otto Karhin (1876-1966) mukaan.

Puisto kunnostettiin vuosina 1955-1956 erillisen suunnitelman mukaan. Tällöin myös puistossa ollut kahdeksankulmainen lemunaatikoppero purettiin. Puistoon pystettiin August Rönkön Harjun suunnittelema Sotainvalidien veljesliiton kioski. 1960-luvulla puisto muuttui Oulun keskuspuistoksi. Otto Karhin puiston kioski uusittiin jälleen 1980-luvun alussa. Suoralinjaisen ruskeatiilisen rakennuksen suunnittelivat Uki Heikkinen ja Kni. Vuonna 1994 toteutettiin saneeraussuunnitelma. Puiston rakenteelliset päälinjat eivät kuitenkaan ole muuttuneet.

Puisto on kokenut jälleen suuria muutoksia 2010-luvulla. Vanha kioskirakennus puiston etelälaidalta purettiin ja tilalle rakennettiin uusi kahvila, jonka on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Archeus Oy. Parhaillaan rakenteilla on uusi kulkuyhteys puiston alla sijaitsevaan syksyllä 2015 avattavaan kallioparkkiin. Myös muita puiston kunnostöitä on käynnissä vuonna 2015.

Muutostöiden yhteydessä suoritettiin arkeologisia kaivauksia vuonna 2013, joissa löytyi muun muassa kavion ja kärryn jälkiä 1700-luvulta, jotka osoittivat vanhaa tien paikkaa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Puisto-opas: Oulun kaupungin keskustan puistot. Dendrologian seura ja Oulun kaupungin viherpalvelut. 1996.

Oulun Graadi - 350 vuotta asemakaavoitusta. Kaarina Niskala, Ilpo Okkonen. Oulu: Oulun kaupungin tekninen keskus. 2002.

Niskala, K; Okkonen, I; Kalleinen, L. Puistojen Oulu. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Kaupunginojan varren puistovyöhyke. Museo virasto, 2009. www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2077 [21.4.2015]

kohteen nimi: **Pokkisenpuisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-9903-0
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: puistot
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1870 perustettu
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaupunginojan suulla sijaitsevalle Pokkisentörmälle perustettiin puisto jo 1870-luvun alussa. Osa täytemaalle rakennetun puiston alueesta on jäänyt Oulujoen ylittävän sillan alle. Pokkisen puistoon on pystytetty vuonna 1959 Oskari Jauhiaisen Kalasääski ja lohi –veistos. Puistoa hallitsevat kahtena ryhmänä kasvavat isot puisto- ja metsälehmukset.

historia:

Pokkitörmä tuli suosituksi puistoksi 1860-luvulla. Kaupunginojaa syvennettiin sen kohdalta nälkävuosien työllisyystöillä ja puistoon istutettiin muun muassa lehmuksia ja pensaita. Pokkitörmästä tuli kaupunkikuvallisesti erityisen tärkeä, kun Oulujoen ylittävät sillat valmistuivat vuonna 1869. Puiston suunnittelijaksi kutsuttiin Helsingin kaupunginpuutarhuri S. Olsson vuonna 1907 ja puistosuunnittelijaksi ja muun muassa Pokkisen alaosan kohentajaksi helsinkiläinen puutarha-arkkitehti Bengt Schalin vuonna 1929.

Vuonna 1960 puistoa kunnostettiin, kun uusi Ämmänväylän silta valmistui. Puiston pohjoisosaan tehtiin kiviportaat, istutettiin pensasryhmiä ja paljastettiin Oulun ensimmäinen suihkulähdeveistos Kalasääski ja lohi.

1970-luvulla Pokkisenpuisto ja Kaupunginojan eteläpuolella sijaitseva Heikolanniemen ranta yhdistettiin kävelysillalla. Vuonna 2007 Kaupunginojan kivimuureja kunnostettiin ja uusittiin puiston viheralueita.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Niskala, K; Okkonen, I; Kalleinen, L. Puistojen Oulu. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Kaupunginojan varren puistovyöhyke. Museo virasto, 2009. www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2077 [21.4.2015]

kohteen nimi: **Snellmaninpuisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-9903-0
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: puistot
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: kunnostettu puistoksi 1830-luvulla.
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

historia:

Oulun palon jälkeen 1822 valtioneuvos Johan Albrecht Ehrenström ehdotti Kaupunginojan jättämistä luonnonmukaiseksi. Ojan varteen tuli istuttaa puistikoita, jotka toimivat palovyöhykkeinä puutalokaupungissa. Kaupunginojasta eli Plaanaojasta saatiin vettä sammuttamiseen ja rakentamattomat viheralueet olivat merkityksellisiä asukkaiden viihtyvyyden kannalta.

Entisajan Oulussa puistojen kannalta tärkeitä paikkoja olivat rintit (gridn= veräjä), joiden tarkoitus oli estää kaupunkilaisten satojen lehmien karkaaminen laitumilta. Kaupunginojan varteen syntynyt puistovyöhyke aidattiin lehmien vuoksi Isoltakadulta Torikadulle saakka, sillä ojan varrella kasvoi vehreä ruoho. Syksyllä kaupunki myi sen huutokaupalla karjanomistajille.

1830-luvulla Kaupunginojan varren plaanoille (laidunniitty) istutettiin 118 pihlajaa, 72 koivua ja 15 haapaa. Näitä istutuksia voidaan pitää kaupungin puistojen alkuna. Istutukset oli suojattava lehmiltä aidalla. 1836 Isoltakadulta Kirkkokadulle rakennettiin jalkakäytävä eli promenadi ojan molemmille puolille nykyisen Snellmaninpuiston alueelle. Kaupunginoja perattiin ja sen laitoja kivettiin 1853. Snellmanin puistoa uudistettiin vuonna 1883 edellisen syksyn tuhoisan kaupunkipalon jälkeen.

1908 asemakaavassa kaupungin katuja nimettiin uudelleen ja Snellmaninpuistokin sai nimensä. Oululaisessa Snellmanin suvussa on useita tunnettuja kauppiaita, mutta tarkkaa henkilöä, jonka mukaan puisto on nimetty, ei tiedetä.

Ehrströmin-Engelin asemakaavan jälkeen oleellisimman muutoksen puistovyöhykkeeseen teki 1947 Meurmanin-Ervin asemakaava, jonka mukaan Snellmanin puisto pääosin rakentui.

Elokuussa 1985 raju Sanna-myrsky yllätti Oulun. Tuulen nopeus oli myrskyn aikana jopa 30m/s ja kaupungin puistoista kärsivät pahiten mm. Snellmaninpuisto, josta kaatui paljon puita.

Oulun puistojen perusparannus toimenpiteet aloitettiin vuosina 1991–1992 ja Snellmaninpuiston perusparannussuunnitelma tehtiin 1994. Suunnitelman laati puistosuunnittelija Eino Heikkinen. Snellmaninpuiston kunnostus oli vuorossa 1996. Kaupungintaloa lähellä olevana puistona ojan varren istutuksia lisättiin ikivihrein pensain ja havupuuistutuksin. Puiston läpikulkevan käytävän tasoa parannettiin pohjauksella ja pinta käsiteltiin punertavalla kivituhkalla. Korttelin sivustalla ollut käytävä betonikivettiin, jotta käytävien tyyli olisi yhtenäisen. Oulussa paljon käytettyjä ruhtinaanpoppeleita poistettiin puistosta. Kesäisellä kukinnallaan poppelit aiheuttavat pölytysongelman, joka saattaa kestää viikkoja sateettomana aikana.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Niskala, K & Okkonen, I. 2002. Oulu graadi, 350vuotta asemakaavoitusta. Oulu: Kirjapaino Kaleva.

Niskala, K; Okkonen, I; Kalleinen, L. Puistojen Oulu. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Neumann, P. nro. 11/1997. Vihersuunnittelu, Kaupunkikeskustan puistot. Kymmenen virran maa.

Oulun kaupunki, Tekninen keskus, Suunnnittelu. s.16

Oulun kaupungin rakennusvirasto, katurakennusosasto, puistotoimi. 14.12.1994. Snellmaninpuiston persuparannussuunnitelma.

Starch Maija-Liisa. 16.8.1987. Promenadeista kävelykatuihin. s.13. Kaleva.

Starch Maija-Liisa. 24.71985. Oulun vanhimmat puistot ovat jo satavuotiaita. s.9. Kaleva.

Väre, H. 1996. Puisto-opas: Oulun kaupungin keskusta puistot. Vammalan kirjapaino Oy.

Vanhat kuvat: Pohjois-Pohjanmaan museo Uuno Laukan kokoelma
http://www.ouka.fi/ppm/laukka/kuvat/4/3846.jpg
http://www.ouka.fi/ppm/laukka/kuvat/4/3848.jpg

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Kaupunginojan varren puistovyöhyke. Museo virasto, 2009. www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2077 [21.4.2015]

kohteen nimi: **Vaaranpuisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-9903-0
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: puistot
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: Ensimmäiset tiedot puiston perustamisesta 1900-luvun alusta
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kolmen korttelin alueelle ulottuva Vaaran puisto on osa valtakunnallisesti merkittävää Kaupunginojan varren puistovyöhykettä. Vaaran puistoon on sijoitettu kirjailija akateemikko Oskari Jauhiaisen vuonna 1973 veistämä Teuvo Pakkalan muistopatsas sekä arkkitehti, professori Seppo Valjuksen suunnittelema jääkärinmuistomerkki vuodelta 1967.

Vaaranpuisto ja Kaupunginoja kulkevat Oulun keskustassa Pakkahuoneenkadulta Saaristonkadulle Uusikadun itäpuolta. Puiston pohjoisosa eli Klubitalon edusta on rakennettu erilliseksi moderniksi oleskelualueeksi. Pohjois-, länsi-, ja eteläpuolelta puistoa rajaavat liikennöidyt tiet kun taas Itäpuolelta aluetta rajaavat asuinkerrostalot. Liikenteestä puiston erottavat vielä kevyenliikenteenväylät lehmus-, ja koivuriveineen.

Vaaran puistossa kasvaa yksi Oulun suurimmista laakeripoppeleista Uudenkadun ja Kauppurienkadun kulmauksessa. Laakeripoppelien lomassa kasvaa myös kookkaita hopeasalavia. Vaaranpuistossa on tuohituomia, pilvikirsikoita ja keskustan suurin kuusi. Teuvo Pakkalan patsaan lähellä on vaahtera ja huntu-, perho- ja kaunokuusamia. Pensasangervoja löytyy myös useampia eri lajikkeita, kuten heisiangervo, joka on hyvin yleinen puistopensas.

historia:

Vaaranpuisto sijaitsee Kaupunginojan puistovyöhykkeellä, jonka muoto perustuu Ehrenströmin-Engelin vuoden 1824 asemakaavaan. Silloisessa kaavassa Kaupunginojan annettiin virrata vapaamuotoisena ja sen pohja ja reuna kivettiin. Kaupunginojan uomaa mukaileva alue muutettiin puistoksi 1900-luvun alusta, jolloin ojan länsipuolella oleva lehmusrivi istutettiin.

Ehrströmin-Engelin asemakaavan jälkeen oleellisimman muutoksen puistovyöhykkeeseen teki 1947 Meurmanin-Ervin asemakaava, jonka tuloksena Vaaran puistoa supistettiin.

Vuonna 1960, jolloin alue oli keskuskansakoulun etupihana, Teuvo Pakkalan aukiolla oli kiikkukenttä. 1960- luvulla puistoon suunniteltiin pensaiden suojaan avoin tila Teuvo Pakkalan patsasta ja puistonpenkkejä varten.

Klubitalo valmistui vuonna 1961 ja sen eteläpuolelle rakennettiin vuoden 1962 suunnitelman mukaan betonilaatoitettu oleskelualue, johon tehtiin viisi vuotta myöhemmin suorakaiteen muotoinen vesiallas suihkulähteineen. Suunniteslman on piirtänyt Reino Toivonen. Vesialtaalla oli jonkin aikaa Uno Aron (1899 - 1963) Kaarnavenepoika-patsas, 2000-luvulla se siirrettiin nykyiseen paikkaansa Hupisaarille.

Vuonna 1961 Kaupunginojan varteen istutettiin syreenejä, koivuja ja vaahteroita Matti Raittilan piirroksen mukaan. Osa puiston alueesta oli luovutettu palokunnan käyttöön ja vahvistettu mukulakivillä.

Arkkitehti Seppo Valjuksen (1928-2014) suunnittelema Jääkärimuistomerkki paljastettiin vuonna 1967. Se muodostaa ylhäältäpäin luvun 27, joka symboloi Kuninkaallista Preussin 27. pataljoonaa, joka muodostui suomalaisista miehistä. Yleensä muistomerkin edessä on sinisävyinen istutus.

Vuonna 1973 paljastettiin oululaisen kirjailijan, Teuvo Pakkalan (1862-1925) patsas, jonka veisti kiiminkiläinen kuvanveistäjä ja akateemikko Oskari Jauhiainen. Teuvo Pakkalan patsas on kunnianosoitus alueen historialle ja asujaimistolle, sillä Kakaravaaran alue esiintyi hänen kirjallisuudessaan useasti.

Vuonna 1998 Vaaranpuiston eteläosa saneeraussuunnitelma valmistui. Suunnittelijana toimi Niilo Nissilä. Puiston eteläosaan istutettiin tuolloin serbiankuusia, metsävaahteroita, pilvikirsikoita ja rauduskoivuja sekä pensaita ja perennoja ojan varteen. Samana vuonna myös puiston pohjoisosaan tehtiin saneeraussuunnitelma. Suunnitelman mukaan pohjoisosaan istutettiin metsävaahteroita, tuohituomia, marjaomenapuita, rauduskoivuja, valkokuusia ja serbiankuusia sekä pensaita. Jalkakäytävän ja puiston väliin tehtiin kolmen kiven noppakiviraita uudenkadun puolelle.

Vuonna 2008 asemakaavan muutoksen johdosta Klubitalon edustalle suunniteltiin pieni oleskeluaukio istutuksineen.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Lähteet

Niskala, Kaarina Okkonen, Ilpo & Kalleinen, Lassi. 2008. Puistojen Oulu. Oulu: Studio Ilpo Okkonen.

Arvokkaita alueita Oulussa Osa I. 1999.
http://www.ouka.fi/yleiskaavoitus/pdf/arvokkaat_alueet/arvokkaat_osa1.pdf.

Teuvo Pakkalan muistopatsas,1973.
http://www.ouka.fi/taidemuseo/veistos/veistoshaku/lisatietoa/jauhiainen_o_teuvo_lisa.html.

Piirrokset ja suunnitelmat

Vaaranpuiston kunnostussuunnitelma. 2007. Oulu. Tekninen keskus, katu- ja viherpalvelut.

Vaaranpuiston eteläosan saneeraussuunnitelma. Niilo Nissilä. 1998. Oulu. Tekninen keskus, katu- ja viherpalvelut.

Vaaranpuisto, kiikkukenttä, teknillisen koulun ja keskuskansakoulun etupihat. 1960. Oulun kaupungin asemakaavaosasto/puistot.

Vaaranpuiston oleskeluaukio, Oulu. 1962. Toivonen, Reino.

Vaaranpuisto, Oulu. 1961. Raittila, Matti.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Kaupunginojan varren puistovyöhyke. Museo virasto, 2009. www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2077 [21.4.2015]

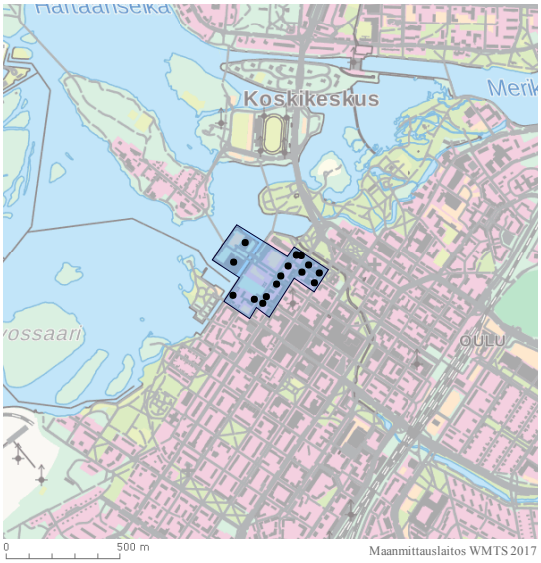

alueen nimi: **Oulun rantakorttelien julkinen kaupunkitila (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Aleksinkulma. ent. Oulun kauppaklubi
Byströmin talot
Entinen Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston päärakennus
Entinen Tervosen talo
Höckertin talo
Jurveliuksen talo
Kauppahalli
Lundbergin eli Teräksen talo
Nuoriso- ja kulttuurikeskus, entinen poliisilaitos
Oulu10, entinen Suomen Pankki
Oulun kaupunginteatteri
Oulun pääkirjasto
Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston puurakennukset sekä piharakennus
Ranta-aitat
Tuomiokapitulin rakennukset

kuvaus:
RKY2009
Oulun rantakortteleiden julkinen kaupunkitila muodostaa merkittävän kaupunkihistoriallisen kokonaisuuden, joka kuvastaa sekä Oulun 1870-1880-lukujen vaurastumisesta kaupalla ja merenkululla että 1960-luvun monumentaalista keskustasuunnittelua.

Oulun rantakorttelit on rakennettu Oulun vuoden 1882 palon jälkeen. Ranta-, Oja- ja Hallituskadulle sijoittuva kokonaisuus kantaa myöhäisen klassismin ja historismin leimaa. Rakennukset ovat pääosin uusrenessanssia, mutta niissä on myös jugendin ja nikkarityylin piirteitä.

Konsuli J.F. Svendelinin rakennuttama kivirakennus vuodelta 1884 toimii Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston päärakennuksena. Alun perin kaksikerroksiseen uusrenessanssitaloon on lisätty kolmas kerros 1920-luvulla Pakkahuoneenkadun puolelle. Arkkitehti John Lybeckin 1883 suunnittelemien kahden yksikerroksisen puutalon sekä piharakennuksen jugendhenkisen muutoksen on suunnitellut lääninarkkitehti V.J. Sucksdorff 1909. Piirustussalina toimiva voimistelusalirakennus piharakennuksineen on vuodelta 1895 (J. Tötterström). Rantakadun kokonaisuuteen kuuluu edelleen merikapteeni J.F. Petrellin rakennuttama ja arkkitehti Hugo Neumannin suunnittelema kaksikerroksinen ns. Teräksen talo vuodelta 1884. Opiskelija-asuntoina toimiva Jurveliuksen talo on rakennettu 1900 ja muutettu nykyiseen asuunsa 1910. Höckertin talo Kauppurienkatu 2:ssa on rakennettu 1880-luvulla. Ainoa Oulun 1882 palossa säästynyt puutalo on 1834 rakennettu Pakon talo eli Mathlinin salonki Aleksanterinkatu 12:ssa. Matalampi siipi on A. Mannelinin suunnittelema 1883.

Rantakortteleiden alue jatkuu tyylillisesti yhtenäisenä Oja- ja Hallituskadulla, missä on edelleen Oulun palon 1882 jälkeistä rakennusmiljöötä. Arkkitehti C.Th. Höijerin suunnittelemaan Oulun kauppaklubin yksikerroksiseen puiseen uusrenessanssitaloon vuodelta 1884 on liitetty tiiliosalla samanaikaisesti rakennettu, arkkitehti F.H. Ranckenin suunnittelema piharakennus. Torikatu 10:ssä on Oulun paloa edeltäville muureille arkkitehti Th. Deckerin suunnitelmin rakennettu kaksikerroksinen uusrenessanssityylinen kivirakennus. Oja-, Aleksanterin- ja Hallituskadun rajaaman korttelin rakennukset ovat merikapteeni Otto Ravanderin 1882 palon jälkeen rakennuttamia. Myöhemmin pihapiiri siirtyi Byströmin suvulle, jonka mukaan pihapiiriä nykyisin kutsutaan. Päärakennus on yksikerroksinen, koristeellinen uusrenessanssitalo. Kaksikerroksinen kivitalo vuodelta 1883 on myös uusrenessanssia. Sivurakennus on osittain kivirakenteinen. Torikadun ja Ojakadun kulmassa on korttelin mittainen entinen kauppakartano, jonka rakentamisen aloitti kauppias G.F. Granberg 1883 arkkitehti John Lybeckin suunnitelmien mukaan. Alun perin kaksikerroksiseen uusrenessanssirakennukseen on sen muututtua kaupungintaloksi 1893 lisätty kolmas, uusgotiikkaa edustava, kerros. Myöhemmin rakennus on toiminut mm. puhelinlaitoksena ja 1980-luvulle asti poliisilaitoksena.

Rantakortteleiden alueella, lähellä tuomiokirkkoa, sijaitsee tuomiokapituli, jonka uusrenessanssityylisen kaksikerroksisen kivirakennuksen on suunnitellut vt. lääninarkkitehti J.L. Lybeck 1884. Rakennuksen muurit edeltävät 1882 paloa. Tuomiokapitulin nikkarityylisen puurakennuksen on suunnitellut lääninarkkitehti F.W. Lüchow 1883. Lisäksi pihapiirissä on puinen arkkitehti J. Lybeckin 1884 suunnittelema piharakennus. Samassa korttelissa on muureiltaan Oulun paloa 1822 edeltävä entinen Tervosen talo.

Kauppatorilla on Karl Lindahlin ja Walter Thomén 1901 suunnittelema punatiilinen kauppahalli ja hirrestä salvottuja kaksikerroksisia makasiineja 1700-1800 -luvuilta. Ranta-aitat ovat edelleen varasto- ja myymäläkäytössä ja ne on ryhmitelty uudelleen säännölliseen muodostelmaan torin etelälaidalle.

Toriaukion edustalla, suorakaiteisella saarella, ovat kaupunginteatteri ja -kirjasto sekä toriaukion pohjoislaidalla suurhotelli, jotka ovat toteutuneita osia arkkitehtien Marjatta ja Martti Jaatisen laatimasta 1960-luvun monumentaalikeskustasommitelmasta. Jaatisten Vänmanninsaarelle suunnittelemat teatteri vuodelta 1972 ja kirjasto vuodelta 1981 ovat niukkaa modernia betoniarkkitehtuuria.

kuvaus:

MRKY2015:
Oulun rantakorttelien julkinen kaupunkitila on säilyttänyt vuoden 2009 inventoinnissa todetut ominaispiirteet ja arvot. Alueen uutta rakennuskantaa ovat Oulu10 rakennus vuodelta 2009 ja Kauppatorin viereen vuonna 2015 valmistuva maanalaisen pysäköinnin sisäänkäyntiluiska. RKY2009 tekstissä esiintyvä Pakon talo Aleksanterinkatu 12:ssa on palanut vuonna 1995.

historia:

RKY2009
Rantakadun sekä Oja- ja Hallituskadun vanhojen rakennusten vyöhyke rakennettiin lyhyessä ajassa 1882 kaupunkipalon jälkeen. Oulun talouselämä eli nousukautta 1870-luvun lopulla ja 1880-luvulla, ja kauppiaiden vauraus heijastui myös rakentamiseen. 1970-1990 -luvuilla alueella tapahtui purkamista ja uudisrakentamista. Rantakadun ja Aleksanterinkadun välisten korttelien suojeluajatus johti asemakaavan muutokseen 1986.

Oulun torinrannan monumentaalikeskus syntyi kaupungin 1962 järjestämän kulttuuri- ja hallintokeskuksen suunnittelukilpailun pohjalta. Kilpailun voittaneiden arkkitehtien Marjatta ja Martti Jaatisen asemakaava vahvistettiin 1965. Suunnitelma, jonka tieltä olisi pitänyt purkaa Rantakadun korttelit, toteutui vain osin. Jaatisten saarelle suunnittelemien teatterin ja kirjaston lisäksi toriaukion pohjoisreunaa rajavaa hotellia pidetään suunnitelman osana, vaikka paikka oli Jaatisten suunnitelmassa varattu valtion virastotalolle.

lähteet:

Marjatta ja Martti Jaatinen, Oulun monumentaalikeskus. Arkkitehti 3-4/1967.

Marjatta ja Martti Jaatinen, Oulun kaupunginteatteri, suunnitelma. Arkkitehti 10-11/1967.

Meinilä, S; Archeus Oy. Uusi Torinranta, rakennushistoriallinen selvitys siirrettävistä aitoista. Oulu, 2009.

Trästäder i Finland. Den nordiska trästaden. 1972.

Stadsplanering i finska städer. Den nordiska trästaden 12. 1972.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Oulun kaupunki 1986.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Pasi Kovalainen, Petri Vuojala, Någon regularité och mehra ordning. Taidehistoriallisia tutkimuksia 23, Helsinki 2001.

Pasi Kovalainen, Weikko Kotila, Uuden seurahuoneen rakennushistoria. Oulu 2002.

Tiia Ikonen, Teemu Mökkönen, Oulun kaupunkiarkeologinen inventointi 2002.

Kaarina Niskala, Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

kohteen nimi: **Aleksinkulma. ent. Oulun kauppaklubi**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-7-4
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1884
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hallituskadun katukuvaan olennaisesti kuuluva Aleksinkulma on vuonna 1884 arkkitehti Carl Theodor Höijerin suunnitelmien mukaan rakennettu yksikerroksinen puinen uusrenesanssitalo. Rakennuksen sisätiloihin on tehty muutoksia.

Kokonaisuuteen kuuluu kaksi arkkitehti Finn Helge Ranckenin suunnittelemaa kivistä piharakennusta, jotka on rakennettu yhtä aikaa päärakennuksen kanssa vuonna 1884. Näiden rakennusten portaittain nouseva pääty on antanut niille nimen pääty- tai Hansa-talo. Oulussa harvinainen rakennustyyppi on antanut Hallituskadun Aleksanterinkadun ja Torikadun väliselle osuudelle lempinimen "Hansakatu". Toinen porraspäätyisistä piharakennuksista on liitetty Aleksinkulman päärakennukseen vaalean tiiliosan avulla. Toinen piharakennus on liitetty vuonna 2010 valmistuneeseen Oulu10 rakennukseen. Rakennus on muutettu henkilöstöravintolan käyttöön.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1828
(30.09.2005)
sr-20 (Kaikki kolme 1800-luvulla rakennettua rakennusta)

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

Karsikas, A. Eleganssi virastossa, SARC Oulun virastotalo. Arkkitehti 2/2009.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Oulun kaupunki 1986.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Byströmin talot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-8-32
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1882, 1883
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Byströmin talot ovat osa Hallituskadun ja Ojakadun valtakunnallisesti merkittävää kokonaisuutta, joka on rakentunut heti vuoden 1882 Oulun palon jälkeen. Kaikki rakennukset ovat arkkitehti Hugo Neumannin suunnittelemia.

Päärakennus (Ojakatu 3) on yksikerroksinen, rikasmuotoinen uusrenesanssityylinen puurakennus. Vuonna 1883 rakennettu kaksikerroksinen kivitalo (Aleksanterinkatu 7) on tyyliltään myös uusrenesanssia. 2000-luvulla tehdyssä perusteellisessa korjauksessa aiempien korjausten yhteydessä poistetut kattoikkunat ja katon koristeaiheet on palautettu. Talon osittain kivinen sivurakennus (Hallituskatu 5) on vuodelta 1883, kaksikerroksisen kivirakenteisen osan ja yksikerroksisten puisten siipien muodostamassa rakennuksessa on uusrenesanssin piirteitä.

historia:

Talot on rakennuttanut merikapteeni Otto Ravander, jolta rakennukset siirtyivät sittemmin kauppias Byströmin suvulle vuonna 1927. Byströmien hallussa heidän nimeään kantavat talot olivat aina vuoteen 1970 saakka, jolloin ne myytiin Oulun kaupungille. 1970-luvulla rakennuksissa tehtiin muutostöitä, joiden jälkeen rakennuksissa on toiminut Oulun kaupungin virastoja. Vuonna 2005 rakennuksissa aloitettiin entistämis- ja korjaustoimenpiteet, jotka olivat rakennuksen ulkoasua ja aukotusta palauttavat. Korjauksen suunnittelijana toimi Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo. Nykyisin rakennukset ovat Oulun kaupungin Nuoriso- ja kulttuuritoimen käytössä.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1268
(09.12.1988)
sr-1 Ojakatu 3 ja Aleksanterinkatu 7
sr-4 Hallituskatu 5

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Byströmin talon vilkas historia. Oulun kaupunki. http://oulu.ouka.fi/nuoriso/bystrom/index.html [viitattu: 5.5.2015]

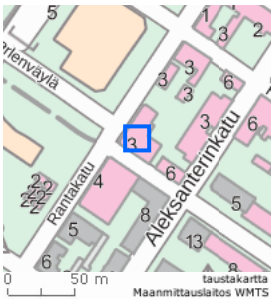

kohteen nimi: **Entinen Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston päärakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-2-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1884
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun yliopiston Arkkitehtuurin tiedekunnan kortteli muodostaa hyvin säilyneen kokonaisuuden, jonka ainut kivirakennus on arkkitehtuurin osaston entinen päärakennus. Kortteli on merkittävä osa Rantakadun vuoden 1882 palon jälkeistä osuutta, jonka rakentamisessa heijastuu silloisten kauppiaiden vauraus. Uusrenesanssityylinen kivirakennus on alunperin kaksikerroksinen, mutta Pakkahuoneenkadun puolelle lisättiin kolmas kerros 1920-luvulla.

historia:

Talon rakennutti konsuli J. F. Svendelin vuonna 1884, mutta vuodesta 1888 lähtien se on palvellut monenlaisessa koulukäytössä. Oulun yliopiston käytössä se on ollut vuodesta 1959 lähtien. Rakennusta on korjattu useaan otteeseen. 2010-luvulla rakennus on läpikäynyt laajan perusparannuksen, jossa muun muassa julkisivun keltainen väritys muuttui vaalean punaiseksi.

suojelutilanne:

Suojeltu rakennussuojelulailla
Asemakaava 564-1162
(09.05.1989)
sr-1

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T,I

lähteet:

Auer, C. ja Sandås, N. Arkkitehtuurin paja. Arkkitehti 1/2003.

Huusko, J; Kantola, H; Rytivaara, L. Oulun Rantakadun korttelit. Arkkitehti 8/1982, s.62-65.

Kaarina Niskala, Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Entinen Tervosen talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-1-2
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Rakennettu 1880-luvulla, muurit edeltävät vuoden 1882 paloa
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oja- ja Aleksanterinkadun kulmaukseen sijoittuva yksikerroksinen 1800-luvun lopun tyylipiirteitä kantava kivirakennus muodostaa yhdessä Tuomiokapitulin rakennusten kanssa yhtenäisen kokonaan 1880-luvun puolivälissä rakennetun keskustan kaupunkikorttelikokonaisuuden, joka on ainutlaatuinen Oulussa. Rakennuksen muurit ovat säilyneet vuoden 1882 paloa edeltävältä ajalta. Rakennuksessa on toiminut Oulun konservatorio, nykyisintilat ovat Oulun messujen käytössä.

historia:

Vielä vuonna 1887 rakennus oli palon jäljiltä rauniona. Vuonna 1888 rakennus muutettiin pesulasta meijeriksi.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1162
(09.05.1989)
sr-1 päärakennus

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T

lähteet:

Huusko, J; Kantola, H; Rytivaara, L. Oulun Rantakadun korttelit. Arkkitehti 8/1982, s.62-65.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Oulun kaupunki 1986.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Höckertin talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-4-19
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1838, vanhin osa
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Höckertin talo muodostaa yhdessä Kauppurienkadun vastakkaisella puolella olevan Jurveliuksen talon kanssa parin, joka on merkittävä ja tunnistettava osa Oulun torinrannan kaupunkikuvaa.

Höckertin talo on rakennettu vuonna 1838, ja yksikerroksiseen puurakennukseen on tehty J. W. Lillqvistin suunnittelemia muutoksia vuonna 1900.

suojelutilanne:

Suojeltu rakennussuojelulailla
Asemakaava 564-1539
(22.11.1996)
sk/r

arviointi:

MRKY2015: R,M,S,T,I

lähteet:

Kovalainen, Pasi. Vihreä talo meren rannalla. Kustannus Pohjoinen, 2000.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Jurveliuksen talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-3-8
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1828, vanhin osa
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jurveliuksen talo muodostaa yhdessä Kauppurienkadun vastakkaisella puolella olevan Höckertin talon kanssa parin, joka on merkittävä ja tunnistettava osa Oulun torinrannan kaupunkikuvaa.

Empiretyylinen Jurveliuksen talo on Rantakadun vanhin puutalo. Rakennuksen vanhin Kauppurienkadun suuntainen osa valmistui vuonna 1828. Rantakadun suuntainen päärakennus on vuodelta 1845. Rakennuksen kellarikerroksessa, jota korotettiin 1900-luvun alussa, on kansallisromantiikan piirteitä. Taloon asennettiin vuonna 1900 Oulun ensimmäinen yksityinen sähkövalaistus.

Vuosina 1997-98 rakennus korjattiin opiskelija-asunnoiksi ja liiketilaksi. Samassa yhteydessä yksihuoneisen porttirakennuksen jatkoksi rakennettiin uudisosa. Korjaustyön ja uudisosan suunnitteli arkkitehti Jukka Laurila. Rakennukselle myönnettiin Viisikantapalkinto vuonna 1999 onnistuneesta ja perinteitä kunnioittavasta rakennuksen perusparannuksesta.

historia:

Rakennuksen vanhin osa valmistui vuonna 1828. Kauppurienkadun suuntaisessa asuinrakennuksessa oli viisi huonetta: eteinen, sali, kaksi kamaria ja keittiö. Talo oli hirsirakenteinen, vuoraamaton ja ulkoseinät oli maalattu vihreällä keittomaalilla. Katteena oli lautakatto.

Rantakadun suuntainen päärakennus valmistui vuonna 1845. Rakennuksessa oli seitsemän huonetta: eteinen, sali, neljä kamaria ja keittiö. Lisäksi yläkerrassa oli kaksi vinttikamaria. Rantakadun suuntaisessa rakennuksessa oli karoliininen pohjakaava, keittiö sijaitsi vasten vanhaa asuinrakennusta rakennetussa vinkkeliosassa. Rakennuksen ulkovuoraus tehtiin vuoden 1865 jälkeen.

Rakennuksen julkisivut edustavat tyyliltään empireä. Empireen ja vähäeleiseen klassismiin kuuluu olennaisena osana kivijalan päältä nouseva jalusta eli entablementti, joka toimii samalla vesilistana. Jalustan päältä nousevat pystysuorat pilasterit, joiden päällä on vaakasuora listoitus eli arkkitraavi.

1900-luvun alussa talon omisti rakennusmestari F.K. Jurvelius. Tuolloin kellaria korotettiin ja se muutettiin liiketilaksi. Kellarikerroksen julkisivut koristeltiin kansallisromanttisen punatiiliarkkitehtuurin tunnusmerkein. Vuosina 1903-1904 rakennusta jatkettiin Rantakadun suuntaisesti. Kauppurienkadun suuntaista rakennusta lyhennettiin, jotta saatiin järjestettyä kulkuyhteys kadulta pihalle. Rakennukseen tehtiin uusi entistä leveämpi kuisti.

1900-luvulla rakennuksen kivijalassa toimi useita liikkeitä. Niistä tunnetuin oli kahvila "Matala". Rakennus oli vuokrakäytössä. 1990-luvun lopulla rakennuksen osti Pohjois-Pohjanmaan opiskelija-asuntosäätiö ja rakennus korjattiin nykyiseen asuunsa opiskelija-asunnoiksi. Pääkerroksessa on viisi huoneistoa, ullakolla kolme huoneistoa ja kellarikerroksessa yksi suuri liketila ja yksi asunto.

suojelutilanne:

Suojeltu rakennussuojelulailla
Asemakaava 564-1539
(22.11.1996)
sk/r

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T,I

lähteet:

Kovalainen, Pasi. Vihreä talo meren rannalla. Kustannus Pohjoinen, 2000.

Pohjois-Pohjanmaan kulttурihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008.

kohteen nimi: **Kauppahalli**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-35-7
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1901
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1901 valmistunut, arkkitehtitoimisto Karl Lindahl - Walter Thomén suunnittelema punatiilinen kauppahalli edustaa vuosisadan vaihteen monimuotoista arkkitehtuuria. Siinä on havaittavissa sekä uusgotiikan että jugendin piirteitä. Halli liittyy Rantakadun rakennusten ja ranta-aittojen ympäristökokonaisuuteen. Oulun kauppahalli on Pohjois-Pohjanmaan ainoa rakennustyypin edustaja.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-2063
(20.09.2013)
SR-1

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Lundbergin eli Teräksen talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-3-13
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1884
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rantakadun kokonaisuuteen kuuluu merikapteeni J.F. Petrellin rakennuttama ja arkkitehti Hugo Neumannin suunnittelema kaksikerroksinen ns. Teräksen talo, joka valmistui vuonna 1884. Nykyinen ulkoasu, jonka uusrenessanssirakennus sai vuonna 2001 tehdyn perusteellisen käyttötarkoituksen muutos- ja korjaustyön yhteydessä, on alkuperäistä koristeellisempi. Nykyään rakennus tunnetaan Uutena Seurahuoneena.

historia:

Vuonna 1884 valmistunut rakennus ehti olla konsuli Pentzinin ja varatuomari Lundbergin omistuksessa ennen siirtymistä Rautakauppa Osakeyhtiö Teräkselle vuonna 1902. 1930-luvulla rakennuksen alakerrassa sijainnut rautakauppa sai funtionalistisen ilmeen. Oulun kaupunginhallitus päätti rakennuksen suojelusta 1980-luvun alussa. 1980-luvulta vuoteen 2001 rakennuksessa oli Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston tiloja. Vuodesta 2001 lähtien rakennus on ollut ravintolakäytössä.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1688
(04.05.2001)
sr-1

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Alasuutari, P. IT-miljonäärin kulttuuriteko. Projektiuutiset 3/2002.

Huusko, J; Kantola, H; Rytivaara, L. Oulun Rantakadun korttelit. Arkkitehti 8/1982, s.62-65.

Kaarina Niskala, Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Pasi Kovalainen, Weikko Kotila, Uuden seurahuoneen rakennushistoria. Oulu 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Nuoriso- ja kulttuurikeskus, entinen poliisilaitos**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-8-33
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: rakennettu 1883, muutettu kaupungintaloksi 1893
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun nuoriso- ja kulttuurikeskus koostuu 1800-luvun lopulla kahdessa vaiheessa rakennetusta uusrenessanssin ja uusgotiikan tyylisestä kivirakennuksesta (entinen poliisilaitos) ja siihen liitetystä vuonna 1992 valmistuneesta postmodernista uudisosasta. Kolmikerroksinen kivirakennus on osa Hallituskadun 1880-luvulla rakentunutta kokonaisuutta, mutta muodostaa myös kaupunkikuvallisen parin Torikadun toisella puolla sijaitsevan kaupungintalon kanssa.

historia:

Entinen poliisilaitos rakennettiin alun perin kaksikerroksiseksi kauppakartanoksi, jonka rakentamisen aloitti kauppias K. J. Granberg lääninarkkitehti John Lybeckin vuonna 1883 tekemien suunnitelmien mukaan. Kaksi alinta kerrosta ovat uusrenesanssityylisiä, kun sen sijaan kolmas kerros edustaa uusgotiikkaa. Sen suunnitteli arkkitehtitoimisto Grahn-Hedman-Wasastjerna vuonna 1893 muuttaessaan rakennusta kaupungintaloksi. Rakennukessa on toiminut myös puhelinlaitos, Oulun kaupungin kauppaoppilaitos ja poliisilaitos. 1950-luvulla tontille rakennettiin poliisivankila vuodne 1953 suunnitelmien mukaisesti.

Oulun kaupunki päätti vuonna 1987 peruskorjata ja rakentaa entisen poliisilaitoksen tilat ja korttelin nuoriso- ja kulttuuritoimen käyttöön. Korjauksessa rakennuksen vanha huonejärjestys palautettiin ja rakenteiden alta löytyneitä pintakerroksia entisöitiin. Suurin osa vanhoista ovista ja ikkunoista säilytetiin ja kunnostettiin. 1950-luvulla rakennettu poliisivankila purettiin ja tilalle rakennettiin vuonna 1992 valmistunut arkkitehtitoimisto Laation suunnittelema postmoderni uudisosa, joka liittyy vanhaan osaan lasikattoisen sisäpihan avulla. Rakennuksen onnistuneesta käyttötarkoituksen muutoksesta myönnettiin Viisikanta-palkinto vuonna 1991.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1268
(09.12.1988)
sr-1 Torikadun puoleinen osuus
sr-2 Ojakadun puoleinen osuus

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Laatio, Pekka. Oulun nuoriso- ja kulttuurikeskus. Arkkitehti 7/8 / 1992.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Viisikanta - Hyvää rakennussuojelua, Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, 2008.

kohteen nimi: **Oulu10, entinen Suomen Pankki**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-7-4
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulu10 kokonaisuuteen kuuluu vuoden 1882 palon jälkeen rakennetut entinen Suomen Pankki ja puu- ja kiviosasta koostuva piharakennus sekä uusi vuonna 2009 rakennettu toimistorakennus, johon on yhdistetty myös Aleksinkulman toinen kivisistä piharakennuksista. Rakennukset ovat osa Oulun rantakorttelien julkista kaupunkitilaa (RKY2009).

Entinen Suomen Pankki on Kauppias William Antmanin vanhoille vuosien 1822 ja 1882 paloista säästyneille kellareille ja seinämuureille arkkitehti Th. Deckerin suunnitelmien mukaan rakennuttama kaksikerroksinen kivirakennus. Uusrenesanssityyliä edustava rakennus siirtyi vuonna 1887 konkurssihuutokaupassa valtiolle, jolloin sinne muutti Suomen Pankki. Rakennus on valtakunnallisesti merkittävä. Hallituskadun varrella oleva piharakennus muodostaa olennaisen osan Hallituskadun yhtenäistä katujulkisivua. N. Jakobssonin vuonna 1883 suunnittelema uusrenessanssivaikutteinen rakennus on maakunnallisesti merkittävä. Kokonaisuus on säilyttänyt arvonsa, vaikka uusi virastotalo poikkeaa massoittelultaan huomattavasti 1800-luvun rakentamisesta.

historia:

Suomen Pankin siirryttyä rakennuksesta siinä toimi kaupungin rahatoimisto. Vuodesta 1988 lähtien siinä on toiminut kaupungin elinkeino- ja tiedotuskeskus. 2000-luvulla rakennuksia korjattiin ja niiden yhteyteen rakennettiin uusi kaupungin virastotalo Oulu10. Virastotalon suunnitteli SARC.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1828
(30.09.2005)
sr-10 Entinen Suomen pankin rakennus
sr-20 Piharakennus

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Oulun kaupunki 1986.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Päivärinne, Pekka. Oulun historiallisesti arvokkaat rakennukset. Arkkitehti 3/1972.

kohteen nimi: **Oulun kaupunginteatteri**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-38-4
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1972
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Oulun kaupunginteatteri;

kuvaus:

Oulun kaupunginteatteri on modernin betoniarkkitehtuurin taidonnäyte Suomessa. Rakennus valmistui vuonna 1972. Se on toteutunut osa arkkitehtien Marjatta ja Martti Jaatinen laatimasta 1960-luvun tiukkaan moduuliajatteluun perustuneesta monumentaalikeskussommitelmasta. Vänmanninsaarella sijaitsevat teatteri ja kirjasto (1981) ovat keskeinen osa Oulun suistomaisemaa. Niukkaan moderniin betoniarkkitehtuuriin perustuva rakennus korjattiin vuosina 2002-2004 ja sen yhteyteen rakennettiin suuri laajennusosa, jossa on muun muassa ravintola ja pieni näyttämö. Korjauksen ja laajennuksen suunnitteli arkkitehti Sampo Valjus. Rakennus on sekä julkisivuiltaan että sisätiloiltaan säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan laajennusta ja suuren näyttämön lämpiön irtokalusteita lukuun ottamatta.

historia:

Oulun torinrannan monumentaalikeskus syntyi kaupungin 1962 järjestämän kulttuuri- ja hallintokeskuksen suunnittelukilpailun pohjalta. Kilpailun voittaneiden arkkitehtien Marjatta ja Martti Jaatisen asemakaava vahvistettiin 1965. Suunnitelma, jonka tieltä olisi pitänyt purkaa Rantakadun korttelit, toteutui vain osin. Jaatisten saarelle suunnittelemien teatterin ja kirjaston lisäksi toriaukion pohjoisreunaa rajavaa hotellia pidetään suunnitelman osana, vaikka paikka oli Jaatisten suunnitelmassa varattu valtion virastotalolle.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M,S,T

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Pia Krogius. Oulun pääkirjaston rakennushistoriaselvitys. Oulun kaupungin Tilakeskus, 2012.

Marjatta ja Martti Jaatinen, Oulun kaupunginteatteri, suunnitelma. Arkkitehti 10-11/1967.

kohteen nimi: **Oulun pääkirjasto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-38-3
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1981
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Oulun pääkirjasto;

kuvaus:

Kirjastorakennus on modernin betoniarkkitehtuurin taidonnäyte Suomessa. Rakennus valmistui vuonna 1981. Se on toteutunut osa arkkitehtien Marjatta ja Martti Jaatinen laatimasta 1960-luvun tiukkaan moduuliajatteluun perustuneesta monumentaalikeskussommitelmasta. Vänmanninsaarella sijaitsevat teatteri (1972) ja kirjasto ovat keskeinen osa Oulun suistomaisemaa. Niukkaan moderniin betoniarkkitehtuuriin perustuva rakennus korjattiin vuonna 2013. Korjauksen yhteydessä kirjaston suuren lasijulkisivun varjostusrantu, joka lisättiin rakennusavaiheessa energiansäästösyistä, palautettiin Jaatisten alkuperäisen suunnitelman mukaiseksi. Rakennus on sekä julkisivuiltaan että sisätiloiltaan säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan.

historia:

Oulun torinrannan monumentaalikeskus syntyi kaupungin 1962 järjestämän kulttuuri- ja hallintokeskuksen suunnittelukilpailun pohjalta. Kilpailun voittaneiden arkkitehtien Marjatta ja Martti Jaatisen asemakaava vahvistettiin 1965. Suunnitelma, jonka tieltä olisi pitänyt purkaa Rantakadun korttelit, toteutui vain osin. Jaatisten saarelle suunnittelemien teatterin ja kirjaston lisäksi toriaukion pohjoisreunaa rajavaa hotellia pidetään suunnitelman osana, vaikka paikka oli Jaatisten suunnitelmassa varattu valtion virastotalolle.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M,S,T

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Pia Krogius. Oulun pääkirjaston rakennushistoriaselvitys. Oulun kaupungin Tilakeskus, 2012.

Marjatta ja Martti Jaatinen, Oulun kaupunginteatteri, suunnitelma. Arkkitehti 10-11/1967.

kohteen nimi: **Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston puurakennukset sekä piharakennus**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: 564-1-2-1

kylä/k.osa: I Pokkinen

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1883, 1893, 1895

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun yliopiston Arkkitehtuurin tiedekunnan kortteli muodostaa eheän kokonaisuuden, joka on merkittävä osa Rantakadun vuoden 1882 palon jälkeistä osuutta. Korttelin rakennuksissa heijastuu silloisten kauppiaiden vauraus.

Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston puurakennukset; Hallituskatu 2, Rantakatu 2 sekä piharakennus ovat uusrenesanssihenkisiä yksikerroksisia puurakennuksia, jotka suunnitteli arkkitehti John Lybeck vuonna 1883. Vuonna 1909 niiden julkisivuihin ja sisätiloihin tehtiin jugendhenkisiä muutoksia, jotka suunnitteli lääninarkkitehti V. J. Sucksdorff.

Arkkitehtuurin osaston entisen piirustussalin (Aleksanterinkatu 6), joka rakennettiin koulun voimistelusaliksi, on suunnitellut W. A. Tötterström vuonna 1895. Nykyisin rakennuksessa toimii Arkkitehtuurin tiedekunnan kirjasto. Rakennuksen alkuperäiset piirteet ovat säilyneet hyvin myös sisätiloissa.

Puurakennuksen Aleksanterinkatu 4:ssä on suunnitellut K. A. Wiklund vuonna 1893.

Vuonna 2002 valmistui Aleksanterinkadun varteen arkkitehtuurin osaston lisärakennus, jonka suunnitteli arkkitehtuurikilpailun voittanut Auer & Sandås Arkkitehdit Oy. Uusi puurakennus täydentää korttelia mittakaavansa ja massoittelunsa ansiosta.

suojelutilanne:

Rakennukset on suojeltu rakennussuojelulailla
Asemakaava 564-1162
(09.05.1989)
sr-1 Rantakatu 2 ja Hallituskatu 2
sr-4 Aleksanterinkatu 4 ja kirjasto (entinen piirustussali)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Auer, C. ja Sandås, N. Arkkitehtuurin paja. Arkkitehti 1/2003.

Huusko, J; Kantola, H; Rytivaara, L. Oulun Rantakadun korttelit. Arkkitehti 8/1982, s.62-65.

Kaarina Niskala, Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ranta-aitat**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-35-5 ja 564-1-36-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1700-1800 -luku
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kahdeksantoista 1-3-kerroksisen aitan ryhmä kauppatorin etelälaidalla ja niin kutsuttu Bergbomin makasiinin muodostavat kokonaisuuden, joka kertoo Oulun historiasta merenkulku- ja kauppakaupunkina. Punamullatut hirsiaitat ovat perinteisiä Oulun kauppiaiden satamavarastoja, jotka ovat edelleen varasto- ja myymäläkäytössä. Nämä myös suola-aittojen nimellä tunnetut rakennukset on rakennettu 1700-1800-luvuilla. Ryhmään kuuluu lisäksi rankorakenteinen 1990-luvulla rakennettu aitta (Arkkitehtitoimisto Ulla ja Lasse Vahtera Oy), joka eroaa ympäröivistä aitoista rakenteeltaan ja värityksetään.

Bergbomin taitekattoinen makasiini vuodelta 1816 on siirretty kauppatorin keskeltä rannan aittaryhmän yhteyteen vuonna 1977. Makasiinin nykyinen ulkoasu on vuonna 1892 tehtyjen julkisivumuutospiirustusten mukainen.

Torin Rantakadun puoleisella laidalla on kuusi osin kolmikerroksista 1800-luvun aittaa, jotka ovat pääosin ravintolakäytössä.

suojelutilanne:

Rantaan ja Kiikekelinsillan varteen sijoittuvat aitat:
Asemakaava 564-2063
(20.09.2013)
SR-2

Bergbomin makasiini:
Asemakaava 564-2063
(20.09.2013)
sr-10

Rantatien varren 6 aittaa:
Asemakaava 564-1505
(16.05.1997)
SR

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Kaarina Niskala, Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Archeus Oy; Meinilä, S.. Uusi Torinranta, Rakennushistoriallinen selvitys siirrettävistä aitoista. 2009.

kohteen nimi: **Tuomiokapitulin rakennukset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-1-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: rakennukset suunniteltu 1883-84
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ranta- ja Ojakadun kulmaukseen sijoittuvat Tuomiokapitulin rakennukset yhdessä Oulun konservatorion kanssa muodostavat yhtenäisen kokonaan 1880-luvun puolivälissä rakennetun keskustan kaupunkikorttelikokonaisuuden, joka on ainutlaatuinen Oulussa. Ojakatu 1:n kaksikerroksinen uusrenesanssityylisen kivirakennuksen on suunnitellut vt. lääninarkkitehti J. L. Lybeck vuonna 1884. Rakennuksen muurit säästyivät vuoden 1882 Oulun palosta. Rantakatu 1:ssä sijaitsevan tuomiokapitulin nikkarityylisen puurakennuksen on suunnitellut lääninarkkitehti F. W. Lüchow vuonna 1883. Tuomiokapitulin rakennuksiin kuuluu myös puinen piharakennus, jossa on talous- ja asuintiloja. Tämän päädystään rikkaasti koristellun rakennuksen on suunnitellut arkkitehti J. Lybeck v. 1884.

historia:

Kortteli rakennettiin alun perin 1880-luvullla kauppakartanoiksi.

Tuomikapituli ja piispanistuin siirrettiin Kuopiosta Ouluun 1. kesäkuuta 1900 lähtien. Hiippakunnan nimenä säilyi Kuopion hiippakunta 17. heinäkuuta 1923 asti, jolloin nimi muutettiin asetuksella Oulun hiippakunnaksi. Ojakadun puoleisen rakennuksen yläkerta toimi piispojen virka-asuntona vuosina 1952-1979. Vuonna 1980 alkaneiden tuomiokapitulitalon korjaus- ja entisöimistöiden yhteydessä piispan virka-asunnon tilat otettiin tuomiokapitulin käyttöön ja silloinen uusi piispa siirtyi yksityisasuntoon.

suojelutilanne:

Suojeltu asetuksella 480/85
Asemakaava 564-1162
(09.05.1989)
sr-1 kaikki kohteen rakennukset

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T,I

lähteet:

Huusko, J; Kantola, H; Rytivaara, L. Oulun Rantakadun korttelit. Arkkitehti 8/1982, s.62-65.

Kaarina Niskala, Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Tuomiokapitulitalon vaiheita. Oulun hiippakunta.
www.oulunhiippakunta.evl.fi/piispa/tuomiokapitulin_talon_vaiheita/ [viitattu: 28.4.2015]

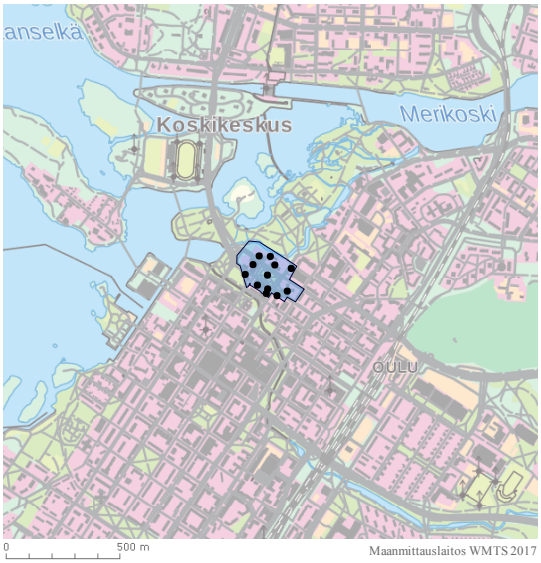

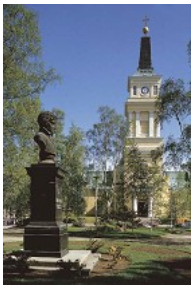

alueen nimi: **Oulun vanha monumentaalikeskus ja Franzénin puisto (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Entinen läänin maanmittauskonttori
Franzénin talo
Franzéninpuisto
Kolmiotalo
Lääninhallituksen lisärakennus
Lääninhallitus
Oulun lyseo
Oulun NMKY:n vanha puutalo
Oulun tuomiokirkko
Siemssenin talo
Suomen pankki
Öbergin talo

kuvaus:
RKY 2009
Oulun tuomiokirkko, sen edustalla sijaitseva Franzénin puisto sekä puistoa ympäröivien katujen julkiset ja yksityiset rakennukset muodostavat kokonaisuuden, joka kuvastaa Oulun roolia läänin hallintokaupunkina. Puiston ympäristöön keskittyy Oulun kaupungin perustamisesta lähtien syntynyttä, nykyisin pääosin 1800-luvun kehitystä ilmentävää, rakennusperintöä.

Koivuja kasvavan Franzéninpuiston keskellä on Erland Stenbergin 1879 veistämä Frans Mikael Franzénin (1772-1847) rintakuva. Tuomiokirkon korkea torni hallitsee puiston itäsivua. Empiretyylinen, keltaiseksi kalkittu kivikirkko on ollut tuomiokirkkona vuodesta 1900 koko Pohjois-Suomen hengellisen elämän keskus. Tuomiokirkon runkona on Sundvallissa toimineen, lukuisista kirkoistaan tunnetun Daniel Hagmanin suunnittelema, 1770-1777 rakennettu mansardikattoinen kivinen ristikirkko. Pohjakaavaltaan ristinmuotoisessa kirkossa on keskikupoli. Läntiseen ristivarteen liittyy korkea torni. Kirkon huomattavin taideteos on vuonna 1611 maalattu Johannes Messeniuksen muotokuva. Vanhimmat messukasukat, messinkikruunut ja lampetit ovat 1700-luvulta.

Kirkon eteläpuolella on useassa vaiheessa rakennettu, empire- ja uusrenessanssipiirteinen Öbergin talo, jonka ulkoasu on arkkitehti Johan Oldenburgin suunnittelema. Kivijalan ja kellarin muurit ovat mahdollisesti 1822 paloa edeltävältä ajalta.

Paloa edeltävät myös osat empiretyylisen, puiston eteläalaidalle 1830-luvulla rakennetun, Franzénin talon kellarinmuureista. Runoilija ja piispa F.M. Franzénin (1772-1847) suvun talon pihassa seisoo kolmikerroksinen Siemssenin kivitalo vuodelta 1879. Puistoa reunustaa edelleen 1973 valmistunut Suomen Pankin rakennus, jonka suunnitteli pankille useita toimitiloja piirtänyt Aarne Ehojoki. Pankin vierellä on ns. Kolmiotalo, nelikerroksinen asuinkerrostalo vuodelta 1923 (K. Borg, J.S. Siren, Hj. Åberg).

Kirkkoa vastapäätä sijoitetun Oulun Lyseon vanhimman osan on suunnitellut C.L. Engel 1831. Entisen triviaalikoulun rakennusta on jatkettu molemmista päädyistä 1874-1875 ja sen sali on vuodelta 1900. Voimistelusali on E. Th. Granstedtin ja H- Lindbergin suunnittelema ja valmistunut 1908. Linnankadun puoleinen lisärakennus on vuodelta 1934. Koulun vieressä on entinen läänin maanmittauskonttori. Kaksikerroksisen kivirakennuksen ensimmäinen vaihe on E.B. Lohrmanin suunnittelema ja vuodelta 1859. Nykyasu on 1900-luvun alusta.

Uusrenessanssia edustava lääninhallituksen kaksikerroksinen päärakennus puiston pohjoislaidalla on L.I. Lindqvistin ja Jac. Ahrenbergin suunnittelema vuodelta 1887. Lisärakennus on valmistunut 1968. Puinen piharakennus on Julius Basilierin suunnittelema vaunuvaja vuodelta 1889.

Puiston kulmassa on Oulun NMKY:n vanha puutalo ”Ynninkulma” vuodelta 1825. Rakennuksen holvatut kellaritilat periytyvät osin 1600- ja 1700-luvulta.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2077

historia:
Suuri osa Oulun kaupunkia tuhoutui tulipalossa 1822, ja kaksi vuotta myöhemmin J.A. Ehrenström ja C.L. Engel laativat keskustaa varten asemakaavan. Kirkko oli ollut jo kaupungin perustamisen aikaan 1605 nykyisellä

paikallaan ja kaavassa nykyinen Franzéninpuisto oli kirkon edustalle sijoitettu avoin monumentaaliaukio.

Oulusta oli tullut läänin pääkaupunki 1776 ja Ehrenströmin-Engelin kaavassa torin ympärille sijoitettiin sen asemaan kuuluvat kirkko sekä koululaitoksen ja hallinnon tärkeimmät julkiset rakennukset, kuten triviaalikoulu. Puiston lounaispuoli jäi kuitenkin yksityisten tonteiksi.

Aukio istutettiin puistoksi vasta Franzénin rintakuvan pystyttämisen jälkeen 1884. Sitä ennen aukio toimi kauppatorina ja Kirkkotorin laidalla nykyisen lääninhallituksen tontilla oli vaakahuone.

Kirkon jälleenrakennus vuoden 1822 palon jälkeen toteutettiin rakennusmestari Jakob Kuorikosken johdolla Intendentinkonttorissa laaditun piirustuksen mukaan 1827-1832. Kirkko oli aikanaan Turun tuomiokirkon jälkeen Suomen suurin kirkkorakennus. Länsitorni rakennettiin 1843-1844. Sakaristo-osaa korotettiin 1932 Oiva Kallion suunnitelman mukaan kaksikerroksiseksi ja palon jälkeen lisätty keskikupoli valettiin betonista. Kirkko uudistettiin perusteellisesti 1997-1998 (Arkkitehtitoimisto Laatio Oy). Tuolloin siihen lisättiin vuoden 1827 piirustusten aiemmin toteuttamatta jääneitä elementtejä kuten seinien pilasterointi ja holvin kasetointi.

lähteet:

Kustaa Hautala, Oulun kaupungin historia III, 1809-1856. Oulu 1975.

Henrik Lilius, Kaupunkirakennustaide autonomian alusta 1850-luvulle. Ars Suomen taide 3. 1989.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Pasi Kovalainen, Ynninkulman historia. Asein, aattein ja opein. Scripta Historia XXII, Jyväskylä 1996.

Arvokkaita alueita Oulussa. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Erkki Lämsä, Oulun seudun kirkot. Oulu 1999.

Oulu Cathedral. Monuments and Sites, ICOMOS Finland 1999.

Tiia Ikonen ja Teemu Mökkönen, Oulun kaupunkiarkeologinen inventointi. Museovirasto rakennushistorian osasto 2002.

Kaarina Niskala ja Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Titta Kallio-Seppä, Oulun kaupunkiarkeologisen inventoinnin päivitys. Museovirasto rakennushistorian osasto 2007.

kohteen nimi: **Entinen läänin maanmittauskonttori**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-13-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: Ensimmäinen kerros 1857
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen läänin maanmittauskonttori on maisemallisesti herkällä paikalla Pokkitörmällä Oulujoen suiston ja Franzénpuiston välissä. Vanhan monumentaaliaukion kulmalla sijaitseva jugendhenkinen rakennus on osa julkisten rakennusten kokonaisuutta, joka ympäröi monumentaaliaukiota.

Rakennusta on purkamisen sijaan laajennettu tilantarpeiden kasvaessa. Useita muutoksia ja korjauksia läpikäynyt rakennus kertoo eri aikakausien rakentamisen ihanteista ja arvostuksista. Rakennuksen Viktor Sucksdorfin suunnittelemat porrashuoneet ja lisäkerros ovat peräisin vuosilta 1908-1910. Alkuperäisestä 1859 valmistuneesta rakennuksesta ovat jäljellä alakerran seinien runko ja peruskivet sekä päätysalien näyttävät kaarevat palkkirakenteet.

historia:

Entinen läänin maanmittauskonttori valmistui vuonna 1859 yksikerroksiseksi punatiiliseksi uusrenessanssirakennukseksi, jonka suunnittelijana on Ernst Bernhard Lohrman. Jugend-henkisen nykyasunsa rakennus sai maanmittauskonttorin laajentamisen yhteydessä vuosina 1908-1910. Tällöin rakennettiin arekkitehti Victor Sucksdorffin suunnittelemat lisäkerros sekä porrashuoneet. Samassa yhteydessä valmistui myös uusi halkovaja, jonka suunnitteli arkkitehti Karl Sandelin.

Maanmittauskonttorin uusimman laajennuksen suunnitteli A. Lahti vuonna 1952. Laajennus tehtiin 1950-luvun modernilla otteella. Arkkitehdit Heikki Taskinen ja Leena Nuutinen suunnittelivat vuosina 1983-84 tehdyn peruskorjauksen, jossa rakennuksen historiallista arvoa päädyttiin korostamaan vahvistamalla rakennuksen voimakkainta tyylisuuntaa jugendia. Ikkunat vaihdettiin tyylisuunnan mukaisiksi ja puhtaaksi muurattu punatiili rapattiin rakennuksen pääosan mukaisesti. Sittemmin 2000-luvulla tehdyissä korjauksissa talon ilme on jälleen muuttunut ja suoralinjainen 1950-luvun laajennus on jälleen erotettu omaksi osakseen.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1138
31.10.1986
sr-2

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, PPSKL, Oulu 1993.

Archeus Oy; Kemppainen, Riikka; Niskala, Kaarina; Tervo, Kari. Lääninhallitus, rakennus 3 Linnakatu 1 ja sitä ympäröivä rakentuminen, Rakennushistoriallinen selvitystyö, vaihe II laajennettu versio. Senaattikiinteistöt, 23.2.2004.

kohteen nimi: **Franzénin talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-14-4
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1829
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kauppaneuvos Johan Franzénin 1829 rakennuttama kaksikerroksinen empiretyylinen liike- ja asuinrakennus, jonka alakerran kivimuurit ja kellarit ovat osin ajalta ennen v. 1822 Oulun paloa. On löydetty jopa jäänteitä koulutalon kellarinmuureista 1700-luvun alusta. Paikalla toimi 1600-luvulla triviaalikoulu, ja v. 1830 Sara Wacklinin perustama Oulun tyttöjen koulu sai ensimmäiset tilansa talosta. Talo on korjattu perusteellisesti v. 1986 ja se on suojeltu kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta annetun lain mukaisesti v. 1984. Rakennussuojelulain mukainen suojelupäätöksen muutos on vahvistettu v. 1985.

suojelutilanne:

Suojeltu sakennussuojelulailla.
Asemakaava 564-1069
(10.12.1984)
sr-1

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M,S,T,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Franzéninpuisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-9903-0
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: puistot
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: aukio 1824, puisto 1884
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Franzénin puisto oli alunperin Ehrensrömin ja Engelin kaavassa kirkon edustalle sijoitettu avoin monumentaaliaukio. Nimensä puisto on saanut oululaissyntyisen piispan ja runoilijan Frans Mikael Franzénin (1772-1874) mukaan. Erland Stenbergin veistämä Franzénin rintakuva pystytettiin aukion keskelle kesällä 1881. Aukio istutettiin puistoksi vasta Franzénin rintakuvan pystyttämisen jälkeen vuonna 1884. Sitä ennen paikalla oli kauppatori. Puiston vanhimmat puut ovat 1880-luvulla istutettuja rauduskoivuja.

Puiston ympäristöön keskittyy Oulun kaupungin perustamisesta lähtien syntynyttä, nykyisin pääosin 1800-luvun kehitystä ilmentävää rakennusperintöä. Tuomiokirkon korkea torni hallitsee puiston itäsivua.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,T,I

lähteet:
Dendrologian Seura ja Oulun kaupungin viherpalvelut. Puisto-opas, Oulun kaupungin keskustan puistot. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy, 1996.

Kaarina Niskala ja Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Niskala, K; Okkonen, I; Kalleinen, L. Puistojen Oulu. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Oulun kaupunki. Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 1986.

Oulun yleiskaava 2020. [WWW-dokumentti]. http://www.ouka.fi/yleiskaavoitus/pdf/YK_2020/YK2020kartta.pdf. (Luettu 12.10.2007)

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Vanhat valokuvat: Pohjois-Pohjanmaan museon kokoelmat
http://www.ouka.fi/kirjasto/kirjailijat/koskenniemi/poikavuo.htm
http://www.oulu.ouka.fi/ppm/museoyhdistys/tuotteet.htm

kohteen nimi: **Kolmiotalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-10-38
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1924
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pohjoismaista klassismia edustava Kolmiotalo on neljä- ja osittain viisikerroksinen asuintalo, jonka pohjakerroksessa on myös liikehuoneisto. Rakennuksen on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Borg, Sirén, Åberg 1923 ja se on valmistunut 1924. Kolmiotalo on säilynyt piha-alueineen pääosin alkuperäisessä asussa ja käytössä. Kolmiotalo liittyy tyylisuuntansa puhdaspiirteisenä edustajana monin tavoin itsenäistymisen aikaan. Sen suunnittelusta vastannut J.S. Siren suunnitteli myöhemmin myös eduskuntatalon. Kolmiotalo liittyy myös olennaisena osana Franzénin puiston ympärille muodostuneeseen Oulun vanhaan monumentaalikeskukseen. Se sijaitsee maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla liikenteellisessä ja maisemallisessa solmukohdassa.

suojelutilanne:

Oulun yleiskaavassa 2020
(26.1.2004)
Suojelukohde nro 1

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,T,I

lähteet:

Euroopan rakennusperintöpäivä 13.-14.9.1997 Itsenäisyytemme kymmenvuosien rakennukset Oulussa

Kangas, Hanna. Rakennushistoriaselvitys, Kolmiotalo, Asunto-osakeyhtiö Torikatu 4. Oulun yliopisto. Oulu, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, PPSKL, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Lääninhallituksen lisärakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-13-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1971
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Lääninhallituksen lisärakennus;

kuvaus:
Vuonna 1971 valmistui lääninhallituksen rakennuksen taakse Oulun lääninarkkitehti Mikko Huhtelan suunnittelema lisärakennus. Viraston laajentuneita tilantarpeita tyydyttämään rakennettu laajennusosa on vedetty syrjään katulinjasta. Rakennuksen sijoittelu tontille korostaa molemmin puolin kohoavia vanhoja rakennuksia. Ulkokuori on hallitun suorakaiteen muotoinen Hupisaarten suuntaan, mutta sisäpihalla rakennusmassa polveilee elävämmin.

Rakennusta on korjattu pienin kunnostustoimin vuosien varrella. Suurempi peruskorjaus on tehty rakennukseen vuonna 2000. Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönkönharju Oy on suunnittelemassa korjauksessa huonejakoa on muutettu ja julkisivuun on lisätty pystyikkunanauhat, koska arkistokäytössä olleet huoneet on muutettu toimistoiksi.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R, T

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Päivärinne, ”Oulun historiallisesti arvokkaat rakennukset” , Arkkitehti 3/1972, 12

Archeus Oy; Kemppainen, Riikka; Niskala, Kaarina; Tervo, Kari. Lääninhallitus, rakennus 3 Linnakatu 1 ja sitä ympäröivä rakentuminen, Rakennushistoriallinen selvitystyö, vaihe II laajennettu versio. Senaattikiinteistöt, 23.2.2004.

kohteen nimi: **Lääninhallitus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-13-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1887
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun lääninhallituksen päärakennus sijaitsee Ehrenströmin ja Engelin vuoden 1824 asemakaavan mukaisesti Oulun vanhan monumentaaliaukion koillislaidalla. Rakennuksen ovat piirtäneet arkkitehdit L. I. Lindqvist ja Jac. Ahrenberg. Ensimmäiseksi varsinaiseksi maaherran residenssiksi vuosina 1886-90 rakennettu uusrenessanssi rakennus on edelleen on Pohjois-Suomen merkittävin valtion omistama hallintorakennus.

Lääninhallituksen kokonaisuuteen kuuluvat myös vuonna 1971 valmistunut arkkitehti Mikko Huhtelan suunnittelema lisärakennus sekä vaunuvaja, jonka on piirtänyt v. 1889 arkkitehti Julius Basilier. Tämä puinen vaunuvaja on tehty vuosisadan lopun tyyliin.

historia:

Oulusta oli tullut läänin pääkaupunki 1776 ja Ehrenströmin-Engelin kaavassa torin ympärille sijoitettiin sen asemaan kuuluvat kirkko sekä koululaitoksen ja hallinnon tärkeimmät julkiset rakennukset. Aukion koillispuolelle suunnitellulle kaupungintalon paikalle nousivat lääninhallituksen
rakennukset.

Lääninhallituksen päärakennusta on korjattu useaan otteeseen, ja esimerkiksi keskuslämmityksellä rakennus varustettiin vuonna 1938. Suuria muutostöitä tehtiin vuonna 1971 arkkitehti Mikko Huhtelan suunnitelmien mukaisesti, jolloin alimpien kerrosten toimistot jaettiin uudelleen. Vuosina 1993-95 päärakennusta kunnostettiin ja sen loistokkuutta palautettiin arkkitehtitoimisto Laation suunnitelmien mukaisesti.

suojelutilanne:

Suojeltu asetuksella 480/85
Asemakaava 564-1138
(31.10.1986)
sr-1

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T,I

lähteet:

Archeus Oy; Kemppainen, Riikka; Niskala, Kaarina; Tervo, Kari. Lääninhallitus, rakennus 3 Linnakatu 1 ja sitä ympäröivä rakentuminen, Rakennushistoriallinen selvitystyö, vaihe II laajennettu versio. Senaattikiinteistöt, 23.2.2004.

Kotila, Veikko ja Laatio, Pekka: ”Oulun Lääninhallituksen päärakennuksen peruskorjaus”, Arkkitehti 5-6/1995.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Päivärinne, Pekka: ”Oulun historiallisesti arvokkaat rakennukset”. Arkkitehti 3/1972.

kohteen nimi: **Oulun lyseo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-11-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: päärakennus vuodelta 1831, liikuntasali vuodelta 1907
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulu; liikuntatilat, voimalarakennus;

kuvaus:

Maisemallisesti tärkeälle paikalle tuomiokirkon ja Oulujoen suiston väliin sijoittuva Oulun lyseo on Oulun vanhin säilynyt koulurakennus. Rakennuksen vanhimman osan suunnitteli C. L. Engel Oulun triviaalikouluksi, joka valmistui vuonna 1831.

Rakennusta jatkettiin vuosina 1874-75 molemmista päistään arkkitehtien A. H. Dahlsrömin ja Florentin Granholmin suunnitelmien mukaan. Vuonna 1900 valmistui muun muassa juhlasalin käsittävä laajennus (W. A. Tötterström) ja vuonna 1934 Y. J. Sadeniemen suunnittelema lisärakennus Linnankadun puolelle. Päärakennuksen tyyli vaihtelee vanhimman osan empirestä myöhempään hillittyyn klassistiseen muotokieleen. Linnakadun varrella oleva voimistelusali on E. Th. Granstedtin ja H- Lindbergin suunnittelema ja valmistunut 1908. Voimistelusalin arkkitehtuurissa on hyödynnetty vuosisadan vaihteen rikasmuotoisia aiheita.

Rakennuksessa sijainneissa kouluissa on ollut oppilaina lukuisia merkkihenkilöitä, muun muassa J.L.Runeberg, J.V.Snellman, Z.Topelius, F.M.Franzén, E.Leino, F.E.Sillanpää, V.A.Koskenniemi. Rakennuksessa on käynyt koulua myös kolme presidenttiä: K.J.Ståhlberg, K.Kallio ja M.Ahtisaari, joka on myös nobelisti.

historia:

Oulussa vuodesta 1682 toiminut triviaalikoulu rakennettiin Oulun vuoden 1822 palon jälkeen kivirakenteisena Tuomiokirkkoa vastapäätä. Tämä J.L.Engelin suunnittelema rakennus valmistui vuonna 1831. Triviaalikoulu muuttui ylemmäksi alkeiskouluksi vuonna 1842, sitten alkeisoppilaitokseksi vuonna 1863 ja vuonna 1874 ruotsalaiseksi klassilliseksi lyseoksi, jonka tilalle tuli Oulun suomalainen klassillinen lyseo vuonna 1890.

Rakennuksen ensimmäinen laajennus valmistui vuonna 1875, jolloin rakennus piteni päistään korttelin levyiseksi Franzenin puistoa vasten. Vuonna 1900 lyseota laajennettiin pihalle suuntautuvalla puolipyöreällä osalla sekä viereisiä katuja myötäilevillä siipirakennuksilla. Linnankadun puoleista siipeä pidennettiin uudemman kerran vuonna 1937. Rakennusken peruskorjauksen vuonna 1986 suunnitteli arkkitehti H.Taskinen.

Erillinen liikuntasalirakennus on rakennettu vuonna 1907 ja sitä on laajennettu vuonna 1919. Rakennus korvasi paikalla sijainneen ensimmäinsen, vuonna 1857 valmistuneen puisen liikuntasalirakennuksen.

suojelutilanne:

Oulun yleiskaavassa 2020
(26.1.2004)
Suojelukohde nro 3

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T,I

lähteet:

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Ylimaula, Anna-Maija: Oulun Lyseon rakennushistoriaselvitys. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. 2013.

kohteen nimi: **Oulun NMKY:n vanha puutalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-24-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Franzénin puiston kulmassa sijaitsee Oulun NMKY:n vanha puutalo "Ynninkulma". Rakennuksen holvatut kellaritilat periytyvät osin 1600- ja 1700-luvulta. Tyyliltään empirehenkinen puurakennus rakennettiin 1840 vuoden 1822 palossa säästyneiden kiviosien päälle. Åströmin puiston suunnasta aukeavassa Kirkkokadun katunäkymässä rakennus on tunnistettavissa eri aikakausina yhdessä tuomiokirkon kanssa.

historia:

Ynninkulman tontilla olleet rakennukset tuhoutuivat Oulun Palossa vuonna 1822. Jäljelle jäivät kolme kellariholvia, joista vanhin 1650-luvulta. Värjärimestari Miikkael Imberg rakennutti kellariholvien päälle 1840 empiretyylisen puurakennuksen.

Rakennuksen ja pihan alla olevia holvattuja kellaritiloja käytti varastoinaan vuonna 1763 toimintansa aloittanut Oulun ensimmäinen apteekki. Nykyisin rakennus on sisustettu ravintolaksi ja liitetty tontille vuonna 1990 rakennettuun hotelli- ja liikerakennukseen.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1211
(19.01.1988)
sr-1

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M,S,T,I

lähteet:

Pasi Kovalainen, Ynninkulman historia. Asein, aattein ja opein. Scripta Historia XXII, Jyväskylä 1996.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Oulun tuomiokirkko**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-23-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1831, torni 1844
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Carl Ludvig Engelin suunnittelema empiretyylinen, keltaiseksi kalkittu kivikirkko hallitsee Oulun keskustaa näkyvimpänä ja tunnistettavimpana maamerkkinä. Vuonna 1832 valmistunut kirkko on toiminut tuomiokirkkona vuodesta 1900 ja on koko Pohjois-Suomen hengellisen elämän keskus.

Tuomiokirkon runkona on vuosina 1770-1777 rakennettu Daniel Hagmanin suunnittelema vuoden 1822 tulipalossa pahoin vaurioitunut Sofia Magdalenan kirkko. Pohjakaavaltaan ristinmuotoisessa kirkossa on keskikupoli. Läntiseen ristivarteen liittyy korkea torni. Kirkon huomattavin taideteos on vuonna 1611 maalattu Johannes Messeniuksen muotokuva. Vanhimmat messukasukat, messinkikruunut ja lampetit ovat 1700-luvulta. Kirkkotarhaa on käytetty hautausmaana vuoteen 1781 asti, jolloin hautausmaa siirrettiin Kajaanintullin ulkopuolelle.

historia:
Oulun tuomiokirkon paikalla on ollut kirkko jo kaupungin perustamisen aikaan vuonna 1605. Kivinen Sofia Magdalenan kirkko Ouluun rakennettiin 1770-1777. Mansardikattoisen ristikirkon suunnitteli Sundvallissa toiminut, lukuisista kirkoistaan tunnettu Daniel Hagman. Kirkossa ei ollut tornia, mutta kirkkopihalle oli pystytetty korkea tapuli.

Suuri osa Oulun kaupunkia tuhoutui tulipalossa 1822, ja kaksi vuotta myöhemmin J.A. Ehrenström ja C.L. Engel laativat keskustaa varten asemakaavan. Kaavassa kirkon edustalle sijoittui avoin monumentaaliaukio.

Kirkon jälleenrakennus vuoden 1822 palon jälkeen toteutettiin rakennusmestari Jakob Kuorikosken johdolla Intendentinkonttorissa laaditun piirustuksen mukaan 1827-1832. Kirkko oli aikanaan Turun tuomiokirkon jälkeen Suomen suurin kirkkorakennus. Länsitorni rakennettiin 1843-1844. Sakaristo-osaa korotettiin 1932 Oiva Kallion suunnitelman mukaan kaksikerroksiseksi ja palon jälkeen lisätty keskikupoli valettiin betonista. Kirkko uudistettiin perusteellisesti 1997-1998 (Arkkitehtitoimisto Laatio Oy). Tuolloin siihen lisättiin vuoden 1827 piirustusten aiemmin toteuttamatta jääneitä elementtejä kuten seinien pilasterointi ja holvin kasetointi.

suojelutilanne:
suojeltu kirkkolailla

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S,T,I

lähteet:
Kaarina Niskala ja Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002

Kotila, Weikko. Oulun tuomiokirkko. Arkkitehti 2/2000.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistorialliseti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Oulun vanha monumentaalikeskus ja ympäristö. Museo virasto, 2009. www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2077 [21.4.2015]

Yli-Maula Anna-Maija. Kaksi kirkkoa, kaksi eri lähestymistapaa. Arkkitehti 2/2000.

kohteen nimi: **Siemssenin talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-14-3
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: torni 1879, ensimmäisen kerroksen osia 1869
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun vanhan monumentaalikeskuksen kokonaisuuteen kuuluva runsaasti detaljoitu 3-kerroksinen kivirakennus. Ensimmäisessä kerroksessa on osia, jotka ovat valmistuneet vuonna 1869. Sakarapäätteinen torni on vuodelta 1879. Talon rakennutti konsuli Ferdinand Siemssen.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1069
(10.12.1984)
sr-1

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Suomen pankki**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-14-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1973
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Suomen pankki;

kuvaus:

Puistoa reunustaa edelleen 1973 valmistunut Suomen Pankin rakennus, jonka suunnitteli pankille useita toimitiloja piirtänyt Haapavedellä syntynyt Aarne Ehojoki. Professori Ehojoen laaja tuotanto käsittää useita merkittäviä julkisia rakennuksia, asuntoalueita sekä liike- ja teollisuusrakennuksia. Hän sai professorin arvonimen vuonna 1978. Oulun Suomen Pankin rakennus kuuluu Ehojoen merkittävimpiin töihin.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,S,T

lähteet:

http://www.narc.fi:8080/VakkaWWW/Selaus.action;jsessionid=0873E44932360CD7EA703635E97C6A16?kuvailuTaso=AM&avain=31113.KA (9.1.2014)

Muistokirjoitus http://www.hs.fi/muistot/a1364356179097 (9.1.2014)

kohteen nimi: **Öbergin talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-22-4
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Empirepiirteitä sisältävä varhaista uusrenesanssia edustava, keskiosaltaan kaksikerroksinen puurakennus, jonka ulkoasu on arkkitehti Johan Oldenburgin käsialaa vuodelta 1850. Talo on rakennettu useassa vaiheessa vuoden 1822 palon jälkeen, kivijalka ja kellaritilat ovat mahdollisesti osin tätä varhaisemmalta ajalta. Rakennus on saneerattu vuonna 1982 konttorirakennukseksi vain ulkoseinien hirsirakenteet ja osittain kellari säilyttäen. Julkisivut on uusittu entisenkaltaiseksi, piharakennukset purettu ja rakennukseen liitetty uusi toimistosiipi.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-982
(15.06.1982)
sr

arviointi:
MRKY2015: Ht, R, H, M, S, T

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

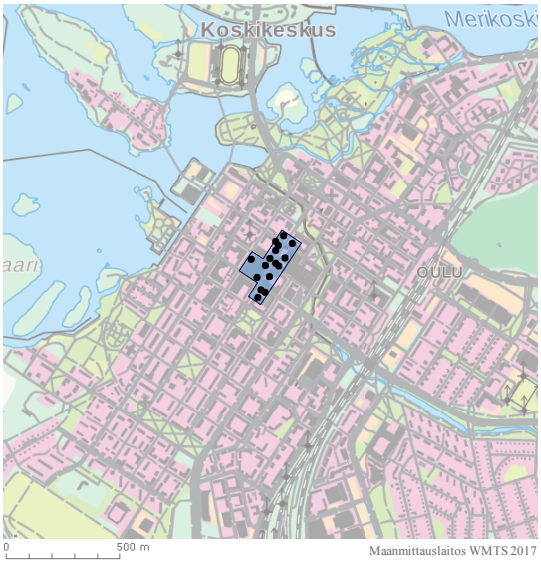

alueen nimi: **Rotuaarin ympäristön liikerakentaminen**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
As Oy Kauppasaari
As Oy Kirjokulma
As Oy Pohjantalo
Entinen H. W. Snellmanin Rautatalo
Entinen Oulun aluesäästöpankki
Entinen postitalo
Kansallis-Osake-Pankki
Kiistola, Kirkkokatu 31
Kirkkokatu 10
Oulu Oy:n pääkonttori, Kiinteistö Oy Torikatu 15
Pakkahuoneenkatu 12 (Kiinteistö oy Kirkkokatu 8)
Pallas
Pekurinkulma
Säästöpankki Sampo
Tuomarien talo
Zivagon talo

kuvaus:
Kirkkokadun katumiljöö on syntynyt 1900-luvulla noin sadan vuoden aikana. Eri aikoina valmistuneille rakennuksille yhteistä on liikerakentaminen. Alueen kaikki rakennukset ovat joko puhtaita liikerakennuksia tai liikerakennuksia, joiden ylempiin kerroksiin sijoittuu asuntoja ja toimistotiloja. Katuosuudella onkin edustettuna kattavasti 1900-luvun liikerakentamisen kehittyminen keskusta-alueella.

Rotuaarille sijoittuu myös Oulun ainoa historiallisen "kivikaupungin" kehitystä valottava yhtenäinen katuosuus, joka koostuu varsin edustavista 1900-luvun alun rakennuksista. 1900-1910-luvuilla rakennetut jugend-tyyliset rakennukset, 1920-luvun klassismi, varhainen funktionalismi sekä 1940-luvun romanttinen funktionalismi muodostavat katuosuuden vanhimmat kerrostumat.

Walter Thomén vuonna 1907 suunnittelema jugendtyylinen Pallas on alueen vanhin rakennus. Thomé on suunnitellut kolme vuotta myöhemmin myös Pohjoismaiden Yhdyspankin rakennuttaman jugendtyylisen Pekurinkulman. Pallakseen saumattomasti liittyy Wivi Lönnin vuonna 1911 suunnitelema kansallisromanttinen pankkirakennus ja pankin jatkoksi rakennettu 1920-luvun klassisimia edustava liike- ja asuinrakennus, jonka on suunnitellut W. G. Palmqvist vuonna 1931. 1910-luvun jugendia edustavat lisäksi Kirkkokadun läheisyydessä sijaitsevat Victor J. Sucksdorffin vuonna 1909 suunnittelemapostitalo sekä J. W. Lillqvistin vuonna 1914 painotaloksi suunnittelema Zivagontalo. Säästöpankki Sampon klassistinen vanha osa rajaa Rotuaarin aukiota.

Arkkitehtitoimisto Triarcin suunnittelema vuonna 1936 valmistunut Tuomarien talo edustaa varhaista klassismin sävytteistä funktionalismia. Myöhempää 1940-luvun romantiikkaan vivahtavaa funktionalismia Rotuaarilla edustaa entinen H. W. Snellmanin Rautatalo, jonka ovat suunnitelleet arkkitehdit Martta ja Ragnar Ypyä vuonna 1941. Talo valmistui sotien jälkeen vuonna 1947.

1950-luvun jälleenrakennuskauden funktionalismi on Rotuaarilla edustettuna Uki Heikkisen suunnittelemissa vuonna 1954 valmistuneessa Pohjantalossa sekä vuonna 1957 valmistuneessa Kirjokulmassa.

Korkeatasoista 1960-luvun modernismia nauhaikkunoineen alueella edustavat Aarne Ervin suunnittelema vuonna 1962 valmistunut Kansallis-Osake-Pankki ja arkkitehtitoimisto Kaija ja Heikki Sirenin Oulu Oy:n pääkonttoriksi suunnittelema Torikatu 15, joka valmistui vuonna 1963. Uki Heikkisen suunnittelema As Oy Kauppasaari kuparijulkisvuineen valmistui vuonna 1963. Veijo Kerolan suunnittelemassa Pakkahuoneenkatu 12:ssa on käytetty modulistista lasijärjestelmäjulkisivua. Lähes alkuperäisenä säilynyt rakennus valmistui vuonna 1962.

Kirkkokadulle sijoittuu useita 1980-luvun postmoderneja liikerakennuksia, joista edustavimpana mainittakoon arkkitehtitoimisto Laation suunnittelema vuonna 1988 valmistunut Kiistola.

Kulttuurihistoriallisesti merkittävää on myös Rotuaarin muuttaminen kävelykaduksi 1980-luvun puolivälissä. Katuosuus muodostaa Oulun kaupungin keskeisen kohtaamis- ja tapahtumapaikan esiintymislavoineen. Rotuaarilla sijaitseva Pallo, on tunnettu kohtaamispaikka ja yksi Oulun pienistä maamerkeistä Toripolliisin ohella.

historia:

Vuonna 1907 valmistunut Pallas on Oulun ensimmäisiä kivitaloja ja nykyisen Rotuaarin alueen vanhin rakennus. Kirkkokadun varrelle ja sen välittömään läheisyyteen valmistui 1910-luvun kuluessa vielä neljä muuta kivitaloa: entinen postitalo, Pekurinkulma, Oulun aluesäästöpankki ja Zivagon talo. Ennen sotia ehtivät valmistua myös 1920-30-lukujen vaihteessa rakennetut klassistiset Kirkkokatu 10 ja Säästöpankki Sampon vanha osa sekä varhaista funktionalismia edustava 1930-luvulla valmistunut Tuomarien talo.

Oulu vaurioitui pahoin vuoden 1944 pommituksissa, eikä Rotuaarin aluekaan säästynyt vahingoitta. Kaupungille ryhdyttiin laatimaan uutta asemakaavaa sodan jälkeen vuonna 1945, suunnittelijoina arkkitehdit Otto-Iivari Meurman ja Aarne Ervi. Vuonna 1947 vahvistetussa asemakaavassa esitettiin Kirkkokadun ja Pakkahuoneenkadun risteykseen aukiota sekä Kirkkokadun ja Hallituskadun varrelle muuta keskustaa suurempia rakennusoikeuksia. Rotuaarin osalta kaavan mukainen rakennusten kerroskorkeus oli 4-5-kerrosta. Kaavassa määriteltiin myös iso osa kaduista puistomaisiksi kävelykaduiksi.

1940-luvulla rakennettiin Rautatalo Kirkkokadun ja Saaristonkadun kulmaan. Meurmanin ja Ervin määrittelemä keskusaukio alkoi hahmottua, kun Pohjalaisen kirjakaupan talo valmistui vuonna 1954. 1950-lukua alueella edustaa myös Kirjokulma sekä Säästöpankki Sampon laajennus.

1960-luvulla valmistui Kirkkokadun varrelle Aarne Ervin suunnittelema Kansallis-Osake-Pankki sekä As Oy Kauppasaari. 1960-lukua Rotuaarin lähistöllä edustavat myös Pakkahuoneenkatu 12 sekä Sirenien suunnittelema Oulu Oy:n pääkonttori. 1960-luvun rakennusten virtaviivainen arkkitehtuuri nauhaikkunoineen edustaa uutta aikakautta verrattuna jälleenrakennuskauden romanttiseen ja käytännönläheiseen funktionalismiin.

Kirkkokatu muutettiin kävelykaduksi silloisen Keskusaukion ja Saaristonkadun väliltä. Kävelykatu avattiin vuonna 1985, ja se sai nimekseen Rotuaari. Kävelykatualuetta laajennettiin vuonna 1988 koko Keskusaukion laajuudelle, kun Sokos-tavaratalon edessä olleet pysäköintipaikat voitiin korvata valmistumassa olevan pysäköintitalo ”Autosaaren” paikoilla.

suojelutilanne:

Alueen vanhimmat rakennukset postitaloa ja Tuomarien taloa lukuun ottamatta on suojeltu asemakaavoissa.

Asemakaava 564-1876
(09.03.2012)
sr-20: Pallas, Kirkkokatu 10 ja entinen Oulun aluesäästöpankki

Asemakaava 564-1054
(06.08.1984)
sr: Pekurinkulma

Asemakaava 564-1595
(26.01.1999)
sr-2: Rautatalo

Asemakaava 564-2018
(22.04.2011)
sr-3: Zivagon talo

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Archeus Oy; Lumme, R. 2006. Rakennushistoriallinen selvitystyö: asemakaavoituksen historiaa, kortteli 15/ I Pokkinen, Oulu ja rakennushistoriallinen selvitys: tontit 1,2 ja 4. Pakkahuoneenkatu 9-11, Oulu. Oulun kaupungin asemakaavoitus.

Arkkitehtitoimisto Laatio Oy. 2011. Oulun Hammar-kortteli: rakennushistoriaselvitys.

Kovalainen, Pasi. 2009. Asunto Oy Kirjokulman rakennushistoriaselvitys.

Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Oy. 2005. Kortteli 19 ”Kauppuri”, kaupunginosa 1 ”Pokkinen”, Oulu: Rakennushistoriaselvitys.

Manninen, T.1995. Oulun kaupungin historia VI: 1945-1990. Oulu: Oulun kaupunki. 543 s. ISBN 951-9234-47-0 (sid).

Niskala, K. & Okkonen, I. 2009. UKI Arkkitehdit: Huomisen tekijät. Oulu: UKI Arkkitehdit Oy. 496 s. ISBN 978-952-92-6778-1

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulun Pallas-kortteli, Rakennushistoriaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen keskus, 2005.

Makkonen, Leena. Martta ja Ragnar Ypyä, suomalaisen modernismin kolme vuosikymmentä. Helsinki, 1998.

Martikainen-Ypyä, Martta; Ypyä, Ragnar. Osakeyhtiö H. W. Snellmanin liike- ja asuintalo Oulussa. Arkkitehti 12/1948.

Arkkitehtuurimuseo. Wivi Lönn. http://www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=3839 [viitattu 18.5.2015]

Kortteli 19 "Kauppuri", Kaupunginosa 1 "Pokkinen", Oulu, Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Oy, 2005.

Asunto-osakeyhtiö Puistola, rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Laatio Oy, Päivi Poikolainen. Oulu, 2003.

kohteen nimi: **As Oy Kauppasaari**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-18-3
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1963
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Kauppasaari;

kuvaus:

As Oy Kauppasaari on viisikerroksinen asuin- ja liikerakennus. Rakennuksen suunnittelija oli arkkitehti Uki Heikkinen ja se valmistui vuonna 1963. Rakennus oli tuolloin korttelin 18 ensimmäinen Kirkkokadun puoleinen moderni kivitalo. Julkisivujen kupariverhous ja nauhaikkunat edustavat modernia asuin- ja liikerakentamista. Rakennus on säilynyt varsin pitkälle alkuperäisessä asussaan. Asuinhuoneistot ovat sangen väljiä ja valoisia huoneistoja ja vastaavat hyvin nykyisiä vaatimuksia.

historia:

As Oy Kauppasaari haki rakennuslupaa asuin- ja liikerakennukselle asemakaavamuutoksen myötä vuonna 1962. Rakennuksen suunnittelija oli arkkitehti Uki Heikkinen ja se valmistui vuonna 1963. Rakennus oli tuolloin korttelin 18 ensimmäinen Kirkkokadun puoleinen moderni kivitalo.

(Arkkitehtitoimisto Laatio Oy 2011.)

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Laatio Oy. 2011. Oulun Hammar-kortteli: rakennushistoriaselvitys.

Niskala Kaarina, Okkonen Ilpo 2009. Uki Arkkitehdit - Huomisen tekijät

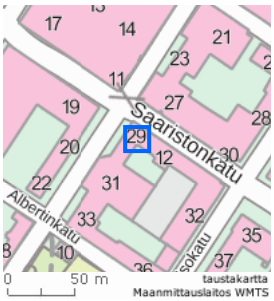

kohteen nimi: **As Oy Kirjokulma**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-14-5
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1957 (kuntatietokanta)
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kirkkokatu 29;

kuvaus:

As Oy Kirjokulma on valmistunut vuonna 1957, ja sen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Uki Heikkinen. Alun perin 4- ja 6-kerroksiseen asuin- ja liikerakennukseen on rakennettu lisäkerrokset. Kirjokulma on rakennettu kiinni viereiseen jugendtyyliseen Zivagon taloon. Julkisivut on rapattu ja maalattu vaaleanvihreiksi. Kirkkokadun siiven julkisivuissa on elementtisaumoja imitoiva kuviointi, vaikkakin rakennuksen ulkoseinät on toteutettu massiivisena tiilimuurauksena. Saaristonkadun kaksi ylintä, laajennuksena toteutettua kerrosta on vuorattu saumatulla peltikatteella. Kirkkokadun pulpettikattoinen ullakkokerros taas on vedetty julkisivulinjasta sisään ja vuorattu punatiilellä. Ullakkoa kiertää kattoterassi. Katutason kerros on varattu liikehuoneistoille ja niissä on näyteikkunat. Rakennus jatkaa Rotuaarin liikerakentamista etelään Mannerheiminpuiston suuntaan.

historia:

Arkkitehti Uki Heikkinen laati ensimmäiset suunnitelmat asuinkerrostalolle vuonna 1948 Kirjola Oy:n toimeksiannosta. Suunnitelmassa Kirkkokadun puolelle sijoitettiin 5- kerroksinen massa ja Saaristonkadun puolelle 4-kerroksinen siipi. Kirkkokadun puoleiselle julkisivulle oli sijoitettu huoneistokohtaiset parvekkeet. Rakennukselle myönnettiin rakennuslupa, mutta suunnitelmaa ei toteutettu.

Kirjola Oy:n ja Oulun kaupungin välillä 1956 tehtiin sopimus, jonka mukaan Kirjola Oy luovutti Oulun kaupungille korvauksetta katualuetta Kirkkokadun puolella noin 187 m2. Toiseksi Oulun kaupunki sitoutui muuttamaan tontin asemakaavaa siten, että tontille saadaan Kirkkokadun puolella rakentaa 6-kerroksinen ja Saaristonkadun puolella 4-kerroksinen rakennus. Heikkisen toimistossa laadittiin yhtiölle uuden asemakaavan mukaiset suunnitelmat asuinkerrostalolle ja rakennus valmistui 1957.

Kirkkokadun puoleiseen osaan on rakennettu yksi lisäkerros ja Saaristonkadun puoleiseen osaan on rakennettu kaksi ullakkokerrosta.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Kovalainen, Pasi. 2009. Asunto Oy Kirjokulman rakennushistoriaselvitys.

kohteen nimi: **As Oy Pohjantalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-19-2
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: Suunniteltu 1953, valmistunut 1954
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Pohjantalo;

kuvaus:

As Oy Pohjantalo rajaa Oulun kaupungin keskeistä Rotuaarin aukiota. Arkkitehti Uki Heikkisen ja rakennusmestari Reino Arvolan suunnittelema rakennus valmistui tammikuussa 1954. Kuusikerroksinen rakennus edustaa jälleenrakennuskauden pelkistettyä, romanttisvaikutteista funktionalismia. 1950-luvun liike- ja asuinrakennuksessa on harjakatto ja tiili-betonirunko. Julkisivut on vuorattu vaalealla, sileällä rappauksella. Ensimmäisen ja toisen kerroksen liiketiloja on korostettu muusta julkisivusta poikkeavalla ruudutetulla terastirappauksella. Pystyjakoiset ikkunat on sommiteltu julkisivuihin tasaisina rivistöinä. Rakennus on säilynyt julkisivujen osalta pääosin alkuperäisessä asussaan. Ikkunat on vaihdettu alkuperäisten mukaisiksi ja sisätiloissa on tehty väliseinä- ja kulkuyhteysmuutoksia.

historia:

Koko tontin rakennuskanta, mukaanlukien Pohjolan Kirja Oy:n puutalo, tuhoutui vuoden 1944 pommituksissa. Palaneita rakennuksia korvaamaan rakennettiin vuonna 1946 väliaikainen parakkirakennus, jossa oli pieni myymäläosa.

Vuoden 1947 Meurmannin-Ervin asemakaavassa oli osa tontista osoitettu Kirkkokatuun liittyväksi aukioksi ja tontille sai rakentaa enintään 5-kerroksisen talon. Pohjolan Kirja Oy ilmoitti kaupungille, että se luovuttaisi osan tontistaan aukioksi, jos se saisi oikeuden kuusikerroksien talon rakentamiseen paikalle. Kaupunginvaltuusto suostui ehdotukseen ja asemakaavaan tehtiin tonttia koskeva muutos 8.12.1948.

Uudelle liikerakennukselle myönnettiin rakennuslupa vuonna 1950. Arkkitehti Uki Heikkisen ja rakennusmestari Reino Arvolan suunnittelema rakennus valmistui tammikuussa 1954.

Vuonna 1971 rakennettiin kaupungin ensimmäinen kahden erillisen liiketilan yhdistävä sisäyhteys, kun yhteys Pohjalaisen Kirjakaupan liiketilan ja City-tavaratalon välille valmistui.

Rakennuksessa toimi Pohjalan Kirjan ja sittemmin Suomalaisen kirjakaupan myymälä aina 2010-luvulle saakka.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Oy. 2005. Kortteli 19 ”Kauppuri”, kaupunginosa 1 ”Pokkinen”, Oulu: Rakennushistoriaselvitys.

Manninen, T.1995. Oulun kaupungin historia VI: 1945-1990. Oulu: Oulun kaupunki. 543 s. ISBN 951-9234-47-0 (sid).

Niskala, K. & Okkonen, I. 2009. UKI Arkkitehdit: Huomisen tekijät. Oulu: UKI Arkkitehdit Oy. 496 s. ISBN 978-952-92-6778-1

kohteen nimi: **Entinen H. W. Snellmanin Rautatalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-17-9
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: suunniteltu 1941, valmistui 1947
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Rautatalo;

kuvaus:

1940-luvun romantiikalla sävytettyä funktionalismia edustava asuin- ja liiketalo, jonka ovat suunnitelleet arkkitehdit Martta ja Ragnar Ypyä vuonna 1941. Talo valmistui vuonna 1947.

Rakennuksen eri korkuiset siivet, ylimmän kerroksen kattoterassi ja pohjakerroksen teräsbetonipilarit ovat kaikki 1930-luvun funktionalismille ominaisia piirteitä. Sodan jälkeinen pula-aika näkyy kuitenkin rakennuksen ulkoarkkitehtuurissa. Funktionalismille tyypillisten suurten nauhaikkunoiden sijaan käytettiin pieniä neliömäisiä ikkunoita, sillä lasin määrässä jouduttiin säästämään. Alkuperäisistä suunnitelmista poikkeava ympyrä- ja tähtikuvioinen rappauskoristelu kertoo paitsi materiaalipulasta, myös suunnittelijoiden mielikuvituksesta.

historia:

Rakennuksensuunnitelmat valmistuivat vuonna 1941, jolloin myös rakentaminen aloitettiin, mutta työt jouduttiin keskeyttämään sodan ajaksi, ja rakennus valmistui vasta helmikuussa 1947.

Rautatalon arkkitehtuurissa oli hyödynnetty monenlaisia uusia ratkaisuja: huoltoliikenne keskittyi kellarikerroksiin ja sisäpiha oli nostettu toisen kerroksen tasalle. Pihatilan nostolla saavutettiin lapsille turvallinnen leikkipaikka ja savukaasujen sekä meluisuuden vähentymistä. Tilaohjelma sisälsi varsinaisen myymälätilan ja varastojen lisäksi myös ravintolan, pesulaitoksen, tilaussaunan ja vuokrattavia liike- ja konttoritiloja.

Rautatalon varustelu oli huippuluokkaa sodanjälkeisinä vuosina. Kaikki keittiöt oli varustettu sähköliesillä ja jääkaapeilla. Myös myymälätilojen sähköistys oli edistyksellinen ja asuntoja lukuunottamatta tiloissa oli koneellinen ilmanvaihto.

Vuosituhannen vaihteessa Rautatalon sisätilat yksityiskohtineen purettiin rakennuksen tultua osaksi Stockmannin korttelia. Nykyisin jäljellä alkuperäisestä Rautatalosta ovat julkisivujen lisäksi rakennuksen teräsbetonirunko, portaikko ja porrasrotunda.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1595
(26.01.1999)
sr-2

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Makkonen, Leena. Martta ja Ragnar Ypyä, suomalaisen modernismin kolme vuosikymmentä. Helsinki, 1998.

Martikainen-Ypyä, Martta; Ypyä, Ragnar. Osakeyhtiö H. W. Snellmanin liike- ja asuintalo Oulussa. Arkkitehti 12/1948.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Vuojala, Petri. Oulu purkaa ja saneeraa. Arkkitehti 5/2001.

kohteen nimi: **Entinen Oulun aluesäästöpankki**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-16-51
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1911
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Wivi Lönnin vuonna 1911 suunnitelema pankkirakennus, joka valmistui vuonna 1912. Nelikerroksinen kivirakennus edustaa tyyliltään jugendia, graniittinen ensimmäinen kerros viittaa kansallisromantiikkaan. Suomen ensimmäisen oman toimiston perustaneen naisarkkitehdin suunnittelema rakennus on osa Kirkkokadun historiallisen kivikaupungin kehittymistä kuvaavaa katuosuutta.

Rakennuksen varsinaista harjasuuntaa nähden kohtisuora kookas frontoni muodostaa julkisivun voimakkaan ilmeen. Kaarevat erkkeriaiheet jakavat julkisivun kolmeen osaan. Suorakulmaiset ikkunat ovat pieniruutuiset, ja osassa ikkunoita on soikeita koristeaiheita. Neljännen kerroksen ikkunoiden smygit on koristeltu jugendille tyypillisesti ornamenttikuvioin.

historia:

Oulun kaupungin säästöpankki perustettiin vuonna 1845. Pankki toimi ensimmäiset viisikymmentä vuotta useassa eri osoitteessa ennen omien toimitilojen rakentamista Kirkkokatu 10:een. Uudet toimitilat suunnitteli Arkkitehti Wivi Lönn vuonna 1911 ja pankki avasi ovensa uusissa tiloissa kesäkuussa 1912.

Nelikerroksinen kivirakennus liitettiin kahteen tontilla sijainneeseen vanhempaan kivirakennukseen. Vuonna 1904 luvan saaneesta rakennuksesta on vielä jäljellä kaksikerroksinen harjakattoinen osa pihan puolella. Tämä osa on oletettavasti koko korttelin vanhin.

Alkuperäisten lupapiirustuksien mukaisesti ensimmäisessä kerroksessa oli pankin toimitilat. Ylempiin kerroksiin oli suunniteltu yleellisiä, kaikilla mahdollisilla mukavuuksilla varustettuja asuinhuoneistoja, joita oli vain yksi kerrosta kohti. Huoneistot olivat vuokrahuoneistoja. Kellarikerroksessa oli sekä pankin että asuinhuoneistojen taloustiloja. Ullakkokerroksessa sijaitsi taloudenhoitoon tarkoitettuja tiloja sekä ullakkovarastoja (vindskontorer), joihin oli yhteys nk. palvelijain porraskäytävästä. Rakennuksen kadun puolelle oli sijoitettu käytöltään arvokkaimmat asuinhuoneet ja pihan puolelle keittiöt, kylpyhuoneet, palvelijan huoneet sekä muut toisarvoiset tilat. (RHS, 2005)

Rakennukseen on tehty paljon muutostöitä. Keskuslämmitys pankkisaliin rakennettiin vuonna 1929 ja myöhemmin koko rakennukseen. Ensimmäinen hissi portaikkojen yhteyteen rakennettiin 1930-luvulla. Myöhemmin hissejä on rakennettu lisää. (RHS, 2005)

Arkkitehti Uki Heikkinen suunnitteli rakennukseen useita muutostöitä 1950-1960-luvuilla. Vuonna 1958 tehtiin rakennuksessa perusteellisia muutostöitä, joissa toteutettiin sisäportaat ensimmäisen ja toisen kerroksen välille, lisättiin wc-tiloja ja muutettiin kevyiden väliseinien jakamia huonetiloja. Lisäksi rakennukseen toteutettiin ilmeisesti tavarahissin paikalle henkilöhissi. Rakennuksen toiseen kerrokseen toteutettiin osittain vanhoja kivirakenteisia seinärakenteita mukaillen betoninen paketti, joka piti sisällään arkiston, holvin ja tallelokerot. (RHS, 2005)

Vuonna 1960 toteutettiin sisäpihan puolelle yksikerroksisen laajennusosan. Alkuperäisissä lupakuvissa laajennuksen verhousmateriaalit ovat kupari, lasi ja rappaus. Laajennuksen takia takapihan yksikerroksinen, puolipyöreä pankin kokoustila poistui. Vuonna 1968 huonetilajakoihin tehtiin muutoksia ja rakennukseen toteutettiin kaksi hissiä. (RHS, 2005)

Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Ky suunnitteli Oulun Aluesäästöpankille rakennuksen laajan saneerauksen vuonna 1988. Talotekniikka uusittiin ja rakennus varustettiin koneellisella ilmanvaihdolla. Sisäpihan laajennuksen lämmöneristykset ja verhous uusittiin sekä toteutettiin uusi huoltosisäänkäynti. Ensimmäinen kerros muutettiin kahvila-ravintolaksi. Lähes kaikkien tilojen seinäpinnat pinnoitettiin lasikuitutapetilla. Vuodelta 1968 olevia ikkunoita uusittiin ja kunnostettiin mahdollisuuksien mukaan. Katutason liikehuoneiston ikkunat varustettiin alumiinisilla "etuikkunoilla", joilla palautettiin ikkunoiden alkuperäinen puitejako. Ullakolla olleita vanhoja ovia kunnostettiin ja palautettiin "erikoiskohteissa". Rakennuksen julkisivut kunnostettiin ja ohutrapattiin. Sisäpihan puoleiset parvekkeet poistettiin ja parvekeovet korvattiin ikkunoilla. (RHS, 2005)

Vuonna 1999 suunnitteli Uki arkkitehdit Oy muutostöitä rakennuksen 1. ja 2. kerrokseen. Tilat muutettiin rakennuksessa nykyisinkin toimivan Säästöpankki Optian toimitiloiksi. Ravintolan tarvitsemat muutokset purettiin ja huonetilat muutettiin palvelemaan pankin tarpeita. Sisäpihan laajennuksen sisäänkäynti poistettiin ja laajennus verhoiltiin nykyisellä puhtaaksimuuratulla keltaisella tiilellä. Kellarikerrokseen toteutettiin kaksi varastotilaa pankin käyttöön. Pankkitilojen sisustussuunnittelun teki Equator Helsingistä. Rakennus koki myös julkisivujen osalta muutoksia. Julkisivua palautettiin korjaustöissä alkuperäisemmäksi mm. sisäänkäynnin ulko-ovi palautettiin vanhaa vastavaksi. Lisäksi liiketilan sisäänkäyntiin toteutetiin inva-luiska. (RHS, 2005)

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1876
(09.03.2012)
sr-20

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulun Pallas-kortteli, Rakennushistoriaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen

keskus, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Arkkitehtuurimuseo. Wivi Lönn. http://www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=3839 [viitattu 18.5.2015]

kohteen nimi: **Entinen postitalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-19-69
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1909
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Postitalona toiminut, arkkitehti Victor J. Sucksdorffin vuonna 1909 suunnittelema jugendrakennus. Läänin arkkitehtinakin toimineen Sucksdorffin suunnittelema kolmikerroksinen kivirakennus oli alunperin sekä pohjaltaan etta julkisivultaan lähes symmetrinen. Rakennuksen julkisivu on hyvin säilynyt, mutta sisätilat ovat läpikäyneet suuria muutoksia. Rakennus liittyy näköyhteydellä Oulun Kirkkokadun historiallisen kivikaupungin kehitystä kuvastavaan katuosuuteen ja muodostaa tähän jugend-tyylisen lisän.

historia:

Oulun posti oli toiminut useassa eri pisteessä 1870-luvulta eteenpäin. Uusiin Viktor Sucksdorfin suunnittelemiin tiloihin Kauppurienkadulle posti muutti 1910–11 vuosien taitteessa. Postin käytössä olivat jugend-tyylisen rakennuksen ensimmäinen ja toinen kerros. Rakennuksen kolmannessa kerroksessa toimi niin kutsuttu Rakennusmestarien koulu.

Sietämättömäksi luonnehditusta tilanahtaudesta kärsinyt posti siirtyi ”Vanhasta postitalosta” uusiin toimitiloihin Hallituskadulle 1.1.1963. Postin muuton jälkeen rakennusessa on tehty useita muutos- ja korjaustöitä aina tilojen käyttäjän vaihtuessa. Heti postin muuton jälkeen 1960-luvulla sisätiloja jaettiin pienemmiksi liike- ja toimistotiloiksi, ensimmäisen ja toisen kerroksen asiakastiloja yhdistänyt kaareva pääporras koristeellisine kaiteineen, toinen sisäportaista ja pääsisäänkäynnin rakennelmat purettiin.

Tiloissa postin jälkeen toiminut Liikevaihtoverotoimisto siirtyi vuonna 1979 muualle, jolloin rakennus koki jälleen muutoksia. Rakennukseen rakennettiin uusi sisäporras ja liukuportaat, ja se varustettiin koneellisella ilman vaihdolla. Pääsisäänkäynnin ovet muutettiin samalla liukuoviksi ja 3. ja 4. kerroksen ikkunat uusittiin alkuperäisen puitejaon mukaisilla ikkunoilla. Muutostyöt suunnitteli lehtori V.J. Haapanen.

Vuonna 1994 Oulun Panimoravintola aloitti talossa, jolloin ensimmäisen kerroksen keskiosan ja toisen kerroksen tilojen muodostamaan huoneisto muutettiin ravintolaksi. Vuonna 1979 rakennettu liukuporras jäi pois käytöstä ja koteloitiin, WC-tiloja laajennettiin ravintolatoiminnan vaatimusten mukaisiksi ja pääsisäänkäynnin liukuovet muutettiin saranaoviksi.

Panimoravintola lopetti toimintansa talossa syyskuussa 2004 ja sen käytössä olleet tilat muutettiin jälleen myymäläksi Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Oy:n laatimien suunnitelmien mukaan. Muutoksen yhteydessä ensimmäisen ja toisen kerroksen välille palautettiin näköyhteys purkamalla aukkoja pääsisäänkäynnin yläpuolelle vuonna 1963 rakennettuun betonivälipohjaan ja vuonna 1979 rakennetun liukuportaan yhteyteen. Liukuporras otettiin uudelleen käyttöön. Pääsisäänkäynnin ovet muutettiin taas liukuoviksi ja toisen kerroksen ikkunat uusittiin vanhan puitejaon mukaisilla puualumiini-ikkunoilla.

suojelutilanne:

Oulun yleiskaavassa 2020
(26.1.2004)
Suojelukohde nro 13

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Kortteli 19 "Kauppuri", Kaupunginosa 1 "Pokkinen", Oulu, Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Oy, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kansallis-Osake-Pankki**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-15-4
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: Suunniteltu 1959, valmistunut 1962
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kansallis-Osake-Pankki;

kuvaus:

Entisen Kansallis-Osake-Pankin pääkonttorin suunnitteli arkkitehti Aarne Ervi vuonna 1959. Moderni pankkirakennus valmistui vuonna 1962. Viisikerroksinen rakennus sijaitsee kaupunkikuvallisesti tärkeällä paikalla Rotuaarin ja Hallitusaukion välissä. Matala yksikerroksinen osa avautuu Pakkahuoneenkadulle päin.

Rakennus edustaa aikakautensa virtaviivaista modernismia. Kevytrakenteisissa julkisivuissa vuorottelevat suuret lasipinnat sekä valkoiset rakennuslevyt. Umpinaiset päätyjulkisivut on verhoiltu graniittilevyillä. Kantavana rakenteena toimii ilmava pilari-palkki järjestelmä. Kirkkokadun katukerroksen julkisivu on vedetty muusta julkisivupinnasta sisään kolmisen metriä. Katutason julkisivuissa on käytetty pienissä määrin kuparipellitystä suurien lasipintojen väleissä. Viides, julkisivuiltaan lasinen ja kuparipeltinen kerros on myös sisäänvedetty ja sitä kiertää terassitaso.

historia:

Nykyinen Nordean toimistorakennus on Aarne Ervin vuonna 1959 suunnittelema ja vuonna 1962 valmistunut Kansallis-Osake-Pankin pääkonttori. Tontilla aikaisemmin sijainnut KOP:n kivirakennus purettiin vuonna 1959. Tontille tehtiin asemakaavan muutos sille myönnettiin rakennusoikeus viisikerroksiselle rakennukselle sekä sen yksikerroksiselle osalle. Samalla poistettiin Pakkahuoneenkadun puistomerkintä.

Rakennus ehti toimia kymmenen vuotta liiketilana kunnes Meritan jälkeen perustettu Nordea pankki halusi siirtää toimintansa takaisin vanhaan osoitteeseen. Vuonna 2004 valmistui laaja korjaustyö Arkkitehtitoimisto Laation suunnitelmien mukaan. Korjauksessa pyrittiin palauttamaan Aarne Ervin komeaa arkkitehtuuria. Korjauksen yhteydessä sekä korkean että matalan osan kattokerroksiin on sijoitettu uudet ilmastointikonehuoneet. Vesikatot ja julkisivumateriaalit on uusittu ja päätyjen graniittilaatat puhdistettu. Piharakenteet jätekatoksineen ja portteineen on uusittu. Sisäänkäynnin yhteydessä oleva itsepalvelutila on lisätty 90-luvun alussa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Archeus Oy; Lumme, R. 2006. Rakennushistoriallinen selvitystyö: asemakaavoituksen historiaa, kortteli 15/ I Pokkinen, Oulu ja rakennushistoriallinen selvitys: tontit 1,2 ja 4. Pakkahuoneenkatu 9-11, Oulu. Oulun kaupungin asemakaavoitus.

kohteen nimi: **Kiistola, Kirkkokatu 31**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-14-3
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: Suunniteltu 1987, valmistunut 1988
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kirkkokatu 31;

kuvaus:

Kirkkokatu 31 on edustava 1980-luvun liikerakennus. Rakennus jatkaa Rotuaarin liikerantemiseta etelään Mannerheiminpuiston suuntaan. Rakennuksen sisätilat on suurelta osin muutettu, mutta julkisivun aaltoileva pinta elävöittää yhä Kirkkokadun katukuvaa. 3.-4. kerrokset on vedetty ulos korttelin muusta julkisivulinjasta ja ne muodostavat katutasoon modernin pylväskäytävän. Rakennuksen aaltoileva nauhajulkisivu on verhoiltu kellertävillä luonnonkivilaatoilla. Ruskeakarmisten nauhaikkunoiden väleissä on persikanvärisiä pilastereita ja samaa aihetta on käytetty viitteellisemmin lounaanpuoleisen betonijulkisivun umpiosan jäsentelyssä. Ullakkokerros pyöreine ikkunoineen ja kattoterasseineen antaa arvokkaan oloiselle rakennukselle leikkisän merellisen vivahteen. Sisätiloja hallitsee suuri portaikko, jonka yllä on laaja valokate.

historia:

Kirkkokatu 31 on valmistunut vuonna 1988. Sen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Laatio Oy vuonna 1987.

Rakennuksessa on toiminut muun muassa elokuvateatteri.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: M

lähteet:

Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki. (Luonnosvaihe joulukuu 2015)

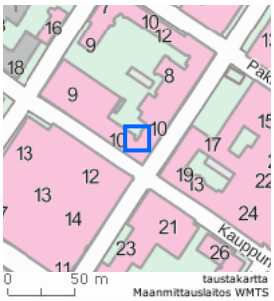

kohteen nimi: **Kirkkokatu 10**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-16-51
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1931
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Viisikerroksinen Kalajoella syntyneen arkkitehti W. G. Palmqvistin vuonna 1931 suunnittelema kivirakennus. Rakennuksen voi jakaa kahteen selkeästi erilaiseen osaan; Kirkkokadun puoleiseen 5-kerroksiseen koristeelliseen päämassaan ja kerrosta matalampaan pelkistettyyn Kauppurienkadun puoleiseen siipiosaan. Rakennuksen julkisivut edustavat kokonaisuutena kansallisromanttisen ajan jälkeistä 1920-luvun lopun klassismia.

Säästöpankin asuin- ja liikerakennus rakennettiin Wivi Lönnin pari vuosikymmentä aiemmin suunnitteleman pankkirakennuksen jatkoksi. Rakennukset kuvastavat vuosisadan alkukymmenien arkkitehtuurin kehitystä ja kivikaupungin rakentumista. Vuonna 1932 valmistuneeseen rakennukseen on tehty sisätilojen muutoksia useissa myöhemmissä korjaustöissä.

historia:
Vuonna 1932 valmistuneessa Säästöpankin liike- ja asuinrakennuksen ensimmäisessä kerroksessa oli alkuperäisten lupapiirusten mukaisesti 11 liikehuoneistoa ja muissa kerroksissa asuntoja. Rakennus varustettiin jo tuolloin neljällä henkilöhissillä. Samaan aikaan uudisrakennuksen kanssa pihan perälle toteutettiin kaksikerroksinen piharakennus. Se sisälsi asuinhuoneiston, pesutuvan, mankeli- ja kuivaushuoneen, seitsemän autotallia sekä varastohuoneen.

Liikehuoneistoja sisältänyt katutasokerros on erotettu muista kerroksista erilaisella pintakäsittelyllä ja kerroslistalla. Vertikaalit pilasteriaiheet koristavat ja yhdistävät 3. ja 4. kerroksen ikkunoita. Viidennen kerroksen ikkunat muodostavat attikakerroksen yhdessä pyöreiden, koristelemattomien medaljonkiaiheiden kanssa. Alunperin tämä yläosa oli väriltään hyvin tumma, kuten myös ikkunoita ympäröivät koristeaiheet ja pilasterit. Nykyisin ne ovat hillityn vaaleat.

Rakennuksessa on toteutettu vuosin saatossa useita muutos- ja korjaustöitä. Vuonna 1932 kulmahuoneistojen kylpyhuoneita suurennettiin ja huoneistojen sisäisiä oviaukkoja muutettiin. Vuonna 1934 pihamaan alle Lönnin suunnitteleman rakennuksen kellarin yhteyteen, toteutettiin laaja koksi-polttoaineen säilytyshuone. Lisäksi huoneistoihin asennettiin korkkimatot. Vuonna 1967 tehtiin piharakennuksessa muutos- ja korjaustöitä ja osa rakennuksesta purettiin. Muutokset suunnitteli Harju & Karjalainen.

1980-luvulla rakennuksessa toteutettiin laajat saneeraustyöt, jotka suunnitteli Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Ky vuosina 1982-83.
Talotekniikka uusittiin kokonaisuudessaan ja rakennus varustettiin koneellisella ilmanvaihdolla. Kellariin rakennettiin uudet sosiaalitilat liikehuoneistojen käyttöön ja liikehuoneistoista toteutettiin kierreportaat kellaritiloihin. Vanhat puukellaritilat muutettiin yläkerroksissa olleiden toimistojen ajanmukaisiksi arkistotiloiksi. Katutason liikehuoneistot avattiin toisiinsa liukuovien välityksellä.

Toisen, kolmannen ja neljännen kerroksen osalta huoneistojako
oli 1980-luvulla selkeä; Kauppurienkadun puoleisessa rakennusosassa oli asuinhuoneistoja ja Kirkkokadun puoleisessa osassa oli toimistotiloja. Niin asuinhuoneistot kuin toimistohuoneistotkin uudenmukaistettiin.

Vanha pesutilat sisältänyt piharakennus purettiin ja sen takia asuinhuoneistoihin toteutettiin uudenaikaiset pesutilat saunoineen. Pihalle rakennettiin uusi vaatimattomampi piharakennus, johon sijoitettiin jätteenkeräys sekä vanha käynti pihan alla sijaitseviin kellaritiloihin.

Myös rakennuksen julkisivut kunnostettiiin; seinäpinnat rapattiin ja
maalattiin sekä ikkunat ja osa ovista uusittiin. Vanha peltikatto kunnostettiin.

Myöhemmin rakennuksessa on tehty pieniä muutoksia.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1876
(09.03.2012)
sr-20

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulun Pallas-kortteli, Rakennushistoriaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen keskus, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Oulu Oy:n pääkonttori, Kiinteistö Oy Torikatu 15**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-17-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1963
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Koy Torikatu 15;

kuvaus:

Koy Torikatu 15 on linjakas vuonna 1963 valmistunut liikerakennus, joka sijaitsee Pekurin korttelin luoteiskulmauksessa. Arkkitehtitoimisto Kaija ja Heikki Sirenin Oulu Oy:n pääkonttoriksi suunnitteleman rakennuksen julkisivuissa vuorottelevat nauhaikkunat sekä vaakasuuntaiset, harmaat graniittipinnat. Rakennus suunniteltiin vuonna 1961 pidetyn arkkitehtikilpailun voittajatyön pohjalta. Tasakattoisessa rakennuksessa on viisi varsinaista kerrosta sekä sisäänvedetty ullakko. Rakennuksen sisäpuolella on suoritettu laajoja muutostöitä.

historia:

Koy Torikatu 15 on valmistunut vuonna 1963. Rakennus on peruskorjattu vuonna 2001 päivättyjen piirustusten mukaan. Korjauksen yhteydessä muun muassa ikkunat uusittiin. Peruskorjauksen suunnittelusta vastasi arkkitehtitoimisto Laatio Oy.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki. (Luonnosvaihe joulukuu 2015)

lähteet:

Kaija+Heikki Siren, Architects, Introduction. The Otava Publishing Co, 1977.

kohteen nimi: **Pakkahuoneenkatu 12 (Kiinteistö oy Kirkkokatu 8)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-16-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1962
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Pakkahuoneenkatu 12;

kuvaus:

Pakkahuoneenkatu 12 on edustava esimerkki 1960-luvun liike- ja toimistorakentamisesta. Arkkitehti Veijo Kerolan suunnittelema nelikerroksinen rakennus valmistui vuonna 1962. Rakennus on vedetty sisään vanhasta katulinjasta 3.0 metriä vuoden 1947 asemakaavan mukaisesti. Rakennusmassan sisällä oleva teräsbetoninen pilari-palkki-laatta-rakenne mahdollistaa tilojen muuntojoustavan sijoittelun. Väli-ja yläpohjia kantavat palkit kevenevät julkisivuja kohden, mikä luo avaruuden ja valoisuuden vaikutelmaa toimistotiloihin. Lasi-kupari-järjestelmäjulkisivu on lajinsa tyylipuhdas edustaja Oulussa. Rakennukseen on tehty vain vähän muutos- tai korjaustöitä, joten se on erittäin hyvin säilynyt. Rakennuksessa on säilynyt runsaasti hienostuneita alkuperäisiä yksityiskohtia kuten kippi-ikkunat heloineen.

historia:

Ulkopuolisia muutoksia on vain lasisen portin lisääminen sisäänkäyntiin. Sisällä liike- ja toimistohuoneistoissa on sen sijaan tehty muutoksia.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. 2005. Oulun Pallas-kortteli, Rakennushistoriaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen keskus.

kohteen nimi: **Pallas**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-16-1
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1907
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Arkkitehti Walter Thomén vuonna 1907 suunnittelema nelikerroksinen jugendtyylinen kivirakennus. Rakennuksessa on paljon tyypillisiä suomalaisen jugendin piirteitä; vaalea rappauspinta, julkisivujen epäsymmetrinen jäsentely, yksityiskohtien pehmeä mutta raskas muotoilu ja erikokoiset ja -muotoiset erkkerit. Pallas-talo on Oulun ensimmäisiä suuria kivitaloja. Rakennuksen merkittävyydestä kertoo, että koko kortteli on nimetty Pallas-talon mukaan. Rakennus on vanhin osa Kirkkokadun historiallisen kivikaupungin kehitystä kuvaavasta katuosuudesta.

historia:
Pallas-talon valmistuttua vuoden 1907 lopulla oli Oulussa vain kaksi vastaavanlaista suurta kivirakenteista asuinrakennusta, niin kutsuttu Hammarin kivitalo Myllytullissa (purettu 1980) ja Tuomi-talo Kajaaninkatu 25:ssä.

Liikepalatsin rakennutti Oulun Rakennusmestariyhdistyksen perustama osuuskunta. Nimi Asunto-osakeyhtiö Pallakselle annettiin Ateenan suojelusjumalattaren Pallas Athenen mukaan. Pallas-kortteli on saanut nimensä korttelin vanhimman rakennuksen mukaan.

Vuosien 1917-1950 aikana Pallas-talossa oli pankkitoimintaa. Sen jälkeen rakennus on ollut asuin- ja liikekäytössä.

Rakennus on läpikäynyt useita muutostöitä etenkin liikehuoneistoissa, joita on kulloisenkin tarpeen mukaan yhdistetty ja muokattu. Suurimmat muutokset rakennukseen tehtiin arkkitehti Uki Heikkisen suunnitelmien mukaan 1940-luvulla, kun Pohjolan osake-pankki teki muutoksia ullakkokerroksessa. Korjauksien seurauksena rakennuksen kattomaailma muuttui täysin. Rakennus sai nykyisen satulakattoisen ilmeensä ja ilmeisesti samassa yhteydessä rakennuksen peltinen vesikatto korvattiin tiilikatteella. Silloisissa rakennuspiirustuksissa todetaan julkisivujen osalta seuraavaa: "julkisivu korjataan, vanhoista rappauskoristeista säilytetään kauneimmat ja paraiten säilyneet".

Viimeisimmät muutokset rakennukseen tehtiin vuonna 2014, jolloin rakennuksen julkisivu kunnostettiin ja keltainen väritys muuttui vaaleanpunaiseksi.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1876
(09.03.2012)
sr-20

arviointi:
MRKY2015: R,M,I

lähteet:
Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulun Pallas-kortteli, Rakennushistoriaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen keskus, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

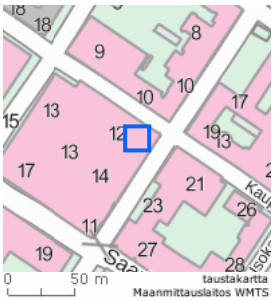

kohteen nimi: **Pekurinkulma**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-17-7
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1910
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pohjoismaiden Yhdyspankin rakennuttama liike- ja asuinrakennus, jonka on suunnitellut arkkitehti Walter Thomén vuonna 1910. Kolmikerroksisessa kivirakennuksessa piti liikettään myös kultaseppä Pekuri, jonka mukaan rakennus on saanut nimensä. Sittemmin rakennuksessa on toiminut muun muassa kahvila ja muita liikkeenharjoittajia. Jugend-tyylinen rakennus on uudistettu kokonaan julkisivu säilyttäen vuonna 1992. Samassa yhteydessä rakennusta myös laajennettiin Kauppurienkadun suuntaan. Rakennus on toinen Kirkkokadulla sijaitsevista Walter Thomén suunnittelemista jugendtyylisistä rakennuksista. Se kuuluu Kirkkokadun historiallisen kivikaupungin kehitystä kuvaavaan katuosuuteen.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1054
(06.08.1984)
sr

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Säästöpankki Sampo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-20-2
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1929
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kirkkokatu 13 (1954);

kuvaus:

Rotuaarin päätteenä sijaitsee entinen Säästöpankki Sampo, joka koostuu julkisivuiltaan rikasmuotoisesta 1920-luvun klassisimia edustavasta rakennuksesta ja siihen liittyvästä 1950-luvun liikerannuksesta. Kokonaisuudessa toteutettiin 1980-luvulla laajat muutostyöt, joiden seurauksena rakennuksista on jäljellä ainoastaan julkisivut. Julkisivut liittyvät kuitenkin saumattomasti ympäröivään rakennuskantaan täydentäen Rotuaarin keskeistä katujulkisivua.

historia:

Apteekkari Hedman rakennutti tontilleen helsinkiläisen arkkitehdin suunnitteleman nelikerroksisen kivirakennuksen vuonna 1929. Säästöpankki Sampo osti apteekkari Hedmanin perikunnan tontin ja sillä sijaitsevat kiinteistöt vuonna 1936. Vuonna 1954 valmistui Kalevan talon jatkeeksi Kirkkokadun varteen Säästöpankki Sampon uusi liike- ja asuinrakennus Lappi-Seppälä ja Martas Oy:n suunnittelemana. Vuonna 1982 toteutettiin Oulun Aluesäästöpankin tiloissa perusteellinen muutostyö Arkkitehtitoimisto Risto Harjun suunnitelmien mukaan. Muutostyöt olivat niin laajat, että käytännössä vanhasta säilyivät vain julkisivut.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: M

lähteet:

Asunto-osakeyhtiö Puistola, rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Laatio Oy, Päivi Poikolainen. Oulu, 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Tuomarien talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-19-69
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin-, liike- ja toimistorakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1936
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Tuomarien talo;

kuvaus:

Vuonna 1936 valmistunut Tuomarien talo oli alun perin viisikerroksinen asuin- ja liikerakennus. Se on osa Rotuaarin liikerakentamisen kehittymisestä kertovaa rakennuskantaa. Helsinkiläisen arkkitehtitoimisto Triarc´in suunnittelema sileäksi rapattu rakennus edustaa varhaista funktionalismia, jossa on nähtävissä vielä 20-luvun klassismin piirteitä. Ikkunajako on täsmällinen, tasaista ikkunarytmiä rikkoo kuitenkin kulmassa oleva funktionalismille tyypillinen leveä erkkeri. Asuinkerrosten ikkunat ovat alkuperäiset puuikkunat. Vuonna 1945 rakennettu sisäänvedetty ullakkokerros on näkyvin toteutettu muutostyö. Toiminnallisista muutoksista huolimatta Tuomarien talo on säilynyt poikkeuksellisen hyvin 1930- ja 40-luvun klassisia vaikutteita sisältävässä varhaista funktionalismia edustavassa asussa.

historia:

Tuomarien talo on vuonna 1936 helsinkiläisen arkkitehtitoimisto Triarc´in suunnitelmien mukaan rakennettu 5-kerroksinen kivitalo. Talon kutsumanimi juontuu sen rakennuttajista, jotka olivat oululaiset pormestari H.A. Kannisto, varatuomari L. Seppänen sekä pormestari K.T. Reinilä.

Uudisrakennuksen alta purettiin Kirkkokadun puoleinen puurakenteinen päärakennus ja Postitalon toinen pääty porrashuoneen leveydeltä, jolloin rakennuksen symmetria osin hävisi. Taloa laajennettiin vuonna 1945 ullakkokerroksen osalta, kun sinne rakennettiin 4 pientä asuntoa ullakkotilojen paikalle insinööritoimisto Veli Huhtalan suunnitelmien mukaan. Pihalle rakennettiin autotalli vuonna 1952. Sen suunnittelijana oli insinööritoimisto Eino Niemelä. Ajanvkäytännöllistä ajattelua osoittaa autotallin yläpuolinen kuivausullakko, joka säästää tilaa ahtaalla kaupunkipihalla.

Tuomarien talo on mainoslaitteita lukuun ottamatta pääosin alkuperäisessä vuoden 1936 mukaisessa asussa. Kuudes kerros (ullakkokerros) on lisätty vuonna 1945. Talon ikkunat ovat alkuperäisiä puuikkunoita. Näyteikkunoita ja myymälähuoneistojen oviaukkoja on muutettu useita kertoja. Julkisivurappaus on korjattu ja maalattu uudestaan 1993. Sisätiloissa asuinhuoneistoja on muutettu toimisto- ja liiketiloiksi, huonejakoa ei kuitenkaan ole merkittävästi muutettu. Myymälähuoneistoja on yhdistetty kellarikerrokseen.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Oy. 2005. Kortteli 19 ”Kauppuri”, kaupunginosa 1 ”Pokkinen”, Oulu: Rakennushistoriaselvitys.

kohteen nimi: **Zivagon talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-14-5
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1914, suunniteltu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

J. W. Lillqvistin vuonna 1914 suunnittelema jugendtyylinen kivirakennus. Kolmekerroksinen rakennus valmistui vuonna 1916 painotaloksi.

historia:

Vuonna 1896 perustettiin Uleåborgs boktryckeri, bokbinderi och bokhandels aktiebolag (myöhemmin Kirjola Oy) niminen yhtiö, joka osti Zivagon talon tontin rakennuksineen 1.12.1900. J. W. Lillqvist piirsi yhtiölle jugend-tyylisen painotalon heinäkuussa 1914. Rakennus valmistui vuonna 1916.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-2018
(22.04.2011)
sr-3

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Kovalainen, Pasi. Asunto Oy Kirjokulman rakennushistoriaselvitys. 2009.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

alueen nimi: **Oulun rautatieasema (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: liikenneympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Oulun rautatieasema ja kahvilarakennus

kuvaus:
RKY2009:
Oulun rautatieasema on Seinäjoki-Oulu -rataosuuden ainoa II luokan asema. Knut Nylanderin tyyppipiirustuksien mukainen asema on hyvin säilynyt. Uusrenessanssiasema muodostaa asemaravintolarakennuksen kanssa komean parin Asemakadun päätteenä Oulun keskustassa.

historia:
RKY2009:
Vaasan radan jatke Seinäjoelta Ouluun valmistui 1886. Keskustelu rautatien saamisesta Ouluun oli alkanut jo 1870-luvulla. Asian innokkaimpia ajajia olivat kaupungin kauppiaat, etenkin kauppaneuvos A.O. Snellman.

Oulun asema sijoitettiin II kaupunginosaan ns. Kakaravaaran laidoille "köydenpunojapaanan" paikalle. Asemarakennus, veturitalli ja konepaja valmistuivat samaan aikaan radan valmistumisen kanssa. Asemarakennusta laajennettiin 1922. Ravintolarakennus valmistui 1930.

Toiminta Oulun asemalla vilkastui Tornion radan valmistuttua 1903, ja erityisen vilkasta se oli I maailmansodan vuosina, jolloin Tornio toimi Venäjän tavarakuljetuksen porttina. Yhteysrata itään Kontiomäelle ja Nurmekseen valmistui vasta 1930, vaikka se oli ollut vireillä Oulun radan valmistumisesta lähtien. 1930-luvulla Nurmeksen radan kuljetuksista yli 75 % oli puutavaraa, mutta sen osuus laski autokuljetusten yleistymisen myötä. Sotien aikana rata oli korvaamattoman tärkeä strategisena rautatienä ja sotien jälkeen Kainuun kaivosten malminkuljetuksessa.

lähteet:
Kustaa Hautala, Oulun kaupungin historia IV-V. Oulu 1976, 1982.

Berättelse om byggandet af Uleåborgs jernväg och Jakobstads bibana, afgiven af Byggnadskomitén. Tekniska Föreningens i Finland Förhandlingarna 2-3/1888.

Sirkka Valanto, Suomen rautatieasemat vuosina 1857-1920. Museovirasto, rakennushistorian osasto. Julkaisu 11/1982.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Sopimus valtakunnallisesti merkittävien asema-alueiden suojelusta (YM, päätös 9.12.1998 diarionro 2/562/96).

Oulun asema-alueen rakennushistoriallinen selvitys 27.6.2003. Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. Oulun kaupunki 2003.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Oulun asema-alue. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4194 [viitattu: 8.6.2015]

kohteen nimi: **Oulun rautatieasema ja kahvilarakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-42-3
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Asemarakennus 1886, Asemaravintola 1929
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Todennäköisesti rautatiehallituksen arkkitehdin Knut Nylanderin suunnittelema nikkarityylinen puinen asemarakennus, joka valmistui vuonna 1886. Asemarakennuksen ulkoasussa on uusrenessanssin piirteitä. Sekä sisätiloihin että ulkoasuun on tehty myöhemmin muutoksia. Muutoksista huolimatta rakennuksen alkuperäiset arvot ovat säilyneet, ja sisätiloissa on säilynyt runsasti alkuperäisiä yksityiskohtia. Asemarakennukseen liittyy matalampi, klassishenkinen lisärakennus vuodelta 1922.

Asemarakennuksen vieressä on entinen asemaravintola vuodelta 1929. 1920-luvun klassismia edustavan rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Thure Hellström. Asemaravintolaa laajennettiin vuonna 1952 yksikerroksisella laajennusosalla. Oulun asemaravintola on yksi harvoista jäljellä olevista asemaravintoloista Suomessa. Sisätiloissa on säilynyt runsaasti vanhoja yksityiskohtia.

Koko asema-alueella on vielä vuonna 2015 jäljellä asemarakennuksen ja asemaravintolan lisäksi vuonna 1938 valmistunut funktionalistista tyylisuuntaa edustava käytössä oleva kiitotavaratoimisto ja kaksi asuinrakennusta ja piharakennuksineen. Asema-alueen eteläpäädyssä olevan rakennuksen on suunnitellut Bruno Granholm vuonna 1899. Asema-alueen pohjoispäädyssä oleva asuinrakennus edustaa asema-alueen ensimmäistä rakennusvaihetta ja se on suunniteltu vuonna 1884.

historia:

Vaasan radan jatke Seinäjoelta Ouluun valmistui 1886. Keskustelu rautatien saamisesta Ouluun oli alkanut jo 1870-luvulla. Asian innokkaimpia ajajia olivat kaupungin kauppiaat, etenkin kauppaneuvos A.O. Snellman.

Oulun asema sijoitettiin II kaupunginosaan ns. Kakaravaaran laidoille "köydenpunojapaanan" paikalle. Asemarakennus, veturitalli ja konepaja valmistuivat samaan aikaan radan valmistumisen kanssa. Asemarakennusta laajennettiin 1922. Ravintolarakennus valmistui 1930.

Toiminta Oulun asemalla vilkastui Tornion radan valmistuttua 1903, ja erityisen vilkasta se oli I maailmansodan vuosina, jolloin Tornio toimi Venäjän tavarakuljetuksen porttina. Yhteysrata itään Kontiomäelle ja Nurmekseen valmistui vasta 1930, vaikka se oli ollut vireillä Oulun radan valmistumisesta lähtien. 1930-luvulla Nurmeksen radan kuljetuksista yli 75 % oli puutavaraa, mutta sen osuus laski autokuljetusten yleistymisen myötä. Sotien aikana rata oli korvaamattoman tärkeä strategisena rautatienä ja sotien jälkeen Kainuun kaivosten malminkuljetuksessa.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1792
(03.07.2007)
Asemarakennus ja asemaravintola sijaitsevat SR-alueella.
sr-20 (asema ja asemaravintola)

Asemarakennus ja asemaravintola sekä niitä ympäröivä lähipuisto on suojeltu Rautatiesopimuksella 1998.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Sopimus valtakunnallisesti merkittävien asema-alueiden suojelusta (YM, päätös 9.12.1998 diarionro 2/562/96).

Oulun asema-alueen rakennushistoriallinen selvitys 27.6.2003. Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. Oulun kaupunki 2003.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4194 [viitattu: 8.6.2015]

alueen nimi: **Ruutukaava-alueen jälleenrakennusajan asuinkorttelit**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
As Oy Nykäsenoja
Asemakatu 18
Kajaaninkadun jälleenrakennusajan asuinkortteli
Vikkulan talo, As Oy Asemakatu 12

kuvaus:
Jälleenrakennuskauden korttelit Oulun tuomiokirkon takana rakentuivat lyhyen ajan sisällä lähes täydellisesti Meurmanin ja Ervin vuonna 1947 hyväksytyn asemakaavan mukaan. Kortteleihin toteutui pääosin 4-kerroksisia harjakattoisia asuinkerrostaloja, joiden pohjakerroksessa on liiketiloja. Korttelien toisella pitkällä reunalla lamelleja yhdistävät matalat liikerakennukset. Yhtenäinen kokonaisuus edustaa jälleenrakennuskauden ihanteita ja kertoo kaupungin uudelleen rakentamisesta sodan jälkeen.

Alueella sijaitseva ensimmäisen kaupunginosan kortteli numero 28 on kokonaan kaupunginarkkitehti Martti Heikuran suunnittelema. Ajalle ja arkkitehdille tyypilliset rakennukset ovat huolellisesti detaljoituja ja useissa rakennuksissa on ajalle tyypillisiä erkkereitä. Lävistäjän ja Kajaaninkadun kulmauksessa sijaitsee funkkistyylinen As Oy Nykäsenoja. Kaksikerroksinen rapattu rakennus edustaa 1940-luvun romantiikkaa ja sen on suunnitellut arkkitehti Heimo Kautonen vuonna 1949. Asemakatu 18 on vuonna 1953 valmistunut asuin- ja liikerakennus, jossa on sijainnut myös Oulun taidemuseo. Rapatussa rakennuksessa on käytetty kuparidetaljeja. Alueelle sijoittuu myös alun perin Walter Thomén suunnittelema Asemakatu 12, joka tuhoutui helmikuun pommituksissa. Se rakennettiin vuonna 1945 uudestaan alkuperäisten suunnittelmien mukaan.

Muita jälleenrakennuskauden asuin- ja liikerakennuksia alueella ovat Gustaf Strandbergin suunnittelema ja hienostunein detaljein varustettu As Oy Oulun Uusikatu 8 (1948), Uki Heikkisen suunnitttelema As Oy Vanha-Karhu (1952), A. E. Talvisaran suunnittelema As Oy Välipala (1954), sekä rakennusinsinööritoimisto Eino Niemelän suunnittelemat As Oy Saraseppä (1954) ja Asemakatu 29 (1954).

historia:
Oulun keskusta vaurioutui pahoin vuoden 1944 pommituksissa. Keskustassa tuhoutui 71 rakennusta ja osittain vaurioitui 927. Pommitusten aiheuttamat tuhot mahdollistivat kaupungin uudelleen kaavoittamisen ja rakentamisen. Kirkon taakse sijoittuvat ensimmäisen kaupunginosan korttelit 28 ja 29 sekä toisen kaupungin osan korttelit 3 ja 4 tuhoutuivat kokonaan tai lähes kokonaan.

Oulun kaupunginhallitus pyysi lausunnot piiriarkkitehti Gustaf Strandbergilta ja Otto-I. Meurmanilta. Molemmat totesivat, että syntynyt tilanne mahdollisti kaupungin liikenneratkaisujen ja korttelien uudelleen kaavoittamisen. Meurman ja Ervi laativat asemakaavan, jossa paitsi esitettiin Hallituskatu uudeksi pääkaduksi, myös linjattiin Lävistäjä välittämään liikennettä pohjoisesta alikulusta keskustaan. Pommitusten tuhoamilla alueilla käytettiin avokortteleita. Keskustassa tuli suosia 3-4-kerroksista rakentamista. Katunäköaloja turmelevaa kirjavuutta piti kuitenkin välttää sellaisissa tapauksissa kun osa korttelin rakennuksista sijaitsi aiemmin käytetyn umpikorttelijärjestelmän mukaisesti.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:
Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. Oulun graadi; 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu, 2002.

Niskala, Kaarina. Rakennushistoriallinen selvitys; Asunto-osakeyhtiö Nykäsenoja; Oulu, II kaupunginosa kortteli 3 tontti 24. Oulu, 2006.

Tuomi, Timo. Kaupunkikuvan muutokset; Suomalaisten kaupunkikeskustojen suunnittelun tavoitteden ja todellisuuden kohtaamisesta toisen maailmansodan lopusta 1960-luvun puoliväliin, (s. 163-171). SKS, 2005.

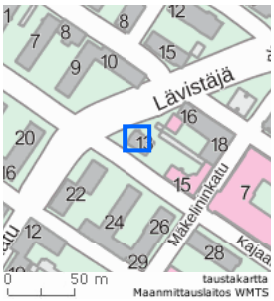

kohteen nimi: **As Oy Nykäsenoja**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-3-24
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1951
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Nykäsenoja;

kuvaus:

Lävistäjän ja Kajaaninkadun kulmauksessa sijaitsee funkkistyylinen As Oy Nykäsenoja. Pieni kaksikerroksinen rakennus on kaupunkikuvallisesti merkittävällä paikalla. Rapattu, 1940-luvun romantiikkaa edustava rakennus valmistui vuonna 1951, ja sen on suunnitellut arkkitehti Heimo Kautonen vuonna 1949. Nykäsenojassa on kaksi varsinaista kerrosta sekä ullakko- ja kellarikerrokset. Rakennus on tiilirunkoinen, mutta kellari on betonirakenteinen. Pohjoispäädyssä on ajalle tyypillinen, kahden kerroksen korkuinen ja ylöspäin levenevä erkkeri. Sokkeli on päällystetty liuskekivellä, samoin kuin liiketiloihin johtava leveä portaikko.

historia:

Maalarimestari Kaarlo W. Nykäsenoja Martta-vaimoineen osti tontin vuonna 1949 ja he luovuttivat sen 1950 asunto-osakeyhtiö Nykäsenojalle. Vuoden 1947 asemakaavassa tontin (tuolloin nro 19) ja vilkasliikenteisen Lävistäjän väliin suunniteltiin vihervyöhyke. Kajaaninkadun puolelle taas tuli kaavan mukaan jättää huolitellussa kunnossa pidettävä puistomainen esipiha-alue. Tontille sai rakentaa kolmekerroksisen asuin- ja liikerakennuksen.

Vuonna 1951 tontille valmistui kaksikerroksinen asuin- ja liikerakennus, jonka oli suunnitellut arkkitehti Heimo Kautonen. Kellaritilat ja 1. kerroksen työhuone olivat aluksi maalausliike Nykäsenojan käytössä. Liiketiloissa on toiminut myös mm. kemikaliokauppa ja Suomen luonnonsuojelun tuki Oy ja ruotsinkielinen päiväkoti.

Katutason liikehuoneistot on yhdistetty noin vuonna 1960, ja myöhemmin se on yhdistetty vielä maalausliikkeen työtilaan. Kaksi toisen kerroksen asuinhuoneistoa on myös yhdistetty 1970-luvulla. Kiinteistön ikkunat on uusittu vuonna 1993. Rakennuksessa on tehty maalaus- ja kunnostustöitä, muun muassa keittiökalusteita on uusittu.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Niskala, Kaarina. Rakennushistoriallinen selvitys; Asunto-osakeyhtiö Nykäsenoja; Oulu, II kaupunginosa kortteli 3 tontti 24. Oulu, 2006.

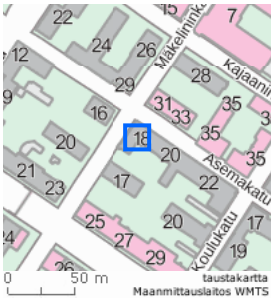

kohteen nimi: **Asemakatu 18**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-12-78
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1953, laajennus 1984
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Asemakatu 18;

kuvaus:

Asemakatu 18 on huolella detaljoitu jälleenrakennuskauden asuin- ja liikerakennus. Nelikerroksisessa ja harjakattoisessa rakennuksessa on toiminut aikoinaan myös Oulun taidemuseo. Rakennuksessa on kuparisia yksityiskohtia. Rakennuksen liittyy Mäkelininkadun puolella kaksikerroksinen vuonna 1984 Arkkitehtitoimisto Ojanperä ja Saunaluoman suunnittelema lisäsiipi, jossa on harkitut detaljit.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. Oulun graadi; 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu, 2002.

kohteen nimi: **Kajaaninkadun jälleenrakennusajan asuinkortteli**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-28-(1,4,107)
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952-56
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaupunginarkkitehti Martti Heikura suunnitteli 1952-56 pahoin palaneelle alueelle Tuomiokirkon itäpuolelle kokonaisuuden, jonka erkkerein ja sisääntulokatoksin elävöitetyt talot muodostivat aikakaudelle tyypillisen korttelin. 3-4-kerroksiset talot seurailivat Meurmanin kaavan avoimen korttelin periaatetta. Etelään, Kajaaninkadulle kortteli on kokonaan avoin, ja talojen päädyt olivat katua kohti. Pohjoisreunassa, Linnankadun varressa kaksi L-muotoista taloa rajaavat katua tiiviimmin. Lävistäjään rajautuvan talon molemmin puolin jää julkista katutilaa, ja talon läpi kulkee perinteistä porttikäytävää muistuttava jalankulkureitti. Heikura käytti rakennuksissa aikakaudelle tyypillisiä yksityiskohtia, kuten viistosti taivutettuja teräksisiä parvekkeiden kaiteita, savisia salaojaputkia ullakoiden tuuletusputkina sekä viistonurkkaisia erkkereitä.

historia:

Otto-I. Meurman ja Aarne Ervi toivat vuoden 1947 kaavassaan ruutukaavaan ja katuverkkoon poikkeaman, kun viiston Lävistäjän kautta ohjattiin liikenne pohjoisesta alikulusta keskustaan. Lävistäjään rajautuvan talon molemmin puolin jää julkista katutilaa, ja talon läpi kulkee perinteistä porttikäytävää muistuttava jalankulkureitti.

Kokonaisuudesta oli ensin tarkoitus tehdä kaupungin vuokrataloja. Kaupunginhallitus ei kuitenkaan myöntänyt hankkeelle varoja, ja kohde toteutettiin asunto-osakeyhtiönä niin, että kaupunki sai lunastusoikeuden asuntojen vaihtaessa omistajaa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulun Galleria-korttelin rakennushistoriaselvitys. Oulun kaupungin tekninen keskus, 2006.

Malmberg, Jonas. Oulun kaupunginarkkitehti Martti Heikura - Puukaupungista Pohjois-Suomen keskukseksi. Taidehistorian Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, 2013.

kohteen nimi: **Vikkulan talo, As Oy Asemakatu 12**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-5-31
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1945
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
As Oy Asemakatu 12 eli ”Vikkulan talo” on valmistunut alun perin vuonna 1912. Jugend-tyylisen asuin- ja liikerakennuksen on suunnitellut arkkitehti Walter Thomé. Rakennus tuhoutui helmikuun 1944 pommituksissa ja rakennettiin uudelleen alkuperäisten piirrustusten mukaan vuonna 1945. Ryhdikkäs rakennus sijaitsee vanhassa, vuoden 1947 kaavaa edeltäneessä katulinjassa. Kokonaisuuteen kuuluvat myös piharakennukset.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: H

lähteet:
Arkkitehtitoimisto Laatio Oy. 2013. Vaaran kaupunginosa kortteli 5: Oulu: rakennushistoriaselvitys.

Niskala, K. & Okkonen, I. 2002. Oulun Graadi: 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu: Studio Ilpo Okkonen. 147 s. ISBN 952-5109-10-0.

Archeus Oy, Lumme, Riikka. 2006. Rakennushistoriallinen selvitystyö: Asemakaavoituksen historiaa kortteli 5/II Vaara, Oulu
ja rakennushistoriallinen selvitys tontit 31 ja 39, Asemakatu 12, Oulu.

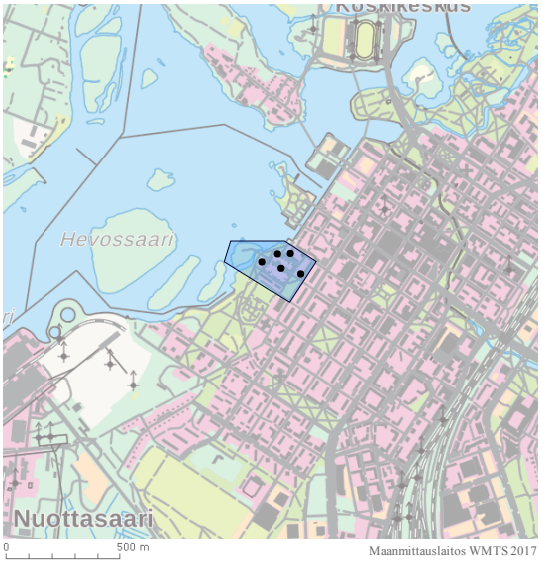

alueen nimi: **Kuusiluoto**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Entinen Oulun kauppaopisto
Oulun suomalainen yhteiskoulu
Pienkerrostalot, Kuusiluoto
Puutalot ja piharakennukset, Kuusiluoto
Rivitalot, Kuusiluoto

kuvaus:
Kuusiluoto on perinteinen suomalainen 1800-luvun puukaupunkimiljöö, joka alkoi rakentua asemakaavan mukaisesti vuonna 1824 merimiesten ja käsityöläisten asuinalueeksi. Nykyisin noin kolmannes rakennuksista on 1800-luvulta. Tiettävästi vanhin rakennus on vuodelta 1826 (Merikatu 7). Toinen kolmannes rakennuksista on vuosilta 1900-1920. Kolmatta aikakerrostumaa edustavat jatkosodan pommituksissa tuhoutuneiden tilalle rakennetut kivitalot 1950-luvun vaihteesta. Molemmissa kortteleissa on säilynyt umpikorttelirakenne.

Puurakenteisista omakotitaloista, kaksikerroksisista kivirakenteisista pienkerrostaloista ja omaleimaisista kaksikerroksisista rivitaloista koostuvissa asuinkortteleissa on säilynyt yhtenäinen rakenne. Myös yksittäisten rakennusten ominaispiirteet ovat tunnistettavissa. Kadunvarsien tiivis rakentaminen, pieni mittakaava sekä säilyneet piharakennukset ovat tärkeä osa alueen luonnetta.

Kuusiluodon koulun nelikerroksinen kivinen päärakennus on tyyliltään jugendia kansallisromanttisin ja karelianistisin korostuksin. Arkkitehti Victor J. Sucksdorffin suunnittelemaa rakennusta on muutettu jonkin verran. Vuonna 1955 kouluun tehtiin vanhaan osaan sulautuva laajennus ja vuonna 1960 vanhasta poikkeava lisärakennus. Koulun vanhin osa on edustava esimerkki Suomen kansallisromanttisista rakennuksista ja merkittävä osa oululaista kouluhistoriaa, ja siten tärkeä myös identiteettiarvoltaan. Pyramidikattoinen rakennus on kauas näkyvä maamerkki.

Maunonkadun ja Saunarannan varrella sijaitsee entinen kauppaoppilaitos, joka on sittemmin toiminut lastentarhanopettajaopistona ja yliopiston varhaiskasvatuskeskuksena. Kookkaan rapatun rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Martti Heikura vuonna 1956. Rakennus edustaa 1950-luvun koulusuunnittelua ja on esimerkki Martti Heikuran kaupungiarkkitehtina suunnittelemista kouluista.

Kuusiluoto sijaitsee loivalla kumpareella, joka on maankohoamisen, Oulujoen tuoman maa-aineksen ja täyttöjen seurauksena nykyisin osa mannerta. Nummikadulla pienet puurakennukset muodostavat tiiviin katutilan, jonka yhtenäinen julkisivurivi korostaa maastonmuotoa. Merikadun länsipuolella kaksikerroksinen punatiilinen 1950-luvulla rakennettu rivitalo rajaa aluetta. Maunonkadun itäpuolella kasvaa komea puurivistö.

historia:
1700-luvulla Kuusisaari oli Sonnisaaren tavoin vielä saari. Vuonna 1764 raatimies Zacharias Wacklin sai kaupungilta luvan aidata nykyisen Kuusiluodon ja Sonnisaaren lammastarhaksi. Vuoden 1822 tulipalon jälkeisen asemakaavan mukaisesti Kuusiluodosta rakentui perinteinen suomalainen 1800-luvun puukaupunkimiljöö, josta tuli merimiesten ja käsityöläisten asuinalue. Vuonna 1840 Kuusisaareen tehtiin silta.

Oulujoen tulvista aiheutui asukkaille ongelmia. Esimerkiksi syksyn 1847 myrskytulva vahingoitti asuintaloja rankasti, vei mennessään ulkohuoneita ja tuhosi elintarvikevarastoja. Krimin sodan aikana 1850-luvulla Kuusiluotoon rakennettiin tarkka-ampujapataljoonalle sauna ja leipomo, mikä vilkastutti alueen elämää.

Vuonna 1884 kuusiluotolaiset pyysivät kaupunkia täyttämään saaren ja kaupungin välisen märän notkelman, koska siitä kohosi epäterveellisiä höyryjä. Asukkaita haittasi myös katuvalojen puute ja pinnoittamattomat kadut. Myös Sonnisaari on ollut asuttu 1800-luvun loppukymmenillä ja siellä on toiminut muun muassa tulirokkoepidemiasairaala sekä kunnallinen synnytyssairaala 1903 – 1925.

Asuinkortteleiden koillispuolelle rakennettiin kansallisromanttinen Kuusiluodon koulu vuonna 1908 sekä nelikerroksinen kauppaopisto vuonna 1956.

Nykyisin Kuusiluoto on enimmäkseen pien- ja rivitaloista koostuva asuinalue. Kuusiluodon koulussa toimii Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukio. Entisen kauppaopiston tiloille etsitään uutta käyttötarkoitusta.

suojelutilanne:
Alueella ei ole suojeltuja rakennuksia (tilanne 2015).

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa Osa I 1999. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134.

Esitelmä Kuusiluodon asukasyhdistyksen tilaisuudessa, Markus H. Korhonen, www.kuusiluoto.net/korhonen.htm

Historiallisen miljöön suojeluatlas osa 2, Oulun Kuusiluoto. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin osasto, 2004.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. Uki Arkkitehdit – Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Oulu – Arkkitehtuurin opaskartta 2005, Oulun kaupunki, 2005

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Entinen Oulun kauppaopisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-38-3
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1956, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaupunginarkkitehti Martti Heikuran suunnittelema Oulun kauppaopisto, joka valmistui vuonna 1957. Harjakattoinen keltaiseksi rapattu koulurakennus edustaa aikakaudelle ja suunnittelijalle tyypillistä asiallista ja rauhallista kouluarkkitehtuuria. Kauniisti detaljoiduilla niukilla koristeaiheilla korostetaan rakennuksen tärkeimpiä piirteitä, kuten juhlasalin suurta ulokeikkunaa ja sisäänkäyntejä. Rakennus muodostuu kahdesta siivestä, jotka liittyivät toisiinsa 2-kerroksisella yhdysosalla. Koulusiipi on Saunarannan suuntainen kapearunkoinen ja 4-kerroksinen massa, jonne sijoittuivat opetustilat. Matalammassa juhlasalisiivessä sijaitsi alun perin musiikkisali ja näyttelytila. Tiilirunkoisen rakennuksen sokkelia peittävä tumma liuskekivi on alkuperäinen. Lyhyet räystäät ja säännöllisesti toistuvat epäsymmetrisellä puitejaolla varustetut ikkunat muodostavat tärkeän osan arkkitehtuuria. Ulkoisesti rakennus on säilynyt lähes alkuperäisenä. Sisätiloissa on tehty käytön vaatimia muutoksia ja pintoja on uusittu.

historia:

Oulun kauppakoulun hakijamäärät kasvoivat rajusti 1940-luvulla, ja silloiset tilat Torikatu 6:ssa kävivät pieniksi. Vuonna 1949 sai kaupunginarkkitehti Martti Heikura tehtäväkseen suunnitella koulun piirrustukset. Suunnitelmat hyväksyttiin jo seuraavana vuonna, mutta rakentaminen käynnistyi vasta vuonna 1955. Koulutaloon sijoitettiin myös juhlasali ja sen alle lämmin näyttämötila, sillä Oulun kaupungista puuttuivat asialliset konserttitilat. Koulurakennus valmistui vuonna 1957.

Jo parin vuoden päästä näyttelytilat muutettiin luokkahuoneiksi, sillä oppilasmäärä jatkoi kasvuaan. 1960-luvulla laadittiin ensin koulun laajennussuunnitelmat ja sen jälkeen suunnitelmat kokonaan uuden koulutalon rakentamiseksi Höyhtyälle. Lopullinen muutto uusiin tiloihin tapahtui vasta 1986, jolloin kauppaoppilaitos aloitti lukuvuoden Teuvo Pakkalankatu 19:ssä toista entisissä Normaalikoulun tiloissa.

Vuonna 1973 juhlasali muutettiin liikuntasaliksi ja sen alle toteutettiin tarvittavat pukutilat. Samassa yhteydessä tehtiin myös muita pieniä muutostöitä, jotka suunnitteli kaupunginarkkitehti Esko Tuulos. 1970-luvuilla tehtiin toimintaa ja paloturvallisuutta parantavia muutostöitä vielä pariin otteeseen ja vaihdettiin muun muassa sali osan punainen tiilikate Minerit-levyiksi.

Maunonkadun koulurakennus peruskorjattiin Oulun lastentarhaopettajaopiston käyttöön vuosina 1986-87. Muutostöihin sisältyi muun muassa rakennuksen muuttamien esteettömäksi, eli rakennus varustettiin henkilöhissillä ja luiskarakenteilla. Korjauksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Huusko & Teppo. Tiloissa ovat tomineet myös Oulun yliopiston kasvatustieteiden varhaiskasvatus ja musiikkikasvatus. Vuonna 1996 rakennuksen lähes kaikki ikkunat on uusittu alkuperäisten puitejakojen mukaisiin ikkunoihin. Myös ulko-ovet on vaihdettu teräsprofiilioviksi.

suojelutilanne:

Oulun yleiskaava 2020
(24.1.2004)
Luetteloitu suojelukohteeksi

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Maunonkatu 2, Oulun kauppaoppilaitos, rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Suomen yliopistokiinteistöt, Oulu, 2014.

kohteen nimi: **Oulun suomalainen yhteiskoulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-3-1
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1908, laajennukset 1955, 1960
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulu;

kuvaus:

Kivinen nelikerroksinen vuonna 1908 valmistunut koulurakennus, jonka tyyli on jugendia lisättynä kansallisromantiikan piirteillä. Arkkitehti Victor J. Sucksdorffin vuonna 1907 suunnittelemaan rakennukseen on myöhemmin tehty muutoksia ja liitetty siihen vuonna 1955 vanhaan sopeutuva ja vuonna 1960 vanhasta poikkeava lisärakennus. Koulun punainen pyramidikatto näkyy Oulun suistomaisemassa kauas ja on merkittävä oululaisten tunnistama maamerkki. Koulutalo on edelleen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan. Useista sisätilojen muutoksista huolimatta etenkin vanhan osan aula- ja porrastiloissa on säilynyt alkuperäisen rakennuksen henki.

historia:

Vuonna 1908 valmistui arkkitehti Victor J. Sucksdorffin suunnittelema jugend-tyylinen koulurakennus, Oulun suomalainen yhteiskoulu, joka asemakaavan mukaisesti oli kaupunkirakenteen kohokohta ja näyttävä katunäkymien pääte. Koulutalon suuren pyramidin muotoisen katon kohdalla on keskushalli, josta kuljetaan luokkiin. Juhlavan luonteensa säilyttäneet pääportaat ja koulun muut portaikot olivat merkittävä osa koulun arkkitehtuuria.
Yhteislyseossa oli kärsitty pitkään tilanahtaudesta, sillä Oulun asukasmäärä oli moninkertaistunut ja opetettavien aineiden määrä kasvanut yli 40 vuoden aikana. Vuosina 1954-55 rakennettiin koulun kaakkoisnurkkaan "lisänurkkaus", joka on symmetrinen rakennuksen lounaisnurkan kanssa. Samaan aikaan toteutettiin myös ajalle tyypillinen, pelkistetty ja harjakattoinen lisäsiipi Rantakadun suuntaisesti. Rakennushallituksen määräysten mukaan lisäsiipi varustettiin ikkunoin, jotka noudattivat vanhan osan ikkunatyyppiä. Lisäksi rappauspinnan tuli olla vanhan mukainen ja kivijalka päällystettävä samanvärisellä graniitilla kuin vanhan osan graniittinen kivijalka. Lisäsiiven tieltä purettiin muun muassa yksi arkkitehtonisesti merkittävä portaikko ja muita Sucksdorffin suunnittelemia yksityiskohtia. Kolmikerroksinen laajennus heikensi kattopyramidin hallitsevuutta, myös niiden tiilipinta vaihdettiin galvanoituun saumattuun peltikattoon. Lisäksi pihan puoleista kattoikkunaa laajennettiin. Vuosina 1954-55 peruskorjattiin perusteellisesti myös koulun sisätilat. Koulun talotekniikka uusittiin kokonaisuudessaan. Lisää opetustiloja tehtiin muun muassa kellariin.

Siipirakennukseen valmistui jatkoa jo vuonna 1960. Tällöin valmistui arkkitehti Martti Karsikkaan suunnittelema muusta koulurakennuksesta poikkeava siipirakennus. Pelkistettyä funktionalismia edustava laajennus sisältää voimistelu- ja juhlasalin, luokkahuoneita, keittiön ja ruokailutilan.

1980-luvun alussa toteutettiin koulun sisätiloissa remontti, jossa palautettiin tiloja alkuperäiseen asuunsa. Muun muassa väritystä palautettiin ja koristemaalauksia ja huonekaluja entisöitiin.

2000-luvun puolivälissä koulu peruskorjattiin olemassa olevaa arkkitehtuuria kunnioittaen. Ilmanvaihtojärjestelmä uusittiin kokonaan, mikä aiheutti muutoksia etenkin luokkatiloissa. Portaikkojen ja aulatilan ilme pyrittiin säilyttämään alkuperäisenä. Vanhat ikkunat ja ovet koristekuvioineen kunnostettiin. Myös alkuperäiset iv-säleiköt säilytettiin muistumana alun perin edistyksellisestä koko koulutalon käsittäneestä ilmanvaihtojärjestelmästä.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Kuusiluodon koulutalon sata vuotta. toim. Tuulos, Harri. Oulun yhteislyseon seniorit ry. Oulu, 2008.

Oulun suomalainen yhteiskoulu, Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Kimmo Kuismanen. Oulun kaupunki, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pienkerrostalot, Kuusiluoto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Jatkosodan pommituksissa tuhoutuneiden rakennusten tilalle rakennettuja kaksikerroksisia rapattuja kerrostaloja. Rakennukset ovat jälleenrakennuskaudelle tyypillisen vähäeleisiä. 1950-luvun täydennysrakentamisessa onnistuttiin säilyttämään Kuusiluodon tiivis umpikorttelirakenne.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY 2015: M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa Osa I 1999. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134.

Historiallisen miljöön suojeluatlas osa 2, Oulun Kuusiluoto. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin osasto, 2004.

Pohjois-Pohjanmaan kulttурihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Puutalot ja piharakennukset, Kuusiluoto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: Vanhimmat 1800-lulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Kuusiluoto on perinteinen suomalainen 1800-luvun puukaupunkimiljöö, joka alkoi rakentua asemakaavan mukaisesti vuonna 1824 merimiesten ja käsityöläisten asuinalueeksi. Nykyisin noin kolmannes rakennuksista on 1800-luvulta. Tiettävästi vanhin rakennus on vuodelta 1826 (Merikatu 7). Toinen kolmannes rakennuksista on vuosilta 1900-1920. Alueen rakennukset edustavat 1800-1920-luvun eri tyylisuuntia. Kadunvarsien tiivis rakentaminen, pieni mittakaava sekä säilyneet piharakennukset ovat tärkeä osa alueen luonnetta.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa Osa I 1999. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134.

Historiallisen miljöön suojeluatlas osa 2, Oulun Kuusiluoto. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin osasto, 2004.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Rivitalot, Kuusiluoto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1950-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kuusiluotoa rajaavat etelä- ja länsisivuilta omaleimaiset 1950-luvulla rakennetut englantilaishenkiset rivitalot. Kaksikerroksisia rivitaloja on kolme kappaletta. Ne ovat tiili-, rappaus- ja betonielementtipintaisia. Rivitaloista ensimmäinen on valmistunut vuonna 1952 ja viimeinen 1959. As Oy Hollitupa (1952) ja As Oy Hollipuisto (1959) ovat arkkitehti Uki Heikkisen ja Reino Arvolan suunnittelemat. Tiilinen As Oy MeriSaara on vuodelta 1955 ja sen on suunnitellut (Pentti Roivinen?).

historia:

As. Oy Hollitupa oli Oulun ensimmäinen aravarivitalo. Talo suunniteltiin vuonna 1952 ja valmistui vielä saman vuoden aikana. Tavoitteena oli rakentaa englantilaistyylinen rivitalo kuudelle perheelle. Talo on kadun puolelta kaksikerroksinen. Kaikki huoneistot ova saman kokoisia, mutta ne sisustettiin yksilöllisesti. Yhteistilat sijoitettiin kellariin, johon huoneistoista on käynti. Talon etälpuolelle muodostui puiston suuntaan yhteinen piha-alue.

As. Oy Hollipuisto valmistui vuonna 1959. Korkeatasoiset asunnot ovat kaksikerroksisia 150 neliömetrin suuruisia. Rakennus varustettiin jopa tv-kaapelilla, vaikka televisiolähetykset aloitettiin Oulussa vasta kolme vuotta myöhemmin. Rakennuksen väliseinät ovat paikalla valettua betonia ja julkisvuissa on terastirappaus. Alakerran eteisiin valo tulee lasitiili-ikkunoiden kautta. Tilavalle etelään avautuvalle pihalle on kulku terassin kautta.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa Osa I 1999. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134.

Historiallisen miljöön suojeluatlas osa 2, Oulun Kuusiluoto. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin osasto, 2004.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. Uki Arkkitehdit – Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

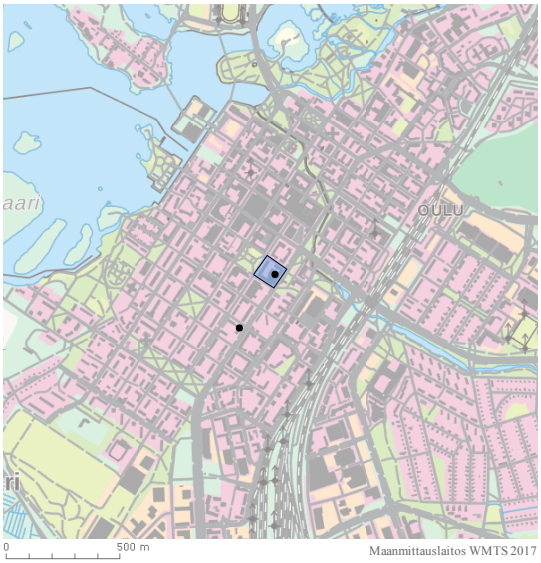

alueen nimi: **Oulun Diakonissalaitos**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
ODL - Oulun Diakonissalaitoksen kuntotalo
ODL - Oulun Diakonissalaitos

kuvaus:
Diakonissalaitoksen rakennukset muodostavat Oulun keskustaan merkittävän sairaalakokonaisuuden, joka kuvastaa laitoksen tärkeää asemaa kaupungin kulttuurihistoriassa. Kokonaisuus muodostuu Sepän-, Albertin-, Uusi- ja Isokadun rajaamasta Diakonissalaitoksen korttelista sekä Uusi- ja Heinätorinkadun kulmaukseen sijoittuvasta Diakonissalaitoksen kuntotalosta.

Diakonissalaitoksen vanhimmat, Veikko Kyanderin suunnittelemat funktionalistiset rakennukset määrittelevät umpinaisen korttelin kulmat. Ne liittyvät ajallisesti ja tyylillisesti läheiseen Keskuskansakoulun, Teknillisen oppilaitoksen ja SOK:n konttori- ja varastorakennuksen muodostamaan funktionalististen rakennusten ryhmittymään. Albertinkadun ja Uudenkadun kulmauksen seitsemänkerroksinen torniosa on kaupunkikuvallisesti hallitseva elementti. Korttelin Isokatua reunustavat rakennukset muodostavat tyylillisesti ja ajallisesti ehjän 1960-luvun kokonaisuuden, jota yhtenäiset materiaalit korostavat.

Oulun Diakonissalaitoksen kuntotalon suunnitteli arkkitehti Heikki Taskinen, jonka ehdotus voitti vuonna 1980 pidetyn kutsukilpailun. Kuntotalon ensimmäinen vaihe valmistui vuonna 1981 ja toinen vaihe vuonna 1986. Punatiilirakennukset edustavat Oulun koulun regionalismia ja ovat esimerkki regionalististen suunnitteluperiaatteiden soveltamisesta ruutukaavakeskustaan.

Diakonissalaitoksen kokonaisuuteen liittyy myös korttelin pohjoispuolelle sijoittuva Oulun diakoniaopisto. Vuonna 1976 valmistuneen arkkitehti Risto Harjun suunnitteleman modulistisen opetusrakennuksenjulkisivut koostuvat betonisten elementtisaumojen jakamista keltatiilipinnoista sekä kuparirunkoisesta julkisivulasijärjestelmästä, jossa vuorottelevat ikkunat ja tummanpunaiset lasipinnat. Rakennuksen jyhkeää massoittelua keventää kaakkoisnurkan siro sisäänkäyntikatos.

historia:
Oulun Diakonissakoti aloitti toimintansa vuonna 1896 tontilla, joka puutaloineen oli lahjoitus konsuli Fredrik Borgilta. Toiminta laajeni ja 1920-luvulla nykyinen Diakonissalaitoksen kortteli oli jo lähes kokonaan Diakonissakodin omistuksessa, mutta rakennuskanta koostui vanhoista puutaloista. Vuonna 1935 arkkitehti Veikko Kyanderia pyydettiin uuden sairaalarakennuksen suunnittelijaksi. Linjakas sairaalarakennus valmistui vuonna 1936 Sepänkadun ja Uudenkadun kulmaan.

Vuonna 1942 puolustusvoimat ottivat Diakonissakodin haltuunsa, ja se toimi saksalaisten sotilassairaalana vuoteen 1944 asti, jolloin se palautui Diakonissakodin käyttöön.

Sairaalan ensimmäinen laajennus, sisarkoti, valmistui vuonna 1951 Kyanderin piirustusten mukaan. Nämä kaksi ensimmäistä rakennusta olivat osa Kyanderin kokonaissuunnitelmaa, jota arkkitehdit seurasivat myöhemmissäkin rakennusvaiheissa.

Vuonna 1950 tilattiin Uki Heikkiseltä suunnitelmat uutta, yksikerroksista keittiörakennusta varten, joka on sittemmin purettu. Neljäs uudisrakennus oli sädehoito-osasto. Rakennus valmistui vuonna 1957 Sepänkadun puolelle Kyanderin suunnitteleman sairaalan kiinteäksi laajennukseksi. Vuonna 1960 Albertinkadun puoleinen puurakennus päätettiin purkaa ja sen paikalle rakentaa sisarkodin ja koulun laajennus. Isokadun puoleinen julkisivu rakentui 1960-luvulla neljästä toisiinsa liittyneestä tiiliverhoillusta rakennuksesta, jotka kaikki ovat Suunnittelu Oy E. Niemelän suunnittelemia.

Kortteli saavutti massoiltaan nykyisen hahmonsa vuonna 1969. Vanhat puutalot oli suunnitelmallisesti korvattu enintään 7-kerroksisilla kivirakennuksilla. Tämän jälkeen korttelissa tapahtunut rakennustoiminta on ollut etupäässä toiminnan vaatimia muutostöitä sekä pieniä laajennuksia, lukuun ottamatta vuonna 1987 Arkkitehtuuritoimisto O. Ylipahkalan suunnittelemaa laboratorio-osaston laajennusta. Tontilla numero 4, Sepänkadun puolella olevaa kaksikerroksista rakennusta korotettiin kolmella kerroksella, ja samalla entiset tilat saneerattiin.

2000-luvulla Diakonissa korttelin sisäpihalle rakennettiin uusi, Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjuksen suunnittelema laajennus. Laajennus täyttää lähes koko sisäpiha, mutta jättää vanhojen rakennusten katujulkisivut muuttumattomiksi.

Diakonissalaitoksen toiminta ei 1900-luvun loppupuolella enää mahtunut yhteen korttelin. Pääkorttelin

pohjoispuolelle Uusikadun varteen valmistui vuonna 1976 Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky:n suunnittelema Oulun diakoniaopisto. 1980-luvulla tilat laajentuivat muutama kortteli etelään päin, kun Heikki Taskisen suunnittelema Diakonissalaitoksen kuntotalon ensimmäinen vaihe valmistui vuonna 1981. Taskisen suunnittelema kuntotalon toinen vaihe valmistui 1986. Kuntotalo suunniteltiin vuonna 1980 pidetyn kutsukilpailun voittajatyön pohjalta.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1805
(01.10.2004)
sr-20, Kyanderin suunnittelemat funktionalistiset rakennukset (Diakonissakodin sairaala ja Sisarkoti)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,T

lähteet:

Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Oy. Rakennushistoriaselvitys, Oulun kaupungin 3. kaupunginosa, kortteli no. 19. Oulun Diakonissalaitos, 2003.

Kaikkonen, Kaikkonen. Heikki Taskisen arkkitehtuuri. Oku Publishing Oy, 2012.

Taskinen, Heikki. "Oulun Diakonissalaitoksen kuntotalo". Arkkitehti 2/1982.

Taskinen, Heikki. "Oulun Diakonissalaitoksen kuntotalo". Arkkitehti 7/1987.

Ylimaula, Anna-Maija; Niskasaari, Reijo; Okkonen, Ilpo. The Oulu School of Architecture Arkkitehtuurin Oulun koulu. The Finnish Building Centre, 1993.

kohteen nimi: **ODL - Oulun Diakonissalaitoksen kuntotalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-5-10-8
kylä/k.osa: V Leveri
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1981, 1986
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Uudempi osa, Uusikatu 66; Vanhempi osa, Isokatu 63;

kuvaus:

Oulun Diakonissalaitoksen kuntotalon on suunnitellut vuonna 1980 pidetyn kutsukilpailun voittanut arkkitehti Heikki Taskinen. Kuntotalon ensimmäinen vaihe valmistui vuonna 1981 ja toinen vaihe vuonna 1986. Tilajäsentelyä ohjasivat asuin- ja liikerakennusten alueen asemakaavamääräykset, kuntotalon puolijulkinen toiminta ja pyrkimys kodinomaisuuteen.

Julkisivun punatiili sitoo rakennukset Uudenkadun rakennuskantaan. Myös pihamuurit, sisääntuloportit ja eteisaulat ovat punatiiltä. Rakennusten yksinkertaista perushahmoa jäsentävät kulmikkaat ja pyöreät porrastornit, jotka luovat linnamaisen romanttista paikan henkeä. Torniaiheissa on käytetty pystysuuntaisia lasitiilirivistöjä luomaan jokaiseen porrashuoneeseen omanlaisensa tunnelman. Rakennukset edustavat Oulun koulun regionalismia ja ovat esimerkki regionalististen suunnitteluperiaatteiden soveltamisesta ruutukaavakeskustaan.

historia:

Kuntotalon on suunnitellut vuonna 1980 pidetyn kutsukilpailun voittanut arkkitehti Heikki Taskinen. Ensimmäisessä vaiheessa Taskista avustivat arkkitehdit Erkki Forsman ja Tapio Rönkönharju sekä arkkitehtiylioppilaat Martti Karsikas ja Matti Oiva. Toisen vaiheen suunnittelussa avustajina toimivat Ulla Vahtera, Martti Karsikas, Jarmo Similä ja Kaisa Hamido-Similä.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,S,T

lähteet:

Kaikkonen, Kaikkonen. Heikki Taskisen arkkitehtuuri. Oku Publishing Oy, 2012.

Taskinen, Heikki. "Oulun Diakonissalaitoksen kuntotalo". Arkkitehti 2/1982.

Taskinen, Heikki. "Oulun Diakonissalaitoksen kuntotalo". Arkkitehti 7/1987.

Ylimaula, Anna-Maija; Niskasaari, Reijo; Okkonen, Ilpo. The Oulu School of Architecture Arkkitehtuurin Oulun koulu. The Finnish Building Centre, 1993.

http://www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=16122768

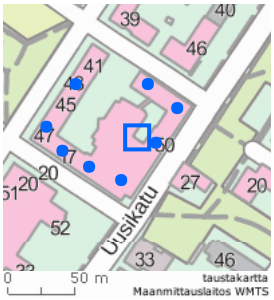

kohteen nimi: **ODL - Oulun Diakonissalaitos**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-19-8
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1. osa 1937 (kuntatietokannan mukaan. 1936 Oulun kaupungin historia 4-6!)
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Diakonissakodin sairaala; Diakonissalaitoksen kuntotalo, Isokatu 47; Kobolttı- ja laboratorio-osasto, Sepänkatu 17; Sairaalan laajennus, Uusikatu; Sisarkodin laajennus, Albertinkatu; Sisarkoti; Sädehoito-osasto, Sepänkatu; Vanhusten vuokratalo, Isokatu 43;

kuvaus:

Diakonissalaitoksen rakennukset muodostavat Oulun keskustaan merkittävän sairaalakokonaisuuden, joka kuvastaa laitoksen tärkeää asemaa kaupungin kulttuurihistoriassa. Suljetun umpikorttelin sivuja rajaavat vähintään viisikerroksiset rakennusmassat. Vanhimmat Veikko Kyanderin suunnittelemat funktionalistiset rakennukset määrittelevät komeasti korttelin kulmat. Erityisesti Albertinkadun ja Uudenkadun kulmauksen seitsemänkerroksinen torniosa on kaupunkikuvallisesti hallitseva elementti. Kyanderin suunnittelemat punatiiliset rakennukset liittyvät ajallisesti ja tyylillisesti läheiseen Keskuskansakoulun, Teknillisen oppilaitoksen ja SOK:n konttori- ja varastorakennuksen muodostamaan funktionalistisen rakennusten ryhmittymään.

Diakonissalaitoksen korttelia rajaavat rakennukset ovat rakentuneet 1930-1980-luvuilla useiden suunnittelijoiden suunnittelemina. Eri vuosikymmenten rakennustyylit ovat näkyvissä omina kerrostuminaan, ja rakennusten julkisivujen keskeiset tyylipiirteet ovat säilyneet varsin hyvin.

Diakonissalaitoksen korttelin Isonkadun puolen erityispiirteenä voidaan pitää Suunnittelu Oy E. Niemelän 1960-luvulla luomaa katujulkisivua, jossa tiilivuoraus ja yhtenäiset nauhaikkunat koko korttelin pituudella luovat linjakkaan katujulkisivun. Isokatua reunustavat rakennukset muodostavat tyylillisesti ja ajallisesti ehjän 1960-luvun kokonaisuuden, jota yhtenäiset materiaalit korostavat.

Korttelissa on tehty runsaasti korjaus- ja muutostöitä, joista näkyvimmät muutokset ovat Sepänkadun puolella 1980- ja 90-lukujen taitteessa toteutetut laajennus- ja muutostyöt. Arkkitehtuuritoimisto O. Ylipahkalan suunnittelemat korotus- ja laajennustyöt hyödyntävät massoittelussa ja arkkitehtonisissa aiheissaan rikasta 1980-lukua ja poikkeavat näin yksinkertaisista 1950-60-lukuja edustavista naapureistaan.

historia:

Oulun Diakonissakoti aloitti toimintansa vuonna 1896 tontilla, joka puutaloineen oli lahjoitus konsuli Fredrik Borgilta. 1920-luvun lopulla kortteli oli jo enimmäkseen Diakonissakodin omistuksessa, mutta rakennuskanta koostui vanhoista puutaloista. Diakonissakoti ryhtyi suunnittelemaan uudisrakennushanketta. Vuonna 1935 arkkitehti Veikko Kyanderia pyydettiin uuden sairaalarakennuksen suunnittelijaksi. Linjakas sairaalarakennus valmistui vuonna 1936 Sepänkadun ja Uudenkadun kulmaan. Vuonna 1961 rakennus sai Uudenkadun puoleiseen julkisivuunsa taiteilija Essi Renvallin reliefin Diakonissalaitoksen 65-vuotisjuhlan kunniaksi.

Vuonna 1942 puolustusvoimat ottivat Diakonissakodin haltuunsa, ja se toimi saksalaisten sotilassairaalana vuoteen 1944 asti, jolloin se palautui Diakonissakodin käyttöön.

Vuonna 1951 valmistui sisarkoti Kyanderin piirustusten mukaan sairaalan laajennukseksi. Nämä kaksi ensimmäistä rakennusta olivat osa Kyanderin kokonaissuunnitelmaa, jota arkkitehdit seurasivat myöhemmissäkin rakennusvaiheissa. Vuonna 1950 tilattiin Uki Heikkiseltä suunnitelmat uutta, yksikerroksista keittiörakennusta varten, joka on sittemmin purettu. Neljäs uudisrakennus oli sädehoito-osasto. Rakennus valmistui vuonna 1957 Sepänkadun puolelle Kyanderin suunnitteleman sairaalan kiinteäksi laajennukseksi. Vuonna 1960 Albertinkadun puoleinen puurakennus päätettiin purkaa ja sen paikalle rakentaa sisarkodin ja koulun laajennus. Isokadun puoleinen julkisivu rakentui 1960-luvulla neljästä toisiinsa liittyneestä tiiliverhoillusta rakennuksesta, jotka kaikki ovat Suunnittelu Oy E. Niemelän suunnittelemia.

Kortteli saavutti massoiltaan nykyisen hahmonsa vuonna 1969. Vanhat puutalot oli suunnitelmallisesti korvattu enintään 7-kerroksisilla kivirakennuksilla. Tämän jälkeen korttelissa tapahtunut rakennustoiminta on ollut etupäässä toiminnan vaatimia muutostöitä sekä pieniä laajennuksia, lukuun ottamatta vuonna 1987 Arkkitehtuuritoimisto O. Ylipahkalan suunnittelemaa laboratorio-osaston laajennusta. Tontilla numero 4, Sepänkadun puolella olevaa kaksikerroksista rakennusta korotettiin kolmella kerroksella, ja samalla entiset tilat saneerattiin.

2000-luvulla Diakonissa korttelin sisäpihalle rakennettiin uusi, Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjuksen suunnittelema laajennus.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1805
(01.10.2004)
sr-20, Kyanderin suunnittelemat funktionalistiset rakennukset (Diakonissakodin sairaala ja Sisarkoti)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,T

lähteet:

Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Oy. Rakennushistoriaselvitys, Oulun kaupungin 3. kaupunginosa, kortteli no. 19. Oulun Diakonissalaitos, 2003.

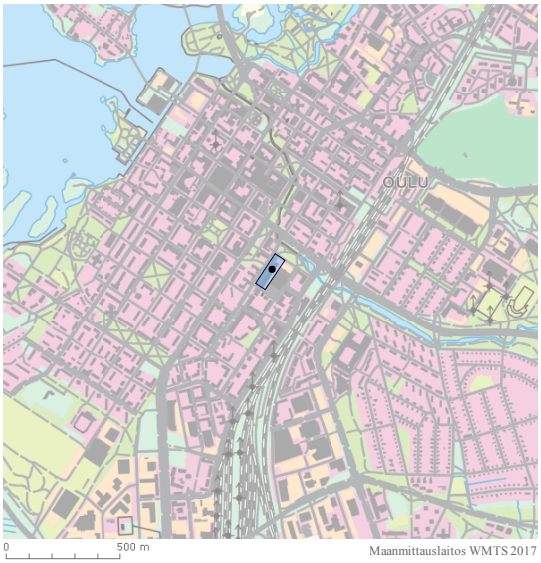

alueen nimi: **Oulun SOK:n konttori- ja varastorakennus (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
SOK:n konttori- ja varastorakennus

kuvaus:
RKY2009:
Oulun SOK:n konttori- ja varastorakennus on edustava esimerkki osuuskaupan 1930-luvulla eri puolille maata rakentamista konttori- ja varastorakennuksista. Arkkitehti Erkki Huttusen SOK:n rakennusosastolla suunnittelema rakennus kuuluu kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön hyväksymään suomalaisen modernin arkkitehtuurin merkkiteosten valikoimaan.

SOK:n Oulun keskusvarasto ja konttorirakennus ilmentää funktionalismin ihanteita ja rakennuksen toiminnallista hierarkiaa. Tasakattoisessa teräsbetonirunkoisessa rakennuksessa on pitkä varasto-osa ja korkea konttoriosa. Alun perin rakennus on jakautunut arkkitehtonisesti ja toiminnallisesti osiin; kellarissa ja kolmessa alimmassa kerroksessa on ollut varastotiloja, neljännessä konttori ja myyntihalli ja viidennessä kaksi asuntoa, toinen alkuaan paikallisjohtajan asunto, joista on pääsy varasto-osan päällä olevalle kattoterassille. Kuudes kerros muodostuu saunaosastosta ja asuntokerroksen kattavasta terassista. Teräsbetonipilarit rungon sisällä ovat mahdollistaneet paitsi julkisivujen pitkät nauhaikkunat myös varastosiiven lennokkaan katoksen.

historia:
RKY2009:
SOK:n oman tavaraliikenteen kasvun myötä keskusjärjestö perusti vilkkaimmille osuuskauppaseuduille sivukonttoreita, jotka esittelivät, varastoivat ja välittivät SOK:n tuotteita jäsenosuuskaupoille. Konttorit toimivat alueellisina SOK:n "edustustoina". Nämä kymmenkunta 1930-luvulla SOK:n rakennusosastolla suunniteltua konttoria ovat vaaleita funkisrakennuksia.

Arkkitehti Erkki Huttunen oli SOK:n rakennusosaston palveluksessa vuodet 1928-1941, vuodesta 1939 sen johtajana. Hän suunnitteli eri puolille Suomea myymälöitä, konttorirakennuksia ja teollisuuskiinteistöjä ja oli vahvasti luomassa koko maahan ulottuvaa SOK:n arkkitehtuurin virtaviivaista ja modernia tyyliä.

Oulu oli SOK:n Pohjois-Suomen piirin pääasema vuodesta 1908 lähtien ja Oulun Osuuskauppa oli koko 1900-luvun ajan suurimpia osuusliikkeitä. Oulun konttorin toimitalo rakennettiin 1937-1938 kaupunkialueen laidalle SOK:n rakennusosaston Erkki Huttusen suunnitelmin. Huttunen suunnitteli myös rakennuksen kiinteät kalusteet. Keskusvaraston paikka valittiin rautatien läheltä, joten varastosiiven toiselta puolelta onnistui tavaran lastaaminen junanvaunuihin ja toiselta kuorma-autoihin.

Rakennuksen sisätiloihin tehtiin muutoksia 1987-1988, kun toisen, kolmannen ja neljännen kerroksen alun perin avoimet tilat jaettiin väliseinillä pieniksi toimisto- ja oppilaitostiloiksi. SOK:n toiminta rakennuksessa loppui 1988, jolloin piirikonttorit lopetettiin. Tämän jälkeen rakennus on ollut liike- ja toimistotiloina ja mm. Pohjois-Suomen koulutuskeskuksen käytössä.

lähteet:
Erkki Huttunen, SOK:s Uleåborgskontor. Arkkitehti 2/1939.

Kustaa Hautala, Oulun kaupungin historia V. 1918-1945. Oulun kaupunki. Oulu 1982.

Aino Niskanen, Osuusliike rakentaa, ajankuvia arkkitehtuurista. Tammi. Helsinki 1987.

Teppo Jokinen, Erkki Huttunen, liikelaitosten ja yhteisöjen arkkitehti 1928-1939. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä 1992.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Teppo Jokinen, Erkki Huttunen 1901-1956. Abacus ajankohta 3. Suomen rakennustaiteen museo 1993.

Turo Manninen, Oulun kaupungin historia VI 1945-1990. Oulun kaupunki 1995.

SOK:n konttori- ja varastorakennus. Euroopan rakennusperintöpäivän esite. Oulun kaupunki 2002.

Do.co.mo.mo. Modernismin merkkiteoksia Suomen arkkitehtuurissa. Alvar Aalto Akatemia, docomomo Suomi-

Finland ry, Suomen rakennustaiteen museo. Helsinki 2002.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=5168 [viitattu: 5.6.2015]

kohteen nimi: **SOK:n konttori- ja varastorakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-29-3
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1938 suunniteltu
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: SOK:n konttori- ja varastorakennus;

kuvaus:

Oulun SOK:n konttori- ja varastorakennus on edustava esimerkki osuuskaupan 1930-luvulla eri puolille maata rakentamista konttori- ja varastorakennuksista. Arkkitehti Erkki Huttusen SOK:n rakennusosastolla suunnittelema rakennus kuuluu kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön hyväksymään suomalaisen modernin arkkitehtuurin merkkiteosten valikoimaan. SOK:n konttori- ja varastorakennus on yksi modernin arkkitehtuurin merkittävimmistä rakennuksista Oulun keskustassa ja Oulun merkittävin funktionalistinen rakennus.

SOK:n Oulun keskusvarasto ja konttorirakennus ilmentää funktionalismin ihanteita ja rakennuksen toiminnallista hierarkiaa. Tasakattoisessa teräsbetonirunkoisessa rakennuksessa on pitkä varasto-osa ja korkea konttoriosa. Alun perin rakennus on jakautunut arkkitehtonisesti ja toiminnallisesti osiin; kellarissa ja kolmessa alimmassa kerroksessa on ollut varastotiloja, neljännessä konttori ja myyntihalli ja viidennessä kaksi asuntoa, toinen alkuaan paikallisjohtajan asunto, joista on pääsy varasto-osan päällä olevalle kattoterassille. Kuudes kerros muodostuu saunaosastosta ja asuntokerroksen kattavasta terassista. Teräsbetonipilarit rungon sisällä ovat mahdollistaneet paitsi julkisivujen pitkät nauhaikkunat myös varastosiiven lennokkaan katoksen.

historia:

SOK:n oman tavaraliikenteen kasvun myötä keskusjärjestö perusti vilkkaimmille osuuskauppaseuduille sivukonttoreita, jotka esittelivät, varastoivat ja välittivät SOK:n tuotteita jäsenosuuskaupoille. Konttorit toimivat alueellisina SOK:n "edustustoina". Nämä kymmenkunta 1930-luvulla SOK:n rakennusosastolla suunniteltua konttoria ovat vaaleita funkisrakennuksia.

Arkkitehti Erkki Huttunen oli SOK:n rakennusosaston palveluksessa vuodet 1928-1941, vuodesta 1939 sen johtajana. Hän suunnitteli eri puolille Suomea myymälöitä, konttorirakennuksia ja teollisuuskiinteistöjä ja oli vahvasti luomassa koko maahan ulottuvaa SOK:n arkkitehtuurin virtaviivaista ja modernia tyyliä.

Oulu oli SOK:n Pohjois-Suomen piirin pääasema vuodesta 1908 lähtien ja Oulun Osuuskauppa oli koko 1900-luvun ajan suurimpia osuusliikkeitä. Oulun konttorin toimitalo rakennettiin 1937-1938 kaupunkialueen laidalle SOK:n rakennusosaston Erkki Huttusen suunnitelmin. Huttunen suunnitteli myös rakennuksen kiinteät kalusteet. Keskusvaraston paikka valittiin rautatien läheltä, joten varastosiiven toiselta puolelta onnistui tavaran lastaaminen junanvaunuihin ja toiselta kuorma-autoihin.

Rakennuksen sisätiloihin tehtiin muutoksia 1987-1988, kun toisen, kolmannen ja neljännen kerroksen alun perin avoimet tilat jaettiin väliseinillä pieniksi toimisto- ja oppilaitostiloiksi. SOK:n toiminta rakennuksessa loppui 1988, jolloin piirikonttorit lopetettiin. Tämän jälkeen rakennus on ollut liike- ja toimistotiloina ja mm. Pohjois-Suomen koulutuskeskuksen käytössä.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1144
(04.09.1986)
sr-2

arviointi:

MRKY2015: R,H,S,T

lähteet:

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulu kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

alueen nimi: **Torikadun puutalot**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Liljeblomin talo
Riekin-Santaholman talo
Waenerbergin talo

kuvaus:
Liljeblomin talo, Waenebergin talo ja Riekin-Santaholman talo muodostavat 1800-luvulla rakentuneen yhtenäisen katujulkisivun, joka on Rantakadun kortteleiden ohella Oulun ruutukaava-alueen viimeinen useamman puutalon muodostama yhtenäinen katuosuus. Liljeblomin talo ja Waenerbergin talo on rakennettu 1830-luvun taitteessa ja Riekin-Santaholman talo vuonna 1890-luvulla. Pihan puolen tämän hetkinen rakennuskanta on 1990-2000-luvuilta. Puutalojen ryhmä on myös esimerkki vanhan puukaupunki korttelin täydennys- ja korjausrakentamisesta sekä restauroivasta korjaustavasta etenkin Liljeblomin ja Waenebergin talojen osalta.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-2150
(05.07.2013)
Koko alue on asemakaavassa rakennussuojelualuetta SR.

arviointi:
MRKY2015: Ht,R,S

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Rakennushistoriaselvitys, Waenerberg-talo, Riekin eli Santaholman talo. Arkkitehtitoimisto Jukka Laurila ja rakennustutkija Pasi Kovalainen. 2004.

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008.

kohteen nimi: **Liljeblomin talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-6-4
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1831, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Empiretyylinen, pääosin yksikerroksinen puurakennus, joka asuinkäytön ohella on toiminut muun muassa postikonttorina. Vuodelta 1831 olevaan rakennukseen kuuluu holvattu kellariosa. Sen sisätiloissa on säilynyt rikasta maalauskoristelua ja käsin maalattuja tapetteja. Rakennusta on laajennettu vuonna 1997. Korttelin muiden osien vuosina 2005-2007 tapahtuneesta massiivisesta rakentamisesta huolimatta Liljeblomin talo on säilyttänyt kaupunkikuvallisesti merkittävän aseman, jota tukevat sen naapurissa olevat Waenerbergin ja Riekin talot.

historia:

Liljeblomin talo rakennettiin Oulun suurpalon jälkeen ja se valmistui vuonna 1831. Rakennuksen alakerrassa oli kuusi huonetta: eteinen, sali, kolme kamaria ja puotihuone. Yläkerrassa oli kolme kamaria ja keittiö. Rakennuksen kivijalkaan sijoitettiin kaksi kellaria ja rakennuksessa oli seitsemän kaakeliuunia. Rakennus oli valmistuttuaan maalaamaton ja siinä oli lautakatto. Empiretyylinen julkisivuvuoraus ja sen öljymaalaus tehtiin vasta vuosina 1847-1851.

Suurin osa sisäseinistä oli maalattu liimamaaleilla, mutta yhteensä neljässä huoneessa oli jo vuonna 1937 kangastapetit. Päärakennuksen lisäksi rakennuskantaan kuuluivat myös leivintupa (1824), liiteri (1824), alakeittiö ja kamari (1834) ja kaksikerroksinen hirsirakennus, jossa oli nahkurinverstas, eteinen kamari ja aitta (1828), konttori, navetta, talli ja rakennus, jossa oli talli ja heinälato. Vuonna 1857 pihan perälle valmistui puu- ja vaunuliiteri ja vuonna 1865 päärakennuksen kylkeen tuli pieni keittiörakennus.

1960-luvulla Liljeblomin talo piharakennuksineen oli purkuvaarassa, minkä seurauksena rakennus inventoitiin ja tapettilöytöjen vuoksi useat järjestöt esittivät taloa suojeltavaksi vuonna 1983. Talo suojeltiin rakennussuojelulain nojalla vuonna 1987, minkä jälkeen kaupunki uusi vuotavan vesikaton.

Liljeblomin talo kunnostettiin vuosina 1995-1997. Korjaustyön suunnittelivat arkkitehti Heikki Viiri ja arkkitehtiylioppilas Juha Paavo Mikkonen. Rakennuksen perustukset tuettiin ja vahvistettiin. Kaikki ikkunat kunnostettiin käsityönä. Korjauksen yhteydessä huonejärjestykseen tehtiin vain pieni muutos yläkerran märkätilan kohdalla. Rakennuksen vanhat tapetit jätettiin uusien kipsilevyjen alle, ja niiden päälle on tehty vanhan mallin mukaiset tapetit sabluunamaalaustekniikalla. Myös rakennuksen kaikki erilaiset kakluunit on kunnostettu ja entisöity.

Vanhan keittiörakennuksen kohdalle rakennettiin korjaustöiden yhteydessä uusi lisäosa, johon sijoitettiin muun muassa keittiö ja märkätiloja. Korttelin täydennysrakentamisen yhteydessä vuosina 2005-2007 tontin takaosaan rakennettiin kaksikerroksinen asuinrakennus, jonka suunnitteli arkkitehti Juha Paavo Mikkonen.

Liljeblomin talon esimerkillisestä restauroinnista ja korjaustyöstä on myönnetty Viisikanta-palkinto vuonna 1998.

suojelutilanne:

Suojeltu rakennussuojelulailla.

Asemakaava 564-2150
(05.07.2013)
SR-alueella
srs-1

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008.

kohteen nimi: **Riekin-Santaholman talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-6-2
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1899
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kauppaneuvos F. A. Rickin vuonna 1899 rakennuttaman talon on suunnitellut rakennusmestari J. W. Lillqvist. Sisätiloissa on tehty muutoksia vuonna 1904 lääninarkkitehti V. J. Sucksdorffin suunnitelmien mukaan. Rakennus edustaa nikkarityylillä täydennettyä uusrenessanssia. Rakennus kunnostettiin 2010-luvun alkupuolella kahvila ja toimistokäyttöön. Riekin-Santaholman talo muodostaa Torikadulle yhdessä Waenerbergin talon ja Liljeblomin talon kanssa yhtenäisen 1800-luvun katujulkisivun.

historia:

F.A. Riekki rakennutti kauppakartanon rakennusmestari J.W. Lillqvistin piirrustusten mukaan. Uusrenessanssi rakennus valmistui vuonna 1900. Rakennus oli myös Santaholman suvun kotina vuodesta 1934 vuoteen 1973, mistä tulee nimi Santaholman talo. Valmistuessaan rakennuksessa sijaitsi asuintilojen lisäksi puoti, josta aukesi kolme korkeaa ja kapeaa näyteikkunaa Torikadun puoelle. Rakennuksen alla oli kolme kellaria, jotka ulottuivat koko rakennuksen alalle.

Riekin taloon on tehty useita korjaus- ja muutostöitä, joista ensimmäiset jo muutama vuosi talon valmistumisen jälkeen vuonna 1904. Muutokset suunnitteli arkkitehti Viktor Sucksdorf. Laajimmat muutostyöt ajoittuvat 1930-luvun puoliväliin, jolloin liikemies Oskari Santaholma osti talon Riekin perikunnalta ja muutti sen kokonaan asuinrakennukseksi. Muutostyöt, jotka käsittivät muun muassa puodin muuttamisen vuokrahuoneistoksi ja puodin näyteikkunoiden ja oven korvaamisen tavallisilla ikkunoilla, suunnitteli lääninarkkitehti Gustaf Strandberg vuonna 1936. Myös vanhan Riekin puolella tehtiin laaja sisäremontti, jossa muun muassa kaikki rakennuksen vanhat uunit purettiin ja rakennus siirtyi puulämmitteiseen keskuslämmitykseen.

Rakennuksessa tehtiin laajoja korjaus- ja muutostöitä myös 1970-luvulla ja 1990-luvulla. Viimeisin peruskorjaus tehtiin 2010-luvulla, jolloin rakennus muutettiin kahvila- ja toimistokäyttöön. Talo on muutoksista huolimatta säilynyt yleisilmeeltään varsin alkuperäisenä. Rakennuksessa on säilynyt muun muassa alkuperäisiä kattopanelointeja ja listoituksia sekä ikkunoita ja ovia.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-2150
(05.07.2013)
SR-alueella
sr-10

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Rakennushistoriaselvitys, Waenerberg-talo, Riekin eli Santaholman talo. Arkkitehtitoimisto Jukka Laurila ja rakennustutkija Pasi Kovalainen. 2004.

kohteen nimi: **Waenerbergin talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-6-3
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1829, vanhin osa
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1829 valmistuneen talon rakennutti kauppias Olof Lundström. Rakennuksen nykyinen ulkoasu on todennäköisesti vuodelta 1904 (listoitukset samanlaiset kuin viereisessä Riekin talossa). Rakennuksessa on tehty jugend-henkisiä muutoksia sisätiloissa muun muassa korkea eteishalli vuodelta 1917, jolloin lääninarkkitehti Harald Andersin hankki kiinteistön omistukseensa. Waenebergin talo muodostaa yhdessä Liljeblomin ja Riekin talojen kanssa eheän 1800-luvun puutalokokonaisuuden ympäristön massiivisesta rakentamisesta huolimatta.

historia:

Rakennus valmistui vuonna 1829. Se oli pieni karoliinisen pohjakaavan mukaan tehty kaupunkitalo, jossa oli salin lisäksi neljä kamaria. Rakennuksen julkisivut olivat alkujaan vuoraamattomat, mutta nurkkasalvokset oli koteloitu. Rakennuksen sisäseinät oli tasoitettu ja maalattu liimamaaleilla. Julkisivulaudoitus asennettiin vuosina 1882-1885 ja julkisivut käsiteltiin öljymaaleilla.

Rakennuksen rakennutti kauppias Olof Lundsröm, joka toimi puunjalostusalalla ja harjoitti ulkomaankauppaa. Lundsrömin kauppiasura päättyi 1860-luvun puolivälissä konkurssiin, mutta Oulun talo säilyi suvun hallussa.

1900-luvun alussa talon omistivat sisarukset Maria, Anna ja Sofia Lundström. Anna Lundsröm oli naimisissa arkkitehti Victor Sucksdorffin kanssa. Tämä suunnitteli muutoksia päärakennukseen ja pihapiiriin vuosina 1904-1906. Esim. ikkunat uusittiin Sucksdorffin suunnitelmien mukaisesti. Vuonna 1917 Lundströmit myivät kiinteistön lääninarkkitehti Harald Andersinille, jonka tekemien muutossuunnitelmien mukaisesti rakennuksen pääovi siirrettiin kadun puolelle, pääsisäänkäynnin yhteyteen rakennettiin korkea aula, salia suurennettiin poistamalla väliseinät ja rakennuksen kaikki uunit vaihdettiin jugend-tyylisiin kaakeliuuneihin.

Vuonna 1921 kiinteistön osti asunto-osakeyhtiö Apila. Kiinteistön asukkaat olivat pääasiassa pappeja, joten kansan suussa talo tunnettiin Oulussa "pappien talona".

Oulun kaupunki osti talon vuonna 1964 ja se jäi vaille käyttöä. Vuonna 1994 rakennus suojeltiin asemakaavalla. Samana vuonna rakennus myytiin Nuorten Ystävät ry:lle. Georg Waeneberg, joka oli yksi Apilan osakkaista, oli Nuorten Ystävät ry:n perustajajäseniä.

Vuonna 1995 purettiin 1851 rakennettu pihasiipi, joka oli sortumisvaarassa, ja sen tilalle rakennettiin uudisosa. Vuosina 1996-1997 toteutettiin vanhan puolen korjaus- ja kunnostustöitä ja rakennettin uusi lisäosa. Näiden töiden suunnittelusta vastasivat arkkitehdit Jukka Laurila, Ulla Vahtera ja Lasse Vahtera. Vanhan puolen korjauksen lähtökohtana oli entisöidä Andersinin toteuttama aulatila ja palauttaa alkuperäinen huonejako ja pintakäsittelyt rakennuksen muissa osissa. Talon onnistuneesta käyttötarkoituksen muutoksesta on myönnetty Viisikanta-palkinto vuonna 1998.

Vuoden 2004 asemakaavan muutos mahdollisti Waenebergin talon laajentumisen viereisen Riekintalon tontille. Vuosina 2005-2006 valmistuneen uudisrakennuksen suunnittelivat myös aiemman 1990-luvun laajennuksen suunnitelleet arkkitehdit.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-2150
(05.07.2013)
SR-alueella
sr-10

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

alueen nimi: **Nuottasaarenkadun puutalokorttelit**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: IV Hollihaka
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Asuntoyhtymä Kiila
Koiton kortteli

kuvaus:
As Oy Oulun Koitto ja As Oy Kiila ovat As Oy Opettajakerhon ohella ainoita vanhoja puutaloyhtiöitä Oulun historiallisella ruutukaava-alueella. Sekä Koiton kortteli että Kiila ovat hienoja esimerkkejä 1920-luvun yhtiömuotoisesta asuntorakentamisesta, jonka avulla lievitettiin kaupunkien asuntopulaa. Koiton korttelia on täydennysrakennettu vuonna 1989 Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Ky:n piirustusten mukaisesti.

historia:
Heinäpään alue oli 1900-luvun vaihteen tienoille saakka pääasiassa avointa viljelysaluetta. Alueella rakennettiin vilkkaasti 1920-luvulla. Rakentamista vauhditti 1800-luvun loppupuolella alkanut kaupungin asuntopula, joka oli pahimmillaan ensimmäisen maailmansodan jälkeen 1920-luvun vaihteessa. Syynä asuntopulaan oli väestön siirtyminen teollisuuden ja kaupan palvelukseen, jolloin asutuskeskusten väkiluku kasvoi voimakkaasti.

As Oy Oulun Koitto ja As Oy Kiilan ovat As Oy Kerhon ohella ainoita vanhoja puutaloyhtiöitä Oulun historiallisella ruutukaava-alueella.

lähteet:
Koiton kortteli - rakennushistoriaselvitys 2005. Arkkitehtitoimisto Kati Jokelainen; Kati Jokelainen, Kaisa Mäkiniemi. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Parhi, Outi. Rakennushistoriaselvitys asemakaavoituksen perustaksi, As Oy Oulun Juhonpuisto, Aleksanterinkatu 42, Oulu. 2005.

kohteen nimi: **Asuntoyhtymä Kiila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-4-11-2
kylä/k.osa: IV Hollihaka
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1928, suunniteltu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1920-luvun puuklassismia edustavien asuinrakennusten (kaksikerroksinen kerrostalo ja yksikerroksinen rivitalo) muodostama kolmionmuotoinen pihapiiri, jonka on suunnitellut rakennusmestari J. Karvonen vuonna 1928. Pihapiiriin kuuluu myös yksikerroksinen piharakennus.

Hirsirunkoisten asuinrakennusten pohjakaavat ja julkisivut ovat symmetrisiä klassisimin ihanteiden mukaisesti. Ulko-ovien ympärillä olevat pilasteriaiheet ja listoituskoristeet edustavat niin ikään klassismia. Molemmat rakennukset ovat säilyneet hyvin lähellä alkuperäistä asuaan.

historia:

Alun perin Nuottasaaren katu liittyi diagonaalisti Aleksanterinkatuun, mistä johtuu Asuntoyhtymä Kiilan poikkeuksellinen sijoitus ruutuasemakaava-alueella. Kiilan isommassa rakennuksessa on alun perin kahdeksan 60 m²:n kaksiota ja pienemmässä rakennuksessa kaksi 60 m²:n kaksiota sekä yläkerrassa kaksi 18,5 m² huonetta.

Asuntoyhtymä Kiila peruskorjattiin asunnoiksi 2000-luvulla, ja se oli vuoden 2005 asuntomessukohteena. Korjauksen suunnitteli arkkitehti Venanzia Rizzi.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1726
(21.01.2005)
sr-20 asuinrakennukset

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Kortteli 14, Aleksanterinkatu 67, kaupunginosa IV, Oulu – rakennushistoriaselvitys 2010. Sipark Oy. Hartela Forum Oy, 2010.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Koiton kortteli**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-4-9-1
kylä/k.osa: IV Hollihaka
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1923
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Koiton kortteli on yksi harvoista jäljellä olevista 1920-luvun puukaupungin umpikortteleista. Rankorakenteiset rivitalot rakennettiin työväestön asunnoiksi. Korttelin vanhimmat rakennukset on rakennettu vuodelta 1923 olevien arkkitehti Karl Sandelinin piirustusten mukaan. Korttelin keskellä sijaitsee vuonna 1936 rakennusmestari Kunnaksen suunnittelema pesutupa-saunarakennus. Korttelin itäosan vanha rivitalo on korvattu 1980-luvun lopulla vanhaan rakennuskantaan sopeutetuilla rivi- ja kerrostaloilla. Postmodernit vuonna 1989 valmistuneet rakennukset muodostavat yhdessä 1920-luvun rivitalojen kanssa eheän kokonaisuuden. 1980-luvun rivitalot ovat Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Ky:n suunnittelemat.

Korttelin rakennukset ovat ulkoisesti pääosin alkuperäisessä asussaan. Myös käyttötarkoitus on säilynyt alkuperäisenä. Sisätiloissa on tehty asuntokohtaisia muutoksia.

historia:

Heinäpään alue oli 1900-luvun vaihteen tienoille saakka pääasiassa avointa viljelysaluetta. Alueella rakennettiin vilkkaasti 1920-luvulla. Rakentamista vauhditti 1800-luvun loppupuolella alkanut kaupungin asuntopula, joka oli pahimmillaan ensimmäisen maailmansodan jälkeen 1920-luvun vaihteessa. Syynä asuntopulaan oli väestön siirtyminen teollisuuden ja kaupan palvelukseen, jolloin asutuskeskusten väkiluku kasvoi voimakkaasti. Koiton kortteli toteutui vuoden 1907 asemakaavassa esitetyllä tavalla.

As Oy Oulun Koitto on As Oy Kiilan ja As Oy Kerhon ohella ainoita vanhoja puutaloyhtiöitä Oulun historiallisella ruutukaava-alueella.

Rakennuksissa tehtiin laaja peruskorjaustyö vuosina 1988–1991. Korjauksen suunnitteli arkkitehtiylioppilas Weikko Kotila. Myös 2000-luvulla toteutettiin laaja peruskorjaus.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1821
(29.09.2006)
sr-20 Korttelin vanhat 1920-luvun rakennukset.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Koiton kortteli - rakennushistoriaselvitys 2005. Arkkitehtitoimisto Kati Jokelainen; Kati Jokelainen, Kaisa Mäkiniemi. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Parhi, Outi. Rakennushistoriaselvitys asemakaavoituksen perustaksi, As Oy Oulun Juhonpuisto, Aleksanterinkatu 42, Oulu. 2005.

alueen nimi: **Hupisaarten-Plaatansaaren puistoalue**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: viherympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Ainola
Dammisaaren asuinrakennukset
Entinen sähkölaitoksen koneasema
Entinen sähkölaitoksen konttori
Kiikkusaaren kasvihuoneet
Rauhala
Sahasaaren rakennukset
Tervaveneiden vetomöljä
Åströmin puisto

kuvaus:
Valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suitoalueen historialliseen kokonaisuuteen kuuluva laaja puistovyöhyke, joka koostuu useasta kapeiden vesiuomien toisistaan erottamasta saaresta. Puistoalueeseen kuuluvat Hupisaaret, Kiikkusaari, Paratiisisaari - jolla sijaitsi yliopiston kasvitieteellinen puutarha - Pakolansaari ja Plaatansaari. Alueeseen liittyvät myös Sairaalasaari ja Åströmin nahkatehtaan rakennukset. Puiston luonne vaihtelee Plaatansaaren puiden alla kukkivista niityistä Ainolanpuiston hoidettuun nurmikkoon tai Hupisaarten luonnonmukaisiin siltojen yhdistämistä saarista ja Paratiisisaaren näyttäviin istutuksiin. Kiikkusaaressa sijaitsevat entiset yliopiston kasvihuoneet ja lasten leikkipuisto.

Hupisaarten edustalla on jäänteitä lohipadoista ja ohituskanavaksi pengerretystä tervaveneiden vetoväylästä. Arkkitehti Oiva Kallion suunnittelemassa Ainola-rakennuksessa vuodelta 1931 on Pohjois-Pohjanmaan museo. Hupisaarten puistovyöhykkeeseen liittyvät lisäksi Myllytullin vanhan teollisuusalueen Åströmin nahkatehtaan rakennukset.

historia:
Saaret ovat 1800-luvun lopulta lähtien olleet kaupunkilaisten virkistysalueena. Puistoalue oli 1800-luvun loppuun suosittu kävely- ja huviretkikohde paviljonkirakennuksineen ja pienine uimalaitoksineen.

suojelutilanne:
Alueen rakennuksista on asemakaavalla suojeltu Lasaretinväylän varteen sijoittuvia entisen voimalaitoksen rakennuksia, Sairaalasaaren rakennuksia ja Åströmin nahkatehtaan rakennuksia.

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:
Niskala, Kaarina. Hurmaavat Hupisaaret. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Niskala, Okkonen, Kalleinen. Puistojen Oulu. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Ainola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-27-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1931
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Oiva Kallion suunnittelema Ainola sijaitsee Oulujoen suistoalueen valtakunnallisesti merkittävässä rakennetussa kulttuuriympäristössä. Vuonna 1931 valmistunut rakennus edustaa aikakaudelleen tyypillistä 1920-luvun klassismia, mutta kolmikerroksisessa kivirakennuksessa näkyy selkeästi myös funktionalismin pelkistävä vaikutus. Rakennuksen arkkitehtuuria leimaavat symmetrisyys, pelkistetty muotokieli ja hillityt, mutta laadukkaat detaljit. Pääsisäänkäynti portaaleineen sekä porrashuoneen pystyikkunanauha sijaitsevat tiukasti keskellä pitkiä julkisivuja.

Alun perin arkisto-, kirjasto- ja museorakennukseksi suunniteltu rakennus on tällä hetkellä siinä käytössä, mihin se vuonna 1984 peruskorjattiin ja muutettiin Pohjois-Pohjanmaan museota varten. Rakennuksen lähes kaikki alkuperäiset kantavat rakenteet ovat säilyneet. Julkisivut ovat säilyneet lähes kokonaan alkuperäisessä asussaan, sisätiloissa on tapahtunut enemmän muutoksia. Tilankäyttö, pintamateriaalit ja värimaailma edustavat hyvin rakennuksen peruskorjausaikaa 1980-lukua. Myöskään rakennuksen välittömässä läheisyydessä ei ole tehty vuoden 1984 peruskorjauksen jälkeen olennaisia muutoksia, vaan rakennus sijaitsee edelleen yksinään puiston keskellä. Sijainti korostaa rakennuksen julkista ja arvokasta luonnetta.

Yli 80 vuotta arkisto-, kirjasto- ja museorakennuksena toimineella Ainolalla on merkittävä asema paikallisessa, maakunnallisessa ja valtakunnallisessa sivistys- ja kulttuurihistoriassa.

historia:

1800-luvulla Hanhisaaressa oli oululaisen Franzenin suvun maita huviloineen, ryytimaineen ja puutarhoineen. Puutarhaa ja saarta ryhdyttiin kutsumaan Franzenien aikana Pakolaksi. Veljekset Åströmin nahkatehdasta veljensä kanssa johtanut Hemming Åström rakennutti saarelle uuden huvilan vanhan paikalle 1888. Ainolaksi nimettyä rakennusta kutsuttiin kaupungilla ”Piparkakkutaloksi” sen koristeellisuuden ja ruskean värin vuoksi. Ainola-nimi vakiintui Åströmien huvilan myötä ja nykykäytössä se tarkoittaa lähinnä saarella sijaitsevaa museorakennusta. Hemming Åströmin leski Maria Åström ja tytär Hanna Frankenhaeuser lahjoittivat huvilan, Hanhisaaren ja osan Sahasaaresta (Paratiisisaari) Oulun kaupungille vuonna 1910. Lahjakirjan mukaan puutarhan tuli jäädä kaupunkilaisten käyttöön, kansanjuhlilta ja urheilulta rauhoitetuksi. Puistoa ei saanut yhdistää muihin puistoihin ja se tuli sulkea yöksi.

Ainolan huvilaan sijoitettiin kirjasto ja museo, jotka ehtivät toimia rakennuksessa 18 vuotta, ennen kuin rakennus paloi heinäkuussa 1929. Piirrustukset yhdistetystä kaupungin kirjastosta, maakunta-arkistosta ja museorakennuksesta tilattiin arkkitehti Oiva Kalliolta. Kallion alkuperäisistä luonnoksista näkyy, että rakennuksen tiukan symmetrinen,
suorakulmainen, kattolyhdyllä varustettu perusmuoto säilyi rakennuksen valmistumiseen asti. Luonnoksissa funktionalististen ihanteiden mukaiset nauhamaisesti sijoitetut neliön muotoiset ikkunat muutettiin toteutusvaiheessa korkeiksi pystysuuntaisiksi ikkunoiksi. Myös yksinkertainen suorakulmainen pääsisäänkäynti sai toteutussuunnittelussa ympärilleen egyptiläisvaikutteisen portaalin ja sisäänkäynnin yläpuolinen parveke poistettiin.

Vuoden 1940 pommitukset osuivat myös Ainolan rakennukseen, minkä seurauksena muun muassa väliseinät, ikkunoiden väliset pilarit, ylin välipohja ja vesikatto vaurioituivat pahoin. Myös esimerkiksi ikkunoita rikkoutui 180 kappalatta. Sotien jälkeen 1940-60-luvuilla rakennuksessa tapahtui vain pieniä muutoksia. 1970-luvulla suurin muutos oli rakennuksen palo-osastointi. Vuonna 1984 rakennus koki laajan peruskorjauksen, kun se muutettiin kokonaisuudessaan Pohjois-Pohjanmaan museon käyttöön.

suojelutilanne:

Osa Oulun yleiskaavassa 2020 luetellun Hupisaarten - Plaatansaaren puistoalueen suojelukohdetta.

arviointi:

MRKY2015: R,H, M, T

lähteet:

Niskala, Kaarina. Hurmaavat Hupisaaret. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Niskala, Okkonen, Kalleinen. Puistojen Oulu. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Ylimartimo, Teija. Ainola, Museorakennuksen rakennushistoriaselvitys. Pohjois-Pohjanmaan museo, 2014.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Dammisaaren asuinrakennukset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-30-19
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1863, vanhin rakennus; uudempi asuinrakennus 1979
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Dammisaaren päärakennus on osa veljekset Åström Oy:n valtakunnallisesti merkittävällä Oulujoen suistoalueella sijaitsevaa nahkatehtaan rakennusryhmää. Kaksikerroksinen klassistinen kivitalo rakennettiin tehtaan perustamisen aikoihin vuonna 1863 veljekset Åström Oy:n asunto- ja konttorirakennukseksi. Rakennuksessa sijaitsi myös tehtaan johtaja Karl Robert Åströmin asunto. Dammisaaren vanhoihin rakennuksiin kuuluvat myös piharakennus sekä ylempänä kanavan varressa oleva rapumaja. Arvokkaaseen kokonaisuuteen kuuluu myös puutarha.

Dammisaareen vuonna 1979 rakennettu 2-kerroksinen tiilinen asuinrakennus täydentää Dammisaaren pihapiiriä. Valkean harjakattoisen rakennuksen parvekkeet suuntautuvat etelään puistomaisemaan. Rakennuksen on suunnitellut Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus.

historia:

Åströmin nahkatehdas rakennettiin palanneen fajanssitehtaan raunioille ja se aloitti toimintansa vuonna 1863. Tehdasrakennus sijaitsi Dammisaaressa nykyisin olevan valkoisen kerrostalon paikalla. Dammisaaren päärakennus oli alkujaan varasto, mutta vuonna 1863 se rakennettiin tehtaanjohtaja Åströmin asuintaloksi. Rakennuksessa sijaitsi myös konttori.

Vuonna 1894 rakennuksessa tehtiin laajat korjaus- ja muutostyöt. Vuoden 1944 pommituksissa vain ulkoseinät ja kantavat väliseinät säästyivät. Vuonna 1947 talo rakennettiin uudelleen säästyneitä seinärakenteita hyödyntäen.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Niskala, Kaarina. Hurmaavat Hupisaaret. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

Kuonanoja, Hanna. Dammisaareen piiloutuu pala historiaa. Kaleva, 28.8.2003. [http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/dammisaareen-piiloutuu-pala-historiaa/531334/] viitattu: 18.8.2015

kohteen nimi: **Entinen sähkölaitoksen koneasema**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-28-34
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuuskohteet
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1903, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lasaretinväylän sähkölaitos on Suomen toisiksi vanhin julkinen vesivoimalaitos, ja se kertoo Oulun varhaisesta sähkön tuotannosta. Rakennukset sijaitsevat vanhalla teollisuusvaltaisella alueella valtakunnallisesti merkittävässä Oulujoen suistossa. Jugend-tyylinen voimalarakennus valmistui vuonna 1903, ja sitä on laajennettu vuosina 1919, 1928, 1937 ja 1970. Rakennusajastaan johtuen se on myös poikkeuksellisen koristeellinen rakennustyyppinsä edustaja. Rakennuksen vanhin osa on arkkitehti Viktor Sucksdorffin suunnittelema ja varhaiset laajennukset on suunnittellut arkkitehti Karl Sandelin. Länsipäädyn tiilipintainen turbiinihalli erottuu vanhemmasta rakennusmassasta ilmentäen 1930-luvun "teollisuusklassismia".

Voimalarakennus vauriotui pahoin tulipalossa vuonna 2006. Jäljellä olevat rakenteet on suojeltu. Voima-aseman konehuoneen palanutta välipohjaa kannattanut valurautainen pilaripalkkirakenne sekä alapohjaan ja kanavaan liittyneet varhaiset rautabetonirakenteet ovat esimerkkejä teollisuusrakentamisen vuosisadan vaihteessa mukanaan tuomista uusista ratkaisuista.

historia:

Merikoskesta haarautuva Lasaretinväylä on vanhaa teollisuusaluetta. Kaupungin mylly aloitti toimintansa väylässä jo 1600-luvun puolivälissä, ja vuonna 1731 myllyn viereen Sahasaareen perustettiin saha, joka oli käytössä 1930-luvulle asti. Lasaretinväylän sähkölaitos perustettiin vuonna 1903. Se oli vuonna 1888 käynnistyneen Tampereen kaupungin sähkölaitoksen jälkeen järjestyksessään toinen julkinen sähkölaitos Suomessa ja vasta neljäs koko Euroopassa.

Ensimmäinen kaupungin omistama sähkölaitos perustettiin Kiikeliin vuonna 1889. Laitos vanhentui nopeasti, ja jo vuonna 1903 otettiin käyttöön Lasaretinväylän voima-asema. Rakennuksen julkisivut noudattivat arkkitehti Sucksdorffin piirustuksia ja olivat osin rapattu valkoiseksi, osin puhtaaksimuurattua tiiltä. Vanhimmissa osissa oli valkoiseksi maalatut puiset kaari-ikkunat, joiden yläpuoliset tiilikaaret oli jätetty koristeaiheiksi julkisivuihin. Vuoden 1903 voima-asema oli toiminnoiltaan yksinkertainen: rakennuksen länsipäädyssä oli turbiinihuone, keskellä rakennusta konehuone, jonne oli sijoitettu väliseinän läpi turbiineihin yhteydessä olleet generaattorit, ja itäpäädyssä kattilahuone. Savupiippu oli kattilahuoneen vieressä rakennuksen ulkopuolella. Rakennuksessa oli peltikatteinen harjakatto lukuun ottamatta aumakattoista kattilahuoneen päätyä, jonka räystäiden alla oli komea koristeellinen friisi.

Koska sähkön kulutus kasvoi nopeammin ja suuremmaksi kuin kukaan oli vuosisadan alussa osannut odottaa, Oulun sähkölaitos joutui jatkuvasti uusimaan ja lisäämään laitteistoja. Myös itse rakennusta laajennettiin vuosina 1919, 1928, 1937 ja 1970. Varhaisimmat laajennukset tehtiin arkkitehti Karl Sandelinen suunnitelmien mukaan. Vuonna 1937 valmistunut uusi turbiinihalli poikkesi julkisivuiltaan vanhasta voima-asemasta aiempia laajennuksia enemmän. Ennen 1930-lukua voimalan julkisivujen väritys ei ollut juuri muuttunut, mutta hallin rakentamisen jälkeen ne maalattiin kauttaaltaan homogeenisen vaaleiksi. Uudisosan julkisivut olivat puhtaaksimuurattua tiiltä ja ne erottuivat vanhasta jugend-tyylisestä massasta myös uusklassistista esifunktionalismia henkineellä suunnittelullaan. Pihan puolelta tarkasteltuna turbiinihalli on lähes kuution muotoinen, siinä on pystysuuntaiset nauhaikkunat ja klassismia henkivä voimakas räystäsmuoto.

Lasaretinväylä oli todettu liian pieneksi tuottamaan koko kaupungin tarvitseman sähkön. Merikosken voimalaitoksen valmistui vuonna 1948, ja kun voimalaitoksen kolmas koneista vuonna 1954 saatiin käyntiin, ei vanhan voima-aseman koneita enää tarvittu. Voima-aseman koneistosta luovuttiin kuitenkin vasta vuonna 1960.

Vuoden 1937 turbiinihallin rakentamisen jälkeen suurimmat muutokset voimaasemarakennuksessa tapahtuivat sisätiloissa. Vuonna 1959 ullakkokerroksen kylmää osaa rakennettiin entistä jäsennellymmäksi varastotilaksi, ja toiseen kerrokseen tehtiin uusia toimistohuoneita. Vuonna 1960 myös konehuoneen pohjoisosa otettiin toimistokäyttöön: sinne sijoitettiin huoneet suunnittelu- ja verkostoinsinööreille sekä piirtäjille. Voimalarakennukseen sijoitettiin kaupungin kaukolämpökeskus vuonna 1969. Se toteutettiin voima-aseman itäpäätyyn ja käsitti tasakattoisen rakennusmassan lisäksi 32 metriä korkean peltikuorisen piipun.

Lokakuussa 1979 päivättyjen piirustusten mukaan voimalan sisätilat remontoitiin perusteellisesti Oulun energialaitoksen suunnittelutoimiston käyttöön. Alakertaan sijoitettiin asiakaspalvelu- ja piirustustiloja, yläkertaan toimistoja ja puhelinrelehuone.

Vuodesta 1983 lähtien rakennuksessa on toiminut myös opetusvirasto. Oulun kaupungin oppimateriaalikeskus siirrettiin voima-asemalle 1980-luvun lopussa. Muutostöitä koskevat piirustukset on päivätty toukokuussa 1988. Oppimateriaalikeskuksen aikana rakennuksen julkisivut palautettiin alkuperäisen kaltaiseen väritykseen, jossa vaalea rappaus ja puhtaaksimuurattu tiilipinta vuorottelevat. Värityssuunnitelma laadittiin kaupungin rakennusviraston talosuunnitteluosastolla toukokuussa 1990.

Voimalan viimeisimpiä käyttäjiä olivat Myllytullin koulun oppilaat ja henkilökunta. Koulun kuvataidetilat muuttivat rakennukseen 1990-luvun lopulla. Muutospiirustukset ovat vuoden 1998 marraskuulta.

Rakennus tuhoutui pahoin tulipalossa elokuussa 2006. Tuli ja savu vahingoittivat koko rakennusta lämpökeskuksen päätyä lukuun ottamatta; alakerran taidetilat tuhoutuivat täysin.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1980

(08.10.2013)
sr-20

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Meriläinen, Anniina. Oulun Lasaretinväylän alue, Rakennushistoriallinen selvitys. Diplomityö, Oulun yliopisto. 2010.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Entinen sähkölaitoksen konttori**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-28-39
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1909, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Kolmikerroksinen tiilirunkoinen jugendrakennus, jonka ensimmäisen vaiheen on suunnitellut arkkitehti Viktor Sucksdorff vuonna 1909. Asuin- ja konttorirakennusta laajennettiin arkkitehti Karl Sandelinin suunnitelmien mukaan vuonna 1920. Kellarin ja ensimmäisen kerroksen välisen välipohjan kantavana rakenteena on säilynyt ratakiskot ja tiiliholvit. Rakennuksen sisätilat ovat kokoneet suuria muutoksia, mutta ulkoa päin rakennuksen alkuperäinen henki on palautettu. Ikkunat on uusittu alkuperäisiä mukaillen 1980-luvulla. Konttorirakennus yhdessä voimalaitoksen kanssa kertoo Oulun varhaisesta sähkön tuotannosta. Rakennukset sijaitsevat vanhalla teollisuusvaltaisella alueella valtakunnallisesti merkittävässä Oulujoen suistossa.

historia:
Merikoskesta haarautuva Lasaretinväylä on vanhaa teollisuus aluetta. Kaupungin mylly aloitti toimintansa väylässä jo 1600-luvun puolivälissä, ja vuonna 1731 myllyn viereen Sahasaareen perustettiin saha, joka oli käytössä 1930-luvulle asti. Lasaretinväylän sähkölaitos perustettiin vuonna 1903. Se oli vuonna 1888 käynnistyneen Tampereen kaupungin sähkölaitoksen jälkeen järjestyksessään toinen julkinen sähkölaitos Suomessa ja vasta neljäs koko Euroopassa.

Kaksikerroksinen tiilirakennus valmistui sähkölaitoksen työntekijöiden asunnoiksi vuonna 1909 arkkitehti Viktor Suksdorffin suunnitelmien mukaan. Rakennukseen sijoitettiin myöhemmin myös konttoritiloja. Vuonna 1920 rakennusta laajennettiin arkkitehti Karl Sandelin suunnitelmien mukaan yhdellä kerroksella ja rakennuksen pituus kaksinkertaistui. Laajennusosasta tuli lähes symmetrinen vanhan osan suhteen. Laajennustyön yhteydessä kellaritiloja korotettiin ja kellarin seinät muurattiin tiilestä luonnonkivimuurin sisäpuolelle. Kellarikerrokseen sijoitettiin varastotilat, ensimmäiseen kerrokseen näyttely- ja toimistotiloja (sekä yksi asunto eteläpäätyyn). Ylemmät kerrokset varattiin asuinkäyttöön. Asuntoihin rakennettiin wc- ja peseytymistilat.

Vuoden 1936 huhtikuussa tarkastettujen piirustusten mukaan yksi sisäpihan sisäänkäynneistä poistettiin ja korvattiin ikkunalla. Käytävä pääsisäänkäynnin yhteydessä laajennettiin aulaksi ja sisäänkäynnin viereisiä ikkunoita suurennettiin julkisivun vanhemman päädyn ikkunoiden kaltaisiksi. Koska näyttelytilakin otettiin toimistokäyttöön, myös sen ikkunat muutettiin samanlaisiksi. Rakennus varustettiin vesikeskuslämmityksellä, minkä vuoksi kaikki entiset uunit oli piirustuksissa osoitettu purettaviksi. Muita sisätilojen keskeisiä muutoksia olivat näyttelytilan jakaminen pieniksi konttoreiksi lasisilla väliseinillä ja uuden kassaholvin rakentaminen avokonttorin yhteyteen. Konttorirakennus kärsi myös tammikuun 1940 pommituksista.

Vuonna 1970 rakennuksen huonejako muistutti jo kovasti nykyistä. Maanpäälisissä kerroksissa huoneet ryhmittyivät rakennuksen keskellä olevien käytävien ympärille ja kellariin oli saatu ruokailu-, sosiaali- ja saunatilat henkilökunnalle. Toukokuussa 1970 päivättyjen muutospiirustusten mukaan huonejako muuttui vähiten ensimmäisessä kerroksessa, jossa tilat olivat jo entuudestaan käytävän varrella. Suurin muutos oli pääsisäänkäynnin aulan kutistuminen lyhyeksi käytäväksi. Toisessa ja kolmannessa kerroksessa avattiin tiloja toimistoiksi purkamalla asuinhuoneistojen aikaisia komeroita ja väliseiniä. Vuonna 1973 otetun valokuvan mukaan rakennuksen julkisivuissa ei ollut tapahtunut suuria muutoksia, mutta ne oli kauttaaltaan maalattu samalla vaaleanruskealla värillä.

Sähkölaitoksen konttorirakennus oli luonnollisesti ensimmäisiä oululaisia rakennuksia, jotka liitettiin kaukolämpöverkkoon vuonna 1970. Rakennuksen lämpöjohdot ovat peräisin tuolta ajalta. Opetusviraston muuttaessa rakennukseen vuonna 1985, vesi- ja viemäriputket sekä sähköjärjestelmä uudistettiin ja ilmanvaihto muutettiin koneelliseksi. Myös ikkunat vaihdettiin uusiin MSE-tyypin kolmilasisiin puuikkunoihin, jotka kuitenkin mukailivat ulkonäöltään alkuperäisiä ruutuikkunoita. Ilmanvaihdon laitteita ja kanavia asennettiin lisää vielä vuonna 1997, ja vuonna 2001 uusittiin rakennuksen käyttövesi- ja lämmityssiirtimet.

Sisätiloiltaan rakennus muuttui vuoden 1985 remontissa täysin. Valtaosa seinistä tapetoitiin lasikuitutapetilla, lattioihin asennettiin muovimatto ja sisäovet sekä valaisimet vaihdettiin. Entiselleen jätettiin ainoastaan paikalla valetut mosaiikkibetoniportaikot ja pääsisäänkäynnin ovi, joka oli uusittu aiemmin. Kellarissa laajennettiin sosiaalitiloja ja muutettiin keittiön toimintoja siten, että kahvio sai lisää tilaa. Uuden tuulikaapin kohdalta tukittiin kaksi ikkunaa, ja yksi varastohuoneista muutettiin tupakkatilaksi. Muissa kerroksissa tilojen uudelleenjärjestelyt koskivat lähinnä wc-tiloja ja käytäviä. Myös wc- ja vesikalusteet uusittiin remontin yhteydessä. Uudet väliseinät olivat kipsilevypintaisia teräsrankaseiniä muualla paitsi keittiössä, jonne rakennettiin myös muutama tiilirakenteinen väliseinä. Sisäpihan toisen sisäänkäynnin yhteyteen tehtiin uusi tuulikaappi ja luiska liikuntaesteisille. Pääsisäänkäynnin aulaan rakennettiin hissi, jonka kohdalla ollut katujulkisivun ikkuna tukittiin.

Oulun kaupungin energialaitos toimi rakennuksessa vuoteen 1984, minkä jälkeen kiinteistön hallinta siirtyi opetusvirastolle. Opetusvirasto toimi rakennuksessa vuoteen 2007.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1980
(08.10.2013)
sr-20

arviointi:
MRKY2015: R

lähteet:

Meriläinen, Anniina. Oulun Lasaretinväylän alue, Rakennushistoriallinen selvitys. Diplomityö, Oulun yliopisto. 2010.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kiikkusaaren kasvihuoneet**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-xx-x
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1960-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kiikkusaarella sijaitsevat vanhat kasvihuoneet muodostavat vihettävän ja poikkeuksellisen julkisen sisä- ja ulkotilakokonaisuuden Hupisaarien puistoalueelle. Ne sijaitsevat valtakunnallisesti merkittävällä Oulujoen suistoalueella. Kasvihuoneet eivät ole kokeneet suuria muutoksia sisätilojensa tai julkisivujensa suhteen. Myös kasvihuoneisiin liittyvät vanhat tekniset järjestelmät kuten lämmitys-, kastelu- ja tuuletusjärjestelmät ovat yhä joko käytössä tai ainakin näkyvissä.

historia:

Åströmien lahjoitettua saaren kaupungille vuonna 1911 perustettiin Kiikkusaareen lahjakirjan mukainen koulupuutarha. Vuonna 1913 perustettiin alueelle kaupungipuutarha ja omenatarha.

1950-luvulla Hupisaarista kaavailtiin yliopistoaluetta. Suunnitelmat eivät toteutuneet, mutta saari otettiin Oulun yliopiston kasvitieteellisen puutarhan käyttöön vuonna 1963. Kiikkusaarelle rakennettiin vanhan kasvihuoneparin lisäksi subtrooppisen ja troppisen alueen kasvihuoneet. Puutarha toimi Kiikkusaaressa 20 vuotta, kunnes se vuonna 1983 siirrettiin uusiin tiloihin Linnanmaalle. Vanhoissa kasvihuoneissa toimii edelleen kaupungin puutarha ja viihtyisä kahvila. Saarella on edelleen myös puutarhatoiminnan aikana istutettua kasvillisuutta.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Meriläinen, Anniina. Oulun Lasaretinväylän alue, Rakennushistoriallinen selvitys. Diplomityö, Oulun yliopisto. 2010.

Niskala, Kaarina. Hurmaavat Hupisaaret. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2005.

kohteen nimi: **Rauhala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-28-30
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1899 valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Åströminpuistoa pohjoisreunalta rajaava rauhala on rouva Clementine Åströmille rakennettu asunto, joka edustaa rikasmuotoista uusrenessanssivoittoista nikkarityyliä. Rakennuksen on suunnitellut Arthur Kajanus vuonna 1898. Se on ollut Yhdyspankin ja ylioppilaskunnan omistuksessa ja siinä on toiminut erilaisia yhdistyksiä, ammattikoulu, yömaja, kauppaklubi. Nykyään siinä toimii Ravintola Rauhala. Rakennuksen ympärillä on jalopuuistutuksia, koristeellinen aita porttirakennelmineen ja päärakennuksen tyylinen piharakennus. Sisällä on säilynyt muun muassa 1900-luvun alun kaakeliuuneja sekä koristeellisia listoituksia ja paneelointeja sekä porraskaiteet. Sisustuksessa heijastuu Rauhalan historia sekä asuntona että ravintolana. Rakennus kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen.

historia:

Rauhalan päärakennus rakennettiin vuonna 1899 Åströmin nahkatehtailijasuvun Karl Robert Åströmin toiselle vaimolle Clementine Åströmille, joka oli hiljattain jäänyt leskeksi. Uusrenessanssi vaikutteisen rakennuksen on suunnitellut Arthur Kajanus vuonna 1898. Veljekset Karl Robert (1839-1897) ja Hemming (1844-1895) Åström perustivat 1860-luvulla Ouluun menestyvän nahkatehtaan, jonka laajalla alueella rakennus aikanaan sijaitsi.

Rauhalan rakennusta korjattiin vuonna 1911. Korjaussuunnitelman teki arkkitehti Wivi Lönn, joka oli aikoinaan yksi Suomen merkittävimmistä naisarkkitehdeista. Rakennusta kunnostettiin vuosien 1912 ja 1937 välillä, kun Clementinen poikapuoli Hemming Emanuel Åström asui siellä, muun muassa ottamalla ulakkotiloja käyttöön. Vuoden 1916 muutokset suunnittelivat Walter ja Ivar Thomé.

Emanuel Åströmin kuoltua vuonna 1937 Oulun Kauppaklubi vuokrasi Rauhalan ja sai ravintolaoikeudet vuonna 1950. Rakennus siirtyi Pohjoismaiden Yhdyspankin omistukseen, joka lahjoitti kiinteistön Oulun yliopiston ylioppilaskunnalle vuonna 1962.

Pohjois-Suomen Opiskelija-asuntosäätiö osti Rauhalan vuonna 1973, jonka jälkeen rakennuksessa on ollut muun muassa asunnottomien miesten yömaja, kahvila, ravintola-, musiikki- ja opiskelijatoimintaa. Tänä aikana rakennusta on kunnostettu ainakin vuonna 1982, jolloin kunnostustyön suunnitteli Arkkitehtitoimisto Huusko & Teppo Oy.

Vuonna 2002 rakennuksessa aloitti Ravintola Rauhala, jonka käytössä tilat ovat edelleen.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1980
(08.10.2013)
sr-10 päärakennus
sr-20 piharakennus

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arkkitehtuurin opaskartta Oulu 2005. Oulun kaupunki 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Ravintola Rauhala, Tarina. http://www.ravintolarauhala.fi/tietoa/tarina.html [viitattu: 29.6.2015]

kohteen nimi: **Sahasaaren rakennukset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-28-23/33
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Talli ennen 1900-lukua, paja 1910-luku, korjaamo 1930-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sahasaari sijaitsee Oulujoen suistossa Lasaretinväylän varrella. Saaren säilyneistä rakennuksista hirsinen talli on rakennettu ennen 1870-lukua. Åströmin nahkatehtaan tarpeisiin rakennettiin paja vuonna 1904. Rapattu rakennus toimi alun perin puun kuivaamona. Pajan yläpohjassa on käytetty ratakiskoholvirakennetta. Nuorin rakennuksista on korjaamo, joka rakennettiin 1930-luvulla saaren omistuksen siirryttyä sähkölaitokselle. Rakennukset rajaavat merkittävällä tavalla Hupisaarten läpi kulkevaa pääkulkuväylää.

historia:

Ensimmäinen teollinen saha aloitti toimintansa Sahasaaressa vuonna 1731, mutta Hupisaarten putaissa oli ollut muita pienempiä sahoja mahdollisesti jo isovihan aikana 1713-1721. Sahatoimintaa saaressa oli aina vuoteen 1937 saakka, jolloin saaren omistus siirtyi Oulun sähkölaitokselle. Sahan lisäksi saaressa on ollut pienempiä asuin-, korjaamo- ja varastorakennuksia.

Nykyään Sahasaaren vanhasta rakennuskannasta on jäljellä kolme rakennusta: paja, korjaamo ja hirsinen piharakennus. Näiden lisäksi saarella on Pikkaralasta museoesineenä tuotu vanha muuntaja, kaapelikeloja varten tarvittu nosturi ja uusi pienempi muuntaja, joka on edelleen toiminnassa.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1980
(08.10.2013)
sr-20 talli ja korjaamo
sr-ur paja

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Meriläinen, Anniina. Oulun Lasaretinväylän alue, Rakennushistoriallinen selvitys. Diplomityö, Oulun yliopisto. 2010.

kohteen nimi: **Tervaveneiden vetomöljä**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: merenkulku
ajoitus: ei määritelty
ajoitusselite: Kuvattuna mm. Topeliuksen teoksessa Finland framställdt i tekningar, 1845.
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Jokiuoman tuntumassa sijaitseva kivinen tervaveneiden vetomöljä on kuvattu jo vuonna 1845 ilmestyneessä Topeliuksen teoksessa Finland framställdt i tekningar. Kivivallia pitkin vedettiin tervaveneitä Merikosken ohi kohti yläjuoksua.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: H,M

lähteet:
Niskala, Kaarina. Hurmaavat Hupisaaret. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2005.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma, Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Åströmin puisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-9903-0
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: puistot
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1880-luvulla istutettu puistomaiseksi
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Åströminpuisto on Isonkadun, Mannenkadun, Kallisen virran ja Myllytullin koulun rajaama symmetrinen koivupuisto. Nurkasta nurkkaan koivuriven reunustamien käytävien halkoma puisto on saanut nimensä kauppaneuvos Hemming Åströmin mukaan. Alue oli tunnettu jo 1700-luvulla Prunninhakana, Brunnshagen, siellä olleen terveyslähteen eli prunnin mukaan. Prunnihuone rappeutui 1800-luvulla, alue kunnostettiin puistoksi 1880-luvulla ja nykyisen muotonsa ja nimensä se sai 1907 asemakaavassa. Puiston reunoilla on vanhaa rakennuskantaa: Rauhala (1899) ja Myllytullin koulun vanha rakennus vuodelta 1901. Åströminpuisto yhdistyy Hupisaarten puistoalueeseen ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen.

historia:

Nykyisen Åströminpuiston alueella sijaitsi suosittu terveyslähde, jota varten perustettiin 1730-luvulla kaivohuone. Puiston pohjoislaidalla nykyisen Rauhalan paikalla oli 1700-luvun loppupuolella apteekkari Johan Julinin lääkekasvipuutarha. Oulun hautausmaan siirto nykyiselle paikalleen Intiöön hiivutti kiinnostuksen "prunnihuoneen" parantavaan veteen, sillä väitettiin, että hautausmaan suunnasta laskeva Kihnuoja heikensi terveyslähteen veden parantavaa vaikutusta. 1800-luvun puolivälissä Kaivohuoneen huonokuntoiset rakennukset purettiin ja alue jäi joutomaaksi.

Nimensä puisto on saanut Hemming Åströmin (1844-1895) mukaan. Åströmin nahkatehtaan omistaja, aktiivinen kunnallispoliitikko ja valtiopäivämies lahjoitti valtiomiespäiväpalkkionsa Prunnihaan tasoittamiseksi ja alueen muuttamiseksi puistoksi.

Alavaa Åströminpuiston aluetta on täytetty vähitellen. Puiston perusmuoto alkoi hahmottua 1800-luvulla, jolloin pääkäytävät olivat jo olemassa.

Vuonna 1913 Åströminpuistosta otetuissa kuvissa näkyy jo kasvillisuutta ja valopylväitä sekä pienempiä käytäviä pääkäytävien lisäksi. Ensimmäinen virallinen puistosuunnitelma on tehty vuonna 1915 J.W. Miesmaan toimesta. Suunnitelmassa puiston tiet linjattiin uudelleen ja käytävien vierellä näkyvät puukujanteet. Kasvillisuutta suunnitelmassa on huomattavasti enemmän kuin nykyisessä puistossa.

Puiston lounaisosassa oli myös hiekkakenttä, joka toimi leikkikenttänä. Kenttä aidattiin vuonna 1956 panssariverkkoaidalla. Virallinen suunnitelma leikkikentälle on tehty vasta vuonna 1960. Välineitä alueella olivat kettinkikeinu, kaaritikkaat, hiekkalaatikko, kelkkamäki ja pikkukiikut. Leikkipuisto poistettiin puistosta 1990-luvun alussa.

Oulu-seura ja Oulun Dante-seura pystyttivät vuonna 1996 italialaisen Giuseppe Acerbin (1773-1843) muistomerkin. Muistolaatta ja luonnonkivi ovat muistona kulttuurimatkailijan vuoden 1799 Oulun vierailusta.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Niskala, K., Okkonen, I. & Kalleinen, L. 2008. Puistojen Oulu. Painotalo Suomenmaa.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Pohjois- Pohjanmaan museo.

Stenroos, S. & Väre, H. 1996. Puisto-opas : Oulun kaupungin keskustan puistot. Dendrologian seura : Oulun kaupungin viherpalvelut. Oulu.

Oulun kaupunki, Tekninen keskus. Puistokortti.

alueen nimi: **Lasaretinsaari (Sairaalasaari)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: laitosympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Entinen Oulun lääninsairaala (Lasaretti)
Entinen Oulun lääninsairaalan mielisairaala (Kapula)
Kilstupa
Talousrakennus (Esikunta)

kuvaus:

Hupisaarten puistoalueeseen nykyisin liittyvä Sairaalasaari on ollut nimensä mukaan sairaalakäytössä 1830-luvulta lähtien, jolloin sinne sijoittui lääninsairaala entisen kruununpolttimon rakennuksiin. Sairaalasaaren rakennuskanta on pääosin 1800-luvulta. Sotilassairaalan päärakennus on vuodelta 1849, ns. Kilstupa vuodelta 1828, tiilinen esikuntarakennus vuodelta 1923 sekä entinen mielisairasosasto vuodelta 1883. Suunnittelijoina ovat toimineet arkkitehdit A.H. Dahlström ja Georg Wilenius (Mielisairaala) sekä arkkitehti E.A Kranck(Mielisairaalan laajennus ja Esikunta).

Vanhojen rakennusten korjaus tehtiin vuosina 1999-2001. Korjauksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Lasaretinsaaren rakennusten perinteitä kunnioittavasta käyttötarkoituksen muutoksesta on myönnetty Viisikanta-palkinto vuonna 2003.

historia:

Lasaretinsaari on tunnettu Oulussa aikojen mittaan monella eri nimellä. Vanhin tunnettu nimi saarelle on Rysänsaari alueen silloisen omistajan sukunimen mukaan. 1600-luvulla saari oli pääasiassa viljelykäytössä. Vuoden 1776 jälkeen saaren nimi muuttui Polttimosaareksi. Tuolloin sinne sijoitettiin Ruotsi-Suomen pohjoisin kruununpolttimo. Polttimo toimi saaressa vuoteen 1788 saakka. Maaherra vuokrasi lakkautetun kruununpolttimon päärakennuksen makasiinihallitukselta vuonna 1791 ja saaresta tuli Maaherransaari.

Lasaretinsaareksi aluetta ryhdyttiin kutsumaan vuoden 1834 jälkeen, kun alueen päärakennukseen sijoitettiin lääninsairaala. Oulun lääninsairaala toimi alueella vuoteen 1939 saakka. Sen jälkeen alue oli sotilassairaalan käytössä vuoteen 1999 saakka. Vuonna 1998 Keuhkovammaliitto ry osti alueen Poulustusvoimilta ja aloitti rakennuskohteiden korjaussuunnittelun Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskuksen tarpeisiin.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1641
(07.03.2000)
sr-1 Kilstupa, Lasaretti, Mielisairaala ja Esikunta

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

kohteen nimi: **Entinen Oulun lääninsairaala (Lasaretti)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-31-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1849, laajennukset 1901 ja 1969
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Lasaretin saaren sairaalarakennus sijaitsee Oulujoen suistossa patoaltaan reunalla ja muodostaa merkittävän osan Oulun suistomaisemaa. Oulun vanhin säilynyt sairaalarakennus valmistui vuonna 1849. Korkeat, pareittain järjestetyt ja yläosastaan kaartuvat ikkunat jäsentävät pitkää sileäksi rapattua julkisivua. Kivirakenteista kaksikerroksista rakennusta laajennettiin ensimmäisen kerran vuonna 1901. Rakennuksen pelkistetyt lisäsiivet ovat peräisin 1960-luvulta.

historia:
Kivirakenteinen sairaalarakennus valmistui vuonna 1849. Se oli mitoitettu viidellekymmenelle potilaalle. Uuden sairaalarakennuksen valmistuttua vanha puinen sairaalarakennus jäi sukupuolitautisten hoitopaikaksi.

Lasarettia laajennettiin vuonna 1901, ja samalla peruskorjattiin rakennuksen vanhaa osaa. Laajennusosaan sijoitettiin potilashuoneiden lisäksi leikkaussali ja sen aputilat. Lääninsairaalan muutettua vuoden 1939 jälkeen Kontinkankaalle Lasaretin rakennuksissa toimi sotilassairaala aina vuoteen 1999 asti. Sairaalarakennusta laajennettiin myös sotilassairaala 1:n aikana vuosina 1966-69 kahdella lisäsiivellä.

2000-luvun alussa suoritetun korjauksen yhteydessä Lasarettirakennukseen sijoitettiin toimisto-, kokous- ja liikuntatiloja. Rakennus liitettiin laajennusosalla vanhaan esikuntarakennukseen. Suunnittelun lähtökohtana oli rakennuksen alkuperäinen tilajärjestys. Taloteknisesti vaativimmat huonetilat sijoitettiin uusimpiin laajennusosiin. Korjauksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1641
(07.03.2000)
sr-1

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

kohteen nimi: **Entinen Oulun lääninsairaalan mielisairaala (Kapula)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-31-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1883
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mielisairaala eli Kapula on symmetrinen punatiilinen vanha lääninsairaalan mielisairasosasto, jonka suunnittelivat A. H. Dahlström ja Georg Wilenius yleisten rakennusten ylihallituksessa vuonna 1879. Kaksikerroksista rakennusta on korotettu vuosina 1922-23 E.A. Kranckin suunnitelmien mukaan.

historia:

Oulun lääninsairaalan punatiilinen mielisairaiden vastaanottolaitos valmistui vuonna 1883. Sen suunnittelivat Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdit A. H. Dahlström ja Georg Wilenius vuonna 1879. Rakennuksessa oli edistyksellinen tuuletus- ja lämmitysjärjestelmä, ja sen takapihalla sijaitsi mielisairaiden ulkoilualue.

Vuosina 1922-1923 rakennuksen siipiosia korotettiin kerroksella ja tehtiin muita tarvittavia muutoksia Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdin E. A. Kranckin suunnitelmien mukaisesti. Vuodesta 1945 lähtien talo toimi puolustusvoimien henkilökunnan asuinrakennuksena. 2000-luvun alussa tehtyjen korjausten myötä rakennukseen sijoitettiin työ- ja ryhmätiloja aputiloineen. Myös alkuperäinen sivukäytäväratkaisu palautettiin. Korjauksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1641
(07.03.2000)
sr-1

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

kohteen nimi: **Kilstupa**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-31-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1828, laajennus 1850-luku
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sauna ja leipomorakennus eli Kilstupa on yksikerroksinen klassismin muotokieltä edustava kivirakennus. Vuonna 1828 valmistunut sileäksi rapattu rakennus on Sairaalasaaren vanhin ja sijaitsee Lasaretinväylän varrella saaren kaakkoislaidalla. Suomen ensimmäinen presidentti K. J. Ståhlberg asui talossa vuosina 1882-1884.

historia:

Lasaretin alueen rakennuksista vanhin on vuonna 1828 valmistunut Kilstupa. Rakennuksen nimi on sananväännös ruotsin sanasta gäldstuga, velkavankila. Oikea velkavankila sijaitsi aikoinaan lääninvankilan alueella, joten rakennus on saanut nimensä väärinkäsityksien seurauksena. Rakennus on toiminut sauna- ja leipomorakennuksena. Palovaarallisena rakennuksena se on tehty tiilirakenteisena ja sijoitettu alueen laidalle veden äärelle.

Rakennusta jatkettiin 1850-luvulla. Tuolloin toiminta eriytyi sauna- ja leipomopuoliin. Suomen ensimmäisen presidentin K.J. Ståhlbergin äiti toimi lääninsairaalan emäntänä (kosthållerska) vuosina 1882-1887, ja rakennus oli tulevan presidentin koti vuosina 1882-1884. 2000-luvun alussa rakennus korjattiin kirjasto- ja seminaaritiloiksi. Korjauksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1641
(07.03.2000)
sr-1

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

kohteen nimi: **Talousrakennus (Esikunta)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-31-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1923
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kolmikerroksinen entinen lääninsairaalan talousrakennus sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Oulujoen suistossa Merikosken patoaltaan reunalla. Punatiilinen rakennus ja siihen liittyvä piippu ovat merkittävä ja tunnusomainen osa suistoalueen valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Talousrakennus valmistui vuonna 1923 arkkitehti E.A. Kranckin suunnitelmien mukaan.

historia:

Kolmikerroksinen punatiilinen lääninsairaalan talousrakennus valmistui vuonna 1923. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti E.A. Kranck. Kohde esiteltiin vuoden 1924 Rakennustaito-lehdessä. Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa olivat keittiö, leipomo, pesutupa, saunat, desinfiointitilat ja pannuhuone. Toisessa kerroksessa olivat ruokasali ja johtajattarien huoneet sekä tilat mm. kuivaus-, silitys- ja mankelitoiminnoille. Kolmannessa kerroksessa olivat sairaanhoito-oppilaiden asunnot, luentosali ja palvelijoiden huoneet.

Vuosina 1965 - 66 tehdyn peruskorjauksen jälkeen rakennus siirtyi kokonaan puolustusvoimien esikunnan haltuun. Samalla talousrakennuksen nimi muuttui Esikunnaksi. 2000-luvun alun korjauksissa rakennukseen sijoitettiin majoitustiloja, rakennuksessa toimii hotelli. Korjauksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1641
(07.03.2000)
sr-1

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

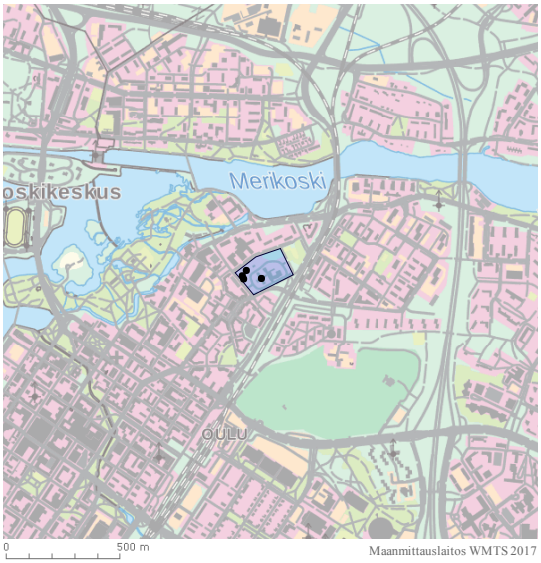

alueen nimi: **Oulun vankila (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: laitosympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Entinen kruununvankilan putka
Oulun vankila
Oxenstiernan talo
Vankila-alueen muut puurakennukset

kuvaus:

RKY2009
Oulun vankila on läänien pääkaupungeissa toteutetun maanlaajuisen vankilarakennusohjelman tulos ja se kuuluu läänin pääkaupungille luonteenomaiseen historialliseen kaupunkirakenteeseen.

Oulun lääninvankila sijaitsee kaupungin ruutukaava-alueen pohjoispuolella. Vankilakokonaisuuteen kuuluu betonimuurin ympäröimä punatiilinen vankilakompleksi sekä pienempiä asuin- ja talousrakennuksia.

Varsinainen lääninvankila on pääosin kolmikerroksinen, nykyisin ristin muotoinen sellivankila 1880-luvulta. Muurin ulkopuolella on alueen ensimmäisenä vankilarakennuksena toiminut ns. Oxenstiernan talo. Klassistinen kivitalo on nykyisin henkilökunnan asuinkäytössä. Vanha pesutupa- ja varastorakennus on muutettu asuinkäyttöön. Vankilan alueella on lisäksi asuinrakennuksia 1800-luvun lopulta sekä 1940-luvulta.

historia:

RKY2009
Vankeinhoidon uudistaminen 1863-1864 valtiopäivillä johti vankeusrangaistuksen yleistymiseen sekä vankilaolojen parantamiseen. Rikoslain ja rangaistusjärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteydessä entiset kruununvankiloiden tehtävät siirtyivät jokaiseen lääniin perustetuille lääninvankiloille, joita koskeva keisarillinen ohjesääntö annettiin 1891.

Oulun lääninvankilan rakentamista valmisteltiin 1870-luvulta alkaen. Senaatti hyväksyi rakennusylihallituksen laatimat sellivankilan piirustukset 1882 ja vankila valmistui 1885 ns. Oxenstiernan talon vierelle. Kivitalo oli toiminut kruununvankilana 1790-luvulta, jolloin Oulun linnan vankilarakennukset olivat tuhoutuneet. Talo muutettiin henkilökunnan asunnoksi nykyisen lääninvankilan valmistuttua.

Oulun sellivankilan rakennukset toteutettiin lääninarkkitehti L.I. Lindqvistin suunnitelmin. Alkuaan T-kirjaimen mallisen vankilarakennuksen lisäksi alueelle rakennettiin pian talous- ja ulkorakennuksia. Vankilan hirsiaita korvattiin betonimuurilla 1914. Vankilaa laajennettiin kaksikerroksisella itäsiivellä 1967.

lähteet:

Luomala, Mari. Selvitys Oulun vankilan rakennushistorian vaiheista. Opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Liiketoiminta ja kulttuuri, Konservoinnin koulutusohjelma. 2014.

Elina Suominen (toim.), Suomen vankeinhoidon historiaa I. Katsauksia vankeinhoidon kehitykseen. Helsinki 1981.

Raija Kallinen, Kasvatusta ja keskitystä. Vankeinhoitolaitos autonomian ajan jälkipuoliskolla. Vankeinhoidon historiaprojektin julkaisu 10. Helsinki 1982.

Ari Karvonen, Oulun lääninvankilan historiikki. Oikeusministeriön vankeinhoito-osasto. Helsinki 1985.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Jarkko Sinisalo, Vankeinhoidon rakennukset, Rakennusperintömme. Kulttuuriympäristön lukukirja, Ympäristöministeriö, Museovirasto, Rakennustieto Oy, 2001.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Oulun kaupunki 1986.

Kaarina Niskala ja Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Oulun vankila. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=936 [11.8.2015]

kohteen nimi: **Entinen kruununvankilan putka**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-1-3
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: oikeuslaitos
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1810
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hirsirunkoinen yksikerroksinen rakennus rakennettiin vuonna 1810 kruununvankilan putkaksi. Se kunnostettiin vuonna 1893 henkilökunnan asunnoksi. Rakennuksen vanhassa putkaosassa on puurakenteiselle vankilarakennukselle tyypillinen kaksinkertainen hirsirunko, jonka välissä on hiekkatäyttö. Nykyisin rakennus on toimistotiloina.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Luomala, Mari. Selvitys Oulun vankilan rakennushistorian vaiheista. Opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Liiketoiminta ja kulttuuri, Konservoinnin koulutusohjelma. 2014.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Oulun vankila. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=936 [11.8.2015]

kohteen nimi: **Oulun vankila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-1-3
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: oikeuslaitos
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1885, valmistui
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Oulun vankila on läänien pääkaupungeissa toteutetun maanlaajuisen vankilarakennusohjelman tulos ja se kuuluu läänin pääkaupungille luonteenomaiseen historialliseen kaupunkirakenteeseen. Betonimuurin ympäröimä puntatiilinen rakennusryhmä, jonka vanhimman osan on suunnitellut lääninarkkitehti L. I. Lindqvist vuonna 1882, on tunnettu ja kookas rakennus, joka toimii myös maamerkkinä. Nykyisin ristinmuotoinen rakennus edusti aikanaan uutta sellivankilatyyppiä. Vankila on osa valtakunnallisesti merkittävää Oulun vankilan aluetta.

historia:
Oulun lääninvankilan rakentamista valmisteltiin 1870-luvulta alkaen. Senaatti hyväksyi rakennusylihallituksen laatimat sellivankilan piirustukset vuonna 1882 ja vankila valmistui vuonna 1885 ns. Oxenstiernan talon vierelle. Kivitalo oli toiminut kruununvankilana 1790-luvulta, jolloin Oulun linnan vankilarakennukset olivat tuhoutuneet.

Oulun sellivankilan rakennukset toteutettiin lääninarkkitehti L.I. Lindqvistin suunnitelmin. Oulun vankilassa ovat näkyvissä ajan vankilarakentamiselle tyypilliset rappaamaton tiili, sellien pienet valoaukot ja linnamaisen ilmeen korostaminen pääjulkisivun tiilisillä rintavarustukseen viittaavilla yksityiskohdilla. Uuden lääninvankilan T-kirjaimen muotoinen pohjakuvio noudatti ajan uutta sellivankilajärjestelmää. Kunkin sellisiiven pituus oli 20 metriä ja leveys 13 metriä. Sellisiipien käytävät olivat avoimia galleriakäytäviä. Pieni-ikkunaiset sellit avautuivat galleriakäytäviin, jotka saivat valonsa suurista päätyjulkisivuihin sijoitetuista ikkunoista.

T-kirjaimen mallisen vankilarakennuksen lisäksi alueelle rakennettiin pian talous- ja ulkorakennuksia. Vankilan hirsiaita korvattiin betonimuurilla vuonna 1914. Vankilaa laajennettiin kaksikerroksisella itäsiivellä vuonna 1956.

Vuonna 1964 valmistui vankilan muurien ulkopuolelle teräsbetonirunkoinen työpajarakennus. Muurattuja julkisivuja hallitsevat suuret nauhamaiset ruutuikkunat. Vuonna 1998 valmistunut uudisrakennus yhdistää työpajarakennuksen vankilan itäiseen siipeen.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:
Ari Karvonen, Oulun lääninvankilan historiikki. Oikeusministeriön vankeinhoito-osasto. Helsinki 1985.

Luomala, Mari. Selvitys Oulun vankilan rakennushistorian vaiheista. Opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Liiketoiminta ja kulttuuri, Konservoinnin koulutusohjelma. 2014.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Oulun vankila. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=936 [11.8.2015]

kohteen nimi: **Oxenstiernan talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-1-3
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: oikeuslaitos
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1778
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oxenstiernan talo toimi Oulun vankila-alueen ensimmäisenä vankilana. Kaksikerroksinen rakennus on hillityn klassistinen. Vuonna 1778 valmistunut rakennus Oulun keskusta-alueen vanhin kivitalo. Rakennuksen nykyinen ulkoasu on peräisen vuodelta 1885, jolloin vankilarakennus muutettiin henkilökunnan asunnoiksi. Tuolloin muun muassa julkisivut rapattiin.

historia:

Linnansaaressa sijainneen vankilan tuhouduttua vuoden 1793 räjähdyksesä siirtyi vankilatoiminta kokonaisuudessaan nykyisen Oulun vankilan alueella sijainneeseen niin kutsuttuun Oxenstiernan taloon. Rakennus rakennettiin vuonna 1778 kruununvankilaksi. Sen pohja kerros oli tehty harmaakivestä ja ylempi kerros oletattavasti tiilestä. Rakennuksen molemmissa kerroksissa oli karoliininen pohjaratkaisu. Julkisivuiltaan vaatimattoman rakennuksen aukotus vastasi käyttötarkoitustaan: vankien kalteroidut ikkunat olivat pieniä ja vartioiden ikkunat suurempia.

Kruununvankilaa pidennettiin vuonna 1822. Näin saatiin neljä vankihuonetta lisää. Vuonna 1885 uuden lääninvankilan valmistuttua Oxenstiernan talo kunnostettiin vankilan johtajan ja vanhtimestarien asunnoiksi. Muutostöissä mm. julkisvut rapattiin. Toisen kerroksen kuusiruutuiset ikkunat ovat oletettavasti tuolta ajalta. Talo on nykyään hallinto ja toimistokäytössä.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Ari Karvonen, Oulun lääninvankilan historiikki. Oikeusministeriön vankeinhoito-osasto. Helsinki 1985.

Luomala, Mari. Selvitys Oulun vankilan rakennushistorian vaiheista. Opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Liiketoiminta ja kulttuuri, Konservoinnin koulutusohjelma. 2014.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Oulun kaupunki 1986.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Oulun vankila. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=936 [11.8.2015]

kohteen nimi: **Vankila-alueen muut puurakennukset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-1-3
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: oikeuslaitos
ajoitus: ei määritelty
ajoitusselite: 1885-1959
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun vankilan alueella sijaitsee joukko 1800-luvun loppupuolella, 1900-luvun alussa ja 1950-luvulla rakennettuja puurakennuksia. Rakennukset ovat läpikäyneet useita muutos ja korjaustöitä. Esimerkiksi lähes kaikki ikkunat ja ovet on uusittu. 2000-luvun alussa kaikki vanhat puurakennukset maalattiin keltaisella.

historia:

Rakennuksista vanhimpia ovat Leipomo ja pesutupa (1892), Hevostalli (1892), pajarakennus (1885, laajennettu asuinrakennukseksi 1900), asuinrakennus (1900) ja sikala (1916). Vuonna 1938 pesutupa muutettiin johtajien asunnoksi. 1940-1950-luvuilla rakennettiin pääportin viereen pieni myymälärakennus, joka sodan jälkeen muutettiin vartijan asunnoksi.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: H,M

lähteet:

Luomala, Mari. Selvitys Oulun vankilan rakennushistorian vaiheista. Opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Liiketoiminta ja kulttuuri, Konservoinnin koulutusohjelma. 2014.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Oulun vankila. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=936 [11.8.2015]

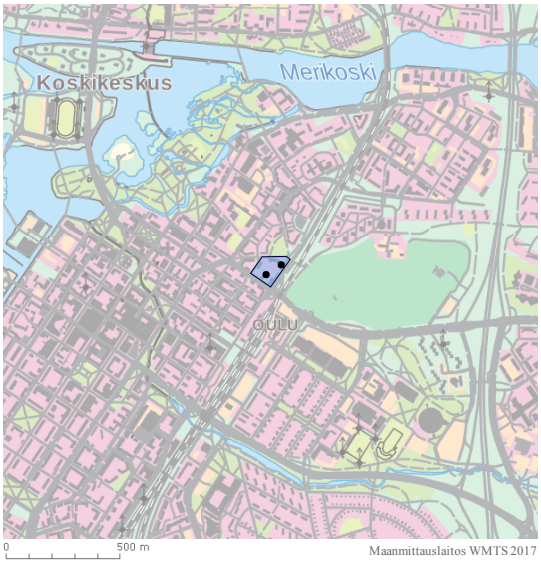

alueen nimi: **Veturikortteli**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Ainolan päiväkoti
Rautatieasunnot Oy

kuvaus:
Oulun Veturikortteli sijaitsee Oulun rautatieasema-alueen luoteispuolella Heikinkadun ja Tulliväylän kulmauksessa. Veturikortteli käsittää kolme rautatieläisille rakennettua jälleenrakennuskauden asuinkerrostaloa (Rautatieasunnot Oy) ja lastentarharakennuksen. Nelikerroksiset rapatut asuinrakennukset valmistuivat peräkkäisinä vuosina 1947-49. Nuorten Ystävien rakennuttama kaksikerroksinen lastentarharakennus valmistui vuonna 1945. Lastentarhaa on laajennettu 1990-luvulla postmodernilla polveilevalla osalla, joka rajaa korttelia pohjoisesta. Kortteli on säilynyt laajennuksesta huolimatta yhtenäisenä. Myös korttelin rakennusten tyylipiirteet ovat säilyneet, vaikka muun muassa ikkunat on vaihdettu ja yhden rakennuksen ullakkokerros on otettu asuinkäyttöön.

historia:
Oulun ensimmäisen lastentarhan perusti Hanna Åström vuonna 1901. Lastentarha oli tarkoitettu lähinnä Åströmin tehtaiden työntekijöiden lapsille. Se sijaitsi Kiikkusaaressa Oulun Hupisaarilla. Vuonna 1903 lastentarha sai oman Viktor Sucksdorffin suunnitteleman rakennuksen, joka tuhoutui vuoden 1940 pommituksissa. Nuorten Ystävät rakennutti uuden lastentarharakennuksen silloisten Rautatien- ja Roobertinkatujen kulmaukseen vuosina 1941-1945. Rakennuksessa toimii nykyisin kaupungin ylläpitämä Ainolan päiväkoti. Päiväkotia on laajennettu 1990-luvulla arkkitehtitoimisto Juha Pasanen Ky:n suunnitelmien mukaan.

Rautatieasunnot Oy käsittää kolme harjakattoista jälleenrakennuskauden asuinkerrostaloa, jotka valmistuivat peräkkäisinä vuosina 1947-1949. Rakennukset on rakennettu rautatieläisten asunnoiksi. 2000-luvulla rakennuksissa suoritettiin peruskorjaus, jonka yhteydessä myös yksi ullakkokerros otettiin asuinkäyttöön.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki. (Luonnosvaihe joulukuu 2015)

kohteen nimi: **Ainolan päiväkoti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-18-3
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: ei määritelty
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1946, laajennus 1990
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Entinen Ainolan lastentalo; Koulukatu 1;

kuvaus:

Entinen Ainolan lastentalo on kaksikerroksinen, vaaleankeltaiseksi rapattu ja harjakattoinen jälleenrakennuskauden rakennus. Katto on päällystetty punaisella peltikatteella. Ikkunat ovat rakennusajankohdalle tyypillisiä aukkoikkunoita. Lounaispäädyssä rakennuksen yksinkertaisesta massasta erkanee pyöreällä ikkunalla varustettu porrashuone ja sen yhteydessä oleva sisäänkäyntikatos.

Arkkitehtitoimisto Juha Pasanen Ky:n suunnittelema postmoderni päiväkotirakennus on myös kaksikerroksinen ja harjakattoinen, mutta sekä kattomuoto että rakennuksen yleishahmo ovat vanhaa osaa huomattavasti monimuotoisemmat. Polveilevat julkisivut on vuorattu valkoiseksi maalatulla pystylaudoituksella.

historia:

Entinen Ainolan lastentalo Tulliväylä 3:ssa on valmistunut vuonna 1946. Rakennuksen yhteydessä, Koulukatu 1:ssä sijaitseva laajennus on valmistunut vuonna 1990 ja sen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Juha Pasanen Ky. Rakennusten tiloissa toimii nykyään kunnallinen Ainolan päiväkoti.

2005 peruskorjaus, arkkitehtitoimisto Väisänen Oy

Vanhan osan ulkoseinässä on Oulun päivähoidon 100-vuotismuistolaatta, jossa lukee: "Laskuniemen Ainolan Lastentarha pommitettiin 1940. Sen toiminta jatkui tässä talossa 1945-1990." (Oulu-seura ry.)

lähteet:

Oulu-seura ry. Muistomerkit ja laatat. [Viitattu 24.7.2015]. Saatavissa: http://www.oulu-seura.fi/muistom.htm.

Oulun kaupungin rakennusvalvonnan rakennuslupa-arkisto

kohteen nimi: **Rautatieasunnot Oy**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-18-2
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1947-1949
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Heikinkatu 27; Heikinkatu 31; Koulukatu 3;

kuvaus:

Rakennukset ovat tyypillisiä, harjakattoisia ja selkeälinjaisia jälleenrakennuskauden asuinkerrostaloja. Niissä on neljä kerrosta sekä ullakko- ja kellarikerrokset. Heikinkatu 27:n ullakkokerros on muutettu asuinhuoneistoiksi ja samalla katolle on lisätty erkkeri-ikkunat. Katot ovat punatiilikatteisia.

Rakennusten julkisivut on slammattu ja maalattu keltaisiksi. Sokkelit on vuorattu luonnonkivilaatoilla. Tuuletusikkunoilla varustetut ikkunat ovat suhteellisen pieniä ja ne on sommiteltu julkisivuihin säännöllisinä sarjoina. Niissä on valkoiset karmit ja puitteet. Rakennusten päädyissä ja porrashuoneiden kohdalla on laatikkoparvekkeita, joiden kaiteet ovat harmaata poimupeltiä.

historia:

Rakennukset ovat valmistuneet jälleenrakennuskaudella peräkkäisinä vuosina 1947-1949.

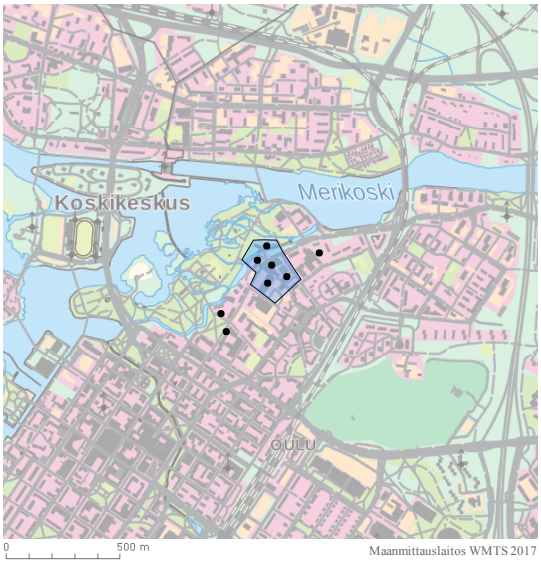

alueen nimi: **Åströmin nahkatehdas**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuusympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Dammisaaren asuinrakennukset
Rauhala
Taidemuseo, ent. Åströmin liimatehdas ja konttorirakennus
Åströmin entinen päällisnahkatehdas
Åströmin entinen valjasnahkatehdas
Åströmin entinen varikkorakennus
Åströmin tehtaan voima-asema ja vesitorni
Åstömin entinen pohjanahkatehdas (As Oy Ainolan portti)

kuvaus:
Åströmin nahkatehtaan rakennukset ovat osa valtakunnallisesti merkittävää Oulujoen suistoalueen historiallista kokonaisuutta. Pohjoismaiden suurimmaksi alallaan nousseen tehtaan punatiiliset rakennukset ovat merkittäviä Myllytullin kaupunkikuvassa. Arkkitehti Birger Federleyn suunnittelema vuonna 1921 valmistunut kuparikattoinen vesitorni on tunnistettava maamerkki Oulun siluetissa.

Suuren osan Myllytullia ja Hupisaaria käsittäneestä ja lähes sadan vuoden ajan oululaisia työllistäneestä tehdasalueesta ovat jäljellä päällisnahkatehdas vuodelta 1907, liimatehdas ja vesitorni vuodelta 1921, voima-asema vuodelta 1923, pohjanahkatehdas, valjasnahkatehdas sekä nykyisin muista rakennuksista hieman etäänpänä sijaitseva tehdasrakennus 1890-luvulta. Åströmin tehtaan historiaan liittyvät kiinteästi myös tehtaan konttori- ja asuinrakennus eli Dammisaaren päärakennus vuodelta 1863 sekä Clementine Åströmille rakennettu asuinrakennus vuodelta 1898. Muistona nahkatehtaan ajoista alueella on myös useita maanalaisia tunneleita, jotka kulkevat Kasarmintien ja Lasaretinväylän sähkölaitoksen vesialtaan alla. Tunnelit on rakennettu 1800-luvulla ja ne on esitetty monissa tehdasaluetta kuvaavissa kartoissa. Rakennukset muodostavat kokonaisuuden, joka kertoo Oulun teollisesta historiasta.

Nykyisin alue limittyy uuteen rakennuskantaan ja punatiiliset tehdasrakennukset on muutettu uusiin käyttötarkoituksiin 1980-90-luvuilla. Rakennuksiin on sijoitettu muun muassa taidemuseo, tietomaa, asuntoja, liiketiloja ja opetustiloja.

historia:
Åströmin vuonna 1963 perustettu nahkatehdas oli Pohjois-Pohjanmaan ensimmäinen suuri teollisuuslaitos. Sen perustivat veljekset Karl Robert ja Hemming Åström tulipalon turmelemaan fajanssitehtaaseen Dammisaareen. Nahkatehtaan tuotanto suunnattiin heti alussa Venäjän suurille markkinoille, minkä ansiosta yritys kasvoi valtavalla vauhdilla ja toiminta laajeni nopeasti muillekin aloille: tiilitehtaaseen, kaupungin ensimmäiseen sähkövoimalaan, valimoon ja sahaan.

Åströmin nahkatehtaan menestystä pidettiin talousihmeenä, joka aloitti Oulussa uudenaikaisen teollisen tuotannon tarjoten lähes sadan vuoden ajan toimeentulon suurelle määrälle kaupunkilaisia. Se oli aikoinaan Pohjois-Euroopan suurin nahkatehdas ja työllisti enimmillään ensimmäisen maailmansodan aikana noin 1 600 henkilöä.

Åströmin perustajat kuolivat viisissäkymmenissä, Hemming 1895 ja Karl Robert 1897. Viimeksi mainitun perilliset lunastivat koko yrityksen, ja Hemming Emanuel Åström aloitti Weljekset Åström Osakeyhtiöksi vuonna 1898 muutetun yrityksen johdossa.

Uutta tehdasta laajennettiin alussa vuoden välein. Maailman uudenaikaisimmiksi sanotut koneet vähensivät käsityön osuuden mahdollisimman pieneksi. Juuri ennen ensimmäistä maailmansotaa kenkätehtaalla oli jo 350 konetta. Ensimmäinen maailmansota olikin Åströmien kulta-aikaa, sillä valjas- ja pohjanahan kysyntä oli suurta.

Weljekset Åström Osakeyhtiö osti myös Toppilan kenkätehtaan ja siirsi sen muiden tehtaiden lähelle nykyiseen Ainolan Porttiin. Tehdas toimi myös nykyisen Taidemuseon ja Tietomaan tiloissa. Tuolloin lähes koko Ainolan puisto ja iso osa Myllytullia oli Åströmien hallussa.

Venäjän vallankumous vuonna 1917 vähensi tilauksia radikaalisti. Tehtaan silloinen johto teki virheen luullessaan bolsevikkien pian joutuvan luopumaan vallasta: Åström investoi rajusti Oulussa, mutta tilauksia ei vain tullut.

1920-luvun lopulla alkanut lama-aika ajoi pahoin velkaantuneen yhtiön
voittamattomiin vaikeuksiin, joiden seurauksena silloinen Pohjoismaiden

Yhdyspankki otti koko yritysryppään – Weljekset Åström Osakeyhtiön, kenkätehtaan ja valjastehtaan – omistukseensa.

Yhtiö fuusioitiin ja johtoon valittiin Runar Sandelin. Pankki luopui omistuksesta vasta 1960-luvulla, jolloin Runar Sandelin ja hänen poikansa ottivat yrityksen nimiinsä. Liimatehtaan tilat tulivat vähitellen muiden vuokralaisten käyttöön vuodesta 1955 lähtien.

Kun vuokrasopimus purkaantui, Sandelinit siirsivät kesällä 1970 kenkätehtaan Oulaisiin. Muu toiminta jäi Ouluun. Neljässä vuodessa Oulaisten parin sadan hengen kenkätehdas taipui konkurssiin, joka vei mukanaan kaikki Åströmien yritykset.

arviointi:

MRKY2015: H,R,M,I

lähteet:

Kuonanoja, Hanna. Dammisaareen piiloutuu pala historiaa. Kaleva, 28.8.2003. [http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/dammisaareen-piiloutuu-pala-historiaa/531334/] viitattu: 18.8.2015

Meriläinen, Anniina. Oulun Lasaretinväylän alue, Rakennushistoriallinen selvitys. Diplomityö, Oulun yliopisto. 2010.

Oulun taidemuseo, Rakennushistoriaselvitys (RHS). Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy. 2006.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristöhistoria, Talouselämä ja infrastruktuuri. Ympäristö.fi. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Julkaistu 3.2.2014, päivitetty 3.2.2014. [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/PohjoisPohjanmaan_ymparistohistoria/Talouselama_ja_infrastruktuuri%2815268%29] viitattu: 18.8.2015

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

Åströmin tehtaan voima-asema ja vesitorni - rakennushistoriaselvitys 2004. Suunnitteluryhmä Jokelainen Palviainen. Oulun kaupunki, tilapalvelut, 2004.

kohteen nimi: **Dammisaaren asuinrakennukset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-30-19
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1863, vanhin rakennus; uudempi asuinrakennus 1979
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Dammisaaren päärakennus on osa veljekset Åström Oy:n valtakunnallisesti merkittävällä Oulujoen suistoalueella sijaitsevaa nahkatehtaan rakennusryhmää. Kaksikerroksinen klassistinen kivitalo rakennettiin tehtaan perustamisen aikoihin vuonna 1863 veljekset Åström Oy:n asunto- ja konttorirakennukseksi. Rakennuksessa sijaitsi myös tehtaan johtaja Karl Robert Åströmin asunto. Dammisaaren vanhoihin rakennuksiin kuuluvat myös piharakennus sekä ylempänä kanavan varressa oleva rapumaja. Arvokkaaseen kokonaisuuteen kuuluu myös puutarha.

Dammisaareen vuonna 1979 rakennettu 2-kerroksinen tiilinen asuinrakennus täydentää Dammisaaren pihapiiriä. Valkean harjakattoisen rakennuksen parvekkeet suuntautuvat etelään puistomaisemaan. Rakennuksen on suunnitellut Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus.

historia:

Åströmin nahkatehdas rakennettiin palanneen fajanssitehtaan raunioille ja se aloitti toimintansa vuonna 1863. Tehdasrakennus sijaitsi Dammisaaressa nykyisin olevan valkoisen kerrostalon paikalla. Dammisaaren päärakennus oli alkujaan varasto, mutta vuonna 1863 se rakennettiin tehtaanjohtaja Åströmin asuintaloksi. Rakennuksessa sijaitsi myös konttori.

Vuonna 1894 rakennuksessa tehtiin laajat korjaus- ja muutostyöt. Vuoden 1944 pommituksissa vain ulkoseinät ja kantavat väliseinät säästyivät. Vuonna 1947 talo rakennettiin uudelleen säästyneitä seinärakenteita hyödyntäen.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Niskala, Kaarina. Hurmaavat Hupisaaret. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

Kuonanoja, Hanna. Dammisaareen piiloutuu pala historiaa. Kaleva, 28.8.2003. [http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/dammisaareen-piiloutuu-pala-historiaa/531334/] viitattu: 18.8.2015

kohteen nimi: **Rauhala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-28-30
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1899 valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Åströminpuistoa pohjoisreunalta rajaava rauhala on rouva Clementine Åströmille rakennettu asunto, joka edustaa rikasmuotoista uusrenessanssivoittoista nikkarityyliä. Rakennuksen on suunnitellut Arthur Kajanus vuonna 1898. Se on ollut Yhdyspankin ja ylioppilaskunnan omistuksessa ja siinä on toiminut erilaisia yhdistyksiä, ammattikoulu, yömaja, kauppaklubi. Nykyään siinä toimii Ravintola Rauhala. Rakennuksen ympärillä on jalopuuistutuksia, koristeellinen aita porttirakennelmineen ja päärakennuksen tyylinen piharakennus. Sisällä on säilynyt muun muassa 1900-luvun alun kaakeliuuneja sekä koristeellisia listoituksia ja paneelointeja sekä porraskaiteet. Sisustuksessa heijastuu Rauhalan historia sekä asuntona että ravintolana. Rakennus kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen.

historia:

Rauhalan päärakennus rakennettiin vuonna 1899 Åströmin nahkatehtailijasuvun Karl Robert Åströmin toiselle vaimolle Clementine Åströmille, joka oli hiljattain jäänyt leskeksi. Uusrenessanssi vaikutteisen rakennuksen on suunnitellut Arthur Kajanus vuonna 1898. Veljekset Karl Robert (1839-1897) ja Hemming (1844-1895) Åström perustivat 1860-luvulla Ouluun menestyvän nahkatehtaan, jonka laajalla alueella rakennus aikanaan sijaitsi.

Rauhalan rakennusta korjattiin vuonna 1911. Korjaussuunnitelman teki arkkitehti Wivi Lönn, joka oli aikoinaan yksi Suomen merkittävimmistä naisarkkitehdeista. Rakennusta kunnostettiin vuosien 1912 ja 1937 välillä, kun Clementinen poikapuoli Hemming Emanuel Åström asui siellä, muun muassa ottamalla ulakkotiloja käyttöön. Vuoden 1916 muutokset suunnittelivat Walter ja Ivar Thomé.

Emanuel Åströmin kuoltua vuonna 1937 Oulun Kauppaklubi vuokrasi Rauhalan ja sai ravintolaoikeudet vuonna 1950. Rakennus siirtyi Pohjoismaiden Yhdyspankin omistukseen, joka lahjoitti kiinteistön Oulun yliopiston ylioppilaskunnalle vuonna 1962.

Pohjois-Suomen Opiskelija-asuntosäätiö osti Rauhalan vuonna 1973, jonka jälkeen rakennuksessa on ollut muun muassa asunnottomien miesten yömaja, kahvila, ravintola-, musiikki- ja opiskelijatoimintaa. Tänä aikana rakennusta on kunnostettu ainakin vuonna 1982, jolloin kunnostustyön suunnitteli Arkkitehtitoimisto Huusko & Teppo Oy.

Vuonna 2002 rakennuksessa aloitti Ravintola Rauhala, jonka käytössä tilat ovat edelleen.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1980
(08.10.2013)
sr-10 päärakennus
sr-20 piharakennus

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arkkitehtuurin opaskartta Oulu 2005. Oulun kaupunki 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Ravintola Rauhala, Tarina. http://www.ravintolarauhala.fi/tietoa/tarina.html [viitattu: 29.6.2015]

kohteen nimi: **Taidemuseo, ent. Åströmin liimatehdas ja konttorirakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-29-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1921, suunniteltu
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Oulun taidemuseo rakennettiin alun perin Weljekset Åström Oy:n liimatehtaaksi vuonna 1922. Kolmikerroksisen kivirakennuksen suunnitteli arkkitehti Birger Federley. Rakennuksen vanhin osa edustaa 1920-luvulla tehdasrakennuksissa yleisesti käytettyä punatiilirakenteista klassismia rapattuine julkisivuosineen. Vuosina 1989-1990 rakennus laajennettin Oulun taidemuseoksi Arkkitehtitoimisto Jorma Tepon suunnitelmien mukaan. Taidemuseon monimuotoinen laajennus edustaa 1980-luvun klassismiin vivahtavaa postmodernismia. Rakennus on osa Åströmin nahkatehtaan 1920-luvun punatiilistä rakennuskokonaisuutta ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen.

historia:
Weljekset Åström Oy:n liimatehdasrakennus valmistui vuonna 1922 paikalla sijainneen tiilisen parkitushuoneen ja hyötyvoima-aseman kohdalle. Liimatehtaan suunnitelmat laati arkkitehti Birger Federley laajennusta ja uudisrakennusta varten. Rakennus edustaa 1920-luvulla tehdasrakennuksissa käytettyä punatiilirakenteista klassismia rapattuine julkisivuosineen. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsi pannuhuone. Loput ensimmäisestä kerroksesta ja toinen kerros olivat liimatehdasta. Toisessa kerroksessa sijaitsi myös virkamiesten klubihuoneisto. Kolmas kerros oli varattu työntekijöiden ruokalaksi.

Rakennuksen perusmuurit ovat luonnonkiveä. Ulkoseinät ovat 1 ½-kiven tiiliseiniä. Ensimmäisen kerroksen osalta ulkoseinän ulkopinta on rapattu. Toinen ja kolmas kerros ovat puhtaaksimuurattua tiiliseinää. Kantavat vaakarakenteet muodostuivat joko betonisista kaksoislaatta- tai alalaattapalkistoista. Pilarit ja kanatavat seinät ovat muurattuja. Rakennuksen vesikatto oli sisäpuolisella vedenpoistolla varustettu tasakatto. Alkuperäisissä piirustuksissa on tiilirakenteinen savupiippu, jota ei enää ole seuraavissa piirustuksissa.

Vuonna 1935 rakennukseen tehtiin ensimmäiseen kerrokseen pommisuoja ja ensimmäisestä kerroksesta kolmanteen kerrokseen nouseva ruokahissi. Rakennuksen julkisivut vaurioituivat toisen maailmansodan aikana pommituksissa. Ne korjattiin muuraamalla.

Rakennusinsinööri M. Härö laati suunnitelmat katolle sijoittuvalle tornimaiselle kahviotilalle vuonna 1956 ja rakennuksen tasakaton muuttamiseksi loivaksi aumakatoksi vuonna 1961. Molemmat muutostyöt toteutettiin hienovaraisesti eivätkä ne muuttaneet merkittävästi rakennuksen ulkoista ilmiasua. Vuosina 1964-87 rakennus oli Oulun yliopiston kirjaston käytössä.

Vuosina 1989-1990 rakennuksessa suoritettiin Oulun kaupungin toimesta mittavat korjaus-, muutos- ja laajennustyöt. Rakennuksen käyttötarkoitus muuttui ja rakennuksesta tuli Oulun taidemuseo. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Ky. Vanhan rakennuksen ensimmäiseen ja toiseen kerrokseen sijoitettiin pääosa näyttely- ja yleisötiloista sekä niiden vaatimat sosiaali- ja henkilökunnan tilat. Kolmannessa kerroksessa sijaitsevat toimisto-, työ- ja kirjastotilat sekä pääosa tauluvarastosta. Vanhan osan näyttely- ja yleisötiloja yhdistää eri kerrosten välillä pääporras valokuiluineen. Yleisöliikennettä palvelee lisäksi uusi hissi, joka on mitoitettu myös taideteosten kuljetukseen. Toisessa kerroksessa sijaitsee yleisökahvio. Uuteen laajennusosaan on sijoitettu näyttelytila. Uudisosassa on koko museorakennusta palveleva lastaus- ja tasaantumistila, näyttelyiden valmistelutila, puutyötila sekä varastotilaa.

Muutostöiden yhteydessä rakennuksesta purettiin kaikki kevyt väliseinät ja toisessa kerroksessa olleet välitasannerakenteet. Kaikki tilojen pintarakenteet uusittiin. Rakennuksen keskiosaan avattiin aukko välipohjiin uudelle portaalle ja rakennuksen läpi nousevalle aukkotilalle. Kaikki ikkunat uusittiin lukuun ottamatta B-porrashuoneen ikkunoita. Rakennuksen lvia- ja sähkötekniikka uusittiin kokonaan.

Vanhan rakennusosan ulkoinen ilmiasu säilyi postmodernistisen uudisosien takana. Vanhan rakennuksen tiilijulkisivut, ensimmäisen kerroksen vaakauritetut rappauspintaiset julkisivut, ikkuna-aukotukset (osa umpeen muurattuina valeikkunoina), säilyneet oviaukot alkuperäisine ulko-ovineen, julkisivujen vaakakoristeulokkeet sekä näkyvissä oleva säilytetty ulkoinen vaippa ovat 1920-luvun säilyneet rakennushistorialliset kerrostumat alkuperäisine toteutuksineen.

Sisätiloissa alkuperäisinä säilyivät pääosin kantavat rakenteet sekä jotkin huonetiloja leveytensä ja pituutensa osalta, mutta varsinaisia alkuperäisiä tilakokonaisuuksia alkuperäisine pintamateriaaleineen on säilynyt oikeastaan vain pohjoispäädyn porrashuonetila. Joitakin sisäosien peiliovia kunnostettiin.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1275
(18.04.1989)
sr-3

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,T,I

lähteet:
Oulun taidemuseo, Rakennushistoriaselvitys (RHS). Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy. 2006.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto,

Oulu 1993.

Teppo, Jorma; Metsi, Henry. Oulun taidemuseo, Kasarmintie 7, Oulu = Oulu art museum : extension and renovation projekt. Arkkitehti, 1990/8, s. 47-50.

Ylimaula, Anna-Maija. Koodaa, dekoodaa, museoi. Arkkitehti, 1990/8, s.51-53.

kohteen nimi: **Åströmin entinen päällisnahkatehdas**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-22-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1907, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Arkkitehti Karl Sandelinin suunnittelema alun perin kaksikerroksinen tiilinen teollisuusrakennus valmistui vuonna 1907. Päällisnahkatehtaaseen lisättiin arkkitehti B. Federleyn suunnittelema kolmas kerros vuonna 1922. Rakennuksen välipohjissa ja pilareissa on käytetty rautabetonia, mikä oli uutta Oulussa. Ulkoisen olemuksensa hyvin säilyttänyt rakennus on osa Åströmin nahkatehtaan rakennuskokonaisuutta ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen.

historia:
1860-luvulla toimintansa aloittaneen Veljekset Åström Oy:n nahkatehtaan vuonna 1907 valmistuneen tehdasrakennuksen suunnitteli arkkitehti Karl Sandelin. Punatiilinen, kaksikerroksinen päällisnahkatehdas eli tehdasrakennus no. 25 sai nimen "Hilikku", mikä tarkoitti 25-pennistä.

Vuonna 1922 rakennukseen lisättiin arkkitehti B. Federleyn suunnittelema kolmas kerros, johon viime sotien jälkeen sijoitettiin valjaiden ym. nahkateosten sekä konehihnojen ja nahkatiivisten valmistus.

Åströmin teollisen toiminnan päätyttyä 1974 vanhassa tehtaassa toimi muun muassa Oulun Yliopisto, kunnes rakennuksen pohjoispäähän sijoitettiin vuonna 1980 Oulun Ammatillisen Aikuiskoulutuskeskuksen opetusravintola, joka uusittiin arkkitehtitoimisto Kari Harmaisen suunnitelman mukaan vuonna 1997. Loppuosa talosta saneerattiin vuosina 1996-2002 toimistotiloiksi ja rakennuksen yhteyteen tehtiin uudisosa ja pysäköintitalo arkkitehti Jorma Tepon suunnitelmien mukaisesti.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1275
(18.04.1989)
sr-3

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:
Oulun taidemuseo, Rakennushistoriaselvitys (RHS). Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy. 2006.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

Åströmin tehtaan voima-asema ja vesitorni - rakennushistoriaselvitys 2004. Suunnitteluryhmä Jokelainen Palviainen. Oulun kaupunki, tilapalvelut, 2004.

Åström 2000, Historia. [http://www.nahkatehdas.fi/?Historia] viitattu: 20.8.2015

kohteen nimi: **Åströmin entinen valjasnahkatehdas**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-26-2
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1894
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Åströmin valjasnahkatehdas on osa Åströmin nahkatehtaan rakennuskokonaisuutta. Alun perin nelikerroksinen rapattu tiilirakennus edustaa vuosisadan vaihteen tyypillistä tehdasrakentamista. Rakennusta on korotettu 1960-luvulla viidennellä kerroksella. Kasarminkatua merkittävällä tavalla rajaava rakennus on osa Åströmin nahkatehtaan rakennuskokonaisuutta.

historia:
Rakennuksen osa on valmistunut 1894. Åströmin valjasnahkatehtaassa toimi vuodesta 1947 Pohjois-Pohjanmaan keskusammattikoulu.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki. (Luonnosvaihe joulukuu 2015)

kohteen nimi: **Åströmin entinen varikkorakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-6-22
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1890-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rakennus on tehty 1890-luvulla Åströmin tehdasrakennukseksi. Tämä viime vuosisadan lopun tyylipiirteitä sisältävä tiilirakennus on toiminut myös autovarikkona ja on nykyisin opetuskäytössä. Se on osa Åströmin nahkatehtaan rakennuskokonaisuutta.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1290
(18.04.1989)
sr-2

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Åströmin tehtaan voima-asema ja vesitorni**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-22-3
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1923, rakennettu
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen voima-asema ja vesitorni ovat arkkitehti Birger Federleyn suunnittelemat. Punatiilinen höyryvoimalaitos on rakennettu vuonna 1923. Vuonna 1921 valmistuneen Oulun ensimmäisen vesitornin muotokieli on vuosisadan alkupuolen rikasmuotoista tiiliarkkitehtuuria. Kuparikattoinen vesitorni "Tietomaan torni" on tunnistettava maamerkki Oulun kaupungin siluetissa. Vesitornin kylkeen on rakennettu näköalahissi, mutta muutoin torni on sekä sisä- että ulkopuolelta säilynyt lähes alkuperäisenä. Torni ja voima-asema ovat osa Åströmin nahkatehtaan rakennuskokonaisuutta ja arvokkaita näytteitä 1900-luvun alun tehdasarkkitehtuurista. Rakennukset kuuluvat valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen.

historia:

Åströmin entiset voima-asema ja vesitorni kuuluivat 1860-luvulla toimintansa aloittaneelle Veljekset Åström Oy:n nahkatehtaaseen. Tamperelaisen arkkitehdin Birger Federleyn suunnittelema 45 metriä korkea vesitorni valmistui vuonna 1921. Se oli Oulun ensimmäinen vesitorni. Suomen ensimmäinen varsinainen vesitorni rakennettiin Hankoon 11 vuotta aiemmin. Federley suunnitteli myös nykyisen Tietomaan päärakennuksen, tuolloisen höyryvoimalaitoksen.

Tehtaan toiminta taantui maailmansotien jälkeen, jolloin kumi ja muut korvaavat materiaalit syrjäyttivät nahan ja vienti Neuvostoliittoon loppui. Tehdas jatkoi toimintaansa vuoteen 1960 saakka, jonka jälkeen rakennukset olivat muun muassa varastokäytössä.

Vuonna 1988 rakennuksiin muutti Suomen ensimmäinen tiedekeskus Tietomaa, jota varten valmistui viereiselle tontille siltayhteydellä entiseen voima-asemaan yhteydessä oleva jättielokuvateatteri.

Molempien rakennusten kannalta keskeisin muutosvaihe oli peruskorjaus Tiedekeskus Tietomaaksi. Muutoksen suunnitteli vuonna 1987 Insinööritoimisto Voho Oy, arkkitehti Jukka Piispanen. Ennen tätä muutokset olivat vähäisiä. Vesitorniin lisättiin kuumavesisäiliö vuonna 1945, mikä edellytti uuden betonitason rakentamista. Vesitornin rikkoutuneet ikkunalasit korjattiin vuonna 1979 ja puiset tukirakenteet vesikatolla kunnostettiin kestopuurakenteilla 1980-luvun alussa. Vesitorni oli käytössä tehtaan toiminnan loppumisen jälkeen 1970-luvulle asti. Myös voima-asema oli vielä 1980-luvulla lähesalkuperäisessä tilassa. Voima-asemaan liittynyt piippu kaadettiin 1960-luvulla turvallisuussyistä.

1980-luvun käyttötarkoituksen muutoksen näkyvimmät muutokset ovat vesitornin ja voima-aseman yhdistäminen väliosalla ja maisemahissin rakentaminen tornin kylkeen. Vornin sisältä purettiin vesisäiliöt ja portaat uusittiin. Voima-aseman suuri yhtenäinen sisätila jaettiin kerroksiin, joiden keskelle jäi hallitila. Pystysuuntaiset ikkunanauhat katkaistiin sisäpuolelta ja ikkunat uusittiin.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1275
(18.04.1989)
sr-3 voima-asema ja vesitorni

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Oulun taidemuseo, Rakennushistoriaselvitys (RHS). Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy. 2006.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristöhistoria, Talouselämä ja infrastruktuuri. Ympäristö.fi. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Julkaistu 3.2.2014, päivitetty 3.2.2014.
[http://www.ymparisto.fi/fi-FI/PohjoisPohjanmaan_ymparistohistoria/Talouselama_ja_infrastruktuuri%2815268%29] viitattu: 18.8.2015

Tiedekeskus Tietomaa, Tietomaan historia. Oulun kaupunki. [http://www.tietomaa.fi/info/historia] viitattu: 20.8.2015

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

Åströmin tehtaan voima-asema ja vesitorni - rakennushistoriaselvitys 2004. Suunnitteluryhmä Jokelainen Palviainen. Oulun kaupunki, tilapalvelut, 2004.

kohteen nimi: **Åstömin entinen pohjanahkatehdas (As Oy Ainolan portti)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-23-7
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
As Oy Ainolan portti on osa Åströmin nahkatehtaan rakennuskokonaisuutta ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen. Tiilirakennus kuului alun perin Åströmin nahkatehtaaseen. Vuosina 1994-1996 rakennus muutettiin asuinkäyttöön arkkitehtitoimisto Juha Paldanius Ky:n suunnitelmien mukaan. Tehdasrakennuksen syvän rakennusmassan sisällä on katettu viihtyisä sisäpiha, jota asunnot parvekkeineen kiertävät neljässä kerroksessa. Asunnoissa ja sisäpihalla on näkyvissä alkuperäisiä kantavia palkki- ja pilarirakenteita.

historia:
Vanhassa tehdasrakennuksessa ovat toimineet muun muassa pohjanahkatehdas, valjashihna-osasto, kenkätehdas ja varasto. Tehtaan toiminannan loppumisen jälkeen rakennus oli Oulun yliopiston käytössä.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1487
(03.01.1995)
sr-3

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Meriläinen, Anniina. Oulun Lasaretinväylän alue, Rakennushistoriallinen selvitys. Diplomityö, Oulun yliopisto. 2010.

Oulun taidemuseo, Rakennushistoriaselvitys (RHS). Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy. 2006.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

Åströmin tehtaan voima-asema ja vesitorni - rakennushistoriaselvitys 2004. Suunnitteluryhmä Jokelainen Palviainen. Oulun kaupunki, tilapalvelut, 2004.

Åström 2000, Historia. [http://www.nahkatehdas.fi/?Historia] viitattu: 20.8.2015

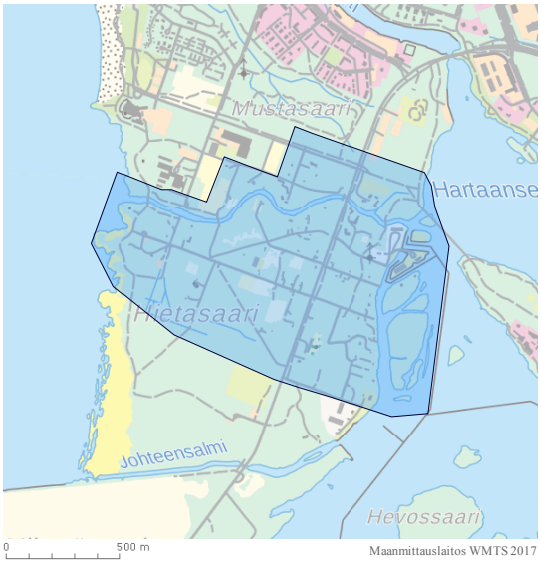

alueen nimi: **Hietasaaren huvila-alue (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Hietasaari
tyyppi: vapaa-ajan ympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
RKY 2009
Oulun kaupungin edustalla oleva Hietasaaren vehmas huvila-alue on merkittävä ja varhainen esimerkki kaupunkien lähialueille 1800-luvulla syntyneestä huvilakulttuurista.

Hietasaaressa nyt olevien huviloiden rakennuskanta on peräisin etupäässä 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alusta. Huviloita on vielä jäljellä kuutisenkymmentä, joista osa on yksityisten, osa yhteisöjen käytössä.

Hietasaaren alue muodostuu Hietasaaresta, Mustasaaresta, Toppilansaaresta ja useista pikkusaarista ja se kuuluu alavaan Oulujoen suistomuodostumaan. Huvilarakennukset ovat keskittyneet Hietasaaren keski- ja itäosiin, Puomitien ja Vaaskiventien varsille sekä nuorempi huvila-alue kapean Mustasalmen rannoille. Huvila-alueen ominaispiirteisiin kuuluvat vehmas puusto, rehevät puutarhat ja sorapintaiset tiet. Hietasaari on ollut 1900-luvun alusta alkaen huomattava kaupunkilaisten julkinen tila ja virkistysalue, jonka yleiset alueet ovat puistomaisesti hoidettuja.

MRKY2015
Hietasaaren ja Mustasaaren alueella on säilynyt eheä 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa syntynyt huvilayhdyskunta. Aluerajaukseen sisältyy 45 huvilaa pihapiireineen ja puutarhoineen, jotka kaikki ovat kulttuurihistoriallisesti ja rakennushistoriallisesti maakunnallisesti merkittäviä. Suurin osa huviloista on erityisen edustavia ja niiden ominaispiirteet ovat säilyneet erittäin hyvin. Alueella sijaitsee myös 1960-luvulla käyttöön otettuja kaupungin vesiposteja.

historia:
RKY 2009
Hietasaarten kokonaisuus muodostui 1724, jolloin Oulujoen tulvavesi valitsi Toppilansalmen uomakseen. Musta- ja Hietasaari kuuluivat Oulun kaupungin lahjoitusmaihin. 1600-luvulla keskikaupunkilaisilla talonomistajilla oli Hietasaaressa mallassaunoja, pirttejä, tolppa-aittoja ja muita varastoja.

Oulun kaupunki ryhtyi 1850-luvulla vuokraamaan tontteja kaupunkilaisille muiden kaupunkien esimerkin mukaisesti. Huvilayhdyskunnan rakentamista varten annettiin 1855 vuokrajohtosääntö, jonka mukaan rantatontti voitiin vuokrata vain kaupungissa kauppaa harjoittavalle.

Toppilansalmen rannoille muodostui Oulun ympäristön varhaisin huvila-alue (ks. erillinen kohde Toppilan satama ja teollisuusalue). Hietasaaren huvilayhdyskunta syntyi 1860-luvun lopulta alkaen Mustasalmen rantamaille ja Hietasaaren kaupunginpuoleiselle rannalle. Mustasaaren alue palstoitettiin ja palstat huutokaupattiin 1866. Hietasaaren huvila-alue rakennettiin 1800- ja 1900-luvun taitteessa. Kesäasukkaat olivat käsityöläisiä, virkamiehiä ja kauppiaita.

Hietasaaren huvilat joutuivat kaupungin omistukseen 1910, jonka jälkeen ne päästettiin rappeutumaan ja osittain häviämään. Hietasaarta ja Mustasaarta koskeva rakennusjärjestys vahvistettiin 1916. Saarelle oli lupa rakentaa kesähuviloiden lisäksi talviasuttavia taloja 1920-1930-luvuilla.

lähteet:
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2091

Kustaa Hautala, Oulun kaupungin historia IV 1856 - 1918. Oulu 1976.

Toppilansalmi - Hietasaari. Rakennusinventointi 1992. Oulun kaupunki, sarja A 109/1992.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1.
Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Kaarina Niskala, Toppilan maankäytön historiaa. Oulun kaupunki, 1997.

Arvokkaita alueita Oulussa, osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Hietasaaren käyttö- ja maisemanhoitosuunnitelma. Oulun kaupunki, Suunnittelukeskus Oy 2000.

Kaarina Niskala, Valkovuokkojen villat: Toppilansalmen huvilat ja puutarhat. Oulu-seura 2007.

Ulla Pohjamo, Esikaupunki moniäänisenä kulttuuriperintönä: Oulun Hietasaari. Taidehistoriallisia tutkimuksia 43.

Taidehistorian seura ry 2012.

SIPARK OY; Hietasaari, Mustasaarentien ja Jaalakujan alue, rakennushistoriaselvitys; Historiatiedot, inventoinnit, säilyneisyys ja johtopäätökset, 8/2010. Oulun asemakaavoitus, 2010.

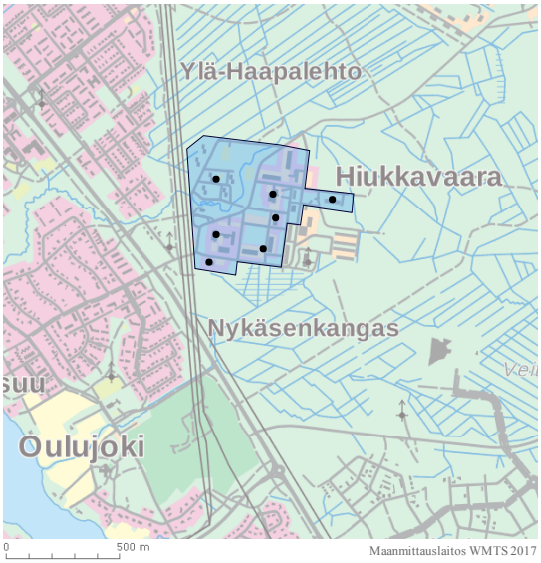

alueen nimi: **Hiukkavaaran kasarmialue**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Hiukkavaara
tyyppi: laitosympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Hiukkavaaran kasarmin 1950-luvun ruokala H2
Hiukkavaaran kasarmin asuinkerrostalot
Hiukkavaaran kasarmin esikunta H1
Hiukkavaaran kasarmin hevostalli ja ajoneuvovarastot
Hiukkavaaran kasarmin kasarmi K3
Hiukkavaaran kasarmin poliklinikka
Hiukkavaaran kasarmit K1, K2, K4 ja K5

kuvaus:
Hiukkavaaran vuosina 1956-72 rakentunut kasarmialue on merkittävä osa Pohjois-Pohjanmaan historiaa ja pohjoissuomalaisittain ainutlaatuinen ja rakennuskannaltaan edustava korpivaruskunta-alue. Korpikasarmille tunnusomaisen väljästi sijoiteltuja rakennuksia ympäröi jykevä mäntyvaltainen metsä. Rakennusryhmien välisiä alueita rytmittävät aukeat, puistot, koivukujat sekä suojaavat kuusi-istutukset. Suuri osa Pohjois-Pohjanmaan miehistä on suorittanut asepalveluksensa alueella, mistä johtuu Hiukkavaaran merkittävyys väestön kollektiivisen muistin kannalta.

Kasarmi alue jakautuu selkeästi kolmeen osaan: länsireunan asuntoalueeseen, keskellä olevaan varsinaiseen kasarmialueeseen ja itäreunan väljemmin rakennettuun huolto- ja varastoalueeseen. Asuntoalueen ja kasarmialueen välillä on puistometsikkö, jonka läpi virtaa Hiukkavaaran merkittävin luonnonmuodostelma Myllyoja. Alueen pääosin funktionalismia edustavien rakennusten mittakaava on sopusoinnussa ympäröivän metsäisen maiseman kanssa. Suurin osa kasarmin yksittäisistä rakennuksista on suunniteltu Pekka Rajalan arkkitehtitoimistossa.

Metsälähiömäinen kantahenkilökunnan asuinalue sijaitsee Myllyojan pohjoispuolella. Se muodostuu kuudesta nelikerroksisesta, rapatusta ja harjakattoisesta asuinkerrostalosta, joiden pihapiirit on hoidettu puistomaisesti. Varuskunta-alue laajoine kenttineen sijoittuu Myllyojan eteläpuolelle. Alueen ydin on aukio, jota kasarmit (K1-K5), esikunta (H1) ja ruokala (H2) rajaavat. Alue muodostaa intensiivisen kokonaisuuden ympäröivän metsän kanssa. Kasarmialueeseen kuuluu myös poliklinikka/soittola (H13). Kolmantena aluerajaukseen on sisällytetty osa kasarmien takana metsän reunassa sijaitsevista huoltorakennuksista. Näihin kuuluvat entinen hevostalli (H11), miehistösauna (H3) sekä huolto- ja varastorakennukset (H4 ja H14) puisto- ja viheralueineen.

Funktionalistiset rakennukset ovat pääosin säilyttäneet luonteensa, vaikka niihin on kohdistunut vuosien aikana käytön vaatimia korjauksia ja laajennuksia. Hiukkavaaran kasarmin merkitys perustuu rakennusten ja ympäristön muodostamaan hyvin säilyneeseen kasarmikokonaisuuteen, joka on Pohjois-Pohjanmaalla ainutlaatuinen. Alueen merkittävimmät rakennukset ovat ensimmäinen miehistökasarmi K3, entinen hevostalli (H13) varastoineen sekä poliklinikka/soittola (H13) ja ruokalan (H2) vanhimmat osat. Miehistökasarmit osallistuvat merkittävällä tavalla keskusaukion tilanmuodostukseen ja ovat kokonaisuuden kanalta oleellisia.

historia:
Kasarmialueen rakentamisesta saksalaisten toisen maailmansodan aikana tekemän ampumaradan läheisyyteen päätettiin vuonna 1952. Alueen maankäytönsuunnitelman laati puolustusministeriössä arkkitehti Vilho Noko. Ensimmäinen kasarmeista valmistui vuonna 1956. Rakennuskata kasvoi vuoteen 1972 asti, jolloin valmistui poliklinikkarakennus. Erilaisten apurakennusten rakentaminen jatkui aina 1980-luvulle, laajennuksia ja korjauksia tehtiin vielä 1990-luvulla.

Kasarmirakennusten kanssa samaan aikaan rakennettiin myös kantahenkilökunnan asuntoja aluetta halkovan Myllyojan eteläpuolelle. Asuinkerrostalot edustavat 1950- ja 1960-lukujen asuntorakentamista Suomessa. Varuskunnan väkimäärä kasvoi vuosien 1957 ja 1963 välillä, jolloin Pohjan Prikaati kokonaisuudessaan toimi alueella. Pohjan Prikaati toimi Hiukkavaarassa vuoden 1998 loppuun, jolloin se lakkautettiin ja varusmiesten koulutus alueella päättyi.

Varuskunnan lakkauttamisen jälkeen rakennuksiin on sijoitettu moninaisia toimintoja. Kantahenkilökunnan asuinkerrostalot ovat edelleen asuntoina, ja yhdessä niistä toimii lisäksi päiväkoti. Muiden rakennusten uudet käyttötarkoitukset ovat hyvin vaihtelevia.

suojelutilanne:
-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Niskala, Kaarina, Oulu varuskuntakapunkina-rakennusten tyylit ja historia, Painotalo Suomenmaa, Oulu 2005.

Oulun Hiukkavaaran kaavarunkoalueen rakennussuojeluselvitys - Hiukkavaaran kasarmi, Mattila & Palviainen, Oulun kaupungin tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2006.

Oulu varuskuntakapunkina, Oulu varuskuntakaupunkina historiatoimikunta, Pohjan Prikaatin kilta ry

Oulun kaupungin Internet-sivut: www.ouka.fi/oulu/hiukkavaara

Roudasmaa, Stig, Oulun varuskunnan historia, Scripta Historica VII, Oulun historiaseuran julkaisuja, Tomus VII, Kemi 1981.

kohteen nimi: **Hiukkavaaran kasarmin 1950-luvun ruokala H2**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-23-49
kylä/k.osa: Hiukkavaara
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1954, laajennukset ja muutokset -58, -60, -69, -82, -84, -88
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Hiukkavaaran kasarmin ruokalarakennus H2 osallistuu oleellisella tavalla kasarmin keskusaukion tilanmuodostukseen. Se on yksi kasarmialueen keskeisistä rakennuksista.

Rakennusta on muutettu ja laajennettu useaan otteeseen. Alkuperäinen ruokala, eli olevan rakennuksen kaakkoisnurkan leveä harjakattoinen rakennusmassa ja sen pohjoispuolelle jäävä korkea, vastakkaisensuuntainen rakennuskappale ovat tyyliltään 1950-luvulle tyypillisiä selkeitä kappaleita. Niiden julkisivut on aukotettu pienin aukoin ja pinta on rapattu. Muut laajennusosat ovat nykyasussaan sekavia ja vaikeasti hahmotettavia.

historia:
H2 ruokalan, alkuperäinen osa on toteutettu samoilla suunnitelmilla kuin Hyrylän kasarmin ruokala. Suunnitelmat on päivätty vuonna 1954 . Ruokalarakennukseen suunniteltiin ensimmäinen laajennus jo vuonna 1958. Tuolloin Pekka Rajala suunnitteli ruokalan pohjoispuolelle siipiosan, johon sijoittui miehistösauna ja varastotiloja.

Seuraavan laajennuksen suunnittelu käynnistyi jo vuonna 1960. Toisen laajennuksen suunnittelija oli arkkitehti Osmo Lappo. Toisessa laajennuksessa suunniteltiin ruokalarakennuksen länsipuolelle, harjakattoisen osan rinnalle, toinen harjakattoinen rakennusmassa, johon rakennettiin lisää ruokailutilaa, kellariin varastotilaa ja ruokalan itäpuolelle perunakellari. Samaan aikaan jatkettiin myös alun perin saunaksi rakennettua siipiosaa.

Seuraava rakennuskokonaisuuden kannalta oleellinen laajennus suunniteltiin jo vuonna 1969. Suunnitelmat tehtiin Osmo Lapon arkkitehtuuritoimistossa. 1960-luvun lopun laajennuksessa rakennettiin lisää keittiötiloja alkuperäisen ruokalarakennuksen itäpuolelle, aikaisemmin rakennetun perunakellarin päälle. Osmo Lapon arkkitehtuuritoimistossa suunniteltiin myöhemmätkin muutos- ja korjaussuunnitelmat: vuonna 1982 muonavaraston muutos, jossa peitettiin kolme kellarin ikkunaa, vuonna 1984 sisäänkäyntien katokset ja 1988 hissisuunnitelma. Hissi toteutettiin alkuperäisen ruokalan pohjoissivulle, rakennuksen korkeimman osan kylkeen. Tuolloin korkeassa osassa olleet asunnot otettiin uuteen käyttöön, muun muassa sosiaalitiloiksi. Sisätiloihin kohdistuneita muutoksia tehtiin vielä 1990-luvulla. Viimeisimpänä Arkkitehtitoimisto Holma & Vuolteenahon suunnittelema elokuvaluokan sisustus.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: H,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Niskala, Kaarina, Oulu varuskuntakapunkina-rakennusten tyylit ja historia, Painotalo Suomenmaa, Oulu 2005.

Oulun Hiukkavaaran kaavarunkoalueen rakennussuojeluselvitys - Hiukkavaaran kasarmi, Mattila & Palviainen, Oulun kaupungin tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2006.

Oulu varuskuntakapunkina, Oulu varuskuntakaupunkina historiatoimikunta, Pohjan Prikaatin kilta ry

Roudasmaa, Stig, Oulun varuskunnan historia, Scripta Historica VII, Oulun historiaseuran julkaisuja, Tomus VII, Kemi 1981.

kohteen nimi: **Hiukkavaaran kasarmin asuinkerrostalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-15-(277,279ja280)
kylä/k.osa: Hiukkavaara
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1954-1964, suunniteltu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hiukkavaaran vuosina 1954-64 suunnitellut kasarmin asuintalot A1-A6 sijoittuvat väljästi Myllyojan pohjoispuolelle. Myllyoja erottaa vapaasti metsään sommitellut, luonnonläheisesti asetellut asuintalot kasarmialueesta. Vilho Nokon puolustusministeriössä laatiman asemakaavan idea on edelleen selvästi havaittavissa.

Rakennusten hahmot ovat 1950-luvun jälleenrakennuskaudelle tyypilliseen tapaan selkeitä ja yksinkertaisia, niissä on leveähköön runkoon sovitettu pelkistetty punatiilinen harjakatto. Vaaleiden rakennusten yksinkertaisen perusmassan ulkopuolelle jäävät värikkäät, pienet ja avoimet parvekkeet. Rakennukset on pinnoitettu vaaleaksi maalatulla karkealla rappauksella. Rappauksessa on käytetty koristeaiheena elementtisaumaa jäljittelevää aihetta. Rakennuksiin ei ole tehty niiden rakennushistoriallisen arvoon vaikuttavia muutoksia, mutta esimerkiksi ikkunoita ja ovia on vaihdettu alkuperäisten mukaisiksi.

Tyyli- ja tyyppipuhtaat rakennukset ovat suhteellisen yleisiä. Samantyyppisiä asuintaloja on toteutettu kasarmien yhteyteen runsaasti eri puolille Suomea, muun muassa Oulun kaupunkikasarmin yhteyteen. Rakennusten merkitys perustuukin niiden muodostamaan hyvin ominaispiirteensä säilyttäneeseen kokonaisuuteen.

historia:

Ensimmäinen asuintalo A1 on suunniteltu 1954, talot A2 ja A3 1958 ja 1959, talot A4 ja A5 1960 ja talo A6 1964. Kaikki asuintalot ovat keskenään samankaltaisia. Ne on suunniteltu puolustusministeriössä, eikä suunnitelmia ole signeerattu. Suunnitelmista käy ilmi, että samoja piirustuksia on käytetty asuintaloissa useilla Suomen kasarmialueista.

Rakennuksia on maalauskorjattu, ulko-ovet on vaihdettu 1990-luvulla, parvekeovet, ikkunat ja betonikattotiilet on vaihdettu 2002–2003. Talot A2, 3 ja 5 ovat asunto-osakeyhtiöitä ja ne on myyty asunnoittain. Talon A1 pohjakerroksessa toimii päiväkoti.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Niskala, Kaarina, Oulu varuskuntakapunkina-rakennusten tyylit ja historia, Painotalo Suomenmaa, Oulu 2005.

Oulun Hiukkavaaran kaavarunkoalueen rakennussuojeluselvitys - Hiukkavaaran kasarmi, Mattila & Palviainen, Oulun kaupungin tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2006.

Oulu varuskuntakapunkina, Oulu varuskuntakaupunkina historiatoimikunta, Pohjan Prikaatin kilta ry

Roudasmaa, Stig, Oulun varuskunnan historia, Scripta Historica VII, Oulun historiaseuran julkaisuja, Tomus VII, Kemi 1981.

kohteen nimi: **Hiukkavaaran kasarmin esikunta H1**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-23-36
kylä/k.osa: Hiukkavaara
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1958, suunniteltu; laajennus 1967
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
H1 esikuntarakennus on rakennettu kahdessa vaiheessa. Rakennuksen vanhin osa edustaa tyypillistä 1950-luvun vaatimatonta arkkitehtuuria. Kivirakenteiset, harjakattoiset ja rapatut rakennuskappaleet on aukotettu pienin aukoin. Vuonna 1967 suunnitellun modernin laajennuksen suuri lasijulkisivu avautuu kasarmin tuloväylälle ja hallitsee rakennuksen kokonaisuutta. 1960-luvulla tehdyn osan arkkitehtuuri on tyylipuhdasta ja siinä on ajalleen tyypillistä erityislaatua. Molemmat osat on suunniteltu Pekka Rajalan arkkitehtitoimistossa. Monet laajennukset tekevät esikuntarakennuksesta kerroksellisen, mutta osin hahmottoman. Väljyyden ja pitkien etäisyyksien vuoksi esikuntarakennus osallistuu vain löyhästi keskusaukion tilan muodostukseen.

historia:
H1 esikunnan ensimmäinen rakennusvaihe suunniteltiin vuonna 1958. Suunnittelija oli arkkitehti Pekka Rajala. Ensimmäisessä vaiheessa rakennettiin pohjois-eteläsuuntainen esikunnan tilat käsittänyt rakennuksen osa ja sitä vasten kohtisuoraan siipi, joka käsitti sotilaskunnan tilat.

Rakennusta laajennettiin vuonna 1967. Laajennuksen suunnitteli Pekka Rajalan arkkitehtitoimisto. Pulpettikattoiseen laajennusosaan suunniteltiin uudet sotilaskodin tilat. Samassa yhteydessä väliosassa olevan vanhan sotilaskodin tiloissa tehtiin muutoksia, joista keskeinen oli leipomotilojen laajennus. Sisätilamuutokset johtivat uusien sisätilojen tarpeista lähteneisiin julkisivumuutoksiin: lisättyyn sisäänkäyntiin eteläpuolelle ja ikkunamuutoksiin pohjoispuolelle. 1960-luvun loppupuolella eteläpuolen pihaa, rakennusmassojen välisellä alueella, aidattiin ja muokattiin kesäoleskeluun sopivammaksi.

Pohjoissivun julkisivuun tehtiin suunnitelmia ikkunamuutoksista vielä vuonna 1992 Holman ja Vuolteenahon toimistossa. Tällä hetkellä rakennusta laajennetaan Arkkitehtitoimisto Vauhtiviiva Oy:n suunnitelman mukaan puolustusvoimien tarpeisiin.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,(T 1960-luvun laajennus)

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Niskala, Kaarina, Oulu varuskuntakapunkina-rakennusten tyylit ja historia, Painotalo Suomenmaa, Oulu 2005.

Oulun Hiukkavaaran kaavarunkoalueen rakennussuojeluselvitys - Hiukkavaaran kasarmi, Mattila & Palviainen, Oulun kaupungin tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2006.

Oulu varuskuntakapunkina, Oulu varuskuntakaupunkina historiatoimikunta, Pohjan Prikaatin kilta ry

Roudasmaa, Stig, Oulun varuskunnan historia, Scripta Historica VII, Oulun historiaseuran julkaisuja, Tomus VII, Kemi 1981.

kohteen nimi: **Hiukkavaaran kasarmin hevostalli ja ajoneuvovarastot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-23-36
kylä/k.osa: Hiukkavaara
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1960, suunniteltu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hevostalli ja ajoneuvovarastot edustavat tyylipuhdasta jälleenrakennuskauden arkkitehtuuria. Ne on suunniteltu Pekka Rajalan arkkitehtitoimistossa vuonna 1960. Rakennustyyppinä 1960-luvun puolustusvoimien hevostalli on Pohjois-Pohjanmaalla harvinainen. Se on Hiukkavaaran kasarmialueen merkittävimpiä rakennuksia.

Hevostalli on harjakattoinen, syvärunkoinen ja kivirakenteinen. Siihen liittyvät ajoneuvokatokset ovat puisia ja lautaverhottuja. Tallin katto on jyrkkäharjainen ja hallitsee rakennuksen julkisivuja. Ajoneuvokatokset on sommiteltu hevostallirakennusta täydentämään siten, että rakennukset yhdessä muodostavat pihapiirin. Hevostallin ja ajoneuvokatosten koko ja muoto ovat ehyessä, mutta jännitteellisessä suhteessa toisiinsa ja julkisivuissa käytetty tummanruskea lauta kokoaa rakennukset intensiivisesti yhteen. Kokonaisuus on mieleenpainuva. Rakennusten arkkitehtuuri on samalla tavalla taaksepäin 1930–1940-luvuille katsovaa ja ehyttä kuin Hiukkavaaran alueen ensimmäisessä kasarmissa. Rakennukset ovat huolto- ja varastoalueen vanhinta osaa.

historia:

Entinen hevostalli ja siihen liittyvät ajoneuvovarastot ovat arkkitehti Pekka Rajalan vuonna 1960 suunnittelemia. Puolustusvoimien luovuttua hevoskannastaan tallin tilat muutettiin toimisto- ja varastotiloiksi ja ajoneuvovarastot täydennettiin ovilla. Muutokset suunniteltiin Pekka Rajalan arkkitehtitoimistossa vuosina 1971 ja 1972. Nykyisen käytön vuoksi rakennukseen on tehty sisätilamuutoksia.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Niskala, Kaarina, Oulu varuskuntakapunkina-rakennusten tyylit ja historia, Painotalo Suomenmaa, Oulu 2005.

Oulun Hiukkavaaran kaavarunkoalueen rakennussuojeluselvitys - Hiukkavaaran kasarmi, Mattila & Palviainen, Oulun kaupungin tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2006.

Oulu varuskuntakapunkina, Oulu varuskuntakaupunkina historiatoimikunta, Pohjan Prikaatin kilta ry

Roudasmaa, Stig, Oulun varuskunnan historia, Scripta Historica VII, Oulun historiaseuran julkaisuja, Tomus VII, Kemi 1981.

kohteen nimi: **Hiukkavaaran kasarmin kasarmi K3**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-23-49
kylä/k.osa: Hiukkavaara
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1955, suunniteltu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
K3 on vanhin Hiukkavaaran kasarmirakennuksista. Vuonna 1955 puolustusministeriössä suunniteltu kasarmi on tyypillinen ja tyylipuhdas jälleenrakennuskauden rakennus. Jyrkkä harjakatto hallitsee järjestelmällisesti aukotettua julkisivua. Kasarmirakennus on tehty perinteisellä kivirakennustekniikalla ja sen vaalea pinta on rapattu ehyeksi ja yhtenäiseksi. Kasarmi poikkeaa selvästi Hiukkavaaran muista kasarmirakennuksista, sillä sen arkkitehtuuri viittaa suunnitteluaikaansa edeltävään aikakauteen 1940-lukuun. Sisätiloissa näkyvät alkuperäiset rakenteet ja yksityiskohdat. Rakennuksen arkkitehtuuri on hyvin säilynyt, eikä rakennukseen ole tehty suuria muutoksia kasarmikäytön loputtua. K3 kasarmirakennus osallistuu keskeisesti keskusaukion tilan muodostukseen. Se on sijoitettu hierarkkisesti tärkeimmäksi aukion laidalle, ja varuskunnan muistomerkki sijaitsee sitä vastapäätä aukion toisella puolella.

historia:
Kasarmi K3 on Hiukkavaaran kasarmeista ensimmäinen. Se suunniteltiin puolustusministeriössä vuonna 1955. Todennäköisesti suunnittelija oli Vilho Noko.

Kasarmiin on tehty 1970-luvulla lvi-teknisiä ja muita käytännöllisiä sisätilamuutoksia ja vuosina 1974–1976 suunniteltu julkisivuihin vaikuttanut muutos. Tuolloin rakennuksen ullakkotiloja otettiin käyttöön. Ullakolle rakennettiin muun muassa liikuntasali. Samassa yhteydessä toteutettiin rakennuksen pohjoispäähän varatieporras ja siihen liittyvät varatieovet. Vuosien 1974–76 muutoksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Pekka Rajala.

Pohjanprikaati lakkautettiin vuonna 1998. Samalla myös rakennusten käyttötarkoitus on muuttunut. Vuonna 2006 kasarmissa sijaitsi varasto- ja toimitiloja, kokoontumis- ja harrastetiloja sekä taiteilijoiden ja käsityöläisten tiloja.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Niskala, Kaarina, Oulu varuskuntakapunkina-rakennusten tyylit ja historia, Painotalo Suomenmaa, Oulu 2005.

Oulun Hiukkavaaran kaavarunkoalueen rakennussuojeluselvitys - Hiukkavaaran kasarmi, Mattila & Palviainen, Oulun kaupungin tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2006.

Oulu varuskuntakapunkina, Oulu varuskuntakaupunkina historiatoimikunta, Pohjan Prikaatin kilta ry

Roudasmaa, Stig, Oulun varuskunnan historia, Scripta Historica VII, Oulun historiaseuran julkaisuja, Tomus VII, Kemi 1981.

kohteen nimi: **Hiukkavaaran kasarmin poliklinikka**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-23-36
kylä/k.osa: Hiukkavaara
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1968, suunniteltu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Poliklinikkarakennuksen arkkitehtuuri on tyylipuhdasta funktionalismia. Se on suunniteltu Pekka Rajalan arkkitehtitoimistossa vuonna 1968. Rakennus on ympäristökokonaisuudessaan ainutlaatuinen, sillä sen tyyli ja alkuperäistä käyttötarkoitusta tukeva sijoitus poikkeavat keskusaukion ympärillä olevista rakennuksista.

Kivirakenteisen, roiskerapatun ja osin maalatun rakennuksen julkisivut ilmentävät alkuperäistä käyttötarkoitusta: pääjulkisivu avautuu vastaanottamaan potilasliikennettä, takajulkisivu paljastaa potilashuoneiden sarjan ja länsipääty on tarkoitettu potilasulkoiluun. Katokset ja muurit rytmittävät pääjulkisivua ja päätyjen aukot on sijoitettu jännitteisesti keskeissommitelman tapaan. Rakennus on säilynyt pieniä sisätilamuutoksia lukuun ottamatta lähes alkuperäisenä.

historia:
H13 poliklinikan on suunnitellut Pekka Rajalan arkkitehtitoimisto vuonna 1968. Vuonna 1998 poliklinikkatoiminnan päätyttyä rakennus siirtyi soittokunnan käyttöön. Tuolloin Arkkitehtitoimisto Holma & Vuolteenaho suunnitteli rakennukseen sisätilamuutoksia.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,S,T

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Niskala, Kaarina, Oulu varuskuntakapunkina-rakennusten tyylit ja historia, Painotalo Suomenmaa, Oulu 2005.

Oulun Hiukkavaaran kaavarunkoalueen rakennussuojeluselvitys - Hiukkavaaran kasarmi, Mattila & Palviainen, Oulun kaupungin tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2006.

Oulu varuskuntakapunkina, Oulu varuskuntakaupunkina historiatoimikunta, Pohjan Prikaatin kilta ry

Roudasmaa, Stig, Oulun varuskunnan historia, Scripta Historica VII, Oulun historiaseuran julkaisuja, Tomus VII, Kemi 1981.

kohteen nimi: **Hiukkavaaran kasarmit K1, K2, K4 ja K5**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-23-(36 ja 49)
kylä/k.osa: Hiukkavaara
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: suunniteltu 1958(K1 ja K2) ja 1960-62 (K4 ja K5)
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
Hiukkavaaran kasarmit K1, K2, K4 ja K5 ovat korpivaruskunnille tyypilliseen tapaan tyyliltään 1960-luvun rakennuksia. Ne ovat rakennustyyppeinä verrattain yleisiä, mutta Hiukkavaaran kasarmin kokonaisuuden kannalta merkittäviä. Kasarmeilla K1, K2 ja K5 on oleellinen merkitys keskusaukion tilan muotoutumiselle.

Kasarmien rakentamistapa on perinteinen, mutta rakennusmassan muoto, kattokaltevuus, aukotus ja julkisivujen pintakäsittely ennakoivat ajassaan uusia, elementtitekniikalla tehtyjä rakennuksia. Kattokaltevuus on loivempi kuin ensimmäisessä kasarmissa ja katon harja on sommiteltu epäsymmetriseksi. Massoittelussa on käytetty 1960-luvulla yleistä tapaa porrastaa rakennuksen päätyä katon harjan kohdalta, jolloin pääty näyttää pulpettikattoiselta. Aukotuksen lähtökohtana ovat elementtiaukon kaltaisesti sommitellut, useamman ikkunan kentät. Parhaiten elementtirakentamisen estetiikan tavoittelu ilmenee elementtisaumaa jäljittelevissä vaakasuuntaisissa koristeaiheissa. Sisäänkäyntialueet ovat 1960-luvulle tyypilliseen tapaan olleet pelkistettyjä mutta materiaalivaihtelulla korostettuja. 1990-luvulla toteutetut katokset on tietoisesti sovitettu pelkistettyyn ilmeeseen. Rakennusten arkkitehtuuri on hyvin säilynyt, katosten lisäämisestä huolimatta.

historia:
Kasarmi K1 ja K2 ovat molemmat Pekka Rajalan arkkitehtitoimiston vuonna 1958 suunnittelemia samankokoisia, 300 miehelle tarkoitettuja, kasarmeja. Rakennuksiin on tehty lvi-teknisiä ja muita käytännöllisiä sisätilamuutoksia, kuten K1 kasarmiin 1987 toteutettu arkkitehti J. Hakolan suunnittelema akkuvaraamon ja viestintävaraston sijoitusmuutos. Sisäänkäynteihin on lisätty katokset 1990-luvulla.

Kasarmit K4 ja K5 ovat Pekka Rajalan arkkitehtitoimiston vuonna 1960–1962 suunnittelemia samankokoisia, 400 miehelle tarkoitettuja kasarmeja. Rakennuksiin on tehty samat julkisivuihin vaikuttaneet muutokset kuin kasarmeihin 1 ja 2. Kasarmissa 4 olevissa päävartion tiloissa on tehty sisätilamuutoksia ja pieni päätyjulkisivuun vaikuttanut ikkunamuutos vuonna 1992. Muutoksen suunnitteli Arkkitehtitoimisto Holma & Vuolteenaho.

Pohjanprikaati lakkauttamisen jälkeen rakennusten käyttötarkoitus on muuttunut. Vuonna 2006 kasarmeissa sijaitsi varasto- ja toimitiloja, kokoontumis- ja harrastetiloja sekä taiteilijoiden ja käsityöläisten tiloja.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Niskala, Kaarina, Oulu varuskuntakapunkina-rakennusten tyylit ja historia, Painotalo Suomenmaa, Oulu 2005.

Oulun Hiukkavaaran kaavarunkoalueen rakennussuojeluselvitys - Hiukkavaaran kasarmi, Mattila & Palviainen, Oulun kaupungin tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2006.

Oulu varuskuntakapunkina, Oulu varuskuntakaupunkina historiatoimikunta, Pohjan Prikaatin kilta ry

Roudasmaa, Stig, Oulun varuskunnan historia, Scripta Historica VII, Oulun historiaseuran julkaisuja, Tomus VII, Kemi 1981.

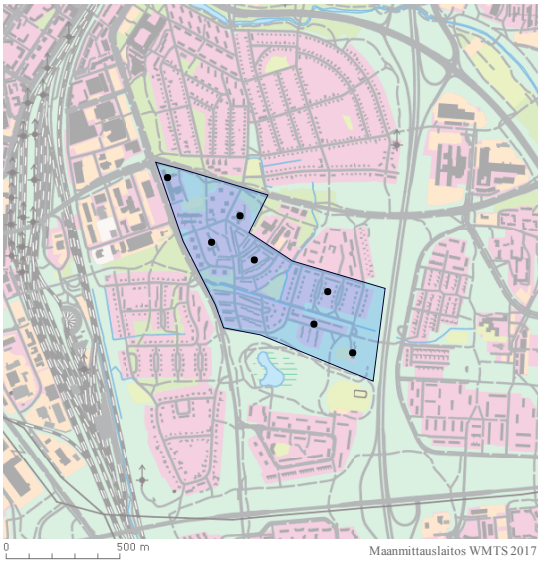

alueen nimi: **Höyhtyä**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Höyhtyä
tyyppi: esikaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
1950-luvun Karjasillan keskikoulu
Höyhtyän jälleenrakennuskauden paritalot
Höyhtyän lastenkoti ja lastentarha
Höyhtyän punatiiliset rivitalot
Höyhtyän selvaakitalot
Karjasillan kirkko
Lintulammen koulu

kuvaus:
Höyhtyä on edustava aluekokonaisuus, jossa julkiset rakennukset ja ominaispiirteensä hyvin säilyttäneet 1950-60-lukujen pari- ja rivitaloalueet yhdistyvät ympäröiviin viheralueisiin. Viheralueista merkittävimmät ovat Sotkapuisto ja Sorsapuisto.

Julkisista rakennuksista merkittävimmät ovat alueen maamerkkinä toimiva vuonna 1963 valmistunut Karjasillan kirkko ja alun perin yksityiseksi keskikouluksi suunniteltu Karjasillan koulu. Kattomuodoltaan ja epäsymmetriseltä kaari-ikkunajaoltaan näyttävän betonirakenteisen kirkon on suunnitellut arkkitehti Kalevi Lankinen. Arkkitehti Osmo Siparin suunnittelema ja vuonna 1957 valmistunut Karjasillan koulu edustaa arkkitehtonisesti ja rakennusteknisesti aikakautensa innovatiivistä rakentamista. Paviljonkikoulun kevytrakenteisissa ulkoseinissä on suuret, lähes yhtenäisen lasiseinän vaikutelmaa luovat ikkunat, ja vain päätyseinät ovat tiilestä.

Alueella sijaitsee myös Lintulammen koulu, joka edustaa jälleenrakennuskaudelle tyypillistä koulurakentamista. Vuonna 1958 valmistunut koulu on arkkitehti Martti Heikuran suunnittelema.

Nykyisin Allinpuiston päiväkotina ja Pajukiven hoitokotina tunnetut rakennukset ovat niin ikään Martti Heikuran suunnittelemia. Suunnitelmat on päivätty Oulun kaupungin rakennustoimistolla Höyhtyän lastenkodin nimellä 1956. Rakennuksen muutossuunnitelmat Pajukiven hoitokodiksi ovat vuodelta 1979. Höyhtyän lastentalo (1963), Allinpuisto, oli Oulun ensimmäinen alun perin lastentarhaksi ja –seimeksi suunniteltu rakennus ja toimii edelleen päiväkotina.

Höyhtyällä sijaitsee laajahko ja hyvin ominaispiirteensä säilyttänyt jälleenrakennuskauden paritaloalue. Talot on rakennettu vuosina 1956-1966. Alueelle tyypillistä ovat katulinjan tuntumassa sijaitsevat tyyppitalojen eri variaatiot ja naapuritalon kanssa symmetriset autotallit pihan takaosassa.

Höyhtyällä sijaitsevissa selvaakitaloissa ilmentyy sotien jälkeisen ajan rakennustapojen ja rakentamistekniikan kehitys. Selvaakialue on hyvin säilynyt ja lajissaan harvinainen. Selvaakitalot on rakennettu vuosina 1957-61 norjalaisen insinööri Selvaagin taloudellisen rakentamisen menetelmiä soveltaen. Useimmat niistä on suunnitellut arkkitehti Uki Heikkinen. Arkkitehti Veijo Kerolan suunnittelemat Koskelotien talot poikkeavat hieman muista julkisivuiltaan.

Höyhtyän punatiiliset rivitalot edustavat 1960-luvulle tyypillistä ja Oulussa paljon käytettyä rivitaloratkaisua, jonka on suunnitellut arkkitehti Veijo Kerola.

historia:
Höyhtyän ensimmäinen asemakaava vuodelta 1955 on Niilo Mattilan laatima. Alueelle on tehty useita asemakaavan muutoksia vuosina 1956 - 2007. Alueen rakentaminen on osa sotien jälkeistä Oulun yhdyskuntarakenteen laajentumisvaihetta.

suojelutilanne:
-

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa II. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Rakennussuojelutyöryhmä, 2001.

Hanhitie 13, Höyhtyä, Oulu Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto A-Studio. Oulun kaupungin tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2011.

Karjasillan yläaste ja lukio, RHS. Palviainen/Sipark Oy. Oulun kaupungin tilaliikelaitos, 2008.

Karjasilta - Rakennetun ympäristön inventointi 2014. Oulun kaupunki, asemakaavoitus, 2015.

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Tiivistä ja vihreää, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut (Höyhtyän viheralueet, arvot -osa 1-3)

http://www.ouka.fi/oulu/kaupunkisuunnittelu/hoyhtya

Osmo, Sipari. Karjasillan keskikoulu - Oulu. Arkkitehti 1958/12, s. 195-199.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **1950-luvun Karjasillan keskikoulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-15-1-1
kylä/k.osa: Höyhtyä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1958, 1961, 1966, 1987
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulu;

kuvaus:
Karjasillan vuonna 1958 valmistunut kevytrakenteinen paviljonkikoulu perustuu arkkitehtikilpailun voittaneeseen innovatiiviseen kilpailuehdotukseen. Arkkitehti Osmo Siparin suunnittelema rakennuksen arkkitehtonisena ideana on maksimaalisen ikkunapinta-alan mahdollistava rakenneratkaisu sekä rakennuksen laajennettavuus. Karjasillan koulu on yksikerroksinen, keskikäytäväratkaisuun perustuva paviljonkikoulu, joka tukeutuu Lintulammentiehen. Pihaa rajaavat ruokalan ja liikuntasalin siipirakennukset. Pihan ympärille kiertyvä katos luo miellyttävää mittakaavaa. Loivasti harjakattoisen rakennuksen kate on peltiä, julkisivuja hallitsevat suuret ikkunapinnat. Muuratut päädyt on slammattu. Kokonaisuudesta muodostuu tyylipuhdas 1950-luvun lopun rakennus.

historia:
Keskustassa olevien oppikoulujen täytyttyä ja Oulun lähiöiden rakentuessa syntyi painetta perustaa uusia oppikouluja. Karjasillan keskikoulun toiminta alkoi yhden luokan kokoisena 1954 Rakennusmestariyhdistyksen talon huoneistossa. Seuraavana vuonna koulu muutti Aleksanterintorin koululle viisiluokkaisena. Kaupunki oli varannut koululle tontin Raksilasta, mutta rahoitusvaikeuksien takia hanketta ei päästy edistämään.

Höyhtyältä saatiin uusi tontti ja koulun suunnittelusta päätettiin järjestää suunnittelukilpailu. Koulun suunnittelijaksi valikoitui arkkitehti Osmo Sipari. Voittajaehdotuksen ratkaisua tuki taloudellinen ratkaisu ja helposti toteutettavissa oleva laajennettavuus.

Ensimmäisen vaiheen koulurakennus vihittiin käyttöönsä 19.11.1958. Tavoitteena ollut lukion perustaminen mahdollistui kun rakennusta laajennettiin vuonna 1961. Koulun nimi muuttui Karjasillan keskikouluksi. Seuraava laajennus valmistui vuonna 1966 Suunnittelu Oy E.Niemelän suunnitelmien mukaan. Peruskouluun siirryttäessä vuonna 1974 koulua remontointiin. Vuonna 1985 peruskorjauksen yhteydessä koululle rakennettiin uusi liikuntasali.

Karjasillan koulu siirrettiin Kastellin monitoimitaloon vuonna 2014 ja koulu on siitä lähtien toiminut Pohjankartanon koulun väistötilana.

suojelutilanne:
ei suojeltu

arviointi:
MRKY2015: R,T

lähteet:
PAINETUT LÄHTEET
Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Hautala, Kustaa: Oulun kaupungin historia III 1809-1856. Oulun kaupunki. Oulu 1975.

Osmo, Sipari. Karjasillan keskikoulu - Oulu. Arkkitehti 1958/12, s. 195-199.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET
http://www.ouka.fi/oulu/pohjankartanon-koulu

Karjasillan koulu 30 vuotta. Juhlatoimikunta 1987.

Karjasillan koulu 50- vuotta. Juhlatoimikunta 2005.

Karjasillan yläaste ja lukio- rakennushistoriaselvitys, Arkkitehtitoimisto SIPARK Oy, 2008.

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Höyhtyän jälleenrakennuskauden paritalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-15-
kylä/k.osa: Höyhtyä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1956-1966, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Höyhtyällä sijaitsee laajahko, yhtenäinen jälleerakennuskauden paritaloalue. Alueen rakennukset ovat pääasiassa tyyppitaloja. Rakennuskannan ominaispiirteet ovat säilyneet yksittäisten rakennusten muutoksista huolimatta. Paritalot ovat rakentuneet vuosina 1956-1966 alueen ensimmäisen asemakaavan vahvistuttua vuonna 1955. Aluetta rajaavat Haapanatie, Sorsatie, Kuikkatie ja Hanhitie. Paritalot sijoittuvat rajaavien katujen varrelle, Sorsapuiston ympärille sekä suorakaiteen muotoiselle alueelle, jota jakavat kaksi lenkkikatua. Alueen eteläreunassa oleva Sotkapuisto tuo ilmavuutta ja on merkittävä Höyhtyän kokonaisuuden kannalta.

Ominaista Höyhtyän paritaloille on, että asuintalo muodostaa symmetrisen tai lähessymmetrisen kokonaisuuden. Autotallit sijoittuvat naapuriparitalojen rajalle. Saman paritalon autotallit voivat olla keskenään erilaiset, mutta ovat viereisen autotallin kanssa symmetriset. Kaikki tontit rajautuvat joko puistoalueeseen tai puistomaiseen lenkkikatuun.

historia:

Höyhtyän ensimmäinen asemakaava vuodelta 1955 on Niilo Mattilan laatima.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Höyhtyän lastenkoti ja lastentarha**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-15-12-2
kylä/k.osa: Höyhtyä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1958 ja 1963, valmistuneet
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Höyhtyän lastenkoti ja Höyhtyän lastentalo sijaitsevat vierekkäin Allinpuiston laidalla. Molemmat rakennukset ovat arkkitehti Martti Heikuran suunnittelemia. Höyhtyän lastenkodin suunnitelmat ovat vuodelta 1956. 2-3-kerroksinen rakennus valmistui kaksi vuotta myöhemmin. Arkkitehtuuriltaan lastenkoti edustaa tavanomaista jälleenrakennuskauden kivirakenteista, harjakattoista ja rapattua rakennustyyppiä. Kolmesta toisiinsa liittyvästä suorakaiteen muotoisesta massasta koostuvassa lastenkodissa on aikakaudelle tyypillisiä hienostuneita yksityiskohtia, kuten liuskekiven käyttö sokkelissä ja pääovea ympäröivässä kehyksessä sekä sirot kaiteet. Rakennuksessa on säilynyt alkuperäisiä ovia.

Lastenkodin vieressä sijaitsee Oulun ensimmäinen alun perin lastentarhaksi ja -seimeksi suunniteltu rakennus. Paviljonkimainen lastentalo on arkkitehtuuriltaan arkinen 1960-luvun rakennus. Kaksikerroksista keskiosaa lukuunottamatta rakennus on yksikerroksinen.

historia:

Nykyisin Allinpuiston päiväkotina ja Pajukiven hoitokotina tunnetut rakennukset ovat niin ikään Martti Heikuran suunnittelemia. Suunnitelmat on päivätty Oulun kaupungin rakennustoimistolla Höyhtyän lastenkodin nimellä 1956. Rakennuksen muutossuunnitelmat Pajukiven hoitokodiksi ovat vuodelta 1979. Höyhtyän lastentalo (1963), Allinpuisto, oli Oulun ensimmäinen alun perin lastentarhaksi ja –seimeksi suunniteltu rakennus ja toimii edelleen päiväkotina.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Höyhtyän punatiiliset rivitalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-15-(38-4 ja 39-3)
kylä/k.osa: Höyhtyä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1964-1965, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Höyhtyän punatiiliset rivitalot edustavat 1960-luvulla yleistä punatiilistä rivitalotyyppiä, jossa asuintilat sijoittuvat kahteen kerrokseen ja asuntoon kuuluu lisäksi kellari. Oulussa useilla eri alueilla käytetyn Arava-mitoitetun rivitalotyypin on suunnitellut arkkitehti Veijo Kerola. Porrastetuista massoista koostuvat talot ovat pulpettikattoisia. Höyhtyän rivitaloissa sisääntulo julkisivua on elävöitetty taittamalla punatiiliseinäkkeet kevyesti asuntojen rajalta. Pihoja rajaavat kevyet aidakkeet. Höyhtyän rivitalot sijoittuvat kahteen ryhmään: Lintulammen puiston rinteeseen sijoittuvat maaston mukaan porrastetut talot ja Sotkapuistoa rajaavat pitkät suorat massat.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Höyhtyän selvaakitalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Höyhtyä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1956-1961, valmistuneet
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Höyhtyän selvaakitalot on rakennettu norjalaisen insinööri Selvaagin taloudellisen rakentamisen menetelmiä soveltaen vuosina 1957-61. Useimmat niistä on suunnitellut arkkitehti Uki Heikkinen. Arkkitehti Veijo Kerolan suunnittelemat Koskelotien talot poikkeavat hieman muista julkisivuiltaan. Rakennukset ovat monivärisiksi maalattuja, kaksikerroksisia puurivitaloja. Osa rakennuksista on ryhmitelty väljän korttelipihan ympärille, ja niihin on myöhemmin lisätty pihaovia ja katoksia.

Selvaakitaloissa ilmentyy sotien jälkeisen ajan rakennustapojen ja rakentamistekniikan kehitys. Kohde on lajissaan harvinainen. Selvaakitalojen alue on säilyttänyt olennaiset syntyhistoriaan liittyvät piirteensä, sillä muutokset ovat luontevia. Rakennusryhmä muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden.

historia:
Höyhtyän kaupunginosan ensimmäisen asemakaavan laati Oulun asemakaava-arkkitehti Niilo Mattila. Höyhtyän maa-alueet olivat ennen kaavoitusta pääosin metsää, peltoa ja niittyä.

Asemakaavassa oli nimenomaisesti osoitettu rakennusalaa selvaakitalo -tyyppiselle rakentamiselle kaavamerkinnällä r: ”Rakennusala kaksikerroksista yksinomaan asumiseen käytettävää rakennusta varten, jossa samojen koko rakennusrungon poikki kellarin pohjasta vesikattoon ulottuvien seinien välillä on vain yksi huoneisto omine portaineen, eteisineen ja välittömästi oman ulko-ovensa edustalla sijaitsevine omaan käyttöön erotettuine tontinosineen.”

Selvaakitaloiksi miellettyjä asuinrakennuksia löytyy Suomen kaupungeista Oulun Höyhtyän lisäksi mm. Vaasan Asevelikylästä ja Hietalahdesta, Joensuun Kanervalasta, Kankaanpään Niinisalosta, Kuopion Niiralasta sekä Tampereelta, Kokkolasta ja Pietarsaaresta.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa II. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Rakennussuojelutyöryhmä, 2001.

Oulun Sivakka Oy - Tavitie, Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulun Sivakka Oy, 2014.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Karjasillan kirkko**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-15-4-2
kylä/k.osa: Höyhtyä
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1963, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Karjasillan kirkko sijaitsee liikenteen solmukohdassa Höyhtyän puiston reunalla, ja on maamerkki alueella. Vuonna 1963 valmistunut rakennus edustaa uuden ajan kirkkoarkkitehtuuria. Betonista ja tiilestä rakennetun kirkon on suunnitellut arkkitehti Kalevi Lankinen.

Kirkon katto muodostuu epäsymmetrisistä, peräkkäisistä kaarista, jotka symboloivat elämänkaaria. Kirkon penkkirivit on sijoitettu yhtenäisesti ilman keskikäytävää. Betonista valettu monikulmainen pilarimainen kellotapuli sijaitsee sisääntulopihalla. Alttarin pronssiveistoksen on suunnitellut kuvanveistäjä Essi Renvall. Maamerkkinä toimiva kirkkorakennus on säilyttänyt ominaispiirteensä.

historia:

Karjasillan vuonna 1963 valmistuneen kirkon on suunnitellut arkkitehti Kalevi Lankinen. Kirkkorakennus on peruskorjattu ja laajennettu 1990-luvulla.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Karjasillan kirkko, Arkkitehtuuri ja taide. Oulun ev.lut. seurakunnat. [http://www.oulunseurakunnat.fi/taide] viitattu: 14.1.2015

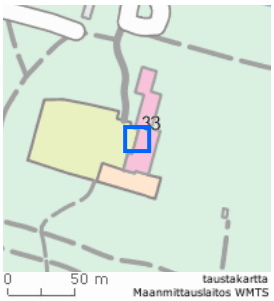

kohteen nimi: **Lintulammen koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-15-42-1
kylä/k.osa: Höyhtyä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1958
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulurakennus;

kuvaus:
Vuonna 1958 valmistuneen Nokelan kansakoulun eli nykyisen Lintulammen koulun on suunnitellut kaupunginarkkitehti Martti Heikura. Koulu suunniteltiin uuden lähiön toiminnalliseksi keskukseksi, ja siihen sisältyivät tilat kirjastolle sekä iltakäyttöä varten omin sisäänkäynnein varustetut kerhotilat. Rakennus on maisemallisesti vaikuttava sijoittuen korkeita mäntyjä kasvavaan rinteeseen. Ympäröivää rakennuskantaa korkeampi rakennus edustaa 1950-luvun alkupuolelle ominaista koulutyyppiä. Heikuran aiemmista koulusuunnitelmista poiketen kivirakenteisen rakennuksen eri osat ovat samansuuntaisia ja porrastuvat maaston myötäisesti. Rapatut julkisivut on koristeltu elementtijakoa tavoittelevilla kuvioilla. Koulu on hyvin säilynyt, esimerkiksi ikkunat ovat alkuperäiset. Pihalla on käytössä myös alkuperäisiä varusteita.

historia:
Lintulammen koulu rakennettiin alun perin vuonna 1958 Nokelan koulu -nimisenä. Sen on suunnitellut kaupunginarkkitehti Martti Heikura. Suunnitelmaan oli sisällytetty sivukirjasto, hammashoitajan ja koululääkärin tilat valohoitohuoneineen sekä iltakäyttöön soveltuvia nuorisolautakunnan kerhotiloja joihin oli omat sisäänkäynnit. Rakennus suunniteltiin lähiön aluekeskukseksi Oulun yhdyskuntarakenteen laajetessa kaakkoon Nokelaan, Höyhtyään ja Lintulaan sekä Kaukovainiolle.

suojelutilanne:
ei suojeltu

arviointi:
MRKY2015: R,M,S

lähteet:
PAINETUT LÄHTEET
Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Huttunen, Pertti: Oulun kaupungin kansakoulu 1874-1974. 2. Osa. Oppivelvollisuuskoulusta peruskouluun 1921-1974. Oulu 1986.

Manninen, Turo: Oulun kaupungin historia VI 1945-1990. Oulun kaupunki. Jyväskylä 1995.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET
http://www.ouka.fi/oulu/lintulammen-koulu

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Malmberg, Jonas: Oulun kaupunginarkkitehti Martti Heikura- puukaupungista Pohjois-Suomen keskukseksi. Taidehistorian Pro gradu- tutkielma. Helsingin yliopisto 2013.

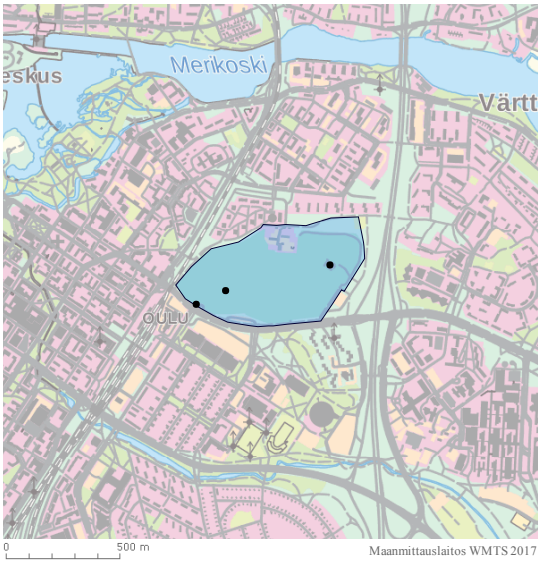

alueen nimi: **Oulun hautausmaa (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: kirkkoympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Hautajaishuoneisto, entinen hautausmaan vahtitupa
Intiön kappeli
Vanha kappeli

kuvaus:
RKY2009
Oulun puistomainen hautausmaa ja sen eriaikaiset osat ilmentävät paitsi muutoksia hautaustavoissa myös puutarhataiteellisissa ja hautamuistomerkkien kauneusihanteissa. Hautausmaan eri aikakausina syntyneet osat erottuvat ympäristön ja muistomerkkien osalta toisistaan.

Oulun hautausmaa sijaitsee Intiön kaupunginosassa lähellä Oulun ydinkeskustaa ja tuomiokirkkoa. Useaan otteeseen laajennetun hautausmaan vanhimman alueen muodostaa sen länsiosa. Hautausmaalla on kaksi kappelia, joista vanhempi edustaa 1920-luvun klassismia. Uuden hautausmaan siunauskappeli- ja krematoriorakennus on 1970-luvulta. Hautausmaan portin vieressä on puinen hautajaishuoneisto, 1880-luvulla rakennettu hautausmaan vahtitupa.

Hautausmaalle on haudattu lukuisia Oulun sivistys-, teollisuus- ja liike-elämään vaikuttaneita henkilöitä ja hautausmaalla on mm. kirkkomaalari Mikael Toppeliuksen, kirjailijoiden Teuvo Pakkalan, Tatu Vaaskiven ja Samuli Paulaharjun hautamuistomerkit. Sankaripatsas "Taistelu on päättynyt" vuodelta 1952 on Oskari Jauhiaisen tekemä. Alueella on myös Oulun diakonissakodin sisarten hauta-alue, jossa on Kalervo Kallion muistomerkki "Hoitavat Kädet" vuodelta 1959.

kuvaus:
MRKY2015:
Oulun hautausmaan hautajaishuoneisto eli entinen vahtitupa on rakennettu vuonna 1915 ja sen on suunnitellut lääninarkkitehti Harald Andersin. 1880-luvulla rakennetun vahtituvan paikalla sijaitsee nykyään hautausmaan vanha kappeli.

Alueella sijaitsee myös paikallisesti merkittävä seurakuntien puutarha- ja kasvihuonerakennus, joka on rakennusinsinööri R. H. Roinisen suunnittelema. 1956 valmistunutta rakennusta on myöhemmin laajennettu ja muutettu useita kertoja. Alun perin rakennukseen kuului kaksi kasvihuonetta, joita yhdisti työ- ja asunto-osa. Kaksikerroksinen tiiliosa liittyy suomalaiseen sodanjälkeiseen arkkitehtuuriin, jossa yhdistyvät perinteinesen klassismin ja funktionalismin piirteet.

historia:
RKY2009
Oulussa päätettiin 1780 varata silloisen kaupungin ulkopuolelta alue hautausmaalle. Kaupungin koon johdosta erillinen hautausmaa-alue oli välttämätön, etenkin kun haluttiin luopua uuteen 1770-luvulla valmistuneeseen kivikirkkoon ja sen pieneen kirkkotarhaan hautaamisesta. Kajaanin tullin takaiselle pellolle perustettu hautausmaa vihittiin käyttöön 1782.

Hautausmaata laajennettiin 1818 ja 1850-luvulla. Jälkimmäisen laajennuksen yhteydessä sinne ryhdyttiin istuttamaan ensi kerran lehtipuita. Edelleen hautausmaata laajennettiin 1878 ja 1908. Hautauskappelia Intiöön ryhdyttiin hankkimaan 1908, mutta kappeli valmistui vasta 1923 lääninarkkitehti O.F. Holmin piirustusten mukaan. Kappelin paikalla sijaitsi aiemmin 1880-luvulla rakennettu hautausmaan vahtitupa. Kappelia laajennettiin 1985. Uusi kappeli ja krematorio valmistui 1973 arkkitehti Seppo Valjuksen suunnittelemana hautausmaan uudelle alueelle.

Hautausmaata ympäröivän kivimuurin rakentaminen aloitettiin 1820 ja sitä on jatkettu aluelaajennusten yhteydessä. Pääportti siirrettiin rautatien alikäytävän rakentamisen johdosta 1920-luvulla alueen lounaiskulmasta nykyiselle paikalleen Kajaanintien varteen.

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S,T,I

lähteet:

Aimo Halila, Oulun kaupungin historia II. 1721 - 1809. Oulu 1953.

Valjus Seppo, Oulun siunauskappeli ja krematorio. Arkkitehti 1972/3 s.56

Kustaa Hautala, Oulun kaupungin historia V. 1918-1945. Oulu 1982.

Samuli Onnela, Oulun hautausmaan vaiheita. Oulun hautausmaa. Oulun evankelisluterilaiset seurakunnat 1982.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Kirsi Schali, Oulun hautausmaat. Jyväskylä 1996.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Heikki Karvosenoja ja Kaarina Niskala, Valosta varjoon - Oulun hautausmaan siunauskappelit. Oulun seurakuntayhtymä 2003.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY2009; Oulun hautausmaa. Museo virasto, 2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1418] viitattu: 27.8.2015

kohteen nimi: **Hautajaishuoneisto, entinen hautausmaan vahtitupa**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-1-1
kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1915, rakennettu
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hautajaishuoneisto rakennettiin vuonna 1915 vahtituvaksi ja haudankaivajan asunnoksi lääninarkkitehti Harald Andersinin suunnitelmien mukaan. Yksikerroksiseen klassismin muotoaiheita sisältävään rakennukseen tehtiin laajennus vuonna 1931. Vuonna 1964 rakennus muutettiin hautajaishuoneistoksi ilman julkisivumuutoksia.

historia:

Hautausmaan aiempi 1880-luvulla rakennettu vahtitupa sijaitsi nykyisen Intiön vanhan siunauskappelin paikalla.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Oulun seurakunnat, Hautajaishuoneisto. Oulun seurakuntayhtymä. [http://www.oulunseurakunnat.fi/hautajaishuoneisto] viitattu: 27.8.2015

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY2009; Oulun hautausmaa. Museo virasto, 2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1418] viitattu: 27.8.2015

kohteen nimi: **Intiön kappeli**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-19-0
kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1973
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun siunauskappelista ja krematoriosta pidettiin vuonna 1970 kutsukilpailu, jonka voitti arkkitehti Seppo Valjus. Vuonna 1973 valmistunut kappeli sijaitsee loivassa rinteessä männikön keskellä. Luonnonkivirouhepintaisista elementeistä ja puhtaaksivaletusta betonista rakennettu kappeli edustaa tyyliltään myöhempää modernismia, jonka muotoaiheiden esikuvat löytyvät 1930-luvun modernismista. Rakennuskokonaisuus koostuu isosta ja pienestä kappelista, uurnakappelista ja krematoriosta sekä näiden vaatimista aputiloista. Saleista aukeaa näkymä sisäpihoille. Kappelia hallitsee voimakas vaakasuora tasakattolinja, jonka yläpuolelle kohoaa suuren kappelin yhdeltä sivultaan viistottu salitila. Betonin eri muodot hallitsevat myös kappelin sisätiloja. Kappelisaleihin tulee ylävalo ja niiden lattia on suurikivistä mosaiikkibetonia. Rakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan myös sisätilojen osalta.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,S,T

lähteet:

Valjus Seppo, Oulun siunauskappeli ja krematorio. Arkkitehti 1972/3 s.56

Samuli Onnela, Oulun hautausmaan vaiheita. Oulun hautausmaa. Oulun evankelisluterilaiset seurakunnat 1982.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Heikki Karvosenoja ja Kaarina Niskala, Valosta varjoon - Oulun hautausmaan siunauskappelit. Oulun seurakuntayhtymä 2003.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY2009; Oulun hautausmaa. Museo virasto, 2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1418] viitattu: 27.8.2015

kohteen nimi: **Vanha kappeli**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-1-8
kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1923, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Intiön vanha siunauskappeli valmistui vuonna 1923. 1920-luvun klassismia edustavan rakennuksen on suunnittellut lääninarkkitehti Otto Ferdinand Holm. Valkeaksi rapatussa tiilirakennuksessa on nähtävissä myös keskiaikaiseen arkkitehtuuriin viittaavia piirteitä. Kappelin sisäänkäyntiä kehystää syvenevä pyörökaarinen portaali. Rakennuksen alkuperäiset tyylipiirteet ovat säilyneet, m sisätilan kalustus on uusittu.

historia:
Hautauskappelia Intiöön ryhdyttiin hankkimaan 1908, mutta kappeli valmistui vasta 1923 lääninarkkitehti O.F. Holmin piirustusten mukaan. Se sijaitsee hautausmaan vanhimmalla alueella. Kappelin paikalla oli aiemmin 1880-luvulla rakennettu hautausmaan vahtitupa. Alun perin suorakaiteen muotoinen kappeli peruskorjattiin ja laajennettiin vuonna 1985.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Heikki Karvosenoja ja Kaarina Niskala, Valosta varjoon - Oulun hautausmaan siunauskappelit. Oulun seurakuntayhtymä 2003.

Samuli Onnela, Oulun hautausmaan vaiheita. Oulun hautausmaa. Oulun evankelisluterilaiset seurakunnat 1982.

Oulun seurakunnat, Hautajaishuoneisto. Oulun seurakuntayhtymä.
[http://www.oulunseurakunnat.fi/hautajaishuoneisto] viitattu: 27.8.2015

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY2009; Oulun hautausmaa. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1418] viitattu: 27.8.2015

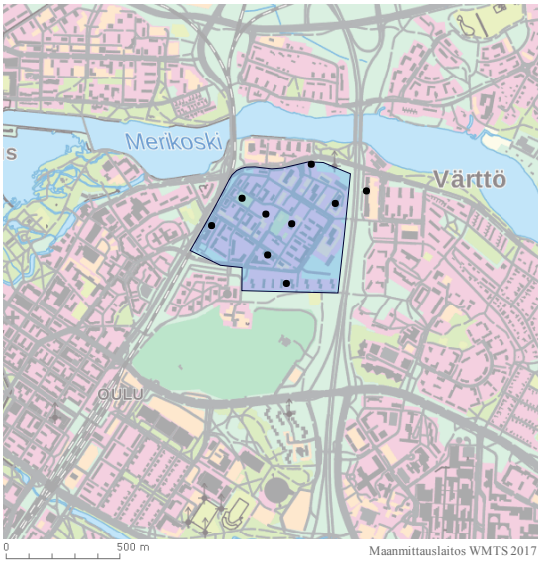

alueen nimi: **Oulun kasarmi**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: laitosympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
1950-60-luvun kivikasarmit
Kasarmin ruokala H14
Kasarmin sotilaskoti H16
Kasarmin tarvikevarastot
Kenttätien 1950-60-lukujen asuinrakennukset
Oulun kasarmin liikuntahalli
Oulun puukasarmialueen muotopuisto
Pesula
Soittola

kuvaus:
Oulun kasarmialue on historiallisesti ja rakennustaiteellisesti merkittävä osa kaupungin ja koko Suomen historiaa. Se edustaa vahvasti kolmea aikakautta tyylisuuntauksineen: 1800-luvun lopun klassistista puuarkkitehtuuria sekä 1950-luvun ja 2000-luvun alun kerrostalorakentamista.

Oulun tarkka-ampujakasarmit eli puukasarmin alue on valtakunnallisesti merkittävä RKY2009 alue. Tyylillisesti yhtenäisellä puukasarmialueella näkyy klassistinen sommittelu sekä rakennuksissa että aluesuunnitelmassa. Alue käsittää pitkälle toistakymmentä tarkka-ampujapataljoonan kasarmiin kuulunutta 1880-luvun puurakennusta. Kasarmialue on rakennuskantansa yhtenäisyyden ja muutoinkin eheän yleiskuvansa puolesta erittäin hyvin säilynyt. Tarkka-ampujakasarmi on Oulun entisen kasarmialueen vanhin osa.

Puukasarmin rakennukset on toteutettu arkkitehti August Bomanin yleisten rakennusten ylihallituksessa tekemien, kaikkia vastaavia kasarmialueita koskevien suunnitelmien mukaan. Rakennukset on ryhmitelty säännöllisen peruskaavan mukaan suorakaiteen muotoisen keskusaukion ympärille. Aukio on istutettu jo alkuaan puistoksi. Klassistisia yksityiskohtia sisältävät rakennukset muodostavat suljettuja pihatiloja. Kasarmeissa on nähtävissä palkistoa kannattavat pilasterit, ja arkkitehtuuri on kurinalaista, selvää ja yksinkertaista.

Puukasarmia pohjois-, itä- ja eteläpuolelta reunustava 1950-60-luvun rakennuskanta on edustava ja maakunnallisesti merkittävä sarja jälleenrakennuskauden kivisiä asuin- ja kasarmikerrostaloja sekä kasarmin muuta rakennuskantaa. Rapatuissa kaksi- ja kolmekerroksisissa kivitaloissa on ajalle tyypillisiä piirteitä sekä kokonaissommittelussa että yksityiskohdissa. Asuintaloissa ja kasarmeissa pitkähkön rakennusrungon limittäminen heijastuu julkisivuihin kaksoispäätyaiheina. Rakennuksia leimaa jälleenrakennuskauden koruttomuus ja yksinkertaisuus. Rakennusten sisätiloja on muutettu moneen otteeseen, mutta julkisivujen muutokset ovat olleet hienovaraisia ja ne ovat säilyneet hahmoltaan lähes alkuperäisen kaltaisina.

Alueen modernein rakennuskanta koostuu 2004 – 2006 rakennetuista kolme- ja nelikerroksisista asuinkerrostaloista, päivittäistavaramyymälän tiloista sekä palvelukotirakennuksesta.

Sekä puu- että kivikasarmit ovat kiinnostava esimerkki siitä, kuinka historiallisten rakennusten käyttötarkoitusta voi muuttaa ja ympäröiviä alueita täydennysrakentaa heikentämättä arvokkaan aluekokonaisuuden ominaispiirteitä.

historia:
Asevelvollisuuslain tultua voimaan Suomessa 1881 perustettiin läänien pääkaupunkeihin kahdeksan tarkka-ampujapataljoonaa. Kasarmien piirustukset laati Julkisten rakennusten ylihallituksessa arkkitehti August Boman. Asunto-, majoitus- ja huoltotilat muodostivat omat kokonaisuutensa, ja istutuksin saatiin aikaan eräänlainen herraskartanomiljöö.

Oulun kaupunginhallitus hyväksyi 1880 silloiseen kaupunkiin nähden mittavan kasarmin paikaksi Intiönmäen. Kasarmin paraatijulkisivu käännettiin länteen Oulujoelle päin. Useimmat rakennuksista rakennettiin veistetyistä hirsistä ja julkisivut laudoitettiin. Kasarmin puiston perustaminen hiekkaiseen maaperään kesti vuosia. Koivuja tuotiin veneellä Laanilan virkatalon mailta. Kulkuyhteyksien järjestämiseksi rakennettiin tie sairaalan sillasta kasarmin portille.

Kasarmialue laajeni tulevaan Pohjantiehen ja Intiönkankaan rinteeseen 1950-luvulla, jolloin alkoi alueen toinen voimakas rakennuskausi. Tuolloin valmistuivat nykyisten Veteraani- ja Viestikatujen neljä kasarmirakennusta (1951 – 54), ruokalan laajennus, pesula Pohjantien itäpuolelle sekä arkkitehti Heidi Vähäkallio-Järvelän suunnittelemat nykyisen Kenttätien asuinkerrostalot (1953 – 1955). 1950-luvulla laajennettiin myös ruokalarakennusta sekä rakennettiin huoltotiloja, mm. pesula pohjantien itäpuolelle.

Puukasarmien peruskorjauksessa 1955 – 63 rakennuksiin muun muassa asennettiin keskuslämmitys. Heikkokuntoiset huoltorakennukset ja sodanaikaiset parakit purettiin. Alueelle rakennettiin korjaamot ja kolme uutta asuinkerrostaloa.

Uusia käyttötarkoituksia varten on 1990- ja 2000-lukujen vaihteessa tehty mittavia muutoksia kasarmialueen rakennusten sisätiloissa. Vuonna 2002 hyväksytyn asemakaavan mukaisesti alueelle on rakennettu kerrostaloja.

Oulun kasarmialueen säilyttämisestä alkuperäisessä asussaan on myönnetty Viisikantapalkinto vuonna 1993 Oulun sotilaspiirin esikunnalle. Vuonna 1998 sotilastoiminta kasarmilla lakkautettiin ja puukasarmi-alue siirtyi Hengitysliitto Heli ry:n omistukseen. Vuodesta 1999 lähtien puukasarmin rakennuksissa on tehty kunnostus-, korjaus- ja muutostöitä, joiden suunnittelusta on vastannut arkkitehtitoimisto Kari Huotari.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa osa I, Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu, Sarja A219.

Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen sivusto,
Museovirasto: www.rky.fi/

Oulu – Arkkitehtuurin opaskartta 2005, Oulun kaupunki, 2005

kohteen nimi: **1950-60-luvun kivikasarmit**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-11-14-2, -13-1, -18-1
kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1951-54
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun kasarmialueen vuosina 1951 – 54 rakennetut kivikasarmit edustavat 1950-luvun puolustusvoimien kasarmirakentamista. Rapatuissa 2-3-kerroksisissa kivitaloissa on ajalle tyypillisiä piirteitä sekä kokonaissommittelussa että yksityiskohdissa. Pitkähkön rakennusrungon limittäminen heijastuu julkisivuihin kaksoispäätyaiheina. Rakennuksia leimaa jälleenrakennuskauden koruttomuus ja yksinkertaisuus. Rakennusten sisätiloja on muutettu moneen otteeseen, mutta julkisivujen muutokset ovat olleet hienovaraisia ja kasarmit ovat säilyneet hahmoltaan rungon ulkopuolisia hissi- ja porrastorneja lukuunottamatta lähes alkuperäisinä.

historia:

Oulun kasarmialue, joka perustettiin alkujaan 1880-luvulla Oulun tarkka-ampujapataljoonaa varten, laajeni 1950-luvulla nykyiseen Pohjantiehen ja Intiönkankaan rinteeseen. Tuolloin valmistuivat nykyisten Veteraani- ja Viestikatujen neljä kasarmirakennusta (1951 – 54), ruokalan laajennus, pesula Pohjantien itäpuolelle sekä arkkitehti Heidi Vähäkallio-Järvelän suunnittelemat nykyisen Kenttätien asuinkerrostalot (1953 – 1955).

1955-63 heikkokuntoiset huoltorakennukset ja sodanaikaiset parakit purettiin. Alueelle rakennettiin korjaamot ja kolme uutta asuinkerrostaloa. Puolustusvoimien toiminnan lakattua kasarmialueella vuonna 1998 on rakennusten käyttötarkoitusten muutosten yhteydessä tehy mittavia muutoksia rakennusten sisätiloihin 1990- ja 2000-lukujen vaihteessa. Rakennuksiin on liitetty myös rungon ulkopuolisia hissi- ja porrastorneja sekä katosrakennelmia.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1733
(13.12.2002)
sr-2

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa osa I, Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu, Sarja A219.

Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen sivusto,
Museovirasto: www.rky.fi/

Oulu – Arkkitehtuurin opaskartta 2005, Oulun kaupunki, 2005

kohteen nimi: **Kasarmin ruokala H14**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-11-7-1
kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1954
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun kasarmin ruokalarakennus koostuu vanhasta 1880-luvulla rakennetusta valtakunnallisesti merkittävästä arttelista ja 1950-luvulla valmistuneesta harjakattoisesta uudisosasta. Näiden väliin jää yhdistävä korkeampi osa. Matala ja kivirakenteinen uudisosa edustaa 1950-luvun kasarmeille tyypillistä arkkitehtuuria. Se on osa Oulun kasarmin 1950-1960-lukujen kerrostumaa.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1733
(13.12.2002)
sr-2

arviointi:

R,H

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu, Sarja A219.

Sutinen, Kimmo. Oulun kasarmialueen historiaa, Rakennusten esittely ja erittely.

kohteen nimi: **Kasarmin sotilaskoti H16**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-11-12-5
kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1957
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun kasarmin sotilaskoti on valmistunut vuonna 1957. Rakennus edustaa tyypillistä 1950-luvun arkkitehtuuria rapattuine julkisvuineen ja loivine harjakattoineen. Ikkunat on sijoitettu järjestelmällisesti rakennuksen kahteen limittyvään massaan. Sotilaskoti ulkoisesti hyvin ominaispiirteensä säilyttänyt osa Oulun kasarmin 1950-luvun kerrostumaa.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1947
(28.03.2008)
sr-2

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu, Sarja A219.

Sutinen, Kimmo. Oulun kasarmialueen historiaa, Rakennusten esittely ja erittely.

kohteen nimi: **Kasarmin tarvikevarastot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-11-8-1
kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1945-1974
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Oulun kasarmialueen tarvikevarastot edustavat 1950-luvun tyypillistä kasarmirakentamista. Suurien hallien julkisivuja jäsentävät nauhamaiset kapeat vaakaikkunat. Rapatut ja loivasti harjakattoiset rakennukset ovat merkittävä osa Oulun kasarmialueen 1950-luvun kerrostumaa. Ne sijaitsevat maisemallisesti tärkeällä paikalla Oulu-Rovaniemi-radan varrella.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu, Sarja A219.

Sutinen, Kimmo. Oulun kasarmialueen historiaa, Rakennusten esittely ja erittely.

kohteen nimi: **Kenttätien 1950-60-lukujen asuinrakennukset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-11-3-(3-7) 564-11-18-
kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1953-63
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun kasarmialueen vuosina 1953-65 rakennetut henkilökunnan asuinkerrostalot edustavat 1950-luvun asuinrakentamista. Tornimaisten rakennusten rivi erottuu maisemassa etäälle. 4-kerroksisissa kivitaloissa on ajalle tyypillisiä piirteitä sekä kokonaissommittelussa että yksityiskohdissa. Keltaiseksi rapattuja julkisivuja jäsentävät vaakasuuntaiset valesaumat ja sokkelit ovat harmaaksi rapattuja niin ikään saumojen jäsentämiä. Pitkähkön rakennusrungon limittäminen heijastuu julkisivuihin kaksoispäätyaiheina. Rakennuksia leimaa jälleenrakennuskauden koruttomuus ja yksinkertaisuus. Julkisivujen muutokset ovat olleet hienovaraisia ja asuinkerrostalot ovat säilyneet hahmoltaan lähes alkuperäisinä. Rakennusten julkisivuihin on toteutettu vuonna 2005 Jorma Pakarin teos Kosken syleilyssä.

historia:

Oulun kasarmialue, joka perustettiin alkujaan 1880-luvulla Oulun tarkka-ampujapataljoonaa varten, laajeni 1950-luvulla nykyiseen Pohjantiehen ja Intiönkankaan rinteeseen. Tuolloin valmistuivat nykyisten Veteraani- ja Viestikatujen neljä kasarmirakennusta (1951 – 54), ruokalan laajennus, pesula Pohjantien itäpuolelle sekä arkkitehti Heidi Vähäkallio-Järvelän suunnittelemat nykyisen Kenttätien asuinkerrostalot (1953 – 1955). Vuosina 1955-63 heikkokuntoiset huoltorakennukset ja sodanaikaiset parakit purettiin. Alueelle rakennettiin korjaamot ja kolme uutta asuinkerrostaloa Kenttätien varteen.

Puolustusvoimien toiminnan lakattua kasarmialueella vuonna 1998 siirtyivät henkilökunnan asuinkerrostalot vuokra-asunnoiksi. 2000-luvulla rakennuksissa on tehty mittavat korjaustyöt ja niiden ullakkotilat on muutettu asunnoiksi.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa osa I, Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu, Sarja A219.

Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen sivusto,
Museovirasto: www.rky.fi/ Oulu – Arkkitehtuurin opaskartta 2005, Oulun kaupunki, 2005

kohteen nimi: **Oulun kasarmin liikuntahalli**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-11-10-2
kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1967, valmistunut
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
Oulun kasarmin liikuntahalli edustaa 1960-luvun pelkistettyä modernismia. Rakennuksessa heijastuvat ajalle tyypilliset ihanteet ja rakennusmateriaalit. Tasakattoinen rakennus on muurattu vaaleista tiilistä. Rakennuksessa sijaitsee liikuntasali ja näyttämö. Salitiloihin valoa saadaan suurista yläikkunoista. Myös aula on valoisa nauhamaisen, suuren ikkunapinnan ansiosta. Rakennuksessa on säilynyt runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia. Ulkoa päin rakennus on lähes alkuperäisessä asussaan. Vuonna 1967 valmistunut rakennus kuuluu Oulun kasarmialueen 1960-luvun kerrostumaan.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu, Sarja A219.

Sutinen, Kimmo. Oulun kasarmialueen historiaa, Rakennusten esittely ja erittely.

kohteen nimi: **Oulun puukasarmialueen muotopuisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-11-7-1
kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: puistot
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Perustettu 1880 -luvulla
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun puukasarmialueen keskeinen puisto on symmetrinen 1800-luvun muotopuisto, jonka ympärille kasarmin rakennukset on sommiteltu. Suorakaiteen muotoinen puisto on yksi Oulun vanhimmista. Puistoa on ympäröinyt hernepensasaita jo vuodesta 1888 lähtien. Siellä kasvaa myös monia erittäin vanhoja puita.

Puiston keskellä on huvimaja ja Ravintola Arttelin puoleisessa päässä muistomerkki. Puistossa on pyritty kasarmialueelle sopivaan muotopuistomaiseen symmetrisyyteen, jonka seurauksena puisto voidaan jakaa kolmeen osaan. Luoteisosa muodostuu puiston reunassa olevan rakennuksen edustapihasta, jota pensasistustukset rajaavat. Muotopuistomainen ilme näkyy parhaiten puiston keskiosassa, esimerkiksi käytävien ja kasvien sijoittelussa. Muotopuiston kolmannen osan muodostaa ravintola Arttelin edusta, joka myöskin on symmetrinen.

historia:

Suomeen rakennettiin 1800 –luvun lopulla kahdeksan tarkk'ampujapataljoonan kasarmialueet, jotka sijoitettiin läänien pääkaupunkeihin. Alueiden suunnittelu annettiin Julkisten rakennusten ylihallituksen 1. arkkitehdille August Bomanille, joka laati vuonna 1879 julkaistut kasarmialueiden tyyppipiirustukset. Tyyppipiirustusten mukaan asunto-, majoitus ja huoltotilat muodostivat omat kokonaisuutensa ja herraskartanomiljöömäiset istutukset tekivät alueesta yhtenäisen.

Oulussa kasarmialueen sijoitukselle ehdotettiin kolme vaihtoehtoa, joista kaupunginhallitus valitsi Intiönmäen, Koskenniskan oluttehtaan ja hautausmaan välisen alueen sen syrjäisen sijainnin ja edullisuuden vuoksi. Ouluun sijoitettiin Suomen 4. tarkk'ampujapataljoona vuonna 1881, kun ensimmäiset kasarmin rakennukset valmistuivat.

Kasarmialueen puiston suunnittelijasta tai rakentajasta ei ole tietoa; puistoa syntyikin vähitellen rakennusten valmistuttua. Puiston alueelle piti tuoda paljon multaa, koska istutukset kuivuivat jatkuvasti karussa hiekkaisessa maassa. Laanilan virkatalon mailta tuotiin koivuja veneellä joen yli ja puistoon rakennettiin 2 pientä huvimajaa sekä keinu lapsia varten. Toisen maailmansodan jälkeen puiston toiseen päähän on lisätty muun muassa kahdesta tykistä koostuva muistomerkki. Puustoa on sittemmin uusittu ja toinen huvimaja sekä keinu poistettu.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1733
(13.12.2002)
Y/s

arviointi:

MRKY2015: H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu, Sarja A219.

Kalleinen, Antti 2006. Oulun Puukasarmialue, muotopuiston kunnostussuunnitelma. Oulun seudun ammattikorkeakoulun opinnäytetyö.

Oulun kaupungin keskusvirasto/ Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä. 1999. Arvokkaita alueita Oulussa, osa I. Oulu: Oulun kaupungin painatuskeskus.

Sirén, Pirjo 2000. Oulun Puukasarmialue. Periaatetasoinen maisemasuunnittelu. Hanke 990460YM. Suunnittelukolmio Oy. Merikosken ammatillinen koulutuskeskus.

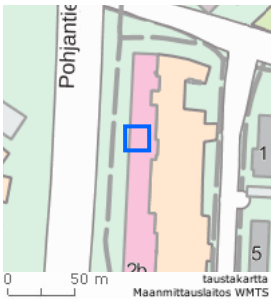

kohteen nimi: **Pesula**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-5-14
kylä/k.osa: Värttö
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1950-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Oulun kasarmialueeseen kuulunut pesularakennus sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Pohjantien varrella. 1950-luvulta peräisin oleva rakennus on kunnostettu myymäläksi ja harraste- ja pajatiloiksi. Rakennuksen ominaispiirteet ovat säilyneet. Pesula on merkittävä osa Oulun kasarmialueen 1950-luvun kerrostumaa.

historia:
Rakennus on kunnostettu 2010-luvulla myymälä ja harraste- /pajatilakäyttöön.

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

kohteen nimi: **Soittola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-11-14-1
kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Soittola eli entinen Oulun kasarmin sotilaskoti on rakennettu 1800-luvun loppupuolella. Puukasarmin aikainen rakennus on alueella ainutlaatuinen, sillä sen ensimmäinen kerros on puhtaaksi muurattua tiiltä ja toinen kerros puurakenteinen. Kasarmintien varrella sijaitsevassa harjakattoisessa rakennuksessa on klassisia tyylipiirteitä. Rakennuksessa on säilynyt alkuperäiset ikkunat ja muutoinkin sen ominaispiirteet ovat säilyneet. Soittola on merkittävä osa Oulun kasarmialuetta.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-2246
(18.12.2015)
sr-20

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu, Sarja A219.

Sutinen, Kimmo. Oulun kasarmialueen historiaa, Rakennusten esittely ja erittely.

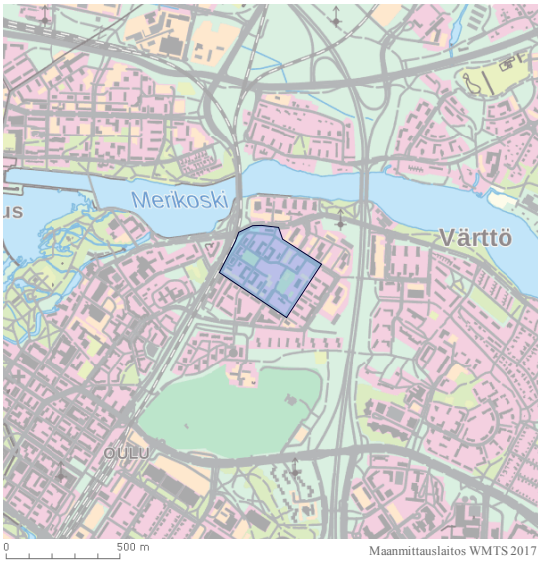

alueen nimi: **Oulun tarkka-ampujakasarmit (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: laitosympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
RKY2009
Oulun tarkka-ampujakasarmin alue käsittää pitkälle toistakymmentä tarkka-ampujapataljoonan kasarmiin kuulunutta 1880-luvun puurakennusta. Kasarmialue on rakennuskantansa yhtenäisyyden ja muutoinkin eheän yleiskuvansa puolesta erittäin hyvin säilynyt. Tarkka-ampujakasarmi on Oulun entisen kasarmialueen vanhin osa.

Rakennukset on toteutettu arkkitehti August Bomanin yleisten rakennusten ylihallituksessa tekemien, kaikkia vastaavia kasarmialueita koskevien suunnitelmien mukaan. Rakennukset on ryhmitelty säännöllisen peruskaavan mukaan suorakaiteen muotoisen keskusaukion ympärille. Aukio on istutettu jo alkuaan puistoksi. Klassistisia yksityiskohtia sisältävät rakennukset muodostavat suljettuja pihatiloja.

historia:
RKY2009
Vuoden 1878 asevelvollisuuslain nojalla Suomeen perustettiin kahdeksan tarkk'ampujapataljoonaa, jotka sijoitettiin läänien pääkaupunkeihin. Oulussa kasarmi sijoitettiin Koskenniskan ja hautausmaan väliselle alueelle Intiönmäen lähelle. Rakentaminen tapahtui 1880-1881. Oulun tarkka-ampujakasarmilla oli alun perin kolmisenkymmentä rakennusta. Alueen viihtyisyyteen panostettiin ja puisto somistettiin mm. huvimajoin.

Kansallisen sotaväen lakkauttamisen jälkeen 1902 kasarmi siirtyi venäläisille joukoille, ensiksi 4. Suomenmaalaisen tarkk'ampujarykmentin pataljoonalle. Elokuussa 1918 kasarmiin sijoittui Kajaanin Sissipataljoona, myöhemmin nimeltään Pohjanmaan Jääkäripataljoona, joka pysyi alueella hajottamiseensa saakka 1934. Tästä eteenpäin talvisotaan saakka kasarmi palveli aluejärjestelmän johdosta perustettuja sotilaslääänin ja sotilaspiirien esikuntia.

Sotien jälkeen vanhan puukasarmin liepeille rakennettiin mm. kasarmirakennuksia ja henkilökunnan asuinkerrostaloja. Lisärakentaminen alueella jatkui parina seuraavanakin vuosikymmenenä. Hiukkavaaran kasarmialueen valmistuttua 1955 kaupunkikasarmi tuli tykistörykmentin käyttöön. Kasarmialueen sotilaskäyttö päättyi 1990-luvun lopulla.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1733
(13.12.2002)
sr-1 kasarmialueen puurakennukset

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:
Oulun kasarmialue, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY2009; Oulun tarkka-ampujakasarmit. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1426] viitattu: 27.8.2015

Stig Roudasmaa, Oulun varuskunnan historia, Scripta historica VII. Kemi 1981.

Kustaa Hautala, Oulun kaupungin historia 1918-1945. Oulu 1982.

Stig Roudasmaa, Pohjan prikaatin historia 1626-1983. Oulu 1984.

J. E. O. Screen, "Suomen sotaväki 1881-1901". Sotahistoriallinen Aikakauskirja 14. 1995.

Ulla-Riitta Kauppi, Tarkkampujapataljoonan kasarmialueet. Muistomerkki, Puusta perinnöksi. Museovirasto 2000.

Kaarina Niskala ja Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Jouko Vahtola (toim.), Oulu varuskuntakaupunkina. Pohjan prikaatin kilta 2005.

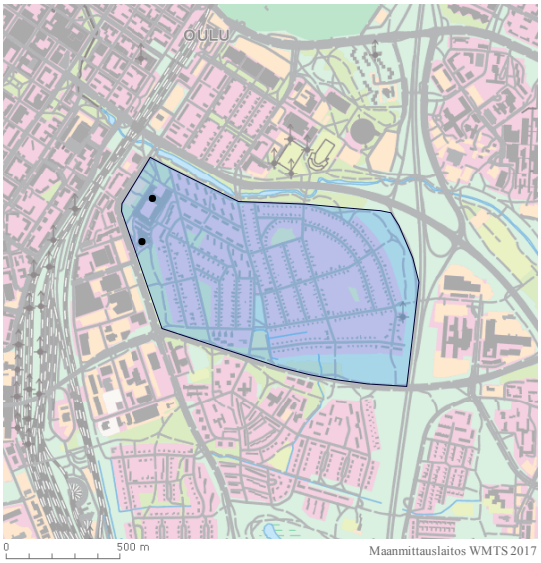

alueen nimi: **Karjasillan jälleenrakennuskauden asuinalue (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Karjasilta
tyyppi: esikaupunkiympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Oulun Musiikkikeskuksen ensimmäinen vaihe
Pohjankartanon koulu

kuvaus:
RKY2009
Karjasillan pientaloalue on poikkeuksellisen laaja ja yhtenäisenä säilynyt jälleenrakennuskauden asuinalue. Karjasilta kuvastaa esimerkillisellä tavalla sodan jälkeistä rakentamisvaihetta ja sen yhtenäiseen kaupunkikuvaan ja funktionaalisuuteen liittyviä arkkitehtuuri-ihanteita.

Karjasilta muodostuu 1940-luvun pientaloista ja alueen luoteiskulmaan sijoittuvasta 1950-1960-luvun kolmikerroksisten ja rapattujen asuinkerrostalojen alueesta. Sodan jälkeen rakennetut pientalot ovat jälleenrakennuskauden tyyppitaloja. Tonteilla on yleensä asuinrakennuksen lisäksi myös vähintään yksi ulkorakennus sekä alun perin kasvimaalle varattua tilaa. Katunäkymiä hallitsevat yhtenäisten rakennusrivien lisäksi kadunvarsiaidat ja runsas kasvillisuus.

Karjasilta rajautuu selkeästi isojen ajoteiden ja Kaupunginojan puistokaistaleen väliin. Suvantokadun kerrostaloilla on maisemallista merkitystä julkisivurivinä Kainuuntien suuntaan. Kaupunginojan läheisyydessä on 1960-1990-luvulla noussut julkisten rakennusten keskittymä.

MRKY2015
Karjasillan alueeseen kuuluvat maakunnallisesti merkittävät Pohjankartanon koulu ja Oulun Musiikkikeskuksen ensimmäinen osa. Pohjankartanon koulun on suunnitellut arkkitehti Kari Virta vuonna 1962 järjestetyn arkkitehtuurikilpailun voittaneen ehdotuksen pohjalta. Konstruktivistista järjestelmäarkkitehtuuria edustava koulu valmistui vuonna 1967. Postmodernin, vuonna 1983 valmistuneen Musiikkikeskuksen on suunnitellut arkkitehti Matti Heikkinen.

historia:
RKY2009
Karjasilta oli ensimmäisiä Oulun keskustan ulkopuolelle kaavoitettuja pientaloalueita. Alueen ensimmäisen kaavan laati arkkitehti Martti Heikura 1944, Oulun ensimmäinen kaupunginarkkitehti 1939-1963. Asuntoaluetta laajennettiin arkkitehti Niilo Mattilan laatimilla asemakaavoilla 1945, 1948 ja 1950.

Karjasillan rakentaminen alkoi jo syksyllä 1940, kun alueelle pystytettiin ensimmäiset noin 50:stä Ruotsin lahjatalosta. Asemakaavan vahvistamisen jälkeen rintamamiehille luovutettiin tontteja, joille alkoi nousta "hartiapankkiperiaatteella" jälleenrakennuskauden tyyppitaloja. Osa tyyppitaloista nousi Martti Heikuran jälleenrakennustoimiston tyyppipiirustuksista muokkaamien suunnitelmien mukaan. Heikura piirsi kaikki Karjasillan puurakenteiset kerrostalot 1945-55. Kerrostaloalue rakennettiin 1950-1960-luvulla.

Pientaloalueelle laadittiin rakentamisohjeet 1980. Karjasillan ominaispiirteistä tehtiin selvityksiä 2001-2003 kaupungin lähiöuudistushankkeessa.

lähteet:
Anja Allas ja Osmo Kettunen. Karjasilta 1940-luvulla rakennettu pientaloalue. Esitutkimus. VTT, rakennuslaboratorio 1975.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Kaarina Niskala ja Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Anu Soikkeli, Jälleenrakennuskauden arjen arvot ajan hampaisssa. Arvot ja korjausrakentaminen. Pohjois-Pohjanmaan korjausrakentamishanke 2003.

Kaisa Hirvaskoski ja Anu Soikkeli, Karjasillan muutosprosessi, korjausten vaikutus alueen yhtenäisyyteen ja identiteettiin. Oulun kaupungin Kaukovainio-Höyhtyä lähiöuudistushanke 2001-2003. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja B 40.

Edla Mäkelä ja Anu Soikkeli, Karjasilta jälleenrakennuskauden pientalojen pihojen kunnostus. Oulun kaupungin Kaukovainio-Höyhtyä lähiöuudistushanke 2001-2003. Oulun yliopisto, arkkitehtuurin osasto 2003.

Ville Tervaoja, Jälleenrakennuskauden pientalo. Laajentaminen ja esteettömyyden parantaminen arkkitehtonista ominaislaatua kadottamatta. Oulun kaupungin Kaukovainio-Höyhtyä lähiöuudistushanke 2001-2003. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja B 43.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Karjasillan jälleenrakennuskauden asuinalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2092] viitattu 18.1.2016

Karjasilta, Rakennetun ympäristön inventointi 2014. Oulun Asemakaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu, Sarja A218. 2014.

kohteen nimi: **Oulun Musiikkikeskuksen ensimmäinen vaihe**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-13-5-2
kylä/k.osa: Karjasilta
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1983, ensimmäinen vaihe, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun Musiikkikeskuksen vuonna 1983 valmistunut ensimmäinen vaihe edustaa 1980-luvun postmodernismia. Rakennus sijaitsee näyttävällä paikalla Leevi Madetojan kadun varrella. Musiikkikeskuksen on suunnitellut arkkitehti Matti Heikkinen. Veistoksellisen rakennuksen julkisivumateriaaleina ovat betoni sekä tummennettu lasi. Sisätiloiltaan rakennus on vaalea ja valoisa. Rakennuksen edustavin osa on juhlava kolmikerroksinen aulatila, jonka kautta on kulku Madetojasaliin. Aulatilan hallitseva elementti on veistoksellinen, valkoinen porras. Aulan seinää koristaa Jukka Mäkelän kookas maalaus Finale. Madetojasalin pinnoissa on käytetty luonnonväristä puuta. Vuonna 1983 valmistunut Musiikkikeskus on säilynyt ulkoisesti ja päätiloiltaan lähes alkuperäisessä asussaan.

historia:

Oulun Musiikkikeskus sijoitettiin Karjasillalle, lähelle Pohjankartanoa, jossa toimivat peruskoulun musiikkiluokat ja Madetojan musiikkilukio. Musiikkikeskuksen ja konservatorion suunnitteli arkkitehti Matti Heikkinen. Salien akustisena asiantuntijana oli Alpo Halme.

Oulun Musiikkikeskus on valmistunut kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa vuonna 1938 valmistui Madetojan sali. Sali on saanut nimensä oululaisen säveltäjän Leevi Madetojan (1887-1947) mukaan. Suomalaisen oopperan isä Leevi Madetoja on säveltänyt muun muassa oopperat Pohjalaisia (1923) ja Juha (1934).

Tulindbergin sali ja Konservatorion tilat valmistuivat Madetojan salin yhteyteen vuonna 1991. Sali on saanut nimensä oululaisen säveltäjän Erik Tulindbergin (1761-1814) mukaan. Tulindberg on ensimmäinen suomalainen taidemusiikin säveltäjä, jonka teoksia on säilynyt.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Oulun Musiikkikeskus, Tilat. Oulun Musiikkikeskus.
[http://www.oulunmusiikkikeskus.fi/jarjestajalle/tilat.html] viitattu: 18.1.2016

kohteen nimi: **Pohjankartanon koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-13-5-4
kylä/k.osa: Karjasilta
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1967
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulu;

kuvaus:
Pohjankartanon koulun on suunnitellut arkkitehti Kari Virta vuonna 1962 järjestetyn arkkitehtuurikilpailun voittaneen ehdotuksen pohjalta. Koulu sijaitsee valtakunnallisesti merkittävällä Karjasillan alueella. Vuonna 1967 valmistunut koulu edustaa konstruktivistista järjestelmäarkkitehtuuria. Sen betonibrutalistisia piirteitä pehmentävät kauniisti hiotut detalit ja tilasarjat. Rakennus on suurelta osaltaan yksikerroksinen, mutta korkeaa aulaa ympäröivät kolmessa kerroksessa luokkatilat. Kaupunkia kohti suuntautuva sisäänvedetty pääsisäänkäynti on rakennukseen liittyvien kirjaston ja juhlasalin reunustamalla aukiolla, jolta alkava tilasarja jatkuu sisäänkäyntiaulan läpi sisäpihan välituntipihalle saakka. Betonisten julkisivujen rikkaasti käsitellyt valumuottipinnat on jätetty näkyviin, ja niiden tekstuuri vaihtelee. Järjestelmällisesti sommitellun julkisivun nauhamaiset aukotukset vaihtelevat tilojen käyttötarkoistuksen mukaisesti.

historia:
Oulun kaupungin suurimpia 1960-luvun rakennushankkita oli Taka-Lyötylle rakennettava koulurakennus. Ajatus koulusta jossa yhdistyisivät kansalaiskoulun ja työväenopiston yhteiset tilat syntyi jo vuonna 1959. Tilaohjeman laadintaa varten käytiin tutustumassa Tampereelle valmistuneeseen monitoimitalo Sampolaan. Rakennuksen suunnittelusta käytiin arkkitehtuurikilpailu jonka voitti Sampolankin suunnitellut arkkitehti Kari Virta Helsingistä vuonna 1962. Kaupungin koulutilojen puutteen takia Nuottasaaren koulun rakentaminen tuli väliin, mutta "Symbioosi" -nimisen voittajaehdotuksen toteutus päästiin aloittamaan viimein vuonna 1965. Pohjankartanoksi nimetty rakennus otettiin kokonaisuudessaan käyttöön vuonna 1967. Monitoimitalo sisälsi koulun, työväenopiston ja sivukirjaston tilat sekä konserttisalin. Koulun eteläpuolelle myöhemmin rakennettu musiikkikeskus ja Pohjankartanon monitoimitalo tukevat toisiaan sekä toiminnallisesti että tilallisesti.

Rakennukseen on tehty peruskorjaus 1994 ja peruskorjaus on meneillään 2015.

suojelutilanne:
ei suojeltu

arviointi:
MRKY2015: R,H,S,T

lähteet:
PAINETUT LÄHTEET
Huttunen, Pertti: Oulun kaupungin kansakoulu 1874-1974. 2. Osa. Oppivelvollisuuskoulusta peruskouluun 1921-1974. Oulu 1986.

Manninen, Turo: Oulun kaupungin historia VI 1945-1990. Oulun kaupunki. Jyväskylä 1995.

Niskala, Kaarina: Tietoa ja tarinoita. Oulun kaupungin kirjastolaitos 130 vuotta. Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. Kalevaprint Oy. 2007.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET
Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

http://www.ouka.fi/oulu/pohjankartanon-koulu

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY2009. Karjasillan jälleenrakennuskauden asuinalue. Museovirasto, 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2092] viitattu 9.10.2015

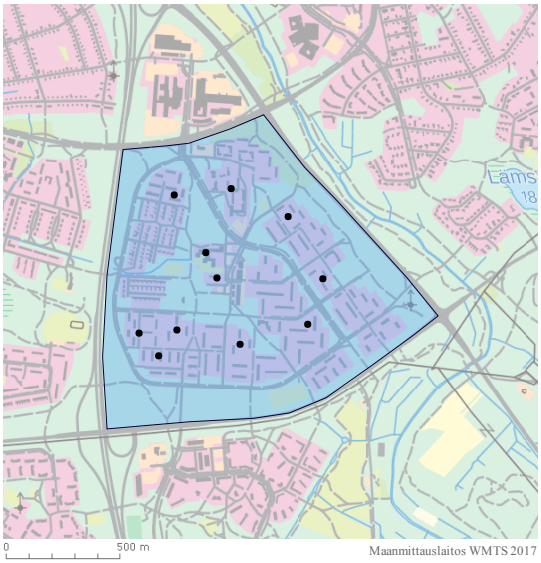

alueen nimi: **Kaukovainion moderni metsälähiö**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Kaukovainio
tyyppi: esikaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
As Oy Kaukovainion Sato ja As Oy Sato-Vainio
As Oy Kotkanpoika, As Oy Helatorni ja As Oy Vaskikotka
Haulitien rivitalot
Hiirosenkoti
Kanahaukantien ja Varpushaukantien kerrostalot (suun. Savolainen&Torvikoski)
Kaukovainion kappeli/seurakuntatalo
Kaukovainion rivitalot
Koulu-kirjasto (ent. Kaukovainion kansakoulu)
Maljatien rivitalot
Tornihaukantien kerrostalot
Tuulihaukantien ja Nuolihaukantien kerrostalot

kuvaus:
Kaukovainio on yksi Oulun ensimmäisistä lähiöistä. Kaukovainio on Otto-Iivari Meurmanin vuonna 1947 ilmestyneessä Asemakaavaopissa esittämän hajakeskitysperiaatteen mukaisesti sijoitettu metsälähiö, jossa asuinkortteleita ja niiden keskellä olevaa palvelukeskusta ja keskuspuistoa kiertää kehämäinen ajoneuvoliikennekatu. Puistojen luonnonmukainen havupuuvaltainen metsä on tärkeä osa Kaukovainion identiteettiä.

Kaukovainion aluesuunnitelman ja vuonna 1965 vahvistetun asemakaavan laati arkkitehti Pentti Ahola. Merkittävimmät asemakaavan muutokset ovat vuosilta 1970 ja 1974. Niissä luovuttiin puhtaasta liikenteen ulkosyöttöideasta.

Kaukovainio on rakennuskannaltaan laaja yhtenäinen alue, joka rakentui pääosaltaan vuosina 1965 - 1974. Lähiöille tyypillisesti Kaukovainiolle suunniteltiin yksittäisten rakennusten sijaan laajempia alueita. Samaa rakennussuunnitelmaa toistettiin usein koko korttelissa tai laajemmalla alueella, jolloin alueista rakentui hyvin yhtenäisiä. Alueen seitsemän- ja kolmikerroksiset kerrostalot, rivi- ja omakotitalot ovat ajankohdalleen tyypillisiä ja laajat alueet ovat säilyttäneet alkuperäiset piirteensä.

Kerrostalorakentaminen edustaa tyypillistä modernia arkkitehtuuria - funktionalististen rakennusihanteiden mukaisesti korttelit ovat avoimia, väljiä ja luonnonläheisesti rakennettuja. Suunnittelijat ovat pääosin oululaisia arkkitehtejä. Risto Harjun suunnittelemat kerrostalot edustavat 1970-luvun laadukasta elementteihin perustuvaa lähiörakentamista. A.E. Talvisaran suunnittelemat Tornihaukantien kerrostalot ovat erittäin hyvin säilyneitä 1970-luvun kerrostaloja. Kaukovainion keskusalueella sijaitsee suuri joukko 1960-luvulla rakennettuja Savolainen & Torvikosken arkkitehtitoimiston suunnittelemia punatiilisiä, pitkiä, kolmikerroksisia lamellitaloja. Kaukovainion keskialueella sijaitsee lisäksi kolme kolmen tornitalon ryhmää, jotka ovat maisemallisesti ja Kaukovainion identiteetin kannalta oleellisia.

Kaukovainiolla on edustettuna usean suunnittelijan rivitalorakentamista. Risto Harjun suunnittelemat Haulitien rivitalot ovat laadukas ja hyvin säilynyt kokonaisuus, jossa ilmenevät 1960-luvun suunnitteluihanteet. Kaukovainion rivitalot edustavat Oulussa paljon käytettyä arkkitehti Veijo Kerolan Arava-mitoituksella suunnittelemaa punatiilistä ja kaksikerroksista rivitalotyyppiä. Kaukovainion rivitalot ovat tyyppinsä edustava ja hyvin säilynyt esimerkki. Paikallisesti merkittäviä ovat Veijo Kerolan suunnittelmat Maljatien rivitalot erityisine räystäsdetaljaineen.

Kaukovainion omakotitaloalue on rakentunut lyhyen ajan kuluessa. Suurin osa rakennuksista on tehty tyyppipiirrosten mukaisesti. Erityisen paljon alueella on Pentti Aholan suunnittelemia tyyppitaloja. Edelleen kohtalaisen yhtenäisellä omakotitaloalueella on rakennuksiin tehty verrattain paljon muutoksia.

Metsälähiössä on myös julkista rakentamista sekä kaupallisia palveluita. Palvelut ovat 1950-luvulla rakennettua Hiirosenkotia lukuunottamatta keskittyneet alueen keskukseen. Paikallisesti merkittäviä ovat Kaukovainion koulu, kappeli ja ostoskeskus. Maakunnallisesti merkittävä Hiirosenkoti oli aikanaan edistyksellinen uutta toimintatapaa edustava vanhainkoti.

historia:
Yleiskaavat 1952 ja 1960
Ensimmäisen kerran Kaukovainio esiintyy arkkitehti Otto-Iivari Meurmanin ja arkkitehti Aarne Ervin laatimassa

Oulun yleiskaavassa vuonna 1952. Kaavassa suunniteltiin Oulun ensimmäiset lähiöt. Lähiöalueet hajasijoitettiin suhteellisen kauas keskustasta. Kaava jakoi Oulun kolmeen asumakuntaan", asutuskeskittymään, joista itäiseen suunniteltiin kaksi uutta asumalähiötä: Kaukovainio ja Nokela. Asumalähiössä ajateltiin olevan oma paikallinen myymäläkeskus, koulu, postitoimisto ja kokoushuone. Yleiskaavassa Kaukovainiolle osoitettu asukastavoite oli 3500 asukasta. Kaavassa Kaukovainio rakentuu lenkkikadun ympärille eikä se ole suunnitelmassa vielä selkeästi ulkosyöttöinen. Poikkimaantien ja Joutsentien sijainti puolestaan todettiin yleiskaavan tarkistuksessa vuonna 1960. Tässä yleiskaavassa asukasmäärä nostettiinn 6000 asukkaaseen ja pohjoispäähän suunniteltiin yleisten rakennusten alue.

Asemakaava 1965
1960-luvun alkupuolella Kaukovainio oli suurimmaksi osaksi metsää. Kaavaalue oli kaupungin ja valtion omistuksessa. Kaukovainion pohjoisosassa sijaitsivat vuonna 1954 rakennettu Hiirosen vanhainkoti sekä vuonna 1953 varattomille suurperheille rakennetut Kultatien vuokratalot.

Vuonna 1965 vahvistettiin arkkitehti Pentti Aholan laatima ensimmäinen Kaukovainion asuinaluetta koskeva asemakaava. Asemakaava mahdollisti omakoti-, rivitalo- ja kerrostaloasuntojen rakentamisen noin 6000 asukkaalle.

Asemakaava perustui ulkosyöttöperiaatteeseen, jonka mukaan alueen keskelle muodostui ajoneuvoliikenteeltä rauhoitettu keskuspuisto. Sen keskelle sijoitettiin liikekeskus sekä muut palvelut, joille johti jalankulkureittejä asuntokortteleista. Julkiset rakennukset avautuivat pihoineen keskuspuistoon. Asuntokortteleiden ympärillä kiersi lenkkikatu, joka muodostui Maakotkantiestä ja Merikotkantiestä. Rengasmaisen kadun ulkopuolelle sijoittuivat ainoastaan Hiirosen vanhainkoti, Kultatien vuokratalot sekä Merikotkantien itäpuolelle Hiirosenkankaalle osoitettu laaja varaus julkista rakentamista varten.

Viheralueet olivat keskeisiä toimintojen erottajia ja virkistysalueita. Puistoihin oli osoitettu urheilu- ja leikkialueita. Asuinkortteleihin sijoittui kerrostaloja, rivitaloja sekä pientaloja. Korttelipihat liittyivät saumattomasti puistoalueisiin. Asemakaavassa oli annettu joitain rakennustapamääräyksiä. Pientalokorttelien tuli olla yksikerroksia, kortteleittain yhtenäisesti suunniteltuja. Rakennettaessa tontin rajaan kiinni tuli julkisivun olla ikkunaton. Kortteleiden 29, 36 ja 40 seitsemänkerroksisten kerrostalojen tuli olla kortteleittain yhtenäisesti suunniteltuja.

Sanomalehti Kaleva kuvaili 3.3.1965 rakennusten sijoittelua seuraavasti: "Kolme seitsemänkerroksista taloryhmää ja kolmikerroksiset talot tulevat muodostamaan alueen etelä- ja länsilaidalla verrattain massiivisen ja voimakkaan vaikutuksen.-- Autojen pysäköintipaikat ja autotallirakennukset sijoitetaan siten, että ajoneuvot jäävät lähimmäksi katualuetta ja tonttien leikki- ja oleskelualueet avautuvat vapaasti länteen tai etelään liittyen keskuspuiston jalankulkuverkostoon."

Täydentävät asemakaavat 1970 ja 1974
Itäosan yleisten rakennusten alue muutettiin asuinkerrostalojen alueeksi asemakaavalla 1970 ja alueen kaakkoisosaan kaavoitettiin kerrostalokortteleita 1974. Kaavat laati kaupungin asemakaavoituksessa arkkitehti Anna-Maria Kantola.

Yhtäaikaa vuoden 1970 lisäasuntoalueen asemakaavoituksen kanssa neljän eri rakentajaa laati rakennussuunnitelmia. Rakennusten sijoittelu, korttelipihojen, pysäköinnin ja katujen suunnittelu tehtiin osaksi kaupungin toimesta ja osaksi kaupungin ohjauksessa. Rakennusten sijoittelulla pyrittiin korostamaan harjannetta ja seitsenkerroksiset rakennukset sijoitettiin koillisrinteen puolelle ja kolmikerroksiset lamellitalot niiden eteen. Korttelit suunniteltiin niin, että jokaiseen korttelin jäi rakennusten rajaama, autoliikenteeltä suojattu pihaalue. Pihatiloista muodostui suljetumpia verrattuna alkuperäiseen kaava-alueeseen. Pihojen aitaaminen alueella kiellettiin ja muut kuin ajoteinä ja pysäköintiin käytettävät alueet määrättiin hoidettavaksi puistomaisessa kunnossa.

Vuoden 1974 asemakaavassa luovuttiin alkuperäisestä liikenteen ulkosyöttöideasta ja osoitettiin uutta rakentamista kehäkadun eteläpuolelle. Korttelien suunnittelussa noudatettiin samoja periaatteita kuin vuoden 1970 kaavassa. Lisäksi kaavamääräys edellytti läpitalon ulottuvia porrashuoneita, jolloin yhteisille pihoille saattoi kulkea taloa kiertämättä.

20.5.1974 hyväksytyssä Kaukovainion eteläosan asemakaavassa Maakotkantien eteläpuolelle osoitettiin uusia asuinkortteleita ja palloilukenttä. Kahdeksan ja kolmikerroksisten kerrostalotonttien autopaikat on sijoitettu pysäköintikentiksi tontin ulkolaitaan katujen vierelle. Kaavassa luotiin kevyenliikenteen väylät Lintulanpolku, Haukanpolku, Suohaukanpolku ja jatkettiin Piekananpolkua alueen ulkopuolelle johtaviksi kevyenliikenteen yhteyksiksi. Lyijytien liittymää siirrettiin. Maakotkantielle osoitettiin kuusi kolmikerroksista kerrostaloa ja Ampuhaukantien eteläpuolelle viisi seitsemänkerroksista kerrostaloa. Talojen pysäköintialueet osoitettiin korttelien ulkolaidoille ja korttelin sisälle tuli yhtenäiset autottomat korttelipihat.

Kaukovainiolla on tehty asemakaavamuutoksia laajempien täydennysalueiden kaavoittamisen jälkeen muun muassa Kaukovainion keskustassa, Kultatien ympäristössä ja Hiirosenkodin ympäristössä.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Kaukovainio, metsälähiön moderni rakennusperintö. Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2010-2011. Rakennussuojelutyöryhmä, Oulun kaupunkisuunnittelu, 2011.

Kaukovainion korjaustapaohjeet. Oulun kaupungin rakennusvalvonta ja
Arkkitehtitoimisto Laatio Oy, 2015.

Kaukovainion maankäytön, liikenteen ja ympäristön yleissuunnitelma.
Plaana Oy, Oulun kaupunki, 2013.

Harju, Risto: Kaukovainion kerrostalot. Artikkeli Arkkitehti-lehdessä 3/1972. Oulun eripainos.

Kantola, Anna-Maria: Kaukovainion asuinalueen suunnittelu. Artikkeli Arkkitehti-lehdessä 3/1972. Oulun eripainos.

Niskala, Kaarina – Olkkonen, Ilpo: Oulun graadi, 350 vuotta asemakaavoitusta. Kirjapaino Kaleva 2002.

Hiirosen rakennushistoriaselvitys. Painamaton selvitys. Ark.toimisto Kari Huotari 8.9.2008

Mikkonen arkkitehdit Oy. Hiirosen koti / talo G, Merikotkantie 5, 90520 Oulu, Rakennushistoriaselvitys. Oulu, 2006.

lähteet:

Asemakaava vahvistettu. 29.5.1970, arkistonumero 541
Galleria Kolmion Rakennushistoriaselvitys, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2006
Kantola, Anna-Maria: Kaukovainion asuinalueen suunnittelu. Artikkeli lehdessä Arkkitehti 3/1972, s. 22

kohteen nimi: **As Oy Kaukovainion Sato ja As Oy Sato-Vainio**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 546-20-36-2
kylä/k.osa: Kaukovainio
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: Talo A (Kaukovainion Haka) v. 1966, talot B (Sato-Vainio) v. 1969 ja talo C (Sato-Vainio) v.1970.
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Kaukovainion Saton ja As Oy Sato-Vainion autokatokset; As Oy Kaukovainion Saton ja As Oy Sato-Vainion lamellitalot; Korttelin 36 (As Oy Kaukovainion Sato ja As Oy Sato-Vainio) piha-alue;

kuvaus:
Kolmen samanalaisen seitsemänkerroksisen valkeaksi maalatuilla betonielementeillä verhoillun lamellitalon ja neljän autokatoksen muodostama pihapiiri sijaitsee Jalohaukantien päässä keskuspuiston vieressä. Samanlaisten korkeiden lamellitalojen muodostaman kokonaisuuden alkuperäinen henki on säilynyt. Isot ikkunat ja parvekkeet on ryhmitelty vaakanauhoiksi puisen ristikon avulla. Kokonaan sisävedetyttyjen parvekkeiden seinät ovat puhtaaksivalettua betonia, jossa muottilautojen kuviointi näkyy.

historia:
Lamellitalot on suunniteltu vuonna 1965 (Keskus-Sato arkkitehdit Tauno Salo ja E.Wegelius, Helsinki) ja toteutettu vuosina 1966. 1969 ja 1970. Talojen ulkoasussa ei ole tapahtunut suuria muutoksia.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Asunnon myynti-ilmoitus http://asunnot.oikotie.fi/myytavat-asunnot/6133727
Asunnon myynti-ilmoitus http://asunnot.oikotie.fi/myytavat-asunnot/6120201
Oulun rakennusvalvonnan piirustusarkisto, korttelia 564-20-36-2 koskevat asiakirjat.

kohteen nimi: **As Oy Kotkanpoika, As Oy Helatorni ja As Oy Vaskikotka**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 546-20-29
kylä/k.osa: Kaukovainio
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1969-1970
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Kotkanpoika, As Oy Helatorni ja As Oy Vaskikotkan autokatos; As Oy Kotkanpoika, As Oy Helatorni ja As Oy Vaskikotkan kerrostalot; Korttelin 29 (As Oy Kotkanpoika, As Oy Helatorni ja As Oy Vaskikotka) piha-alue;

kuvaus:
Kolmen identtisen kerrostalon ryhmä, Vaskitien päässä keskuspuiston laidassa, on säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä hyvin. Arkkitehti Antti Rissasen suunnittelemat talot ovat valmistuneet vuosina 1967-1970. Lamellitaloissa on kaksi porrashuonetta. Talojen julkisivut ovat kapeaa valkoiseksi maalattua betoninauhaelementtiä ja kahi-tiiltä. Kellarin kapeat ikkunat ryhmiteltu nauhamaisesti vaakapaneloinnin avulla, muuten ikkunoiden sommitellussa ei ole käytetty nauharyhmittelyä. Parvekkeet ovat sisäänvedettyjä tai rungon reunassa. Talojen huoneistokoot vaihtelevat eri taloissa sekä eri kerroksissa, vaikka julkisivut ovat samanlaiset. Maanpäällisessä kellarikerroksessa on uima-allasosasto ja yleisiä tiloja sekä isot edustavat tuulikaapit.

historia:
Parvekelasituksen lisäksi muita julkisivua merkittävästi muuttavia korjauksia ei ole tehty.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Asunnon myynti-ilmoitus. http://asunnot.oikotie.fi/myytavat-asunnot/6131169. 15.7.2010
Oulun rakennusvalvonnan piirustusarkisto, korttelia 564-20-29 koskevat asiakirjat.

kohteen nimi: **Haulitien rivitalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-20-26-6
kylä/k.osa: Kaukovainio
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1967
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Haulitien rivitalojen autotallit; As Oy Haulitien rivitalojen rivitalot; Korttelin 26 (As Oy Haulitien rivitalot) piha-alue;

kuvaus:
Haulitien rivitalot käsittää viiden rivitalon muodostaman korttelikokonaisuuden, jossa suojaisat aidatut pihat ja autosuojajärjestelyt ovat ratkaisun ydin. Rivitaloyhtiön rakennusten suunnittelu perustuu Arkkitehtikilpailun voittaneeseen "Meit oli poikia raitilla viis" - nimimerkin ehdotukseen. Talot suunnittelivat arkkitehdit Risto Harju ja Kari Karjalainen.

Autokatokset rajaavat parkkipaikan yksityiseksi. Pihoille pääsee vain korkean lauta-aidan porteista. Viiden talon yhteinen "raitti" on koko korttelin sisääntulo- ja autopaikka-alue. Jokaisella talolla on oma sisääntulopihansa ja edelleen kullakin asunnolla aidattu piha-alueensa. Kiinteistön viisi rivitaloa asettuu sotilaalliseen, joskin melko väljään rivistöön päädyt parkkipaikkaa kohti. Parvekkeet ja pihat aukeavat länteen.

Rakennuksissa on maanpäällinen kellarikerros, jonka suurista ikkunoista on näkymä pihalle. Varsinaiset asuinhuoneet ovat toisessa kerroksessa, maantasokerroksessa on isommissa asunnoissa takkahuone, saunaosasto ja varastotilaa. Haulitien rivitaloissa on matalaperustus, joka alkoi vähitellen tulla tavaksi 1960-luvulla. Rakennusten 1-kerros betonirunkoinen ja välipohja on teräsbetoninen. Tuulettuvat tasakatot ovat saaneet säilyttää alkuperäisen muotonsa.

historia:
Rivitaloyhtiön rakennusten suunnittelu perustuu Arkkitehtikilpailun voittaneeseen "Meit oli poikia raitilla viis" - nimimerkin ehdotukseen. Talot suunnittelivat arkkitehdit Risto Harju ja Kari Karjalainen. Kutsukilpailun järjestivät kaksi pankkia (Sampo ja Oulun seudun osuuspankki), jotka sitten kilpailuttivat urakoitsijat ja myivät valmiit asunnot. Urakoitsija teki rakentamisen jälkeen konkurssin.

Rakennukset poikkesivat alkuperäisessä kaavasta, jossa kortteliin oli osoitettu yksikerroksista rakentamista. Matalaperustus ja maanpäällinen kellari aiheuttivat runsaasti keskustelua rakennuslupavaiheessa ja kortteliin tehtiin sen vuoksi asemakaavamuutos vuonna 1966. 4.8.1966 vahvistetussa asemakaavassa korttelin rakennusoikeutta nostettiin 2500 kerrosneliömetristä 3740 ja rakennusten kerrosluku muutettiin yhdestä kahdeksi. Autokatokset ja julkisivut on korjattu 2000-luvulla alkuperäinen ilme säilyttäen. Asuntojen sisäisiä muutoksia on tehty ja parvekkeet lasitettu.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,T

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Kaukovainio, metsälähiön moderni rakennusperintö. Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2010-2011. Rakennussuojelutyöryhmä, Oulun kaupunkisuunnittelu, 2011.

Asemakaava 4.8.1966. Arkistonro 435

Harju, Risto. Haastettelu 16.9.2010.

Kaleva 20.7.2003: Asuntopuntari. Kaukovainion Haulitiellä tila ei lopu kesken.

Oulun rakennusvalvonnan piirustusarkisto, korttelia 564-20-26-1 koskevat asiakirjat.

Pohjois-Suomen SAFA: Oulun Asuntonäyttely

www.elisanet.fi/arkkitehtitoimisto.harju/

kohteen nimi: **Hiirosenkoti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-20-6-3
kylä/k.osa: Kaukovainio
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952-
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Hiirosenkoti sijaitsee Kaukovainion pohjoisosassa metsäisellä selänteellä ja se on alueen vanhinta rakennettua osaa. Hiirosenkoti on vaaleiden rapattujen satulakattoisten 1950-luvulla valmistuneiden vanhainkotirakennusten kokonaisuus, johon kuuluu myös 1980-luvulla valmistunut hoivakotirakennus. Valmistuessaan vuonna 1954 Hiironen edusti Suomessa ja Pohjoismaissa uutta ajattelutapaa vanhustenhuollossa. Myös 1980-luvun alun Hoivakoti, jonka julkisivua hallitsevat päivähuoneiden luhtikäytävätyyppiset parvekkeet, edustaa rakentamisaikanaan aivan uuden tyyppistä vanhuksille tarkoitettua asumismuotoa.

1950-luvun tiilikattoiset rakennukset on suunnitellut kaupunginarkkitehti Martti Heikura. Ensimmäisen vaiheen kaksikerroksiset rakennukset edustavat tavanomaista aikakauden yksinkertaista arkkitehtuurityyliä, jossa hienovaraiset yksityiskohdat ovat merkittävässä asemassa. Julkisivujen osalta rakennukset ovat säilyttäneet hyvin ominaispiirteensä: esimerkiksi aukotus ja materiaalit ovat säilyneet, samoin hienovaraiset detaljit kuten oviaukkojen puhtaaksimuuratut kehykset, sirot pinnakaiteet ja ikkunoiden smyygit ovat tallella. Sisätilojen ilmeeseen ja pohjaratkaisuun on kohdistunut enemmän muutoksia. Mosaiikkibetoniset ikkunalaudat ja seurusteluhuoneiden takat ovat alkuperäisiä säilyneitä yksityiskohtia. Sisätiloista A-siiven kaunis ja arvokas ruoka/juhlasali sekä porrashuoneet ovat lähes alkuperäisessä asussaan säilyneitä sisätiloja.

Hiirosenkodin rakennettu ympäristö kertoo erinomaisena esimerkkinä aikansa historiallisesta, rakennustaiteellisesta ja yhteiskunnallisesta olosuhdeympäristöstä. Kokonaisuus on pysynyt valmistumisestaan asti vanhainkotikäytössä.

historia:
Vanhainkodin sijoittamisesta metsäiselle selänteelle päätettiin vuonna 1949. Rakennuksista pääosa valmistui 1950-luvulla ja hoivakoti-laajennus vuonna 1984. Hiirosenkodin alueen ensimmäinen vahvistettu asemakaava on Kaukovainion alueen asemakaava 9.4.1965.

Kunnalliskodin valmistelevaan toimikuntaan kuulunut kaupunginarkkitehti Martti Heikura laati kunnalliskodin rakennuspiirustukset vuonna 1951, ja rakentaminen alkoi kaupungin omana työnä lokakuussa 1952. Ensimmäinen rakennusvaihe valmistui keväällä 1954. Vanhainkodin päärakennus sijaitsi mäntymetsää kasvavalla rinnetontilla erillään muusta asutuksesta. Ensimmäisessä rakennusvaiheessa rakennettiin L-mallinen A-siipi, jossa sijaitsivat keittiö ja ruokasali sekä yhdyskäytävän välityksellä siihen liittyvät kolme pohjois-eteläsuuntaista lamellia B-, C- ja D-siivet, joihin vanhukset sijoitettiin.

Jo ensimmäisessä rakennusvaiheessa oli päärakennuksen lisäksi esitetty varauksia useammalle vanhainkodin toimintaa palvelevalle erillisellä rakennukselle. Perheettömien asuntolarakennuksen (G-talon) suunnittelu käynnistyi jo 1952, mutta rakennus valmistui vasta 1956. Suunnittelija oli kaupunginarkkitehti Martti Heikura ja urakoitsijana toimi rakennusliike V.E.Kangas. Samana vuonna valmistui myös perheellisten käyttöön tarkoitettu asuinrakennus (F-talo). Kylmäkellaritilat olivat riittämättömät, joten päärakennuksen pohjoispäätyyn asuinrakennustan viereen rakennettiin keskuskellari vuonna 1954.

Valmistuessaan 1954 Hiironen oli täysin nykyaikainen vanhainkoti ja edusti Suomessa ja Pohjoismaissa uutta ajattelutapaa vanhustenhuollossa. Siirtyminen entisistä "köyhäintaloista" tiloista moderneihin ja toimiviin tiloihin luonnonkauniille metsäkankaalle on ollut Oulun kaupungin vanhustenhuollossa erittäin merkittävä asia.

1960-luvulla asukaspaikoista tuli pula ja henkilökunnan asuinrakennuksen ensimmäinen kerros muutettiin asukasosastoksi hyväkuntoisille vanhuksille. F-talon asunnot muutettiin 1967 vanhusten päivähoidon ja kotipalvelun tiloiksi. 1970-luvulla tontista erotettiin alue Sivakan palvelutaloja varten ja nämä kerrostalot valmistuivat vuonna 1979. 1980-luvulla tehtiin perusparannus- ja muutostöitä, jotka suunnitteli Arkkitehtuuritoimisto Uki Heikkinen.

Hoivakodin suunnittelu käynnistettiin 1981. Hoivakoti oli tarkoitettu vanhuksille, jotka tarvitsivat päivittäisissä toiminnoissaan jatkuvasti vieraan apua, mutta eivät olleet kuitenkaan sairaalapaikan tarpeessa. Hoivakodin suunnitteli Arkkitehtuuritoimisto Uki Heikkinen Oy. Se rakennettiin kaupungin omana työnä ja valmistui vuonna 1984. Uudisosa liittyi yhdyskäytävien välityksellä B- ja D-siipeen. Hoivakodissa oli kussakin kerroksessa 30-paikkainen vuodeosasto, ruokailu- ja päivähuone. Kellarikerroksessa oli jakelukeittiön lisäksi kirjasto ja kerhotila, liikuntatilat sekä varastotiloja. Myös 1980-luvun alun Hoivakoti edustaa rakentamisaikanaan aivan uuden tyyppistä vanhuksille tarkoitettua asumismuotoa.

G-taloon tehtiin laajennus 2007.

Vuonna 2009 hyväksytty asemakaava Hiirosekodin alueella kumoaa aikaisemman 1.1.1972 hyväksytyn asemakaavan. Kaavassa pääkulkuyhteys vanhainkodin alueelle siirtyy Merikotkantien puolelle. Tontin 6 rakennusoikeutta nostettiin 16700k-m2, jolloin alueen täydennysrakentaminen on mahdollista. Vuonna 2010 on valittu palveluntarjoajat (Uki arkkitehdit Oy ja Arkins suunnittelu) Hiirosenkodin peruskorjauksen ja laajennuksen suunnitteluun ja suunnittelu on alkanut.

suojelutilanne:
-

arviointi:

MRKY2015: R,H,S

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Kari Huotari: Hiirosenkodin RHS. Julkaisematon raportti, Oulu 2008.

Asemakaava Hiirosenkodin vanhainkodin alueelle, hyväksytty 14.4. 2009. Arkistonumero 2014.

Asemakaava Hiirosenkodin vanhainkodin alueelle, vahvistettu 31.7.1973. Arkistonumero 611.

Kaukovainio; Metsälähiön moderni rakennusperintö; Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2010-2011. Oulun kaupunkisuunnittelu A198. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2011.

Mikkonen arkkitehdit Oy. Hiirosen koti / talo G, Merikotkantie 5, 90520 Oulu, Rakennushistoriaselvitys. Oulu, 2006.

www.hankintailmoitukset.fi/fi/notice/view/2010-003935/

kohteen nimi:	**Kanahaukantien ja Varpushaukantien kerrostalot (suun. Savolainen&Torvikoski)**
kunta:	Oulu
kiinteistötunnus:	564-20-(38 ja 39)-(1-5)
kylä/k.osa:	Kaukovainio
tyyppi:	asuinrakentaminen
ajoitus:	1945-1974
ajoitusselite:	1966-1970, valmistuneet
arvottaminen:	paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kanahaukantien ja Varpushaukantien kerrostalot on Kaukovainion alkuperäisen asemakaavan mukaan toteutunut kolmikerroksisten pitkänmallisten lamellitalojen alue. Yhtenäisen alueen kaikki rakennukset on suunnitellut arkkitehtitoimisto Savolainen&Torvikoski. Rakennukset ovat valmistuneet vuosina 1966-1970.

Kerrostalojen lisäksi pihapiireihin kuuluu samaan aikaan valmistuneita autotallirakennuksia ja pieniä myöhemmin valmistuneita piharakennuksia. Kaikki lamellitalot ovat kolmikerroksisia, niissä on pääosin maanalainen kellarikerros, punatiiliverhoilu ja osin sisäänvedetyt parvekkeet. Ikkunat on yhdistetty välilevyillä nauhamaisiksi ryhmiksi. Porrashuoneet ovat niukkamittaisia ja rungon reunassa. Niissä joissain on tuuletusparvekkeita ja ikkunoissa pystysäleikköjä tai pystyjakoja. Joissain taloissa lamellit polveilevat tai porrashuone jonkin verran sisäänvedetty. Rakennuksissa on tapahtunut vain pieniä julkisivumuutoksia kuten parvekkeiden etulevyjen ja ulko-ovien vaihtoa. Alueen rakennuksia on keskuspuiston laidalla ja Merikotkantien laidalla, jolloin ne ovat maisemallisesti tärkeitä kehätien ja puiston näkymien rajaajina.

historia:

Arkkitehtitoimisto Savolainen & Torvikoski oli Oulussa 1960- ja 1970-luvulla vaikuttanut toimisto. Toimisto suunnitteli useita asuin-, liike ja toimitilarakennuksia Ouluun. Kaukovainiolla heidän suunnittelemiaan rakennuksia ovat Kanahaukantie 3 ja 1 (As Oy Kananlaulu, As Oy Kotkansiipi), Varpushaukantie 1,2,3,4,5,6 (As Oy Varpushaukantie 1, As Oy Varpushaukka, As Oy Kaukohaukka, As Oy Haukanpesä, As Oy Oulun Palohaukka ja As Oy Kotivarpunen).

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Kaukovainio, metsälähiön moderni rakennusperintö. Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2010-2011. Rakennussuojelutyöryhmä, Oulun kaupunkisuunnittelu, 2011.

kohteen nimi: **Kaukovainion kappeli/seurakuntatalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-20-7-3
kylä/k.osa: Kaukovainio
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1977, tapuli 2000
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kaukovainion kappeli/seurakuntatalo;

kuvaus:
Vuonna 1977 valmistunut Arkkitehtitoimisto Veli Karjalainen suunnittelema kappeli on säilyttänyt alkuperäisen asunsa hyvin. Punatiiliverhoiltu tasakattoinen laatikkomainen kappelirakennus sijaitsee koulun ja nuorisotalon välissä. Seurakuntatalon pääsisäänkäynti on Hiirihaukantielle päin. Sisäänkäynnin edessä on suuri lippa ja vieressä vuonna 2000 rakennettu punatiilinen kellotapuli. Rakennuksen ikkunat ovat ryhmitelty pystynauhoiksi muuten tiiliverhoiltuun julkisivuun. Alumiinikarmisten ikkunoiden ylä- ja alapuolella on alumiinilevyjä. Ikkunoissa on vaakajakoja.

Rakennuksessa on salin lisäksi pienempiä kokoontumistiloja, työtiloja ja keittiö. Huoltotilat ovat kellarissa,muuten tilat ovat yhdessä tasossa. Kerhotiloihin on oma sisäänkäynti pihan puolella. Korkeampi sali on valaistu yläikkunoilla. Tiilimateriaali on näkyvillä väliseinissä sekä lattiassa myös sisätiloissa.

historia:
Kappelirakennus on valmistunut 1977 ja sen pihaan on tehty tiiliverhoiltu kellotapuli 2000. Alkuperäisessä kaavassa kirkon paikka oli osoitettu kortteliin 30 Vaskitien päähän, mutta seurakunta katsoi, ettei alueella tarvittu kirkkoa, vaan mieluummin seurakuntatalo ostoskeskuksen yhteyteen. Kaavamuutos tehtiin 1971.

Rakennuksen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Veli Karjalainen. Kappeli on peruskorjattu 2000, jolloin rakennettiin tapuli, korjattiin julkisivut, uusittiin katoksia ja räystäitä. Vuonna 2002 keskustan parantamisen yhteydessä tehtiin kappelin piha-alueen parannustöitä parkkipaikalla ja lisättiin uudet penkit, pyörätelineet, pihakiveys ja istutuksia (Jaakko Pöyry Infra/Risto Väisänen). Lautarakenteinen jätekatos rakennettiin entisen jäteaitauksen tilalle 2009 (Arkkitehtitoimisto Kari Huotari). Pihan puolen sisäänkäynteihin on tehty valokatteiset katokset.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Kaukovainion keskustan asemakaava vahv. 27.8.1971. Arkistonumero 573.
Oulun rakennusvalvonnan piirustusarkisto, korttelia 564-20-7-3 koskevat asiakirjat.
www.oulunseurakunnat.fi/kaukovainio

kohteen nimi: **Kaukovainion rivitalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-20-24, 564-20-25
kylä/k.osa: Kaukovainio
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1966-1968
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Kaukovainion rivitalot, rivitalot Helatie 1 ja 3; As Oy Kaukovainion rivitalot, rivitalot Helatie 4A ja 4B; As Oy Kaukovainion rivitalot: autotalli; As Oy Kaukovainion rivitalot: autotalli ja yhteistila;

kuvaus:

As Oy Kaukovainion rivitalot ovat punatiiliverhoiltujen kaksi- ja yksikerroksisten rivitalojen sekä autotallien muodostama taloyhtiö, jonka on suunnitellut arkkitehti Veijo Kerola. Rakennuksien alkuperäisiä yksityiskohtia ovat seinien taite, sisäänkäyntien puusäleiköt ja nauhamaisesti sijoitettujen ikkunoiden kuultokäsittely.

historia:

Asuinrakennukset ovat yhtä lukuun ottamatta valmistuneet vuonna 1966. Helatie 4B on valmistunut vuonna 1968. Asuntoihin kuuluu kellarikerros, jonka viimeistelyn taso rakennusvaiheessa vaihteli eri asunnoissa. Osassa sinne oli heti rakennettu saunaosasto ja varastoja, osassa kellari jäi reservitilaksi. Kellareihin on rakennettu sauna-, oleskelu-, askartelu- ja varastotiloja vuosina 1970-1992. Julkisivujen korjaukset ovat olleet säilyttäviä. Vuonna 2010 käynnissä oleva teknisten järjestelmien uusimisen osana on rakennusten päätyjulkisivuhin rakennettu noin 1mx2m pulpettikattoinen ulkoke.

Veijo Kerolan suunnittelemia rivitaloja tehtiin paljon Koskelaan, Rajakylään ja Kempeleeseen. Kerolan suunnittelemat rivitalot olivat usein hyvin niukasti aravasäännösten mukaan mitoitettuja kaksikerroksisia rivitaloja. Esimerkiksi portaat olivat hyvin niukasti mitoitettuja. Rakennustyypille tuli huono maine, ja pitkään kaksikerroksisia rivitaloja vastustettiin ahtaina.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Kaukovainio, metsälähiön moderni rakennusperintö. Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2010-2011. Rakennussuojelutyöryhmä, Oulun kaupunkisuunnittelu, 2011.

Asunnon myynti-ilmoitus. http://asunnot.oikotie.fi/myytavat-asunnot/6114399
Oulun rakennusvalvonnan piirustusarkisto, korttelia 564-20-25 koskevat asiakirjat.
Anna-Maria Kantolan haastattelu 13.9.2010

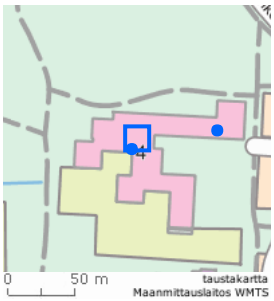

kohteen nimi: **Koulu-kirjasto (ent. Kaukovainion kansakoulu)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-20-7-1
kylä/k.osa: Kaukovainio
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1970, laajennus 2012
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Koulu-kirjasto; Viipalekoulu (purettu);

kuvaus:
Useista tasakattoisista yksi- ja kaksikerroksisista laatikkomaisista massoista koostuva koulu-kirjastorakennus. Tiiliverhoillussa rakennuksessa ikkunat on ryhmitelty vaakaan nauhamaisesti. Sisääkäyntien kohdalla on ikkunaseiniä, lautaverhousta ja kevytrakentaisia katoksia.

Rakennus on tontin pohjoislaidalla ja tontin ympärillä on idässä metsäinen haukkapuisto ja pohjoisessa rakentamaton mäntymetsää kasvava Y-tontti. Koulun karut asfaltoidut piha-alueet ovat rakennuksen eteläpuolella. Tontin koillisnurkassa on pysäköintialue. Pihalla on jonkin verran pensasistutuksia ja leikkivälineitä sekä katukoripallokenttä. Pihaa ympäröi alkuperäinen metalliaita.

Koulun tilat ovat kahdessa kerroksessa. Ensimmäisessä kerroksessa on 14 luokkaa, keittiö, opettajien tilat, voimistelusali ja ruokala. Rakennus on osin kaksikerroksinen. Toisessa kerroksessa on kuusi luokkaa ylä- ja alakoulun tilojen päällä sekä pohjoisen siiven päällä kirjasto ja nuorisotilat. Lisäksi kellarikerroksessa on väestönsuoja, lämpökeskus, varasto ja öljysäiliöt.

historia:
Tontin kaakkoiskulmassa, nykyisellä parkkialueella on ollut viipalekoulu. Pihan viipalekoulua varten haettiin pysyvää rakennuslupaa vuonna 1979. Rakennus on purettu ilmeisesti 1980-luvulla. Koulurakennukseen haettu rakennuslupaa vuonna 1992 sisätilojen muutoksiin (tilojen käyttötarkoitusten muutos, alakatot). Muutokset suunnitteli Marja-Liisa Teppo. Koululle on valmistunut 2010-luvulla uusi kirjasto-osa.

Rakennuksessa on toiminut koulun (kansakoulu, ala-aste) lisäksi neuvola ja hammashoitola. Talossa on lisäksi ollut talonmiehen asunto.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Oulun rakennusvalvonnan piirustusarkisto, korttelia 564-20-7-1 koskevat asiakirjat.
Uuno Laukan kuva-arkisto, Pohjois-Pohjanmaan museo.

kohteen nimi: **Maljatien rivitalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-20-9-1
kylä/k.osa: Kaukovainio
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1968
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Maljatien rivitalojen autotallit (2 kpl); As Oy Maljatien rivitalot - rivitalot (3 kpl); Maljatie 10:n (As Oy Maljatie) piha-alue;

kuvaus:
Kolmen rivitalon ja kahden autotallin muodostama taloyhtiö on Maljatien varrella. Tontti rajoittuu länsipuolelta Kotkapuistoon. Piha on vihreä ja puutarhamainen. Yksityiset pihat aukeavat etelään ja länteen ja ne on aidattu puurakenteisella aidalla sekä pensailla. Autotallit ovat tontin lounaiskulmassa lähinnä Maljatietä. Puurakenteiset jäteaitaukset ovat autotallin päädyssä tien puolella. Tiili- ja lautaverhoilluissa pitkänmallisissa rivitaloissa on pihan puolella hieno kaareva räystäsdetalji. Sama detalji on myös autotallirakennuksissa. Ikkunoissa on poikkeuksellinen listoitus- ja karmidetaljit. Sisäänkäynti ja pihanpuoli ovat sisäänvedettyjä, jolloin muodostuu suojaisia ulkotiloja.

historia:
Rakennukset ovat valmistuneet vuonna 1967 ja ne on suunnitellut arkktehti Veijo Kerola. Rakennukset on muutettu harjakattoisiksi 1982 ja kahteen pihaan on tehty kotamaiset piharakennukset 1990-luvulla. Ulko-ovia on vaihdettu ja päätyasuntojen sisäänkäynteihin on rakennettu lipat. Kerolan suunnittelemat rivitalot olivat usein hyvin niukasti aravasäännösten mukaan mitoitettuja kaksikerroksisia rivitaloja. Esimerkiksi portaat olivat hyvin niukasti mitoitettuja.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Kaukovainio, metsälähiön moderni rakennusperintö. Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2010-2011. Rakennussuojelutyöryhmä, Oulun kaupunkisuunnittelu, 2011.

Oulun rakennusvalvonnan piirustusarkisto, korttelia 564-20-9 koskevat asiakirjat.
Anna-Maria Kantolan haastattelu 13.9.2010.

kohteen nimi: **Tornihaukantien kerrostalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-20-(50-(1-2),51-(2-3)
kylä/k.osa: Kaukovainio
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1971-1973, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tornihaukantien kerrostalot on erinomaisen hyvin alkuperäisen ilmeensä säilyttänyt yhtenäiseen suunnitteluun perustuen rakennettu neljän seitsenkerroksisen talon ja kahden kolmikerroksisen talon ryhmä. Rakennusten muoto on sisäänvedettyjen parvekkeiden ja sileiden julkisivuelementtien takia hyvin selkeä ja veistoksellinen. Vuosina 1971-1973 valmistuneet kerrostalot muodostavat Tornihaukantien varteen yhtenäisen kokonaisuuden. Talot on suunnitellut arkkitehtitoimisto A.E. Talvisara. Kaikkien rakennusten julkisivuissa on käytetty samaa nauhabetonielementtiverhousta ja ikkunavälien panelointia. Myös väritys ja julkisivun sommittelun periaatteet ovat yhtenäiset. Julkisivuelementtien, ikkunoiden ja parvekkeiden nauhamainen sommittelu on tyypillinen piirre aikakauden kerrostaloissa. Parvekkeet ja kellarikerros pihan puolella ovat sisäänvedettyjä. Ulko-ovet ja parvekerakenteet ovat alkuperäisiä.

Rakennusten sijoittelu on sovitettu maastonmuotoihin. Korttelin 50 yhtenäinen puustoinen piha-alue on erityisen vaikuttava esimerkki hyvin hoidetusta korttelipihasta, jossa on Kaukovainiolle tyypillinen männikköalue nurmipohjalla. Alueella toteutuu asemakaavan mukainen suojaisa autoliikenteeltä rauhoitettu piha-alue.

historia:

Lisäasuntoalue suunniteltiin kaupunginkaavoitusosastossa siten, että alueen neljän eri rakentajan toimesta laadittiin samanaikaisesti rakennussuunnitelmia. Massoittelu, korttelipihojen, pysäköinnin ja katujen suunnittelu tehtiin osaksi kaupungin toimesta ja osaksi kaupungin ohjauksessa. Rakennusten sijoittelulla pyrittiin korostamaan harjannetta ja seitsenkerroksiset rakennukset sijoitettiin koillisrinteen puolelle ja kolmikerroksiset lamellitalot niiden eteen. Korttelit suunniteltiin niin, että jokaiseen korttteliin jää rakennusten rajaama, autoliikenteeltä suojattu piha-alue. Kaava hyväksyttiin vuonna 1970.

Alueen rakennukset suunnitteli A.E. Talvisara. Talvisara teki koko Tornihaukantien vartta koskevan aluesuunnitelman, jonka mukaisesti rakennukset valmistuivat vuosina 1971-1973.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Kaukovainio, metsälähiön moderni rakennusperintö. Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2010-2011. Rakennussuojelutyöryhmä, Oulun kaupunkisuunnittelu, 2011.

Asemakaava vahvistettu. 29.5.1970, arkistonumero 541

Kantola, Anna-Maria: Kaukovainion asuinalueen suunnittelu. Artikkeli lehdessä Arkkitehti 3/1972, s. 22

Oulun rakennusvalvonnan piirustusarkisto, korttelia 564-20-50-1 ja -2 koskevat asiakirjat.

kohteen nimi: **Tuulihaukantien ja Nuolihaukantien kerrostalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-20-(52,53,55,57)-
kylä/k.osa: Kaukovainio
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1971-1973, valmistuneet
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Arkkitehti Risto Harjun suunnittelemat Tuulihaukan ja Nuolihaukantien kerrostalot muodostavat yhtenäisen ja edustavan esimerkin 1970-luvun elementtirakenteisesta lähiöiden kerrostalorakentamisesta. Alueen rakentaminen perustuu vuoden 1970 asemakaavamuutokseen. Alueella on kolme talotyyppiä: yksi kolmikerroksista lamelli- ja kaksi erilaista tornitalotyyppiä. Tornitalojen yhteiset laajat piha-alueet jäävät rakennusten keskelle. Kolmikerroksisten lamellitalojen piharatkaisu on poikkeuksellinen: suljettu alue on rajattu varastorakennuksilla molemmista päistä.

Kerrostalot ovat valmistuneet vuosina 1971-1973. Julkisivut ovat maalattuja harjapintaisia betoniruutuelementtejä, joissa on ikkuna elementin keskellä. Parvekkeet ovat erillisissä torneissa ja niiden etulevyt ovat olleet lasikuitupinnoitettua vaneria. Alueella on käytetty kirkkaita perusvärejä tunnusväreinä. Rakennusten alkuperäiset piirteet ovat säilyneet, vaikkakin julkisivuihin on toteutettu muutoksia lähinnä koskien parveketorneja. Tornitalojen pihoilla on alkuperäisiä teräsrakenteisiä autokatoksia.

historia:
Alueen rakentaminen perustuu vuoden 1970 asemakaavamuutokseen. Tuulihaukantien ja Nuolihaukantien kerrostalojen rakennuttaja oli Oulun Sato Oy ja suunnittelija arkkitehti Risto Harju. Alueella on kolme talotyyppiä: yksi kolmikerroksista lamelli- ja kaksi erilaista tornitalotyyppiä. Talot ovat valmistuneet vuosina 1971-1973. Kokonaisuus on valmistumisen aikaan julkaistu Arkkitehti-lehdessä.

Rakennuksiin on tehty julkisivumuutoksia lähinnä koskien parvekeratkaisuja. Myös ikkunoita on vaihdettu.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M,T

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Kaukovainio, metsälähiön moderni rakennusperintö. Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2010-2011. Rakennussuojelutyöryhmä, Oulun kaupunkisuunnittelu, 2011.

Harju, Risto: Kaukovainion kerrostalot. Artikkeli Arkkitehti-lehdessä 3/1972. Oulun eripainos.

Harju, Risto. Haastattelu 16.9.2010.

alueen nimi: **Oulujoen kirkko (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Kirkkokangas
tyyppi: kirkkoympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Oulujoen kirkko
Oulujoen pappila

kuvaus:
RKY2009
Oulujoen kirkko on maamme harvoja jugendtyylisiä hirsikirkkoja.

Kaupungin kaakkoispuolella, Vaalantien ja Oulujoen välisellä Kirkkokankaalla sijaitsevan kirkon lähellä Oulujoen rannalla on myös pappila hyvin säilyneessä kulttuurimaisemassa.

Leveärunkoisen kirkon länsipäätyyn liittyy epäsymmetrisesti sijoitettu suippokattoinen torni. Runkohuonetta matalamman sakariston sivuilla on porrastornimaiset sisäänkäynnit. Kirkkosalin keskiosan välikatto kohoaa lähes katonharjan korkeuteen. Sisäseinät ja sidehirret ovat hirsipinnalla, kiinteä sisustus ja sisäkatto on maalattu valkeiksi. Kuoriseinällä oleva alttarin taustarakennelma sisältää luterilaisesta perinteestä poiketen saarnastuolin ja sen päällä olevat urut.

Oulujoen rannassa olevaan 1899 rakennettuun pappilaan kuuluu päärakennuksen lisäksi kirkkopirtti, talli, vilja-aitta ja riihi. Pappilan 1800-1900-luvun taitteessa istutettu aita muodostuu kuusi- ja koivuistutuksista. Kirkon editse kulkevan maantien toisella puolella olevasta hautausmaasta osa on erotettu sankarihautausmaaksi.

historia:
RKY2009
Oulujoen seurakunta muodostettiin 1904. Arkkitehti Viktor Sucksdorffin piirtämän kirkon piirustukset valmistuivat 1905 ja ne hyväksyttiin Senaatin talousosastolla 1906. Kirkko valmistui 1908. Rakennuspuut saatiin lahjoituksina Oulujokivarren seurakunnilta ja ne kuljetettiin uittamalla rakennuspaikalle.

1950-luvulla uusitun alttarialueen järjestely palautettiin arkkitehti Anna-Maija Putkosen (Ylimaula) suunnittelemassa restauroinnissa 1983-1984.

Oulusta eronnut Oulujoen kunta liitettiin lakkauttamisensa jälkeen 1966 jälleen Ouluun.

lähteet:
Anna-Maija Putkonen, Oulujoen kirkon entistäminen. Arkkitehti 4/1985.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Oulun kaupunki 1986.

On riemu, kun saan tulla; Oulujoen kirkko sata vuotta. toim. Kirsi Schali. Oulujoen seurakunta ja Oulun ev.-lut. seurakunnat, 2008.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Erkki Lämsä, Oulun seudun kirkot. Viestimix 1999.

Antero Tervonen, Oulujokisten sata vuotta. Oulujoki-seura ry, Oulun kaupunki ja seurakunnat 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 147. Oulu 2001.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen kirkko. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4486]

kohteen nimi: **Oulujoen kirkko**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-70-26-1
kylä/k.osa: Kirkkokangas
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1908, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulujoen kirkko on maamme harvoja jugendtyylisiä hirsikirkkoja. Vuonna 1908 valmistuneen hirsirakenteisen kirkon on suunnitellut arkkitehti Victor J. Sucksdorff. Leveärunkoisen kirkon länsipäätyyn liittyy epäsymmetrisesti sijoitettu suippokattoinen torni. Runkohuonetta matalamman sakariston sivuilla on porrastornimaiset sisäänkäynnit. Kirkkosalin keskiosan välikatto kohoaa lähes katonharjan korkeuteen. Sisäseinät ja sidehirret ovat hirsipinnalla, kiinteä sisustus ja sisäkatto on maalattu valkeiksi. Kuoriseinällä oleva alttarin taustarakennelma sisältää luterilaisesta perinteestä poiketen saarnastuolin ja sen päällä olevat urut.

Kirkko sijaitsee kankaalla Oulujoen läheisyydessä. Rakennus on mäntyjen ympäröimä, mutta kirkon vaalea torni kohaa tunnistettavana maamerkkinä puiden latvojen yläpuolelle. Oulujoen kirkko on osa valtakunnallisesti merkittävää Oulujoen kirkon aluetta.

historia:

Oulujoen seurakunta muodostettiin vuonna 1904. Arkkitehti Viktor Sucksdorffin piirtämän kirkon piirustukset valmistuivat vuonna 1905 ja ne hyväksyttiin Senaatin talousosastolla vuonna 1906. Kirkko valmistui vuonna 1908. Rakennuspuut saatiin lahjoituksina Oulujokivarren seurakunnilta ja ne kuljetettiin uittamalla rakennuspaikalle.

1950-luvulla uusitun alttarialueen järjestely palautettiin arkkitehti Anna-Maija Putkosen (Ylimaula) suunnittelemassa restauroinnissa vuosina 1983-1984.

Oulusta aiemmin eronnut Oulujoen kunta liitettiin lakkauttamisensa jälkeen vuonna 1966 Ouluun.

suojelutilanne:

Suojeltu kirkkolain nojalla.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 147. Oulu 2001.

Anna-Maija Putkonen, Oulujoen kirkon entistäminen. Arkkitehti 4/1985.

Antero Tervonen, Oulujokisten sata vuotta. Oulujoki-seura ry, Oulun kaupunki ja seurakunnat 1999.

Erkki Lämsä, Oulun seudun kirkot. Viestimix 1999.

On riemu, kun saan tulla; Oulujoen kirkko sata vuotta. toim. Kirsi Schali. Oulujoen seurakunta ja Oulun ev.-lut. seurakunnat, 2008.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen kirkko. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4486]

kohteen nimi: **Oulujoen pappila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-70-21-1
kylä/k.osa: Kirkkokangas
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1899
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Aitta; Asemapiirros; Pappila; Talli;

kuvaus:
Oulujoen pappila rakennettiin vuonna 1899 rakennusmestari K.A. Wiklundin suunnitelmien mukaan. Pappila edustaa 1890-luvun kertaustyylien aikaista nikkarityyliä. Rakennuksessa on karoliininen pohjaratkaisu. Pappilan pihapiiriin kuuluvat lisäksi kirkkopirtti (1900-luvun alku), talli (1900-luvun taite), vilja-aitta (1907) sekä riihi (1899-1902). Pappilan ulkoiset piirteet ja sisätilat ovat säilyneet. Rakennusta on kunnostettu sen arvot huomioiden ja ennallistaen. Myös pihapiirin muut rakennukset ovat säilyttäneet ominaispiirteensä. Pappilaan peltoaukeiden läpi johtavaa tietä reunustaa komea koivukuja. Aivan Oulujoen rannassa sijaitseva peltojen ympäröimä pappila on osa valtakunnallisesti merkittävää Oulujoen kirkon aluetta.

historia:
Vuonna 1892 voimaan astuneen uuden asetuksen papiston virkataloista takia tuli pahoin rapistuneen kappalaisen virkatalon korjaaminen ajankohtaiseksi. Oulun maaseurakunta rakensi uuden virkatalon joen rannalle rakennusmestari K. A. Wiklundin suunnitelmien mukaan ja piharakennukset rakennusmestari Lillqvistin piirustusten mukaan. Nykyinen päärakennus valmistui vuonna 1899. Pihaa rajaava kirkkopirtti rakennettiin 1900-luvun alkupuolella.

Vuonna 1907 järjestettiin katselmus kappalaisen virkatalon muuttamisesta kirkkoherran virkataloksi. Tapahtuneesta säilyneistä lähteistä käy ilmi pappilan pihapiirin sen aikainen rakennuskanta. Siihen kuului päärakennus, renkituvan, leivintuvan ja maitohuoneen käsittävä rakennus, ruoka-aitta, varastohuone, vaunuliiteri, talli, navetta, keittohuone, sikahuone, rehulato, riihi, lato, lammasnavetta, halkovaja, jyväaitta ja sauna. Yllä luetelluista rakennuksista on jäljellä enää päärakennus, talli, aitta ja riihi.

Ensimmäinen kirkkoherra Erkki Pesonen muutti päärakennukseen 1908. Vuodesta 1908 vuoteen 2006 Oulujoen pappilassa asui seurakunnan kirkkoherroja perheineen. Tämän jälkeen pappilaa on vuokrattu juhlatilakäyttöön seurakuntalaisille.

Pappilan päärakennusta on peruskorjattu vuosina 1979 ja 2014.
Joen rannassa sijaitsee 1960-luvulla valmistunut pyöröhirsinen sauna, jonka suunnittelijana toimi Risto Jämsä.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1472
(22.08.1997)
sr-1 pappila
sr-2 kirkkopirtti

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 147. Oulu 2001.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Oulun kaupunki 1986.

On riemu, kun saan tulla; Oulujoen kirkko sata vuotta. toim. Kirsi Schali. Oulujoen seurakunta ja Oulun ev.-lut. seurakunnat, 2008.

Oulun Yliopisto, Arkkitehtuurin historia II, dokumentointi- ja inventointikurssi. Oulujoen pappila, 2014.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen kirkko. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4486]

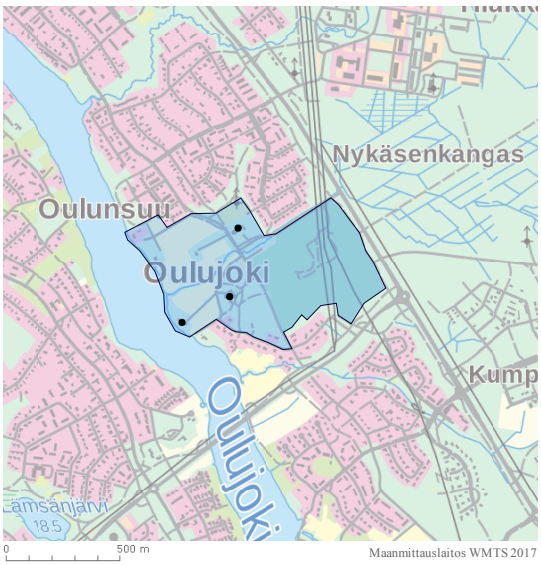

alueen nimi: **Oulujoen kirkon ympäristö**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Kirkkokangas
tyyppi: kirkkoympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Oulujoen kirkko
Oulujoen koulu
Oulujoen pappila

kuvaus:
Oulujoen vuonna 1908 valmistunut jugendtyylinen kirkko sijaitsee alueen keskipisteenä mäntykankaalla, Oulujoen rannan läheisyydessä. Arkkitehti Viktor Sucksdorffin suunnitteleman kirkon torni kohoaa maamerkkinä puiden lomasta ja näkyy etäälle peltoaukeiden ja Oulujoen ylitse. Mäntypuita kasvava hautausmaa sijaitsee Sangintien pohjoispuolella. Kirkon vierestä on erotettu sankarihautausmaa, joka on järjestetty arkkitehti Uki Heikkisen suunnitelmien mukaan vuosina 1948-1949. Oulujoen kirkko on maamme harvoja jugendtyylisiä hirsikirkkoja.

Kirkon läheisyydessä Oulujoen rannalla sijaitsee nikkarityylinen pappila vuodelta 1899. Pappilan pihapiiriin johtaa komea koivukuja, jonka varrella on riihi. Pappilan pihapiirin ja rakennusten ominaispiirteet ovat säilyneet.

Kirkon vieressä Sangintien toisella puolella sijaitseva Oulujoen koulu edustaa jälleenrakennuskauden kivikoulurakentamista. Se valmistui vuonna 1949 insinööri A. Niemelän suunnitelmien mukaan.

Kirkko ja Oulujoen koulu muodostavat harjanteelle entisen Oulujoen kunnan keskuksen, josta avautuvat näkymät peltoaukeiden yli Oulujoelle. Pappilan rakennusryhmä ja alueen länsinurkassa sijaitseva Nykäsen tila ovat maisemallisesti merkittäviä perinteistä rakentamista edustava pihapiirejä Oulujoen varrella. Metsäinen Kirkkokangas luo selkärangan maisemakokonaisuudelle.

historia:
Oulujoen seurakunta muodostettiin vuonna 1904. Arkkitehti Viktor Sucksdorffin suunnittelema kirkko valmistui vuonna 1908. Rakennuspuut saatiin lahjoituksina Oulujokivarren seurakunnilta ja ne kuljetettiin uittamalla rakennuspaikalle. 1950-luvulla uusitun alttarialueen järjestely palautettiin arkkitehti Anna-Maija Putkosen (Ylimaula) suunnittelemassa restauroinnissa vuosina 1983-1984.

Oulujoen pappila rakennettiin 1899 ja kanttorila heti sotien jälkeen.

Oulujoen koulu aloitti toimintansa vuonna 1939 vuokrashuoneissa Iso-Saarelan pirtissä, pappilan kirkkopirtissä ja ajoittain kirkon sakastissa. Sotien jälkeen päästiin puuhaamaan omaa koulurakennusta. Insinööri A. Niemelän Oulujoen kunnan kirkonkylän kouluksi suunnittelema rakennus valmistui vuonna 1949 Rakennusliike Valjuksen rakentamana.

Oulusta eronnut Oulujoen kunta liitettiin lakkauttamisensa jälkeen 1966 jälleen Ouluun.

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:
Anna-Maija Putkonen, Oulujoen kirkon entistäminen. Arkkitehti 4/1985.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Oulun kaupunki 1986.

On riemu, kun saan tulla; Oulujoen kirkko sata vuotta. toim. Kirsi Schali. Oulujoen seurakunta ja Oulun ev.-lut. seurakunnat, 2008.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Erkki Lämsä, Oulun seudun kirkot. Viestimix 1999.

Antero Tervonen, Oulujokisten sata vuotta. Oulujoki-seura ry, Oulun kaupunki ja seurakunnat 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 147. Oulu 2001.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen kirkko. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4486]

kohteen nimi: **Oulujoen kirkko**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-70-26-1
kylä/k.osa: Kirkkokangas
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1908, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Oulujoen kirkko on maamme harvoja jugendtyylisiä hirsikirkkoja. Vuonna 1908 valmistuneen hirsirakenteisen kirkon on suunnitellut arkkitehti Victor J. Sucksdorff. Leveärunkoisen kirkon länsipäätyyn liittyy epäsymmetrisesti sijoitettu suippokattoinen torni. Runkohuonetta matalamman sakariston sivuilla on porrastornimaiset sisäänkäynnit. Kirkkosalin keskiosan välikatto kohoaa lähes katonharjan korkeuteen. Sisäseinät ja sidehirret ovat hirsipinnalla, kiinteä sisustus ja sisäkatto on maalattu valkeiksi. Kuoriseinällä oleva alttarin taustarakennelma sisältää luterilaisesta perinteestä poiketen saarnastuolin ja sen päällä olevat urut.

Kirkko sijaitsee kankaalla Oulujoen läheisyydessä. Rakennus on mäntyjen ympäröimä, mutta kirkon vaalea torni kohaa tunnistettavana maamerkkinä puiden latvojen yläpuolelle. Oulujoen kirkko on osa valtakunnallisesti merkittävää Oulujoen kirkon aluetta.

historia:
Oulujoen seurakunta muodostettiin vuonna 1904. Arkkitehti Viktor Sucksdorffin piirtämän kirkon piirustukset valmistuivat vuonna 1905 ja ne hyväksyttiin Senaatin talousosastolla vuonna 1906. Kirkko valmistui vuonna 1908. Rakennuspuut saatiin lahjoituksina Oulujokivarren seurakunnilta ja ne kuljetettiin uittamalla rakennuspaikalle.

1950-luvulla uusitun alttarialueen järjestely palautettiin arkkitehti Anna-Maija Putkosen (Ylimaula) suunnittelemassa restauroinnissa vuosina 1983-1984.

Oulusta aiemmin eronnut Oulujoen kunta liitettiin lakkauttamisensa jälkeen vuonna 1966 Ouluun.

suojelutilanne:
Suojeltu kirkkolain nojalla.

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 147. Oulu 2001.

Anna-Maija Putkonen, Oulujoen kirkon entistäminen. Arkkitehti 4/1985.

Antero Tervonen, Oulujokisten sata vuotta. Oulujoki-seura ry, Oulun kaupunki ja seurakunnat 1999.

Erkki Lämsä, Oulun seudun kirkot. Viestimix 1999.

On riemu, kun saan tulla; Oulujoen kirkko sata vuotta. toim. Kirsi Schali. Oulujoen seurakunta ja Oulun ev.-lut. seurakunnat, 2008.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen kirkko. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4486]

kohteen nimi: **Oulujoen koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-70-22-1
kylä/k.osa: Kirkkokangas
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1949, 1954, 1989
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulu;

kuvaus:
Oulujoen kunnan kirkonkylälle, kirkon naapuriin vuonna 1949 valmistunut koulu. Koulun vanhin osa on insnööri A. Niemelän suunnittelema ja vuoden 1954 laajennusosa on kouluhallituksen yliarkkitehti Enkovaaran käsialaa. Kahdesta rakennuksesta ja niiden väliin jäävästä käytävästä koostuva rakennus edustaa jälleenrakennusaikakauden tyypillistä koulurakennusarkkitehtuuria ja on verrattain hyvin säilyttänyt alkuperäisen luonteensa.

historia:
Oulujoen koulu aloitti toimintansa vuonna 1939 vuokrashuoneissa Iso-Saarelan pirtissä, pappilan kirkkopirtissä ja ajoittain kirkon sakastissa. Sotien jälkeen päästiin puuhaamaan omaa koulurakennusta. Insinööri A. Niemelän Oulujoen kunnan kirkonkylän kouluksi suunnittelema rakennus valmistui vuonna 1949 Rakennusliike Valjuksen rakentamana. Tämä ensimmäisen vaiheen rakennus lienee nyt taustalla oleva aumakattoinen, kolmekerroksinen, kaksiosainen rakennus. Massojen korkeudesta ja ikkunoiden koosta päätellen korkeammassa osassa sijaitsivat luokat, matalammassa asunnot. Pääsisäänkäyntiä ja porrashuonetta osoittaa korkea ikkuna julkisivussa, sekä koulun eteen, nyt lämpimäksi muutettu katos.

Hiukkavaaran rakentamisen myötä oppilaiden määrä kasvoi niin, että koulua laajennettiin Maaseudun keskusrakennustoimiston kouluhallituksen yliarkkitehti Enkovaaran suunnitelmien mukaan vuonna 1954. Laajennuksena rakennettu koulu levittäytyy suurine ikkunoineen rohkeastipihan levyisenä, kompaktina massana. Rakennuksen takana näkyvät liikuntasalin pystysuuntaiset ikkunat, luokkien järjestelmälliseti sommitellut ikkunat pihan puolelle. Rakennuksia yhdistänyt avokatos on 1989 muutettu lämpimäksi yhdyskäytäväksi. Käytävä asettuu hienovaraisesti olemassa olevaan rakennuskantaan.

suojelutilanne:
ei suojeltu

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
PAINETUT LÄHTEET
Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Rakennussuojelutyöryhmä. Oulun kaupunki, 2001.

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Mäkelä, Sirkka: Koulun ovi auki. Kertomuksia Oulujoen koulusta kansakoulun ajalta. Oulu 1999.

Tervonen, Antero: Oulujokisten sata vuotta. Entisen Oulun maalaiskunnan/ Oulujoen kunnan historia 1865-1964. Oulujoki- seura ry. Oulun kaupunki ja seurakunnat. Oulu 1999.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET
http://www.ouka.fi/oulu/oulujoen-koulu

kohteen nimi: **Oulujoen pappila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-70-21-1
kylä/k.osa: Kirkkokangas
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1899
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Aitta; Asemapiirros; Pappila; Talli;

kuvaus:

Oulujoen pappila rakennettiin vuonna 1899 rakennusmestari K.A. Wiklundin suunnitelmien mukaan. Pappila edustaa 1890-luvun kertaustyylien aikaista nikkarityyliä. Rakennuksessa on karoliininen pohjaratkaisu. Pappilan pihapiiriin kuuluvat lisäksi kirkkopirtti (1900-luvun alku), talli (1900-luvun taite), vilja-aitta (1907) sekä riihi (1899-1902). Pappilan ulkoiset piirteet ja sisätilat ovat säilyneet. Rakennusta on kunnostettu sen arvot huomioiden ja ennallistaen. Myös pihapiirin muut rakennukset ovat säilyttäneet ominaispiirteensä. Pappilaan peltoaukeiden läpi johtavaa tietä reunustaa komea koivukuja. Aivan Oulujoen rannassa sijaitseva peltojen ympäröimä pappila on osa valtakunnallisesti merkittävää Oulujoen kirkon aluetta.

historia:

Vuonna 1892 voimaan astuneen uuden asetuksen papiston virkataloista takia tuli pahoin rapistuneen kappalaisen virkatalon korjaaminen ajankohtaiseksi. Oulun maaseurakunta rakensi uuden virkatalon joen rannalle rakennusmestari K. A. Wiklundin suunnitelmien mukaan ja piharakennukset rakennusmestari Lillqvistin piirustusten mukaan. Nykyinen päärakennus valmistui vuonna 1899. Pihaa rajaava kirkkopirtti rakennettiin 1900-luvun alkupuolella.

Vuonna 1907 järjestettiin katselmus kappalaisen virkatalon muuttamisesta kirkkoherran virkataloksi. Tapahtuneesta säilyneistä lähteistä käy ilmi pappilan pihapiirin sen aikainen rakennuskanta. Siihen kuului päärakennus, renkituvan, leivintuvan ja maitohuoneen käsittävä rakennus, ruoka-aitta, varastohuone, vaunuliiteri, talli, navetta, keittohuone, sikahuone, rehulato, riihi, lato, lammasnavetta, halkovaja, jyväaitta ja sauna. Yllä luetelluista rakennuksista on jäljellä enää päärakennus, talli, aitta ja riihi.

Ensimmäinen kirkkoherra Erkki Pesonen muutti päärakennukseen 1908. Vuodesta 1908 vuoteen 2006 Oulujoen pappilassa asui seurakunnan kirkkoherroja perheineen. Tämän jälkeen pappilaa on vuokrattu juhlatilakäyttöön seurakuntalaisille.

Pappilan päärakennusta on peruskorjattu vuosina 1979 ja 2014.
Joen rannassa sijaitsee 1960-luvulla valmistunut pyöröhirsinen sauna, jonka suunnittelijana toimi Risto Jämsä.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1472
(22.08.1997)
sr-1 pappila
sr-2 kirkkopirtti

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 147. Oulu 2001.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Oulun kaupunki 1986.

On riemu, kun saan tulla; Oulujoen kirkko sata vuotta. toim. Kirsi Schali. Oulujoen seurakunta ja Oulun ev.-lut. seurakunnat, 2008.

Oulun Yliopisto, Arkkitehtuurin historia II, dokumentointi- ja inventointikurssi. Oulujoen pappila, 2014.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen kirkko. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4486]

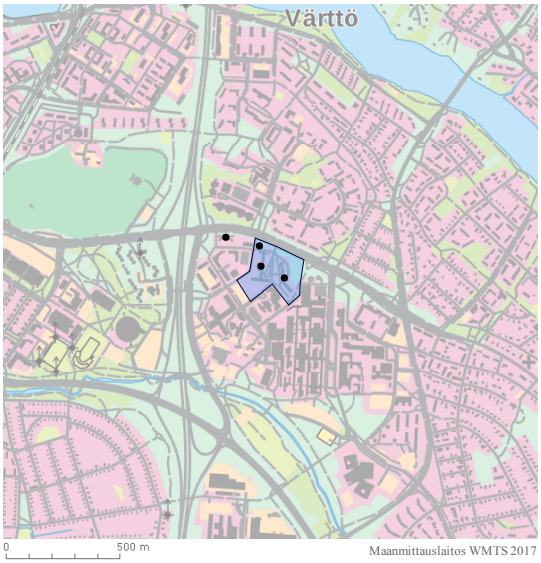

alueen nimi: **Entinen Oulun lääninsairaala**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Kontinkangas
tyyppi: laitosympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
1940-luvun lääninsairaalan kappeli ja ruumishuone
1940-luvun Oulun lääninsairaala
Kontinkankaan Invalidihuoltolaitos (nykyinen työkeskus)
Oulun lääninsairaalan asuntola

kuvaus:
Kontinkankaan vanhinta kerrostumaa ovat entisen Oulun lääninsairaalan funktionalistiset rakennukset. Ne sijaitsevat alueen korkeimmalla kohdalla, mäntykankaalla. Arkkitehti Uno Ullbergin vuosina 1938-39 suunnittelemat kivirakenteiset rakennukset muodostavat yhtenäisen 1930-40-luvun sairaalakokonaisuuden. Selkeälinjainen rakennusryhmä koostuu lääninsairaalan alun perin T-mallisesta rakennuskokonaisuudesta, kappeli- ja ruumishuonerakennuksesta sekä porrastetuista lamelleista koostuvasta sairaalan entisestä asuntolarakennuksesta. Yksinkertaiset massat sijoittuvat kumpareelle kauniisti puuston lomaan. Ympäröivä metsikkö on oleellinen osa sairaalan alkuperäistä kokonaisuutta. Rakennuksissa on hienovaraisia aikakaudelleen ominaisia yksityiskohtia, kuten funktionalistisia aukotuksia, niukkoja katoksia ja parvekkeita. Yksityiskohtia on vähän, ja yksittäisillä detaljeilla on suuri merkitys. Rakennukset ovat edelleen terveydenhuollon käytössä, ja niiden tärkeimmät alkuperäiset piirteet ovat säilyneet. Alueesta irrallaan sijaitsee myös kokonaisuuteen kuuluva arkkitehti Sam Salvesenin suunnittelema ja vuonna 1958 valmistunut entinen Invalidihuoltolaitos.

historia:
Lasaretinsaaressa sijainnut Oulun lääninsairaala oli kärsinyt tilan puutteesta 1900-luvun alusta lähtien. Koska alue osoittautui liian ahtaaksi lääninsairaalan tilavaatimuksille, päätettiin sairaala siirtää siirtää Kontinkankaalle vuonna 1937. Alueen piirustukset laati lääkintöhallituksen rakennustoimistossa arkkitehti Uno Ullberg vuosina 1938 – 39. Sairaala-alue valmistui vuonna 1944. Funktionalistiseen kokonaisuuteen suunniteltiin sairaalarakennuksen lisäksi henkilökunnan asuntoja, oppilaskoti sekä koulu, kappeli, ruumishuone ja talousrakennuksia. Kokonaisuuteen kuulunut lääkärien asuinrivitalo purettiin vuonna 2002 valmistuneen nykyisen kaupunginsairaalan tieltä. Kontinkankaan sairaalaan toiminnallisesti liittyvät myös entinen invalidihuoltolaitos (1958) sekä 1970-luvulla rakennettu Kiviharjun kuntoutusklinikka. Nyttemmin sairaalan rakennuksiin on remontoitu tilat kaupungin hyvinvointikeskukselle.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-2114
(18.05.2012)
sr-20, Kontinkankaan vanha sairaala, Kappeli- ja ruumishuonerakennus
s-5, piha-alue
KONT = Päärakennuksen korjaus- ja muutostyöt on tehtävä niin, että kulttuurihistoriallisia ja rakennustaiteellisia arvoja vaalitaan. Porrashuoneet ja rakennuksen päädyissä olevat metallirunkoiset lasiseinät tulee säilyttää. Muilta osin pyritään mahdollisuuksien mukaan säilyttämään alkuperäisten rakenteiden ja rakennusosien yksityiskohtien luonne.

Asemakaava 564-1680
(08.06.2001)
sr-2, sairaalan entinen asuntolarakennus (Oulun seudun kuntoutussairaala)

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Kontinkangas, Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2013 – 2014. Oulun kaupunki, Asemakaavoitus, Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy/Ramboll Finland Oy, 2014.

Kontinkankaan sairaala – Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy, 2006.

Oulu – Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

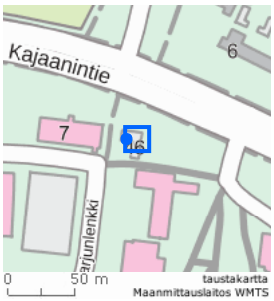

kohteen nimi: **1940-luvun lääninsairaalan kappeli ja ruumishuone**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-19-7-19
kylä/k.osa: Kontinkangas
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1944, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kappeli- ja ruumishuonerakennus;

kuvaus:

Pienikokoinen kappeli- ja ruumishuonerakennus on tärkeä osa vanhaa lääninsairaalan kokonaisuutta. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Uno Ullberg ja se on valmistunut vuonna 1944. Harkitusti detaljoitu rakennus on massoittelultaan ja julkisivuiltaan epäsymmetrinen. Rakennuksen räystäslinja on kapea. Umpinaisen kappelin sisäänkäynti sekä katafalkin kohdalle sijoitettu suuri ulokeikkuna korostuvat julkisivuissa. Harjakattoinen ruumishuoneosa on kappeliosaa matalampi ja sille alisteinen.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-2114
(18.05.2012)
sr-20

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Kontinkankaan sairaala – Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy, 2006.

Kontinkangas, Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2013 – 2014. Oulun kaupunki, Asemakaavoitus, Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy/Ramboll Finland Oy, 2014.

kohteen nimi: **1940-luvun Oulun lääninsairaala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-19-7-19
kylä/k.osa: Kontinkangas
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1944, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kontinkankaan vanha sairaala; Talousrakennus;

kuvaus:
Vanha Oulun lääninsairaala edustaa 1930-40-lukujen funktionalismia. Sairaalan on suunnittelut arkkitehti Uno Ullberg, ja se on valmistuneet vuonna 1944. Korkea ja rungoltaan kapea sairaalarakennus A on Kontinkankaan vanhan sairaala-alueen keskeisin rakennus. Se on tärkeä osa Pohjois-Pohjanmaan sairaalarakentamisen historiaa. A- ja B-osien ikkunajako on säännönmukainen. Eteläisellä julkisivulla sijaitsevat potilashuoneiden ikkunat ovat leveämmät kuin pohjoisen julkisivun puolella sijaitsevien aputilojen ikkunat. Osastosiipien päihin sijoittuvat potilashuoneet parvekkeineen ovat rakennukselle tyypillisiä yksityiskohtia. Rakennuksen päädyissä ja pääportaan kohdalla julkisivuissa on kapeat ja korkeat ikkunanauhat. C-osan julkisivut ovat muuta rakennusta vapaammin sommitellut. Ylimmässä eli viidennessä kerroksessa pihalle avautuu kattoterassi. Rakennuksen pääsisäänkäynti sijaitsee pihaan johtavan tien päätteenä. Sisäänkäynnin yllä on kauniisti kaartuva ulokekatos, ja sisäänkäynnin kohdalla julkisivuissa on käytetty verhouksena keltaista poltettua tiiltä.

Sairaalarakennukseen liittyy "Talousrakennus" B, joka on arkkitehtuuriltaan vaatimaton. Julkisivuille tyypillistä on säännönmukainen ikkuna-jako. Autotallien kohdalla eteläseinässä on kolme lasitiili-ikkunaa ja pohjoisseinällä leveät pariovet. Sisäänkäynnit ovat vaatimattomia. Rakennuksen länsipuolelle sijaitsee lämpökeskuksen korkea piippu.

historia:
Entisen Oulun lääninsairaalan rakennukset on suunnittelut arkkitehti Uno Ullberg vuosina 1938-39. Kokonaisuus valmistui vuonna 1944. Sairaala-alue suunniteltiin yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, johon kuuluivat varsinaisen sairaala-rakennuksen (a) ohella talousrakennus (b), jossa sijaitsivat kattilahuone, pesula, sauna, autotallit ja renkien asunnot; halkovaja (c); kappeli- ja ruumishuone (asemapiirroksessa d); asuntolarakennus, jossa sijaitsivat taloushenkilökunnan asunnot (e), hoitajattarien asunnot (f), oppilaskoti (g) ja oppilaskoulu (h) sekä lääkärien asuinrakennus (i).

Kontinkankaan vanhan sairaalan rakennuksissa tehtiin ennen vuotta 1976 vain vähäisiä muutoksia. Vuonna 1972 rakennuksessa suoritettiin täydellinen sisä- ja ulkomaalaus. Ikkunat uusittiin lähes kokonaan. Ulko- ja sisäovet joko uusittiin tai korjattiin. Julkisivuja kunnostettiin. Suurimmat korjaukset ja muutokset rakennuksissa A, B ja C tehtiin vuosina 1976–1981 toteutetun saneerauksen yhteydessä. Suunnittelusta vastasivat arkkitehdit Mirja ja Jukka Similä. Saneeraustyöt kohdistuivat lähinnä rakennusten sisätiloihin, pintarakenteisiin ja teknisiin järjestelmiin. Kappeli- ja ruumishuonerakennuksessa tehtiin muutostöitä vuonna 1963 sairaalan aloitettua toimintansa yliopistollisena keskussairaalana. Samaan aikaan toteutettujen rakennusten talousrakennusten saneeraustöiden suunnittelusta vastasivat myös arkkitehdit Mirja ja Jukka Similä sekä Oulun yleinen arkkitehtitoimisto oy.

Vuosina 2013-2014 rakennuksessa suoritettiin peruskorjaus, jonka on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Uki Arkkitehdit Oy ja pääurakoitsijana toimi Rakennuskartio Oy. Tilat muutettiin palvelemaan avotervyedenhuoltoa. Sairaalarakennuksen rapatut julkisivut, tiilikatteet, ikkunat ja ulko-ovet uusittiin. Eteläparvekkeet rakennettiin umpeen. Ennen korjaustöiden aloittamista sairaalan sisätilat olivat pääpiirteissään 1976–1981 korjausten mukaisessa asussa. Muun muassa pääsisäänkäynnin kaarevamuotoinen katos on alkuperäinen. Rakennusten A- ja B-välille on rakennettu 1970-luvulla rakennukset toisiinsa yhdistävä laajennusosa.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-2114
(18.05.2012)
sr-20, Kontinkankaan vanha sairaala
s-5, piha-alue
KONT = Päärakennuksen korjaus- ja muutostyöt on tehtävä niin, että kulttuurihistoriallisia ja rakennustaiteellisia arvoja vaalitaan. Porrashuoneet ja rakennuksen päädyissä olevat metallirunkoiset lasiseinät tulee säilyttää. Muilta osin pyritään mahdollisuuksien mukaan säilyttämään alkuperäisten rakenteiden ja rakennusosien yksityiskohtien luonne.

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Kontinkankaan sairaala – Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy, 2006.

Kontinkangas, Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2013 – 2014. Oulun kaupunki, Asemakaavoitus, Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy/Ramboll Finland Oy, 2014.

kohteen nimi: **Kontinkankaan Invalidihuoltolaitos (nykyinen työkeskus)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-19-8-1
kylä/k.osa: Kontinkangas
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1958
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kontinkankaan työkeskus;

kuvaus:
Kontinkankaan vuonna 1958 valmistunut entinen Invalidihuoltolaitos kuuluu Oulun entisen Lääninsairaalan kokonaisuuteen. Arkkitehti Sam Salvesenin suunnittelma arkkitehtuuriltaan vaatimaton 1950-luvun lopun rakennus sijaitsee muusta sairaalasta hieman erillään Kajaanintien varrella. Vaatimaton rakennus on massaltaan pitkä ja kapea suorakaide, jonka päädyt poikkeavat massasta. Rapatun rakennuksen ikkunajako on nauhamainen ja säännöllinen ja sen katemateriaalina on vaalea pelti. Rakennuksessa on pohjakerros ja ensimmäinen kerros.

historia:
Kontinkankaan työkeskus on arkkitehti Sam Salvesenin suunnittelema entinen Invalidihuoltolaitos, joka on valmistunut vuonna 1958. Arkkitehtitoimisto Kimmo Kuismanen on suunnitellut vuonna 1985 muutoksia rakennuksen julkisivuihin ja sisätiloihin. Rakennuksen tilajakoon tehtiin jonkin verran muutoksia. Pohjoiseen julkisivuun lisättiin pienehkö kaksikerroksinen laajennusosa, johon kuuluu myös hissi. Pohjoisesta julkisivusta purettiin myös muutama ikkuna.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Kontinkangas, Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2013 – 2014. Oulun kaupunki, Asemakaavoitus, Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy/Ramboll Finland Oy, 2014.

http://www.ouka.fi/oulu/vammaisuus/kontinkankaan-tyokeskus, 17.10.2013

kohteen nimi: **Oulun lääninsairaalan asuntola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-19-7-20
kylä/k.osa: Kontinkangas
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1944, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Oulun seudun kuntoutussairaala;

kuvaus:

Oulun lääninsairaalan entinen asuntola on valmistunut vuonna 1944. Pitkä porrastetuista lamelleista koostuva rakennus on arkkitehti Uno Ullbergin suunnittelema. Funktionalistinen rakennus rajaa muurimaisesti Kontinkankaan vanhan sairaalan aluetta ja on merkittävä osa vanhan lääninsairaalan kokonaisuutta. Nelikerroksisen rakennuksen ikkunajako on säännönmukainen ja ikkunat on sijoitettu suurimmaksi osaksi rakennuksen pitkille sivuille. Päädyissä sijaitsevat pystysuuntaiset käytävien päätyikkunat. Rakennuksessa säilyneet funktionalismille tyypilliset yksityiskohdat, kuten avoparvekkeet kaiteineen ja portaikkojen pystyikkunat, ovat kokonaisuuden kannalta merkittäviä.

historia:

Oulun lääninsairaalan asuntolarakennus on arkkitehti Uno Ullbergin vuosina 1939-38 suunnittelema. Vuonna 1944 valmistuneessa asuntolarakennuksessa sijaitsivat alun perin taloushenkilökunnan ja hoitajattarien asunnot, oppilaskoti ja oppilaskoulu.

Rakennusta on peruskorjattu vuosien varrella. Vuonna 1953 tehtiin merkittävin rakennuksen ulkoasuun vaikuttanut muutos. Silloisen sairaanhoitajatarkoulun ullakkoa korotettiin ja lisäksi tehtiin ikkuna-muutoksia ylimmässä kerroksessa (eteläisin lamelli).

1960-70-luvuilla rakennus muutettiin lääketieteellisen tiedekunnan käyttöön. Tuona aikana rakennukseen lisättiin myös ilmanvaihtoa. Oulun seudun kuntoutussairaalan käyttössä 2000-luvulla ollutta rakennusta peruskorjattiin vuonna 2007.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1680
(08.06.2001)
sr-2, sairaalan entinen asuntolarakennus (Oulun seudun kuntoutussairaala)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Kontinkankaan sairaala – Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy, 2006.

Kontinkangas, Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2013 – 2014. Oulun kaupunki, Asemakaavoitus, Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy/Ramboll Finland Oy, 2014.

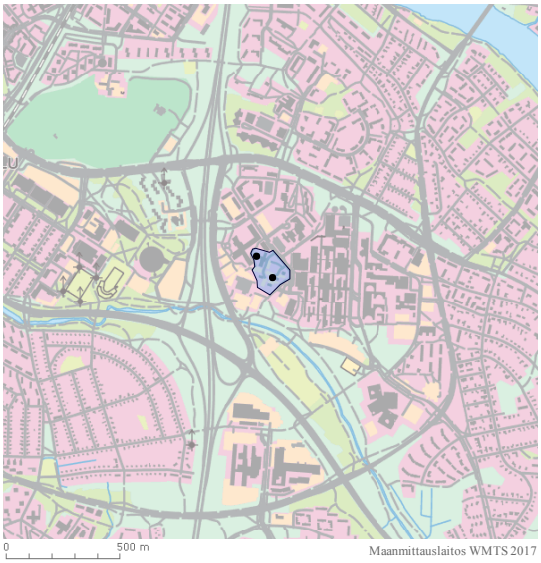

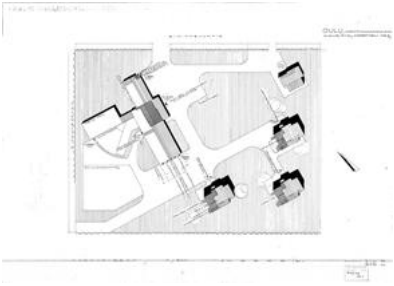

alueen nimi: **Oulun sairaanhoitajaopisto**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Kontinkangas
tyyppi: laitosympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Oulun sairaanhoitajaopisto, vanhin koulurakennus Honka
Oulun sairaanhoitajaopiston asuinkerrostalot A, B, C ja D

kuvaus:

Entinen sairaanhoitajaopisto ja siihen liittyvät asuinkerrostalot muodostavat hallitun ja yhtenäisen vuonna 1962 valmistuneen oppilaitoskokonaisuuden. Sairaanhoitajaopisto on osa Kontinkankaalle keskittynyttä sairaala- ja terveydenhoitorakentamista. 1950-luvun pehmeää funktionalismia edustavat punatiiliset rakennukset ovat suunnitelleet arkkitehdit Uki Heikkinen, Reino Arvola ja Asko Sivula. Opistoon liittyy viuhkamainen auditorio-osa. Rakennus on ansiokas tyyppinsä edustaja. Kahdeksankerroksiset tornitalot ovat aluella maamerkkejä ja muodostavat parin Oulun yliopistollisen sairaalan tornitaloille. Rakennuksissa on säilynyt runsaasti alkuperäisiä detaljeja, kuten sirot parvekkeet kaiteineen. Kolmikerroksiseen, alun perin opettajien asuntolana toimineeseen rakennukseen ei ole tehty suuria tilamuutoksia.

historia:

Vuonna 1957 sairaanhoitajaopistoksi muuttunut Diakonissalaitoksen Oulun terveyssisarkoulu toimi pitkään lääninsairaalan tiloissa Kontinkankaalla. 1960-luvulla koulun oppilasmäärä kasvoi nopeasti. Koulu siirtyi nykyiselle paikalleen arkkitehti Uki Heikkisen suunnittelemien rakennusten valmistuttua vuonna 1962. Myöhemmiltä nimiltään sairaanhoito-oppilaitos (1968) ja Oulun terveydenhuolto-oppilaitos (1988) jatkaa toimintaansa Oulun seudun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan yksikkönä. Päärakennusten ja asuntolatornien sijoittelu ja kerrosluvut vastaavat vuoden 1959 asemakaavaa. Nykyinen asemakaava on vahvistettu 2005.

Vuonna 1962 valmistuivat vanhin koulurakennus (Honka) sekä asuntolarakennukset. Oppilaitoksen tiloja on myöhemmin laajennettu. Arkkitehti Heikki Taskisen suunnittelema Louhi-rakennus valmistui vuonna 1991. 2000-luvulla rakennettiin vielä laajennukset Harju ja Paasi.

Punatiiliset kerrostalot ovat olleet aiemmin oppilaiden (talot A-C) ja opettajien (talo D) asuntoloita. Rakennukset ovat nykyään Otokylä ry:n hallinnassa ja vanhat soluasunnot on muutettu yksiöiksi ja pieniksi kaksioiksi 2000-luvulla. D-taloon ei ole tehty tilamuutoksia. Suunnittelutöistä vastasi Arkkitehtitoimisto Uki Arkkitehdit Oy. Asuinkerrostalojen ikkunat on uusittu 2000-luvulla, mutta ne ovat kuitenkin säilyttäneet alkuperäisen hahmonsa hyvin.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Kontinkangas, Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2013 – 2014. Oulun kaupunki, Asemakaavoitus, Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy/Ramboll Finland Oy, 2014.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Oulu – Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

Oulun sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksen vanha päärakennus, Rakennushistoriallinen selvitys. Mikkonen arkkitehdit Oy, 2004.

kohteen nimi: **Oulun sairaanhoitajaopisto, vanhin koulurakennus Honka**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-19-4-15
kylä/k.osa: Kontinkangas
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1962, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Honka eli Oulun terveydenhuolto-oppilaitoksen vanha päärakennus;

kuvaus:
Arkkitehtitoimisto Uki Heikkisen suunnittelema Oulun sairaanhoitajaopiston vanhin koulurakennus valmistui vuonna 1962. Punatiilipintainen rakennus on kaksikerroksinen ja porrastetusti harjakattoinen. Arkkitehtuurissa heijastuvat 1950-luvun tyypilliset piirteet, vaikka rakennus onkin valmistunut 1960-luvulla. Näitä piirteitä ovat sisäänkäynnin klinkkeripintaiset pilarit, tiilen ja puun oman struktuurin esiin jättäminen, harjakattoisuus ja arkkitehtuurielementtien vapaa sommittelu. Rakennukseen liittyy kaareva viuhkamainen auditorio-osa. Ikkunajako on osin säännönmukainen, mutta esimerkiksi eteläjulkisivussa ikkunoiden yläreuna polveilee katon viistouden mukaisesti. Koulurakennuksessa on tehty vuosien varrella muutos- ja saneeraustöitä. Suurin osa muutoksista on ollut pieniä tilamuutoksia, vasta viimeisin korjaus vuonna 1997 oli laaja ja se käsitti koko rakennuksen ulko- ja sisäpuolelta.

historia:
Vanhimman koulurakennuksen historia kytkeytyy Kontinkankaan sairaalan vaiheisiin. Oppilaitos, silloiselta nimeltään Terveyssisarkoulu, toimi vuosina 1945–1962 lääninsairaalan tiloissa. Terveyssisarkoulu siirtyi lääninsairaalan tiloista nykyiseen paikkaansa vuonna 1962. Rakennuksen on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Uki Heikkinen. Sairaanhoito-oppilaitoksen sijainti valittiin läheltä lääninsairaalaa laitosten välisen läheisen yhteistyön vuoksi. Tilat suunniteltiin 456 opiskelijalle.

Vanhassa koulurakennuksessa on tehty vuosien varrella useita muutos- ja saneeraustöitä, mutta rakennusta ei ole varsinaisesti koskaan laajennettu. Vuosina 1973 ja 1984 tehtiin pieniä muutoksia sisätiloissa. Vasta viimeisin korjaus vuonna 1997 oli laaja ja se käsitti koko rakennuksen ulko- ja sisäpuolelta.

Vuoden 1997 saneerauksen on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Mikkonen Arkkitehdit Oy. Rakennusta korjattiin sen jokaisessa kerroksessa. Rakennukseen muun muassa lisättiin uusi IV-konehuonetorni, hissi ja yhdyskäytävä. Uudet IV-konehuoneet rakennettiin punatiilipintaisena kahteen kerrokseen vanhan rakennuksen viereen. Heikki Taskinen Oy:n suunnitteleman koulurakennuksen ja vanhan rakennuksen välille tehtiin teräs-lasi-rakenteinen yhdyskäytävä toisen kerroksen korkeudelle. Rakennuksen vesikatto kunnostettiin ja maalattiin. Korjauksen yhteydessä myös julkisivuja korjattiin ja peltikatto kunnostettuun. Ikkunat ja pääsisäänkäynnin ovet uusittiin.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Kontinkangas, Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2013 – 2014. Oulun kaupunki, Asemakaavoitus, Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy/Ramboll Finland Oy, 2014.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Oulu – Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

Oulun sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksen vanha päärakennus, Rakennushistoriallinen selvitys. Mikkonen arkkitehdit Oy, 2004.

kohteen nimi: **Oulun sairaanhoitajaopiston asuinkerrostalot A, B, C ja D**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-19-4-17
kylä/k.osa: Kontinkangas
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1962, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Talo A;

kuvaus:

Entisen Oulun sairaanhoitajaopiston asuntolat jakaantuvat yhteensä neljään taloon. Vuonna 1962 valmistuneet ja Uki Heikkisen arkkitehtitoimistossa suunnitellut rakennukset edustavat 1950-luvun pehmeää funkitonalismia. Oppilaiden asuntolat A-C ovat kahdeksankerroksisia ja opettajien asuntola D on kolmikerroksinen. Punatiiliset rakennukset sijaitsevat loivassa rinnemaastossa maastonmuotoja mukaillen korkeiden mäntyjen lomassa. Tornitalot ovat aluella maamerkkejä ja muodostavat parin Oulun yliopistollisen sairaalan tornitaloille.

Rakennukset ovat hahmoltaan selkeitä, ikkunajako on säännöllinen ja detaljit pelkistettyjä. Julkisivumateriaalina on poltettu punatiili, jonka pintatekstuuri on elävää. Rakennuksissa on kahdesta lappeesta koostuva pulpettikatto. Rakennuksissa on säilynyt runsaasti alkuperäisiä detaljeja, kuten sirot parvekkeet kaiteineen.

historia:

Sairaanhoitajaopiston vuonna 1962 valmistuneet asuinkerrostalot suunnittelivat arkkitehdit Uki Heikkinen, Reino Arvola ja Asko Sivula. Oppilaiden asuinkerrostalojen A-C yhdessä kerroksessa sijaitsi yhteensä 8 yhden – kahdenhengen huonetta, seurusteluhuone, keittokomero, pesuhuone ja sekä muita aputiloja.

Rakennukset remontoitiin vuosina 2005–2006. Alkuperäiset soluasunnot muutettiin tuolloin 33 - 44 m² kokoisiksi asunnoiksi, yksiöiksi ja pieniksi kaksioiksi. Rakennuksessa D, jossa sijaitsivat opettajien asunnot, tilajakoa ei muutettu, mutta pintamateriaalit ja kalusteet vaihdettiin. Ikkunat vaihdettiin kaikista neljästä talosta, mutta muita muutoksia julkisivuihin ei ole tehty.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Kontinkangas, Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2013 – 2014. Oulun kaupunki, Asemakaavoitus, Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy/Ramboll Finland Oy, 2014.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Oulu – Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

Oulun sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksen vanha päärakennus, Rakennushistoriallinen selvitys. Mikkonen arkkitehdit Oy, 2004.

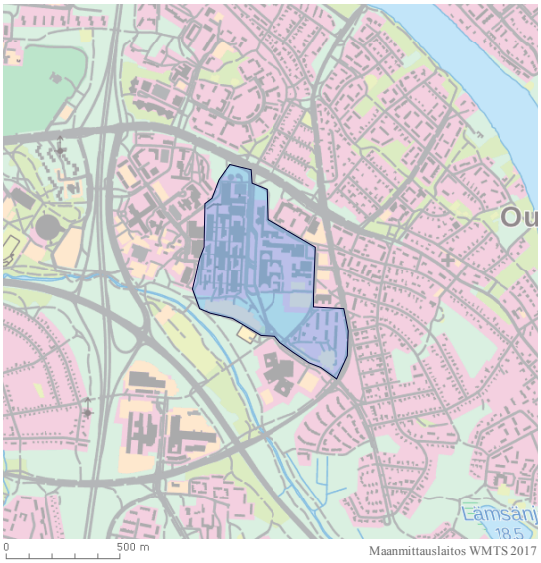

alueen nimi: **Oulun yliopistollinen sairaala, Lääketieteellisen tiedekunnan kampus ja asuinkerrostalot**

pääas. kunta: Oulu

pääas. kylä/k.osa: Kontinkangas

tyyppi: laitosympäristö

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun yliopistollinen sairaala, Lääketieteellisen tiedekunnan kampus ja Sairaalarinteen kerrostalot muodostavat laajan kokonaisuuden joka rakennettiin vaiheittain 1970-luvulla. Sairaala-alueen suunnitteli arkkitehti Reino Koivula kansallisen suunnittelukilpailun voittaneen ehdotuksen pohjalta. Reino Koivulan suunnittelemaan kokonaisuuteen kuuluvat laaja, paviljonkimainen yliopistollinen sairaala ja lastensairaala, Lääketieteellisen tiedekunnan neljä kampusrakennusta ja näihin liittyvät Sairaalarinteen torni- ja lamellitalot. Rakennukset sijoittuvat mäntykankaalle loivaan rinnemaastoon. Alkuperäisen sairaala-alueen julkisivumateriaalina on kalkkihiekkatiili, mikä tekee sairaala-alueesta yhtenäisen kokonaisuuden. Valkoinen, rinteen laelle sijoittuva sairaala on maisemassa merkittävä. Korkeat tornitalot toimivat alueella maamerkkinä.

Yliopistollisen sairaalan kantasairaala muodostuu laajalle alueelle levittyvästä ”sairaalamatosta”, jonka sisälle valoa tuovat sisäpihat. Pohjois-eteläsuuntaiseen koordinaatistoon sijoitettu rakennusryhmä koostuu pääosin matalista, 2-3-kerroksisista rakennuksista, joissa sijaitsevat toimenpide- ja hallintotilat. Sairaalan korkeimmat osat ovat 5-kerroksisia, ja niissä sijaitsevat potilasosastot. Kantasairaalan sisällä pääkäytävät ovat sisäkadun kaltaisia ja poikittaisia ulkona kulkevaan väylään nähden. Huoltoliikenne kulkee osin tunneleissa. Nauhaikkunoin varustettuun sairaalarakennukseen liittyy pohjois-etelä-suuntainen ramppi, jonka kautta on kulku toisen kerroksen sisäänkäynneille.

Lastentautien klinikka sijaitsee pohjois-eteläsuuntaisen liikenneväylän itäpuolella. Kantasairaalasta on maanalainen yhteys rakennukseen. Potilasosastot sijaitsevat 2-kerroksisissa, puolikaaren muotoisissa rakennussiivissä. Puolikaarien sisään muodostuu sisäpihat. Eteläreunastaan rakennusmassat polveilevat maastonmuotojen mukaan.

Sairaala-alueen pääliikenneväylän itäpuolelle sijoittuvat myös Lääketieteellisen tiedekunnan kampusrakennukset, jotka ovat valmistuneet vuosina 1971-78. Reino Koivulan suunnittelemia ovat laitosrakennukset 1, 2 ja 3 sekä rivitalo. Rakennusmassat ovat pohjamuodoiltaan monimuotoisia ja sijaitsevat lähellä toisiaan. Rakennusten väleihin muodostuu kapeita tiloja, joissa kasvaa kookkaita mäntyjä. Arkkitehtuurille on tyypillistä tasakattoisuus, kalkkihiekkatiilen käyttö julkisivumateriaalina sekä nauhaikkunat.

Sairaalanrinteen kerrostalot ovat valmistuneet vuosina 1971–1974. Rakennukset jakaantuvat 12-kerroksisiin tornitaloihin A, B, C ja D sekä viisikerroksisiin lamellitaloihin E, F, G, H, I ja J. Tornitalot ovat keskenään lähes identtisiä, kun taas lamellitaloissa lamellien lukumäärät vaihtelevat. Kaikkien rakennusten pääasiallinen julkisivumateriaali on kalkkihiekkatiili, mikä muodostaa kerrostaloista yhtenäisenä hahmottuvan kokonaisuuden. Rakennusten väleissä ja Oulunsuuntien varrella lamellitaloryhmän itäpuolella kasvaa havupuuvaltaista metsikköä. Kokonaisuuden kannalta merkittävä on mäntyvaltainen Sairaalarinteenpuisto. Rinnemaastossa sijaitsevat ja puiden keskeltä kohoavat tornitalot ovat näyttävä maamerkki maisemassa.

historia:

Lääketieteellisen tiedekunnan perustamisen (1960) jälkeen alettiin suunnitella Oulun yliopistollisen keskussairaalan perustamista. Sairaala-alueesta järjestettiin kansallinen suunnittelukilpailu vuonna 1966. Kilpailun voittajaksi valittiin arkkitehti Reino Koivulan ja hänen työryhmänsä ehdotus ”Missä lintuset laulaa”. Kilpailuehdotuksessa Lääketieteellisen tiedekunnan laitosrakennukset sijaitsivat sairaalan länsipuolella, mutta toteutusvaiheessa ne päätettiin sijoittaa sairaalan itäpuolelle.

Sairaala- ja siihen liittyvät asuinrakennukset rakennettiin kuudessa vaiheessa, vuosien 1968–1976 aikana. Sairaalanrinteelle rakennettiin 475 asuntoa. Rinnakkain sairaalan rakentamisen kanssa rakennettiin lääketieteellisen tiedekunnan laitosrakennukset 1, 2 ja 3. Ensimmäisessä vaiheessa rakennettiin lämpö- ja talouskeskus. Seuraavassa vaiheessa vuosina 1968–1971 rakennettiin kirurgian klinikka. Kolmas vaihe käsitti keskiklinikat, jotka rakennettiin 1970–1972. Tuolloin rakennettiin osastoittain naistentaudit, silmätaudit, korvataudit, röntgen- ja sädehoito-osastot, tarttuvien tautien osastot sekä ihotautiosastot. Silmätautien osasto rakennettiin 1971–1973, jonka yhteydessä rakennettiin myös luentosali ja laboratorio. Keskuskeittiö rakennettiin 1971–1973. Lastenklinikka valmistui vuonna 1975.

Oulun yliopistollista sairaalaa on alettu peruskorjata systemaattisesti 1990-luvulta alkaen. Useat oululaiset arkkitehtitoimistot ovat suunnitelleet peruskorjauksia sairaala-alueelle. Huomattavimpia muutoksia alueella ovat olleet sairaalan laajennukset 1990-luvulta alkaen, joita ovat Kirurgian Avohoitotalo, Pysäköinti- ja hallintorakennus sekä Keskuspesula. Ikkunoita on vaihdettu paljon ja niitä uusitaan vuosittain. Sisätilojen muutoksia tehdään lähes jatkuvasti. Sairaalan ulkoasu on kuitenkin säilyttänyt alkuperäisen luonteensa.

Lääketieteellisen tiedekunnan laitosrakennukset 1 ja 2 on peruskorjattu sisätiloista monessa vaiheessa. Peruskorjausten yhteydessä laitosrakennusten 1 ja 2 ikkunat on uusittu ja katolle tehty iv-konehuoneita. Vanhat

sisäänkäyntikatokset on korjattu ja pienempiä katoksia on lisätty. Hammaslääketieteen laitosta on osittain peruskorjattu 2000-luvulla. Huomattavin muutos on ollut uuden päärakennuksen rakentaminen. Asuinosa purettiin, ja sen tilalle valmistui vuonna 2004 uusi päärakennus, jonka suunnittelijana toimi Arkkitehtitoimisto SARC Oy.

Sairaalarinteen asuinkerrostalot ovat säilyttäneet pitkälle alkuperäisen ilmeensä, vaikka niitä on korjattu. Suurin muutos on kaikkien rakennusten parvekkeiden uusiminen vuosina 2009–2012. Uudet parvekkeet tehtiin betonielementeistä ja parvekkeille tehtiin uudet perustukset. Vanhat parvekkeet eivät ulottuneet maahan saakka, vaan ne oli kannatettu rakennuksen rungosta. Samassa yhteydessä kunnostettiin myös lamellitalojen tuuletusparvekkeet ja lamellitalojen sisäänkäyntikatokset.

Sairaalanrinteen eteläpuolelta on purettu asuinrakennusten kokonaisuuteen kuuluneita Koivulan suunnittelemia rivitaloja Kastellin monitoimitalon rakentamisen myötä.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-2072
(05.07.2013)
kon/hk1 = Lääketieteellisen tiedekunnan vanhojen rakennusten alueella:
Alueen suunnittelussa ja rakentamisessa tulee vaalia alueen kulttuurihistoriallisia ja rakennustaiteellisia arvoja. Korjaus- ja muutostoimenpiteistä tulee pyytää maakuntamuseon/ museoviraston lausunto.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa osa II. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Rakennussuojelutyöryhmä, 2001.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Koivula, Reino. Oulun yliopistollinen keskussairaala. Arkkitehti 1971/3

Koivula, Reino. Oulun yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan I instituuttirakennus Arkkitehti 1971/13

Koivula, Reino. Oulun yliopistollinen keskussairaala. Arkkitehti 1978/1

Kontinkangas, Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2013 – 2014. Oulun kaupunki, Asemakaavoitus, Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy/Ramboll Finland Oy, 2014

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

Oulun yliopistollisen sairaalan ja Oulun yliopiston Kontinkankaan kampuksen rakennushistoriaselvitys 2014. Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy, 2014.

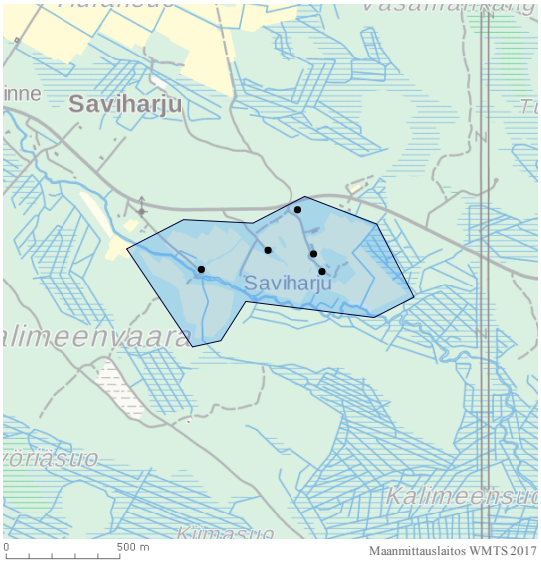

alueen nimi: **Saviharju**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Korpi
tyyppi: kyläympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Entinen Saviharjun sepän talo eli Erkkilä
Isola
Jääkärin tila
Saarelan talo
Saviharju eli Ylitalo

kuvaus:
Saviharjun kylä sijaitsee Korvenkylästä Ylikiiminkiin johtavan maantien varressa. Kylän pohjoispuolella kohoaa Kaavaankangas, lounaispuolella Kalimeenvaara. Kylän halki kiemurtelee kapea Kalimeenoja.

Kylä on esimerkki pienimuotoisesta maatalouselinkeinoon perustuvasta kyläyhteisöstä. Pihapiirit sijaitsevat pieninä ryppäinä ojan varressa ja ojaa kohti viettävillä rinteillä näköetäisyydellä toisistaan. Viljelyskäytössä olevat peltoalueet ympäröivät asuinpaikkoja pienialaisina lohkoina.

arviointi:
MRKY2015: M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Entinen Saviharjun sepän talo eli Erkkilä**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-403-10-17
kylä/k.osa: Korpi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: päärakennus mahdollisesti 1700-luvulta
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen Saviharjun sepän talo eli Erkkilä on kylän vanhinta rakennuskantaa. Ehkä jo 1700-luvulta peräisin olevan asuinrakennuksen, puoliksi kivisen ja puoliksi hirsisen navetan, aitan ja saunan käsittävä rakennusryhmä. Päärakennuksen ulkoasua on muutettu radikaalisti jo 1980-luvulla. Ikkunat on vaihdettu, rakennus on lisälämmöneristetty ja laudoitus on muutettu. Lisäksi rakennukseen on lisätty kuisti. Rakennusryhmästä navetta on säilynyt lähimpänä alkuperäistä.

suojelutilanne:

Osa Oulun yleiskaavassa 2020 (26.1.2004) suojelukohteena olevaa Saviharjunkylää.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Isola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-403-10-15
kylä/k.osa: Korpi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1850, päärakennus
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Isola on viehättävä pieni talo, joka sijaitsee aivan Saviharjuntien mutkassa peltojen ympäröimänä. Vuodelta 1850 olevan päärakennuksen vanhemmissa ikkunoissa on tämän vuosisadan alkupuolen tyylipiirteitä, toisen pään ikkunat ovat yksiruutuiset. Pieneen talouskeskukseen kuuluu myös vanhoja ulkorakennuksia, kuten aitta, navetta, puohi ja sauna.

suojelutilanne:

Osa Oulun yleiskaavassa 2020 (26.1.2004) suojelukohteena olevaa Saviharjunkylää.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Jääkärin tila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-403-9-15
kylä/k.osa: Korpi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1830, vanhimmat osat
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Viljelysten ympäröimä Jääkärin tila sijaitsee kosken partaalla Kalimenojan pohjoisrannalla. Päärakennus on rakennettu kahdessa osassa - 1830-luvulla ja vuosisadan vaihteessa. Pihapiiriin kuuluu myös kaksikerroksinen puoti, jonka toisessa päässä on ollut asunto sekä tiilikellari ja kaksi vilja-aittaa, kaikki 1830-luvulta. Vuosisadan alussa rakennettu navetta sekä vaja-liiteri-tallirakennus ja riihi rajaavat neliömäisen pihapiirin yhdessä asuinrakennuksen ja puohin kanssa. Lisäksi pihapiirin ulkopuolella muita varasto- ja ulkorakennuksia. Kalimenojan ylittää silta ja ojan rannalla on jäänteet vuonna 1920 rakennetusta sähkövoimalasta. Jäärin tila on edustavin rakennusryhmä Saviharjun kylän pienimittakaavaisessa peltomaisemassa.

suojelutilanne:

Osa Oulun yleiskaavassa 2020 (26.1.2004) suojelukohteena olevaa Saviharjunkylää.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Saarelan talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-403-10-11
kylä/k.osa: Korpi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1885, päärakennus
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Saarela on pienten maatalousrakennusten väljästi rajaama neliömäinen pihapiiri peltojen keskellä. Saarelan talon vuonna 1885 rakennettu päärakennus, jossa on koristeellinen kuisti, on siirretty nykyiselle paikalleen vuosisadan alussa.
Pihapiiriin kuuluu ulkorakennus ja sauna vuodelta 1940. Päärakennuksen ikkunat on muutettu. 1900-luvun puolivälin tienoilla on rakennettu aikakaudelle tyypilliset sementtitiilinavetta ja ulkorakennus. Navetan ylinen on rankorakenteinen. Navetta edustaa hyvin aikaansa ja rakennustyyppiä ja on pihapiirin arvokkain rakennus. Koneellistuvan maatalouden tarpeisiin on rakennettu myös matala konesuoja navetan taakse.

suojelutilanne:

Osa Oulun yleiskaavassa 2020 (26.1.2004) suojelukohteena olevaa Saviharjunkylää.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

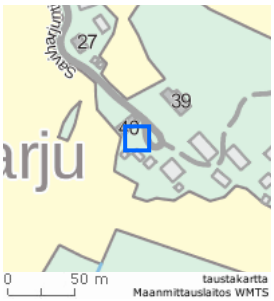

kohteen nimi: **Saviharju eli Ylitalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-403-10-22
kylä/k.osa: Korpi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun loppu
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
Saviharjun eli Ylitalon päärakennus ja luhtiaitta on rakennettu 1800-luvun lopulla. Tila sijaitsee Saviharjuntien päätteenä peltojen reunalla. Pihapiirissä on runsaasti eri-ikäisiä talousrakennuksia ja 1970-luvulla rakennettu toinen asuinrakennus.

suojelutilanne:
Osa Oulun yleiskaavassa 2020 (26.1.2004) suojelukohteena olevaa Saviharjunkylää.

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

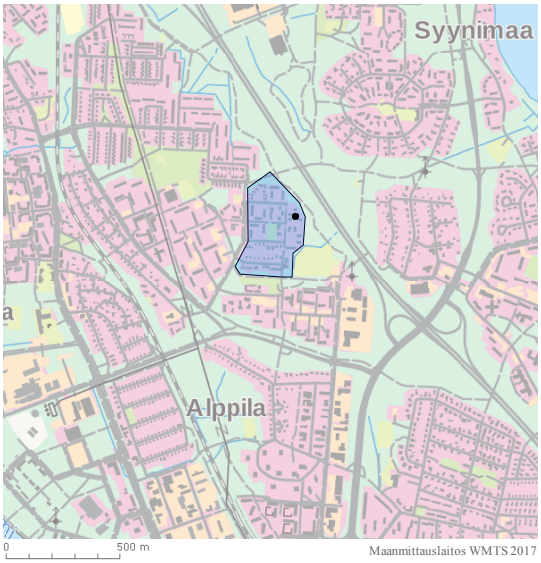

alueen nimi: **Niittyaron vuoden 1976 asuntomessualue**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Koskela
tyyppi: esikaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
As Oy Niittyapila

kuvaus:
Pohjois-Suomen ensimmäinen asuntomessualue, jonka rakennukset edustavat monipuolisesti 1970-luvun laadukasta alue- ja asuntosuunnittelua.

1976 pidettyjen Suomen neljänsien asuntomessujen säilyneet rakennukset esittelevät monipuolisesti silloisia pien-, rivi- ja pienkerrostaloasumisen ihanteita, taloteollisuuden ratkaisuja ja muoti-ilmiöitä, vaikka aikalaisjulkaisuissa rakentamisen laatua kritisoitiinkin.

Alue on säilyttänyt puistokatuihin nojaavan luonteensa. Talojen laajennukset ja korjaukset ovat pääosin noudatelleet alkuperäisiä suunnitelmia. Rakennukset ovat säilyneet pääosin hyvin julkisivuiltaan ja detaljeiltaan. Alueen viihtyisyyttä lisää runsas kevyenliikenteen verkosto. Leikkipuisto ja ympäröivät viheralueet kookkaine puineen kuuluvat alkuperäiseen messualueen rakenteeseen.

Talot ovat yksi- tai kaksikerroksisia omakoti-, pari-, neli- ja rivitaloasuinrakennuksia. Rakennukset sijoittuvat kampamaisesti kokoojakadusta erkanevien sivukatujen varrelle. Katunäkymät vaihtelevat välittömästi kadun viereen rakennetuista tai kadusta hieman etäämmälle sijoittuvien pientalojen rivistöistä rivi- ja pienkerrostalojen puolijulkisiin pihapiireihin. Rakennettua ympäristöä pehmentävät runsaat puuistutukset sekä katujen sivuilla että rakennusten pihoilla.

Messutaloja suunnittelivat useat eri arkkitehdit. Omaleimaisen ja hyvin säilyneen korttelikokonaisuuden muodostaa arkkitehti Risto Harjun suunnittelema Asunto Oy Niittyapila. Alueelle suunniteltiin runsaasti asunto-osakeyhtiömuotoisia pientaloja. Erityisen hyvin säilynyt ja edustava kokonaisuus sijaitsee Melojantien eteläpuolella. Kokonaisuuteen kuuluvat arkkitehti Lars Hagmanin suunnittelema kolmen pientalon Parvis, Arkkitehtitoimisto Veli Karjalaisen suunnittelemat OMP-talot ja Arkton suunnitteluryhmän ja Lehtinen-Martikaisen suunnittelema Asunto-Oy Oulun Soutajanpuisto. Alueella sijaitsee myös muun muassa arkkitehtiylioppilas Juha Paldaniuksen suunnittelema pienatalo Teraset ja Arkkitehtiyhtymä Eero Huotarin ja Martti Väisäsen suunnittelemat vierekkäiset betonirakenteiset omakotitalot Satu ja Suvi.

historia:
Simpsinkankaan ja Kemintien välissä sijainneelle tasaiselle peltoaukealle rakentunut Koskelan asuntomessualue on valmistunut kokonaisuudessaan kesän 1976 asuntomessuille. Koskelan asuntomessualueen asemakaava astui voimaan vuotta aiemmin 1975. Alueelle on tehty vain yksi asemakaavan muutos vuonna 2009. Messutaloista on huonokuntoisina purettu Melojantien itäpäässä sijainneet ja uudisrakennuksilla korvatut rivitalot.

Messurakennuksia suunnittelivat muun muassa:

- Arkkitehtiyhtymä Eero Huotari ja Martti Väisänen
- DI Jaakko Tuttujew
- Arkkitehtitoimisto Veli Karjalainen
- Arkkit. yo Raimo Rouhiainen, arkkit. yo Juha Paldanius
- Oulun kaupunki/Asuntohallitus, Veli Koskela ja Tapani Pentikäinen
- Arkkitehtitoimisto Risto Harju
- Arkkitehdit Anja ja Raimo Savolainen
- Oulun kaupunki/Asuntohallitus ja arkkit. yo Eero Haataja
- Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen
- Arkkitehti Heikki Kurki
- Rakennusarkkitehti Antero Syrjänen/Rakennussasmo
- Arkton-suunnitteluryhmä Oy/Lehtinen-Martikainen
- Arkkitehti Lars Hagman
- Arkkitehtuuritoimisto arkkitehti Bengt Lundsten
- Arkkitehtitoimisto Antti Rissanen
- Arkkitehtitoimisto Matti Klemola Ky
- Arkkitehtuuritoimisto Paldanius & Rouhiainen

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,S,T

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Neljännet valtakunnalliset asuntomessut Oulussa 16.7. - 15.8.1976, Osuuskunta Asuntomessut ja Oulun kaupunki, 1976.

Arkkitehti-lehti, 4/1976, Asuntomessujen kohtalonhetket.

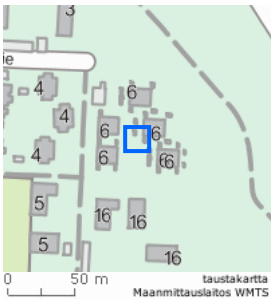

kohteen nimi: **As Oy Niittyapila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-59-107-1
kylä/k.osa: Koskela
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1976, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehtitoimisto Risto Harjun suunnittelema Asunto Oy Niittyapila Oulun vuoden 1976 asuntomessuille valmistunut asuinkortteli. Pienimittakaavaisen korttelin 1-2-kerroksiset asuinrakennukset ovat voimakkaan punaisella vaakapanelilla verhottuja ja osin betonirouhepintaisia. Tasakattoisten laatikkomaisten rakennusten sommitelma muodostaa korttelin sisälle vaihtelevia näkymiä. Aikansa asuntosuunnittelua edustava omaleimainen kortteli rakennuksineen on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Sisätiloissa on tehty jonkin verran muutoksia.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,S,T

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015 - Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A219. Oulu, 2015.

Neljännet valtakunnalliset asuntomessut Oulussa 16.7. - 15.8.1976, Osuuskunta Asuntomessut ja Oulun kaupunki, 1976.

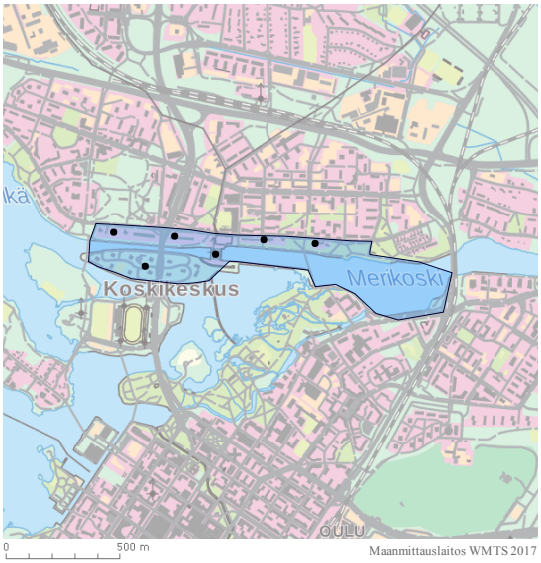

alueen nimi: **Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset - Merikosken voimala ja Toivoniemen asuinalue (RKY 2009)**

pääas. kunta: Oulu

pääas. kylä/k.osa: Koskikeskus

tyyppi: laitosympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Karmankota

Koskilinnan pistetalot

Koskitien eteläpuolen rivitalo ja pientalot

Merikosken voimalaitos

Toivoniemen asemakaava ja pistetalot

Tuiranportti, Koskitie 26 ja 28

kuvaus:

RKY2009
Oulujoki Osakeyhtiön valtakunnallista sähköntuotantoa varten Oulujoen ja Emäjoen vesireitille rakentamat voimalaitos- ja asuntoalueet ovat laajuudeltaan, arkkitehtuuriltaan ja rakennustekniikaltaan yksi maan merkittävimmistä jälleenrakennuskauden rakennushankkeista. Voimalaitosalueista Montta, Pyhäkoski, Pälli, Utanen, Nuojua ja Jylhämä kuuluvat myös kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön hyväksymään suomalaisen modernin arkkitehtuurin merkkiteosten valikoimaan. Samaan vesistöön liittyvät myös Kajaani Oy:n puunjalostusteollisuuden tarpeisiin rakentamat voimalaitosympäristöt.

Oulujoessa on Oulun kaupungin rakentaman Merikosken voimalaitoksen lisäksi kuusi voimalaitosta, Emäjoessa on neljä voimalaitosta samoin kuin Kajaanin ja Kuhmon välillä. Rakennettu jokiosuus on kaikkiaan noin 250 kilometriä, pudotuskorkeutta on yhteensä noin 200 metriä ja padotuskorkeudeltaan suurin on Pyhäkosken voimalaitos, 32 metriä. Lisäksi Oulussa Pikkaralassa on Imatran Voima osakeyhtiön rakentama sähköasema ja muuntamo pohjoisen jokien vesivoimatuotannon voimasiirtoa varten.

Voimalaitosympäristöt käsittävät mm. voimalaitosrakennukset, padot, voimansiirtolaitteet ja konttorit. Voimalaitoksiin liittyvät modernit ja luonnonläheiset asuinalueet, joista laajimpia ovat Pyhäkosken voimalaitoksen asuntoalue Leppiniemi ja Jylhämän voimalaitoksen asuinalue. Voimalaitoksia asuinalueineen arvostetaan kokonaisvaltaisesta suunnitteluotteesta, joka näkyy rakennusten suhteessa maisemaan ja luontoon sekä rakennusten yksityiskohdissa ja sisätiloissa. Valtaosa yhtenäisiksi kokonaisuuksiksi suunnitelluista alueista Oulujoen ja Emäjoen varrella perustuu arkkitehti Aarne Ervin toimiston suunnitelmiin. Kajaani Oy:n rakennuttamat voimala-alueet ovat valtaosin arkkitehti Eino Pitkäsen 1940-1950-luvuilla suunnittelemia.

OULUJOKI:
Oulussa sijaitsevat Pikkaralan muuntoasema (Ervi), Merikosken voimala (Bertel Strömmer 1948) ja Toivoniemen asuinalue (1943-1944 Alvar Aallon yleissuunnitelman mukaan).
Muhoksella sijaitsevat Montta (Ervi), Suomen suurimpaan koskeen rakennettu Pyhäkoski (Ervi) ja sen lähistöllä Leppiniemen asuntoalue (Ervi) sekä Pällin pieni asuntoalue, joka koostuu kahdesta kytkettyjen puutalojen ryhmästä (Ervi).
Utajärvellä on Pälli ja Utanen (Ervi).
Vaalassa ovat Nuojua, jonka asuntoalue on Nokkala (Ervi) sekä Jylhämä (Ervi), jossa voimalaitoksen lisäksi on mm. puurakenteisia tyyppitaloja toimihenkilöille sekä julkisia rakennuksia kuten kauppa, paloasema ja seuratalo. Jylhämässä Uutelan alueen ulkomuseo on perustettu voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä, sen runkona on Uutelan tilakokonaisuus. Museon pihapiirissä on yhtiön vierasmaja ja kerhotalo (Ervi).

EMÄJOKI:
Paltamossa on Leppikoski (suunnittelija ei ole tiedossa).
Ristijärvellä on Seitenoikea (Ervi).
Suomussalmella sijaitsevat Ämmä (Ervi) ja Aittokoski (Ervi).

SOTKAMON REITTI:
Kajaanissa sijaitsevat Ämmäkoski (Tarjanne 1917, laajennus ja julkisivut Pitkänen) sekä Koivukoski (1943 Pitkänen).
Sotkamossa on Kallioinen (Pitkänen).
Kuhmossa sijaitsee Katerma (Pitkänen).

MRKY2015:
Aluerajauksen sisällä on arkkitehti Alvar Aallon Koskikeskuksen suunnitelman mukaan voimalaitoksen kanavan ja patoaltaan pohjoisrannalle rakentuneet kerros-, rivi- ja pientalot. Rakennukset edustavat monipuolisesti 1950-luvun laadukasta asuntorakentamista. Rannan rakennuksia ovat suunnitelleet muun muassa Martti Heikura, E. Niemelä, A. E. Talvisara, Uki Heikkinen, Eero Eerikäinen, Kai Blomstedt & Stenbäck Arkkitehdit, Purantakainen, Mikko Huhtela, Aarne Ervi ja Salonen-Talvisara.

historia:

RKY2009

Oulujoki on ollut Peräpohjolan tärkeimpiä kulkuväyliä, tervankuljetus ja uitto hyödynsivät jokea vuosisatoja. Valtio tutki vesistöistä saatavan voiman käyttöä sähkön tuotantoon jo 1900-luvun alussa. Koko Oulujoen vesistö - Oulujärvi ja latvavedet mukaan lukien - tarjosi mahdollisuuden vesivoiman tuotantoon ja säännöstelyyn suurten padotuskorkeuksien sijaan. 1939 julkistettiin suunnitelma "Oulujoen vesivoima" koko Oulujoen vesistön säännöstelystä ja jokien valjastamisesta.

Toisen maailmansodan jälkeen sotakorvaukset ja Enson jääminen itärajan taakse vauhdittivat Oulujoen rakentamista. Jälleenrakennuskaudella tuli toteuttaa maan sähköenergiajärjestelmä. Oulujoen koskien rakentamista varten perustettiin Oulujoki Osakeyhtiö Suomen teollisuuden ja valtion sopimuksella 1940, Merikosken voimalan rakensi Oulun kaupunki 1948. Pyhäkosken voimalaitoksen rakentamista ryhdyttiin valmistelemaan 1941.

Oulujoki Oy palkkasi Oulujokivarren voimalaitosalueiden pääsuunnittelijaksi Arkkitehtitoimisto Aarne Ervin, joka työskenteli niiden suunnittelijana yli 20 vuotta. Oulu- ja Emäjoen vesivoimalaitokset rakennettiin 1941-1961.

Sodan jälkeiset poikkeusolot rohkaisivat etsimään ja kehittämään uusia rakennusmateriaalien, -tekniikoiden ja rakentamisen ratkaisuja. Oulujoki Osakeyhtiön tutkimustyö palveli maan rakentamistekniikan - erityisesti betonitekniikan - kehittämistä. Pyhäkosken massiivisista padoista muodostuikin betonirakentamisen ja valutekniikan taidonnäyte. Pyhäkoskella oli oma betonilaboratorio jo 1938 ja se jatkoi 1952 lähtien itsenäisenä tutkimuslaitoksena. Ervi käytti myös esivalmistettuja rakennusosia, esimerkiksi Pällin koneaseman seinäverhouksessa käytettiin betonisia, lämmöneristettyjä julkisivuelementtejä 1952. Emäjoen varren voimalaitokset toteutettiin tehokkaan työsuunnitelman mukaan sarjatyönä ja koneasemissa Ervi käytti pääasiassa peltisiä julkisivuverhouksia.

Aarne Ervin suunnittelemat voimalaitosalueet Oulujoen varrella 1941-1960:
Pikkarala, Oulu / valvomo, muuntamo, reaktorilaitos ja asunto 1955-1959
Montta, Muhos / voimalaitos ja asuntoalue 1951-1957
Pyhäkoski, Muhos / voimalaitos ja asuntoalue 1941-1960
Pälli, Muhoksen ja Utajärven kuntien rajalla / voimalaitos ja asuntoalue 1949-1954
Utanen, Utajärvi / voimalaitos ja asuntoalue 1953-1957
Nuojua, Vaala / voimalaitos ja asuntoalue 1946-1955
Jylhämä, Vaala / voimalaitos ja asuntoalue 1946-1959

Aarne Ervin suunnittelemat voimalaitosalueet Emäjoen varrella 1958-1961:
Ämmä, Suomussalmi / voimalaitos ja asuntoalue 1957-1959
Seitenoikea, Ristijärvi / voimalaitos ja asuntoalue 1958-1961
Aittokoski, Suomussalmi / voimalaitos 1958 - asuntoalue, purettu 1980- luvulla

Voimatuotannossa henkilökunnan tarve vähentyi ja tuotantotiloja jäi tyhjilleen. Oulujoki Osakeyhtiön seuraaja Fortum myi kaikki asuntoalueet yksityisille.

Oulujoen vesistöön rakensi voimaloita Oulujoki Osakeyhtiön lisäksi 1940-1950-luvuilla myös muutama yksityinen yritys. Kajaanin Puutavara Osakeyhtiön, 1945 alkaen Kajaani Oy:n paikalliseen sähköntuotantoon ja -jakeluun rakentamia voimalaitoksia asuinalueineen suunnitteli arkkitehti Eino Pitkäsen toimisto. Kajaani Oy:n rakentamat voimalat ovat Leppikoski Paltamossa (jo valmistuessaan 1963 myyty Oulujoki Oy:lle), Ämmäkoski Kajaanissa (Onni Tarjanne oli suunnitellut ensimmäisen osan 1917, Pitkänen suunnitteli laajennuksen ja julkisivut 1940-luvulla), Koivukoski Kajaanissa (1943), Kallioinen Sotkamossa (1957, neljä asuinrakennusta), Katerma Kuhmossa (1950 voimala, patorakenteet, huoltotiloja, kolme asuinrakennusta).

lähteet:

Arne Ervi, Oulujoki Oy:n voimalaitosten arkkitehdintehtävät. Arkkitehti 9-10/1949.

Nils Erik Wickberg, Suomen rakennustaidetta. Helsinki 1959.

Suomen vesivoima. Suomen vesivoimayhdistys.

Vilhelm Helander ja Simo Rista, Suomalainen rakennustaide. 1987.

Paavo Vasala (toim.), Vesivoimaa Oulujoesta 50 vuotta. Oulujoki Oy / Kaleva 1991.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Turkka Myllykylä, Suomen vesivoimalaitokset. Muistomerkki. Rakennetun historian ulottuvuuksia. Museovirasto 1999.

Oulu, Merikoski. Monuments and Sites, ICOMOS Finland 1999.

Liisa Heikkinen, Mika Pouke, Kotiseutumme kasvot. Suomussalmen kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 197. Kainuun ympäristökeskus 2000.

Helena Hirviniemi 2010. Oulujoen vesistön voimalaitosyhdyskunnat - merkittävä jälleenrakennusajan perintö Pohjois-Suomessa. Teoksessa Aarne Ervi - tilaa ihmiselle. Eriika Johansson, Juhana Lahti, Kristiina Paatero (toim.). Suomen rakennustaiteen museo.

Leena Makkonen, Aarne Ervi Oulujoki Osakeyhtiön asuinalueiden arkkitehtina. Pohjois-Suomen puolesta. Toim. Teuvo Mällinen. Pohjoinen 2000.

20th Century architecture Finland. Suomen rakennustaiteen museo 2000.

Päivi Tervonen (toim.), Eino Pitkänen – arkkitehtinä Kajaanissa. Kainuun Museo 2001.

Do.co.mo.mo. Modernismin merkkiteoksia Suomen arkkitehtuurissa. Alvar Aalto Akatemia, docomomo Suomi-Finland ry, Suomen rakennustaiteen museo. Helsinki 2002.

Pirjo Siipola, Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus 2002.

Kari Tervo, Kuhmo - Rajalla. Kuhmon kulttuuriympäristöohjelma 2006.

Ympäristöministeriön verkkosivut ”Ervi Oulujoella” www. ymparisto.fi/ervi (12.4.2007).

Modernin miljöön suojeluatlas: Itä-Tuira. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu, Rakennussuojelu ja rakennetun ympäristön hoito. 2016. (Luonnos 25.1.2016)

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1292]

kohteen nimi: **Karmankota**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-112-9
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1962, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Karmankota on arkkitehti Aarne Ervin vuonna 1958 suunnittelema ja vuonna 1962 valmistunut yksityistalo. 1960-luvun modernismia edustava rakennus sijaitsee näyttävällä paikalla Merikosken patoaltaan rannalla. Karmankodan arkkitehtuurissa näkyvät modernismin suunnitteluihanteet. Tasakattoisessa ja terassoituneessa rakennuksessa on runsaasti hienostuneita yksityiskohtia. Arkkitehtonisesti ainutlaatuinen rakennus kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset - Merikosken voimala ja Toivoniemen asuinalue -alueeseen.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Modernin miljöön suojeluatlas: Itä-Tuira. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu, Rakennussuojelu ja rakennetun ympäristön hoito. 2016. (Luonnos 25.1.2016)

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1292]

kohteen nimi: **Koskilinnan pistetalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-69-2
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1950, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Koskilinnan pistetalot olivat ensimmäiset Merikosken voimalaitoksen yhteyteen rakentuneet asuinkerrostalot. Suistomaisemassa tunnistettavat vuonna 1950 valmistuneet tornitalot on sijoitettu viistosti voimalan kanavaan nähden, jotta jokaisesta asunnosta aukeaa näkymä suistoon. Pohjamuodoltaan monikulmaiset rakennukset muodostavat parin Toivoniemen itäpuolen tornitalojen kanssa. Molemmat kolmen asuinkerrostalon kokonaisuudet on suunnitellut arkkitehti Martti Heikura. Rapatut, seitsenkerroksiset rakennukset edustavat tyypillistä jälleenrakennuskauden - ja arkkitehti Martti Heikuran - pistemäisten asuintalojen arkkitehtuuria. Rakennuksissa on muutamia ilmeikkäitä aikakauden tyypillisiä yksityiskohtia, kuten puuverhoiltujen ulko-ovien ja liiketilojen ikkunoiden nurkkien pyöristykset ja pääsisäänkäyntiä kiertävä rappaamaton tiilinauha.

Rakennukset kuuluvat valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset - Merikosken voimala ja Toivoniemen asuinalue -alueeseen.

historia:

As. Oy Koskilinna on arkkitehti Martti Heikuran vuonna 1948 suunnittelema. Suunnitelma noudattelee Alvar Aallon vuoden 1944 Koskikeskuksen suunnitelmaa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Malmberg, Jonas: Oulun kaupunginarkkitehti Martti Heikura- puukaupungista Pohjois-Suomen keskukseksi. Taidehistorian Pro gradu- tutkielma. Helsingin yliopisto 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1292]

kohteen nimi: **Koskitien eteläpuolen rivitalo ja pientalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1953-1962
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Koskitien eteläpuolen pientalot ja rivitalo edustavat laadukasta 1950-luvun asuntoarkkitehtuuria. Rakennukset noudattavat Alvar Aallon vuoden 1944 Koskikeskuksen yleissuunnitelman pohjalta tehtyä asemakaavaa, joka vahvistettiin vuonna 1949.

Koskitien ja Oulujoen väliin sijoittuvat asuinrakennukset ovat kivirakenteisia ja kaksikerroksisia. Arkkitehtien Uki Heikkinen ja Reino Arvola suunnittelema polveileva rivitalo vuodelta 1953 sijaitsee lähimpänä voimalaitosta. Rivitaloa seuraa noppamaisten, harjakattoisten pientalojen sarja. Vuosina 1953-1959 valmistuneet rakennukset ovat arkkitehtien Eero Eerikäinen, Purantakainen, Kai Blomstedt & Stenbäck Arkkitehdit ja Mikko Huhtelan suunnittelemia. Puistokaistale erottaa rakennukset seuraavasta kolmen pientalon ryppäästä. Nämä vuosina 1953-1962 valmistuneet yksilölliset asunnot ovat arkkitehtien Eero Eerikäinen, Salonen & Talvisara ja Aarne Ervi suunnittelemat.

Rakennuksiin on tehty muutoksia ja korjauksia, mutta kokonaisuus on edelleen ehyt ja Aallon yleissuunnitelmalle uskollinen. Koskitien puolelta lähes kaikki rakennukset ovat lähes alkuperäisessä asussaan. Rannan puolella julkisivuihin on osin tehty muutoksia. Erityisen hyvin alkuperäisen pelkistetyn ja hienostuneen olemuksensa ovat säilyttäneet Eero Eerikäisen suunnittelemat alueen reunimmaiset pientalot.

Rakennukset kuuluvat valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset - Merikosken voimala ja Toivoniemen asuinalue -alueeseen.

historia:

Oulujoen rannasta varattiin alue Merikosken voimalaitosta ja kanavaa varten jo Bertel Jungin laatimassa Tuiran asemakaavassa vuonna 1914. Voimalan rakentamisesta järjestettiin vuonna 1942 arkkitehtuurikilpailu, jonka jälkeen Koskikeskuksen asemakaava toteutettiin Alvar Aallon ehdotukseen pohjautuen. Rannan pientalot rakennettiin 1950-luvulla arkkitehti Alvar Aallon yleissuunnitelman mukaan, asemakaava vahvistettiin vuonna 1949.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Modernin miljöön suojeluatlas: Itä-Tuira. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu, Rakennussuojelu ja rakennetun ympäristön hoito. 2016. (Luonnos 25.1.2016)

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1292]

kohteen nimi: **Merikosken voimalaitos**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-51-1-1
kylä/k.osa: Koskikeskus
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1948 valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Merikosken voimalaitos pato- ja kanavarakennelmineen kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin Oulujoen ja Sotkamonreitin voimalaitoksiin. Vuonna 1948 valmistunut voimalaitos on ensimmäinen Oulujoen kahdeksasta voimalaitoksesta. Arkkitehti Bertel Strömmer suunnitteli laitoksen ulkoasun vuonna 1943 pidetyn kilpailun voittaneen ehdotuksen pohjalta. Merikosken voimalaitos ja sen lamellirakenteinen patorakennelma ovat maisemassa erittäin vaikuttavia, eikä niihin ole tehty suuria ulkoisia muutoksia niiden valmistumisen jälkeen.

historia:

Merikoskessa oli lohipatoja sekä tervaveneiden vetoväylä ennen voimalaitoksen rakentamista. Joen rannasta varattiin alue Merikosken voimalaitosta ja kanavaa varten jo Bertel Jungin laatimassa Tuiran asemakaavassa 1914. Voimalan rakentamisesta järjestettiin 1942 arkkitehtuurikilpailu, jonka jälkeen Koskikeskuksen asemakaava toteutettiin Alvar Aallon ehdotukseen pohjautuen. Merikosken voimalaitoksen koneasema valmistui 1948 suunnittelijanaan Bertel Strömmer. Kanavan rakentamisessa syntynyt maamassa käytettiin Toivoniemen ja Raatinsaaren laajentamiseen. Toivoniemen asuinalue rakennettiin 1940-luvulla arkkitehti Alvar Aallon yleissuunnitelman mukaan, asemakaava vahvistettiin 1949.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T,I

lähteet:

Aalto, Alvar. Oulu : Koskikeskuksen arkkitehtooninen ratkaisu, selostus luonnoksissa ehdotetuista toimenpiteistä. Arkkitehti 1943/1-2, s. 2-5.

Autio, E. Alpo. Oulu Merikosken kilpailu. Arkkitehti 1943/1-2, s. 1.

Domus Botnica, ylioppilasasuntolan rakennushistoriallinen selvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy, 2008.

Modernin miljöön suojeluatlas: Itä-Tuira. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu, Rakennussuojelu ja rakennetun ympäristön hoito. 2016. (Luonnos 25.1.2016)

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Oulu, Merikoski. Monuments and Sites, ICOMOS Finland 1999.

Strömmer, Bertel. Merikosken kilpailu : Voimalaitoksen julkisivuja. Arkkitehti 1943/1-2, s. 11-12.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1292]

kohteen nimi: **Toivoniemen asemakaava ja pistetalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Koskikeskus
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1949-57
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vaikeina sotavuosina aloitettu Merikosken voimalaitoksen rakentaminen ja siihen liittyvä koko jokisuiston järjestely perustuu 1942 pidetyn arkkitehtuurikilpailun tuloksena saatuun Alvar Aallon Koskikeskussuunnitelmaan, jossa Toivoniemi oli osoitettu lähes nykyisenkaltaiseksi kerrostaloalueeksi. Koko suunnitelman ja toteutuneen Toivoniemen aluekokonaisuuden lähtökohtana on funktionalismin perusideologian mukaisesti avoimuus ja luonnonläheisyys sekä Alvar Aallolle tunnusomainen vapaamuotoinen aiheen käsittely. Toivoniemen 7-9 -kerroksiset tornitalot on rakennettu pääosin vuosina 1949-57 ja niiden suunnittelijoina ovat olleet arkkitehdit Martti Heikura, Mikko Huhtela, Uki Heikkinen, Eino Pitkänen, Niilo Mattila, Kalevi Lankinen, Georg Wigström, E. Suhonen ja E. Hyvärinen. Toivoniemen pistetalot ovat tunnistettava maamerkki Oulujen suistomaisemassa.

historia:

Merikoskessa oli lohipatoja sekä tervaveneiden vetoväylä ennen voimalaitoksen rakentamista. Joen rannasta varattiin alue Merikosken voimalaitosta ja kanavaa varten jo Bertel Jungin laatimassa Tuiran asemakaavassa 1914. Voimalan rakentamisesta järjestettiin 1942 arkkitehtuurikilpailu, jonka jälkeen Koskikeskuksen asemakaava toteutettiin Alvar Aallon ehdotukseen pohjautuen. Merikosken voimalaitoksen koneasema valmistui 1948 suunnittelijanaan Bertel Strömmer. Kanavan rakentamisessa syntynyt maamassa käytettiin Toivoniemen ja Raatinsaaren laajentamiseen. Voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä saareksi muodostuneen Toivoniemen pinta-alasta karkeasti puolet laajennettiin voimalaitoksen työmaalta vapautuneilla maamassoilla. Toivoniemen asuinalue rakennettiin 1940-luvulla arkkitehti Alvar Aallon yleissuunnitelman mukaan, asemakaava vahvistettiin vuonna 1949.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Aalto, Alvar. Oulu : Koskikeskuksen arkkitehtooninen ratkaisu, selostus luonnoksissa ehdotetuista toimenpiteistä. Arkkitehti 1943/1-2, s. 2-5.

Autio, E. Alpo. Oulu Merikosken kilpailu. Arkkitehti 1943/1-2, s. 1.

Domus Botnica, ylioppilasasuntolan rakennushistoriallinen selvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy, 2008.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Oulu, Merikoski. Monuments and Sites, ICOMOS Finland 1999.

Strömmer, Bertel. Merikosken kilpailu : Voimalaitoksen julkisivuja. Arkkitehti 1943/1-2, s. 11-12.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1292]

kohteen nimi: **Tuiranportti, Koskitie 26 ja 28**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-(69-3 ja 101-6)
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1955 ja 1956, valmistuneet
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Merikosken voimalaitoksen kanavan varrella sijaitsevat Koskitie 26 ja 28 lamellikerrostalot ovat kaupunkikuvassa merkittäviä ja toimivat nimensä mukaisesti porttina Merikosken silloilta Tuiraan kuljettaessa. 4-7-kerroksiset rakennukset toteuttavat Alvar Aallon vuoden 1944 Koskikeskuksen suunnitelmaa. Korkeammat massat reunustavat Merikosken siltoja. Rakennukset kuuluvat valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset - Merikosken voimala ja Toivoniemen asuinalue -alueeseen.

Vuosina 1955-1956 valmistuneet rakennukset on suunnitellut A.E. Talvisara ja Suunnittelu Oy E. Niemelä. Rakennuksen ovat kivirakenteisia, rapattuja ja arkkitehtuuriltaan tyypillisiä jälleenrakennuskauden kerrostaloja. Muista alueen 1950-luvun kerrostaloista poiketen, rakennuksissa on kanavan puolella osittain tai kokonaan sisäänvedetyt parvekkeet. Rakennusten ominaispiirteet ovat säilyneet hyvin.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Modernin miljöön suojeluatlas: Itä-Tuira. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu, Rakennussuojelu ja rakennetun ympäristön hoito. 2016. (Luonnos 25.1.2016)

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1292]

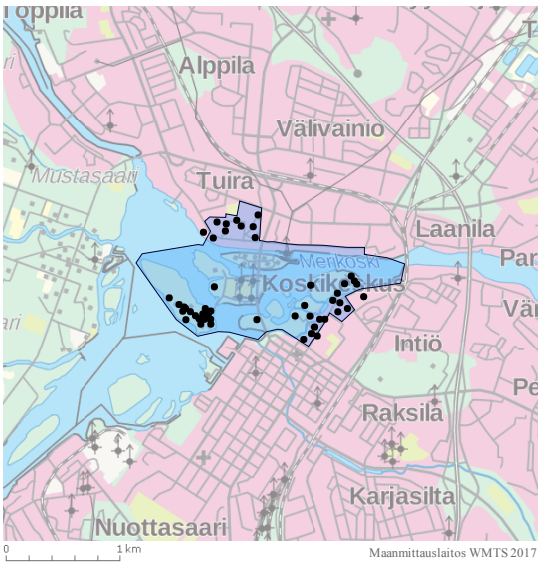

alueen nimi: **Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Koskikeskus
tyyppi: viherympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Ainola
Dammisaaren asuinrakennukset
Emalitehdas
Entinen Oulun lääninsairaala (Lasaretti)
Entinen Oulun lääninsairaalan mielisairaala (Kapula)
Entinen Oulun synnytyssairaala
Entinen sähkölaitoksen koneasema
Entinen sähkölaitoksen konttori
Hermola
Johanssonin-Saukkosen talo
Kiikkusaaren kasvihuoneet
Kilstupa
Kolmen fröökynän talo (Arkkitehtikillan kiltatalo)
Konepaja Oy:n työväen asunnot, Pikisaarentie 5
Konepaja Oy:n työväen asunnot, Pikisaarentie 7
Konepajan asuin- ja konttorirakennus
Konepajan valimo ja porttirakennus
Kuurojenkoulu
Linnansaari
Matilan talo ja Kolmen Fröökynän talo
Merijalin tehtaan puurakennus
Myllytullin koulu
Oulun entisen kaupunginsairaalan yleisosastoa palvelleet apurakennukset
Oulun entisen kunnallissairaalan osasto 3
Oulun entisen kunnallissairaalan tarttuvatautisten osasto
Oulun entisen kunnallissairaalan yleisosasto
Oulun entisen kunnallissairaalan ylilääkärin asunto
Pajakatu 3
Pikisaarentie 8
Pikisaarentie 9
Polttimokatu 2
Polttimokatu 6
Pursitie 2
Pursitie 3
Pursitie 4-6
Puusepänverstas Koskitie 20
Raatin nuorisotalo
Rauhala
Sahasaaren rakennukset
Sokeri-Jussin Kievari
Suolamakasiini
Taidemuseo, ent. Åströmin liimatehdas ja konttorirakennus
Talousrakennus (Esikunta)
Tervaveneiden vetomöljä
Villatehdas ja Mallassauna
Åströmin entinen päällisnahkatehdas
Åströmin entinen valjasnahkatehdas
Åströmin entinen varikkorakennus
Åströmin puisto

Åströmin tehtaan voima-asema ja vesitorni
Åstömin entinen pohjanahkatehdas (As Oy Ainolan portti)

kuvaus:

RKY2009:
Oulujoen ja meren yhtymäkohtaan sisältyy Oulun kaupungin historiallisesti merkittävimpiä alueita. Oulujoen suun alue on laaja ja sitä leimaavat monimuotoinen teollisuuteen liittyvä rakennuskanta, vesivoimalaitos sekä joenrantojen puistovyöhyke. Oulujoen suiston saarirakenne on syntynyt maankohoamisen myötä.

Oulujoen Linnasaaressa olevat Oulun linnan vallitukset ovat jokisuun vanhinta rakennettua kerrostumaa.

Pikisaaressa aivan kaupungin rantaviivan edustalla on pienellä alueella monipuolinen teollisen historian sekä luotsien ja teollisuustyöntekijöiden kaupunkimaisen asumisen keskittymä. Saaren halki kulkevan pääkadun varret muodostuvat tiuhoista asuintonteista. Saaren keskivaiheilla on entisen konepajan rakennuksia ja uudempi käsi- ja taideteollisuusoppilaitos sekä vanha viinanpolttimo makasiineineen ja kellareineen. Pikiruukin jäänteitä on saaren pohjoisrannalla. Suurin osa nykyisistä rakennuksista on 1800- ja 1900-luvun taitteesta.

Oulujoen suistoalueen puistovyöhyke koostuu useasta kapeiden vesiuomien toisistaan erottamasta saaresta. Hupisaarten edustalla on jäänteitä lohipadoista ja ohituskanavaksi pengerretystä tervaveneiden vetoväylästä. Hupisaaret ovat 1800-luvun lopulta lähtien olleet kaupunkilaisten virkistysalueena. Arkkitehti Oiva Kallion suunnittelemassa Ainola-rakennuksessa vuodelta 1931 on Pohjois-Pohjanmaan museo. Hupisaarten puistovyöhykkeeseen liittyvät lisäksi Myllytullin vanhan teollisuusalueen Åströmin nahkatehtaan rakennukset. Entisessä Åströmin liimatehtaassa sijaitsee nykyään Oulun taidemuseo ja tehtaan voimalaitoksessa tiedekeskus Tietomaa. Teolliseen historiaan limittyvät myös Åströmin puisto ja sen reunalla sijaitseva, Åströmin suvun 1890-luvulla rakennuttama, Villa Rauhala. Åströmin puistoa reunustaa arkkitehti Jac. Ahrenbergin suunnittelema entinen Oulun tyttölyseo (1901).

Hupisaarten puistoalueeseen nykyisin liittyvä Sairaalasaari on ollut nimensä mukaan sairaalakäytössä 1830-luvulta lähtien, jolloin sinne sijoittui lääninsairaala entisen kruununpolttimon rakennuksiin. Sotilaskäytössä vuoteen 1999 olleen sairaalasaaren rakennuskanta on pääosin 1800-luvulta. Sotilassairaalan päärakennus on 1800-luvun puolivälistä, ns. Kilstupa 1800-luvun alkupuolelta, tiilinen esikuntarakennus vuodelta 1922 sekä entinen mielisairasosasto vuodelta 1879.

Oulujoen pohjoisrannalla on Oulun kaupungin sairaalan eli nk. Tuiran puiston alue, joka on rakennettu arkkitehti Magnus Schjerfbeckin 1896 laatimien suunnittelemien mukaan. Mäntymetsäisellä alueella on toistakymmentä sairaalaan kuulunutta rakennusta vuosilta 1898-1925. Magnus Schjerfbeckin suunnittelema sisätautiosasto ja kulkutautisairaala eli Ruttola on valmistunut 1901 ja ylilääkärin asunto sekä hermosairaala eli Hermola V.J. Sucksdorffin piirustusten mukaan 1907. Otto F. Holmin suunnittelema synnytyslaitos on toiminut alkuperäisessä käytössään vuoteen 1975. Alueen rakennuksia on kunnostettu sosiaali- ja terveystoimen käyttöön.

Tuiranpuistoon liittyvät viereiset valtion 1900-luvun alussa rakennuttaman kuurojenkoulun rakennukset, jotka on suunnitellut yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti Th. Granstedt 1902.

Oulujoen suistoalueen maisemaa hallitsee Koskikeskus, joka on syntynyt Merikosken voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä 1940-luvulla. Merikosken voimalaitoksen rakentaminen on muuttanut suistoalueen ilmettä ratkaisevasti. Voimalaitos ja sen lamellirakenteinen patorakennelma ovat maisemassa erittäin vaikuttavia. Pato toimii yhtenä Oulujoen ylittävistä silloista. Lisäksi Koskikeskuksen elementtejä ovat kanavat ja Alvar Aallon yleissuunnitelman mukaan toteutetut Toivoniemen saaren korkeat pistetalot. Aallon Koskikeskussuunnitelmaan pohjautuvat myös Raatin saaren urheilustadion ja liikenneväylät.

MRKY2015:
Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus on laaja ja minipuolinen rakennettu kulttuuriympäristö. Se sisältää useita erilaisia ympäristöjä, joiden arvot vaihtelevat alakokonaisuuksittain. Alueelle ja alueelta avautuvat Oulun kaupungin merkittävimmät kaupunkimaisemat.

Muutoksia:
Alun perin kaupunginarkkitehti Martti Heikuran suunnittelemat Raatin saaren urheilukenttä, katsomo ja uimahalli uudistettiin 2010-luvulla, minkä seurauksena niiden alkuperäiset arkkitehtuurin ominaispiirteet hävisivät. Raatin urheilukenttä katoksineen on kuitenkin edelleen maisemallisesti merkittävä. Se on myös toteutunut osa arkkitehti Alvar Aallon vuonna 1944 tekemää Koskikeskuksen suunnitelmaa.

historia:

RKY2009:
Oulun linna rakennettiin Oulujoen suiston saarelle 1590-luvulla. Kaupunki perustettiin "mantereelle vastapäätä linnaa" vanhalle kauppapaikalle Kaarle IX:n käskystä 1605. Linna tuhoutui 1700-luvulla. Nykyinen puurakennus rakennettiin 1873 observatorioksi entisen kansliarakennuksen kiviosan päälle.

Pikisaarella oli laivanrakennustoimintaa 1600-luvulla, ja 1700-luvun puolivälistä lähtien siellä toimi pikiruukki. Pikisaaressa oli Pohjois-Suomen ensimmäinen konepaja, viinanpolttimo 1840-1890-luvuilla sekä villatehdas (nyk. taide-ja käsityöoppilaitos). Maannousun myötä Pikisaari on kasvanut yhteen viereisen Korkiasaaren kanssa. Myös siellä harjoitettiin 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa laivanrakennusta ja sahaustoimintaa.

1860-luvulla toimintansa aloittaneen Veljekset Åström Oy:n nahkatehtaan 1907 valmistuneen tehdasrakennuksen suunnitteli arkkitehti Karl Sandelin. Vesitorni ja voimalaitos valmistuivat 1921-1923 arkkitehti Birger Federleyn suunnittelemina. Tehdas lopetti tuotantonsa 1960.

Merikoskessa oli lohipatoja sekä tervaveneiden vetoväylä ennen voimalaitoksen rakentamista. Joen rannasta varattiin alue Merikosken voimalaitosta ja kanavaa varten jo Bertel Jungin laatimassa Tuiran asemakaavassa 1914. Voimalan rakentamisesta järjestettiin 1942 arkkitehtuurikilpailu, jonka jälkeen Koskikeskuksen asemakaava toteutettiin Alvar Aallon ehdotukseen pohjautuen. Merikosken voimalaitoksen koneasema valmistui 1948 suunnittelijanaan Bertel Strömmer. Kanavan rakentamisessa syntynyt maamassa käytettiin Toivoniemen ja Raatinsaaren laajentamiseen. Toivoniemen asuinalue rakennettiin 1940-luvulla arkkitehti Alvar Aallon yleissuunnitelman mukaan, asemakaava vahvistettiin 1949.

Oulun ensimmäisenä kaupunginarkkitehtina toimi Martti Heikura 1949-1963. Heikura teki suunnitelmia sekä virkatyönä että omassa suunnittelutoimitossa, kuten ensimmäisten kaupunginarkkitehtien tapauksessa oli yleistä. Heikura suunnitteli Toivoniemen tornitaloista kolme, kanavan toisen rannan kolme tornitaloa ja Raatin saaren urheilukentän katsomon ja uimahallin.

lähteet:

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ainola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-27-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1931
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Oiva Kallion suunnittelema Ainola sijaitsee Oulujoen suistoalueen valtakunnallisesti merkittävässä rakennetussa kulttuuriympäristössä. Vuonna 1931 valmistunut rakennus edustaa aikakaudelleen tyypillistä 1920-luvun klassismia, mutta kolmikerroksisessa kivirakennuksessa näkyy selkeästi myös funktionalismin pelkistävä vaikutus. Rakennuksen arkkitehtuuria leimaavat symmetrisyys, pelkistetty muotokieli ja hillityt, mutta laadukkaat detaljit. Pääsisäänkäynti portaaleineen sekä porrashuoneen pystyikkunanauha sijaitsevat tiukasti keskellä pitkiä julkisivuja.

Alun perin arkisto-, kirjasto- ja museorakennukseksi suunniteltu rakennus on tällä hetkellä siinä käytössä, mihin se vuonna 1984 peruskorjattiin ja muutettiin Pohjois-Pohjanmaan museota varten. Rakennuksen lähes kaikki alkuperäiset kantavat rakenteet ovat säilyneet. Julkisivut ovat säilyneet lähes kokonaan alkuperäisessä asussaan, sisätiloissa on tapahtunut enemmän muutoksia. Tilankäyttö, pintamateriaalit ja värimaailma edustavat hyvin rakennuksen peruskorjausaikaa 1980-lukua. Myöskään rakennuksen välittömässä läheisyydessä ei ole tehty vuoden 1984 peruskorjauksen jälkeen olennaisia muutoksia, vaan rakennus sijaitsee edelleen yksinään puiston keskellä. Sijainti korostaa rakennuksen julkista ja arvokasta luonnetta.

Yli 80 vuotta arkisto-, kirjasto- ja museorakennuksena toimineella Ainolalla on merkittävä asema paikallisessa, maakunnallisessa ja valtakunnallisessa sivistys- ja kulttuurihistoriassa.

historia:

1800-luvulla Hanhisaaressa oli oululaisen Franzenin suvun maita huviloineen, ryytimaineen ja puutarhoineen. Puutarhaa ja saarta ryhdyttiin kutsumaan Franzenien aikana Pakolaksi. Veljekset Åströmin nahkatehdasta veljensä kanssa johtanut Hemming Åström rakennutti saarelle uuden huvilan vanhan paikalle 1888. Ainolaksi nimettyä rakennusta kutsuttiin kaupungilla ”Piparkakkutaloksi” sen koristeellisuuden ja ruskean värin vuoksi. Ainola-nimi vakiintui Åströmien huvilan myötä ja nykykäytössä se tarkoittaa lähinnä saarella sijaitsevaa museorakennusta. Hemming Åströmin leski Maria Åström ja tytär Hanna Frankenhaeuser lahjoittivat huvilan, Hanhisaaren ja osan Sahasaaresta (Paratiisisaari) Oulun kaupungille vuonna 1910. Lahjakirjan mukaan puutarhan tuli jäädä kaupunkilaisten käyttöön, kansanjuhlilta ja urheilulta rauhoitetuksi. Puistoa ei saanut yhdistää muihin puistoihin ja se tuli sulkea yöksi.

Ainolan huvilaan sijoitettiin kirjasto ja museo, jotka ehtivät toimia rakennuksessa 18 vuotta, ennen kuin rakennus paloi heinäkuussa 1929. Piirrustukset yhdistetystä kaupungin kirjastosta, maakunta-arkistosta ja museorakennuksesta tilattiin arkkitehti Oiva Kalliolta. Kallion alkuperäisistä luonnoksista näkyy, että rakennuksen tiukan symmetrinen,
suorakulmainen, kattolyhdyllä varustettu perusmuoto säilyi rakennuksen valmistumiseen asti. Luonnoksissa funktionalististen ihanteiden mukaiset nauhamaisesti sijoitetut neliön muotoiset ikkunat muutettiin toteutusvaiheessa korkeiksi pystysuuntaisiksi ikkunoiksi. Myös yksinkertainen suorakulmainen pääsisäänkäynti sai toteutussuunnittelussa ympärilleen egyptiläisvaikutteisen portaalin ja sisäänkäynnin yläpuolinen parveke poistettiin.

Vuoden 1940 pommitukset osuivat myös Ainolan rakennukseen, minkä seurauksena muun muassa väliseinät, ikkunoiden väliset pilarit, ylin välipohja ja vesikatto vaurioituivat pahoin. Myös esimerkiksi ikkunoita rikkoutui 180 kappalatta. Sotien jälkeen 1940-60-luvuilla rakennuksessa tapahtui vain pieniä muutoksia. 1970-luvulla suurin muutos oli rakennuksen palo-osastointi. Vuonna 1984 rakennus koki laajan peruskorjauksen, kun se muutettiin kokonaisuudessaan Pohjois-Pohjanmaan museon käyttöön.

suojelutilanne:

Osa Oulun yleiskaavassa 2020 luetellun Hupisaarten - Plaatansaaren puistoalueen suojelukohdetta.

arviointi:

MRKY2015: R,H, M, T

lähteet:

Niskala, Kaarina. Hurmaavat Hupisaaret. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Niskala, Okkonen, Kalleinen. Puistojen Oulu. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Ylimartimo, Teija. Ainola, Museorakennuksen rakennushistoriaselvitys. Pohjois-Pohjanmaan museo, 2014.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Dammisaaren asuinrakennukset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-30-19
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1863, vanhin rakennus; uudempi asuinrakennus 1979
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Dammisaaren päärakennus on osa veljekset Åström Oy:n valtakunnallisesti merkittävällä Oulujoen suistoalueella sijaitsevaa nahkatehtaan rakennusryhmää. Kaksikerroksinen klassistinen kivitalo rakennettiin tehtaan perustamisen aikoihin vuonna 1863 veljekset Åström Oy:n asunto- ja konttorirakennukseksi. Rakennuksessa sijaitsi myös tehtaan johtaja Karl Robert Åströmin asunto. Dammisaaren vanhoihin rakennuksiin kuuluvat myös piharakennus sekä ylempänä kanavan varressa oleva rapumaja. Arvokkaaseen kokonaisuuteen kuuluu myös puutarha.

Dammisaareen vuonna 1979 rakennettu 2-kerroksinen tiilinen asuinrakennus täydentää Dammisaaren pihapiiriä. Valkean harjakattoisen rakennuksen parvekkeet suuntautuvat etelään puistomaisemaan. Rakennuksen on suunnitellut Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus.

historia:

Åströmin nahkatehdas rakennettiin palanneen fajanssitehtaan raunioille ja se aloitti toimintansa vuonna 1863. Tehdasrakennus sijaitsi Dammisaaressa nykyisin olevan valkoisen kerrostalon paikalla. Dammisaaren päärakennus oli alkujaan varasto, mutta vuonna 1863 se rakennettiin tehtaanjohtaja Åströmin asuintaloksi. Rakennuksessa sijaitsi myös konttori.

Vuonna 1894 rakennuksessa tehtiin laajat korjaus- ja muutostyöt. Vuoden 1944 pommituksissa vain ulkoseinät ja kantavat väliseinät säästyivät. Vuonna 1947 talo rakennettiin uudelleen säästyneitä seinärakenteita hyödyntäen.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Niskala, Kaarina. Hurmaavat Hupisaaret. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2008.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

Kuonanoja, Hanna. Dammisaareen piiloutuu pala historiaa. Kaleva, 28.8.2003. [http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/dammisaareen-piiloutuu-pala-historiaa/531334/] viitattu: 18.8.2015

kohteen nimi: **Emalitehdas**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-6-21
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Emalitehdas perustettiin Pikisaareen 1900-luvun alussa. Asunnoiksi vuonna 1995 saneerattu sahalaitakattoinen tiilirakennus on vuodelta 1900. Rakennuksen julkisivut ovat säilyttäneet alkuperäisen luonteensa, mutta sisätilat ja yläpohja on rakennettu kokonaan uudestaan käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä. Sahalaitakattoinen rakennus muodostaa mielenkiintoisen yksityiskohdan Oulujoen suistomaisemaan Pikisaaren etelärannalle.

historia:

Emalitehdas perustettiin Pikisaareen 1900-luvun alussa. Tehtaan puinen päärakennus paloi lähes heti perustamisen jälkeen Pikisaaren viimeisessä suurpalossa. Vuonna 1942 tiilirakennus myytiin konepajalle, jonka jälkeen siellä toimi hitsaamo ja levytyöosasto. 1940-luvulla purettiin myös emalitehtaan savupiippu, joka oli toiminut alueen maamerkkinä. Konepaja käytti tehdasta 1970-luvun alkuun asti, jonka jälkeen rakennuksessa toimi erilaisia pienyrityksiä. Vuonna 1995 rakennukseen saneerattiin asuntoja.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1457
(29.04.1994)
AL/s (ALUE, JOLLA YMPÄRISTÖ SÄILYTETÄÄN.)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Entinen Oulun lääninsairaala (Lasaretti)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-31-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1849, laajennukset 1901 ja 1969
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Lasaretin saaren sairaalarakennus sijaitsee Oulujoen suistossa patoaltaan reunalla ja muodostaa merkittävän osan Oulun suistomaisemaa. Oulun vanhin säilynyt sairaalarakennus valmistui vuonna 1849. Korkeat, pareittain järjestetyt ja yläosastaan kaartuvat ikkunat jäsentävät pitkää sileäksi rapattua julkisivua. Kivirakenteista kaksikerroksista rakennusta laajennettiin ensimmäisen kerran vuonna 1901. Rakennuksen pelkistetyt lisäsiivet ovat peräisin 1960-luvulta.

historia:
Kivirakenteinen sairaalarakennus valmistui vuonna 1849. Se oli mitoitettu viidellekymmenelle potilaalle. Uuden sairaalarakennuksen valmistuttua vanha puinen sairaalarakennus jäi sukupuolitautisten hoitopaikaksi.

Lasarettia laajennettiin vuonna 1901, ja samalla peruskorjattiin rakennuksen vanhaa osaa. Laajennusosaan sijoitettiin potilashuoneiden lisäksi leikkaussali ja sen aputilat. Lääninsairaalan muutettua vuoden 1939 jälkeen Kontinkankaalle Lasaretin rakennuksissa toimi sotilassairaala aina vuoteen 1999 asti. Sairaalarakennusta laajennettiin myös sotilassairaala 1:n aikana vuosina 1966-69 kahdella lisäsiivellä.

2000-luvun alussa suoritetun korjauksen yhteydessä Lasarettirakennukseen sijoitettiin toimisto-, kokous- ja liikuntatiloja. Rakennus liitettiin laajennusosalla vanhaan esikuntarakennukseen. Suunnittelun lähtökohtana oli rakennuksen alkuperäinen tilajärjestys. Taloteknisesti vaativimmat huonetilat sijoitettiin uusimpiin laajennusosiin. Korjauksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1641
(07.03.2000)
sr-1

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

kohteen nimi: **Entinen Oulun lääninsairaalan mielisairaala (Kapula)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-31-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1883
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mielisairaala eli Kapula on symmetrinen punatiilinen vanha lääninsairaalan mielisairasosasto, jonka suunnittelivat A. H. Dahlström ja Georg Wilenius yleisten rakennusten ylihallituksessa vuonna 1879. Kaksikerroksista rakennusta on korotettu vuosina 1922-23 E.A. Kranckin suunnitelmien mukaan.

historia:

Oulun lääninsairaalan punatiilinen mielisairaiden vastaanottolaitos valmistui vuonna 1883. Sen suunnittelivat Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdit A. H. Dahlström ja Georg Wilenius vuonna 1879. Rakennuksessa oli edistyksellinen tuuletus- ja lämmitysjärjestelmä, ja sen takapihalla sijaitsi mielisairaiden ulkoilualue.

Vuosina 1922-1923 rakennuksen siipiosia korotettiin kerroksella ja tehtiin muita tarvittavia muutoksia Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdin E. A. Kranckin suunnitelmien mukaisesti. Vuodesta 1945 lähtien talo toimi puolustusvoimien henkilökunnan asuinrakennuksena. 2000-luvun alussa tehtyjen korjausten myötä rakennukseen sijoitettiin työ- ja ryhmätiloja aputiloineen. Myös alkuperäinen sivukäytäväratkaisu palautettiin. Korjauksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1641
(07.03.2000)
sr-1

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

kohteen nimi: **Entinen Oulun synnytyssairaala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-?-?
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1926, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen Oulun synnytyssairaala on rakennettu Otto F. Holmin laatimien suunnitelmien mukaan. Kivirakenteinen kaksikerroksinen rakennus valmistui vuonna 1925. Rakennuksen ensimmäinen kerros edustaa 1920-luvun klassismia. Rakennuksen ullakko on todennäköisesti otettu käyttöön myöhemmin. Synnytyssairaala on merkittävä osa Tuiranpuiston sairaalakokonaisuutta.

historia:

Lääninarkkitehti O.F. Holm laati synnytyssairaalan suunnitelmat. Rakennus valmistui vuonna 1925, ja se toimi synnytyssairaalana aina vuoteen 1975 asti.

Muutoksia rakennukseen on tehty muun muassa vuonna 1928. Vuonna 2001 rakennusta kunnostettiin Arkkitehtitoimisto Vauhtiviivan suunnitelmien mukaisesti.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1446
(10.09.1993)
sr-2, Vanha synnytyssairaala
SR, Vanha synnytyssairaalan tontti

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Entinen sähkölaitoksen koneasema**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-28-34
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuuskohteet
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1903, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lasaretinväylän sähkölaitos on Suomen toisiksi vanhin julkinen vesivoimalaitos, ja se kertoo Oulun varhaisesta sähkön tuotannosta. Rakennukset sijaitsevat vanhalla teollisuusvaltaisella alueella valtakunnallisesti merkittävässä Oulujoen suistossa. Jugend-tyylinen voimalarakennus valmistui vuonna 1903, ja sitä on laajennettu vuosina 1919, 1928, 1937 ja 1970. Rakennusajastaan johtuen se on myös poikkeuksellisen koristeellinen rakennustyyppinsä edustaja. Rakennuksen vanhin osa on arkkitehti Viktor Sucksdorffin suunnittelema ja varhaiset laajennukset on suunnittellut arkkitehti Karl Sandelin. Länsipäädyn tiilipintainen turbiinihalli erottuu vanhemmasta rakennusmassasta ilmentäen 1930-luvun "teollisuusklassismia".

Voimalarakennus vauriotui pahoin tulipalossa vuonna 2006. Jäljellä olevat rakenteet on suojeltu. Voima-aseman konehuoneen palanutta välipohjaa kannattanut valurautainen pilaripalkkirakenne sekä alapohjaan ja kanavaan liittyneet varhaiset rautabetonirakenteet ovat esimerkkejä teollisuusrakentamisen vuosisadan vaihteessa mukanaan tuomista uusista ratkaisuista.

historia:

Merikoskesta haarautuva Lasaretinväylä on vanhaa teollisuusaluetta. Kaupungin mylly aloitti toimintansa väylässä jo 1600-luvun puolivälissä, ja vuonna 1731 myllyn viereen Sahasaareen perustettiin saha, joka oli käytössä 1930-luvulle asti. Lasaretinväylän sähkölaitos perustettiin vuonna 1903. Se oli vuonna 1888 käynnistyneen Tampereen kaupungin sähkölaitoksen jälkeen järjestyksessään toinen julkinen sähkölaitos Suomessa ja vasta neljäs koko Euroopassa.

Ensimmäinen kaupungin omistama sähkölaitos perustettiin Kiikeliin vuonna 1889. Laitos vanhentui nopeasti, ja jo vuonna 1903 otettiin käyttöön Lasaretinväylän voima-asema. Rakennuksen julkisivut noudattivat arkkitehti Sucksdorffin piirustuksia ja olivat osin rapattu valkoiseksi, osin puhtaaksimuurattua tiiltä. Vanhimmissa osissa oli valkoiseksi maalatut puiset kaari-ikkunat, joiden yläpuoliset tiilikaaret oli jätetty koristeaiheiksi julkisivuihin. Vuoden 1903 voima-asema oli toiminnoiltaan yksinkertainen: rakennuksen länsipäädyssä oli turbiinihuone, keskellä rakennusta konehuone, jonne oli sijoitettu väliseinän läpi turbiineihin yhteydessä olleet generaattorit, ja itäpäädyssä kattilahuone. Savupiippu oli kattilahuoneen vieressä rakennuksen ulkopuolella. Rakennuksessa oli peltikatteinen harjakatto lukuun ottamatta aumakattoista kattilahuoneen päätyä, jonka räystäiden alla oli komea koristeellinen friisi.

Koska sähkön kulutus kasvoi nopeammin ja suuremmaksi kuin kukaan oli vuosisadan alussa osannut odottaa, Oulun sähkölaitos joutui jatkuvasti uusimaan ja lisäämään laitteistoja. Myös itse rakennusta laajennettiin vuosina 1919, 1928, 1937 ja 1970. Varhaisimmat laajennukset tehtiin arkkitehti Karl Sandelinen suunnitelmien mukaan. Vuonna 1937 valmistunut uusi turbiinihalli poikkesi julkisivuiltaan vanhasta voima-asemasta aiempia laajennuksia enemmän. Ennen 1930-lukua voimalan julkisivujen väritys ei ollut juuri muuttunut, mutta hallin rakentamisen jälkeen ne maalattiin kauttaaltaan homogeenisen vaaleiksi. Uudisosan julkisivut olivat puhtaaksimuurattua tiiltä ja ne erottuivat vanhasta jugend-tyylisestä massasta myös uusklassistista esifunktionalismia henkineellä suunnittelullaan. Pihan puolelta tarkasteltuna turbiinihalli on lähes kuution muotoinen, siinä on pystysuuntaiset nauhaikkunat ja klassismia henkivä voimakas räystäsmuoto.

Lasaretinväylä oli todettu liian pieneksi tuottamaan koko kaupungin tarvitseman sähkön. Merikosken voimalaitoksen valmistui vuonna 1948, ja kun voimalaitoksen kolmas koneista vuonna 1954 saatiin käyntiin, ei vanhan voima-aseman koneita enää tarvittu. Voima-aseman koneistosta luovuttiin kuitenkin vasta vuonna 1960.

Vuoden 1937 turbiinihallin rakentamisen jälkeen suurimmat muutokset voimaasemarakennuksessa tapahtuivat sisätiloissa. Vuonna 1959 ullakkokerroksen kylmää osaa rakennettiin entistä jäsennellymmäksi varastotilaksi, ja toiseen kerrokseen tehtiin uusia toimistohuoneita. Vuonna 1960 myös konehuoneen pohjoisosa otettiin toimistokäyttöön: sinne sijoitettiin huoneet suunnittelu- ja verkostoinsinööreille sekä piirtäjille. Voimalarakennukseen sijoitettiin kaupungin kaukolämpökeskus vuonna 1969. Se toteutettiin voima-aseman itäpäätyyn ja käsitti tasakattoisen rakennusmassan lisäksi 32 metriä korkean peltikuorisen piipun.

Lokakuussa 1979 päivättyjen piirustusten mukaan voimalan sisätilat remontoitiin perusteellisesti Oulun energialaitoksen suunnittelutoimiston käyttöön. Alakertaan sijoitettiin asiakaspalvelu- ja piirustustiloja, yläkertaan toimistoja ja puhelinrelehuone.

Vuodesta 1983 lähtien rakennuksessa on toiminut myös opetusvirasto. Oulun kaupungin oppimateriaalikeskus siirrettiin voima-asemalle 1980-luvun lopussa. Muutostöitä koskevat piirustukset on päivätty toukokuussa 1988. Oppimateriaalikeskuksen aikana rakennuksen julkisivut palautettiin alkuperäisen kaltaiseen väritykseen, jossa vaalea rappaus ja puhtaaksimuurattu tiilipinta vuorottelevat. Värityssuunnitelma laadittiin kaupungin rakennusviraston talosuunnitteluosastolla toukokuussa 1990.

Voimalan viimeisimpiä käyttäjiä olivat Myllytullin koulun oppilaat ja henkilökunta. Koulun kuvataidetilat muuttivat rakennukseen 1990-luvun lopulla. Muutospiirustukset ovat vuoden 1998 marraskuulta.

Rakennus tuhoutui pahoin tulipalossa elokuussa 2006. Tuli ja savu vahingoittivat koko rakennusta lämpökeskuksen päätyä lukuun ottamatta; alakerran taidetilat tuhoutuivat täysin.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1980

(08.10.2013)
sr-20

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Meriläinen, Anniina. Oulun Lasaretinväylän alue, Rakennushistoriallinen selvitys. Diplomityö, Oulun yliopisto. 2010.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Entinen sähkölaitoksen konttori**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-28-39
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1909, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kolmikerroksinen tiilirunkoinen jugendrakennus, jonka ensimmäisen vaiheen on suunnitellut arkkitehti Viktor Sucksdorff vuonna 1909. Asuin- ja konttorirakennusta laajennettiin arkkitehti Karl Sandelinin suunnitelmien mukaan vuonna 1920. Kellarin ja ensimmäisen kerroksen välisen välipohjan kantavana rakenteena on säilynyt ratakiskot ja tiiliholvit. Rakennuksen sisätilat ovat kokoneet suuria muutoksia, mutta ulkoa päin rakennuksen alkuperäinen henki on palautettu. Ikkunat on uusittu alkuperäisiä mukaillen 1980-luvulla. Konttorirakennus yhdessä voimalaitoksen kanssa kertoo Oulun varhaisesta sähkön tuotannosta. Rakennukset sijaitsevat vanhalla teollisuusvaltaisella alueella valtakunnallisesti merkittävässä Oulujoen suistossa.

historia:

Merikoskesta haarautuva Lasaretinväylä on vanhaa teollisuus aluetta. Kaupungin mylly aloitti toimintansa väylässä jo 1600-luvun puolivälissä, ja vuonna 1731 myllyn viereen Sahasaareen perustettiin saha, joka oli käytössä 1930-luvulle asti. Lasaretinväylän sähkölaitos perustettiin vuonna 1903. Se oli vuonna 1888 käynnistyneen Tampereen kaupungin sähkölaitoksen jälkeen järjestyksessään toinen julkinen sähkölaitos Suomessa ja vasta neljäs koko Euroopassa.

Kaksikerroksinen tiilirakennus valmistui sähkölaitoksen työntekijöiden asunnoiksi vuonna 1909 arkkitehti Viktor Suksdorffin suunnitelmien mukaan. Rakennukseen sijoitettiin myöhemmin myös konttoritiloja. Vuonna 1920 rakennusta laajennettiin arkkitehti Karl Sandelin suunnitelmien mukaan yhdellä kerroksella ja rakennuksen pituus kaksinkertaistui. Laajennusosasta tuli lähes symmetrinen vanhan osan suhteen. Laajennustyön yhteydessä kellaritiloja korotettiin ja kellarin seinät muurattiin tiilestä luonnonkivimuurin sisäpuolelle. Kellarikerrokseen sijoitettiin varastotilat, ensimmäiseen kerrokseen näyttely- ja toimistotiloja (sekä yksi asunto eteläpäätyyn). Ylemmät kerrokset varattiin asuinkäyttöön. Asuntoihin rakennettiin wc- ja peseytymistilat.

Vuoden 1936 huhtikuussa tarkastettujen piirustusten mukaan yksi sisäpihan sisäänkäynneistä poistettiin ja korvattiin ikkunalla. Käytävä pääsisäänkäynnin yhteydessä laajennettiin aulaksi ja sisäänkäynnin viereisiä ikkunoita suurennettiin julkisivun vanhemman päädyn ikkunoiden kaltaisiksi. Koska näyttelytilakin otettiin toimistokäyttöön, myös sen ikkunat muutettiin samanlaisiksi. Rakennus varustettiin vesikeskuslämmityksellä, minkä vuoksi kaikki entiset uunit oli piirustuksissa osoitettu purettaviksi. Muita sisätilojen keskeisiä muutoksia olivat näyttelytilan jakaminen pieniksi konttoreiksi lasisilla väliseinillä ja uuden kassaholvin rakentaminen avokonttorin yhteyteen. Konttorirakennus kärsi myös tammikuun 1940 pommituksista.

Vuonna 1970 rakennuksen huonejako muistutti jo kovasti nykyistä. Maanpäälisissä kerroksissa huoneet ryhmittyivät rakennuksen keskellä olevien käytävien ympärille ja kellariin oli saatu ruokailu-, sosiaali- ja saunatilat henkilökunnalle. Toukokuussa 1970 päivättyjen muutospiirustusten mukaan huonejako muuttui vähiten ensimmäisessä kerroksessa, jossa tilat olivat jo entuudestaan käytävän varrella. Suurin muutos oli pääsisäänkäynnin aulan kutistuminen lyhyeksi käytäväksi. Toisessa ja kolmannessa kerroksessa avattiin tiloja toimistoiksi purkamalla asuinhuoneistojen aikaisia komeroita ja väliseiniä. Vuonna 1973 otetun valokuvan mukaan rakennuksen julkisivuissa ei ollut tapahtunut suuria muutoksia, mutta ne oli kauttaaltaan maalattu samalla vaaleanruskealla värillä.

Sähkölaitoksen konttorirakennus oli luonnollisesti ensimmäisiä oululaisia rakennuksia, jotka liitettiin kaukolämpöverkkoon vuonna 1970. Rakennuksen lämpöjohdot ovat peräisin tuolta ajalta. Opetusviraston muuttaessa rakennukseen vuonna 1985, vesi- ja viemäriputket sekä sähköjärjestelmä uudistettiin ja ilmanvaihto muutettiin koneelliseksi. Myös ikkunat vaihdettiin uusiin MSE-tyypin kolmilasisiin puuikkunoihin, jotka kuitenkin mukailivat ulkonäöltään alkuperäisiä ruutuikkunoita. Ilmanvaihdon laitteita ja kanavia asennettiin lisää vielä vuonna 1997, ja vuonna 2001 uusittiin rakennuksen käyttövesi- ja lämmityssiirtimet.

Sisätiloiltaan rakennus muuttui vuoden 1985 remontissa täysin. Valtaosa seinistä tapetoitiin lasikuitutapetilla, lattioihin asennettiin muovimatto ja sisäovet sekä valaisimet vaihdettiin. Entiselleen jätettiin ainoastaan paikalla valetut mosaiikkibetoniportaikot ja pääsisäänkäynnin ovi, joka oli uusittu aiemmin. Kellarissa laajennettiin sosiaalitiloja ja muutettiin keittiön toimintoja siten, että kahvio sai lisää tilaa. Uuden tuulikaapin kohdalta tukittiin kaksi ikkunaa, ja yksi varastohuoneista muutettiin tupakkatilaksi. Muissa kerroksissa tilojen uudelleenjärjestelyt koskivat lähinnä wc-tiloja ja käytäviä. Myös wc- ja vesikalusteet uusittiin remontin yhteydessä. Uudet väliseinät olivat kipsilevypintaisia teräsrankaseiniä muualla paitsi keittiössä, jonne rakennettiin myös muutama tiilirakenteinen väliseinä. Sisäpihan toisen sisäänkäynnin yhteyteen tehtiin uusi tuulikaappi ja luiska liikuntaesteisille. Pääsisäänkäynnin aulaan rakennettiin hissi, jonka kohdalla ollut katujulkisivun ikkuna tukittiin.

Oulun kaupungin energialaitos toimi rakennuksessa vuoteen 1984, minkä jälkeen kiinteistön hallinta siirtyi opetusvirastolle. Opetusvirasto toimi rakennuksessa vuoteen 2007.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1980
(08.10.2013)
sr-20

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Meriläinen, Anniina. Oulun Lasaretinväylän alue, Rakennushistoriallinen selvitys. Diplomityö, Oulun yliopisto. 2010.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Hermola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-65-1
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1909, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hermola eli entinen hermotautisten sairaala sijaitsee mäntymetsäisellä alueella Tuiranpuistossa. Jugendtyylinen rakennus on arkkitehti Viktor Sucksdorffin suunnittelema. Kaksikerroksinen rakennus valmistui vuonna 1909. Rakennuksen julkisivut ovat vaakalaudoitetut. Kokonaisuutta hallitsee jyrkkä ja raskastiilikatto, sekä katolla olevat suipot piiput. Ikkunat ovat alkuperäiset, ja ne ovat jugendille tyypillisesti monimuotoisia ja pieniruutuisia. Rakennuksessa on useita parvekkeita, jotka on huolelliseti deltajoitu. Ulkoisesti lohkokiviperusteinen rakennus on säilynyt lähes alkuperäisenä. Hermolan kanssa samaan aikaan rakennettiin ylilääkärin asunto. Nämä rakennukset muodostavat 1920-luvulla rakentuneen kokonaisuuden Tuiranpuiston alueelle. Hermola liittyy tiivisti mielisairaanhoidon historiaan.

historia:

Entinen Hermosairaala ja entinen ylilääkärin asunto ovat arkkitehti Viktor Sucksdorffin vuonna 1907 suunnittelemat. Rakennukset valmistuivat vuonna 1909. Kaupungin sairaalan toiminta loppui alueelta vuonna 1998, minkä jälkeen rakennuksessa on toiminut muun muassa neuvola. Hermola peruskorjattiin vuonna 2001, jolloin lisättiin muun muassa koneellinen ilmanvaihto.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1446
(10.09.1993)
sr-2, Hermola
SR, Hermolan tontti

arviointi:

MRKY2015: R,M,H,T,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Johanssonin-Saukkosen talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-7-15
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1890-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikisaarentien ja Pajakadun kulmassa sijaitseva Johanssonin-Saukkosen talossa on jugendin piirteitä. Korkeasaaren sahan työläisten asuntona toiminut rakennus muodostaa osan Pikisaarentien katujulksivua. Rakennuksen vanhin osa on rakennettu vuonna 1890. Taloa on jatkettu kaupunkiin päin vuonna 1893 B. Johanssonin suunnitelmien mukaan. Pihan puolella on koristeelliset kuistit. Pihapiiriin kuuluu myös ulkorakennusrivi, jonka vanhimmat osat ovat vuodelta 1890. 1920-luvulla tonttia rajaamaan rakennettiin palomuuri, jonka kylkeen valmistui vuonna 2007 arkkitehti Jukka Laurilan suunnitelmien mukaan autotalli-kesäkeittiö. Rakennuksen alkuperäiset arvot ovat säilyneet.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY20015: R,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Kiikkusaaren kasvihuoneet**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-xx-x
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1960-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kiikkusaarella sijaitsevat vanhat kasvihuoneet muodostavat vihettävän ja poikkeuksellisen julkisen sisä- ja ulkotilakokonaisuuden Hupisaarien puistoalueelle. Ne sijaitsevat valtakunnallisesti merkittävällä Oulujoen suistoalueella. Kasvihuoneet eivät ole kokeneet suuria muutoksia sisätilojensa tai julkisivujensa suhteen. Myös kasvihuoneisiin liittyvät vanhat tekniset järjestelmät kuten lämmitys-, kastelu- ja tuuletusjärjestelmät ovat yhä joko käytössä tai ainakin näkyvissä.

historia:

Åströmien lahjoitettua saaren kaupungille vuonna 1911 perustettiin Kiikkusaareen lahjakirjan mukainen koulupuutarha. Vuonna 1913 perustettiin alueelle kaupungipuutarha ja omenatarha.

1950-luvulla Hupisaarista kaavailtiin yliopistoaluetta. Suunnitelmat eivät toteutuneet, mutta saari otettiin Oulun yliopiston kasvitieteellisen puutarhan käyttöön vuonna 1963. Kiikkusaarelle rakennettiin vanhan kasvihuoneparin lisäksi subtrooppisen ja troppisen alueen kasvihuoneet. Puutarha toimi Kiikkusaaressa 20 vuotta, kunnes se vuonna 1983 siirrettiin uusiin tiloihin Linnanmaalle. Vanhoissa kasvihuoneissa toimii edelleen kaupungin puutarha ja viihtyisä kahvila. Saarella on edelleen myös puutarhatoiminnan aikana istutettua kasvillisuutta.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Meriläinen, Anniina. Oulun Lasaretinväylän alue, Rakennushistoriallinen selvitys. Diplomityö, Oulun yliopisto. 2010.

Niskala, Kaarina. Hurmaavat Hupisaaret. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2005.

kohteen nimi: **Kilstupa**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-31-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1828, laajennus 1850-luku
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Sauna ja leipomorakennus eli Kilstupa on yksikerroksinen klassismin muotokieltä edustava kivirakennus. Vuonna 1828 valmistunut sileäksi rapattu rakennus on Sairaalasaaren vanhin ja sijaitsee Lasaretinväylän varrella saaren kaakkoislaidalla. Suomen ensimmäinen presidentti K. J. Ståhlberg asui talossa vuosina 1882-1884.

historia:
Lasaretin alueen rakennuksista vanhin on vuonna 1828 valmistunut Kilstupa. Rakennuksen nimi on sananväännös ruotsin sanasta gäldstuga, velkavankila. Oikea velkavankila sijaitsi aikoinaan lääninvankilan alueella, joten rakennus on saanut nimensä väärinkäsityksien seurauksena. Rakennus on toiminut sauna- ja leipomorakennuksena. Palovaarallisena rakennuksena se on tehty tiilirakenteisena ja sijoitettu alueen laidalle veden äärelle.

Rakennusta jatkettiin 1850-luvulla. Tuolloin toiminta eriytyi sauna- ja leipomopuoliin. Suomen ensimmäisen presidentin K.J. Ståhlbergin äiti toimi lääninsairaalan emäntänä (kosthållerska) vuosina 1882-1887, ja rakennus oli tulevan presidentin koti vuosina 1882-1884. 2000-luvun alussa rakennus korjattiin kirjasto- ja seminaaritiloiksi. Korjauksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1641
(07.03.2000)
sr-1

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

kohteen nimi: **Kolmen fröökynän talo (Arkkitehtikillan kiltatalo)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-2-7
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: ei määritelty
ajoitusselite: 1828 rakennettu, siirretty nykyiselle paikalleen 1980-1990-luvulla
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
Arkkitehtikillan kiltatalo eli empiretyylinen kolmen fröökynän talo, rakennettiin vuonna 1828. Kilta siirsi rakennuksen Isokatu 53:sta Pikisaareen Pursitie 8:aan 1980-1990-lukujen vaihteessa. Pihaa täydentää Aleksanterinkatu 6:sta 2000-luvulla siirretty aitta. Pursitien puoleinen julkisivu muodostaa osan Pikisaaren kaupunginpuoleisesta näkymästä, joka on tunnusomainen Oulujoen valtakunnallisesti merkittävässä suistomaisemassa.

historia:
Kolmen Fröökynän talo, joka nykyään tunnetaan Oulun Arkkitehtikillan Kiltatalona, on alun perin rakennettu 1828 osoitteeseen Isokatu 53. Se on yksi viimeisistä ja vanhimmista säilyneistä empireajan puutaloista Oulussa. Taloa asuttivat alun perin varalääninsihteeri Fredrik Elfgrenin kolme tytärtä Albertina, Fredrika sekä Sofia, mistä talo sai nimensä.

1980-luvun puolivälissä talon niskaan langetettiin purku-ukaasi, sillä se oli päästetty huonoon kuntoon. Oulun Arkkitehtikilta halusi pelastaa historiallisen hirsitalon ja tarjoutui siirtämään sekä kunnostamaan sen omalla kustannuksellaan. Kaupunki suostui ehdotukseen ja lahjoitti talon Arkkitehtikillan käyttöön. Uudeksi sijoituspaikaksi myönnettiin Pikisaaresta tontti, joka oli ollut tyhjillään.

Siirto- ja kunnostustyöt kestivät lähes 10 vuotta, jonka aikana talo lisäksi inventoitiin ja dokumentoitiin huolella. Urakka eteni talkootyönä ja harjoitustöinä arkkitehtuurin osastolle. Töitä ja materiaaleja kustannettiin sponsorirahoilla, sillä rakennusteollisuuden tuki saatiin projektin taakse. Rahaa kerättiin myös erilaisilla tempauksilla, piirustustöillä ja julkaisuilla, kuten Ööpinen ja Oulun Arkkitehtikillan vuosikalenteri. Lopulta päätettiin ottaa lainaa kiltatalon rakennusurakan loppuunsaattamiseksi. Kiltatalon avajaisia vietettiin vuoden 1994 toukokuussa, minkä jälkeen talolla tehtiin vielä viimeistelyjä ja kalustetäydennyksiä noin vuoden ajan. Kiltatalon pelastaminen oli suuri ponnistus pieneltä opiskelijajoukolta, mutta se kannatti, sillä nykyään Kiltatalosta on muodostunut pysyvä osa Pikisaarta.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
YM (Museorakennusten korttelialue)

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Konepaja Oy:n työväen asunnot, Pikisaarentie 5**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-6-19
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1880-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikisaarentie 5:ssä sijaitsevat kaksi Konepajan työväen asuntoa, jotka on rakennettu yhtä aikaa konttorin kanssa 1880-luvulla. Korkeasaaren puoleinen rakennus on toiminut myös luotsihuoneena ja siinä on toiminut ruokakauppa 1900-luvulla. Valimokadun varrella rantaa kohti sijaitsee myös punamullattujen ulkorakennusten rivi, joka koostuu entisestä ruokamaksiinista, varastoista, vajoista ja eläinsuojista. Rakennukset muodostavat osan Pikisaarentien katujulkisivua.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Konepaja Oy:n työväen asunnot, Pikisaarentie 7**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-6-19
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: vanhimmat osat 1889
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Pikisaarentie 7:n yksikerroksisissa rakennuksissa on klassismin tyylipiirteitä. Ne muodostavat osan Pikisaarentien 1800-1900-luvuilla syntyneestä katujulkisivusta. Kaupungin puoleinen asuinrakennus on rakennettu vuonna 1889 Konepajan työväen asuinrakennukseksi. Korkeasaaren puoleinen asuin- ja myymälärakennus on ilmeisesti siirretty Pakkahuoneen- ja Isokadun kulmasta vuosina 1924-25. Pihapiiriä rajaa tontin etelälaidalla punamullattu ulkorakennus.

historia:
Siirretyn rakennuksen paikalla on alun perin ollut vuonna 1885 rakennettu lyhempi Konepajan työväen asuinrakennus, joka paloi emalitehtaan palossa vuonna 1900.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Konepajan asuin- ja konttorirakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-5-13
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1885 ja 1889
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikisaarentien varressa sijaitsee entinen konepajan asuin- ja konttorirakennus, joka on rakennettu kahdessa osassa vuosina 1885 ja 1889. Kaksikerroksisessa rakennuksessa on Pikisaaren maisemaan tunnusomaisesti kuuluva huvilamainen torni ja lasikuistit sekä pihan että kadun puolella. Pihapiiriin kuuluu myös puutarha ja rannassa sijaitseva viehättävä uimapaviljonki, jollaisia Oulussa ei ole säilynyt muita.

historia:

Vuosina 1885 ja 1889 rakennetussa Konepajan entisessä konttorirakennuksessa oli Konepajan toiminnan aikana tehtaanjohtajien asuntoja. Talo on peruskorjattu 1950-luvulla ja 1990-luvulla. Konepajan lakkauttamisen jälkeen taloon muutti Kone Oy, joka siirsi konttorinsa Tuiraan 1980-luvun loppupuolella. Nykyisin rakennus on asuinkäytössä.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AL/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Konepajan valimo ja porttirakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-5-15
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1948, valmistunut (portti vanhempi)
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Konepajan tehdasrakennuksista on jäljellä tiilinen valimorakennus vuodelta 1948 ja Konepajan pieni tiilinen porttirakennus Pikisaarentien varrella. Kaksikerroksinen valimorakennus rakennettiin vanhan valimon paikalle ja sen suunnitteli piiriarkkitehti G. Strandberg. Pikisaaren historian kannalta merkittäviin rakennuksiin ja niiden ympärille on rakennettu asuntoja 1990-luvulla.

historia:

Oulun Konepaja Oy aloitti toimintansa Oulun Pikisaaressa vuonna 1874. Saaren historian merkittävin teollisuuslaitos koki pahoja tuhoja, kun Pikisaari paloi vuonna 1885. 1800-luvun lopulla yritys kasvoi vauhdilla, sillä Pohjois-Suomeen perustettavat lukuisat sahat tarvitsivat koneistoja. Myös höyrylaivojen koneistot työllistivät konepajaa. Konepajalla rakennettiin myös kokonaisia höyrylaivoja 1900-luvun alussa. 1940-luvulla sotakorvaukset työllistivät Konepajaa, ja tällöin tehdas laajeni ja sai uuden kaksikerroksisen päärakennuksen. Työntekijöitä oli suurimmillaan pari sataa. 1960-luvulla Konepajan omistus siirtyi Raahe Oy:lle, mutta pajan toiminta jouduttiin lopettamaan vuonna 1972.

Vuonna 1993 Konepajan korttelista purettiin vanhat makasiinit, varastot, yksi pieni asuinrakennus sekä puinen valimorakennus. Jäljelle jäi vain tiilinen valimorakennus, joka muutettiin asunnoiksi arkkitehti Esko Puijolan suunnitelmien mukaan vuosina 1996-1997. Tontille rakennettiin myös kokonaan uusia asuinrivitaloja.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1514
(05.12.1995)
AKR / s

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Outakoski, Aslak. Oulun konepaja osakeyhtiö 1873-1948 : raskaan teollisuuden aloittaminen Pohjois-Suomessa ja piirteitä sen kehittämisestä kolmen neljännesvuosisadan aikana. Oulu, 1950.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren konepajakortteli 1989-1997 : kuinka museosaareen tuli miljoona-asuntoja. Oulu, 1999.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Kuurojenkoulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-44-16
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1902 ja 1910
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Valtion rakennuttama kuurojen koulu rakennettiin entisen kaupunginsairaalan alueelle. Se on osa valtakunnallisesti merkittävää Oulujoen suiston historiallista kokonaisuutta. Koulurakennus ja asuntolan on suunniteltu yleisten rakennusten ylihallituksessa arkkitehti Th. Granstedtin johdolla vuonna 1902. Kaksikerroksiset, symmetriset kivirakennuset ovat vastakkain muodostaen lähes symmetrisen parin varsinaisen koulurakennuksen erottuessa hitusen koristeellisempana. Rapatuissa vuosisadan vaihteen tyyliin tehdyissä rakennuksissa on näyttäviä tiilistä muurattuja yksityiskohtia kuten ikkunoiden yläpuoliset holvaukset, räystään alla oleva hammastettu korniisi ja tiiliset julkisivuja jäsentävät vaakalistat. Rakennusten ikkunat on uusittu, mutta niiden alkuperäinen luonne on säilynyt.

Granstedtin vuonna 1910 suunnittelema johtajan asunto on yksikerroksinen puinen asuintalo. Rakennuksessa on kansallisromanttisia piirteitä ja se edustaa vuosisadan vaihteen rikasmuotoista tyyliä. Rakennus on ulkoisesti hyvin säilynyt ja muun muassa moniruutuiset ikkunat ovat alkuperäiset.

historia:

Valtio perusti Oulun kuuromykkäin koulun vuonna 1898. Koulu toimi aluksi väliaikaisissa tiloissa eri puolilla kaupunkia. Oma koulutalo ja koulun asuntolarakennus valmistuivat Tuiraan vuonna 1902. Rehtorin asuintalo valmistui vuonna 1910. Kaikki rakennukset on suunnittelut arkkitehti Theodor Granstedt Yleisten rakennusten ylihallituksessa. Koulu vaihtoi nimensä Oulun kuurojen kouluksi vuonna 1961 ja Oulun kuulovammaisten kouluksi vuonna 1985. Vuonna 2007 kaksi vanhaa valtion erityiskoulua, Lohipadon koulu ja Merikartanon koulu (ent. Oulun kuulovammaisten koulu), yhdistettiin hallinnollisesti, jolloin syntyi Tervaväylän koulu. Koulu toimii edelleen samoissa tiloissa Tuiran puiston vieressä ja siellä annetaan opetusta pääasiassa kuulovammaisille.

suojelutilanne:

Suojeltu asetuksella valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85)

Asemakaava 564-1209
(01.09.1989)
sr-2, koulurakennukset
sr-3, rehtorin asunto

arviointi:

MRKY2015: R,H,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Linnansaari**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-51-9903-0
kylä/k.osa: Koskikeskus
tyyppi: puolustusvarustukset
ajoitus: 1524-1617
ajoitusselite: 1590-1600, Oulun linna; 1873, tähtitornin kahvila
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Linnansaari on osa valtakunnallisesti merkittävää Oulujen suistoalueen historiallista kokonaisuutta. Linnasaaressa sijaitsee 1590-1600-luvulla rakennetun 1700-luvulla tuhoutuneen Oulun linnan vallituksia, jotka ovat jokisuun vanhinta rakennettua kerrostumaa. Linnan entisen kansliarakennuksen kivisen alaosan päälle on rakennettu arkkitehti Wolmar Westlingin vuonna 1873 suunnittelema Oulun merikoulun observatoriorakennus, joka on tyyliltään uusgotiikkaa. Kellarissa on ollut myös Oulun kauppaseuran ruutikellari. Maamerkkinä toimiva tähtitorni on ollut kahvilana vuodesta 1912 lähtien, ja sitä on laajennettu useasti.

historia:

Oulun linna rakennettiin Oulujoen suiston saarelle 1590-luvulla. Kaupunki perustettiin "mantereelle vastapäätä linnaa" vanhalle kauppapaikalle kuningas Kaarle IX:n käskystä vuonna 1605. Venäläiset polttivat linnan isonvihan aikaan vuonna 1715. Säilyneitä kivirakennuksia käytettiin oululaisten ruutivarastona ja saarelle rakennettiin myös hirsinen vankila.

Vuonna 1793 salama iski ruutivarastoon ja hävitti linnan lähes kokonaan (”Oulun pamaus”). Alue toimi pitkään satamatoimintojen ja varastomakasiinien tyyssijana.

Vuonna 1866 Oulujoen yli rakennettiin silta, joka menee myös Linnansaaren läpi. Linnan entisen kivijalan päälle rakennettiin vuonna 1875 Oulun merikoulun observatorio, jonka suunnitteli Wolmar Westling. Kun merikoulu lopetettiin, tilalle tuli vuonna 1912 Tähtitornin kahvila. Rakennus kunnostettiin vuonna 1985 Arkkitehtitoimisto Huusko & Tepon suunnitelmien mukaan.

1800-luvun lopulla aluetta alettiin kunnostaa puistoksi. Helsingin kaupunginpuutarhuri Svante Olsson teki puistosuunnitelman Linnansaaren, Pokkitörmän ja Lammassaaren kaunistamiseksi vuonna 1909.

Linnansaaren kärkeen rakennettiin 1930-luvulla uimalaitos, joka kuitenkin lopetti toimintansa vuonna 1957 veden saastumisen takia. Vuosina 1960-61 Pokkisen uuden sillan rakentamisen aikaan tehtiin puistoon uudelleenjärjestely. Uusi oleskelualue rakennettiin uimalaitoksen paikalle vuonna 1991.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
SM = Muinaismuistoalue

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Kartat: Oulun kaupungin tekninen keskus

Niskala K., Kokkonen I., Kalleinen L. 2008. Puistojen Oulu. Painotalo Suomenmaa: Studio Ilpo Okkonen Oy.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1.
Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Matilan talo ja Kolmen Fröökynän talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-2-7
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: Matilan talo 1730-luku, siirretty Pikisaareen 1983
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Matilan talo on Oulun keskustan tiettävästi vanhin puinen asuinrakennus on 1730-luvulta. Matilan talo eli Limingantulliin entinen tullitupa siirrettiin vuonna 1983 Kirkkokadulta Pikisaareen, ja siinä toimii nykyään Merimiehen kotimuseo. Rakennus on otaksuttavasti ollut pohjamuodoltaan alunperin paritupa. Toiseen päähän on tehty myöhemmin lisähuone.

Samassa pihapiirissä sijaitsee Kolmen Fröökynän talo, nykyinen Oulun Arkkitehtikillan kiltatalo. Rakennus on siirretty Pikisaareen 1980-luvun puolivälin jälkeen Oulun Arkkitehtikillan toimesta. Rakennus on alun perin rakennettu 1828 osoitteeseen Isokatu 53. Se on yksi viimeisistä ja vanhimmista säilyneistä empireajan puutaloista Oulussa.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
YM (Museorakennusten korttelialue)

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun rakennussuojelutyöryhmä. Oulu, 2013.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

http://www.oulunarkkitehtikilta.net/fi/kiltatalo/kiltiksen-historia (31.3.2016)

kohteen nimi: **Merijalin tehtaan puurakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-46-3
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-1900-lukujen vaihde
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Merijalin tehtaan vanha puurakennus on kulttuurihistoriallisesti merkittävä osa Tuiran rannan teollistumisen historiaa ja alueen rakentumisen ilmentäjänä. 1800-1900-lukujen vaihteessa rakennettu puurakennus kertoo ajasta, jolloin Koskitie oli puurakennuksien reunustama. Rakennus sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Oulujoen suistossa. Rakennuksen sisätilat on uusittu lähes kokonaan, mutta joissain huoneissa on yhä tallella vanha helmiponttipaneloitu katto. Rakennuksen ulkopuoli on paremmin säilynyt, kaksikerroksiset kuistit molemmin puolin rakennusta ovat runsaasti puukoristellut. Rannan puolella ovat säilyneet vanhat siropuitteiset ikkunat.

historia:

Apteekkari Y.W. Jalander perusti vuonna 1915 Merikosken Teknokemiallinen Tehdas Ab:n. Tehtaan nimi muutettiin seuraavana vuonna Oy Merijal Ab:ksi, mikä oli yhdistelmä sanoista Merikoski ja Jalander. Koskitien varrella, tien ja rannan väliin rajautuvalla tehdastontilla tehdas on sijainnut vuodesta 1916 lähtien. Tehdasta laajennettiin 1900-luvulla useaan otteeseen, kunnes toiminta loppui vuonna 1996. Vanhaa puurakennusta lukuun ottamatta muut Merijalin rakennukset on purettu vuonna 2008.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1846
(27.07.2007)
sr-20

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Koskitie 10, Oulu -rakennushistoriaselvitys 2004. Jokelainen, Kati; Mäkiniemi, Kaisa. YIT Rakennus Oy, 2004.

kohteen nimi: **Myllytullin koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-25-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1901, vanhin osa, 1958 laajennus
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulu;

kuvaus:
Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen kuuluva rakennus sijoittuu keskustan ruutukaava-alueen reunalle. Arkkitehti Jac. Ahrenbergin vuonna 1901 suunnittelema Myllytullin koulun vanha osan julkisivuissa on uusgoottilaista aiheistoa suippokaarisine ikkunoineen ja koristeellisine tiilidetaljeineen. Vuosisadan vaihteen monimuotoista arkkitehtuuria edustava entinen Oulun tyttölyseo kehystää Åströmin puistoa. Rikkaammin koristeltu pääjulkisivu on puistoon päin, sisäpihan julkisivun detaljiikka on hillitympää.

Vuonna 1958 rakennettu arkkitehti Liisa Olkkosen suunnittelema lisärakennus edustaa tavanomaista aikansa koulurakentamista. Vuonna 1998 tehdyt muutokset on suunniteltu ja sopeutettu huolella olevaan rakennukseen. Kokonaisuuden kerroksellisuus erottuu selkeänä.

historia:
Ensimmäinen tyttökoulu perustettiin Ouluun vuonna 1879 ja se sai tilat Isonkadun varrelta. Vuonna 1883 koulu sai oman rakennuksen Aleksanterin torin varrelta ja koulua laajennettin jo vuonna 1890. Vuonna 1886 koulu siirtyi valtion huostaan. Uusi rakennus Åströmin puiston reunalle valmistui vuonna 1901 lääninarkkitehtinakin toimineen arkkitehti Johan Jacob Ahrenbergin suunnittelemana. Kirkkokadun suuntainen, kolmikerroksinen, matalammalla massalla vanhaan kouluun liitetty lisärakennus valmistui vuonna 1958. Lisärakennuksen suunnitteli arkkitehti Liisa Oikkonen. Rakennukseen on tehty mittavat peruskorjaukset vuosina 1998 ja 2007.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-807
(16.3.1978)
1901 valmistunut osa on suojeltu asemakaavassa merkinnällä em1

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:
Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Oulun entisen kaupunginsairaalan yleisosastoa palvelleet apurakennukset**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: 564-52-9903-0

kylä/k.osa: Tuira

tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1900-luvun alku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun entisen kunnallissairaalan yleisosastoa vastapäätä sijaitsee osastoa palvelleiden apurakennusten rivi. Kangaspolun varteen sijoittuvat viisi rakennusta kertovat sairaalan toimintaa tukevien toimintojen moninaisuudesta. Rakennukset ovat valmistuneet yleisosaston ja tarttuvatautisten osaston kanssa yhtä aikaa vuonna 1900, ja on mahdollista, että ne ovat myös arkkitehti Schjerfbeckin suunnittelemia. Puiston keskellä olevat rakennukset edustavat klassismin ja nikkarityylin sävytteistä vuosisadan vaihteen puuarkkitehtuuria. Ne ovat merkittävä osa Kunnallissairaalan kokonaisuutta.

Yleisosastoa suoraan vastapäätä sijaitsee ulkohuoneisto, joka on myöhemmin ollut varastokäytössä. Sen vieressä vasemmalla on "ruokala", jossa on sijainnut, ylihoitajattaren asunto, varastoja, talousosasto eli ruokala. Rakennukseen on tehty muutoksia ainakin vuosina 1925 ja 1937.

Talousosastosta seuraavana on "laboratorio", jossa on sijainnut isännöitsijän asunto, mankeli, pesu- ja desinfioimislaitos sekä vesitorni. Myöhemmin rakennus on toiminut laboratoriona. Rakennuksen huomiota herättävintä osaa eli vesitornia on korotettu vuonna 1908. Rapatun vesitornin yläosassa on koristeellisia puuyksityiskohtia kuten nikkarityylinen kaide ja räystään alapuolinen korniisi. Rakennukseen on tehty muutoksia ainakin vuosina 1931 ja 1967.

Laboratorion vieressä on pieni ruumishuone, joka toimi sairaalan alkuaikana myös laboratoriona. Viimeisenä rivissä on varastorakennus, ja rakennusten takana sijaitsee kellareita.

historia:

Kaupungin sairaalan toiminta loppui alueelta vuonna 1998.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1446
(10.09.1993)
sr-5, kaikki rakennukset

Asemakaava 564-1707
(564-1707)
sr-5, ulkohuone- ja varastorakennus

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Oulun entisen kunnallissairaalan osasto 3**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-9903-0
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1912, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun entisen kunnallissairaalan osasto 3 on rakennusmestari J.W Miesmaan suunnittelema. Kivirakennus valmistui vuonna 1912. Kaksikerroksisessa rakennuksessa on klassisia tyylipiirteitä. Vuonna 2003 lisätty tuulikaappi pihan puolella erottuu hillitystä kokonaisuudesta.

historia:

Osasto 3 on rakennusmestari J.W Miesmaan suunnittelema. Se valmistui vuonna 1912. Rakennuksen laajennus ja toinen kerros rakennettiin vuonna 1930. Muita muutoksia on tehty muun muassa 1970-luvun alussa. Rakennus on viimeisimmäksi kunnostettu vuonna 2003 tehtyjen suunnitelmien pohjalta, jotka on laatinut Arkkitehtitoimisto Kari Huotari.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1707
(564-1707)
sr-5, osasto 3

arviointi:

MRKY2015: H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Oulun entisen kunnallissairaalan tarttuvatautisten osasto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-9903-0
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1901, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun entisen kunnallissairaalan tarttuvatautisten osasto eli Ruttola valmistui vuonna 1900. Se on rakennettu arkkitehti Magnus Schjerfbeckin 1896 laatimien suunnittelemien mukaan. Huomiota herättävän pitkä klassinen rakennus on yksikerroksinen ja puurakenteinen. Ikkunat ovat T-malliset. Rakennuksen molemmissa päissä on katettu avokuisti. Tarttuvatautisten osasto on Oulun kunnallissairaalan ensimmäisiä rakennuksia.

historia:

Oulun entisen kunnallissairaalan tarttuvatautisten osasto eli Ruttola valmistui vuonna 1900. Se on rakennettu arkkitehti Magnus Schjerfbeckin 1896 laatimien suunnittelemien mukaan.

Tarttuvatautisten osastoon tehtiin muutoksia muun muassa vuonna 1938. Kaupungin sairaalan toiminta loppui alueelta vuonna 1998, minkä jälkeen tarttuvatautisten osasto on kunnostettu palveluasunnoiksi. Korjaus- ja muutostyöt suunnitteli Arkkitehtitoimisto Kari Huotari vuonna 2004.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1707
(564-1707)
sr-5, tarttuvatautisten osasto

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Oulun entisen kunnallissairaalan yleisosasto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-9903-0
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun entisen kunnallissairaalan yleisosasto sijaitsee Tuiranpuistossa korkeiden mäntyjen ympäröimänä. Arkkitehti Magnus Schjerfbeckin suunnittelema yleisosasto on valmistunut vuonna 1900. Se on kunnallissairaalan alueen ensimmäisiä rakennuksia. Klassinen pitkä puurakannus koostuu kaksikerroksisesta keskiosasta ja siihen liittyvistä symmetrisistä siipiosista. Rakennuksessa on klassisten piirteiden lisäksi vuosisadan vaihteen koristeellisia yksityiskohtia. Ensimmäisen kerroksen ikkunat ovat T-mallisia, kun taas toisessa kerroksessa ikkunat ovat kuusiruutuisia. Yleisosaston läheisyydessä on useita samaan aikaan valmistuneita, sairaalaa palvelleita apurakennuksia.

historia:

Oulun kunnallissairaalasta pyydettiin vuonna 1895 suunnitelmat kahdelta arkkitehdilta. Schjerfbeck ja Rancken laativat ehdotukset, joista Schjerfbeckin suunnitelmat todettiin paremmiksi, ja häneltä tilattiin jatkotyö. Arkkitehti Schjerfbeck laati yleisosaston ja tarttuvatautisten osaston suunnitelmat vuonna 1896. Rakennukset valmistuivat vuonna 1900 ja yleisosasto avattiin vuonna 1901. Yleisosastoon tehtiin muutoksia muun muassa vuosina 1928 ja 1968.

Kaupungin sairaalan toiminta loppui alueelta vuonna 1998, minkä jälkeen yleisosasto kunnostettiin päiväkotikäyttöön vuosina 1999-2000. Muutokset ja korjaukset toteutettiin Arkkitehtuuritoimisto Jukka Laurilan suunnitelmien mukaan.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1446
(10.09.1993)
sr-5, yleisosasto

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Oulun entisen kunnallissairaalan ylilääkärin asunto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-?-?
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1909, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun entisen kunnallissairaalan ylilääkärin asunto eli entinen hermotautisten sairaala sijaitsee mäntymetsäisellä alueella Tuiranpuistossa. Jugendtyylinen rakennus on arkkitehti Viktor Sucksdorffin suunnittelema. Osittain kaksikerroksinen rakennus valmistui vuonna 1909 yhtä aikaa viereisen Hermotautisten sairaalan kanssa. Rakennuksen julkisivut ovat vaakalaudoitetut. Kokonaisuutta hallitsee jyrkkä ja raskastiilikatto piippuineen. Ikkunat ja ovet ovat alkuperäiset. Ikkunat ovat jugendille tyypillisesti monimuotoisia ja pieniruutuisia. Ulkoisesti lohkokiviperusteinen rakennus on säilynyt lähes alkuperäisenä. Pihapiirissä sijaitsee myös ulkorakennus, joka oli alun pitäen vuonna 1923 valmistunut pesutupa. Ylilääkärin asunto ja Hermola muodostavat 1920-luvulla rakentuneen kokonaisuuden Tuiranpuiston alueelle. Rakennukset liittyvät tiivisti mielisairaanhoidon historiaan.

historia:

Entinen Hermosairaala ja entinen ylilääkärin asunto ovat arkkitehti Viktor Sucksdorffin vuonna 1907 suunnittelemat. Rakennukset valmistuivat vuonna 1909. Ylilääkärin asunnon pihalla sijaitsee myös piharakennus, joka oli alun pitäen vuonna 1923 valmistunut pesutupa. Asunnon eteläpuolella on judendin tyyliin sopiva pieni huvimaja, jonka rakennuslupa on vuodelta 1999.

Ylilääkärin asunto muutettiin vuonna 1971 nuorisopoliklinikaksi. Vuonna 1976 rakennus liitettiin kaukolämpöön. Vuonna 1987 toteutettiin laaja peruskorjaus, kun rakennus muutettiin vanhusten päiväkeskukseksi. Tällöin muun muassa lisättiin sisäpuolinen lisälämmöneristys. Vanhat ikkunat ja ovet kunnostettiin tarpeen mukaan.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1446
(10.09.1993)
sr-2, Ylilääkärin asunto
sr-5, vanha pesutupa
SR, Ylilääkärin asunnon tontti

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Pajakatu 3**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-7-14
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Vanhin rakennus 1892, 1912, 1921
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pajakatu 3:n rakennusryhmän vanhin asuinrakennus on vuodelta 1892, ja sen on suunnitellut K. Jakobson. 1 1/2 -kerroksiseen rakennukseen on liitetty kuisteja vuonna 1922. Keskimmäinen Pajakadun työläisten asunnoiksi rakennetuista taloista on Väinö Piispasen suunnittelema vuonna 1912. Pajakadun puoleiseen rakennukseen rakennusaineet on luultavasti tuotu Nummikadun-Aleksanterinkadun kulmatontilta puretusta puutalosta. Pajakadun varteen asuinrakennus rakennettiin vuonna 1921 ja vuotta myöhemmin valmistui pihan pitkä punamullattu ulkorakennus.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Pikisaarentie 8**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-2-8
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1870-luku, vanhimmat osat
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikisaarentie 8 rakennusryhmän vanhimmat osat ovat 1870-luvulta. Yksikerroksisessa L-muotoisessa pitkässä rakennuksessa on klassismin piirteitä. Sisäpihan puolella on koristeellinen kuisti. Pihapiiriin kuuluu myös pitkä hirsinen punamullattu ulkorakennus. Rakennuksissa on aiemmin ollut konepajan ruokala ja sen yhteydessä toiminut osuuskauppa. Pikisaarentien varrella oleva rakennus muodostaa osan Pikisaaren katukuvasta.

historia:

Pikisaarentien puoleinen asuinrakennus on 1870-luvulta. Ovi rakennuksesta Pikisaarentielle on tehty vuonna 1908. Polttimokadun puoleinen osa rakennuksesta on tehty osissa, joista ensimmäinen on rakennettu vuonna 1879 ja toinen Robert Lylyn vuonna 1908 päivättyjen suunnitelmien mukaan. Tonttia Kuusisaaren puolella rajaava suuri hirsimakasiini on siirretty paikalle 1970-luvulla tehdyn inventoinnin jälkeen. Makasiini on todennäköisesti aiemmin sijainnut asuinrakennusten jatkona Polttimokadun varrella.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AL/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Pikisaarentie 9**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-7-13
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1907
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Yrjö Similän suunnittelemat kaksi asuinrakennusta vuodelta 1907 rajaavat katunäkymiä sekä Pikisaarentien että etenkin Pikikadun suuntaisesti. Rakennuksissa on kuistit pihan puolella ja niihin on tehty myöhempiä muutoksia. Paikalla on ollut alun perin vuonna 1885 rakennetut työläisten asuinrakennukset, jotka tuhoutuivat emalitehtaan palossa vuonna 1900. Pitkä punamullattu ulkorakennus on vuodelta 1922.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Polttimokatu 2**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-1-6
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Vanhin osa 1800-luvun lopulta, Polttimokadun puoleinen pää 1921
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
Asuinrakennus, jonka vanhempi osa luultavasti 1800-luvun lopulta. Polttimokadun puoleinen pää vuodelta 1921, suunnittelijana ollut O. Järvelin. Pihassa myös ulkorakennus. Rakennuksen ikkunoita todennäköisesti vaihdettu.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Outakoski, Aslak. Oulun konepaja osakeyhtiö 1873-1948 : raskaan teollisuuden aloittaminen Pohjois-Suomessa ja piirteitä sen kehittämisestä kolmen neljännesvuosisadan aikana. Oulu, 1950.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Polttimokatu 6**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-1-13
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1927
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1920-luvulla rakennettu rakennus, jossa hyödynnetty rakennusosina todennäköisesti Korkeasaaressa sijainnutta pirttirakennusta. Rakennuksen tai sen osan on suunnitellut K.J. Junelius vuonna 1927. Pihassa oleva ulkorakennus on vuodelta 1922. Sitä on siirretty ja jatkettu vuonna 1927.

Polttimokatu 6 oli ensimmäinen Pikisaaressa 1970-luvulla tehdyn Pikisaaren miljöön säilyttämispäätöksen jälkeen kunnostettu asuinrakennus. Rakennuksessa on taiteilijoiden asuntoja. Päärakennuksen ulkoasu on muuttunut kunnostuksen yhteydessä.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Pursitie 2**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-2-10
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1914
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pursitien Kuusisaaren puoleisessa päässä sijaitseva Nordströmin talo muodostaa tunnusomaisen osan Pikisaaren kaupungin puoleista näkymää. Vuonna 1914 rakennetussa asuintalossa on kansallisromanttisia piirteitä. Lupa rakennukselle on haettu vuonna 1906. Pihapiirissä on yksi puuverhoiltu ulkorakennus.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1513
(26.09.1995)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Pursitie 3**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-3-7
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1870-luku, vanhin osa, 1930-luku suurin osa
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pursitie 3:n rakennukset muodostavat tunnusomaisen rakennusryhmän Pikisaaren kaupunginpuoleiselle rannalle. Tiilinen leivinsauna on rakennettu 1890-luvulla, muut rakennukset ovat 1930-luvulta ja 1940-luvun alusta. Pursitien puoleinen asuinrakennus on todennäköisesti tehty Kuusisaaresta siirretystä tukkimiespirtistä. Asuinrakennukset edustavat 30-luvun työläisten asuinrakentamista.

historia:

Pursitien puoleinen asuinrakennus 1930-luvulta. Rakennuksen tai sen osan suunnittelijana on ollut K.A. Kosunen. Rakennus on todennäköisesti tehty Kuusisaaresta siirretystä tukkimiespirtistä. Toinen asuinrakennus on vuosilta 1939 ja 1941. Rakennusryhmän vanhin osa, leivinsaunan tiilinen osa on vuodelta 1890. Leivinsaunaa on jatkettu vuonna 1933 puurakenteisella osalla. Pitkä tonttia rajaava ulkorakennus on 1930-40-luvulta. Ulkorakennuksessa on ollut 1970-luvulla autosuoja, käymälöitä ja varastoja. Nykyään autosuojan tilalla on sauna.

Kaikkien rakennusten julkisivut ja katot on kunnostettu 2010-luvulla. Julkisivujen maalaus oli käynnissä kesällä 2015.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1704
(13.11.2001)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Pursitie 4-6**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-2-(3 ja 4)
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1870-luku, rakentaminen alkanut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pursitien varrelle sijoittuvat kaksi yksikerroksista puurakennusta muodostavat merkittävän osan Pikisaaren kaupunginpuoleista rantanäkymää, joka on tunnusomainen Oulujoen valtakunnallisesti merkittävälle suistoalueelle. Yksinkertaisten asuinrakennusten rakentaminen on alkanut 1870-luvulla. Rakennuksia on myöhemmin laajennettu. Molempia pihapiirejä täydentävät piharakennukset.

historia:

Pursitie 4:n asuinrakennus on rakennettu vuosina 1874-78. Rakennusta on laajennettu pihasiivellä vuonna. Vielä 1970-luvulla pihapiirissä oli useita vanhoja piharakennuksia, jotka on sittemmin purettu. Nykyisin pihapiiriä täydentää yksi uusi vanhan liiterin ja puohin paikalle rakennettu piharakennus.

Pursitie 6:n asuinrakennuksen koillispää on 1870-luvulta. Rakennusta on laajennettu Pursitien suuntaan Robert Lylyn vuonna 1907 tekemien suunnitelmien mukaan. Rakennukseen on tehty muutoksia vuosina 1884, 1908 ja 1912. Myöhemmin on nostettu koillispään kattoa. Pihaa rajaava pitkä ulkorakennus on vuosilta 1908-12.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Puusepänverstas Koskitie 20**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-2-17
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: käsi- ja pienteollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1931, siirretty paikalle
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Koskitien varrella sijaitseva puusepän verstas on siirretty Hietasaaresta nykyiselle paikalleen vuonna 1931. Kaksikerroksinen rakennus edustaa klassismia. Rakennus on säilynyt erittäin hyvin. Julkisivujen yksityiskohdat, kuten moniruutuiset ikkunat, ovat alkuperäisiä. Oulun puusepänteollisuus aloitti toimintansa rakennuksessa vuonna 1931. Hirsirakennus on edelleen alkuperäiskäytössä, ja muun muassa 1920-30-luvuilta olevat työstökoneet toimivat edelleen alkuperäismoottoreilla.

Kokonaisuuteen kuuluvat myös samassa pihapiirissä sijaitsevat 1935 valmistunut noppamainen, puolitoistakerroksinen asuinrakennus sekä sauna- ja varastorakennus. Maisemallisesti rakennukset ovat näyttävällä paikalla Oulujoen suistossa. Verstasrakennus rajaa Koskitietä.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun rakennussuojelutyöryhmä, Oulu, 2013.

kohteen nimi: **Raatin nuorisotalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-51-17-1
kylä/k.osa: Koskikeskus
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1874 ravintola-osa, 1933 laajennusosa
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Raatin päärakennus koostuu vuonna 1874 ravintolaksi rakennetusta nikkarityylisestä puurakennuksesta sekä vuonna 1934 suojeluskuntataloksi valmistuneesta laajennusosasta. Pihapiirissä on lisäksi vuonna 1919 rakennettu puinen asuinrakennus sekä rankorakenteinen sotien jälkeen rakennettu autotalli-varastorakennus.

Oululaiseen huvilarakennusperinteeseen liittyvän puurakenteisen ravintolaosan julkisivu on laudoitettu uusrenessanssin mukaisin erisuuntaisin kentin, joita erottavat tummat listoitukset. Nykyinen nikkarityylinen ulkoasu on peräisin 1890-luvulta, jolloin myös rakennusta ympäröivää kuistia laajennettiin, rakennettiin lasiveranta ja parveke katettiin. Vanhan ravintolarakennuksen sisätilat ovat muutoksista huolimatta erinomaisesti säilyneet. Salin kattoa koristavat näyttävät paneloinnit. Rakennuksessa ovat säilyneet 1800-1900-lukujen vaihteessa vaihdetut T-muotoiset ikkunat. Myös suurin osa ovista on alkuperäisiä.

Puurakennukseen liittyy porrasosalla lääninarkkitehti Gustaf Strandbergin suunnittelema Oulun ensimmäisiin funktionalistisiin rakennuksiin lukeutuva
suojeluskuntatalo. Oulun suojeluskunnan rakennuttama yhteensä nelikerroksien tiilirakenteinen rakennus noudattaa selvästi varhaisen funktionalismin piirteitä vaaleaksi rapattuine pelkistettyine julkisivuineen ja kattoterasseineen. Rakennuksen tilajärjestelyihin on tehty muutoksia etenkin ensimmäiseen kerrokseen, mutta pääporras ja toinen kerros ovat säilyttäneet alkuperäisen luonteensa. Lähes kaikki ikkunat ovat alkuperäisiä, myös iso osa ovista on säilynyt.

historia:

Raatinsaari yhdistyi osaksi kaupunkia vuonna 1868, kun puurakenteinen silta Linnansaarelta Raatinsaaren valmistui. Keväällä 1889 raju tulva vei puusillan ja tilalle rakennettiin uudenaikainen rautarakenteinen silta vuonna 1890.

Siltayhtiö päätti perustaa Raatinsaareen ravintolan, jotta vähäisten siltamaksujen lisäksi saataisiin muita tuloja. Maaliskuussa 1873 ravintoloitsija Otto Meurlingille myönnettiin oikeus rakentaa ravintola Raatinsaaren länsipäähän. Samaan aikaan saaren länsipää kunnostettiin puistoksi. Toukokuussa 1874 ravintola ja keilarata avasivat ovensa. 1880-luvulla Raatinsaaressa sijaitsi Pohjois-Pohjanmaan museon valokuvakokoelmien mukaan ravintolan lisäksi myös kauppiaiden suuria hirsisiä makasiineja ja kalakellareita.

Kaksikerroksisen ravintolan suunnittelijasta ei ole varmuutta, sillä rakennuspiirrustuksia ei ole löytynyt. Eri lähteiden mukaan rakennuksen suunnitteli joko arkkitehti Wolmar Westling tai lääninarkkitehti Lüchou. Kesäkäyttöön tarkoitetun ravintolarakennus oli suorakaiteen muotoinen, aumakattoinen, melkosymmetrinen puurakenteinen ja lautaverhoiltu talo. Meren puoleisella sivulla oli koko julkisivun mittainen avokuisti ja sen yläpuolella samankokoinen kattamaton parveke. Yläkerrassa oli useita saleja, joista suurin reilu 70 neliömetrin kokoinen. Alakerrassa oli pienempiä saleja ja tiloja. Portaat ovat ilmeisesti sijainneet alunperin pohjoispäädyn tuntumassa.

Ravintolaa laajennettiin ja muutettiin useaan otteeseen toimintansa aikana. Meren puoleinen parveke katettiin. 1890-luvulla rakennettiin pohjois-päätyyn ja itä-sivulle lasiveranta ja sen päälle avoin parveke, joka on myöhemmin katettu ja yhdistetty pohjoispuolen parvekkeen kanssa. Samassa yhteydessä kaiteita ja katosrakenteita uusittiin vallalla olevan tyylin mukaiseksi. Raatin ravintola oli merkittävä ravintola Oulussa aina toiminnan loppumiseen vuoteen 1916-17 saakka.

Ensimmäisen maailman sodan aikaan Raatin ravintolassa toimi venäläisten lennätinasema. Tammikuussa 1918 valkoiset valtasivat paikan. Alueelle perustettiin punavankileiri, josta muistuttaa kevyenliikenteen väylän itäpuolella sijaitseva punavankien muistomerkki. Samana vuonna perustettu Oulun suojeluskunta vuokrasi Oulun kaupungilta käyttöönsä saaren länsiosan rakennuksineen. Yleinen ravintolatoiminta saaresta päättyi ja rakennus toimi suojeluskunnan ja lottajärjestön toimisto-, kokous- ja koulutustiloina. Piha-aukiolla järjestettiin paraateja ja harjoituksia. Raatin kentän laitaan rakennettiin ampumarata. Suojeluskuntatalon kylkeen kiinnitetty muistolaatta kertoo Oulun suojeluskunnan ja Lotta Svärd-piirin toimineen rakennuksessa vuosina 1918-1944. Raatin pihassa on myös kiveen kiinnitetty muistolaatta, kertoo Suojeluskuntapoikien ja sotilaspoikien toimineen alueella vuosina 1928-44.

Laajentunut toiminta tarvitsi lisää tiloja, joten 1934 valmistui uusi suojeluskuntatalo vanhan, kokonaisuudessaan säilytetyn, ravintolan kylkeen. Ensimmäiset luonnokset rakennuksesta tilattiin arkkitehti Oiva Kalliolta, mutta lopullisen suunnitelman teki lääninarkkitehti Gustaf Strandberg vuonna 1933.

Rakennusten liitoskohtaan sijoittuu pääporras, jonka kautta kuljetaan molempiin rakennuksiin. Uusi tiilirakenteinen ja kaikenkaikkiaan nelikerroksien rakennus noudattaa selvästi varhaisen funktionalismin piirteitä vaaleaksi rapattuine pelkistettyine julkisivuineen ja kattoterasseineen. Uudisrakennuksen kellarikerroksessa on erilaisten varastotilojen lisäksi koko kerroksen pituinen ampumarata. Ensimmäiseen kerrokseen sijoittui kanslia- ja koulutustiloja sekä aluepäällikön asunto. Toisessa kerroksessa on korkea juhlasali ja näyttämö aulatiloineen. Kolmannessa kerroksessa sijaitsi luentosali sekä juhlasalin parvi, jota on käytetty myös elokuvaesitysten konehuoneena.

Kun suojeluskuntien lakkautusuhka tuli tietoon, rakennukset päätettiin lahjoittaa Oulun Tuomiokirkkoseurakunnalle siten, että ne tulisivat pääasiassa NMKY:n käyttöön. Tuomiokirkkoseurakunta korjasi kaikki rakennuksen kärsimät pommitusvauriot ja sotilasmajoituksen aiheuttamat rikkoutumiset kevääksi 1945. Kellarin ampumarata annettiin Oulun ilmailukerhon käyttöön. Kerho toimi noissa tiloissa aina vuoteen 1997. Rakennus on sotien jälkeen ollut pääasiassa Oulun evankelis-luterialaisten seurakuntien nuorisotyön käytössä. Tiloissa on toiminut myös useita

kouluja kuten Oulun talouskoulu 1950-luvulle saakka, Merikosken yhteiskoulu ja Oulun ammattikoulu. Suuria salitiloja on myös vuokrattu ja vuokrataan edelleen juhlatiloina.

Nuorisotalon ulkoasuun on tehty vain pieniä muutos- ja korjaustöitä sotien jälkeen. Puurakennuksen etupihan sisäänkäynti on poistettu ja ullakolle on tehty uudet portaat, mikä näkyy ulkonemana pohjoissivun katossa. Kivipuolella on tehty jokunen ikkuna- ja ovimuutos. Ikkunoita ei ole uusittu missään pihapiirin rakennuksessa lukuun ottamatta yksittäistä ikkunaa kivirakennuksen ylimmässä kerroksessa. 1980-luvulla puurakennuksen huopakate uusittiin sileäksi peltikatteeksi.

Nuorisotalon sisätiloihin on tehty joitain käytön sanelemia muutoksia ennen vuotta 1997, niistä suurimmat ovat: puurakennuksen yläkerran salin suurentaminen koristepaneloinnit säilyttäen, keittiön uusiminen, kivirakennuksen juhlasalin parvekkeen umpeenlevyttäminen, kolmannen kerroksen jakaminen erillisiksi huoneiksi. 1980-luvulla puurakennukseen tehtiin sisäpuolinen lämmöneristys ja juhlasaliin rakennettiin koneellinen ilmastointi. 1990-luvun alussa rakennettiin kellariin sosiaalitiloja, parannettiin rakennuksen esteettömyyttä (mm. porrasnostin), laajennettiin koneellista ilmastointia, toimistoista tehtiin avokonttoreita ja rakennettiin suora porrasyhteys toimistokerroksesta kellarikerrokseen. Kesällä 1995 puurakennuksen alapohjan eristeet ja laudoitus uusittiin.

Vuosina 1983-1988 arkkitehti Heikki Taskinen suunnitteli rakennukseen useita muutos- ja korjaustöitä.

Vuonna 1997 kiviosan ensimmäinen kerros muutettiin toimistoiksi ja pintamateriaaleja uusittiin. Länsipään suuri asunto jaettiin kahdeksi erilliseksi vuokrattavaksi asunnoksi. Kellarikerrokseen tehtiin partiolaisten kokoontumis- ja varastotiloja. Huonokuntoinen sauna purettiin ja tilalle tehtiin uusi. Ilmailukerhon käytössä olleen tilan suuret ulko-ovet uusittiin pienempiin.

Raatin nuorisotaloa peruskorjattiin edellisen kerran vuonna 2005. Viime sodan jälkeen Raatin nuorisotalo on ollut Oulun evankelis-luterilaisen seurakuntien käytössä nuorisotalona. Vuonna 1997 se siirtyi NMKY:n omistukseen.

Raatin nuorisotalon pihapiirissä sijaitsee myös vuonna 1919 rakennettu kahden asunnon asuinrakennus, joka aluksi toimi suojeluskunnan aluepäällikön asuntona. Rakennuksen on suunnittellut Antti Tjäder. 1930-luvulla rakennus oli punamullattu valkoisin listoituksin, nykyään vaaleaksi maalatussa rakennuksessa on vihreät ikkunat ja valkoiset listoitukset. Ikkunat ovat todennäköisesti alkuperäiset, mutta kuistia ei rakennuksessa alun perin ollut. Sotien jälkeen piharakennuksen ulkovuorausta on yksinkertaistettu ja taloon on rakennettu umpinainen porstua.

Piharakennuksessa toimi Oulun ensimmäinen radioasema vuosina 1931-1936. Radioaseman vaatimia varusteita varten väliseiniä purettiin. Vuoden 1936 jälkeen rakennus on toiminut pääasiassa asuinkäytössä. Nykyisin siellä on toimistotiloja.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Miesmaa, Raija-Liisa. Raatin nuorisotalo, Käyttö- ja korjaussuunnitelma. Diplomityö, Oulun yliopisto, arkkitehtuurin osasto, 1997.

kohteen nimi: **Rauhala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-28-30
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1899 valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Åströminpuistoa pohjoisreunalta rajaava rauhala on rouva Clementine Åströmille rakennettu asunto, joka edustaa rikasmuotoista uusrenessanssivoittoista nikkarityyliä. Rakennuksen on suunnitellut Arthur Kajanus vuonna 1898. Se on ollut Yhdyspankin ja ylioppilaskunnan omistuksessa ja siinä on toiminut erilaisia yhdistyksiä, ammattikoulu, yömaja, kauppaklubi. Nykyään siinä toimii Ravintola Rauhala. Rakennuksen ympärillä on jalopuuistutuksia, koristeellinen aita porttirakennelmineen ja päärakennuksen tyylinen piharakennus. Sisällä on säilynyt muun muassa 1900-luvun alun kaakeliuuneja sekä koristeellisia listoituksia ja paneelointeja sekä porraskaiteet. Sisustuksessa heijastuu Rauhalan historia sekä asuntona että ravintolana. Rakennus kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen.

historia:

Rauhalan päärakennus rakennettiin vuonna 1899 Åströmin nahkatehtailijasuvun Karl Robert Åströmin toiselle vaimolle Clementine Åströmille, joka oli hiljattain jäänyt leskeksi. Uusrenessanssi vaikutteisen rakennuksen on suunnitellut Arthur Kajanus vuonna 1898. Veljekset Karl Robert (1839-1897) ja Hemming (1844-1895) Åström perustivat 1860-luvulla Ouluun menestyvän nahkatehtaan, jonka laajalla alueella rakennus aikanaan sijaitsi.

Rauhalan rakennusta korjattiin vuonna 1911. Korjaussuunnitelman teki arkkitehti Wivi Lönn, joka oli aikoinaan yksi Suomen merkittävimmistä naisarkkitehdeista. Rakennusta kunnostettiin vuosien 1912 ja 1937 välillä, kun Clementinen poikapuoli Hemming Emanuel Åström asui siellä, muun muassa ottamalla ulakkotiloja käyttöön. Vuoden 1916 muutokset suunnittelivat Walter ja Ivar Thomé.

Emanuel Åströmin kuoltua vuonna 1937 Oulun Kauppaklubi vuokrasi Rauhalan ja sai ravintolaoikeudet vuonna 1950. Rakennus siirtyi Pohjoismaiden Yhdyspankin omistukseen, joka lahjoitti kiinteistön Oulun yliopiston ylioppilaskunnalle vuonna 1962.

Pohjois-Suomen Opiskelija-asuntosäätiö osti Rauhalan vuonna 1973, jonka jälkeen rakennuksessa on ollut muun muassa asunnottomien miesten yömaja, kahvila, ravintola-, musiikki- ja opiskelijatoimintaa. Tänä aikana rakennusta on kunnostettu ainakin vuonna 1982, jolloin kunnostustyön suunnitteli Arkkitehtitoimisto Huusko & Teppo Oy.

Vuonna 2002 rakennuksessa aloitti Ravintola Rauhala, jonka käytössä tilat ovat edelleen.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1980
(08.10.2013)
sr-10 päärakennus
sr-20 piharakennus

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arkkitehtuurin opaskartta Oulu 2005. Oulun kaupunki 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Ravintola Rauhala, Tarina. http://www.ravintolarauhala.fi/tietoa/tarina.html [viitattu: 29.6.2015]

kohteen nimi: **Sahasaaren rakennukset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-28-23/33
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Talli ennen 1900-lukua, paja 1910-luku, korjaamo 1930-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sahasaari sijaitsee Oulujoen suistossa Lasaretinväylän varrella. Saaren säilyneistä rakennuksista hirsinen talli on rakennettu ennen 1870-lukua. Åströmin nahkatehtaan tarpeisiin rakennettiin paja vuonna 1904. Rapattu rakennus toimi alun perin puun kuivaamona. Pajan yläpohjassa on käytetty ratakiskoholvirakennetta. Nuorin rakennuksista on korjaamo, joka rakennettiin 1930-luvulla saaren omistuksen siirryttyä sähkölaitokselle. Rakennukset rajaavat merkittävällä tavalla Hupisaarten läpi kulkevaa pääkulkuväylää.

historia:

Ensimmäinen teollinen saha aloitti toimintansa Sahasaaressa vuonna 1731, mutta Hupisaarten putaissa oli ollut muita pienempiä sahoja mahdollisesti jo isovihan aikana 1713-1721. Sahatoimintaa saaressa oli aina vuoteen 1937 saakka, jolloin saaren omistus siirtyi Oulun sähkölaitokselle. Sahan lisäksi saaressa on ollut pienempiä asuin-, korjaamo- ja varastorakennuksia.

Nykyään Sahasaaren vanhasta rakennuskannasta on jäljellä kolme rakennusta: paja, korjaamo ja hirsinen piharakennus. Näiden lisäksi saarella on Pikkaralasta museoesineenä tuotu vanha muuntaja, kaapelikeloja varten tarvittu nosturi ja uusi pienempi muuntaja, joka on edelleen toiminnassa.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1980
(08.10.2013)
sr-20 talli ja korjaamo
sr-ur paja

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Meriläinen, Anniina. Oulun Lasaretinväylän alue, Rakennushistoriallinen selvitys. Diplomityö, Oulun yliopisto. 2010.

kohteen nimi: **Sokeri-Jussin Kievari**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-4-1
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun loppupuoli
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sokeri-Jussin Kievarin makasiini on rakennettu 1800-luvun jälkipuoliskolla. 3-kerroksinen hirsirakennus on toiminut laivanveistämön konepajana ja varastona. Makasiini on muutettu ravintolaksi vuonna 1995 vanhaa suojellen ja säilyttäen.

historia:

Teollisen toiminnan hiipuessa Pikisaaresta 1970-luvulla makasiinissa toimi ainakin venetarvikemyymälä, mutta lopulta rakennus jäi kylmilleen kunnes se korjattiin ravintolaksi, joka avasi ovensa vuonna 1995.

Nykyisen nimensä rakennus on saanut Konepajalla 1940-luvun alussa valmistetun Suomen Sokerin tilaaman höyrylaivan (Sokeri-Jussi, myöhemin Wilho) ja tehtaan siirappisäiliöön humpsahtaneen toimitusjohtajan, joka sai tapaturman jälkeen lempinimen Sokeri-Jussi, mukaan. Sokeri-Jussi oli Pikisaaren Konepajalla valmistetuista höyrylaivoista suurin.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1704
(13.11.2001)
sr-2

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Suolamakasiini**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-8-6
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1903
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lautavuorattu vuonna 1903 rakennettu makasiinirakennus toimi alkuvuosinaan varastona. Se muutettiin 1920-luvulla asunnoksi. Harjakattoisessa rakennuksessa on tiilimuurattu kellarikerros. Vuonna 2006 rakennus muutettiin opetus- ja myymälätiloiksi. Arkkitehti Jukka Laurilan suunnittelema korjaus ja käyttötarkoituksen muutos tehtiin vanhaa kunnioittaen ja alkuperäisiä rakenteita säästäen. Rakennuksessa on esillä ja toiminnassa korjauksen yhteydessä löytynyt yksi Oulun vanhimmista sähkövalojärjestelmistä.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
YO/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Taidemuseo, ent. Åströmin liimatehdas ja konttorirakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-29-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1921, suunniteltu
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Oulun taidemuseo rakennettiin alun perin Weljekset Åström Oy:n liimatehtaaksi vuonna 1922. Kolmikerroksisen kivirakennuksen suunnitteli arkkitehti Birger Federley. Rakennuksen vanhin osa edustaa 1920-luvulla tehdasrakennuksissa yleisesti käytettyä punatiilirakenteista klassismia rapattuine julkisivuosineen. Vuosina 1989-1990 rakennus laajennettin Oulun taidemuseoksi Arkkitehtitoimisto Jorma Tepon suunnitelmien mukaan. Taidemuseon monimuotoinen laajennus edustaa 1980-luvun klassismiin vivahtavaa postmodernismia. Rakennus on osa Åströmin nahkatehtaan 1920-luvun punatiilistä rakennuskokonaisuutta ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen.

historia:
Weljekset Åström Oy:n liimatehdasrakennus valmistui vuonna 1922 paikalla sijainneen tiilisen parkitushuoneen ja hyötyvoima-aseman kohdalle. Liimatehtaan suunnitelmat laati arkkitehti Birger Federley laajennusta ja uudisrakennusta varten. Rakennus edustaa 1920-luvulla tehdasrakennuksissa käytettyä punatiilirakenteista klassismia rapattuine julkisivuosineen. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsi pannuhuone. Loput ensimmäisestä kerroksesta ja toinen kerros olivat liimatehdasta. Toisessa kerroksessa sijaitsi myös virkamiesten klubihuoneisto. Kolmas kerros oli varattu työntekijöiden ruokalaksi.

Rakennuksen perusmuurit ovat luonnonkiveä. Ulkoseinät ovat 1 ½-kiven tiiliseiniä. Ensimmäisen kerroksen osalta ulkoseinän ulkopinta on rapattu. Toinen ja kolmas kerros ovat puhtaaksimuurattua tiiliseinää. Kantavat vaakarakenteet muodostuivat joko betonisista kaksoislaatta- tai alalaattapalkistoista. Pilarit ja kanatavat seinät ovat muurattuja. Rakennuksen vesikatto oli sisäpuolisella vedenpoistolla varustettu tasakatto. Alkuperäisissä piirustuksissa on tiilirakenteinen savupiippu, jota ei enää ole seuraavissa piirustuksissa.

Vuonna 1935 rakennukseen tehtiin ensimmäiseen kerrokseen pommisuoja ja ensimmäisestä kerroksesta kolmanteen kerrokseen nouseva ruokahissi. Rakennuksen julkisivut vaurioituivat toisen maailmansodan aikana pommituksissa. Ne korjattiin muuraamalla.

Rakennusinsinööri M. Härö laati suunnitelmat katolle sijoittuvalle tornimaiselle kahviotilalle vuonna 1956 ja rakennuksen tasakaton muuttamiseksi loivaksi aumakatoksi vuonna 1961. Molemmat muutostyöt toteutettiin hienovaraisesti eivätkä ne muuttaneet merkittävästi rakennuksen ulkoista ilmiasua. Vuosina 1964-87 rakennus oli Oulun yliopiston kirjaston käytössä.

Vuosina 1989-1990 rakennuksessa suoritettiin Oulun kaupungin toimesta mittavat korjaus-, muutos- ja laajennustyöt. Rakennuksen käyttötarkoitus muuttui ja rakennuksesta tuli Oulun taidemuseo. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Ky. Vanhan rakennuksen ensimmäiseen ja toiseen kerrokseen sijoitettiin pääosa näyttely- ja yleisötiloista sekä niiden vaatimat sosiaali- ja henkilökunnan tilat. Kolmannessa kerroksessa sijaitsevat toimisto-, työ- ja kirjastotilat sekä pääosa tauluvarastosta. Vanhan osan näyttely- ja yleisötiloja yhdistää eri kerrosten välillä pääporras valokuiluineen. Yleisöliikennettä palvelee lisäksi uusi hissi, joka on mitoitettu myös taideteosten kuljetukseen. Toisessa kerroksessa sijaitsee yleisökahvio. Uuteen laajennusosaan on sijoitettu näyttelytila. Uudisosassa on koko museorakennusta palveleva lastaus- ja tasaantumistila, näyttelyiden valmistelutila, puutyötila sekä varastotilaa.

Muutostöiden yhteydessä rakennuksesta purettiin kaikki kevyt väliseinät ja toisessa kerroksessa olleet välitasannerakenteet. Kaikki tilojen pintarakenteet uusittiin. Rakennuksen keskiosaan avattiin aukko välipohjiin uudelle portaalle ja rakennuksen läpi nousevalle aukkotilalle. Kaikki ikkunat uusittiin lukuun ottamatta B-porrashuoneen ikkunoita. Rakennuksen lvia- ja sähkötekniikka uusittiin kokonaan.

Vanhan rakennusosan ulkoinen ilmiasu säilyi postmodernistisen uudisosien takana. Vanhan rakennuksen tiilijulkisivut, ensimmäisen kerroksen vaakauritetut rappauspintaiset julkisivut, ikkuna-aukotukset (osa umpeen muurattuina valeikkunoina), säilyneet oviaukot alkuperäisine ulko-ovineen, julkisivujen vaakakoristeulokkeet sekä näkyvissä oleva säilytetty ulkoinen vaippa ovat 1920-luvun säilyneet rakennushistorialliset kerrostumat alkuperäisine toteutuksineen.

Sisätiloissa alkuperäisinä säilyivät pääosin kantavat rakenteet sekä jotkin huonetiloja leveytensä ja pituutensa osalta, mutta varsinaisia alkuperäisiä tilakokonaisuuksia alkuperäisine pintamateriaaleineen on säilynyt oikeastaan vain pohjoispäädyn porrashuonetila. Joitakin sisäosien peiliovia kunnostettiin.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1275
(18.04.1989)
sr-3

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,T,I

lähteet:
Oulun taidemuseo, Rakennushistoriaselvitys (RHS). Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy. 2006.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto,

Oulu 1993.

Teppo, Jorma; Metsi, Henry. Oulun taidemuseo, Kasarmintie 7, Oulu = Oulu art museum : extension and renovation projekt. Arkkitehti, 1990/8, s. 47-50.

Ylimaula, Anna-Maija. Koodaa, dekoodaa, museoi. Arkkitehti, 1990/8, s.51-53.

kohteen nimi: **Talousrakennus (Esikunta)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-31-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1923
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kolmikerroksinen entinen lääninsairaalan talousrakennus sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Oulujoen suistossa Merikosken patoaltaan reunalla. Punatiilinen rakennus ja siihen liittyvä piippu ovat merkittävä ja tunnusomainen osa suistoalueen valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Talousrakennus valmistui vuonna 1923 arkkitehti E.A. Kranckin suunnitelmien mukaan.

historia:

Kolmikerroksinen punatiilinen lääninsairaalan talousrakennus valmistui vuonna 1923. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti E.A. Kranck. Kohde esiteltiin vuoden 1924 Rakennustaito-lehdessä. Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa olivat keittiö, leipomo, pesutupa, saunat, desinfiointitilat ja pannuhuone. Toisessa kerroksessa olivat ruokasali ja johtajattarien huoneet sekä tilat mm. kuivaus-, silitys- ja mankelitoiminnoille. Kolmannessa kerroksessa olivat sairaanhoito-oppilaiden asunnot, luentosali ja palvelijoiden huoneet.

Vuosina 1965 - 66 tehdyn peruskorjauksen jälkeen rakennus siirtyi kokonaan puolustusvoimien esikunnan haltuun. Samalla talousrakennuksen nimi muuttui Esikunnaksi. 2000-luvun alun korjauksissa rakennukseen sijoitettiin majoitustiloja, rakennuksessa toimii hotelli. Korjauksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1641
(07.03.2000)
sr-1

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

kohteen nimi: **Tervaveneiden vetomöljä**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: merenkulku
ajoitus: ei määritelty
ajoitusselite: Kuvattuna mm. Topeliuksen teoksessa Finland framställdt i tekningar, 1845.
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Jokiuoman tuntumassa sijaitseva kivinen tervaveneiden vetomöljä on kuvattu jo vuonna 1845 ilmestyneessä Topeliuksen teoksessa Finland framställdt i tekningar. Kivivallia pitkin vedettiin tervaveneitä Merikosken ohi kohti yläjuoksua.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: H,M

lähteet:
Niskala, Kaarina. Hurmaavat Hupisaaret. Studio Ilpo Okkonen Oy, 2005.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma, Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

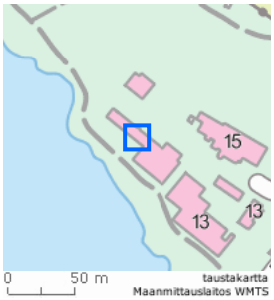

kohteen nimi: **Villatehdas ja Mallassauna**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-8-6
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1898
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Villatehtaan rakennukset sijoittuvat Pikisaaren pohjoisosaan. Ne kertovat Pikisaaren teollisesta historiasta ja muodostavat laajahkon pääosin 1890-luvun lopussa ja 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla rakentuneen teollisuusmiljöön, jota on täydennetty 1980-luvulla opetustiloiksi. Alueen vanhin rakennus on vuodelta 1885. Keltaisessa yksikerroksisessa makasiinirakennuksessa on runsaasti moniruutuisia ikkunoita, jotka ovat tuoneet valoa tilassa on toimineeseen puusepän verstaaseen. Nelikerroksinen villatehtaan värjäämö on J.W. Linqvistin suunnittelema ja se valmistui vuonna 1898. Tiiliseen värjäämöön liittyy vuonna 1938 valmistunut kaksikerroksinen rapattu tehtaan laajennusosa. Värjäämöä vastapäätä sijaitsee 1940-50-luvuilla rakennettu yksinkertaista tiiliarkkitehtuuria edustava verstas ja kattilahuone. 1950-luvulla tehdas laajeni ja rakennettiin suuri kutomorakennus arkkitehti Mikko Huhtelan suunnitelmien mukaan. Rakennusta on on laajennettu 1980-luvulla postmodernein yksityiskohdin. Uusi tiiliverjoiltu koulurakennus rakentui rannan tuntumaan 1980-luvulla, jolloin Villatehtaan alue siirtyi Oulun seudun ammattiopiston käyttöön. Pihapiiriin kuuluu myös maakellari ja vanha konepajana toiminut tiilirakennus kutomorakennuksen kyljessä.

historia:

Pikisaaren pohjois-osaan perustettiin vuonna 1840 uutta teollisuuden alaa edustanut viinanpolttimo. Pikisaaren polttimo oli Suomen ainoa kaupungin omistama viinanpolttimo. Laitos myytiin yksityisille vuonna 1883 laitteiston vanhennuttua. Polttimo jatkoi toimintaansa aina 1890-luvulle, jolloin samoissa tiloissa aloitti tehdasmainen värjäämö. Viinanpolttoaikoina polttimorakennuksen läheisyydessä oli viinakellareita ja makasiineja.

Lindgrenin värjäämö aloitti toimintansa 1890-luvulla. Myöhemmin värjäämö vaihtoi omistajaa ja tehtaasta alettiin käyttää nimeä Oulun Villatehdas. 1900-luvun alkupuolella tehdas kasvoi: vuonna 1925 perustettiin kangaskutomo ja vuonna 1937 laajennettiin kehräämöä. Vuonna 1952 rakennettiin iso kutomorakennus, jossa sittemmin toimi muun muassa Helka-tuote. Sotien jälkeen villatehtaalla työskenteli enimmillään 500 työntekijää, mutta keinokuitujen käytön lisääntyminen laski tehtaan tuotteiden kysyntää rajusti. Villatehtaan konkurssin jälkeen alueella toimi monenlaista pienteollisuutta. 1980-luvulla Villatehtaan alueelle rakennettiin Oulun kotiteollisuuskoulu. Nykyisin tiloissa toimii Oulu seudun ammattikoulun Pikisaaren yksikkö.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
YO/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Åströmin entinen päällisnahkatehdas**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-22-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1907, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Karl Sandelinin suunnittelema alun perin kaksikerroksinen tiilinen teollisuusrakennus valmistui vuonna 1907. Päällisnahkatehtaaseen lisättiin arkkitehti B. Federleyn suunnittelema kolmas kerros vuonna 1922. Rakennuksen välipohjissa ja pilareissa on käytetty rautabetonia, mikä oli uutta Oulussa. Ulkoisen olemuksensa hyvin säilyttänyt rakennus on osa Åströmin nahkatehtaan rakennuskokonaisuutta ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen.

historia:

1860-luvulla toimintansa aloittaneen Veljekset Åström Oy:n nahkatehtaan vuonna 1907 valmistuneen tehdasrakennuksen suunnitteli arkkitehti Karl Sandelin. Punatiilinen, kaksikerroksinen päällisnahkatehdas eli tehdasrakennus no. 25 sai nimen "Hilikku", mikä tarkoitti 25-pennistä.

Vuonna 1922 rakennukseen lisättiin arkkitehti B. Federleyn suunnittelema kolmas kerros, johon viime sotien jälkeen sijoitettiin valjaiden ym. nahkateosten sekä konehihnojen ja nahkatiivisten valmistus.

Åströmin teollisen toiminnan päätyttyä 1974 vanhassa tehtaassa toimi muun muassa Oulun Yliopisto, kunnes rakennuksen pohjoispäähän sijoitettiin vuonna 1980 Oulun Ammatillisen Aikuiskoulutuskeskuksen opetusravintola, joka uusittiin arkkitehtitoimisto Kari Harmaisen suunnitelman mukaan vuonna 1997. Loppuosa talosta saneerattiin vuosina 1996-2002 toimistotiloiksi ja rakennuksen yhteyteen tehtiin uudisosa ja pysäköintitalo arkkitehti Jorma Tepon suunnitelmien mukaisesti.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1275
(18.04.1989)
sr-3

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Oulun taidemuseo, Rakennushistoriaselvitys (RHS). Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy. 2006.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

Åströmin tehtaan voima-asema ja vesitorni - rakennushistoriaselvitys 2004. Suunnitteluryhmä Jokelainen Palviainen. Oulun kaupunki, tilapalvelut, 2004.

Åström 2000, Historia. [http://www.nahkatehdas.fi/?Historia] viitattu: 20.8.2015

kohteen nimi: **Åströmin entinen valjasnahkatehdas**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-26-2
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1894
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Åströmin valjasnahkatehdas on osa Åströmin nahkatehtaan rakennuskokonaisuutta. Alun perin nelikerroksinen rapattu tiilirakennus edustaa vuosisadan vaihteen tyypillistä tehdasrakentamista. Rakennusta on korotettu 1960-luvulla viidennellä kerroksella. Kasarminkatua merkittävällä tavalla rajaava rakennus on osa Åströmin nahkatehtaan rakennuskokonaisuutta.

historia:
Rakennuksen osa on valmistunut 1894. Åströmin valjasnahkatehtaassa toimi vuodesta 1947 Pohjois-Pohjanmaan keskusammattikoulu.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki. (Luonnosvaihe joulukuu 2015)

kohteen nimi: **Åströmin entinen varikkorakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-6-22
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1890-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rakennus on tehty 1890-luvulla Åströmin tehdasrakennukseksi. Tämä viime vuosisadan lopun tyylipiirteitä sisältävä tiilirakennus on toiminut myös autovarikkona ja on nykyisin opetuskäytössä. Se on osa Åströmin nahkatehtaan rakennuskokonaisuutta.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1290
(18.04.1989)
sr-2

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Åströmin puisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-9903-0
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: puistot
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1880-luvulla istutettu puistomaiseksi
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Åströminpuisto on Isonkadun, Mannenkadun, Kallisen virran ja Myllytullin koulun rajaama symmetrinen koivupuisto. Nurkasta nurkkaan koivuriven reunustamien käytävien halkoma puisto on saanut nimensä kauppaneuvos Hemming Åströmin mukaan. Alue oli tunnettu jo 1700-luvulla Prunninhakana, Brunnshagen, siellä olleen terveyslähteen eli prunnin mukaan. Prunnihuone rappeutui 1800-luvulla, alue kunnostettiin puistoksi 1880-luvulla ja nykyisen muotonsa ja nimensä se sai 1907 asemakaavassa. Puiston reunoilla on vanhaa rakennuskantaa: Rauhala (1899) ja Myllytullin koulun vanha rakennus vuodelta 1901. Åströminpuisto yhdistyy Hupisaarten puistoalueeseen ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen.

historia:

Nykyisen Åströminpuiston alueella sijaitsi suosittu terveyslähde, jota varten perustettiin 1730-luvulla kaivohuone. Puiston pohjoislaidalla nykyisen Rauhalan paikalla oli 1700-luvun loppupuolella apteekkari Johan Julinin lääkekasvipuutarha. Oulun hautausmaan siirto nykyiselle paikalleen Intiöön hiivutti kiinnostuksen "prunnihuoneen" parantavaan veteen, sillä väitettiin, että hautausmaan suunnasta laskeva Kihnuoja heikensi terveyslähteen veden parantavaa vaikutusta. 1800-luvun puolivälissä Kaivohuoneen huonokuntoiset rakennukset purettiin ja alue jäi joutomaaksi.

Nimensä puisto on saanut Hemming Åströmin (1844-1895) mukaan. Åströmin nahkatehtaan omistaja, aktiivinen kunnallispoliitikko ja valtiopäivämies lahjoitti valtiomiespäiväpalkkionsa Prunnihaan tasoittamiseksi ja alueen muuttamiseksi puistoksi.

Alavaa Åströminpuiston aluetta on täytetty vähitellen. Puiston perusmuoto alkoi hahmottua 1800-luvulla, jolloin pääkäytävät olivat jo olemassa.

Vuonna 1913 Åströminpuistosta otetuissa kuvissa näkyy jo kasvillisuutta ja valopylväitä sekä pienempiä käytäviä pääkäytävien lisäksi. Ensimmäinen virallinen puistosuunnitelma on tehty vuonna 1915 J.W. Miesmaan toimesta. Suunnitelmassa puiston tiet linjattiin uudelleen ja käytävien vierellä näkyvät puukujanteet. Kasvillisuutta suunnitelmassa on huomattavasti enemmän kuin nykyisessä puistossa.

Puiston lounaisosassa oli myös hiekkakenttä, joka toimi leikkikenttänä. Kenttä aidattiin vuonna 1956 panssariverkkoaidalla. Virallinen suunnitelma leikkikentälle on tehty vasta vuonna 1960. Välineitä alueella olivat kettinkikeinu, kaaritikkaat, hiekkalaatikko, kelkkamäki ja pikkukiikut. Leikkipuisto poistettiin puistosta 1990-luvun alussa.

Oulu-seura ja Oulun Dante-seura pystyttivät vuonna 1996 italialaisen Giuseppe Acerbin (1773-1843) muistomerkin. Muistolaatta ja luonnonkivi ovat muistona kulttuurimatkailijan vuoden 1799 Oulun vierailusta.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Niskala, K., Okkonen, I. & Kalleinen, L. 2008. Puistojen Oulu. Painotalo Suomenmaa.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Pohjois- Pohjanmaan museo.

Stenroos, S. & Väre, H. 1996. Puisto-opas : Oulun kaupungin keskustan puistot. Dendrologian seura : Oulun kaupungin viherpalvelut. Oulu.

Oulun kaupunki, Tekninen keskus. Puistokortti.

kohteen nimi: **Åströmin tehtaan voima-asema ja vesitorni**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-22-3
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1923, rakennettu
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen voima-asema ja vesitorni ovat arkkitehti Birger Federleyn suunnittelemat. Punatiilinen höyryvoimalaitos on rakennettu vuonna 1923. Vuonna 1921 valmistuneen Oulun ensimmäisen vesitornin muotokieli on vuosisadan alkupuolen rikasmuotoista tiiliarkkitehtuuria. Kuparikattoinen vesitorni "Tietomaan torni" on tunnistettava maamerkki Oulun kaupungin siluetissa. Vesitornin kylkeen on rakennettu näköalahissi, mutta muutoin torni on sekä sisä- että ulkopuolelta säilynyt lähes alkuperäisenä. Torni ja voima-asema ovat osa Åströmin nahkatehtaan rakennuskokonaisuutta ja arvokkaita näytteitä 1900-luvun alun tehdasarkkitehtuurista. Rakennukset kuuluvat valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen.

historia:

Åströmin entiset voima-asema ja vesitorni kuuluivat 1860-luvulla toimintansa aloittaneelle Veljekset Åström Oy:n nahkatehtaaseen. Tamperelaisen arkkitehdin Birger Federleyn suunnittelema 45 metriä korkea vesitorni valmistui vuonna 1921. Se oli Oulun ensimmäinen vesitorni. Suomen ensimmäinen varsinainen vesitorni rakennettiin Hankoon 11 vuotta aiemmin. Federley suunnitteli myös nykyisen Tietomaan päärakennuksen, tuolloisen höyryvoimalaitoksen.

Tehtaan toiminta taantui maailmansotien jälkeen, jolloin kumi ja muut korvaavat materiaalit syrjäyttivät nahan ja vienti Neuvostoliittoon loppui. Tehdas jatkoi toimintaansa vuoteen 1960 saakka, jonka jälkeen rakennukset olivat muun muassa varastokäytössä.

Vuonna 1988 rakennuksiin muutti Suomen ensimmäinen tiedekeskus Tietomaa, jota varten valmistui viereiselle tontille siltayhteydellä entiseen voima-asemaan yhteydessä oleva jättielokuvateatteri.

Molempien rakennusten kannalta keskeisin muutosvaihe oli peruskorjaus Tiedekeskus Tietomaaksi. Muutoksen suunnitteli vuonna 1987 Insinööritoimisto Voho Oy, arkkitehti Jukka Piispanen. Ennen tätä muutokset olivat vähäisiä. Vesitorniin lisättiin kuumavesisäiliö vuonna 1945, mikä edellytti uuden betonitason rakentamista. Vesitornin rikkoutuneet ikkunalasit korjattiin vuonna 1979 ja puiset tukirakenteet vesikatolla kunnostettiin kestopuurakenteilla 1980-luvun alussa. Vesitorni oli käytössä tehtaan toiminnan loppumisen jälkeen 1970-luvulle asti. Myös voima-asema oli vielä 1980-luvulla lähesalkuperäisessä tilassa. Voima-asemaan liittynyt piippu kaadettiin 1960-luvulla turvallisuussyistä.

1980-luvun käyttötarkoituksen muutoksen näkyvimmät muutokset ovat vesitornin ja voima-aseman yhdistäminen väliosalla ja maisemahissin rakentaminen tornin kylkeen. Vornin sisältä purettiin vesisäiliöt ja portaat uusittiin. Voima-aseman suuri yhtenäinen sisätila jaettiin kerroksiin, joiden keskelle jäi hallitila. Pystysuuntaiset ikkunanauhat katkaistiin sisäpuolelta ja ikkunat uusittiin.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1275
(18.04.1989)
sr-3 voima-asema ja vesitorni

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Oulun taidemuseo, Rakennushistoriaselvitys (RHS). Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy. 2006.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristöhistoria, Talouselämä ja infrastruktuuri. Ympäristö.fi. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Julkaistu 3.2.2014, päivitetty 3.2.2014.
[http://www.ymparisto.fi/fi-FI/PohjoisPohjanmaan_ymparistohistoria/Talouselama_ja_infrastruktuuri%2815268%29] viitattu: 18.8.2015

Tiedekeskus Tietomaa, Tietomaan historia. Oulun kaupunki. [http://www.tietomaa.fi/info/historia] viitattu: 20.8.2015

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

Åströmin tehtaan voima-asema ja vesitorni - rakennushistoriaselvitys 2004. Suunnitteluryhmä Jokelainen Palviainen. Oulun kaupunki, tilapalvelut, 2004.

kohteen nimi: **Åstömin entinen pohjanahkatehdas (As Oy Ainolan portti)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-23-7
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
As Oy Ainolan portti on osa Åströmin nahkatehtaan rakennuskokonaisuutta ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Oulujoen suistoalueen historialliseen kokonaisuuteen. Tiilirakennus kuului alun perin Åströmin nahkatehtaaseen. Vuosina 1994-1996 rakennus muutettiin asuinkäyttöön arkkitehtitoimisto Juha Paldanius Ky:n suunnitelmien mukaan. Tehdasrakennuksen syvän rakennusmassan sisällä on katettu viihtyisä sisäpiha, jota asunnot parvekkeineen kiertävät neljässä kerroksessa. Asunnoissa ja sisäpihalla on näkyvissä alkuperäisiä kantavia palkki- ja pilarirakenteita.

historia:
Vanhassa tehdasrakennuksessa ovat toimineet muun muassa pohjanahkatehdas, valjashihna-osasto, kenkätehdas ja varasto. Tehtaan toiminannan loppumisen jälkeen rakennus oli Oulun yliopiston käytössä.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1487
(03.01.1995)
sr-3

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Meriläinen, Anniina. Oulun Lasaretinväylän alue, Rakennushistoriallinen selvitys. Diplomityö, Oulun yliopisto. 2010.

Oulun taidemuseo, Rakennushistoriaselvitys (RHS). Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy. 2006.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

Åströmin tehtaan voima-asema ja vesitorni - rakennushistoriaselvitys 2004. Suunnitteluryhmä Jokelainen Palviainen. Oulun kaupunki, tilapalvelut, 2004.

Åström 2000, Historia. [http://www.nahkatehdas.fi/?Historia] viitattu: 20.8.2015

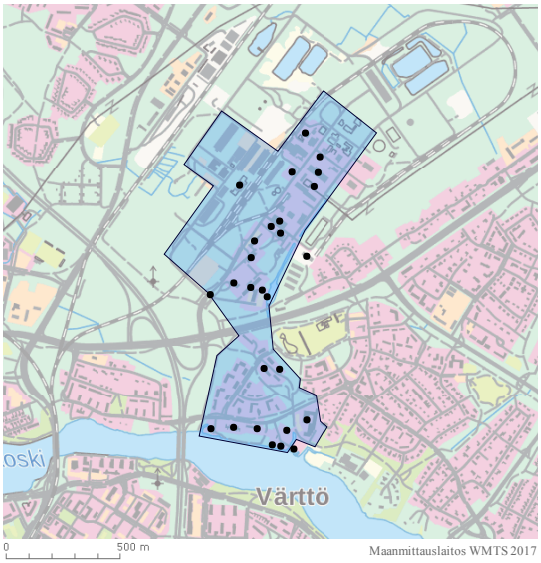

alueen nimi: **Laanila**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: teollisuusympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Alvar Aallon sauna
As Oy Laanila V
Huvila Onnela
Laanilan koulu
Laanilan virkatalo
Typpi Oy, Alvar Aallon insinöörien rivitalo
Typpi Oy, Kaustisointilaitos
Typpi Oy, Kerrostalot
Typpi Oy, Kompressorihalli
Typpi Oy, Konekorjaamo
Typpi Oy, Konttori
Typpi Oy, Korjaushalli
Typpi Oy, Kytkinlaitos
Typpi Oy, Käyttölaboratorio
Typpi Oy, Palautuspumppuasema
Typpi Oy, Paloasema
Typpi Oy, Pesula
Typpi Oy, Porttipaviljonki
Typpi Oy, Rantapumppuasema
Typpi Oy, Ruokalarakennus (Huoltola)
Typpi Oy, Seoslannoitetehdas ja lannoitevarastot
Typpi Oy, Tarvikevarasto /Keskusvarasto
Typpi Oy, Tehtaanjohtajan asunto
Typpi Oy, Tutkimuskeskus (Tutkimuslaboratorio)
Typpi Oy, Varaosavarasto
Typpi Oy, Varastorakennus, (Koetehdas)
Typpi Oy, Voimalaitos

kuvaus:
Laanilan alueella on arvokkaita ajallisia kerrostumia 1800-luvulta nykypäivään. Oulujokivarteen rajautuvaan aluekokonaisuuteen kuuluu rannan perinteisen rakennuskannan lisäksi Typpi Oy:n tehdas alue ja henkilökunnan asunnot. Alueen vanhin rakennus on Laamannin virkatalo, joka pihapiireineen sijaitsee vanhalla Oulun linnan karjakartanon paikalla. Tila toimi myöhemmin kihlakunnan tuomareiden virkatalona. Lähinnä Pohjantietä sijaitsee Laanilan maista 1920-luvulla lohkottu Onnelan huvila, joka on mahdollisesti 1900-luvun alkupuolelta. Modernin rakennusperinnön osalta alueella näkyy Alvar Aallon kädenjälki tehdasalueen kokonaissuunnitelmasta rakennusten detaljeihin saakka. Joenvarsimiljöö isoine puineen on olennainen osa aluekokonaisuutta.

Alvar Aallon suunnitelma Laanilan Typpi Oy:lle ja myöhemmin Kemira Oy:lle on toimiston viimeinen laaja teollisuusyhdyskunnan suunnitelma, joka toteutui asuntoalueen osalta osittain ja teollisuusalueen osalta kokonaisuutena. Tehdasalueella voimakkaat rakentamisen kaudet olivat tehdasta perustettaessa 1950-luvulla sekä laajennettaessa 1970- ja 1980-luvuilla. Aalto suunnitteli Typpi Oy:lle vajaa 60 rakennusta ja rakennelmaa, joista reilu 30 on edelleen olemassa.

Ensimmäisen tehdasalueen vaiheen kokonaisuus käsitti noin 35 rakennusta, jotka oli pääasiassa sijoitettu kuljetinjärjestelmän mukaan. Tehdasrakennukset suunniteltiin teknisten vaatimusten alaisina, mutta Aalto piti silmällä myös niiden esteettisiä ja sosiaalis-psykologisia tekijöitä. Aallon käsiala on havaittavissa rakennuksissa muun muassa materiaalivalinnoissa ja yksityiskohdissa. Laanilan tehdasalueella on nähtävissä samoja piirteitä kuin aiemmassa Aallon toimiston suunnittelemassa merkittävässä tehdaskokonaisuudessa Kotkan Sunilassa.

Laanilan tehdasalueen rakennukset jakautuvat karkeasti jaoteltuna tuotanto- ja varastotiloihin. Alvar Aallon toimiston suunnittelemien rakennusten julkisivut ovat pääasiassa puhtaaksimuurattua punatiililtä ja niissä on käytetty osittain myös metalli- ja Eternitlevypintoja. Robertson-levypintaisilla varastohalleilla on oma, tunnistettava muotokielensä.
Alueella on myös Minerit-levyin verhoituja (esim. koetehdas) sekä betonipintaisia rakennuksia (esim. korjaushalli),

jotka ovat myöhemmältä aikakaudelta. Osaa rakennuksista on myös laajennettu useaankin kertaan, mikä näkyy selkeänä kerroksellisuutena mm. materiaaleissa (esim. ilmantislaamo).

Tehdasalueella Aallon toimiston suunnittelemia rakennuksia on jäljellä kymmeniä, lisäksi on teollisuusprosesseihin kuuluvaa muuta infrastruktuuria. Merkittäviä ja hyvin säilyneitä ovat muun muassa tutkimuskeskus- ja tutkimuslaboratoriorakennukset, ruokala, paloasema, konttorirakennus sekä monet tehdasrakennukset ja liimapuurakenteiset varastot. Aallon suunnittelemat 1950- ja 1960-luvuilta peräisin olevat rakennukset edustavat yksinkertaista jälleenrakennuskauden punatiiliarkkitehtuuria. Tehdasalueen 1970-luvun rakennukset on suunnitellut arkkitehti Seppo Valjus ja 1980-luvun rakennukset arkkitehti Matti Heikkinen.

1950-luvulta lähtien vanhan Laanilan virkatalon pihapiiri on Aallon kokonaissuunnitelman ja rakennuksen muutossuunnitelmien mukaisesti otettu Typpi Oy:n käyttöön klubitalona, käsittäen myös talon ulkorakennukset. Aallon toimiston suunnittelema virkatalon rantasauna on erittäin viimeistellysti detaljoitu ja hyvin säilynyt hirsirakennus. Virkatalon viereinen Typpi Oy:n johtajan talo, Villa Lehmus, on punatiilinen kaksikerroksinen rakennus, jonka linjakas kattomuoto koostuu viistosta lappeesta ja kaarevasta osasta.

Oulujoen rannan kaksi punatiilistä henkilökunnan rivitaloa ovat Alvar Aallon (1952) sekä arkkitehtien Seppo Valjuksen ja Anja Allaksen (1968) suunnittelemat. Tehdasrakennuksen eteläpuolella on Alvar Aallon suunnittelema kolmen asuinkerrostalon ja lämpökeskuksen muodostama rakennusryhmä. Punatiiliset nelikerroksiset talot sijoittuvat harmonisesti loivasti nousevalle mäntykankaalle ja ovat hyvin säilyneet. Hintantien ja Aallon kerrostalojen väliin jäävää aluetta on täydennysrakennettu 2001 - 2012. Laamannintien ja Notaarintien uudisrakennukset ovat 2 - 4-kerroksisia, loivasti harjakattoisia.

Vuonna 1961 valmistuneen Laanilan punatiilisen koulun on suunnitellut arkkitehtitoimisto Uki Heikkinen. Koulu rakennettiin tehtaan työntekijöiden lapsia varten. Rakennusta on myöhemmin laajennettu useaan otteeseen.

historia:

Suomen pyrkiessä omavaraiseen elintarviketuotantoon maailmansotien välissä suunniteltiin typpilannoitetehtaan perustamista. Jatkosodan loppuvaiheessa 1944 Suomen valtio, Kansaneläkelaitos sekä Rikkihappo- ja Superfosfaattitehtaat päättivät perustaa Typpi Oy -nimisen yrityksen. Valtioneuvosto määräsi 1950 tehtaan paikaksi Pohjois-Suomen ja laitos päätettiin sijoittaa valtion omistamille Laanilan virkatalon maille Ouluun. Työllisyyden lisäksi päätökseen vaikutti Merikosken voimalaitoksen turvaama sähkönsaanti.

Tehdasalueen kokonaissuunnitelman ja Typpi Oy:n sekä myöhemmin pääosin myös Kemira Oy:n rakennukset suunnitteli arkkitehtitoimisto Alvar Aalto vuosina 1950 - 66. Rakentaminen alkoi lokakuussa 1950, ja tehdas vihittiin marraskuussa 1952. Tehtaan ammoniumnitraattisulaa sisältäneen terässäiliön räjähtäminen 1963 oli valtakunnallinen uutinen. Onnettomuudessa sai surmansa 10 ihmistä, tehdasalueella rikkoutui useita rakennuksia ja paineaalto särki satoja ikkunoita Tuirassa ja keskustassa.

Tehdasta on laajennettu erityisesti 1970- ja 1980-luvuilla, jolloin suunnittelusta ovat vastanneet muutamat oululaiset arkkitehtitoimistot. Vuonna 1971 Typpi Oy muuttui Kemira Oy:ksi. Siirryttäessä lannoitetuotannosta sellu- ja paperikemikaalien tuotantoon rakennuksia on jäänyt pois käytöstä. Vanhaa rakennuskantaa on purettu ja alueelle on jäänyt runsaasti nurmetettuja vapaa-alueita. Nykyään tehdasalueella toimii useita kemian teollisuuden yrityksiä, kuten Kemira Chemicals Oy ja Oulun lämpövoimalaitos.

Oulujoen varressa sijaitseva Laanilan tila oli 1651 perustetun Oulun vapaaherrakunnan hallintokeskus, Laanilan hovi, vuoteen 1674. Vapaaherrakunta-ajan päätyttyä tila toimi tuomarin virkatalona ja käräjien pitopaikkana 1900-luvun alkuun saakka. 1859 Laanilaan rakennettiin kihlakunnantuomarin virka-asunnoksi klassishenkistä puurakentamista edustava Laanilan virkatalo. Myöhemmin siinä on toiminut Oulun läänin talousseuran kotitalouskoulu sekä maamieskoulu.

arviointi:

MRKY15: R,H,M,T

Aluerajaus sisältää arvokkaita kerrostumia eri aikakausilta. Oulujoen varren kulttuuriympäristö ja rakennuskanta on historiallisesti, ympäristöllisesti ja rakennustaiteellisesti merkittävää. Joenvarsimiljöö isoine puineen on olennainen osa aluekokonaisuutta. Tehdasalueella voimakkaat rakentamisen kaudet olivat tehdasta perustettaessa 1950-luvulla sekä laajennettaessa 1970- ja 1980-luvuilla. Alueen merkittävyys perustuu historialliseen kerroksellisuuteen sekä suunnittelijaan ja suunnitteluajankohtaan.

Typpi Oy / Kemira Oy on Aallon toimiston viimeinen laaja teollisuusyhdyskunnan suunnitelma, joka on myös pääosin toteutunut ja säilynyt käytössä. Arkkitehti Alvar Aallon kädenjälki näkyy sekä kokonaissuunnittelussa että rakennusten detaljeissa. Uudempi rakennuskanta täydentää kokonaisuutta ja tuo ympäristöön kerroksellisuutta.

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015.

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa Osa I 1999. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134

Kemira Oyj -Oulun Takalaanila, Eteläisen tehdasalueen rakennushistoriaselvitys. Arkktitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulu, 2007.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I, Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999

Aalto Laanilassa -tutkimusprojektin aineisto 9.2014-2.2015 /restaurointikurssi ja AH II-kurssit, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu, Arkkitehtuurin tiedekunta, Oulun Yliopisto

Laanilan virkatalo vuosisatojen saatossa (julkaisussa Asein, aattein, opein),
Kauko Hiltunen, 1996

Oulu – Arkkitehtuurin opaskartta 2005, Oulun kaupunki, 2005

kohteen nimi: **Alvar Aallon sauna**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-65-1-5
kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: sauna;

kuvaus:
Arkkitehti Alvar Aallon Typpi Oy:n virkistyskäyttöön suunnittelema rantasauna. Vaatimattomaan, taitavasti detaljoituun hirsirakennukseen ei ole tehty suuria muutoksia ja se on säilynyt lähes alkuperäisenä. Aallon suunnittelemat irtokalusteet on lisätty myöhemmin alkuperäisten tilalle.

Rakennuksessa on sauna- ja suihkutila, oleskelutila, eteinen, pannuhuone, wc ja kaksi komeroa. Lisäksi joen puolella on koko seinän pituinen vilvoitteluterassi, jonka lattia koostuu paksuista syrjällään makaavista laudoista. Massiivinen saunan kiuas lämmitetään pannuhuoneen puolelta.

Lattiat ja katot ovat puuta. Takka on puhtaaksi muurattua punatiiltä. Umpinaiset ovet ovat lakattua puuta. Kolmilasisten ikkunoiden karmit ovat lovettu seinään taidolla ja ulkopuolella on kuparinen siro vesipelti. Oleskelutilaan ja saunaan on suunniteltu uniikit kattovalaisimet ja ovenkahvat.

Saunan seinät on rakennettu hirsistä, jotka ovat taitavasti piilutettu. Ulkoseinien liitokset ovat pitkänurkkaisia. Hirsien ulkopinta on tervan ja öljyn seoksella tummaksi käsiteltyä hirttä ja sisäseinät ovat luonnollisesti patinoituneet. Harjankorkeus on 5 metriä. Ulkoseinien mitat ovat 8,5 metriä pitkä ja 9 metriä leveä. Vesikouru on koverrettu puunrungosta.

historia:
Rakennus on suunniteltu virkistyskäyttöön Typpi Oy:lle, joka on nykyään Kemira Oy. Tällä hetkellä sen omistaa Osuuskauppa Arina. Saunan kiuas on uusittu ja suihkutilan puinen lattia vaihdettu. Rakennuksessa on tehty mittavia korjaustoimenpiteitä inventointi ajankohdan jälkeen vuonna 2015.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1643
(07.03.2000)
Sijaitsee suojeltavien rakennusten kaava-alueella SR.
sr-2 sauna

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,T

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Aalto Laanilassa -tutkimusprojekti. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta. 2015.

kohteen nimi: **As Oy Laanila V**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-65-2-1
kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1968
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1968 Oulujoen rannalla valmistunut rivitalo on Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Ky:n suunnittelema ja tarkoitettu Typpi Oy:n johtoryhmän asunnoiksi. Rakennus muodostuu viidestä samanlaisesta kaksikerroksisesta noin 195 m2:n asuinhuoneistosta. Asunnoille on leimallista tilojen avaruus, suuret ikkunapinnat ja niiden kautta jokimaisemaan avautuvat näkymät. Rantaan suuntautuviin siipiin sijoitetut olohuoneet jakavat asuntojen pihat suojaisiksi atriumeiksi, yhdistäen maiseman ja yksityisyyden vaatimukset. Autotallit on sijoitettu katupuolelle vastaavanlaiseen kampamuodostelmaan, asuntojen yhteyteen.

Ulkoarkkitehtuurin väri- ja materiaalivalinnat tehtiin alueelle aikaisemmin akateemikko Alvar Aallon suunnittelemien punatiilisten rakennusten luonteen mukaisesti. Rakennukset ovat ulkopuolelta pääosin alkuperäisasussa, asuntoihin on tehty joitakin muutoksia.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1643
(07.03.2000)
sr-3

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T

lähteet:

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Oulu - ARKKITEHTUURIN OPASKARTTA 2005. Oulun kaupunki.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Pohjois-Suomen Arkkitehdit SAFA 40- vuotisjuhlanäyttely 18.7. - 14.8.2005

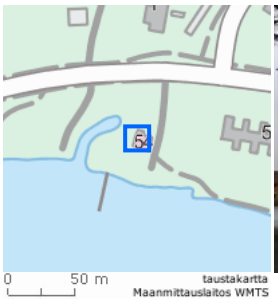

kohteen nimi: **Huvila Onnela**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-65-9903-0
kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Huvila Onnela, Kemira Oy:n kerhorakennuksena toiminut, mahdollisesti tämän vuosisadan alkupuolella rakennettu jugendtyylinen huvila. Kaksikerroksinen huvila on säilyttänyt alkuperäispiirteensä ja on osa Oulujoen varren Laanilan puistomaista maisemaa.

historia:

Onnelan on rakennuttanut leipuri Alexander Hägg.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1643
(07.03.2000)
sr-5

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Suvelasta Onnelaan, Huvilaelämää Oulussa. Näyttelyesite. Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Laanilan koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-67-6-2
kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1961, laajennukset 1962, 1973, 1979-1983, 2002
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulu;

kuvaus:
Laanilan koulu rakennettiin Typpi Oy:n henkilökunnan lapsien oppikouluksi. Koulun ensimmäisen osan suunnitteli arkkitehti Uki Heikkinen vuonna 1961. Koulua on myöhemmin laajennettu useaan otteeseen. Alunperin 1-2 kerroksisen, pulpettikattoisen rakennuksen julkisivut olivat tiilipäätyiset ja pitkillä sivuilla oli asbestisementtilevyjen erottamat ikkunakaistat.

historia:
Typpi Oy:n tehdasalueeseen liittyvä koulurakennus. Vanhempien aloitteesta perustettu kannatusyhdistys onnistui perustamaan Oulun keskikoulu -nimisen oppikoulun, joka aloitti toimintansa Hintan kansakoulun tiloissa. Kaupungin lahjoittamalle tontille päästiin rakentamaan vuonna 1959 ja koulun käynti aloitettiin uudessa rakennuksessa vuonna 1961.

Ensimmäisessa rakennusvaiheessaan koulu oli L-muotoinen. Laajennuksessa koulu täydennettiin voimistelusalilla ja kouluruokailutiloilla. Alunperin 1-2 kerroksisen, pulpettikattoisen rakennuksen julkisivut olivat tiilipäätyiset ja pitkillä sivuilla oli asbestisementtilevyjen erottamat ikkunakaistat. Koulu kiertyi kolmelta sivultaan atrium -pihan ympärille. Pihalta lienee ollut näköala joelle.

Rakennusta on myöhemmin laajennettu useaan otteeseen. Kerroksia on tullut lisää ja koulu on vallannut tonttia rantaa kohti. Laajennusten ja peruskorjausten suunnittelijat: 1961, 1962, 1973, 1979-1983 Arkkitehtuuritoimisto Uki Heikkinen; 2002 Arkkitehtitoimisto Mikkonen arkkitehdit Oy.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: H

lähteet:
Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Manninen, Turo: Oulun kaupungin historia VI 1945-1990. Oulun kaupunki. Jyväskylä 1995.

Niskala, Kaarina ja Okkonen, Ilpo. Uki Arkkitehdit. Huomisen tekijät. Uki arkkitehdit. Oulu 2009.

kohteen nimi: **Laanilan virkatalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-65-1-4
kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1859
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Laanilan virkatalo vuodelta 1859 on kihlakunnantuomarin virka-asunnoksi rakennettu, klassishenkistä puurakentamista edustava rakennus. Talo on tunnistettava osa Oulujoen keskeistä rantamaisemaa. Myös talon ulkorakennukset ja vilja-aitta kuuluvat Oulujokivarressa sijaitsevaan kokonaisuuteen.

historia:

Oulujoen varressa sijaitseva Laanilan tila oli 1651 perustetun Oulun vapaaherrakunnan hallintokeskus, Laanilan hovi, vuoteen 1674. Virkatalo pihapiireineen sijaitsee vanhalla Oulun linnan karjakartanon paikalla. Vapaaherrakunta-ajan päätyttyä tila toimi tuomarin virkatalona ja käräjien pitopaikkana 1900-luvun alkuun saakka. 1859 Laanilaan rakennettiin kihlakunnantuomarin virka-asunnoksi klassishenkistä puurakentamista edustava Laanilan virkatalo. Tila siirtyi Oulun kaupungin hallintaan vuonna 1939. Tämän jälkeen siinä on toiminut Oulun läänin talousseuran kotitalouskoulu sekä maamieskoulu. Se on myös ollut Kemira Oy:n käytössä ennen siirtymistään yksityisomistukseen.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1643
(07.03.2000)
Sijaitsee suojeltavien rakennusten kaava-alueella SR.
sr-2 Virkatalo, piharakennus ja aitta.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Alvar Aallon insinöörien rivitalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-65-2-2
kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Arkkitehti Alvar Aallon vuonna 1952 suunnitelemassa rivitalossa on asunnot seitsemälle perheelle. Rakennus on merkittävä ja hyvin säilynyt osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa. Rakennuksessa on säilynyt runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia.

Punatiilinen rakennus sijaitsee Hintantien ja Oulujoen välisellä puistokaistaleella. Sisääntulopiha suuntautuu kadulle pohjoiseen ilmansuuntaan ja asuntojen puutarhat avautuvat etelään Oulujoelle. Rakennus on tunnistettava osa Oulujoen rantamaisemaa.

Kaksikerroksisten asuntojen alakerrassa sijaitsevat puutarhaan avautuvat olohuone sekä ruokailutila. Kadun puolelle alakertaan sijoittuu keittiö ja palvelijan huone, joihin on käynti suoraan eteisestä. Yläkerran porrasaulasta on kulku kahteen pihanpuoleiseen ja yhteen kadunpuoleiseen makuuhuoneeseen, sekä kylpyhuoneeseen. Kahdesta puutarhaan avautuvasta makuuhuoneesta pääsee parvekkeelle. Sisään tultaessa ulko-ovelta avautuu eteisen läpi näkymä puutarhaan olohuoneen suurista ikkunoista.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1643
(07.03.2000)
sr-3

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015.

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Oulu - ARKKITEHTUURIN OPASKARTTA 2005. Oulun kaupunki.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Kaustisointilaitos**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1952 valmistunut kaustisointilaitos on arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema yksinkertaista punatiiliarkkitehtuuria edustava 2-kerroksinen rakennus, jota on myöhemmin laajennettu yksikerroksisella siipiosalla. Kaustisointilaitos on merkittävä osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015.

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Kerrostalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-65-4-1 ja 564-65-5-5
kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1950-1960-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Alvar Aallon suunnittelemat työntekijöiden asunnoiksi tarkoitetut kerrostalot ovat nelikerroksisia ja pääosin punatiilestä. Suunnitellusta kahdeksasta kerrostalosta toteutuivat kolme. Ne ovat merkittävä ja hyvin säilynyt osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

Ensimmäiset kaksi taloa (v. 1952) sijaitsevat Laamannintien eteläpuolella, keskellä Hintantien ja Kuusamontien välistä aluetta. Rakennukset sijaitsevat alueen korkeimmalla kohdalla, joten huoneistoista aukeaa avaria näkymiä. Asunnot ovat ilmavia ja sisältävät tyylikkäitä yksityiskohtia. Ulko-arkkitehtuuria määrittelee vahvasti elävä punatiilipinta ja betoniset parvekkeet.

Kumpuilevaa ja viihtyisää piha-aluetta rajaavat rakennukset sekä ympäröivä metsä. Pihan varusteet ovat säilyneet nykypäivään asti alkuperäisinä. Pyöräkatos ja valaisimet ovat alkuperäisessä asussaan, vaikkakin valaisimet eivät ole enää toiminnassa.

Myöhemmin vuonna 1957 rakennettu kolmas talo sijaitsee Laamannintien pohjoispuolella aivan Kuusamontien tuntumassa. Rakennus on pieniä muutoksia lukuun ottamatta samankaltainen kuin aiemmin valmistuneet kerrostalot.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1643
(07.03.2000)
sr-3

arviointi:

MRKY2015: R,H,S

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa Osa I 1999. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134

Kemira Oyj -Oulun Takalaanila, Eteläisen tehdasalueen rakennushistoriaselvitys. Arkktitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulu, 2007.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Kompressorihalli**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1950-1960-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Vuonna 1952 valmistunut ja vuosina 1955 ja 1961 laajennettu kompressorihalli (synteesi) on arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema yksinkertaista punatiiliarkkitehtuuria edustava suuri hallirakennus. Pulpettikattoisen rakennuksen keskiosa nousee sivuja korkeammalle. Punatiilisen rakennuksen korkeissa päätyjulkisivuissa on käytetty kevyitä mineriittilevyjä mahdollisen räjähdyksen paineaallon ohjaamiseksi rakennuksesta ulos. Rakennuksen ulkoasu on bauhaus-henkinen. Kompressorihalli on merkittävä ja hyvin säilynyt osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,S,T

lähteet:
Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Konekorjaamo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952, laajennettu 1954 ja 1959
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1952 valmistunut konekorjaamo on arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema yksinkertaista punatiiliarkkitehtuuria edustava 2-kerroksinen rakennus. Konekorjaamo on merkittävä ja hyvin säilynyt osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,S

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Konttori**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1959 valmistui, laajennus valmistui 1964
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Vuonna 1959 valmistunut konttori on arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema yksinkertaista punatiiliarkkitehtuuria edustava 2-kerroksinen rakennus. Konttori on merkittävä ja hyvin säilynyt osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

historia:
Konttorirakennus valmistui vuonna 1959 yhdessä huoltolarakennuksen kanssa. Rakennuksen kantavat rakenteet ovat betonista ja yläpohja puurakenteinen. Vesikatteena oli tuolloin Robertsson-levy. Julkisivut on verhoiltu puhtaaksimuratulla punatiilellä. Samanaikaisesti toteutettiin konttorin viereen porttivahdin koppi.

Konttorirakennusta laajennettiin seuraavalla vuosikymmenellä Aallon toimiston laatimien suunnitelmien pohjalta. Vuonna 1964 valmistuneessa laajennuksessa rakennus sai poikittaisen lisäsiiven rakennuksen länsipäätyyn.

Konttorirakennus peruskorjattiin vuonna 1998. Talotekniikan suunnittelutöistä vastasivat Kemira Engineeringin Oulun toimisto ja JP-Talotekniikka Oy.
Konttorirakennuksen tilat on nykyisin vuokrattu yksityisten yritysten toimistotiloiksi.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Kemira Oyj -Oulun Takalaanila, Eteläisen tehdasalueen rakennushistoriaselvitys. Arkktitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulu, 2007.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Korjaushalli**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1968, valmistunut
arvottaminen: paikallisesti arvokas

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Kytkinlaitos**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952, laajennettu 1955
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1952 valmistunut ja vuonna 1955 laajennettu kytkinlaitos on arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema yksinkertaista punatiiliarkkitehtuuria edustava 2-kerroksinen rakennus. Kytkinlaitos on merkittävä osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Käyttölaboratorio**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1952 valmistunut käyttölaboratorio on arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema yksinkertaista punatiiliarkkitehtuuria edustava 2-kerroksinen rakennus. Käyttölaboratorio on merkittävä osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Palautuspumppuasema**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema yksinkertaista punatiiliarkkitehtuuria edustava Palautuspumppuasema on hyvin säilynyt osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa. Palautuspumppuasema on valmistunut vuonna 1952. Rakennus on betonirakenteinen ja se on verhoiltu puhtaaksimuuratulla punatiilellä. Rakennus on edelleen käytössä.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Kemira Oyj -Oulun Takalaanila, Eteläisen tehdasalueen rakennushistoriaselvitys. Arkktitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulu, 2007.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Paloasema**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1952 valmistunut paloasema on arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema yksinkertaista punatiiliarkkitehtuuria edustava pitkä ja matala rakennus. Paloasema on merkittävä ja hyvin säilynyt osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,S

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Pesula**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-65-5-4
kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1950-1960-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema ja vuonna 1952 valmistunut pesula / lämpökeskus on kaksikerroksinen punatiilinen rakennus. Alun perin rakennus toimi toimi lämpökeskuksena sisältäen myös yhteiset pesula- ja saunatilat, sekä talonmiehen asunnon. Rakennus muutettiin asuinkäyttöön 2000-luvun alussa. Muutoksen suunnitteli arkkitehti Veli Karjalainen. Pesula on merkittävä ja hyvin säilynyt osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa. Myös pihan varusteet ovat säilyneet nykypäivään asti alkuperäisinä. Pyöräkatos ja valaisimet ovat alkuperäisessä asussaan, vaikkakin valaisimet eivät ole enää toiminnassa.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1643
(07.03.2000)
sr-3

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Porttipaviljonki**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1967, valmistunut
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
Arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema teräspilarirunkoinen porttipaviljonki on osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

historia:
Vuonna 1959 konttorirakennuksen yhteyteen toteutettu vanha porttivahdin koppi jäi 60-luvulla tehdyn tehdasalueen laajennuksen jälkeen epäedullisesti tehdasalueen sisään. Vanha koppi purettiin ja uusi porttipaviljonki toteutettiin hieman etelämmäksi tehdasalueen sisäänkäynnin luokse. Piirustukset laati arkkitehtitoimisto Alvar Aalto.

Uusi porttivalvomo sisälsi valmotilojen lisäksi wc- ja taukotilat. Rakennuksen kantavana runkona olivat hoikat teräspilarit, jotka kannattelivat puisia vaakapalkkeja. Vesikatteeena oli konesaumattu pelti.

Porttivalvomoa laajennettiin vuonna 2004 insinööritoimisto Pöysälä & Sandbergin laatimien suunnitelmien mukaisesti. Laajennuksen runko on lämmöneristetty puurankarakenne. Konesaumattu peltikatto uusittiin kokonaisuudessaan.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Kemira Oyj -Oulun Takalaanila, Eteläisen tehdasalueen rakennushistoriaselvitys. Arkktitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulu, 2007.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Rantapumppuasema**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-65-1-3
kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1951
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema rantapumppuaseman (raakavedenpumppulaitos) vanhempi osa on osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Ruokalarakennus (Huoltola)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1959, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1959 valmistunut ruokala (Huoltola) on Arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema yksinkertaista punatiiliarkkitehtuuria edustava rakennus. Ruokala on merkittävä ja hyvin säilynyt osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

Rakennuksen runkorakenteena on käytetty sekä tiiltä että betonia. Yksikerroksinen pulpettikattoinen rakennus on verhoiltu puhtaaksimuuratulla punatiilellä

historia:

Ruokalarakennusta laajennettiin Aallon toimiston vuonna 1964 laatimien suunnitelmien mukaan. Laajennus sijaitsi rakennuksen eteläpäädyssä. Laajennus piti sisällään kabinettitiloja omalla sisäänkäynnillä ja vaatenaulakolla varustettuna. Kellariin toteutettiin 30 hengen väestönsuoja, joka toimi normaaliaikana suojelukeskuksena. Kellariin toteutettiin uusi ulkopuolinen sisäänkäyntiporras.

Vuonna 1987 Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Ky laati rakennuksen saneeraussuunnitelmat. Rakenne-, lvi- ja sähkösuunnittelusta vastasi Arkins Oy. Julkisivun muutokset olivat vähäisiä, vesikatolle suunniteltiin tila ilmastointikonehuoneelle.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Kemira Oyj -Oulun Takalaanila, Eteläisen tehdasalueen rakennushistoriaselvitys. Arkktitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulu, 2007.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Seoslannoitetehdas ja lannoitevarastot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1956
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Seoslannoitetehdas ja säkityslaitos ovat arkkitehti Alvar Aallon suunnittelemia yksinkertaisia ja vuonna 1956 valmistuneita punatiilirakennuksia. Tehtaan yhteyteen kuuluvat myös punatiilinen kalkkisalpietarin valmistuslaitos (1959) ja pitkänomaiset liimapuukaarirakenteiset ja Robertson-levypintaiset varastot, joita on kuusikappaletta. Tehdas varastoineen on merkittävä osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa. Lannoitevarastot ovat säilyneet lähes alkuperäisinä.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Tarvikevarasto /Keskusvarasto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tarvikevarasto on Arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema yksinkertaista punatiiliarkkitehtuuria edustava rakennus. Tarvikevarasto on merkittävä osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Tehtaanjohtajan asunto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-65-1-2
kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1956
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Typpi Oy:n tehtaanjohtajan talo, Villa Lehmus, on punatiilinen kaksikerroksinen rakennus, jonka linjakas kattomuoto koostuu viistosta lappeesta ja kaarevasta osasta. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Alvar Aalto ja se on valmistunut vuonna 1956. Talo sijaitsee Oulujoen rannassa samassa puistomaisessa pihapiirissä Laanilan Virkatalon kanssa. Rakennus on merkittävä, tarkkaan suunniteltu ja hyvin säilynyt osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

Rakennuksesta on olemassa Aallon itsensä piirtämiä luonnosvaiheen piirustuksia mukaan lukien pohjapiirustus ja julkisivut. Rakennuksesta tehtiin myös tarkat työpiirustukset ja jopa sisustussuunnitelma. Harjan kaareva osa on ilmeisesti jälkikäteen maalattu valkoiseksi, vastoin Aallon alkuperäisiä suunnitelmia.

Pohjaltaan rakennus on neliönmuotoinen ja sen vierustalle sijoittuu yksikerroksinen siipi joka sisältää saunan ja autotallin. Pohjakerroksessa on suuri olohuone, josta on erotettu ruokailutila säleiköllä. Yläkerran makuuhuoneet on ryhmitelty keskeisaulan ympärille.

historia:

Tehtaanjohtajan asunto on nimetty Typpi Oy:n ensimmäisen toimitusjohtajan vuorineuvos Jaakko Lehmuksen mukaan.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1643
(07.03.2000)
Sijaitsee suojeltavien rakennusten kaava-alueella SR.
sr-2

arviointi:

MRKY2015: R,H,S,T

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015.

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Oulu - ARKKITEHTUURIN OPASKARTTA 2005. Oulun kaupunki.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Tutkimuskeskus (Tutkimuslaboratorio)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1967, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1967 valmistunut Tutkimuskeskus / Tutkimuslaboratorio on Arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema yksinkertaista punatiiliarkkitehtuuria edustava h-muotoinen rakennus. Kaksikerroksinen tutkimuskeskus on merkittävä ja hyvin säilynyt osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa. Rakennuksen kantava runko on teräsbetonia ja julkisivut puhtaaksimuurattua punatiiltä.

historia:

Uuden tutkimuslaitoksen rakentamisesta päätettiin vuonna 1965. Tutkimuslaboratorio päätettiin rakentaa niin suureksi, että osa laboratoriotiloista voitiin vuokrata Oulun yliopistolle.

Vuosina 2002-2003 Tutkimuskeskus remontoitiin perusteellisesti. Suunnitelmat laati NOON Arkkitehdit Oy:stä arkkitehti Teiju Autio. Tutkimuslaboratorion tilat on vuokrattu osittain yksityisten yritysten toimistotiloiksi.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,S

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015.

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Kemira Oyj -Oulun Takalaanila, Eteläisen tehdasalueen rakennushistoriaselvitys. Arkktitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulu, 2007.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Varaosavarasto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1950-1960-luku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
Harjakattoinen ja betonielementeistä tehty varaosavarasto on osa Typpi Oy:n teollisuusmiljöötä.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015.

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Varastorakennus, (Koetehdas)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-11
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1967, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema 1967-69 valmistunut rankarakenteinen ja Minerit-pintainen rakennus. Koetehdas rakennettiin samanaikasesti tutkimuslaboratorion kanssa. Koetehdas on osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015.

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Kemira Oyj -Oulun Takalaanila, Eteläisen tehdasalueen rakennushistoriaselvitys. Arkktitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulu, 2007.

kohteen nimi: **Typpi Oy, Voimalaitos**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-64-3-8
kylä/k.osa: Takalaanila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952, laajennettu 1956
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Voimalaitoksen vanhimmat osat 1950-luvulta ovat arkkitehti Alvar Aallon suunnittelemia. Rakennus valmistui vuonna 1952 ja sitä laajennettiin vuonna 1956. Voimalaitoksen yhteyteen kuuluvat myös Aallon suunnittelemat hiilen murskaamo ja kuljetin vuodelta 1952. Rakennukset edustavat yksinkertaista punatiiliarkkitehtuuria. Voimalaitos merkittävä osa Aallon Typpi Oy:lle vuosina 1950-1966 suunnittelemaa teollisuusyhdyskuntasuunnitelmaa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Aalto Laanilassa - restauroinnin tutkielmakurssi 2015: Typpi Oy:n (nyk. Kemiran) alueen rakennushistoria ja nykytilanne; Typpi oy/ Kemira oy – Alueen teollisuusrakennukset ja typologia; Typpi Oy / Kemira – Alueen asuntorakentaminen ja typologia; H-talon rakennushistoria; Alvar Aallon toimiston teollisuusperintö Suomessa; Alvar Aalto'S Architecture and Post War
Industrial Heritage in Europe. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu. 2015.

Ahtokari Reijo 1969. Typpi Oy 1944-1969.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

alueen nimi: **Nokkalan ranta**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: esikaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Ahtela
Laanilan kansakoulu

kuvaus:
Oulujoen pohjoispuolella rautatiesillan ja moottoritiesillan välissä sijaitsee Nokkalan alue, jonka nykyinen rakennuskanta on pääosin 1920-luvulta. Hintantien ja Oulujoen väliin jäävä rantakaistale on esimerkki asutuksesta, joka on syntynyt mökkien ja -huviloiden rakentuessa vuokrapalstoille, jotka on myöhemmin lunastettu omiksi tiloikseen. Ranta-alue entisene mäkitupineen ja huviloinen on säilynyt rakenteeltaan pitkälti 1920-luvun mukaisena, vaikka muutamia piharakennuksia on purettu viime vuosina. Puistomainen alue on tärkeä osa Oulujoen rantamaisemaa.

Nokkalan vanhin rakennus lienee Ahtelan pihapiirissä säilynyt entinen torppa, joka on oletettavasti 1800-luvulta. Laanilan kansakoulu rautatiesillan kupeeseen rakennettiin vuonna 1904. Alueen kaupungin puoleiset tilat: Alatalo, Törmänen ja Ahtela olivat alkujaan mäkitupia. Omakoti ja Sointula on rakennettu huviloiksi.

Ahtela on erittäin hyvin säilynyt pihapiiri. Omakoti on alueen parhaiten säilynyt huvila ja Laanilan entinen kansakoulu on tyylikäs ja hyvin säilynyt esimerkki 1900-luvun alun koulurakennuksesta.

historia:
Oulujoen pohjoispuolella rautatiesillan ja moottoritiesillan välissä sijaitsevan Nokkalan torpat ja mäkituvat kuuluivat aina vuoteen 1927 Laanilan kruunutilaan. Vuonna 1926 voimaan tuli laki, joka mahdollisti valtion virkatalojen mailla olleiden torppien ja mäkitupien lunastamisen. Lain seurauksena Laanilan kruunutila lohkottiin 18 tilaan, joista Nokkalan alueella sijaitsi seitsemän.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2915: R,H,M

lähteet:
Historiallisen miljöön suojeluatlas, Oulujokivarsi Nokkalasta Hinttaan. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin osasto, Arkkitehtuurin historian laboratorio, Rakennussuojelu ja rakennetun ympäristön hoito. 2006.

kohteen nimi: **Ahtela**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-53-100
kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ahtelan tila on hyvin säilynyt 1920-luvun asuin- ja viljelystila, johon kuuluu myös 1800-luvulla rakennettu torppa. Ahtelan asuinrakennus on peräisin 1920-luvulta ja se on rakennettu Laanilan virkatalon käräjäsalin hirsistä. Pihapiiriin kuuluvat pihamökki, rantasauna sekä vanha kanala-, navetta- ja varastorakennus. Ahtelan ulkorakennus ja aita rajaavat merkittävällä tavalla Hintantien katumaisemaa. Ahtelan talo on tunnistettava osa Oulujoen rantamaisemaa.

historia:

Ahtelan tilan asuinrakennus on peräisin 1920-luvulta, ja sen on rakentanut rakennusmestari Aleks Haaranen perheelleen Laanilan virkatalon käräjäsalin hirsistä. Tila oli asunto- ja viljelystila, jolla oli 3 palstaa. Yhden perheen asuttavassa talossa oli alun perin keittiö, ruokasali, sali, makuuhuone, lasikuisti sekä kaksi vinttikamaria. Myöhemmin talo jaettiin kahdeksi asunnoksi.

Pihapiiriin kuuluivat pihamökki, rantasauna sekä vanha kanala-, navetta- ja varastorakennus. Pihamökki on ostettu vuonna 1916, ja se on ollut alun perin todennäköisesti mäkitupalaisen asunto. Piharakennuksen hirret ovat mustuneet lukuun ottamatta kahta ylintä kerrosta. Navetassa oli vielä 1930-luvulla useampia lehmiä. Rakennuksessa on pidetty myös sikoja, lampaita ja kanoja. Vanha rantasauna purettiin Merikosken voimalaitoksen rakentamisen jälkeen, kun joen pinta nousi toistakymmentä metriä. Kaupunki rakennutti uuden tilalle 1950- luvun alussa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Historiallisen miljöön suojeluatlas, Oulujokivarsi Nokkalasta Hinttaan. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin osasto, Arkkitehtuurin historian laboratorio, Rakennussuojelu ja rakennetun ympäristön hoito. 2006.

kohteen nimi: **Laanilan kansakoulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-65-24-3
kylä/k.osa: Laanila
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1904, rakennettu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Laanilan entinen kansakoulu valmistui vuonna 1904. Klassistyylinen koulu on hyvin säilynyt esimerkki 1900-luvun alun kansakoulurakennuksesta. Rakennus on kampamallinen ja symmetrinen. Suora pitkä julksivu suuntautuu Oulujoelle, ja muodostaa tunnistettavan osan rantamaisemaa. Kolme siipiosaa ovat sitä kohtisuoraan tien puolella. Ikkunat ovat alkuperäiset ja moniruutuiset. Koulun ominaispiirteet ovat säilyneet, vaikka rakennukseen on tehty korjauksia ja pieniä muutoksia.

historia:

Reinhold Weckman perusti Laanilan kansakoulun vuonna 1899. Alkuaan koulu oli kunnan koululaitoksen ulkopuolinen hanke, joka oli tarkoitettu erityisesti Åströmin tehtaiden maalaiskunnan puolella asuvien työntekijöiden lapsille. Ensimmäisenä lukuvuonna oppilaita oli 59 ja opettajana toimi Anna Angelin.

Vuonna 1903 koulu muuttui kunnan kansakouluksi, jolloin pienten lasten koulu muuttui osaksi kirkollista opetusjärjestelmää. Vuonna 1904 Laanilan kansakoulu sai oman koulurakennuksen Nokkalan männikköön. Sitä ennen koulu oli mahdollisesti toiminut viereisellä tontilla sijaitsevassa asuintalossa. Ympäröivä alue oli tiheään asuttua, joten koulu oli oppilasmäärältään selvästi kunnan suurin kansakoulu.

Koulun ulkohuonerakennus on palanut ja rakennettu uudestaan. Myös uudesta osasta on palanut pääty pois.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Historiallisen miljöön suojeluatlas, Oulujokivarsi Nokkalasta Hinttaan. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin osasto, Arkkitehtuurin historian laboratorio, Rakennussuojelu ja rakennetun ympäristön hoito. 2006.

alueen nimi: **VR:n Nokelan varikkoalue**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Limingantulli
tyyppi: liikenneympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Nokelan varikkoalueen toimistorakennus
Nokelan varikkoalueen työ- ja huoltorakennukset
Nokelan varikkoalueen vesitorni
Veturitalli-1
Veturitalli-2

kuvaus:

Nokelan varikkoalue edustaa kertoo Suomen rautateiden historiaa. Nokelan varikkoalueen rakentaminen alkoi vuonna 1949. Alueella sijaitsee 27 rakennusta, joista maakunnallisesti merkittäviä ovat veturitallit, toimistorakennus ja vesitorni. Paikallisesti merkittäviä ovat "Popu" ja siihen liittyvä varasto sekä työ-ja huoltorakennus. Veturitallit ja vesitorni hallitsevat varikkoalueen maisemaa.

Suomen varikkoalueet on perinteisesti rakennettu säästeliäästi, yksinkertaisesti sekä ennen kaikkea tarkoitustaan palvellen. Varikon suurimmat ja paloa kestävät rakennukset ovat kivirakenteisia ja verhoilultaan yleensä punatiilisiä ja rapattuja. Pienemmät ja käytöltään vaatimattomammat rakennukset, kuten varastot ja katosrakennelmat, on perinteisesti tehty puusta. Materiaalivalinnoissa on aina näihin päiviin saakka pyritty noudattamaan samaa tiili- ja puuarkkitehtuurin ilmettä. Nokelan varikkoalue noudattaa samaa periaatetta.

1950-luvun kuluessa alueelle olivat rakentuneet ympäyrätalli-tyyppiset veturitallit, toimistorakennus, vesitorni, työ- ja huoltorakennus sekä varastorakennus. Sodan jälkeen veturitalleista alkanut rakentaminen on laajentunut koko pääradan ja ratapihan väliselle alueelle. Ympäröivät alueet ovat myös muuttuneet voimakkaasti vuosien saatossa ja varikkoaluetta koskien merkittävin muutos on ollut Joutsensillan rakentaminen alueen yli vuosina 1995-96.

Valtion rautateiden rakennukset on suunniteltu rautatiearkkitehtien toimesta aina 1970-luvulle saakka. 1980-luvulta lähtien rakennukset on pääsääntöisesti suunnitellut konsultti, joka on Oulussa ollut Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Ky, ja rakennukset on teetetty urakoitsijoilla.

historia:

Rautatie Ouluun avattiin henkilöliikenteelle vuonna 1886. Aluksi rautatieliikenteen vaatimat rakennukset keskittyivät Oulussa aseman seudulle. Asema-alue sijaitsi raiteiden länsipuolella ja varikkoalue itäpuolella.

Rautatien merkitys korostui sodan jälkeen, jolloin suurin osa liikenteestä hoitui kiskojen välityksellä johtuen kuorma-autojen heikosta kunnosta ja bensiinipulasta. Talvisin Valtionrautatiet hoitivat valtaosan raskaasta liikenteestä laivaliikenteen ollessa talven vuoksi pysähtyneenä.

Oulun Nokelan varikkoalueen rakentaminen aloitettiin vuonna 1947, huolimatta sodan jälkeen vallinneesta varojen ja tarveaineiden puutteesta. Järjestelyratapihoja rakennettiin pääasiassa työttömyysvaroilla, minkä tähden rakentaminen kesti useita vuosia.

Nokelan varikkoalueelle valmistui 1950-luvun kuluessa veturitallit (1950-), toimistorakennus (1953), vesitorni (1950), työ- ja huoltorakennus (1953-) sekä varastorakennus. Veturitallia rakennettiin kuuden pilttuun erissä. Oulun ympyrätalli-tyyppiset veturitallit edustavat perinteistä veturitallityyppiä, jossa keskipisteenä olevan kääntöpöydän ja veturitallin pilttuiden välissä on jonkin verran ulkotilaa veturien seisomista varten. 1950-luvulla rakennettiin vielä ympyrätalleja, mutta diesel-kaluston myötä 1960-luvulla, loppui ympyrätallien rakentaminen ja siirryttiin suorakaiteen malliseen veturitallityyppiin. Ympyrätallien rakennusaineena oli tiili. Pilttuiden pituus oli sodan jälkeen vakiintunut 25 metriin. 1960-luvulle tullessa ja vetureiden koon kasvaessa, pilttuiden pituutena käytettiin jo 36 metriä.

1950-luvulla Oulun ratapiha laajennettiin, minkä yhteydessä kiskojen ja vaihteiden määrä lähes kaksinkertaistui. Vuonna 1957 saatiin valmiiksi veturitalli 1 sekä toimistorakennuksessa sijaitsevat keittiö ja henkilökunnan ruokala. Vesitorni oli valmistunut jo veturitallin alkuvaiheiden yhteydessä vuonna 1950.

1960-luvun puoliväliin mennessä olivat rakentuneet jo työ- ja huoltorakennuksen laajennus ja "Popu" sekä tämän läheisyydessä oleva kylmä ulkovarasto. Vaunukorjaamo valmistui vuonna 1969 ja öljysäiliöistä ensimmäinen vuonna 1971. Arkkitehtitoimisto Valjuksen suunnittelemat pesuhalli (1983), sähkötalo (1986) ja autokatos (1986) valmistuivat 1980-luvulla. Veturitalleihin liittyvä kuoppasorvihalli valmistui vuonna 1988.

1970-luvun alussa Oulun kaupunki suunnitteli ja toteutti ajoneuvoliikenteen Poikkimaantien sillan varikon eteläpäähän sekä kevyen liikenteen sillan lajitteluraiteiden ylitse. Samassa yhteydessä uusittiin Oulun

järjestelyratapihaa lisäämällä raideryhmän itäpuolelle kaksi raidetta ja pidentämällä muutamia raiteita. Vuonna 1996 valmistunut Joutsensilta paransi Nokelan varikkoalueen saavutettavuutta autoliikenteen osalta.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

VR NOKELAN VARIKKOALUE, Rakennushistoriallinen selvitys, Nokela, Oulu. Arkkitehtitoimisto Laatio Oy. VR-Yhtymä Oy ja Senaatti-kiinteistöt/ ISS Proko Infra Oy, 2012.

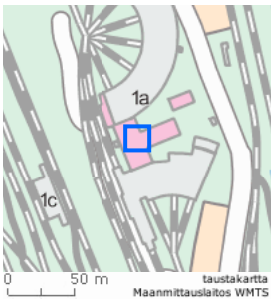

kohteen nimi: **Nokelan varikkoalueen toimistorakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-27-0
kylä/k.osa: Limingantulli
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1953, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Veturitallien väliin sijoittuvan Oulun varikon ja veturikorjaamon toimistorakennus on valmistunut vuonna 1953. Arkkitehtuuriltaan vaatimattomaan 3-kerroksiseen rakennukseen kuuluu toimisto-osan lisäksi matalampi höyrylämpökeskus. Rakennus yhdistää veturitallit toisiinsa läpiajettavan korjaushallin kohdalta. Rakennuksen kantavan rungon muodostavat pilarit ja kantavat ulkoseinät. Välipohjat ovat teräsbetonisia ylälaattapalkistorakenteita ja yläpohjarunko on puurakenteinen. Vesikatto on tiilinen harjakatto. Rakennuksessa on tehty toiminnan vaatimia muutoksia, mutta esimerkiksi ikkunat ja osa ovista ovat alkuperäisiä. Portaikossa on säilynyt alkuperäisiä detaljeja.

historia:

Veturitallien väliin sijoittuvan Oulun varikon ja veturikorjaamon suunnitelmia on työstetty 1952 ja 1953 Ratateknillisen toimiston Huonerakennusjaostossa. Tähän 3-kerroksiseen rakennukseen kuului toimisto-osan lisäksi matalampi höyrylämpökeskus sekä tiilipiippu.

Rakennus yhdisti veturitallit toisiinsa läpiajettavan korjaushallin kohdalta. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsi myös määräyshuone, jonne työvuoroon tultaessa ilmoittauduttiin. Varikko ja veturikorjaamon toisessa kerroksessa olivat sosiaalitilat sekä veturien korjaushallin yläosa. Kolmanteen kerrokseen rakennettiin ruokala ja sitä palveleva keittiö, toimistohuoneet sekä lepohuoneet.

Ruokalaa ja keittiötä uudistettiin vuonna 1977, ja ruokalan henkilökunnan sosiaalitilat vuonna 1981.

Nykyisin rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa on toimistotiloja entisen varastotilan paikalla sekä sosiaalitiloja entisen työstökonetilan paikalla. Toimisto- ja sosiaalitilamuutokset tehtiin 2000-luvun taitteessa. Toisessa kerroksessa sijaitsee edelleen saunaosasto sekä henkilökunnan sosiaalitiloja. Rakennuksen ullakkotila on muutettu arkisto- ja varastokäytössä.

Tiilikatto on uusittu. Ikkunat ja osa ovista ovat alkuperäisiä. Sisäänkäynnin katos rakennettiin 2000-luvun alussa. Rakennuksen sisätiloihin on tehty pieniä korjaus- ja huoltotoimenpiteitä, mm. porrashuoneen seinien maalaus sekä toimistotilojen alakattojen rakentaminen ja valaistuksen uusiminen.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

VR NOKELAN VARIKKOALUE, Rakennushistoriallinen selvitys, Nokela, Oulu. Arkkitehtitoimisto Laatio Oy. VR-Yhtymä Oy ja Senaatti-kiinteistöt/ ISS Proko Infra Oy, 2012.

kohteen nimi: **Nokelan varikkoalueen työ- ja huoltorakennukset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-1-15
kylä/k.osa: Limingantulli
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1953 ja 1967
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ratajakson työ- ja huoltorakennus on suunniteltu Valtionrautateiden ratateknillisen toimiston huonerakennusjaostossa vuonna 1953. Punatiilistä rakennusta on laajennettu 1960-luvulla vaalealla, rapatulla osalla, jonka eteläseinustalta johtaa raide sisään. Alkuperäisen ilmeen säilyttäneet rakennukset edustavat varikkoalueen huoltorakennuksia.

historia:

VR huolehti omien rakennustensa huollosta ja ylläpidosta ja Ratajakson työ- ja huoltorakennus toimi rakennuksista huolehtivien ammattimiesten työtilana. Kellarikerroksessa sijaitsivat pesu- ja pukutilat, varastotiloja sekä teknisiä tiloja. 1.kerroksessa oli puuseppien työhuone, asennus- ja sorvihuone sekä lautojen kuivaustila ja kaksi maalaamoa. 1.kerroksen matalassa osassa oli pajoja sekä autohalli. 2.kerroksessa oli ruokailuhuone keittiötiloineen, toimistoja, arkistoja, naisten sos.tilat sekä työkalukorjaamo. 3.kerroksessa sijaitsi varastoja.

Ratajakson työ- ja huoltorakennukseen kiinteästi liittyvässä laajennusosassa sijaitsi konekorjaamo. Ratatyökoneiden käyttötarpeen kasvaessa korjaustoiminta siirrettiin eteläisen veturitallin viimeiseen pilttuuseen. Siellä aiemmin sijainnut pienkalustokorjaamo siirtyi tähän rakennukseen konekorjaamon paikalle. Eteläseinustalta johtaa raide sisään.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

VR NOKELAN VARIKKOALUE, Rakennushistoriallinen selvitys, Nokela, Oulu. Arkkitehtitoimisto Laatio Oy. VR-Yhtymä Oy ja Senaatti-kiinteistöt/ ISS Proko Infra Oy, 2012.

kohteen nimi: **Nokelan varikkoalueen vesitorni**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-27-0
kylä/k.osa: Limingantulli
tyyppi: tekninen huolto
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1950, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Nokelan varikkoaluetta hallitsee veturitallien lisäksi vuonna 1950 valmistunut modernistinen vesitorni. Pohjamuodoltaan soikean tornin runko on teräsbetonia. Jalustan seinät on muurattu vaaleasta tiilestä ja yläosan soikea osa punatiilestä. Väli- ja yläpohjat ovat betonia. Yläosassa on pienet, nauhamaisesti sommitellut, puukarmiset ikkunat. Ylätasanteella on kaksi suurta vesisäiliötä, jotka vierekkäin sijoitettuna antavat rakennukselle sen ovaalin mallisen muodon. Vesitornissa on piipun vieressä valurautainen tulisija lämmitystä varten. Torni on säilynyt alkuperäisessä asussaan.

historia:
Nokelan varikkoalueen vesitorni on rakennettu vuonna 1950, pian veturitallien rakentamisen alettua. Vesitornin mallipiirustus oli hyväksytty 7.6.1935. Samoilla piirustuksilla on rakennettu vesitornit Sortavalaan (1942) ja Riihimäelle (1945). Vesitorni poistui käytöstä höyryjunaliikenteen loputtua 1970-luvun puolivälissä.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:
VR NOKELAN VARIKKOALUE, Rakennushistoriallinen selvitys, Nokela, Oulu. Arkkitehtitoimisto Laatio Oy. VR-Yhtymä Oy ja Senaatti-kiinteistöt/ ISS Proko Infra Oy, 2012.

kohteen nimi: **Veturitalli-1**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-27-0
kylä/k.osa: Limingantulli
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1950-luku, rakennettu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nokelan varikkoalue on rakentunut kaarevan punatiilisen veturitallin ympärille. 31-pilttuisen tallin rakentaminen alkoi vuonna 1950. Oulun ympyrätalli-tyyppiset veturitallit edustavat perinteistä veturitallityyppiä, jossa keskipisteenä olevan kääntöpöydän ja veturitallin pilttuiden välissä on jonkin verran ulkotilaa veturien seisomista varten.

Veturitalli on perustettu maanvaraisille anturoille ja sen alapohjarakenteena on maanvarainen teräsbetonilaatta. Veturitallin kantavana rakennusrunkona toimii teräsbetoninen pilari-palkki-järjestelmä. Ulkoseinät on muurattu punatiilistä. Ikkunat sekä ovet ovat kooltaan suuria ja lasijaoiltaan moniruutuisia. Suuri ikkunapinta-ala oli tarpeen hämärissä höyryveturitalleissa, joiden valaistus oli muuten melko riittämätöntä nokisiksi tummentuneiden seinä- ja kattopintojen vuoksi.

Veturitalli on säilynyt hyvin alkuperäisessä muodossaan. Julkisivujen merkittävimmät muutokset kohdistuvat teräskehyksisiin veturinmentäviin ulko-oviin pilttuiden sisäkaarteessa. Osa alkuperäisistä ulko-ovista on säilynyt paikoillaan, vaikka ovia on jouduttu usein uusimaan muun muassa siksi, kun huollossa olevan veturin jarrut ovat pettäneet.

historia:

Nokelaan sijoittuvan Oulun uuden veturitallin ensimmäiset suunnitelmat ovat vuodelta 1946. Suunnitelmaan laadittiin kääntöpöydän ympärille kaartuva pulpettikattoinen veturitalli, joka koostui kolmesta kuuden pilttuun yksiköstä. Pilttuut olivat pituudeltaan 25 metriä. Rakennus oli tarkoitus toteuttaa vaiheittain kuuden pilttuun yksikkö kerrallaan höyryvetureita varten.

Valtion rautateiden Ratateknillisen toimiston Huonerakennusjaosto jatkoi veturitallin yhteyteen rakennettavan Oulun varikon ja veturikorjaamon suunnittelua vuonna 1952 ja 1953, jolloin kokonaissuunnitelmaan lisättiin 3-kerroksinen harjakattoinen toimisto-osa sekä matalampi höyrylämpökeskus korkeine tiilipiippuineen. Vuonna 1954 veturitalliin suunniteltiin lisää pilttuita, numerot 19-31.

Veturitalliin rakennettiin kompressorihuone vuonna 1961 reunimmaisen pilttuun kylkeen. Veturitallia matalamman pulpettikattoisen uuden rakennusosan tilat sijaitsivat kahdessa tasossa - moottoriöljyvarasto maan alla ja varsinainen kompressorihuone sekä muita teknisiä tiloja maan päällä. Kaluston teknisten uudistusten myötä muuntoaseman kytkentälaitehuonetta muutettiin ja laajennettiin vuonna 1968. Suutinhuoltohuone rakennettiin entisen akkuvaraamon paikalle vuonna 1979.

Rakennusten lämmitysmuodon vaihtuessa höyrylämmöstä kaukolämpöön jäi lämpökeskuksen piippu tarpeettomaksi. Piippu purettiin 1980-luvulla vaarallisena siitä putoilevien kivien vuoksi. Veturitalliin on tehty runsaasti pieniä käytön vaatimia muutoksia vuosien saatossa. Esimerkiksi koeistustilan melutasoa on vaimennettu rakenteiden pintaan asennetuilla mineraalivillalevyillä.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

VR NOKELAN VARIKKOALUE, Rakennushistoriallinen selvitys, Nokela, Oulu. Arkkitehtitoimisto Laatio Oy. VR-Yhtymä Oy ja Senaatti-kiinteistöt/ ISS Proko Infra Oy, 2012.

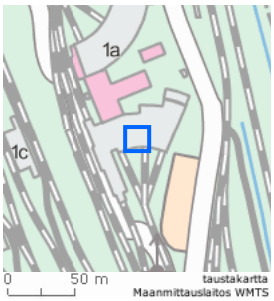

kohteen nimi: **Veturitalli-2**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-27-0
kylä/k.osa: Limingantulli
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1955-1961, rakennettu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Veturitalli 2 sijoittuu Veturitalli 1 välittömään läheisyyteen. Rakennus on suunniteltu vuonna 1955, mutta varsinainen rakennustyö on tehty 50-luvun lopun ja 60-luvun alun välisenä aikana. Veturitallisuunnitelmiin lisättiin vielä vuonna 1961 kaksi uutta pilttuuta.

Veturitalli 2 poikkeaa kattomuodoltaan Veturitalli 1:stä – tallissa on harjakatto pulpettikaton sijaan. Lisäksi kaksi pitkää pilttuuta erottuvat ulkoasultaan muista rakennusosista. Julkisivut eivät ole punatiilisiä kuten veturitallit muutoin ovat. Julkisivut on käsitelty roiskerappauksin sekä maalipinnoin. Vaakasuuntaisten roiskerappauskenttien alapuolella on matala nauhaikkuna korkeiden pystyikkunoiden sijaan.

Veturitalli 2:een liittyy vuonna 1988 valmistunut kuoppasorvihalli. Kuoppasorvihallin suunnitteli Rautatiehallituksen Rakennusyksikön Arkkitehtiryhmä yhdessä Rataosaston Siltaryhmän kanssa

historia:

Veturitalli 2 tarkoitti alun perin toisen kääntöpöydän ympärille kaartuvaa kuuden pilttuun (nrot 32-37) rakennusta. Veturitallin suunnitelma on päivätty vuodelle 1955, mutta varsinainen rakennustyö on tehty 50-luvun lopun ja 60-luvun alun välisenä aikana. Veturitallisuunnitelmiin lisättiin vielä vuonna 1961 kaksi uutta pilttuuta, numerot 38 ja 39, jotka olivat pidempiä kuin muut pilttuut. Uudet pilttuut olivat pituudeltaan 37 metrisiä Diesel-veturikaluston vaatiman tilan vuoksi.

Höyryveturiajan väistyessä vesisäiliöiden tarve väheni. Pilttuun nro 36 jatkeena sijainneen vesisäiliöhuoneen paikalle sijoitettiin vuonna 1973 naistyöntekijöiden peseytymis- ja pukeutumistilat. Pukutilojen yläpuolelle, entisen vesisäiliötilan yläosaan, rakennettiin ruokailuhuone. Ruokailuhuoneeseen oli käynti myös pilttuun puolelta. Myöhemmin sosiaalitilojen väistyessä ruokailuhuoneeseen tehtiin suunnitelmat puusepän työtilaksi.

Veturitallin 2 seiniin ja kattopintoihin on puhallettu märkää selluvillaa äänieristeeksi. Pilttuiden 38 ja 39 ulkopuolelle on rakennettu uusi betonirakenteinen autokatos 2000-luvulla

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

VR NOKELAN VARIKKOALUE, Rakennushistoriallinen selvitys, Nokela, Oulu. Arkkitehtitoimisto Laatio Oy. VR-Yhtymä Oy ja Senaatti-kiinteistöt/ ISS Proko Infra Oy, 2012.

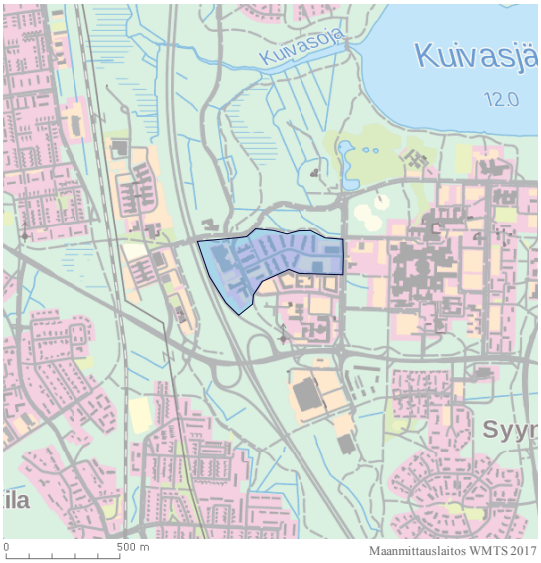

alueen nimi: **1980-luvun Teknologiakylä**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Linnanmaa
tyyppi: teollisuusympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Linnanmaan Teknologiakylä on Arkkitehtitoimisto Laatio Oy:n vuonna 1985 laatiman yleissuunnitelman mukaisesti rakentunut yritystalojen alue. Teknologiakylän tunnusomaisin osa on punatiilipäätyisten rivitalomaisten yksikerroksisten vaatimattomien yritystalojen reunustama Teknologiantie. Ensimmäinen yritystalo valmistui 1986 ja teknologiakylän päärakennus vuonna 1988. Teknologiakylän rakennutti vuonna 1982 perustettu Oulun Teknologiakylä Oy, jossa kaupunki oli perustajana ja yhtenä osakkaana.

historia:

Oulun alueella informaatioteknologian osaamista oli kartutettu jo 1960-luvulta lähtien, jolloin yliopiston yhteyteen perustettiin sähkötekniikan osasto. 1980-luvun alussa Ouluun keskittyi elektroniikkateollisuuden tutkimusta ja tuotantoa. 1980-luvulla teknologiateollisuus myös alkoi näkyä rakennetussa ympäristössä, kun Linnanmaan Teknologiakylä alkoi rakentua Arkkitehtitoimisto Laation vuonna 1985 laatiman yleissuunnitelman mukaan.

Oulun elinkeinoelämä haki 1970- ja 1980-luvun vaihteessa suuntaansa. Perusteollisuuden tulevaisuus työllistäjänä vaikutti epävarmalta. Myös uudempien toimialojen kuten elektroniikkateollisuuden tila antoi aihetta huoleen. Elektroniikkateollisuus oli noussut 1970-luvulla Oulussa ja muuallakin Pohjois-Suomessa toiveita herättävästi, mutta nyt alalla tapahtui maailmanlaajuisesti isoja muutoksia, joiden arvioitiin vaarantavan pohjoisen alueen yritysten menestymismahdollisuuksia.

Oulun kaupunginhallitus asetti vuonna 1980 elektroniikkatyöryhmän, johon tulivat kaupungin, Valtion teknillisen tutkimuslaitoksen, Kehitysaluerahaston, Oulun kauppakamarin, Oulun yliopiston ja Aspo Oy:n edustajat. Jo vuoden 1980 syyskuussa ryhmä teki - vain muutaman kerran kokoonnuttuaan - aloitteen, jossa se toivoi kaupunginhallituksen ryhtyvän toimiin "korkean teknologisen tason tuotekehitystyön ja teollisen tuotantotoiminnan mahdollistavan alueen aikaansaamiseksi Linnanmaan kaupunginosaan Oulun yliopiston länsipuolelle.

Linnanmaan yliopistoalueen pohjoismaisen arkkitehtikilpailun vuonna 1968 voittanut arkkitehti Kari Virta oli ehdotuksessaan varannut tutkimuslaitoksille oman alueensa, jossa tutkijat ja yritykset voisivat olla vuorovaikutuksessa keskenään. Näihin suunnitelmiin mahdollisesti vaikutti vuosina 1965-1968 yliopiston rehtorina toiminut ja itsekin Silicon Valleyhin tutustunut professori Erkki Koiso-Kanttila. Silicon Valleyn tarina oli alkanut vuonna 1951, kun stanfordin yliopiston omistamalle maalle ja aivan kampusalueen viereen nousi Stanford Industrial Park - maailman ensimmäinen teknologiakeskus. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto oli puolestaan vuonna 1978 laatimassaan viisivuotissuunnitelmassa nostanut esille pohjoisen oman Silicon Valleyn.

Joulukuun 1. päivänä 1980 kaupunginhallitus käsitteli ryhmän uutta kirjelmää, joka oli otsikoitu "Suunnitellun korkean teknologian kylän toiminnallisen sisällön täsmentäminen. Kirjelmässä hahmoteltiin korkean teknologian kylän pääpiirteet. Sen toteuttamista varten perustettaisiin osakeeyhtiö, jonka pääosakkaita olisivat Oulun kaupunki ja mahdollisesti Kehitysaluerahasto. Lisäksi toivottiin muiden rahoittajien lähtevän mukaan. Yhtiön toiminta-ajatukseksi hahmoteltiin toimitilojen rakennuttamista ja vuokraamista yritysten käyttöön sekä tuotteiden ja tuoteideoiden välitystä ja kehitystä. Lisäksi yhtiön pitäisi tuottaa sellaisia palveluja, jotka tarjoaisivat asiakasyrityksille tuotannollisia etuja.

Oulun Teknologiakylä Oy:n perustava yhtiökokous pidettiin 31.3.1982. Se oli Suomen ja Pohjoismaiden ensimmäinen teknologiakylä. Kyläyhtiö toimi aluksi Liiketilat Nurminen Oy:ltä vuokraamassaan Valion entisessä meijerikiinteistössä Uudenkadun varrella.

Oulun Teknologiakylä Oy:tä perustettaessa oli selvää, että yhtiön toiminta siirtyisi varsin pian Linnanmaan alueelle - yliopiston ja vielä tuolloin suunnitteilla olleen VTT:n toimitalon naapuriin. Yhtiön havittelema alue oli valtion omistuksessa, mutta Oulun kaupunki sai sen haltuunsa maanvaihdolla. Tämän jälkeen alue kaavoitettiin. Kun rakentaminen aikanaan alkoi, vuokrasi kaupunki teknologiakylälle aina tontin kerrallaan.

Ensimmäiset teknologiakylän rakentamat yritystilat olivat varsin vaatimattomia rivitaloja. Mikäli tiloihin ei olisi löytynyt vuokralaisia, olisi ne voitu myydä asunnoiksi. Lisäksi rivitalomainen rakenne oli kustannustehokas ja toi hukkaneliöitä vain vähän: kun oven aukaisi, oli heti yrityksen tiloissa. Linnanmaan alueen rivitalot on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Laatio Oy ja rakentanut Tarmo-Rakenne Oy.

Teknologiakylän ensimmäisen yritystalon avajaisia vietettiin 8.4.1984 ja päärakennus valmistui vuonna 1987. Sen ravintolasta tuli tärkeä tapaamispaikka ja vuorovaikutuksen vilkastuttaja.

Oulun Teknologiakylä Oy muutti nimensä Technopolis Ouluksi Oyj:ksi vuonna 1998. Vuonna 2000 nimi muutettiin Technopolis Oyj:ksi.

Neuvostoliiton presidentti Mihail Gorbatshov vieraili vuonna 1989 teknologiakylässä. NL:n ulkoministeriön

tiedottaja Gennadi Gerasimov vahvisti aikoinaan, että Gorbatshov halusi nähdä teknologiakylän eli pohjoisen Piilaakson. Ruotsin kuningas Kaarle XVI Kustaa ja kruununprinsessa Victoria pistäytyivät kylässä 30.8.1996.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arokylä Kari 2012. Kertomus kasvusta. Technopolis Oyj

Oulu Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki 2005

http://www.ouka.fi/oulu/oulu-tietoa/oulu-1960-2013

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

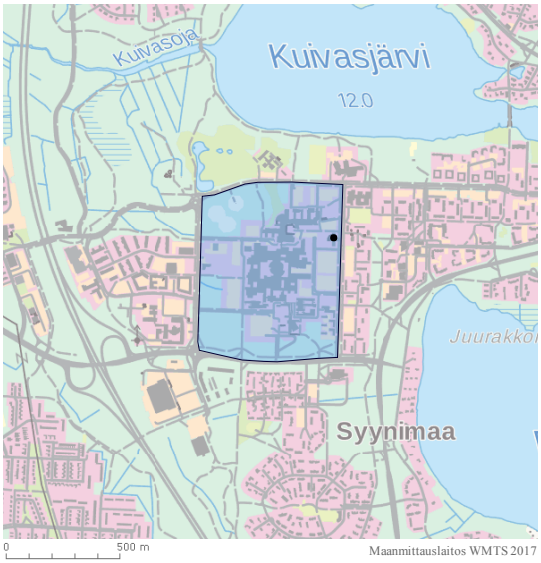

alueen nimi: **Oulun yliopisto (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Linnanmaa
tyyppi: laitosympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Pyhän Luukkaan kappeli

kuvaus:
RKY2009
Oulun yliopisto on maamme ensimmäinen korkeakouluista 1965 annetun kehittämislain perusteella toteutettu korkeakoulun rakennuskokonaisuus. Yliopiston vanhimman osan kokonaisvaltainen suunnittelu ja mittavan rakennusohjelman toteutus ilmentää 1960-luvun lopun julkisen rakentamisen suunnittelu- ja tehokkuusihanteita. Yliopisto on myös Suomen ensimmäinen ja aikanaan Pohjoismaiden suurin täyselementtitekniikalla toteutettu julkinen rakennuskohde. Yliopiston suunnittelu, rakentaminen ja jatkuva laajentaminen on monella tavalla ainutlaatuinen prosessi suomalaisessa 1900-luvun loppupuolen arkkitehtuurihistoriassa.

Oulun yliopiston rakentamisen lähtökohtana on ollut kehyssuunnitelmasta lähtevä kaavoituksellinen idea, ei yksittäinen rakennus. Suunnitelmaa on viiden vuosikymmenen kuluessa kehitetty johdonmukaisesti alkuperäisistä lähtökohdista sekä yliopisto-opetuksen käsin. Pitkä prosessi näkyykin yliopiston rakennusvaiheiden arkkitehtuurissa. Ensimmäiset 1970-luvulla valmistuneet rakennusvaiheet edustavat aikansa niukkaa ja korutonta arkkitehtuuria. Pohjoisosan arkkitehtuuria leimaavat 1980-lopun värikkäät postmodernistiset ihanteet, itäosaa puolestaan pelkistetty 1990-luvun arkkitehtuuri. Viimeinen suuri rakennusvaihe on 2000-luvun alussa valmistunut hallinto-osa. Eri rakennusvaiheita sitoo pitkä keskiväylä, jonka varrelle luentosalit, kirjastot ja kahvilat keskittyvät.

historia:
Oulua esitettiin ensimmäisen kerran korkeakoulupaikkakunnaksi jo 1900-luvun alussa ja 1919 perustettiin Oulun Korkeakouluseura ajamaan yliopiston perustamishanketta, mikä ei kuitenkaan toteutunut vielä kymmeniin vuosiin. Komiteaehdotus kapea-alaisen Pohjois-Suomen korkeakoulun perustamisesta Ouluun tehtiin 1956 ja laaja-alaisen Oulun yliopiston perustamisesta 1957. Eduskunta hyväksyi 1958 lain Oulun yliopistosta toisena valtiollisena yliopistona aluepoliittisista syistä. Ensimmäiset vuotensa yliopisto toimi kaupungin keskustassa vuokratiloissa.

Oulun kaupunki varasi 1956 Koskikeskuksesta maa-alueen korkeakoulun rakentamista varten. Rakentaminen toteutui kuitenkin Linnanmaalle viiden kilometrin päähän Oulun keskustasta.

Vuonna 1965 laadittu korkeakoulujen kehittämislaki sitoi suomalaisen korkeakoulujärjestelmän kokonaisvaltaisen suunnittelun piiriin. Pyrkimys kokonaisvaltaiseen suunnitteluun näkyi myös lain aikaansaamassa mittavassa rakennusohjelmassa. Rakennusohjelman pohjalta laadittiin ensimmäinen valtion järjestämä pohjoismainen arkkitehtuurikilpailu, jonka voitti 1968 arkkitehtitoimisto Kari Virta. Rakennusprojekti oli Suomessa ensimmäinen, jossa suunnittelu tapahtui yhtäaikaisesti useilla eri hierarkiatasoilla.

Oulun yliopiston peruskivi muurattiin 1970. Ensimmäinen, toinen ja kolmas rakennusvaihe valmistui 1973-1977, neljäs 1980, viides 1983, kuudes eli pääkirjasto 1987 ja seitsemäs 1992, kahdeksas eli päärakennus 1998 ja sähkö- ja informaatiotekniikan laitosrakennus 2002.

Kampusalueen itäreunaan, yliopiston pääsisäänkäynnin tuntumaan valmistui valtakunnallisen arkkitehtuurikilpailun perusteella 1988 arkkitehtien Seppo Kähkösen ja Markku Kuhalammen suunnittelema pyöreäpohjainen Pyhän Luukkaan kappeli.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S,T,I

lähteet:
Kari Virta, Oulun yliopiston esisuunnittelu, Oulun yliopiston sijainti ja perusratkaisu. Arkkitehti 3/1970.

Suomi rakentaa 4. Näyttely 20.2.-15.3.1970. Suomen arkkitehtiliitto. Helsinki 1970.

Kari Virta, Oulun yliopisto, Linnanmaan alue Arkkitehti 3/1972. Oulun yliopisto, I rakennusvaihe Arkkitehti 5/1973.

Liisa Julku, Kyösti Julku, Oulun yliopiston perustamisen historia 1905–1958. Studia Historica Septentrionalia 6.

Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys 1983.

Heikki Taskinen, Oulun opettajainkoulutuslaitoksen harjoituskoulu, Linnanmaa Oulu Arkkitehti 7/1982. Oulun opettajainkoulutuslaitoksen harjoittelukoulu. Arkkitehti 8/1984.

Kari Virta, Matti Rotko, Oulun yliopiston kasvitieteellinen puutarha ja kasvihuoneet Arkkitehti 8/1985. Oulun yliopiston pääkirjasto Arkkitehti 8/1985.

Oulun yliopiston pääkirjasto, Oulu. Arkkitehtitoimisto Kari Virta. Arkkitehti 1/1988.

Turo Manninen, Oulun kaupungin historia 6, 1945-1990. Oulun kaupunki 1995.

Oulun yliopisto, Linnanmaan alueen maankäyttösuunnitelma. Rakennushallitus. Helsinki 1995.

Matti Salo ja Matti Lackman, Oulun yliopiston historia 1958-1993. Oulun yliopisto 1998.

Matti Salo, Pohjoinen Alma Mater. Oulun yliopisto osana korkeakoululaitosta ja yhteiskuntaa perustamisvaiheista vuoteen 2000. Studia Historica Septentrionalia 42. Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys 2003.

Juha Vuorinen, Hyvinvointivaltion avoin muoto. Suomalaisen massakorkeakoulutusjärjestelmän arkkitehtoninen toteutus, tapausesimerkkinä Oulun yliopiston suunnittelu ja varhaiset rakennusvaiheet. Helsingin yliopisto 2005.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Oulun yliopisto. Museo virasto, 2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=5064] viitattu: 11.1.2016

kohteen nimi: **Pyhän Luukkaan kappeli**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-58-1-16
kylä/k.osa: Linnanmaa
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1988, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pyhän Luukkaan kappelin ovat suunnitelleet arkkitehdit Seppo Kähkönen ja Markku Kuhalampi. Suunnittelijat valittiin vuonna 1985 pidetyn valtakunnallisen arkkitehtuurikilpailun perusteella. Kappeli on Suomessa harvinainen pyöreäpohjainen kirkko. Rakennuksen sisäinen maailma muodostuu kaariaiheista, muureista ja maavallista, joka on maisemoitu jäkäläistutuksin. Itse rakennuksessa on päämateriaalina käytetty ajatonta kuparia ja teräsbetonia. Kappelirakennusta hallitsee kupolin alle sijoitettu kirkkosali. Kupolia kiertävät ikkunat. Ne eivät näy sisälle, jolloin valo heijastuu kirkkosaliin taittuvina säteinä. Kirkkosalin lisäksi rakennuksessa on pienehköt huonetilat, jotka on tarkoitettu palvelemaan lähinnä erilaisten ryhmien kokoontumistarpeita. Pyhän Luukkaan kappeli valmistui vuonna 1988, ja sitä on laajennettu vuonna 2003 seurakuntasalilla ja kerhohuoneella.

historia:

Arkkitehtien Seppo Kähkösen ja Markku Kuhalammen suunnittelema rakennus valmistui vuonna 1988, ja se vihittiin kirkoksi samana vuonna. Suunnittelijat valittiin vuonna 1985 pidetyn valtakunnallisen arkkitehtuurikilpailun perusteella. Kappeli palvelee Oulun yliopistoa sen omana kirkkona. Se sijaitsee Linnanmaan yliopistoalueella yliopiston ja opiskelija-asuntojen läheisyydessä. Rakennusta on laajennettu vuonna 2003 seurakuntasalilla ja kerhohuoneella.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,S,T

lähteet:

Pyhän Luukkaan kappeli. Oulun ev.lut. - seurakunnat.
[http://www.oulunseurakunnat.fi/pyhan-luukkaan-kappeli] viitattu 11.1.2015

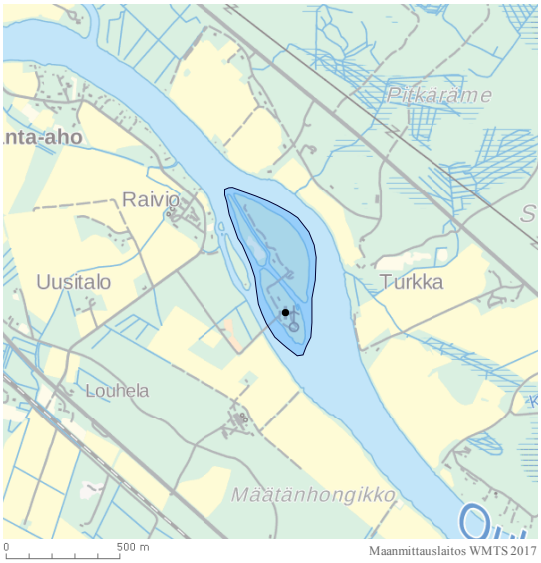

alueen nimi: **Turkansaaren ulkomuseo (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Madekoski
tyyppi: agraarimaisema
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Turkansaaren kirkko

kuvaus:
RKY2009
Oulujoen Turkansaari on vanhimpia ulkomuseoalueita, joka esittelee oman maakunnan rakennusperintöä, kuten Lieksan Pielisen museo ja Kemiön Sagalund omilla alueillaan. Turkansaaren ulkomuseossa esitellään pohjoispohjalaista talonpoikaista rakennuskulttuuria, Oulujokivarren tyypillisiä elinkeinoja; maataloutta, lohenkalastusta, tervanpolttoa ja metsä- ja uittotyötä.

Turkansaaren ulkomuseo käsittää kolme saarta Turkansaaren, Karhunsaaren ja Siikasaaren, yhteensä noin 12 ha. Alueella on kaikkiaan 48 rakennusta tai rakennelmaa interiööreineen. Rakennuksista merkittävimmät ovat Turkansaaren oma tukipilarikirkko ja Ylitorniosta siirretty pappila 1600-luvun lopulta. Ylikärpän maalaistalon pihapiiri esittelee talonpoikaista rakentamistapaa. Alueella on savupirtti 1700-luvulta ja navetta vuodelta 1931 sekä Parttuaisen metsäkämppäkartano 1950-luvulta.

Turkansaari on osa valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta Oulujoen laakso.

historia:
RKY2009
Oulujoen Turkan markkinapaikka syntyi 1490, jolloin Ruotsin hallituksen määräyksen mukaan joella liikkuneet kauppiaat eivät saaneet enää laskeutua Turkansaarta edemmäs Oulujokivarteen. Kaupankäynnin ohella Turkan kylä ja Turkansaari olivat merkittäviä lohenkalastuspaikkoja 1500-luvun alkupuolella. Markkinapaikalle rakennettiin kirkko 1694. Saaren menetettyä merkityksensä kauppa- ja kalastuspaikkana, jäi kirkko vaille käyttöä ja se myytiin 1814 lohenkalastajille patopuiden säilytyspaikaksi Oulun Raatinsaareen.

Turkansaaren ulkomuseon alku oli kirkon siirto takaisin Turkansaareen 1922. Läheisen Määtän tilan isäntä, tohtori Östen Elfving, hankki Erkkolan tilaan 1700-luvulta kuuluneen saaren museoaluetta varten. Ulkomuseo perustettiin 1925 ja sinne siirrettiin 1931 Särkilahden pappila Ylitorniolta sekä 1930-luvulla mm. Määtän tilan talli. Turkansaaren ulkomuseon otti hoitaakseen 1961 perustettu säätiö, myöhemmin toiminta siirtyi Pohjois-Pohjanmaan museolle.

suojelutilanne:
Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Turkansaaren ulkomuseo. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4687]

Museorakennusten inventointi. Pohjois-Pohjanmaan museo, 2006.

kohteen nimi: **Turkansaaren kirkko**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-10-145
kylä/k.osa: Madekoski
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1618-1721
ajoitusselite: 1694
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Turkansaaren kirkko on rakennettu rukoushuoneeksi vuonna 1694. Käyttämättömänä ollut kirkko siirrettiin Raatinsaareen kalastajien varastoksi vuonna 1814. Takaisin Turkansaareen kirkko siirrettiin vuonna 1922. Tyyliltään Turkansaaren hirsinen kirkko muistuttaa kalastajakirkkoja, kuten Kalajoen Maakallan kirkkoa, mutta on isompi. Suorakaiteen muotoisen kirkon päädyssä on matala satulakattoinen kuisti. Päätyjen yläosa on lautarakenteinen, ja kirkkoa suojaa paanukatto. Sisäkatto on kolmilappeinen ja paneloitu. Selkänojattomat penkit ovat keskikäytävän kahta puolen. Alttarilla on koristeellinen kuoriaita.

historia:

Turkansaaren kirkko rakennettiin markkinapaikalle 1694. Kirkko jäi vaille käyttöä markkinapaikan menetettyä merkitystään ja myytiin 1814 Oulujoen suistoon lohenkalastajille lohipadon patopuiden säilytyspaikaksi. Östen Elfving löysi maininnan Turkansaaren kirkosta (bönhus) vanhoista kartoista, ja sai arkeologeja tekemään Turkansaareen kaivauksia, joissa kirkon perustukset löydettiin. Hän löysi myös itse kirkon vanhojen ihmisten muisteloiden perusteella Oulun Raatinsaaresta 1922. Se oli huonokuntoinen ja käytetty varastona ja hevostallina. Rakennus purettiin ja hirret kuljetettiin reillä Turkansaareen. Kirkko pystytettiin uudelleen vanhoille perustuksilleen 1923 ja vihittiin käyttöön 1925.

Kirkon alkuperäisistä sisätiloista ei ole tietoa. Nykyinen sisäpuolen värityksen on Elfving ideoinut Oulujoen kansallispuvun värityksen perusteella. Kuoriaidan katkelman, virsitaulunjalan ja ovet hankki Samuli Paulaharju Enontekiön Markkinan puretusta kirkosta, kuoriaita on tehty katkelman perusteella. Muihin alttarikalusteisiin on otettu mallia Sodankylän vanhasta kirkosta. Päistään seiniin tukeutuvista yksinkertaisista penkeistä on löydetty jälkiä seinistä. Paanukatto tehtiin pystytyksen yhteydessä, samoin ikkunat.

Aluksi kirkko oli vähällä käytöllä, mutta siltojen myötä sen käyttö vihkikirkkona lisääntyi ja viime vuosina se on ollut hyvin suosittu. Kirkossa järjestetään kesäaikaan jumalanpalvelus joka sunnuntai.

suojelutilanne:

Suojeltu kirkkolain nojalla.

arviointi:

MRKY2015: R,H,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Turkansaaren ulkomuseo. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4687]

Museorakennusten inventointi. Pohjois-Pohjanmaan museo, 2006.

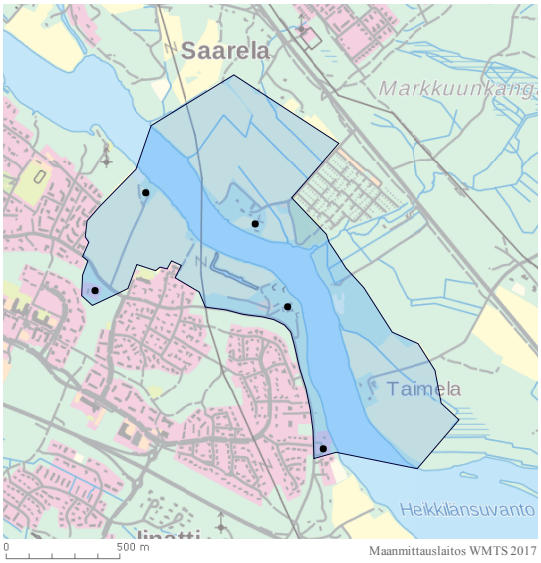

alueen nimi: **Maikkulan ranta- ja viljelysmaisema**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Maikkula
tyyppi: agraarimaisema
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Hakola
Kangas-Mikkola (entinen Rantala)
Kontio
Maikkula
Markuksela

kuvaus:
Maikkulan ranta- ja viljelysmaisema edustaa Oulujoen varrelle historiallisesti tyypillistä talonpoikasta asutusta, joka sijoittuu nauhamaisesti joen molemmin puolin. Tilojen välissä on peltoaukeat, joiden yli avautuu näkymät seuraavaan taloon. Maikkulan kohdalla pellot laskevat loivina jokiuomaan. Maisemaa kehystää havupuuvaltainen kangasmetsä.

Alueella sijaitsee useita Oulujoen vanhoja kantatiloja, jotka ovat edustavia esimerkkejä jokilaakson talonpoikaisesta rakentamisesta. Maikkulan kartano, Kontio ja Kangas-Mikkola sijoittuvat joen eteläpuolelle - Markuksela ja Taimela pohjoispuolelle.

Alue rajautuu joen eteläpuolella pääosin vanhaan Oulu-Kajaani-tiehen. Nykyisen Juuruksentien ja Oulujoen väliin jää maisemallisesti vaikuttava kapea rantakaistale, jolla on sijainnut vanhaa huvila-asutusta. Huvilaelämästä kertoo 1900-luvun alusta oleva Hakolan-huvila.

Alueen rakenne ja ominaispiirteet ovat säilyneet tiivistä ympäröivästä asutuksesta huolimatta.

arviointi:
MRKY2015: R,M,H

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Suvelasta Onnelaan, Huvilaelämää Oulussa. Näyttelyesite. Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu, 1993.

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008.

kohteen nimi: **Hakola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-30-4
kylä/k.osa: Maikkula
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900-luvun alku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Hakola on korkea kaksikerroksinen huvila Oulujoen rannassa Juuruksentien varrella. 1900-luvun alussa valmistunut huvila sijaitsee kapealla tiehen ja jokeen rajautuvalla kaistaleella, jossa kasvaa suuria mäntyjä. Pystylautavuoratun hirsihuvilan alkuperäinen ilme on säilynyt. Punaiseksi maalatussa harjakattoisessa rakennuksessa on alkuperäiset ikkunat. Huonekorkeus on yli kolme metriä. Alakerrassa on sali ja keittiö, ja toisessa kerroksessa makuuhuoneet.

historia:

Hakola rakennettiin merikapteeni Oskar Laurenin huvilaksi. Tontti vuokrattiin Juuruksen tilalta vuonna 1905. Vuonna 1916 huvila siirtyi apteekkari Hedmanin omistukseen. Hedman asennutti aikoinaan huvilaan nerokkaan hälytysjärjestelmän palvelusväkeä varten.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1073
(22.10.1984)
RA/s1

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Suvelasta Onnelaan, Huvilaelämää Oulussa. Näyttelyesite. Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Kangas-Mikkola (entinen Rantala)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-24-157-(2 ja 4)
kylä/k.osa: Maikkula
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1932, asuinrakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kangas-Mikkola on hoidettu pihapiiri metsäisessä rinteessä Patamäessä. Siihen kuuluu vuonna 1932 rakennettu mansardikattoinen asuinrakennus ja vuonna 1980 rakennettu uusi asuinrakennus sekä perinteistä rakentamistapaa edustavat hirsinavetta ja -talli. Toimivan tilan pihapiirissä on lisäksi 1980-2010-luvuilla rakennettuja talousrakennuksia. Tila on aikaan ollut puolet Kontion tilasta ja muodostaa edelleen parin peltoaukean toisella puoella olevan Kontion kanssa.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1073
(22.10.1984)
AM/s1, vanha päärakennus

Asemakaava 564-2047
(02.10.2009)
AM/s, muut rakennukset

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kontio**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-26-118
kylä/k.osa: Maikkula
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1850-luku, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kontio on peltoaukealla sijaitseva avoin pihapiiri, johon kuuluu päärakennus 1850-luvulta, hirsinen karjarakennus vuodelta 1924. Talousrakennusten yhdistelmä,jonka muodostavat kolmikerroksinen jyvämakasiini, kaksikerroksinen aitta ja keskellä oleva "pitkäpuoti", sijaitsee päärakennusta vastapäätä. Komeat männyt tilustien varressa ovat tärkeä maisemallinen tekijä. Rakennusten asema maisemassa on säilynyt, vaikka peltoaukeiden reunoilta ympäristö on rakentunut tiiviisti.

historia:

Kontion päärakennusta on korjattu vuonna 1961 ja vuonna 1992.

suojelutilanne:

Oulun yleiskaava 2020
(26.1.2004)
Sisältyy Oulujoen eteläpuolen suojelukohteeseen

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Maikkula**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-24-158-1
kylä/k.osa: Maikkula
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: vanha puoli 1750, talli 1751, otsa-aitta 1752, päärakennus 1830-luku, Fredrikan talo 1860
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maikkula on 1600-luvun alkupuolella asutettu tila Oulujoen rantatörmällä kangasmetsän suojassa. Kuusirivin rajaama pihapiiri käsittää kolme asuinrakennusta ja ulkorakennuksia. Tilan vanhimmat rakennukset (väentupa, talli ja otsa-aitta) ovat 1750-luvulta. Vuonna 1831 valmistunutta avokuistillista päärakennusta on jatkettu pohjoispäästä vuonna 1881 tasakattoisella osalla, jossa on kattoparveke. Vuonna 1860 rakennettu asuinrakennus rajaa pihaa joen puolelta. Tien varrella sijaitsee myös porttiaitta. Komea rakennusryhmä on tyylillisesti perinteisen klassistinen. Kartanomaisessa päärakennuksessa on myös nikkarityylisiä yksityiskohtia. Tilalla vuosina 1870-1917 toimineesta viinanpolttimosta on Kajaanintien eteläpuolella jäljellä yksi tiilirakennus.

Kuusirivin rajaamaa pihapiirin rakennukset on kunnostettu ennallistaen 2000-luvun alussa arkkitehtien Jukka Laurila ja Antti Pihkala suunnitelmien mukaan. Samaan aikaan pihapiiriä on myös täydennetty miljööseen materiaaleiltaan ja mittakaavaltaan istuvilla uudisrakennuksilla, jotka ovat Jukka Laurilan suunnittelemia. Liiteri lasikatteineen, uudelleen rakennettu vanha savusauna, siikapirtti ja korsu sekä korsusauna ovat kaikki huolella detaljoituja rakennuksia.

Maikkulan kartanon kokonaisuus peltoineen ja Juurukselle jatkuvine metsävyöhykkeineen on merkittävä Oulujoen rantamaisemassa. Tilan vanhojen rakennusten ominaispiirteet, sisätilat sekä yksityiskohdat ovat erittäin hyvin säilyneet. Tilalla olevat uudisrakennukset ovat arkkitehtonisesti korkealaatuista täydennysrakentamista.

historia:

Oulujoen pitäjän Maikkulan kartanon tila oli vuonna 1693 kooltaan 1/6 manttaalia. Suuren Pohjan sodan aikana talo jäi autioksi, mutta sitä asuttiin jälleen vuodesta 1709 lähtien.

1700-luvun puolivälin tienoilla isäntänä oli Johan Maicula. Johan Maikkulaa voidaan pitää Maikkulan kartanon vanhimpien vielä olemassa olevien rakennusten, väentuvan (vanhan puolen), tallin ja aitan, rakentajana tai ainakin rakennuttajana. Tutkimusten mukaan vanha puoli on valmistunut vuonna 1750, talli vuonna 1751 ja otsa-aitta vuonna 1752.

Maikkulan tilalla oli aikojen mittaan useita eri omistajia ja haltijoita. Väentupaa jatkettiin vuonna 1780 Heikki Härmän ollessa isäntänä. Kruununvouti Johan Gustaf Liljeqvist rakennutti pihapiiriin uuden hienon päärakennuksen 1830-luvun alussa. Rakennus oli aluksi hirsipintainen ja punamullalla maalattu, nurkat oli suojattu vuorilaudoilla, samoin kantavien väliseinien hirsien päät. Ikkunat olivat kuusiruutuiset ristikarmi-ikkunat. Seuraava omistaja nimismies Gustaf Fredrik Nordberg rakennutti kartanon pihapiiriin vuonna 1860 uuden pienen rantatalon, Fredrikan talon, asunitiloiksi Liljeqvistin leskelle Fredrika Elisabeth Callmeijerille.

Maikkulan kartanon historaan liittyy olennaisesti siellä toiminut höyryviinapolttimo. Se aloitti toimintansa vuonna 1870. Polttimolla oli myös tislaamo Oulun kaupungissa. Maikkulan höyryviinapolttimon toiminta päätettiin lakkauttaa vuonna 1919 kieltolain tullessa voimaan.

Talvisodan aikana Maikkulasta tehtiin armeijan muonitukseen liittyvä keskusvarasto. Väentuvan pirtin puolella leivottiin leipää armeijalle. Maikkulan ravintolan toiminta aloitettiin kesällä 1959. Ravintolatoiminnan juuret olivat sodan jälkeisessä ajassa, jolloin Oulun varakkaammalla väellä oli tapana muuttaa Oulujoen maalaistaloihin kesäasukkaiksi. Maikkulan ravintola oli viimeisen kerran auki vappuna 1980. Tilan pellot pantiin vuokralle vuonna 1985 ja pakettiin vuonna 1991.

1990-luvun lopulla Maikkulan kartanon päärakennus, väentupa ja Fredrikan talo kunnostettiin kokous- ja juhlakäyttöön sopiviksi tiloiksi. Pihapiirin talousrakennukset korjattiin entisiin käyttötarkoituksiinsa. Myöhemmin kartanon pihapiirin ulkopuolella olevia alueita täydennettiin uudisrakennuksilla. Maikkulan kartanon ja sen ympäristön perinteitä kunnioittavasta perusparannuksesta on myönnetty Viisikanta-palkinto vuonna 2003.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1073
(22.10.1984)
/s1 = Alue, jolla rakennukset ja ympäristö säilytetään siten, että maiseman luonne ei oleellisesti muutu.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

kohteen nimi: **Markuksela**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-27-54
kylä/k.osa: Saarela
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1852, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Aitta/Mylly; Jyväaitta; Navetta; Pumppuhuone ja kellari; Puoji/Talli; Päärakennus; Ruokapuoji; Sauna;

kuvaus:

Markuksela on perinteistä talonpoikaista rakentamistapaa edustava pihapiiri, jonka päärakennus on vuodelta 1852, toinen pää ehkä jo 1780-luvulta. 1800-luvun puolivälissä valmistuivat myös kaksi aittaa, jotka sijaitsevat pihapiirin luoteissivulla. Nurkistaan avointa neliöpihaa yhdessä asuinrakennuksen kanssa rajaavat ulkovarasto, talli ja navetta ovat vuosisadan vaihteesta. Markuksela sijaitsee Oulujoen rannalla viljeltyjen peltoaukeiden keskellä. Rakennusten asema maisemassa on pysynyt lähes muuttumattomana, vaikka ympäristö on muuttunut ryhmäpuutarha-alueen ja täydennysrakentamisen myötä rakennetummaksi.

suojelutilanne:

Oulun yleiskaava 2020
(26.1.2004)
Sisältyy Oulujoen pohjoispuolen suojelukohteeseen

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

ARVOKKAITA ALUEITA OULUSSA. SUOJELU- JA KEHITTÄMISOHJELMA. 2001. Oulun kaupungin painatuskeskus.

Martti ja Raili Nissilän haastattelu Markukselan tilalla 28.08.2012

OULUN KULTTUURIHISTORIALLISESTI MERKITTÄVÄT KOHTEET. 1986. Oulun kaupunki.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

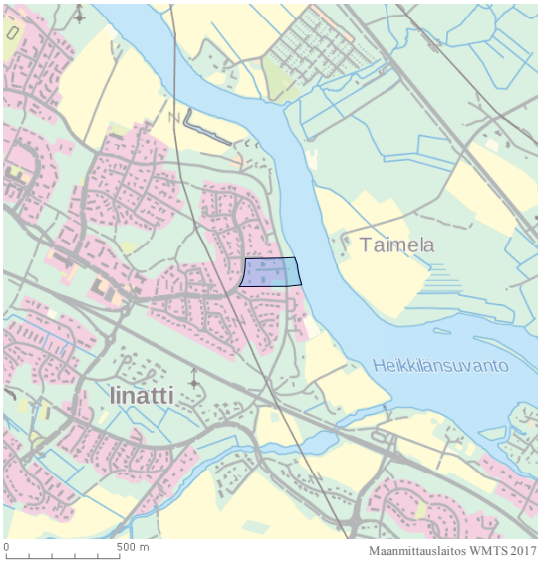

alueen nimi: **Maikkulan reservikomppania (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Maikkula
tyyppi: ei määritelty
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
RKY2009
Maikkulan reservikomppanian alue on tärkeä esimerkki maamme ensimmäisen asevelvollisen sotaväen (nk. Vanhan väen) reservijärjestelmän tarpeita palvelleesta valtion rakennustoiminnasta, jonka tulokset kuuluvat sotalaitoksen 1800-luvun loppupuolen rakennusperintöön.

Valtaosa vuoden 1878 asevelvollisuuslain nojalla perustetuista reservin kasarmialueista on ehtinyt hävitä. Maikkulan reservikasarmi on yksi harvoista rakenteensa ja rakennuskantansa pääpiirtein säilyttäneistä alueista, joten sillä on erityistä historiallista todistusvoimaa laitoslajinsa edustajana.

Maikkulan kasarmialueen rakennuksiin Oulujoen rantatörmällä kuuluu 300:lle miehelle suunnitellun miehistörakennuksen lisäksi upseeri- ja aliupseerirakennus, ulkohuone, muona- ja varusvarasto, alun perin avoin ruokailukatos, sauna, sairastupa, latriini, arestihuone ja ruutikellari. Entisen kasarmin rakennuskanta on yksityisessä asuinkäytössä.

historia:
RKY2009
Yleisen asevelvollisuuden järjestämisen yhteydessä perustettiin vuoden 1878 asevelvollisuuslain nojalla kunkin tarkk'ampujapataljoonan alueelle neljä reservikomppaniaa. Järjestelyn seurauksena syntyi 32 kasarmialuetta. Kasarmit sijaitsivat pääasiallisesti rautatien tai yleisen maantien varrella. Kullekin komppanialle rakennettiin pääasiassa vuoteen 1883 mennessä erityinen kasarmialue Yleisten rakennusten ylihallituksessa laadittujen suunnitelmien mukaan. Reservikomppaniain nimenomaan kesäisin käyttämät kasarmit käsittivät kukin kymmenkunta eri rakennusta.

Pohjanmaalla reservikasarmeja oli Närpiössä, Laihialla, Alavudella, Kruunupyyssä, Oulaisissa sekä Oulun Maikkulassa. Oulun 14. reservikomppanian kasarmi sijoitettiin Kajaanintien varteen Maikkulan tilan eteläpuolelle.

Maikkulan kasarmialue jäi vaille sotilaskäyttöä 1901, kun Suomen vanha sotaväki lakkautettiin. Sen jälkeen rakennuksissa oli mm. Itä-Karjalan pakolaisten majoitustilat, lastenkoti ja viimeksi vanhainkoti 1970-luvulle saakka. Oulun yliopiston käytöstä reservikomppanian rakennukset siirtyivät yksityiseen omistukseen 2000.

suojelutilanne:
Suojeltu rakennussuojelulain nojalla.

Asemakaava 564-1838
(07.10.2005)
Alue SRS-1
Kaikilla vanhoilla rakennuksilla on suojelumerkintä sr ja kohdenumero, joiden alla tarkat kaavamääräykset.

arviointi:
MRKY2015: Ht,R,H,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Eero-Eetu Saarinen, Ensimmäiset asevelvolliset reservimiehet. Lammin, Urjalan, Oriveden ja Saarijärven reservikomppaniat 1883-99. Sotahistoriallisen Seuran julkaisuja 3. Helsinki 1967.

Keijo Keto, Vanhan sotaväen reservinkasarmit. Tutkimus kasarmialueiden kulttuurihistoriallisesta merkityksestä. Museovirasto 1994 (painamaton).

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

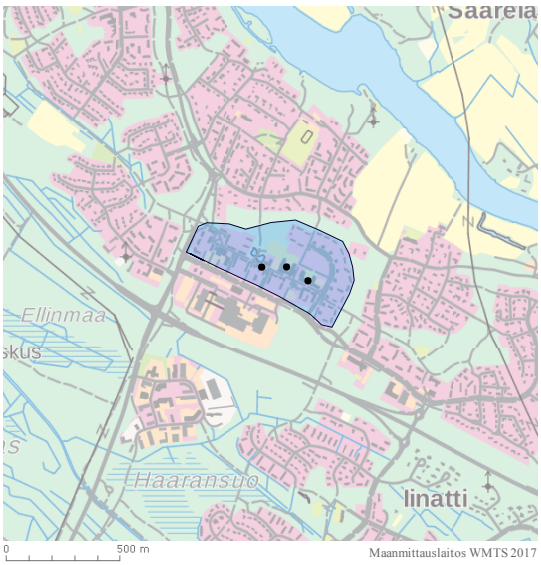

alueen nimi: **Maikkulanraitti**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Maikkula
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Maikkulan alakoulu
Maikkulan päiväkoti ja neuvola
Maikkulan yläkoulu

kuvaus:
Maikkulan keskuksen toiminnallinen ja kaupunkikuvallinen runko on ajan ihanteiden mukaisesti kävelylle- ja pyöräilylle pyhitetty Maikkulanraitti. Se on omaleimainen, noin kilometrin pituinen kylämäinen kevyenliikenteen väylä, jonka varressa palvelut ja asuminen vuorottelevat. Raitin länsipäässä on liikekeskus, keskellä rakennettu lampi puistoineen ja idässä koulut ja kappeli. Pitkän katunäkymän katkaisee kellotorni kappelin ja koulujen rajaaman torin keskellä. Maikkulanraitin asuinrakennukset ovat kahdesta kolmeen kerroksisia. Kaarevaa Jatulikivenkatua reunustavat säännöllisin välein sijoitetut kuutiomaiset kolmikerroksiset asuintalot. Puistonpuoleisissa korttelinosissa on kaksikerroksisia pienkerrostaloja.

Maikkula syntyi Oulun koulun vireimpänä aikana. Regionalismin ajatusmaailma on vahvasti läsnä. Inhimillinen mittakaava, lämminhenkisyys ja moni-ilmeisyys ovat alueen tunnusmerkkejä. Punatiili päämateriaalina, harjakatot sekä rakennusmassojen ja julkisivujen vapaa jäsennöinti luovat Maikkulan pikku kaupungille oman, paikallisen identiteettinsä. Alueen ilmettä voidaan luonnehtia arjen arkkitehtuuriksi.

Maikkulan keskus on monessa mielessä harvinaislaatuinen 1980-luvun kokonaisteos. Maikkulan keskuksen yleissuunnitelman ja asemakaavan laati vuonna 1985 Oulun Studio Arkkitehdit. Toimisto suunniteli arkkitehti Matti Karhulan johdolla myös keskuksen asuin- ja liikerakennukset sekä julkiset rakennukset. Vuosina 1986 – 1995 alueelle rakennettiin kirkko, ylä- ja ala-aste, päiväkoti, neuvola, liikekeskus sekä lukuisia asuinkerrostaloja.

historia:
1980-luvulle tultaessa Meurmanin-Ervin yleiskaavan mukaisesti rakennettu lähiökehä oli täyttynyt ja uudet alueet sijoittuivat sen taakse. Lähiöteorian mukaisesti nyt suunniteltiin lähiöitä laajempia ”asumakuntia” ja niihin lähiöitä paremmin varustettuja aluekeskuksia. Maikkula oli ensimmäinen rakentamattomalle alueelle suunniteltava asumakunta, joten sen rakentamiseen lähdettiin erityisen kunnianhimoisin tavoittein.

Maikkulan aluekeskuksen suunnittelu aloitettiin kesällä 1984. Kaupunginhallitus kirjasi suunnitteluohjeeksi: ”Maikkula on korkeatasoinen, monipuoliset palvelut tarjoava keskus, jossa toiminnot sekoittuvat eläväksi kokonaisuudeksi.” Kaupunginhallitus myös linjasi, että hanke- ja rakennussuunnittelu sekä kaavoitus suoritetaan osittain samanaikaisesti. Tämä tarkoitti sitä, että sama suunnittelija laatii alueen maan käyttösuunnitelman sekä suunnittelee rakennukset ja niiden lähiympäristön. Kaupunginhallitus valitsi Maikkulan keskuksen suunnittelijaksi Oulun Studio Arkkitehdit. Toimeksiantona oli suunnitella pieni kaupunki alusta loppuun.

Maikkulan keskuksen asemakaava vahvistui vuonna 1985. Oulun kaupunki tilasi Oulun Studiolta päiväkodin ja koulujen suunnitelmat sekä seurakunta kirkon piirustukset. Vaikka Satolla ja YH:lla oli yleensä omat hovisuunnittelijansa, Maikkulassa Oulun Studio sai suunniteltavakseen molempien asuntokohteet. Suunnittelurengas kaatui 1990-luvun lamassa, mutta arkkitehti Matti Karhula saattoi jatkaa Maikkulan pääsuunnittelijana omassa Karhula-Rinne -toimistossaan aina 2000-luvun alkuun saakka.

1986 – 1995 alueelle rakennettiin kirkko, ylä- ja ala-aste, päiväkoti, neuvola, liikekeskus sekä lukuisia asuinkerrostaloja. Kangaskontiontien korkeammat liike- ja toimistotalot sekä Maikkulanraitin päätteeksi suunniteltu kulttuuritalo eivät ole toteutuneet. Alue on täydentynyt 2000-luvulla korttelirakenteeltaan poikkeavalla kuuden kerrostalon korttelilla Maikkulantien itäpuolella. Lisäksi alueen keskelle on rakennettu kaksi uutta asuinkerrostaloa.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,T,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut,

2015.

Kuritonta monimuotoisuutta: postmodernismi suomalaisessa arkkitehtuurikeskustelussa, väitöstutkimus, Anni Vartola, Aalto-yliopiston julkaisusarja DOCTORAL DISSERTATIONS 103/2014

Oulun Graadi, 350 vuotta asemakaavoitusta. Niskala & Okkonen. Oulun kaupungin tekninen keskus, 2002.

Katajamäki Antti. Valio/Maikkulan tuotantolaitokset, Oulu. Arkkitehti 1981/3, s.32-35, 53-54.

Katajamäki Antti. Valio/Maikkulan tuotantolaitokset, Oulu. Arkkitehti 1984/1, s.72-77.

Maikkulan keskus, Oulu, Oulun studio arkkitehdit oy. Arkkitehti 1991/1, s. 57-61.

Oulun kaupungin rakennuslupakuva-arkisto

Oulu Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

Arkkitehti 7-8/1991

Takala, Timo. Arkkitehdit kaupunkisuunnittelijoina Pohjois-Suomessa 1965-2015. Pohjois-Suomen SAFA, 2016.

kohteen nimi: **Maikkulan alakoulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-24-171-3
kylä/k.osa: Maikkula
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1989
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulu;

kuvaus:

Maikkulan kaksi kerroksinen alakoulu rajaa Maikkulanraittia, joka on alueen asamakaavaratkaisun selkäranka. Vuonna 1989 valmistuneen punatiilisen koulun on suunnittellut Oulun Studio Arkkitehdit: R. Lammasniemi ja M. Karhula. Se on arkkitehtuurikilpailun voittajaehdotuksen pohjalta syntyneen ja kerralla toteutuneen asemakaavan osa.

Koulun U:n muotoinen piha on sommiteltu symmetriseksi pääsisäänkäyntiakselin molemmin puolin. Pihan puolella rakennus on yksikerroksinen ja paneloidulta julkisivultaan valkoiseksi maalattu. Pihalle päin laskeutuvat pulpettikatot sovittavat mittakaavan alakoululaisille. Raittia rajaava kaksikerroksinen osa luo julkisen rakennuksen tuntua. Kaarevakattoinen liikuntasali on sijoitettu yläkoulua kohti.
Rakennuksessa on postmoderneja detaljiikkaa julkisivun vaakaraidoituksineen, tuuliviireineen, päätyjen korostuksineen ja pilariaiheineen. Rakennus on kokonaisuutena eheä ja säilyneisyys hyvä.

historia:

Maikkulan asemakaavan ideointia koskeneen arkkitehtuurikilpailun voittaneen suunnitteluryhmän suunnittelema koulurakennus.

suojelutilanne:

ei suojeltu

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

PAINETUT LÄHTEET
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Oulunsuun kansakoulu- Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy, 2008.

Maikkulan keskus, Oulu, Oulun studio arkkitehdit oy. Arkkitehti 1/1991, s. 57-61.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET
http://www.ouka.fi/oulu/maikkulan-koulu

kohteen nimi: **Maikkulan päiväkoti ja neuvola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-24-165-(1 ja 2)
kylä/k.osa: Maikkula
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1986, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maikkulan päiväkoti sijaitsee keskeisesti Maikkulanraitin varrella. Se on osa Maikkulan keskuksen vuosina 1986-1995 rakentunutta kokonaisuutta ja muodostaa arkkitehtonisen parin viereisen neuvalarakennuksen kanssa. Molemmat rakennukset ovat valmistuneet vuonna 1986 ja ovat arkkitehti Matti Karhulan suunnittelemia. Päiväkoti ja neuvola edustavat 1980-luvun regionalismia ja Oulun koulun aatesuuntaa. Symmetrinen päiväkoti kiertyy kodanmallisen juhlasalin ympärille. Muita yhteistiloja ovat verstashuone sekä takkatila. Neuvolarakennus on suorakaiteen muotoinen. Yläikkunoin valaistulta keskeiskäytävältä kuljetaan vastaanottotiloihin. Julkisivuiltaan monimuotoiset rakennukset ovat vaaleita, rapattu, klinkkeripintainen ja lautavuorattuja.

historia:

Maikkulan keskuksen yleissuunnitelman ja asemakaavan laati vuonna 1985 Oulun Studio Arkkitehdit. Toimisto suunniteli arkkitehti Matti Karhulan johdolla myös keskuksen asuin- ja liikerakennukset sekä julkiset rakennukset. Päiväkoti ja neuvola valmistuivat vuonna 1986. Päiväkoti peruskorjattiin vuonna 2002.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Takala, Timo. Arkkitehdit kaupunkisuunnittelijoina Pohjois-Suomessa 1965-2015. Pohjois-Suomen SAFA, 2016.

kohteen nimi: **Maikkulan yläkoulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-24-171-3
kylä/k.osa: Maikkula
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1991
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Maikkulan postmoderni yläkoulu rajaa Maikkulanraittia, joka on alueen asamakaavaratkaisun selkäranka. Vuonna 1991 valmistuneen punatiilisen koulun on suunnittellut Oulun Studio Arkkitehdit, M. Karhula. Se on arkkitehtuurikilpailun voittajaehdotuksen pohjalta syntyneen ja kerralla toteutuneen asemakaavan osa. Rakennuksen pääsisäänkäynti on yläkoulun, alakoulun ja kirkon rajaamalla raitin piazzalla. Raitin päätteenä on yläkoulun paviljonkimainen rakennus, jonka aumakaton kärjessä on valolyhty.

Rakennus on pääosin kaksikerroksinen koulu, jonka yläkoulun mittakaavasta viestivät muun muassa raitin puoleisessa julkisivussa olevat pilasteriaiheet ja pihan katosten pilarit. Harjakattoisen koulun julkisivut ovat punatiiltä, jota keventävät pystypaneloidut, valkoiseksi maalatut alueet sekä sisäänkäyntien yhteydessä olevat siniset laatoitukset. Rakennuksessa on postmoderneja detaljiikkaa julkisivun vaakaraidoituksineen, tuuliviireineen, päätyjen korostuksineen ja pilariaiheineen. Rakennus on kokonaisuutena eheä ja tarkkaan suunniteltu ja säilyneisydeltään hyvä.

historia:

Maikkulan asemakaavan ideointia koskeneen arkkitehtuurikilpailun voittaneen suunnitteluryhmän suunnittelema koulurakennus rakennettiin alakoulurakennuksen valmistuttua.

suojelutilanne:

ei suojeltu

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

PAINETUT LÄHTEET
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Oulunsuun kansakoulu- Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy, 2008.

Maikkulan keskus, Oulu, Oulun studio arkkitehdit oy. Arkkitehti 1/1991, s. 57-61.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET
http://www.ouka.fi/oulu/maikkulan-koulu

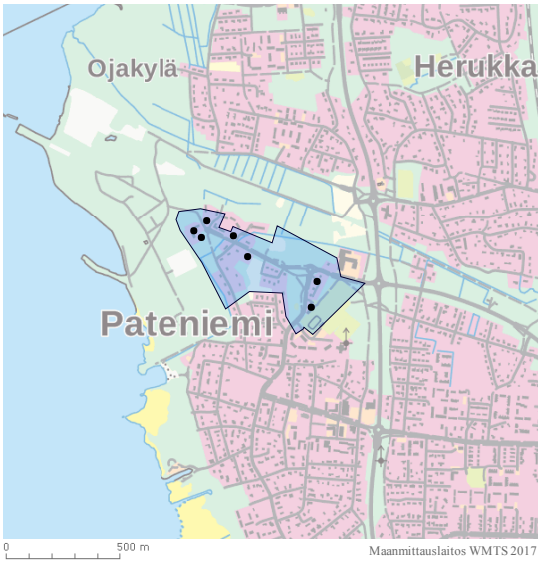

alueen nimi: **Pateniemen sahayhdyskunta (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Pateniemi
tyyppi: teollisuusympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Honkapirtti
Nikkaripirtti
Pateniemen sahan konttorirakennukset
Pateniemen sahan paloasema
Pateniemen sahan ruokalarakennus
Pateniemen sahan työntekijöiden asunnot
Porilan mansardikattoiset asuinrakennukset

kuvaus:
Maamme vanhimpiin ja merkittävimpiin kuuluneen Pateniemen entisen höyrysahan yhdyskunta muodostuu eri-ikäisistä konttori-, kokoontumis- ja asuinrakennuksista. Vaikka sahan tuotantorakennukset ovat tuhoutuneet tulipalossa, on raitin varrelle ryhmittynyt sahayhdyskunta edelleen säilyttänyt ominaisluonteensa hyvin.

Saha-alueelle johtaa pylväshaapakuja. Sahatien päätteenä on kaksi sahan konttorirakennusta 1880- ja 1910-luvuilta sekä 1850-luvulla rakennettu ns. Nikkaripirtti, jossa toimii Pateniemen sahamuseo Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseon erikoismuseona. Tulotien varressa on myös entinen ruokalarakennus. 1950-luvulla sahan alueelle on rakennettu mm. paloasema sekä Honkapirtti työntekijöiden harrastus- ja kokoontumistiloiksi. Kaksikerroksiset mansardikattoiset asuinrakennukset ovat 1920-1940-luvulta, alkuaan neljän perheen asuinrakennuksia talousrakennuksineen. Osa niistä on siirretty Varjakan sahalta ja osa rakennettu 1930-luvulla samojen piirustusten mukaan.

historia:
Haukiputaaseen kuuluneessa Pateniemessä harjoitettiin laivanrakennusta 1600-luvulla. Vuonna 1857 oululaiset liikemiehet perustivat Pateniemen suuren laivaveistämön eli Uleåborgs Stora Skeppsvarv- och Rederibolagin. Kauppaneuvos J.G. Bergbomin omistukseen laivavarvi siirtyi huutokaupan myötä 1865 ja kauppaneuvos perusti alueelle kaksiraamisen höyrysahan 1873. Saha yhdistyi kolmen muun sahan kanssa 1912 Ab Uleå Oy:n suursahaksi ja 1935 Pateniemen saha siirtyi Oulu Oy:lle. Suurimmillaan saha työllisti yli 1000 henkilöä 1940- ja 1950-lukujen taitteessa. Pateniemi liitettiin Oulun kaupunkiin 1965.

Sahan omistajaksi 1986 tullut Veitsiluoto Oy lopetti sahauksen 1990. Pateniemen puurakenteinen suursahan rakennus vuodelta 1907 ja sen vieressä ollut tiilinen voima-asema tuhoutuivat tulipalossa 1995.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1615
(14.04.2000)
SR, konttorirakennusten ja Nikkaripirtin kortteli
sr-2, sahankonttorirakennuset, Nikkaripirtti
sr-3, paloasema, ruokala (Patruunakuja 1)

Asemakaava 564-1099
(30.07.1985)
sr-3, Sahantie 11, Bergbomintie 4-6 ja 8-10

Asemakaava 564-1421
(25.09.1992)
sr-1, Porilan 5 mansardikattoista asuintaloa
sr-2, Porilan 5 ulkorakennusta

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunki 2001.

Jorma Ahvenainen, Suomen sahateollisuuden historia. Porvoo 1984.

Timo Kantonen, Satakunta sahaa Suomessa. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä saharakennukia ja -ympäristöjä. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 18, 1996.

Enso Oy:n rakennuskannan inventointi, Henrik Wager. Inventointiraportti 1997.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Pasi Laukka - Esko Hankkila - Tuomo Metsäranta, Pateniemen historia 1: laivoista lankkuihin. 2006.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Pateniemen sahayhdyskunta. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=336 [22.1.2016]

kohteen nimi: **Honkapirtti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-76-98-3
kylä/k.osa: Pateniemi
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1951, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Honkapirtti on Pateniemen sahan yhteyteen rakennettu urheilu- ja kulttuuritalo. Vuonna 1951 valmistuneen harjakattoisen ja kaksikerroksisen rakennuksen suunnitteli arkkitehti Uki Heikkinen. Vaalean, osin puisen ja osin rapatun sekä liuskekivin detaljoidun rakennuksen päätilat ovat 300-paikkainen juhlasali sekä urheilusali. Muita keskeisiä tiloja ovat eteisaula, ravintola ja entinen kirjastotila. Honka pirtti on osa valtakunnallisesti merkittävää Pateniemen sahayhdyskuntaa. Rakennuksen ominaispiirteet ovat säilyneet.

historia:

Honkapirtti rakennettiin entisen työväentalon paikalle vuonna 1951. Honkapirtti tehtiin Pateniemen sahan ja alueen muiden asukkaiden harrastus- ja kokoontumistiloiksi. Rakennuksen suunnitteli vuonna 1950 arkkitehti Uki Heikkinen, joka oli suunnitellut runsaasti muitakin Oulu Oy:n rakennuksia.

Sahan henkilökunnalla oli vireää urheilutoimintaa. Ensimmäinen urheiluseura, Vesa, perustettiin jo vuonna 1921. Pateniemessä harrastettiin painia ja hiihtoa. Uheilun ohella oli vilkasta kerho- ja virkistystoimintaa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunki 2001.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Pateniemen sahayhdyskunta. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=336 [22.1.2016]

kohteen nimi: **Nikkaripirtti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-76-53-13
kylä/k.osa: Pateniemi
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1850-luku, rakennettu
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nikkaripirtti eli Pateniemen sahan entinen varastorakennus on peräisin 1850-luvulta, eli ajalta, jolloin alueella toimi laivan varustamo. Pitkä hirsirakennus sijaitsee avoimessa maastossa, meren rannalla, Sahatien päätteenä olevassa korttelissa. Nikkaripirtin lisäksi neliömäiseen pihapiiriin kuuluu kaksi konttorirakennusta. Rakennuksessa on runsaasti alkuperäisiä tai varhaisessa vaiheessa vaihdettuja yksityiskohtia. Kaksikerroksisessa varastorakennuksessa on kiviperustus. Rakennuksen ominaispiirteet ovat erittäin hyvin säilyneet.

historia:

Pateniemen sahan museo avattiin Pateniemen sahan entisessä varastorakennuksessa eli niin sanotussa Nikkaripirtissä 19.6.1989. Tuolloin Veitsiluoto Oy lahjoitti sen Oulun kaupungin ja edelleen Pohjois-Pohjanmaan museon omistukseen. Rakennuksessa on esillä Pateniemen sahaan liittyvää esineistöä. Museon kokoelmissa on muun muassa sahan konttorissa ollut kirjoituspöytä sekä palokunnalle kuuluneet palovaunut.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1615
(14.04.2000)
SR, konttorirakennusten ja Nikkaripirtin kortteli
sr-2, Nikkaripirtti

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunki 2001.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Pateniemen sahayhdyskunta. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=336 [22.1.2016]

kohteen nimi: **Pateniemen sahan konttorirakennukset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-76-53-13
kylä/k.osa: Pateniemi
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1880 ja 1910
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sahatien päätteenä on kahden sahan konttorirakennuksen ja niin kutsutun Nikkaripirtin muodostama neliömäinen kortteli. Konttorirakennuksista vanhempi on 1880-luvulta ja nuorempi 1910-luvulta. Molemmissa rakennuksissa on klassisia piirteitä. 1880-luvun rakennus on pitkä, ja siihen liittyy komea lasikuisti, jossa nikkarityylisiä piirteitä. Rakennuksen ominaispiirteet ovat säilyneet. 1910-luvun konttorirakennuksessa on kaksi umpikuistia. Rakennus on lisälämmöneristetty ulkopuolelta ja rakennusosia on vaihdettu, mikä on heikentänyt sen rakennushistoriallista arvoa.

Konttorit muodostavat yhdessä Nikkaripirtin kanssa eheän ja hyvin säilyneen korttelikokonaisuuden, joka on merkittävä osa valtakunnallisesti arvokasta Pateniemen sahayhdyskuntaa. Rakennukset ovat maisemallisesti näkyvällä paikalla meren rannalla.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1615
(14.04.2000)
SR, konttorirakennusten ja Nikkaripirtin kortteli
sr-2, sahankonttorirakennuset

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunki 2001.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Pateniemen sahayhdyskunta. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=336 [22.1.2016]

kohteen nimi: **Pateniemen sahan paloasema**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-76-221-1
kylä/k.osa: Pateniemi
tyyppi: tekninen huolto
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1950, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Pateniemen sahan paloasema on valmistunut vuonna 1950. Rapattu rakennus koostuu kaksikerroksisesta asunto-osasta, letkunkuivaustornista sekä yksikerroksisesta tallisiivestä. Paloasema edustaa yksinkertaista jälleenrakennuskauden arkkitehtuuria. Rakennuksen hahmo on säilynyt muuttumattomana. Rakennus on osa valtakunnallisesti merkittävää Pateniemen sahayhdyskuntaa. Paloaseman letkutorni näkyy kauas, sillä rakennus sijaitsee aukealla paikalla meren rannalla.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1615
(14.04.2000)
sr-3, paloasema

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunki 2001.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Pateniemen sahayhdyskunta. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=336 [22.1.2016]

kohteen nimi: **Pateniemen sahan ruokalarakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-76-222-4
kylä/k.osa: Pateniemi
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1925, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Puolitoistakerroksinen ruokalarakennus on valmistunut vuonna 1925. Suuressa hirsirakennuksessa on 1920-luvun sahayhdyskuntien rakennuksille tyypillisiä tyylillisiä piirteitä, kuten kuistien detaljointi ja tiilinen aumakatto. Rakennus on osa valtakunnallisesti merkittävää Pateniemen sahayhdyskuntaa. Se sijaitsee näyttävästi tulotien varrella.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1615
(14.04.2000)
sr-3, ruokala (Patruunakuja 1)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunki 2001.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Pateniemen sahayhdyskunta. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=336 [22.1.2016]

kohteen nimi: **Pateniemen sahan työntekijöiden asunnot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Pateniemi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1921-1932, valmistuneet
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1920-30-luvuilla rakennettuja Pateniemen sahan työväen asuntoja on säilynyt Pateniementien varrella olevien Porilan viiden asuintalon kokonaisuuden lisäksi vajaa kymmenen. Alun perin 2-4 perheen asunnoiksi rakennetut mansardi- tai aumakattoiset hirsitalot sijaitsevat tällä hetkellä ripotellen Tokantien, Sahantien, Bergbomintien ja Sahanpolun varrelle. Suurin osa rakennuksista on hyvin säilynyt ja pihapiiriin kuuluu myös alkuperäinen varastorakennus. Moniruutuiset ikkunat, kuistien detaljointi, jyrkät mansardi- tai aumakatot tiilikatteineen ja puolikaaren muotoiset päätyikkunat ovat alkuperäisiä säilyneitä detaljeita. 1920-30-lukujen rakennukset ovat osa valtakunnallisesti merkittävää Pateniemen sahayhdyskuntaa. Alueella sijaitsee myös sahan yhteyteen 1940-luvulla rakennettuja asuintaloja.

historia:

Mansardikattoisten asuinrakennusten rakentamisessa on käytetty samoja piirrustuksia, kuin Porilan Varjakasta siirretyissä rakennuksissa.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1099
(30.07.1985)
sr-3, Sahantie 11, Bergbomintie 4-6 ja 8-10

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunki 2001.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Pateniemen sahayhdyskunta. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=336 [22.1.2016]

kohteen nimi: **Porilan mansardikattoiset asuinrakennukset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-76-(98-2 ja 99-2)
kylä/k.osa: Pateniemi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1922, valmistuneet
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Porilan viisi Pateniemen sahan työntekijöiden asuinrakennusta on siirretty Oulunsalon Varjakasta 1920-luvulla. Talot pystytettiin Pateniementien varteen tiiviiksi, katutilaa rajaavaksi rivistöksi. Porilan talot edustavat viime vuosisadan
alkupuolen sahojen työväen asuntorakentamista. Kokonaisuuteen kuuluu mansardikattoisten hirsirakennusten lisäksi viisi aumakattoista varastorakennusta, jotka sijaitseva rivissä pihan puolella. Asuinrakennuksissa on runsaasti alkuperäisiä detaljeja ja 1910-20-luvun sahayhdyskuntien rakentamiselle tyypillisiä piirteitä, kuten kuistien yksityiskohdat, moniruutuiset ikkunat ja tiiliset, jyrkät masardikatot ja puolikaaren muotoiset päätyikkunat. Hyvin säilynyt kokonaisuus on osa valtakunnallisesti merkittävää Pateniemen sahayhdyskuntaa.

historia:

Porilan asuintalot kuuluivat alunperin Oulunsalon Varjakan sahayhteisöön, josta ne siirrettiin sahan lakkauttamisen jälkeen Pateniemeen. Rakennukset on peruskorjattu vuosina 1984-85 edelleen asuinkäyttöön. Rakennuksissa on tehty arvot huomioivia korjaustoimia myös myöhempinä vuosina.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1421
(25.09.1992)
sr-1, Porilan 5 mansardikattoista asuintaloa
sr-2, Porilan 5 ulkorakennusta

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, osa II. Oulun kaupunki 2001.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Pateniemen sahayhdyskunta. Museo virasto, 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=336 [22.1.2016]

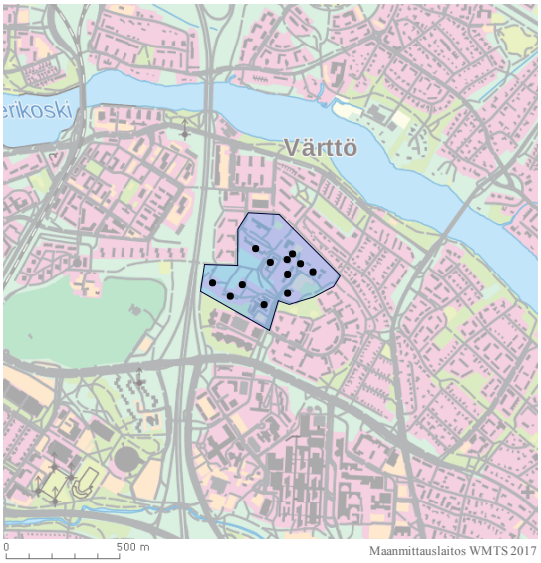

alueen nimi: **Oulunsuun sairaala-alue**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Peltola
tyyppi: laitosympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Alilääkärien asuinrivitalo
Entinen hoitajien rakennus
Entinen ylilääkärin asunto
Entinen ylilääkärin ja taloudenhoitajan asuintalo
Oulun piirimielisairaalan työväen asuintalo
Piirimielisairaala 1 (PS1)
Piirimielisairaala 2 (PS2)
Piirimielisairaala 3 (PS3)
Piirimielisairaalan 1950-luvun asuinkerrostalot
Piirimielisairaalan entinen lämpökeskus
Piirimielisairaalan entinen talousrakennus (PT1)
Piirimielisairaalan entinen tutkimus- ja hallintokeskus

kuvaus:
Oulunsuu merkittävine 1920-, 1930- ja 1950-luvun rakennusperintöineen kertoo Pohjois-Suomen sairaala-alueiden ja erityisesti psykiatrisen sairaalan historiaa. Kerroksellisen kokonaisuuden omaleimainen identiteetti on hyvin säilynyt. Alueella on monipuolinen ja kattava rakennuskanta, jonka ajalliset kerrostumat ja monipuoliset käyttötarkoitukset kuvastavat piirimielisairaalan toimintaa ja kehittymistä. Kumpareiseen maastoon luontevasti sijoitetuista yksinkertaisista rakennuksista syntyy arvokas yhtenäinen miljöö, johon kuuluvat laajat nurmiaukeat ja vanha täysikasvuinen puusto. Alueen puistomaisuutta korostavat hoidettu nurmikko ja kasvillisuus sekä pääosin kivituhkapintaiset kulkuväylät.

Sairaalarakennuksista vanhin PS1 on tyyliltään klassistinen ja pohjaltaan U:n muotoinen, keskikäytävällinen ja lähes symmetrinen. Muutoin kolmikerroksinen rakennus on pääsisäänkäynnin kohdalta nelikerroksinen. 1920-luvun rakennuksiin kuuluvat lisäksi Mörnen suunnittelemat lääkärin ja taloudenhoitajan asuintalo vuodelta 1926. Klassismin tyylipiirteitä noudattavassa kaksikerroksisessa kivisessä asuinrakennuksessa on kiinnostavia yksityiskohtia, kuten sisäänkäyntien päällä sijaitsevat segmenttipäädyt.

Vuonna 1933 valmistuivat Axel Mörnin suunnittelemat Oulu piirimielisairaalan työväen asuintalo ja 1920-luvun klassismia edustava, potilasosastoja sisältänyt kolmikerroksinen sairaalarakennus PS2, jota laajennettiin vuonna 1937 arkkitehti Martti Välikankaan suunnitelmien mukaan. Pääsisäänkäynti on rakennuksen keskellä, ja sisääntuloaulan molemmilla puolilla on pitkä keskikäytävä. Pääportaaseen on myöhemmin lisätty hissi, ja ikkunat on uusittu.

Keskuskeittiö (1937, PT1) täydentää sairaala-alueen juhlallista keskusta. Mörne ja Välikangas muuttivat professori Jussi Paatelan alun perin Päivärinteen sairaalalle tekemät suunnitelmat Oulunsuuta varten. Kaksikerroksinen rakennus edustaa klassismia. 1950-luvun laajennuksen on suunnitellut arkkitehti Einari Talvisara. Muita 1930-luvun merkittäviä rakennuksia alueella ovat Martti Välikankaan suunnittelema vuonna 1937 valmistunut hoitajien asuintalo (PA1) ja entinen lämpökeskus. Klassistisen sairaalakokonaisuuden arkkitehtuurista poikkeaa arkkitehti Gustaf Strandbergin suunnittelema entinen ylilääkärin funktionalistinen asuinrakennus vuodelta 1937.

Kolmas sairaalarakennus PS3 valmistui vuonna 1956 arkkitehtitoimisto Linnasalmen suunnittelemana. Nelikerroksinen pitkä ja polveileva rakennus edustaa 1950-luvun pehmeää funktionalismia ja toimii nykyisin opiskelija-asuntoina. 1950-luvulla valmistuivat myös Arkkitehtitoimisto Linnasalmen suunnittelemat alilääkärien asuinrivitalo (1955-58) sekä henkilökunnan kolme asuinkerrostaloa, jotka ovat arkkitehti Niilo Mattilan ja Arkkitehtitoimisto Linnasalmen suunnittelemia. Viimeisimmät sairaala-aluekokonaisuuden rakennuksista (1968) ovat arkkitehtitoimisto Linnasalmen suunnittelemat tutkimus- ja hallintorakennus (PS4) sekä työterapiakeskus.

historia:
Oulussa ja Oulun läänissä koettiin keskusmielisairaalan puute vakavana ongelmana 1920-luvun alussa. Vuosina 1921-22 kaupunki ja kunnat liittyivät yhteiseen hankkeeseen ja saivat valtionapua mielisairaalan perustamiseen. Sairaala päätettiin rakentaa Värtön ja Kajaanintien väliselle alueelle Intiönkankaan jatkoksi niin sanotulle Dalinkankaalle. Psykiatriset sairaalat rakennettiin mielellään luonnonkauniille paikalle sivuun asutuskeskuksista. Dalinkankaalle oli hyvät liikenneyhteydet ja alue voitiin edullisesti liittää kaupungin vesijohto- ja viemäriverkostoon.

Monet sairaala-alueet laitoksineen ja henkilökunnan asuntoryhmineen muistuttivat pientä kylää ja olivat usein

myös hienoja puistoympäristöjä. Niin oli Oulunsuukin, jossa rakennettiin voimakkaimmin 1920, 1930- ja 1950-luvuilla.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennukset voidaan jakaa karkeasti kolmen eri rakennusvaiheen rakennuksiin. Ensimmäiseen rakennuvaiheessa toteutettiin sairaalarakennus (nyk. PS1) sekä lääkärin ja taloudenhoitajan asuinrakennus (PA6). Molemmat rakennukset suunnitteli helsinkiläinen arkkitehti Axel Mörne. Rakennukset valmistuivat vuosina 1925-26.

Kolmekymmentäluvulla käynnistyneeseen toiseen rakennusvaiheeseen kuuluivat toinen sairaalarakennus (PS2), talousrakennus (PT1), lämpökeskus (PT7), taloushenkilökunnan asuinrakennus (nyk. As Oy Peltopyy), ylilääkärin asunto (PA7) sekä hoitajien rakennus (PA1). Rakennuksien alkuperäiset suunnitelmat laati edelleen arkkitehti Mörne. Hänen kuoltuaan kesken rakennusvaiheen, rakennuksien piirustuksiin teki tarkistuksia arkkitehti Martti Välikangas Helsingistä. Hänen piirustusten mukaisesti toteutettiin suurin osa tämän rakennusvaiheen rakennuksista.

Kolmannessa rakennusvaiheessa 1950- ja 60 luvuilla toteutetut kolmas sairaalarakennus (entinen PS3, nykyinen PSOAS), työterapiarakennus (E), saunarakennus (PT8)(purettu), henkilökunnan rivitalomainen asuinrakennus (PS5) sekä nykyiset asunto-osakeyhtiöiden rakennukset Peltosirri, Peltosirkku ja Peltokerttu. Tämän rakennusvaiheen rakennussuunnittelusta vastasivat pääosin helsinkiläinen arkkitehtitoimisto Linnasalmi sekä oululainen arkkitehti Niilo Mattila.

Oulunsuun sairaalatoiminnot ovat vähentyneet ja entiset sairaalarakennukset ovat osittain yritys- ja toimistotiloina sekä asuntoina. Sairaalakäytössä olevissa rakennuksissa toimii psykiatrian klinikka hallinto- ja terapiatiloineen. Sairaalarakennus (PS3) on muutettu opiskelija-asunnoiksi ja henkilökunnan asuntolat asunto-osakeyhtiöiksi 2005.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1916
(30.05.2008)
sr-20: PS1, PS2, OPMs:n työväen asuintalo, PT1 (talousrakennus), PA1 (hoitajien rakennus)

Asemakaava 564-1735
(09.08.2002)
sr-2: Ylilääkärin asunto, PA6 (Ylilääkärin ja talouden hoitajan asuintalo)
YS/s = Alue, jolla ympäristö säilytetään

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,T

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2007.

Oulu – Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

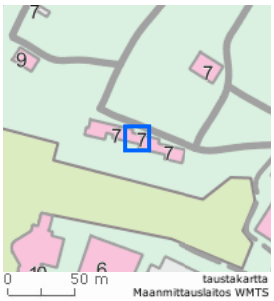

kohteen nimi: **Alilääkärien asuinrivitalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-18-7-4
kylä/k.osa: Peltola
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1955 ja 1958, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun piirimielisairaalan alilääkärien asunnot valmistuivat 1950-luvun puolivälin jälkeen. Ne on suunnitellut arkkitehtitoimisto Linnasalmi. Matala yksi- ja puolikerroksinen harjakattoinen rivitalo rajasi valmistuessaan sairaala-alueen lounaisreunaa. Puistomaisessa ympäristössä ylilääkärien asuntojen kanssa sijaitseva rivitalo on rapattu, ja arkkitehtuuriltaan yksinkertaista 1950-luvun asuntosuunnittelua. Kolme huoneistoa on keskenään samanlaisia ja ne liittyvät toisiinsa porrastetutusti alun perin kylmän matalamman aputilaosan välityksellä. Rakennus on osa Piirimielisairaalan monipuolista rakennuskantaa.

historia:

Alilääkärien asunnot kuuluivat arkkitehtitoimisto Linnasalmen laajempaan rakennussuunnittelukokonaisuuteen. Rakennukset valmistuivat kahdessa eri toteutusvaiheessa. Kahden ensimmäisen alilääkärin asunnon ja autotallin lopputarkastus pidettiin 31. tammikuuta 1955. Kolmannen asuintalon työt valmistuivat syksyllä 1958 ja lopputarkastus pidettiin 6. marraskuuta 1958.

Huoneistot ovat keskenään samanlaisia. Sisäänkäynnit asuntoihin oli järjestetty suoraan pääjulkisivun katosten alta. Talousapulaisen tiloihin oli kulku lämpimiä rakennusmassoja yhdistävien kylmät polkupyörävarastot käsittävien rakennusosien kautta. Toiseen kerrokseen oli järjestetty tuuletusparvekkeella varustettu makuuhuone sekä ullakkotiloja. Kellaritiloissa oli arkartelutila
ja talouskellarit.

Myöhemmin lämpimät rakennusmassat on yhdistetty niin ikään lämpimillä rakennusosilla toisiinsa. Lisäksi autotalliosa on muutettu ja korotettu iv-konehuoneella. Viimeksi rakennukset ovat toimineet psykiatrian kliniikan sairaalarakennuksena.

Muutos- ja korjaustöitä:
- huonetilamuutoksia
- huolto- ja kunnossapitotöitä
1994 Peruskorjaus ja laajennus, autotallimuutos huoneistoksi ym. käyttötarkoituksen muutoksia, erilliset rakennukset liitettiin yhteen, Oulun Arkkitehdit Oy
1999 Laajennus ent. autotallirakennuksen laajennus ja korotus iv-koehuonetta varten, arkkitehtitoimisto Juhani Romppainen Oy

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1735
(09.08.2002)
YS/s = Alue, jolla ympäristö säilytetään

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2007.

kohteen nimi: **Entinen hoitajien rakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-18-6-5
kylä/k.osa: Peltola
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1937, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hoitajien asuinrakennus on vuonna 1937 valmistunut kolmikerroksinen rapattu kivirakennus, jossa on klassistisia tyylipiirteitä. Rakennus vastaanottaa sairaala-alueelle saapujat, sillä se sijaitsee alueen reunalla tuloväylän varrella. Kolmikerroksiseen massaan liittyy yksikerroksinen siipiosa, joka toimi alun perin sairaalan juhlasalina. Juhlasalin pystysuuntaiset korkeat ikkunat rytmittävät julkisivua. Kolmikerroksisen osan länsipäädyn porraskäytävässä on kerroksien yli jatkuva pystysuuntainen pienistä ruuduista koostuva ikkuna ja sirot tuuletusparvekkeet. Pelkistetty hissitorni on lisätty 200-luvulla erikorkuisten massojen nivelkohtaan.

historia:

Samanaikaisesti toisen sairaalarakennuksen (PS2) laajennusvaiheen kanssa toteutettiin hoitajien asuinrakennus. Alkuperäiset piirustukset rakennukselle oli piirtänyt arkkitehti Axel Mörne vuonna 1931. Arkkitehti Martti Välikangas viimeisteli ne vuonna 1935. Tämän rakennuksen uudet suunnitelmat poikkesivat selvästi Mörnen alkuperäisistä suunnitelmista.

Hoitajien asuinrakennuksessa oli 40 hoitajien asuntoa, ylihoitajattaren asunto, viisi perheellisten mieshoitajien asuntoa sekä hoitajien kerhohuoneisto. Lisäksi rakennukseen liittyvässä siipiosassa oli sairaalan 156 istuinpaikkaa sisältävä juhlasali.

Muutos- ja korjaustöitä:
- huonetilamuutoksia
- huolto- ja kunnossapitotöitä
1969 Muutostyöt, arkkitehtitoimisto Eero Huotari
1980-luku Rakennus muutettiin psykiatrian kliinikan käyttöön
2006- Korjaustyöt, arkkitehtitoimisto Uki Arkkitehdit Oy

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1916
(30.05.2008)
sr-20

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2007.

kohteen nimi: **Entinen ylilääkärin asunto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-18-7-4
kylä/k.osa: Peltola
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1937, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen ylilääkärin asuinrakennus on osa Oulun piirimielisairaalan toista rakennusvaihetta. Arkkitehti Gustaf Strandbergin suunnittelema funktionalistinen rakennus valmistui vuonna 1937. Rapattu kaksikerroksien asuintalo seisoo muusta sairaala-alueesta erillään vapaasti puistomaisen laajan piha-alueen ympäröimänä. Ylilääkärin asunto on tyylipuhdas funktionalististen ihanteiden mukainen asuintalo. Tasakattoinen rakennus on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan ja siinä on jäljellä runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia. Harkitut ikkuna-aukotukset, kattoterassit, sirot kaiteet ja katokset sekä alkuperäiset rakennusosat, kuten ovet, muodostavat Pohjois-Pohjanmaalla harvinaisen, hyvin säilyneen funktionalistisen kokonaisuuden.

historia:

Toisen sairaalarakennuksen (S2) laajennusvaiheessa rakennettiin ylilääkäriä varten erillinen asuinrakennus hieman etäämmälle sairaalarakennuksista. Rakennuksen suunnitteli vuonna 1935 Oulun vt. lääninarkkitehti Gustav Strandberg. Rakennus edustaa alueen muista rakennuksista poiketen funktionalistista tyylisuuntaa.

Ylilääkärin huoneisto oli jaettu kahteen kerrokseen. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsi edustustilat. Keittiöön ja palvelijaintiloihin johti omaan sisäänkäynti. Myös ylilääkärin vastaanottotiloihin johti oma sisäänkäynti. Toisessa kerroksessa sijaitsivat makuuhuoneen, pesutilojen ja vierashuoneen
lisäksi kylmä ullakkotila. Kellarikerros on ainoastaan vajaa puolet rakennuksen varsinaisesta koosta. Kellarissa sijaitsivat pannuhuone, talouskellari sekä varastotiloja.

Rakennus on elokuvavaikuttaja Peter von Baghin lapsuuden koti. Asuntokäytön lakattua rakennuksessa on toiminut päiväkoti.

Muutos- ja korjaustöitä:
-huonetilamuutoksia, talotekniikkaa uusittu
-huolto- ja kunnossapitotöitä

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1735
(09.08.2002)
sr-2
YS/s = Alue, jolla ympäristö säilytetään

arviointi:

MRKY2015: R,H,S,T

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2007.

kohteen nimi: **Entinen ylilääkärin ja taloudenhoitajan asuintalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-18-7-3
kylä/k.osa: Peltola
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1926, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Axel Mörnin suunnittelema entinen ylilääkärin ja taloudenhoitajan asuintalo kuuluu Oulun piirimielisairaalan ensimmäiseen rakennusvaiheeseen. Vuonna 1926 valmistunut kaksikerroksinen rakennus on seisoo vapaasti puiston keskellä. Klassismin tyylipiirteitä noudattavassa aumakattoisessa rakennuksessa on kiinnostavia yksityiskohtia, kuten sirot parvekkeet tai sisäänkäyntien päällä sijaitsevat segmenttipäädyt. Rakennuksen ulkoiset ominaispiirteet ovat säilyneet muutoksista huolimatta.

historia:

Samanaikaisesti ensimmäisen sairaalarakennuksen kanssa toteutettiin lääkärin ja taloudenhoitajan asuinhuoneisto sekä sikala-, kanala- ja tallirakennus, jotka olivat myös Axel Mörnen suunnittelemia. Rakennuksien urakoinnin hoiti rakennusmestari J. B. Ervasti. Rakennus valmistui vuoden 1926 kesäkuussa.

Rakennuksessa oli kaksi asuinhuoneistoa, jotka sijaitsivat omissa kerroksissaan. Lääkärin asuinhuoneisto sijaitsi ensimmäisessä kerroksessa. Molemmilla huoneistoilla oli normaalien asuintilojen lisäksi vastaanotto- tai konttoritilat. Kellaritiloissa olivat varastot ja tekniset tilat. Rakennus jäi vuosituhannen vaihteessa joiksikin vuosiksi tyhjilleen. Se saneerattiin vuosina 2000-2001 koulutuskeskukseksi, joka sisältää myös henkilökunnan työpaikkaruokalan.

Muutos- ja korjaustöitä:
1937 Entisestä ylilääkärin asunnosta muodostettiin kaksi alilääkärin asuntoa, yläkertaan jäi edelleen taloudenhoitajan asunto.
- huonetilamuutoksia
- huolto- ja kunnossapitotöitä
2000-01 Saneeraus, Arkkitehtitoimisto Juhani Romppainen.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1735
(09.08.2002)
sr-2
YS/s = Alue, jolla ympäristö säilytetään

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2007.

kohteen nimi: **Oulun piirimielisairaalan työväen asuintalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-18-6-6
kylä/k.osa: Peltola
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1933, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun piirimielisairaalan työväen asuintalo on valmistui piirimielisairaalan toisessa vaiheessa vuonna 1933. Kaksikerroksisen rapatun rakennuksen on suunnittellut arkkitehti Axel Mörne. Pieniä 1-2-huoneen asuntoja sisältänyt rakennus on alueen ensimmäinen palveluskunnalle rakennettu asuinkerrostalo. Rakennuksessa on klassismin piirteitä.

historia:

Samanaikaisesti toisen sairaalarakennuksen (PS2) ensimmäisen vaiheen rakennustöiden kanssa toteutettiin arkkitehtuuritoimisto Axel Mörnen suunnittelema kolmikerroksinen taloushenkilökunnan asuinrakennus. Lopputarkastus pidettiin yhtä aikaa sairaalarakennuksen kanssa 7. huhtikuuta 1933. Palveluskunnan asuinrakennuksen huoneet olivat pieniä 1- hengen ja 2-hengen huoneita. Kellaritiloissa sijaitsi juurikasvien ja perunain säilytystilat. Rakennus muutettiin potilasasuntolaksi vuonna 1982.

Vuodesta 2005 rakennus ei ole enää kuulunut sairaala-alueeseen. Se on nykyisin toimisto käytössä oleva As Oy Oulun Peltopyy.

Muutos- ja korjaustöitä:
- huonetilamuutoksia
- huolto- ja kunnossapitotöitä
1982 Julkisivujen kunnostus ja sisätilamuutoksia, arkkitehtitoimisto Eero Huotari

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1916
(30.05.2008)
sr-20

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2007.

kohteen nimi: **Piirimielisairaala 1 (PS1)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-18-6-2
kylä/k.osa: Peltola
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1925, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun piirimielisairaalan ensimmäiseen rakennusvaiheeseen kuuluva sairaalarakennus (PS1) muodostaa yhdessä toisen sairaalarakennuksen (PS2) ja talousrakennuksen (PT1) kanssa juhlavan kokonaisuuden. Sairaaloiden väliin muodostuu lähes symmetrinen puistomainen piha-alue. Arkkitehti Axel Mörnen suunnittelema PS1 on tyyliltään klassistinen ja pohjaltaan U:n muotoinen. Vuonna 1925 valmistunut keskikäytävällinen rakennus on lähes symmetrinen. Pääsisäänkäynnin kohdalla muutoin kolmikerroksisessa rakennuksessa on neljä kerrosta. Pääsisäänkäyntiä on korostettu juhlavasti pilareiden kannattelemalla parevekkeella. Rakennuksen julkisivujen ominaispiirteet ovat säilyneet.

historia:

Sairaalan rakentamista johtamaan asetettu toimikunta sai sairaalan piirustukset ja kustannusarvion arkkitehti Axel Mörneltä kesäkuussa 1922. Rakennushanke viivästyi kuitenkin kahdella vuodella, sillä valtionapua ja -lainaa ei saatu oletetulla aikataululla. Vuonna 1924 alkoivat rakennustyöt. Sairaalarakennus valmistui ennakoitua nopeammin syyskuussa 1925. Rakennuksen yhteyteen toteutettu jääkellari valmistui vuoden 1926 kesäkuussa.

Vasta valmistunut rakennus piti sisällään maanpinnalle avautuvan kellarikerroksen sekä 1-3. kerrokset, joista ylin on ainoastaan rakennusmassan keskellä. Huonetilat sisälsivät monipuolisesti sairaalan tarvitsemia hoito-, huolto- toimisto- ja asuintiloja.

1930-luvun aikana sairaalan pohjakerros, jossa olivat olleet sairaalan keittiö, pesulaitos, lämpökeskus ja työhuoneita, uusittiin kokonaan. Sairaalarakennusta laajennettiin vuonna 1946-47 ullakkokerroksessa, jonne toteutettiin asuinhuoneita. Huoneistot poistettiin käytöstä 1960-luvun lopulla. Julkisivuissa näkyvät ullakkoikkunat poistettiin vesikaton uusimisen yhteydessä vuonna 1986.

Muutos- ja korjaustöitä:
1964-70 Korjaus- ja muutostöitä, Suunnittelu Oy E. Niemelä
1985 Julkisivujen korjaus, arkkitehtitoimisto Eero Huotari
1986 Vesikaton uusiminen, insinööritoimisto Pekka Heikkilä Ky
1990 Lvi-saneeraus, Insinööritoimisto Ylitalo Oy
1990 Muutostöitä pohjois-siiven kellari- ja ullakkotiloissa, arkkitehtitoimisto Matti Leiber

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1916
(30.05.2008)
sr-20

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,T

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2007.

Oulu – Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Piirimielisairaala 2 (PS2)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-18-6-2
kylä/k.osa: Peltola
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1933, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun piirimielisairaalan toinen sairaalarakennus (PS2) kuluu sairaala-alueen toiseen rakennusvaiheeseen. Pitkänmallinen kolmikerroksinen rakennus on toteutettu kahdessa osassa. Arkkitehti Axel Mörnen suunnittelema rakennuksen ensimmäinen vaihe valmistui vuonna 1933. 1920-luvun klassismia edustavaa kivitaloa laajennettiin vuonna 1937 arkkitehti Martti Välikankaan suunnitelmien mukaan. Kookkaan rakennuksen pääsisäänkäynti on keskellä, ja sisääntuloaulan molemmilla puolilla on pitkä keskikäytävä. Pääportaaseen on myöhemmin lisätty hissi, ja ikkunat on uusittu. Järjestelmällisesti sijoitetut säännönmukaiset ikkunat ovat pihan puolella 6-ruutuiset ja itäjulkisivussa 9-ruutuiset.

historia:

Piirimielisairaalan toiminnan laajentuminen aiheutti jo varsin pian laajennustarpeita. Vuoden 1927 loppupuolella alkoivat potilaspaikat olemaan jo täynnä. Laajennuksen suunnitteli arkkitehti Axel Mörne. Taloudellisten syiden vuoksi laajennustoimet viivästyivät, mutta rakentamaan päästiin lopulta vuoden 1932 helmikuussa. Tässä laajennuksen ensimmäisessä vaiheessa tulivat rakennettaviksi puolet uudesta sairaalarakennuksesta ja henkilökunnan asuinrakennus. Laajennus valmistui huhtikuussa 1933, ja sairaalaan saatiin 92 uutta vuodepaikkaa.

Laajennuksen toiseen vaiheeseen ryhdyttiin vuonna 1935. Suunnitelmien hankkimisessa käännyttiin nyt helsinkiläisen arkkitehdin Martti Välikankaan puoleen, koska alkuperäinen suunnittelija arkkitehti Axel Mörne oli kuollut ja hänen laajennuksesta tekemiin suunnitelmiin tarvitsi tehdä hieman muutoksia. Välikangas muun muassa lisäsi rakennukseen neljännen kerroksen rakennusmassan keskiosaan. Sairaalan liittovaltuusto hyväksyi marraskuussa 1935 ne valmistelutyöt, joiden perusteella laajennusrakennus toteutettaisiin täyteen mittaansa ja joka toisi vuodepaikkoja lisää 160. Lisäksi liittovaltuusto päätti rakennuttaa uuden hoitajien asuinrakennuksen, talousrakennuksen, lämpökeskuksen sekä ylilääkärin asuinrakennuksen.

Rakennukset valmistuivat määräaikaan mennessä ja lopputarkastus pidettiin 6. kesäkuuta 1937. Pienemmät rakennustyöt sairaala-alueella jatkuivat kuitenkin vielä vuoden 1938 puolelle. Toisessa sairaalarakennuksessa oli nyt seitsemän sairasosastoa. Tämän laajennusvaiheen jälkeen lääkintöhallitus vahvisti Oulun seudun piirimielisairaalan paikkaluvuksi 401.

Tämän rakennusvaiheen aikana toteutettujen uusien rakennusten lisäksi kunnostettiin myös vanhoja rakennuksia ja sairaala-alueen rakennukset olivatkin hyvässä kunnossa ennen sotien syttymistä. Sairaalarakennukset eivät suoranaisesti joutuneet pommitusten kohteeksi, vaikkakin ikkunavahinkoja tuli runsaasti.

Muutos- ja korjaustöitä:
1930-33 osastojen 1-2 kylpyhuoneet muutettiin sairashuoneiksi
- huonetilamuutoksia
- huolto- ja kunnossapitotöitä
1977-82 Korjaus- ja muutostöitä, Arkkitehtitoimisto Eero Huotari

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1916
(30.05.2008)
sr-20

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,T

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2007.

Oulu – Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Piirimielisairaala 3 (PS3)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-18-19-2
kylä/k.osa: Peltola
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1956, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun piirimielisairaalan kolmas sairaalarakennus valmistui vuonna 1956 sairaala-alueen kolmannessa rakennusvaiheessa. Rakennuksen pitkä ja polveileva puiston keskeltä nouseva massa on maisemassa hallitseva Piirinpolulta katsottuna. Polveilevan rakennuksen on suunnittellut arkkitehtitoimisto Linnasalmi. Nelikerroksinen rapattu rakennus edustaa 1950-luvun pehmeää funktionalismia. Rakennukseen on lisätty muun muassa hissit, kun se muutettiin opiskelija-asuntoloiksi. Muutoksista huolimatta rakennuksen ulkoinen olemus ei ole merkittävästi muuttunut.

historia:

Kolmanteen rakennusvaiheeseen ryhdyttiin vuonna 1950, jolloin järjestettiin arkkitehtikilpailu sairaalan uutta laajennusta varten. Suunnitelmana oli rakentaa uusi sairaalarakennus, uusi tutkimus- ja hallintokeskus sekä lisää asuinrakennuksia henkilökuntaa varten. Uutta sairaalarakennusta varten olivat sairaalan jäsenkunnat varanneet jo alustavasti 215 paikkaa. Sisäasiainministeriö edellytti kuitenkin, että Oulun ja Lapin läänin kunnat muodostaisivat yhtenäisen Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin mielisairaanhoitopiirin, jonka keskusmielisairaalana Oulun silloinen piirimielisairaala tulisi toimimaan. Tämä päätös teki suunnitellut laajennustavoitteet riittämättömäksi ja paikkaluku tultaisiin yli kaksinkertaistamaan 838:aan paikkaan.

Laajennusta varten uudistettu tilaohjelma määritteli rakennuttavaksi uuden sairaalarakennuksen kahdessa eri laajennusvaiheessa, perheellisten asuinrakennuksen, yksinäisten asuinrakennuksen, kolme alilääkärien asuntoa, saunarakennuksen sekä autotalleja. Lisäksi ohjelmaan sisältyi lämpökeskuksen, keskuskeittiön ja pesulan muutos- ja laajennustyöt.

Rakennustyöt aloitettiin vuonna 1954. Pääosan 1950-luvun rakennetuista rakennuksista suunnitteli arkkitehtitoimisto Inkeri ja Erkki Linnasalmi. Työt edistyivät nopeasti ja perheellisten asuinrakennuksen, kahden alilääkärin asunnon, saunan, perheellisen henkilökunnan pesularakennuksen ja autotallien lopputarkastus pidettiin 31. tammikuuta 1955. Samana päivän pidettiin myös sairaalarakennuksen vastaanottotarkastus, mutta viimeistelytöiden puutteen vuoksi varsinainen vastaanotto siirrettiin myöhemmäksi.

Sairaalarakennus 3:n laajennustyöt aloitettiin lokakuussa 1955. Ensimmäinen laajennusvaihe tarkastettiin 7. kesäkuuta ja toinen laajennusvaihe 15. marraskuuta. Tähän mennessä uudistetusta laajennusohjelmasta oli toteutettu jo suuri osa. Vielä toteuttamatta olivat yksinäisten toimihenkilöiden asuinrakennus ja yksi alilääkärin asunto. Työt valmistuivat syksyllä 1958.

Nykyisin opiskelija-asuntolana toimiva sairaalarakennus S3:n muutostyöt suunnitteli arkkitehtitoimisto Laatio Oy.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2007.

kohteen nimi: **Piirimielisairaalan 1950-luvun asuinkerrostalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-18-6-(7 ja 8)
kylä/k.osa: Peltola
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1955 ja 1958, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Piirimielisairaalan alueelle 1950-luvulla valmistuneet asuinrakennukset kuuluvat sairaalan kolmanteen rakennusvaiheeseen. Arkkitehti Niilo Mattilan suunnittelemat kolmikerroksiset henkilökunnan asuintalot valmistuivat vuonna 1955. Kolme vuotta myöhemmin valmistui Arkkitehtitoimisto Linnasalmen suunnittelema kuusikerroksinen yksinäisten asuinrakennus. Rapatut harjakattoiset rakennukset edustavat jälleenrakennuskauden asuinkerrostaloille tyypillistä arkkitehtuuria. Mattilan suunnittelemien rakennusten sisäänkäyntejä on korostettu luonnonkivi- ja tiilikehyksin. Mäellä sijaitsevat asuinkerrostalot ovat osa piirimielisairaalan monipuolista ja kerroksellista rakennuskantaa.

historia:

Henkilökunnan asuinrakennus (nykyinen As Oy Peltosirri)
Tämän kolmekerroksisen henkilökunnan asuintalon suunnitteli arkkitehti Niilo Mattila vuonna 1949-50 ja se valmistui 1955. Rakennuksen varsinaiset asuinkerrokset (1-3) olivat keskenään samanlaiset. Yhdessä kerroksessa oli neljä kahden huoneen ja keittiön asuinhuoneistoa. Niilo Mattila suunnitteli myös vaihtoehtoisen huoneistopohjan yksinäiselle henkilökunnalle, jolloin yksi huoneisto olisi pitänyt sisällään kolmen huoneen soluasunnon. Kellaritloissa oli talouskellarit, varasto- ja teknisiä tiloja. Ullakolla sijaitsi normaalisti kylmät ullakkokomerot ja pyykinkuivaustilat.

Muutos- ja korjaustöitä:
- huonetilamuutoksia
- huolto- ja kunnossapitotöitä
1990 vesikatto uusittu, vesijohdot ja -kalusteet uusittu

Perheellisen henkilökunnan asuinrakennus (nykyinen As Oy Peltosirkku)
Rakennuksen suunnitteli Arkkitehti Niilo Mattila vuonna 1954. Rakennesuunnittelusta vastasi Rakennusinsinööritoimisto Eino Niemelä. Rakennus valmistui vuonna 1955. Rakennuksen varsinaiset asuinkerrokset (1-3) olivat keskenään samanlaiset. Kerrosta kohti oli kuusi huoneistoa, joissa kaikissa oli kaksi huonetta ja keittiö/keittokomero. Kellari jakaantui kahteen eri osaan. Toisessa osassa oli seitsemästä eri huoneesta koostuva soluasunto ja toisessa huoneistojen varastokopit sekä yhteisiä varastotiloja. Ullakolle oli järjestetty ullakkokomeroiden ja kuivausullakkojen lisäksi takallinen askarteluhuone.

Muutos- ja korjaustöitä:
- huonetilamuutoksia
- huolto- ja kunnossapitotöitä
1997 Sähköverkoston uusiminen, lisäksi korjaustöitä mm. vesijohdot ja -kalusteet uusittu, sisäpuolen viemärit ja vesikatto uusittu

Yksinäisten asuinrakennus (nykyinen As Oy Peltokerttu)
Tämän henkilökunnalle rakennetun asuinrakennuksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Linnasalmi vuonna 1955. Rakennesuunnittelusta vastasi Suunnittelu Oy E. Niemelä. Rakennus valmistui vuonna 1958.

Rakennus on kuusikerroksinen. Rakennuksessa oli 48 kappaletta yhden hengen huoneita ja kaksi kahden hengen huonetta. Kellarissa sijaitsi talouskellarit, väestönsuoja, säilytystiloja ja teknisiä tiloja. Asuinkerroksissa (I-VI) oli vaihtelevasti erilaisia, pienehköjä asuinhuoneita. Rakennus toteutettiin kaupungin vuokratontille.

Muutos- ja korjaustöitä:
- huonetilamuutoksia
- huolto- ja kunnossapitotöitä

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2007.

kohteen nimi: **Piirimielisairaalan entinen lämpökeskus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-18-6-2
kylä/k.osa: Peltola
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1937, valmistunut
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Piirimielisairaalan toiseen rakennusvaiheeseen kuuluva entinen lämpökeskus täydentää sairaalamiljöötä. Rakennusta on muutettu useita kertoja ja muun muassa piippu on purettu, mutta siinä on yhä muun muassa alkuperäiset tai lähes alkuperäiset ikkunat. Rakennus on osa piirimielisairaalakokonaisuuden monipuolista ja kerroksellista rakennuskantaa.

historia:

Lämpökeskusrakennuksen suunnitteli arkkitehti Martti Välikangas vuonna 1937. Rakennus valmistui samanaikaisesti toisen sairaalarakennuksen (PS2) laajennusvaiheen kanssa. Alkuperäiset suunnitelmat uudelle lämpökeskukselle oli suunnitellut arkkitehti Axel Mörne lokakuussa 1931. Alkuperäiset suunnitelmat eivät kuitenkaan olleet enää ajankohtaiset toteutusvaiheeseen ryhdyttäessä ja niinpä Martti Välikangas laati uudet suunnitelmat rakennukselle.

Urakoitsijana toimi Rakennusyhtymä Halonen & Juntunen Oy. Lämpökeskusrakennuksen kattilahuoneessa oli kolme 80 m3:n höyrykattilaa. Rakennukseen itäpäätyyn lisättiin vielä toteutusvaiheessa lupapiirustuksista poiketen pienehkö yksikerroksinen sähkömuuntajahuone, joka jäi myöhemmin vuonna suunnitellun 1951 yksikerroksisen autotallilaajennuksen sisään. Vuonna 1954 rakennuksen lännenpuoleinen yksikerroksinen osa purettiin ja tilalle toteutettiin kaksikerroksinen laajennus. Rakennuskuvat laati Rakennusinsinööritoimisto Eino Niemelä.

Muutos- ja korjaustöitä:
1951 Autotallisiipi rakennuksen itäpäätyyn, rakennusmestari Viljo Silander
1954 Alkuperäinen yksikerroksinen osa puretaan, tilalle kaksikerroksinen uudisosa, Rakennusinsinööritoimisto Eino Niemelä
1955 Hiilivarastolaajennus (pohjoissiipi), Suunnittelu Oy E. Niemelä
1967 Laajennus, Suunnittelu Oy E. Niemelä
- huolto- ja kunnossapitotöitä

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2007.

kohteen nimi: **Piirimielisairaalan entinen talousrakennus (PT1)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-18-6-2
kylä/k.osa: Peltola
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1937, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1937 valmistunut piirimielisairaalan talousrakennus (PT1) täydentää sairaala-alueen juhlallista keskusta. Se kuuluu Oulun piirimielisairaalan toiseen rakennusvaiheeseen. Kaksikerroksinen rakennus edustaa klassismia. Mörne ja Välikangas muuttivat professori Jussi Paatelan alun perin Päivärinteen sairaalalle tekemät suunnitelmat Oulunsuuta varten. 1950-luvun yksikerroksien laajennuksen on suunnitellut arkkitehti Einari Talvisara.

historia:

Samanaikaisesti sairaalarakennus PS2:n toisen vaiheen rakennustöiden kanssa toteutettiin arkkitehti Martti Välikankaan suunnittelema talousrakennus. Rakennuksen alkuperäiset piirustukset oli tehnyt arkkitehti Axel Mörne lokakuussa 1931, mutta Välikangas laati kuitenkin uudet piirustukset vuonna 1935. Ne sisälsivät pieniä muutoksia lähinnä rakennuksen toisessa kerroksessa.

Ensimmäiseen kerrokseen oli sijoitettu sairaalan keskuskeittiö, leipomo ja pesulaitos, toiseen kerrokseen ruokasalit henkilökuntaa varten, asuntoja sairaalan talouspuolen henkilökunnalle sekä joitain palvelijattarien asuntoja. Talousrakennuksen pohjakerrokseen sijoitettiin varastotilat, koneellinen jäähdytyslaitos ja perunainkuorimahuone.

Muutos- ja korjaustöitä:
1954 Muutos- ja laajennustyöt, arkkitehti AE Talvisara
- huonetilamuutoksia
- huolto- ja kunnossapitotöitä
2006- Korjaustyöt, arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1916
(30.05.2008)
sr-20

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2007.

kohteen nimi: **Piirimielisairaalan entinen tutkimus- ja hallintokeskus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-18-7-4
kylä/k.osa: Peltola
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1967, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehtitoimisto Linnasalmen suunnittelema kaksikerroksinen tutkimus- ja hallintokeskus on edustaa 1960-luvun modernismia nauhaikkunoineen ja limittyvine massoineen. Rakennus valmistui vuonna 1967. Rakennus on osa piirimielisairaalan monipuolista ja ajallisesti kerroksellista rakennuskantaa.

historia:

Hallinto- ja tutkimuskeskuksen suunnitelmat laati arkkitehtitoimisto Linnasalmi. Linnasalmet olivat laatineen luonnoksia tutkimus- ja hallintokeskuksesta jo 1950-luvun puolessa välissä. Tuolloin rakennuksesta oli suunniteltu tulevan jopa viisikerroksinen.

Muutos- ja korjaustöitä:
- huonetilamuutoksia
- huolto- ja kunnossapitotöitä
1981 lämpö- ja vesijohtojen uusiminen, lvi-insinööritoimisto Ylitalo & Naamanka
1991-93 laaja renovointi, arkkitehtitoimisto Matti Leiber

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1735
(09.08.2002)
YS/s = Alue, jolla ympäristö säilytetään

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999.

Oulunsuun sairaala-alueen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo, 2007.

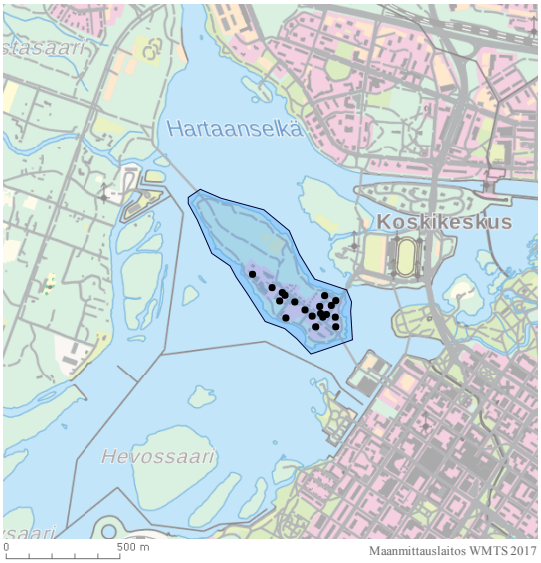

alueen nimi: **Pikisaari**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Emalitehdas
Johanssonin-Saukkosen talo
Kolmen fröökynän talo (Arkkitehtikillan kiltatalo)
Konepaja Oy:n työväen asunnot, Pikisaarentie 5
Konepaja Oy:n työväen asunnot, Pikisaarentie 7
Konepajan asuin- ja konttorirakennus
Konepajan valimo ja porttirakennus
Matilan talo ja Kolmen Fröökynän talo
Pajakatu 3
Pikisaarentie 8
Pikisaarentie 9
Polttimokatu 2
Polttimokatu 6
Pursitie 2
Pursitie 3
Pursitie 4-6
Sokeri-Jussin Kievari
Suolamakasiini
Villatehdas ja Mallassauna

kuvaus:
Pikisaaressa aivan Oulun kaupungin rantaviivan edustalla on pienellä alueella monipuolinen teollisen historian sekä luotsien ja teollisuustyöntekijöiden kaupunkimaisen asumisen keskittymä. Saaren halki kulkevan pääkadun varret muodostuvat tiuhoista asuintonteista. Saaressa sijaitsee Pohjois-Suomen ensimmäisen konepajan rakennuksia ja saaren keskivaiheilla on entisen villatehtaan rakennuksia ja uudempi käsi- ja taideteollisuusoppilaitos sekä vanha viinanpolttimo makasiineineen ja kellareineen. Pikiruukin jäänteitä on saaren pohjoisrannalla. Suurin osa nykyisistä rakennuksista on 1800- ja 1900-luvun taitteesta. Alueelle on siirretty Matilan talo, joka on Oulun keskusta-alueen vanhin puutalo 1730-luvulta sekä Isokatu 53:ssa sijainnut pieni empirerakennus.

Valtakunnallisesti merkittävällä Oulujoen suistoalueella sijaitsevan Pikisaaren talot muodostavat tunnusomaisen näkymän suistomaisemassa. Kaupunkikuvallisesti keskeisellä paikalla on entinen Kone Oy:n huvilamainen konttorirakennus 1880-luvulta.

historia:
Pikisaari oli jo 1600-luvulla huomattava laivojen rakennuspaikka. Siellä toimi myös meritulli 1720-luvulta lähtien, ja Zackris Wacklinin vuonna 1746 perustama pikipruuki, josta on jäänteitä saaren pohjoisrannalla. Alueella toimi myös viinanpolttimo 1840-1890 -luvuilla, villan kehräämö ja värjäämö 1890-luvulta lähtien, Pohjois-Suomen ensimmäinen konepaja vuodesta 1873, emalitehdas (v. 1900), laivanrakennustelakka sekä nykyisin vuonna 1980 rakennettu kotiteollisuuskoulu ja pienteollisuutta vanhassa villatehtaan kiinteistössä.

Pikisaaressa on ollut vakituisia asukkaita 1800-luvulta lähtien, aluksi pääasiassa luotseja, mutta vuosisadan lopulla Saarikadun varteen rakennettiin myös työväenasuntoja. Englantilaiset polttivat Pikisaaren maan tasalle vuonna 1854 Ouluun tekemällään hävitysretkellä.

Alueen ensimmäinen asemakaava on C. Wilh. Liljebladin jaoituskaava vuodelta 1886. Asemakaavoja tai kaavamuutoksia on laadittu myöhemmin vuonna 1924, v. 1951 ja v. 1966. Pikisaaren käyttösuunnitelmassa v. 1976 ja asemakaavassa v. 1985 nykyinen miljöö on pyritty säilyttämään ja täydentämään sitä muualta siirrettävillä vanhoilla rakennuksilla. Alueelle on siirretty Matilan talo sekä Isokatu 53:ssa sijainnut pieni empirerakennus 1980-luvulla. Vuonna 2009 tuli voimaan asemakaava, joka mahdollisti asuinkortteleiden rakentamisen Pikisaarentien pohjoispuolelle.

Nykyinen Pikisaari koostuu useasta alunperin erillisestä saaresta. Saarten välisten salmien täyttämisen ja maankohoamisen myötä Pikisaaren pohjoispuoliset pikkusaaret sekä Korkeasaari liitettiin Pikisaareen. Ensimmäinen silta Pikisaareen rakennettiin 1940-luvun alussa, kun Oulun Konepaja Oy ja Oulun Villatehdas Oy

rakennuttivat penkereen ja sillan Pikisaareen. Kevyen liikenteen silta Pikisaareen valmistui 1996. Silta liitti Pikisaaren kiinteämmin keskustan yhteyteen. Samaan aikaan rakennettu siltayhteys Korkeasaaresta Hietasaareen liitti saaret osaksi kaupunkilaisten ulkoiluverkostoa.

Teollisuuskäyttö on Pikisaaresta poistunut. Vanhoihin tehdasrakennuksiin on rakennettu asuntoja, samoin uusia asuntoja on rakennettu saaren itäpäähän. Pienimuotoiset 2010-luvulla rakentuneet korttelit täydentävät Pikisaarentien pohjoispuolta. Itäpään vanhassa makasiinissa toimii ravintola. Pikisaaressa on asuntoja, sekä taiteilijoiden työskentely- ja myyntitiloja.

suojelutilanne:

Pikisaaren ympäristö on suojeltu asemakaavoissa merkinnällä /s, eli alue, jolla ympäristö säilytetään.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Outakoski, Aslak. Oulun konepaja osakeyhtiö 1873-1948 : raskaan teollisuuden aloittaminen Pohjois-Suomessa ja piirteitä sen kehittämisestä kolmen neljännesvuosisadan aikana. Oulu, 1950.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Emalitehdas**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-6-21
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Emalitehdas perustettiin Pikisaareen 1900-luvun alussa. Asunnoiksi vuonna 1995 saneerattu sahalaitakattoinen tiilirakennus on vuodelta 1900. Rakennuksen julkisivut ovat säilyttäneet alkuperäisen luonteensa, mutta sisätilat ja yläpohja on rakennettu kokonaan uudestaan käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä. Sahalaitakattoinen rakennus muodostaa mielenkiintoisen yksityiskohdan Oulujoen suistomaisemaan Pikisaaren etelärannalle.

historia:

Emalitehdas perustettiin Pikisaareen 1900-luvun alussa. Tehtaan puinen päärakennus paloi lähes heti perustamisen jälkeen Pikisaaren viimeisessä suurpalossa. Vuonna 1942 tiilirakennus myytiin konepajalle, jonka jälkeen siellä toimi hitsaamo ja levytyöosasto. 1940-luvulla purettiin myös emalitehtaan savupiippu, joka oli toiminut alueen maamerkkinä. Konepaja käytti tehdasta 1970-luvun alkuun asti, jonka jälkeen rakennuksessa toimi erilaisia pienyrityksiä. Vuonna 1995 rakennukseen saneerattiin asuntoja.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1457
(29.04.1994)
AL/s (ALUE, JOLLA YMPÄRISTÖ SÄILYTETÄÄN.)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Johanssonin-Saukkosen talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-7-15
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1890-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikisaarentien ja Pajakadun kulmassa sijaitseva Johanssonin-Saukkosen talossa on jugendin piirteitä. Korkeasaaren sahan työläisten asuntona toiminut rakennus muodostaa osan Pikisaarentien katujulksivua. Rakennuksen vanhin osa on rakennettu vuonna 1890. Taloa on jatkettu kaupunkiin päin vuonna 1893 B. Johanssonin suunnitelmien mukaan. Pihan puolella on koristeelliset kuistit. Pihapiiriin kuuluu myös ulkorakennusrivi, jonka vanhimmat osat ovat vuodelta 1890. 1920-luvulla tonttia rajaamaan rakennettiin palomuuri, jonka kylkeen valmistui vuonna 2007 arkkitehti Jukka Laurilan suunnitelmien mukaan autotalli-kesäkeittiö. Rakennuksen alkuperäiset arvot ovat säilyneet.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY20015: R,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Kolmen fröökynän talo (Arkkitehtikillan kiltatalo)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-2-7
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: ei määritelty
ajoitusselite: 1828 rakennettu, siirretty nykyiselle paikalleen 1980-1990-luvulla
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
Arkkitehtikillan kiltatalo eli empiretyylinen kolmen fröökynän talo, rakennettiin vuonna 1828. Kilta siirsi rakennuksen Isokatu 53:sta Pikisaareen Pursitie 8:aan 1980-1990-lukujen vaihteessa. Pihaa täydentää Aleksanterinkatu 6:sta 2000-luvulla siirretty aitta. Pursitien puoleinen julkisivu muodostaa osan Pikisaaren kaupunginpuoleisesta näkymästä, joka on tunnusomainen Oulujoen valtakunnallisesti merkittävässä suistomaisemassa.

historia:
Kolmen Fröökynän talo, joka nykyään tunnetaan Oulun Arkkitehtikillan Kiltatalona, on alun perin rakennettu 1828 osoitteeseen Isokatu 53. Se on yksi viimeisistä ja vanhimmista säilyneistä empireajan puutaloista Oulussa. Taloa asuttivat alun perin varalääninsihteeri Fredrik Elfgrenin kolme tytärtä Albertina, Fredrika sekä Sofia, mistä talo sai nimensä.

1980-luvun puolivälissä talon niskaan langetettiin purku-ukaasi, sillä se oli päästetty huonoon kuntoon. Oulun Arkkitehtikilta halusi pelastaa historiallisen hirsitalon ja tarjoutui siirtämään sekä kunnostamaan sen omalla kustannuksellaan. Kaupunki suostui ehdotukseen ja lahjoitti talon Arkkitehtikillan käyttöön. Uudeksi sijoituspaikaksi myönnettiin Pikisaaresta tontti, joka oli ollut tyhjillään.

Siirto- ja kunnostustyöt kestivät lähes 10 vuotta, jonka aikana talo lisäksi inventoitiin ja dokumentoitiin huolella. Urakka eteni talkootyönä ja harjoitustöinä arkkitehtuurin osastolle. Töitä ja materiaaleja kustannettiin sponsorirahoilla, sillä rakennusteollisuuden tuki saatiin projektin taakse. Rahaa kerättiin myös erilaisilla tempauksilla, piirustustöillä ja julkaisuilla, kuten Ööpinen ja Oulun Arkkitehtikillan vuosikalenteri. Lopulta päätettiin ottaa lainaa kiltatalon rakennusurakan loppuunsaattamiseksi. Kiltatalon avajaisia vietettiin vuoden 1994 toukokuussa, minkä jälkeen talolla tehtiin vielä viimeistelyjä ja kalustetäydennyksiä noin vuoden ajan. Kiltatalon pelastaminen oli suuri ponnistus pieneltä opiskelijajoukolta, mutta se kannatti, sillä nykyään Kiltatalosta on muodostunut pysyvä osa Pikisaarta.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
YM (Museorakennusten korttelialue)

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Konepaja Oy:n työväen asunnot, Pikisaarentie 5**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-6-19
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1880-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikisaarentie 5:ssä sijaitsevat kaksi Konepajan työväen asuntoa, jotka on rakennettu yhtä aikaa konttorin kanssa 1880-luvulla. Korkeasaaren puoleinen rakennus on toiminut myös luotsihuoneena ja siinä on toiminut ruokakauppa 1900-luvulla. Valimokadun varrella rantaa kohti sijaitsee myös punamullattujen ulkorakennusten rivi, joka koostuu entisestä ruokamaksiinista, varastoista, vajoista ja eläinsuojista. Rakennukset muodostavat osan Pikisaarentien katujulkisivua.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015. Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Konepaja Oy:n työväen asunnot, Pikisaarentie 7**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-6-19
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: vanhimmat osat 1889
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikisaarentie 7:n yksikerroksisissa rakennuksissa on klassismin tyylipiirteitä. Ne muodostavat osan Pikisaarentien 1800-1900-luvuilla syntyneestä katujulkisivusta. Kaupungin puoleinen asuinrakennus on rakennettu vuonna 1889 Konepajan työväen asuinrakennukseksi. Korkeasaaren puoleinen asuin- ja myymälärakennus on ilmeisesti siirretty Pakkahuoneen- ja Isokadun kulmasta vuosina 1924-25. Pihapiiriä rajaa tontin etelälaidalla punamullattu ulkorakennus.

historia:

Siirretyn rakennuksen paikalla on alun perin ollut vuonna 1885 rakennettu lyhempi Konepajan työväen asuinrakennus, joka paloi emalitehtaan palossa vuonna 1900.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Konepajan asuin- ja konttorirakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-5-13
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1885 ja 1889
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikisaarentien varressa sijaitsee entinen konepajan asuin- ja konttorirakennus, joka on rakennettu kahdessa osassa vuosina 1885 ja 1889. Kaksikerroksisessa rakennuksessa on Pikisaaren maisemaan tunnusomaisesti kuuluva huvilamainen torni ja lasikuistit sekä pihan että kadun puolella. Pihapiiriin kuuluu myös puutarha ja rannassa sijaitseva viehättävä uimapaviljonki, jollaisia Oulussa ei ole säilynyt muita.

historia:

Vuosina 1885 ja 1889 rakennetussa Konepajan entisessä konttorirakennuksessa oli Konepajan toiminnan aikana tehtaanjohtajien asuntoja. Talo on peruskorjattu 1950-luvulla ja 1990-luvulla. Konepajan lakkauttamisen jälkeen taloon muutti Kone Oy, joka siirsi konttorinsa Tuiraan 1980-luvun loppupuolella. Nykyisin rakennus on asuinkäytössä.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AL/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Konepajan valimo ja porttirakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-5-15
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1948, valmistunut (portti vanhempi)
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Konepajan tehdasrakennuksista on jäljellä tiilinen valimorakennus vuodelta 1948 ja Konepajan pieni tiilinen porttirakennus Pikisaarentien varrella. Kaksikerroksinen valimorakennus rakennettiin vanhan valimon paikalle ja sen suunnitteli piiriarkkitehti G. Strandberg. Pikisaaren historian kannalta merkittäviin rakennuksiin ja niiden ympärille on rakennettu asuntoja 1990-luvulla.

historia:

Oulun Konepaja Oy aloitti toimintansa Oulun Pikisaaressa vuonna 1874. Saaren historian merkittävin teollisuuslaitos koki pahoja tuhoja, kun Pikisaari paloi vuonna 1885. 1800-luvun lopulla yritys kasvoi vauhdilla, sillä Pohjois-Suomeen perustettavat lukuisat sahat tarvitsivat koneistoja. Myös höyrylaivojen koneistot työllistivät konepajaa. Konepajalla rakennettiin myös kokonaisia höyrylaivoja 1900-luvun alussa. 1940-luvulla sotakorvaukset työllistivät Konepajaa, ja tällöin tehdas laajeni ja sai uuden kaksikerroksisen päärakennuksen. Työntekijöitä oli suurimmillaan pari sataa. 1960-luvulla Konepajan omistus siirtyi Raahe Oy:lle, mutta pajan toiminta jouduttiin lopettamaan vuonna 1972.

Vuonna 1993 Konepajan korttelista purettiin vanhat makasiinit, varastot, yksi pieni asuinrakennus sekä puinen valimorakennus. Jäljelle jäi vain tiilinen valimorakennus, joka muutettiin asunnoiksi arkkitehti Esko Puijolan suunnitelmien mukaan vuosina 1996-1997. Tontille rakennettiin myös kokonaan uusia asuinrivitaloja.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1514
(05.12.1995)
AKR / s

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Outakoski, Aslak. Oulun konepaja osakeyhtiö 1873-1948 : raskaan teollisuuden aloittaminen Pohjois-Suomessa ja piirteitä sen kehittämisestä kolmen neljännesvuosisadan aikana. Oulu, 1950.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren konepajakortteli 1989-1997 : kuinka museosaareen tuli miljoona-asuntoja. Oulu, 1999.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Matilan talo ja Kolmen Fröökynän talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-2-7
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: Matilan talo 1730-luku, siirretty Pikisaareen 1983
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Matilan talo on Oulun keskustan tiettävästi vanhin puinen asuinrakennus on 1730-luvulta. Matilan talo eli Limingantulliin entinen tullitupa siirrettiin vuonna 1983 Kirkkokadulta Pikisaareen, ja siinä toimii nykyään Merimiehen kotimuseo. Rakennus on otaksuttavasti ollut pohjamuodoltaan alunperin paritupa. Toiseen päähän on tehty myöhemmin lisähuone.

Samassa pihapiirissä sijaitsee Kolmen Fröökynän talo, nykyinen Oulun Arkkitehtikillan kiltatalo. Rakennus on siirretty Pikisaareen 1980-luvun puolivälin jälkeen Oulun Arkkitehtikillan toimesta. Rakennus on alun perin rakennettu 1828 osoitteeseen Isokatu 53. Se on yksi viimeisistä ja vanhimmista säilyneistä empireajan puutaloista Oulussa.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
YM (Museorakennusten korttelialue)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun rakennussuojelutyöryhmä. Oulu, 2013.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

http://www.oulunarkkitehtikilta.net/fi/kiltatalo/kiltiksen-historia (31.3.2016)

kohteen nimi: **Pajakatu 3**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-7-14
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Vanhin rakennus 1892, 1912, 1921
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pajakatu 3:n rakennusryhmän vanhin asuinrakennus on vuodelta 1892, ja sen on suunnitellut K. Jakobson. 1 1/2 -kerroksiseen rakennukseen on liitetty kuisteja vuonna 1922. Keskimmäinen Pajakadun työläisten asunnoiksi rakennetuista taloista on Väinö Piispasen suunnittelema vuonna 1912. Pajakadun puoleiseen rakennukseen rakennusaineet on luultavasti tuotu Nummikadun-Aleksanterinkadun kulmatontilta puretusta puutalosta. Pajakadun varteen asuinrakennus rakennettiin vuonna 1921 ja vuotta myöhemmin valmistui pihan pitkä punamullattu ulkorakennus.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Pikisaarentie 8**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-2-8
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1870-luku, vanhimmat osat
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikisaarentie 8 rakennusryhmän vanhimmat osat ovat 1870-luvulta. Yksikerroksisessa L-muotoisessa pitkässä rakennuksessa on klassismin piirteitä. Sisäpihan puolella on koristeellinen kuisti. Pihapiiriin kuuluu myös pitkä hirsinen punamullattu ulkorakennus. Rakennuksissa on aiemmin ollut konepajan ruokala ja sen yhteydessä toiminut osuuskauppa. Pikisaarentien varrella oleva rakennus muodostaa osan Pikisaaren katukuvasta.

historia:

Pikisaarentien puoleinen asuinrakennus on 1870-luvulta. Ovi rakennuksesta Pikisaarentielle on tehty vuonna 1908. Polttimokadun puoleinen osa rakennuksesta on tehty osissa, joista ensimmäinen on rakennettu vuonna 1879 ja toinen Robert Lylyn vuonna 1908 päivättyjen suunnitelmien mukaan. Tonttia Kuusisaaren puolella rajaava suuri hirsimakasiini on siirretty paikalle 1970-luvulla tehdyn inventoinnin jälkeen. Makasiini on todennäköisesti aiemmin sijainnut asuinrakennusten jatkona Polttimokadun varrella.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AL/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Pikisaarentie 9**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-7-13
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1907
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Yrjö Similän suunnittelemat kaksi asuinrakennusta vuodelta 1907 rajaavat katunäkymiä sekä Pikisaarentien että etenkin Pikikadun suuntaisesti. Rakennuksissa on kuistit pihan puolella ja niihin on tehty myöhempiä muutoksia. Paikalla on ollut alun perin vuonna 1885 rakennetut työläisten asuinrakennukset, jotka tuhoutuivat emalitehtaan palossa vuonna 1900. Pitkä punamullattu ulkorakennus on vuodelta 1922.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Polttimokatu 2**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-1-6
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Vanhin osa 1800-luvun lopulta, Polttimokadun puoleinen pää 1921
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
Asuinrakennus, jonka vanhempi osa luultavasti 1800-luvun lopulta. Polttimokadun puoleinen pää vuodelta 1921, suunnittelijana ollut O. Järvelin. Pihassa myös ulkorakennus. Rakennuksen ikkunoita todennäköisesti vaihdettu.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Outakoski, Aslak. Oulun konepaja osakeyhtiö 1873-1948 : raskaan teollisuuden aloittaminen Pohjois-Suomessa ja piirteitä sen kehittämisestä kolmen neljännesvuosisadan aikana. Oulu, 1950.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Polttimokatu 6**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-1-13
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1927
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1920-luvulla rakennettu rakennus, jossa hyödynnetty rakennusosina todennäköisesti Korkeasaaressa sijainnutta pirttirakennusta. Rakennuksen tai sen osan on suunnitellut K.J. Junelius vuonna 1927. Pihassa oleva ulkorakennus on vuodelta 1922. Sitä on siirretty ja jatkettu vuonna 1927.

Polttimokatu 6 oli ensimmäinen Pikisaaressa 1970-luvulla tehdyn Pikisaaren miljöön säilyttämispäätöksen jälkeen kunnostettu asuinrakennus. Rakennuksessa on taiteilijoiden asuntoja. Päärakennuksen ulkoasu on muuttunut kunnostuksen yhteydessä.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Pursitie 2**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-2-10
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1914
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pursitien Kuusisaaren puoleisessa päässä sijaitseva Nordströmin talo muodostaa tunnusomaisen osan Pikisaaren kaupungin puoleista näkymää. Vuonna 1914 rakennetussa asuintalossa on kansallisromanttisia piirteitä. Lupa rakennukselle on haettu vuonna 1906. Pihapiirissä on yksi puuverhoiltu ulkorakennus.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1513
(26.09.1995)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Pursitie 3**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-3-7
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1870-luku, vanhin osa, 1930-luku suurin osa
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pursitie 3:n rakennukset muodostavat tunnusomaisen rakennusryhmän Pikisaaren kaupunginpuoleiselle rannalle. Tiilinen leivinsauna on rakennettu 1890-luvulla, muut rakennukset ovat 1930-luvulta ja 1940-luvun alusta. Pursitien puoleinen asuinrakennus on todennäköisesti tehty Kuusisaaresta siirretystä tukkimiespirtistä. Asuinrakennukset edustavat 30-luvun työläisten asuinrakentamista.

historia:

Pursitien puoleinen asuinrakennus 1930-luvulta. Rakennuksen tai sen osan suunnittelijana on ollut K.A. Kosunen. Rakennus on todennäköisesti tehty Kuusisaaresta siirretystä tukkimiespirtistä. Toinen asuinrakennus on vuosilta 1939 ja 1941. Rakennusryhmän vanhin osa, leivinsaunan tiilinen osa on vuodelta 1890. Leivinsaunaa on jatkettu vuonna 1933 puurakenteisella osalla. Pitkä tonttia rajaava ulkorakennus on 1930-40-luvulta. Ulkorakennuksessa on ollut 1970-luvulla autosuoja, käymälöitä ja varastoja. Nykyään autosuojan tilalla on sauna.

Kaikkien rakennusten julkisivut ja katot on kunnostettu 2010-luvulla. Julkisivujen maalaus oli käynnissä kesällä 2015.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1704
(13.11.2001)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Pursitie 4-6**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-2-(3 ja 4)
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1870-luku, rakentaminen alkanut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pursitien varrelle sijoittuvat kaksi yksikerroksista puurakennusta muodostavat merkittävän osan Pikisaaren kaupunginpuoleista rantanäkymää, joka on tunnusomainen Oulujoen valtakunnallisesti merkittävälle suistoalueelle. Yksinkertaisten asuinrakennusten rakentaminen on alkanut 1870-luvulla. Rakennuksia on myöhemmin laajennettu. Molempia pihapiirejä täydentävät piharakennukset.

historia:

Pursitie 4:n asuinrakennus on rakennettu vuosina 1874-78. Rakennusta on laajennettu pihasiivellä vuonna. Vielä 1970-luvulla pihapiirissä oli useita vanhoja piharakennuksia, jotka on sittemmin purettu. Nykyisin pihapiiriä täydentää yksi uusi vanhan liiterin ja puohin paikalle rakennettu piharakennus.

Pursitie 6:n asuinrakennuksen koillispää on 1870-luvulta. Rakennusta on laajennettu Pursitien suuntaan Robert Lylyn vuonna 1907 tekemien suunnitelmien mukaan. Rakennukseen on tehty muutoksia vuosina 1884, 1908 ja 1912. Myöhemmin on nostettu koillispään kattoa. Pihaa rajaava pitkä ulkorakennus on vuosilta 1908-12.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
AP/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Sokeri-Jussin Kievari**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-4-1
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun loppupuoli
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sokeri-Jussin Kievarin makasiini on rakennettu 1800-luvun jälkipuoliskolla. 3-kerroksinen hirsirakennus on toiminut laivanveistämön konepajana ja varastona. Makasiini on muutettu ravintolaksi vuonna 1995 vanhaa suojellen ja säilyttäen.

historia:

Teollisen toiminnan hiipuessa Pikisaaresta 1970-luvulla makasiinissa toimi ainakin venetarvikemyymälä, mutta lopulta rakennus jäi kylmilleen kunnes se korjattiin ravintolaksi, joka avasi ovensa vuonna 1995.

Nykyisen nimensä rakennus on saanut Konepajalla 1940-luvun alussa valmistetun Suomen Sokerin tilaaman höyrylaivan (Sokeri-Jussi, myöhemin Wilho) ja tehtaan siirappisäiliöön humpsahtaneen toimitusjohtajan, joka sai tapaturman jälkeen lempinimen Sokeri-Jussi, mukaan. Sokeri-Jussi oli Pikisaaren Konepajalla valmistetuista höyrylaivoista suurin.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1704
(13.11.2001)
sr-2

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Suolamakasiini**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-8-6
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1903
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lautavuorattu vuonna 1903 rakennettu makasiinirakennus toimi alkuvuosinaan varastona. Se muutettiin 1920-luvulla asunnoksi. Harjakattoisessa rakennuksessa on tiilimuurattu kellarikerros. Vuonna 2006 rakennus muutettiin opetus- ja myymälätiloiksi. Arkkitehti Jukka Laurilan suunnittelema korjaus ja käyttötarkoituksen muutos tehtiin vanhaa kunnioittaen ja alkuperäisiä rakenteita säästäen. Rakennuksessa on esillä ja toiminnassa korjauksen yhteydessä löytynyt yksi Oulun vanhimmista sähkövalojärjestelmistä.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
YO/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

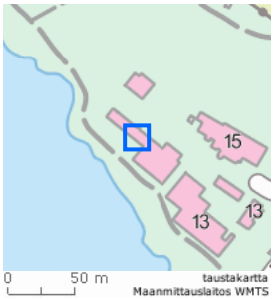

kohteen nimi: **Villatehdas ja Mallassauna**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-50-8-6
kylä/k.osa: Pikisaari
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1898
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Villatehtaan rakennukset sijoittuvat Pikisaaren pohjoisosaan. Ne kertovat Pikisaaren teollisesta historiasta ja muodostavat laajahkon pääosin 1890-luvun lopussa ja 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla rakentuneen teollisuusmiljöön, jota on täydennetty 1980-luvulla opetustiloiksi. Alueen vanhin rakennus on vuodelta 1885. Keltaisessa yksikerroksisessa makasiinirakennuksessa on runsaasti moniruutuisia ikkunoita, jotka ovat tuoneet valoa tilassa on toimineeseen puusepän verstaaseen. Nelikerroksinen villatehtaan värjäämö on J.W. Linqvistin suunnittelema ja se valmistui vuonna 1898. Tiiliseen värjäämöön liittyy vuonna 1938 valmistunut kaksikerroksinen rapattu tehtaan laajennusosa. Värjäämöä vastapäätä sijaitsee 1940-50-luvuilla rakennettu yksinkertaista tiiliarkkitehtuuria edustava verstas ja kattilahuone. 1950-luvulla tehdas laajeni ja rakennettiin suuri kutomorakennus arkkitehti Mikko Huhtelan suunnitelmien mukaan. Rakennusta on on laajennettu 1980-luvulla postmodernein yksityiskohdin. Uusi tiiliverjoiltu koulurakennus rakentui rannan tuntumaan 1980-luvulla, jolloin Villatehtaan alue siirtyi Oulun seudun ammattiopiston käyttöön. Pihapiiriin kuuluu myös maakellari ja vanha konepajana toiminut tiilirakennus kutomorakennuksen kyljessä.

historia:

Pikisaaren pohjois-osaan perustettiin vuonna 1840 uutta teollisuuden alaa edustanut viinanpolttimo. Pikisaaren polttimo oli Suomen ainoa kaupungin omistama viinanpolttimo. Laitos myytiin yksityisille vuonna 1883 laitteiston vanhennuttua. Polttimo jatkoi toimintaansa aina 1890-luvulle, jolloin samoissa tiloissa aloitti tehdasmainen värjäämö. Viinanpolttoaikoina polttimorakennuksen läheisyydessä oli viinakellareita ja makasiineja.

Lindgrenin värjäämö aloitti toimintansa 1890-luvulla. Myöhemmin värjäämö vaihtoi omistajaa ja tehtaasta alettiin käyttää nimeä Oulun Villatehdas. 1900-luvun alkupuolella tehdas kasvoi: vuonna 1925 perustettiin kangaskutomo ja vuonna 1937 laajennettiin kehräämöä. Vuonna 1952 rakennettiin iso kutomorakennus, jossa sittemmin toimi muun muassa Helka-tuote. Sotien jälkeen villatehtaalla työskenteli enimmillään 500 työntekijää, mutta keinokuitujen käytön lisääntyminen laski tehtaan tuotteiden kysyntää rajusti. Villatehtaan konkurssin jälkeen alueella toimi monenlaista pienteollisuutta. 1980-luvulla Villatehtaan alueelle rakennettiin Oulun kotiteollisuuskoulu. Nykyisin tiloissa toimii Oulu seudun ammattikoulun Pikisaaren yksikkö.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1077
(14.05.1985)
YO/s (Alue, jolla ympäristö säilytetään.)

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulu, 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A219. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puijola, Esko. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren käyttösuunnitelma. Oulun kaupunki, 1976.

Sormunen, Mikko. Pikisaaren historia. Oulu, 1994.

Teivaala, Tuulikki. Oulun keskustasuunnittelu : Pikisaaren kehittämissuunnitelma. Oulun kaupunki, 1972.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

alueen nimi: **Lapinkangas**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: kyläympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Hepo-oja
Lappi ja Tuuliharju
Leimasintehdas
Perttunen
Rahko
Ritola
Sirius ja Saarela
Tapanila
Tervaoja
Toivanen

kuvaus:
Lapinkankaan rakennukset ja pihapiirit ovat ryhmittyneet Vaalantien varrelle muodostaen harvakseltaan asutun ketjumaisen kyläkokonaisuuden. Rakennukset sijoittuvat Oulujoen korkealle rantatörmälle ja näkyvät yhtenäisenä kokonaisuutena peltojen ylitse kauas joelle ja vastakkaiselle rannalle.

Lapinkankaalla on runsaasti perinteistä ja hyvin ominaispiirteensä säilyttänyttä rakennuskantaa. Maatilojen pihapiirejä on myöhemmin osin täydennetty. Lapinkankaan vanhoista talouskeskuksista Tervaoja, Lappi ja Tuuliharju, Ritola, Hepo-oja, Perttunen, Rahko ja Tapanila ovat maakunnallisesti merkittäviä. Erittäin hyvin säilynyt Tervaojan tila edustaa Pohjois-Suomessa harvinaista tiilistä talonpoikaisrakentamista. Maisemallisena maamerkkinä toimii Vaalantien ja Hepo-ojan risteyksessä mäellä sijaitseva Hepo-ojan talo kuivaajineen. Kesäisin Oulujoen yli liikennöi lossi. Ylityspaikka sijaitsee Perttusen talon kohdalla. Perttunen yhdessä Rahkon talon kanssa ovat Oulujoelta katsottuna maisemallisesti merkittävällä paikalla harjanteen päällä peltoaukeiden ja metsän reunalla. Muita perinteistä rakennuskantaa edustavia tiloja Lapinkankaalla ovat Sirius ja Saarela sekä Toivanen. Alueella sijaitsee myös muutamia jälleenrakennuskauden hyvin säilyneitä pihapiirejä sekä 1970-luvulla rakennettu postmodernismin alkua heijasteleva Leimasintehdas.

Lapinkankaan rakennuskanta on säilynyt varsin yhtenäisenä. Rakennukset ja luonnonmaisema muodostavat sekä kylärakenteeltaan että maastoltaan ja näkymiltään vaikuttavan kokonaisuuden.

historia:
Oulujokivarren asuttaminen alkoi tiettävästi jo 1300-luvulla. Varhaisin rakentaminen sijoittui lämpimille ja kuiville rantatöyräille muodostaen harvaa, nauhamaista asutusta. Lapinkankaan kylän rakenne vastaa muodoltaan tällaista asutustyyppiä. Tärkeitä elinkeinoja - 1900-luvun alkuun saakka jopa maanviljelystä tärkeämpiä - olivat jokivarressa tervanpoltto ja kalastus. Lapin ja Tuuliharjun tilan kohdalla Oulujoessa on ollut lohipato. Rakennusryhmän lähettyvillä on myös esihistoriallisiin suojelukohteisiin kuuluvia kiviröykkiöitä.

suojelutilanne:
Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Kyläkuvallisesti arvokasalue

arviointi:
MRKY2015: R,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Hepo-oja**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-11-25
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1800-1900-lukujen vaihde
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hepo-ojan tila kuivaajineen on maamerkki Vaalantien varrella Hepo-ojan laaksossa. Tila näkyy maamerkkinä myös Oulujoen toiselle puolelle. Pääosin 1800-1900-lukujen vaihteessa rakennetun tilan puohi-liiterin vanhin osa on 1860-luvulta. Kulmistaan avoimeen neliöpihaan kuuluvat päärakennuksen lisäksi puohi-liiteri, puohi ja hirsinavetta, joka on rakennettu 1920-luvulla.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Lappi ja Tuuliharju**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-9-(55,64)
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1800-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lapin ja Tuuliharjun pihapiiriä rajaavat kaksi asuinrakennusta, jotka on rakennettu 1800-luvulla. Vanhempi rakennuksista on pääosin 1850-luvulta, mutta vanhimmilta osiltaan jo 1810-luvulta. Toisen asuinrakennuksen vanhin osa on 1860-luvulta ja pääosin rakennus on tehty 1900-luvun alussa. Molempia asuinrakennuksia on korjattu voimakkaasti: muun muassa ikkunat ja ovet on vaihdettu, rakennukset on lisälämmöneristetty ja uusi kuistirakennelma on lisätty talon takapuolelle. Neliömäistä pihaa rajaavat luonnonkivinavetta ja puohi-tallirakennus vuodelta 1887. Perinteistä rakentamista edustavat myös riihi ja aitta 1880-luvulta sekä vanhempi aitta mahdollisesti 1700-luvun lopulta. Lapin talon lähellä on esihistoriallisia kiviröykkiöitä. Talon kohdalla on ollut myös lohipato.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Leimasintehdas**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-10-23
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: käsi- ja pienteollisuus
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1970-luku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
1970-luvulla rakennettu leimasin tehdas on yksi harvoista Lapinkankaan teollisuusrakennuksista. Arkkitehti Eeva Tirin suunnittelema rakennus edustaa varhaista postmodernismia ja vertautuu arkkitehtuuriltaan Oulunsalon Lentokentäntien varren 1980-luvun teknologiarakentamiseen.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Perttunen**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-8-26
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun loppu, päärakennus, puohi
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Perttusentila sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Vaalantien varrella, harjanteen päällä, peltoaukeiden ja metsän reunalla. Tila on maamerkki Oulujoen rannasta lossin ylityspaikalta katsottuna. Perttusen pihapiiriin kuuluvat päärakennus ja puohi 1800-luvun lopulta, luonnonkivinavetta ja talli. Päärakennuksen kuistiosa sekä uusi asuinrakennus rikkovat muutoin perinteistä kokonaisuutta.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Rahko**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-7-20
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-1900-lukujen vaihde
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Rahkon tila sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Vaalantien varrella. Maatalon pihapiirin perinteinen luonne on säilynyt erinomaisesti. 1800-1900-lukujen vaihteesta olevissa talousrakennuksissa on runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia. Päärakennuksen ikkunat ja ovet on vaihdettu, mikä heikentää kokonaisuutta. Kolmelta nurkalta avoimeen neliömäiseen pihapiiriin kuuluvat päärakennus, luonnonkivinavetta, elosuoja, puohi ja sauna-liiteri. Vaalantien varrella on talon aitta.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Ritola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 546-405-9-51
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900-luvun alku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Ritola on entinen Tervaojan sivutila. Tilasijaitsee peltojen laidalla Vaalantien varrella. Neliömäistä pihaa ympäröivät 1910-luvulla pystytetyt perinteistä maaseuturakentamista edustavat päärakennus, aittatalli, lohkokivinavetta ja sauna sekä 1930-luvulta oleva varasto, jonka päädyssä on kellari. Ritolan perinteinen miljöö on säilynyt ja talousrakennuksissa on runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia kuten ikkunoita ja ovia.

suojelutilanne:
Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Sirius ja Saarela**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-11-1
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
Vaalantien varrella sijaitsevat Sirius ja Saarela ovat samassa pihapiirissä sijaitsevat hyvin säilyneet maatilan päärakennukset 1800-luvulta. Kolmannelta sivulta pihaa rajaa kalkittu navetta. Pihapiirin jatkeeksi on myöhemmin rakennettu perinteiseen pihapiiriin huonosti istuva uusi päärakennus.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Tapanila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-17-3
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-1900-lukujen vaihde
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tapanilan pihapiiri sijaitsee mäenrinteellä metsän ja pellon rajalla. Neliömäistä kulmistaan avonaista pihaa rajaavat vanha päärakennus ja puohi sekä 1950-luvun jälkeen rakennettu navetta ja uudempi asuinrakennus. Perinteistä rakentamista edustavien rakennusten ulkoiset ominaispiirteet ovat säilyneet. Pihapiirin läheisyydessä sijaitsevat myös kaksi aittaa ja riihi.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Tervaoja**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-4-74
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1872, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Autotalli; Eteläinen talousrakennus; Itäinen talousrakennus; Maakellari; Paja; Päärakennus; Traktoritalli;

kuvaus:

Erittäin hyvin säilynyt Tervaojan tila edustaa Pohjois-Suomessa harvinaista tiilistä talonpoikaisrakentamista. Klassistinen kokonaisuus ryhmittyy neliömäisen pihan ympärille. Pihapiiriin kuuluvat tiiliset päärakennus vuodelta 1872, talousrakennus vuodelta 1876 ja kolmiosainen aitta vuodelta 1869 sekä kivinavetta 1800-luvun lopulta. 1800-luvulta olevat paja ja jääkellari ovat lähellä pihapiiriä. Pajan vieressä sijaitsevat myös 1940-50-luvuilta olevat auto- ja traktoritallit. Rakennuksissa on runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

- Pasi Kovalainen ja Anna Louekari: Pohjois-Pohjanmaan talonpoikaisarkkitehtuuria. Kustannus Pohjoinen, Oulu 1994.

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Oulun Yliopisto, Arkkitehtuurin historia II, dokumentointi- ja inventointikurssi. Tervaoja, 2014.

kohteen nimi: **Toivanen**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-30-0
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun loppu
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Toivasentien päätteenä sijaitseva Toivasentila on peltoaukeiden ympäröimä. Tilan rakennukset muodostavat perinteisen pihapiirin. Päärakennuksen runko on 1800-luvulta, mutta rakennukseen on tehty runsaasti ulkoasua muuttaneita korjauksia. Pihapiiriin kuuluu hirsinen navetta, talli-puohi, aitta/puohi, jyväaitta-puuvarasto ja riihi, joka on 1800-luvulta. Talousrakennusten alkuperäiset piirteet ovat hyvin säilyneet.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

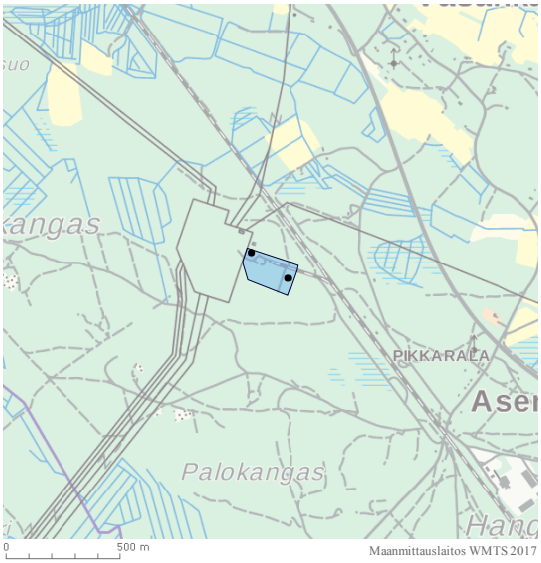

alueen nimi: **Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset - Pikkaralan muuntoasema (RKY 2009)**

pääas. kunta: Oulu

pääas. kylä/k.osa: Pikkarala

tyyppi: laitosympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Pikkaralan sähköasema

Pikkaralan sähköaseman asuinpihapiiri

kuvaus:

Oulujoki Osakeyhtiön valtakunnallista sähköntuotantoa varten Oulujoen ja Emäjoen vesireitille rakentamat voimalaitos- ja asuntoalueet ovat laajuudeltaan, arkkitehtuuriltaan ja rakennustekniikaltaan yksi maan merkittävimmistä jälleenrakennuskauden rakennushankkeista. Voimalaitosalueista Montta, Pyhäkoski, Pälli, Utanen, Nuojua ja Jylhämä kuuluvat myös kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön hyväksymään suomalaisen modernin arkkitehtuurin merkkiteosten valikoimaan. Samaan vesistöön liittyvät myös Kajaani Oy:n puunjalostusteollisuuden tarpeisiin rakentamat voimalaitosympäristöt.

Oulujoessa on Oulun kaupungin rakentaman Merikosken voimalaitoksen lisäksi kuusi voimalaitosta, Emäjoessa on neljä voimalaitosta samoin kuin Kajaanin ja Kuhmon välillä. Rakennettu jokiosuus on kaikkiaan noin 250 kilometriä, pudotuskorkeutta on yhteensä noin 200 metriä ja padotuskorkeudeltaan suurin on Pyhäkosken voimalaitos, 32 metriä. Lisäksi Oulussa Pikkaralassa on Imatran Voima osakeyhtiön rakentama sähköasema ja muuntamo pohjoisen jokien vesivoimatuotannon voimasiirtoa varten.

Voimalaitosympäristöt käsittävät mm. voimalaitosrakennukset, padot, voimansiirtolaitteet ja konttorit. Voimalaitoksiin liittyvät modernit ja luonnonläheiset asuinalueet, joista laajimpia ovat Pyhäkosken voimalaitoksen asuntoalue Leppiniemi ja Jylhämän voimalaitoksen asuinalue. Voimalaitoksia asuinalueineen arvostetaan kokonaisvaltaisesta suunnitteluotteesta, joka näkyy rakennusten suhteessa maisemaan ja luontoon sekä rakennusten yksityiskohdissa ja sisätiloissa. Valtaosa yhtenäisiksi kokonaisuuksiksi suunniteltuista alueista Oulujoen ja Emäjoen varrella perustuu arkkitehti Aarne Ervin toimiston suunnitelmiin. Kajaani Oy:n rakennuttamat voimala-alueet ovat valtaosin arkkitehti Eino Pitkäsen 1940-1950-luvuilla suunnittelemia.

OULUJOKI:
Oulussa sijaitsevat Pikkaralan muuntoasema (Ervi), Merikosken voimala (Bertel Strömmer 1948) ja Toivoniemen asuinalue (1943-1944 Alvar Aallon yleissuunnitelman mukaan).
Muhoksella sijaitsevat Montta (Ervi), Suomen suurimpaan koskeen rakennettu Pyhäkoski (Ervi) ja sen lähistöllä Leppiniemen asuntoalue (Ervi) sekä Pällin pieni asuntoalue, joka koostuu kahdesta kytkettyjen puutalojen ryhmästä (Ervi).
Utajärvellä on Pälli ja Utanen (Ervi).
Vaalassa ovat Nuojua, jonka asuntoalue on Nokkala (Ervi) sekä Jylhämä (Ervi), jossa voimalaitoksen lisäksi on mm. puurakenteisia tyyppitaloja toimihenkilöille sekä julkisia rakennuksia kuten kauppa, paloasema ja seuratalo. Jylhämässä Uutelan alueen ulkomuseo on perustettu voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä, sen runkona on Uutelan tilakokonaisuus. Museon pihapiirissä on yhtiön vierasmaja ja kerhotalo (Ervi).

EMÄJOKI:
Paltamossa on Leppikoski (suunnittelija ei ole tiedossa).
Ristijärvellä on Seitenoikea (Ervi).
Suomussalmella sijaitsevat Ämmä (Ervi) ja Aittokoski (Ervi).

SOTKAMON REITTI:
Kajaanissa sijaitsevat Ämmäkoski (Tarjanne 1917, laajennus ja julkisivut Pitkänen) sekä Koivukoski (1943 Pitkänen).
Sotkamossa on Kallioinen (Pitkänen).
Kuhmossa sijaitsee Katerma (Pitkänen).

historia:

Oulujoki on ollut Peräpohjolan tärkeimpiä kulkuväyliä, tervankuljetus ja uitto hyödynsivät jokea vuosisatoja. Valtio tutki vesistöistä saatavan voiman käyttöä sähkön tuotantoon jo 1900-luvun alussa. Koko Oulujoen vesistö - Oulujärvi ja latvavedet mukaan lukien - tarjosi mahdollisuuden vesivoiman tuotantoon ja säännöstelyyn suurten padotuskorkeuksien sijaan. 1939 julkistettiin suunnitelma "Oulujoen vesivoima" koko Oulujoen vesistön säännöstelystä ja jokien valjastamisesta.

Toisen maailmansodan jälkeen sotakorvaukset ja Enson jääminen itärajan taakse vauhdittivat Oulujoen rakentamista. Jälleenrakennuskaudella tuli toteuttaa maan sähköenergiajärjestelmä. Oulujoen koskien rakentamista varten perustettiin Oulujoki Osakeyhtiö Suomen teollisuuden ja valtion sopimuksella 1940, Merikosken voimalan rakensi Oulun kaupunki 1948. Pyhäkosken voimalaitoksen rakentamista ryhdyttiin

valmistelemaan 1941.

Oulujoki Oy palkkasi Oulujokivarren voimalaitosalueiden pääsuunnittelijaksi Arkkitehtitoimisto Aarne Ervin, joka työskenteli niiden suunnittelijana yli 20 vuotta. Oulu- ja Emäjoen vesivoimalaitokset rakennettiin 1941-1961.

Sodan jälkeiset poikkeusolot rohkaisivat etsimään ja kehittämään uusia rakennusmateriaalien, -tekniikoiden ja rakentamisen ratkaisuja. Oulujoki Osakeyhtiön tutkimustyö palveli maan rakentamistekniikan - erityisesti betonitekniikan - kehittämistä. Pyhäkosken massiivisista padoista muodostuikin betonirakentamisen ja valutekniikan taidonnäyte. Pyhäkoskella oli oma betonilaboratorio jo 1938 ja se jatkoi 1952 lähtien itsenäisenä tutkimuslaitoksena. Ervi käytti myös esivalmistettuja rakennusosia, esimerkiksi Pällin koneaseman seinäverhouksessa käytettiin betonisia, lämmöneristettyjä julkisivuelementtejä 1952. Emäjoen varren voimalaitokset toteutettiin tehokkaan työsuunnitelman mukaan sarjatyönä ja koneasemissa Ervi käytti pääasiassa peltisiä julkisivuverhouksia.

Aarne Ervin suunnittelemat voimalaitosalueet Oulujoen varrella 1941-1960:
Pikkarala, Oulu / valvomo, muuntamo, reaktorilaitos ja asunto 1955-1959
Montta, Muhos / voimalaitos ja asuntoalue 1951-1957
Pyhäkoski, Muhos / voimalaitos ja asuntoalue 1941-1960
Pälli, Muhoksen ja Utajärven kuntien rajalla / voimalaitos ja asuntoalue 1949-1954
Utanen, Utajärvi / voimalaitos ja asuntoalue 1953-1957
Nuojua, Vaala / voimalaitos ja asuntoalue 1946-1955
Jylhämä, Vaala / voimalaitos ja asuntoalue 1946-1959

Aarne Ervin suunnittelemat voimalaitosalueet Emäjoen varrella 1958-1961:
Ämmä, Suomussalmi / voimalaitos ja asuntoalue 1957-1959
Seitenoikea, Ristijärvi / voimalaitos ja asuntoalue 1958-1961
Aittokoski, Suomussalmi / voimalaitos 1958 - asuntoalue, purettu 1980- luvulla

Voimatuotannossa henkilökunnan tarve vähentyi ja tuotantotiloja jäi tyhjilleen. Oulujoki Osakeyhtiön seuraaja Fortum myi kaikki asuntoalueet yksityisille.

Oulujoen vesistöön rakensi voimaloita Oulujoki Osakeyhtiön lisäksi 1940-1950-luvuilla myös muutama yksityinen yritys. Kajaanin Puutavara Osakeyhtiön, 1945 alkaen Kajaani Oy:n paikalliseen sähköntuotantoon ja -jakeluun rakentamia voimalaitoksia asuinalueineen suunnitteli arkkitehti Eino Pitkäsen toimisto. Kajaani Oy:n rakentamat voimalat ovat Leppikoski Paltamossa (jo valmistuessaan 1963 myyty Oulujoki Oy:lle), Ämmäkoski Kajaanissa (Onni Tarjanne oli suunnitellut ensimmäisen osan 1917, Pitkänen suunnitteli laajennuksen ja julkisivut 1940-luvulla), Koivukoski Kajaanissa (1943), Kallioinen Sotkamossa (1957, neljä asuinrakennusta), Katerma Kuhmossa (1950 voimala, patorakenteet, huoltotiloja, kolme asuinrakennusta).

lähteet:

Arne Ervi, Oulujoki Oy:n voimalaitosten arkkitehdintehtävät. Arkkitehti 9-10/1949.

Nils Erik Wickberg, Suomen rakennustaidetta. Helsinki 1959.

Suomen vesivoima. Suomen vesivoimayhdistys.

Vilhelm Helander ja Simo Rista, Suomalainen rakennustaide. 1987.

Paavo Vasala (toim.), Vesivoimaa Oulujoesta 50 vuotta. Oulujoki Oy / Kaleva 1991.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Turkka Myllykylä, Suomen vesivoimalaitokset. Muistomerkki. Rakennetun historian ulottuvuuksia. Museovirasto 1999.

Oulu, Merikoski. Monuments and Sites, ICOMOS Finland 1999.

Liisa Heikkinen, Mika Pouke, Kotiseutumme kasvot. Suomussalmen kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 197. Kainuun ympäristökeskus 2000.

Leena Makkonen, Aarne Ervi Oulujoki Osakeyhtiön asuinalueiden arkkitehtina. Pohjois-Suomen puolesta. Toim. Teuvo Mällinen. Pohjoinen 2000.

20th Century architecture Finland. Suomen rakennustaiteen museo 2000.

Päivi Tervonen (toim.), Eino Pitkänen – arkkitehtinä Kajaanissa. Kainuun Museo 2001.

Do.co.mo.mo. Modernismin merkkiteoksia Suomen arkkitehtuurissa. Alvar Aalto Akatemia, docomomo Suomi-Finland ry, Suomen rakennustaiteen museo. Helsinki 2002.

Pirjo Siipola, Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus 2002.

Kari Tervo, Kuhmo - Rajalla. Kuhmon kulttuuriympäristöohjelma 2006.

Ympäristöministeriön verkkosivut ”Ervi Oulujoella” www. ymparisto.fi/ervi (12.4.2007).

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1292]

kohteen nimi: **Pikkaralan sähköasema**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-51-143
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1955 ja 1959
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikkaralan muuntoaseman valvomo (1955) ja reaktorilaitos (1959) ovat arkkitehti Aarne Ervin korkeatasoista arkkitehtuuria. Taitavasti detaljoidut rakennukset edustavat hyvin 1950-luvun teollisuusrakentamista, ja niihin on tehty vain vähäisiä muutoksia. Pääosin punatiilistä muuratuissa rakennuksissa on myös paikalla valettuja betonirakenteita. Valvomo ja reaktorilaitos muodostavat kokonaisuuden viereisen asuinpihapiirin kanssa. Rakennukset ovat osa Pikkaralan muuntoaseman valtakunnallisesti merkittävää aluetta.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,H,T,S

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1292]

kohteen nimi: **Pikkaralan sähköaseman asuinpihapiiri**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-51-41
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1955-56
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikkaralan sähköaseman asuinpihapiiriin kuuluvat arkkitehti Aarne Ervin sunnittelemat yksikerroksinen paritalo ja talousrakennus. Ne ovat valmistuneet vuosina 1955-56. Rakennukset ovat korkeatasoista Aarne Ervin arkkitehtuuria ja edustavat hyvin 1950-luvun rakentamista. Vaakalaudoitettu asuinrakennus ja tiilistä muurattu talousrakennus muodostavat kokonaisuuden viereisten valvomon ja reaktorilaitoksen kanssa. Rakennukset ovat osa Pikkaralan muuntoaseman valtakunnallisesti merkittävää aluetta.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,H,T

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1292]

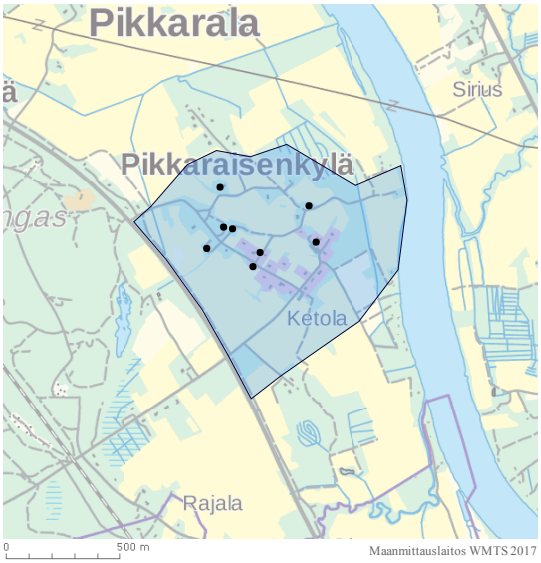

alueen nimi: **Pikkaraisenkylä**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: kyläympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Alatalo
Jöränä
Kestilä
Myllykankaan sähkömylly
Peltola
Pikkarainen
Tikkala
Ylitalo

kuvaus:
Pikkaraisenkylä sijaitsee Oulujokilaaksossa joen eteläpuolella kohoavalla kumpareella. Viljelysmaiseman ympäröimä kylä erottuu maamerkinomaisena kokonaisuutena Oulujoen eteläpuolella kulkevalle valtatielle 22. Kylän laidoilla sijaitsevilla rakennuksilla on merkitystä maamerkkirakennuksina. Kylää ympäröivän viljelysmaiseman avoimuus ja ohikulkutieltä kylää kohti avautuvat näkymät ovat alueelle leimaa-antavia piirteitä.

Pikkaraisenkylä on elävä, kerroksellinen ja monimuotoinen kokonaisuus, johon kuuluu eri aikoina rakennettuja, ominaispiirteiltään erilaisia mutta mittakaavaltaan yhtenäisen kokonaisuuden muodostavia rakennuksia. Asuinpaikat sijaitsevat suhteellisen tiiviinä nauhoina kumpareen harjalla kulkevien teiden varsilla. Kylässä on paitsi vanhaa, perinteistä rakennuskantaa, myös paljon uusia omakotitaloja. Kylän vanhoja hyvin säilyneitä maatiloja ovat Alatalo, Ylitalo, Tikkala, Pikkarainen, Jöränä ja Peltola. Lisäksi kylän keskellä sijaitsee jälleenrakennuskauden alussa rakennettu Myllykankaan sähkömylly.

Pikkaraisenkylä kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaksi ehdotettuun maisema-alueeseen Oulujokilaakson kulttuurimaisema.

suojelutilanne:
Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Kyläkuvallisesti arvokasalue

arviointi:
MRKY2015: R,M,S

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014.

Oulujokivarren rakennusperintö. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Alatalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-12-29
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1881, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Alatalo vuonna 1578 perustettu tila on Pikkaraisenkylän tiloista vanhin. Maisemallisesti kylän keskuspeltojen keskellä Harakkamäentien varrella sijaitseva rakennusryhmä on erinomaisesti säilynyt. Neliöpihaa rajaavat tilan päärakennus vuodelta 1881, hirsiset karjarakennus sekä talli-puohi 1880-luvulta ja toinen hirsinavetta 1800-luvulta. Pihapiirissä on myös kellari, joka on rakennettu 1891-1916 välisenä aikana ja kolme vanhaa aittaa, joista kaksi (jauhoaitta ja aitta) ovat 1800-luvulta ja yksi on 1920-luvulta, riihi 1930-luvulta sekä sauna. Alatalon pihapiiri muodostaa yhtenäisen, tyyliltään klassistisen kokonaisuuden Ylitalon pihapiirin kanssa.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Jöränä**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-15-41
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1860, päärakennus
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Jöränän talo sijaitsee on Pikkaraisenkylän pohjoisreunalla peltoaukeiden ympäröimänä. Tila on kylän vanhoja maatiloja ja sen päärakennus on peräisin vuodelta 1860. Päärakennuksen ulkoasua on muutettu huomattavasti 1960-luvulla. Tilalla on runsaasti 1800-luvulta ja 1900-luvun alusta peräisin olevia ulkorakennuksia, jotka ovat verrattain hyvin säilyneet. Hirsinavetta ja tallipuohi rajaavat neliömäistä pihaa yhdessä päärakennuksen kanssa. Pihapiiriin läheisyydessä sijaitsevat myös kolme aittaa, sauna, liiteri ja riihi.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kestilä**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-15-54
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1949
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
Pikkaraisen kylän keskuspeltojen ympäröimään metsäsaarekkeeseen sijoittuva Kestilä edustaa aikansa maatilarakentamista. Vuonna 1949 rakennettu päärakennus on vastikään perusparannettu, minkä yhteydessä muun muassa ikkunat, kuisti ja vuorilaudoitus on uusittu. Pihapiiriin on rakennuttu uusi piharakennus. Navetta on alkuperäisessä kunnossa.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: M

lähteet:
Oulujokivarren rakennusperintö. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, 2005.

kohteen nimi: **Myllykankaan sähkömylly**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-12-5
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: käsi- ja pienteollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1945
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuodelta 1945 peräisin oleva Myllykankaan sähkömylly sijaitsee Pikkaraisenkylän keskuspeltojen laidalla. Erinomaisesti säilyneen jälleenrakennuskauden myllyn eteläpäädyssä on klassisia piirteitä. Myös myllyn laitteisto on lähes täysin säilynyt.

historia:

Mylly on kunnostettu ennallistaen 2010-luvulla.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, 2005.

kohteen nimi: **Peltola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-13-95
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1912, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Peltolan tilan vuodelta 1912 oleva päärakennus rajaa Harakkamäentietä. Pikkaraisenkylän eteläreunalla oleva pieni perinteinen rakennusryhmä näkyy tunnusomaisena Kainuuntielle peltomaiseman yli. Pihapiirissä sijaitsevat myös liiteri ja sauna, jotka ovat mahdolisesti 1900-luvun alusta. Tilan asuinrakennukset ominaispiirteet ovat hyvin säilyneet.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pikkarainen**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-14-82
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1700-1800-lukujen taite, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikkaraisen tila on maisemallisesti peltojen reunalla ja näkyy Oulujoelle. Päärakennuksen vanhin osa lienee 1700-luvun lopulta tai 1800-luvun alusta, ja sen pihan puolella on klassistiset kuistit. Rakennusta on laajennettu vuonna 1958 rapatulla matalalla osalla talon takapuolelle. Pikkaraisen kolmelta sivulta rajattua pihapiiriä reunustavat 1800-luvulta oleva puohi sekä vuonna 1962 valmistunut suuri navetta, joka on rakennettu rakennusmestari Leo Maunun tekeminen Oulun läänin talousseuran rakennustoimiston piirrustusten mukaan. Navetta on Pikkaraisenkylän peltomaisemassa hallitseva.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Tikkala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-14-94
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1911, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tikkalan tila on maamerkki lähestyttäessä Pikkaraisenkylää luoteesta Kainuuntietä pitkin. Mäen päällä peltoaukeiden laidalla sijaitseva Tikkala on vuosisadan alun rakemistapaa edustava maatalon pihapiiri. Tilan hirsinen päärakennus on vuodelta 1911 ja hirsinen karjarakennus sekä aittarivi vuodelta 1912. Savusauna on 1910-luvulta ja riihi 1900-luvun alkupuolelta.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ylitalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-12-33
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1862, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ylitalo, jonka toisesta päästään tiilinen ja toisesa hirsinen päärakennus on valmistunut vuonna 1862. Neliömäistä pihaa rajaavat päärakennuksen lisäksi vuonna 1890 rakennetun luonnonkivinavetan rauniot, 1800-luvulta olevat talli-puohi ja piharakennus. Pihapiiriin kuuluvat lisäksi 1800-luvulta oleva maakellari ja aitta. Ylitalo muodostaa kokonaisuuden yhdessä Alatalon kanssa. Rakennusryhmä sijaitsee maisemallisesti kylän keskuspeltojen reunalla Harakkamäentien varrella.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

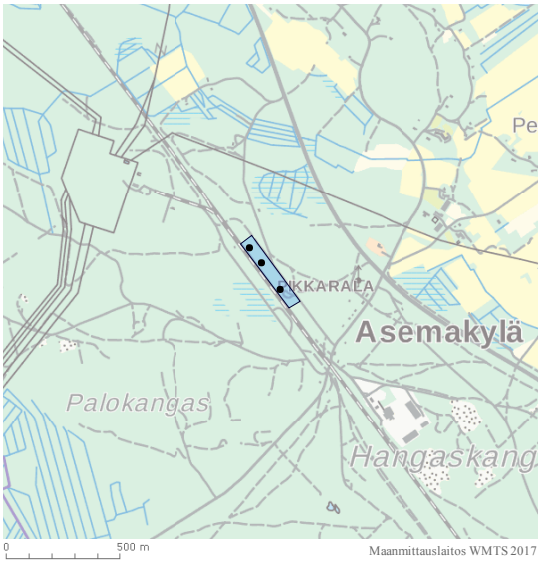

alueen nimi: **Pikkaralan seisake**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: liikenneympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Pikkaralan seisakkeen asemarakennus
Pikkaralan seisakkeen asuinrakennus
Pikkaralan seisakkeen ratapäällikön asunto

kuvaus:

Pikkaralan seisake otettiin käyttöön vuonna 1931 nimellä Hangaksen seisake. Alueella on 1920-30-lukujen vaihteessa rakennetut asemarakennus, asuinrakennus ja ratapäällikön asunto. Rakennusten ominaispiirteet ovat säilyneet ja ne muodostavat muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, joka edustaa hyvin aikansa ja kokoluokkansa asemarakentamista. Aluetta ei ole täydennysrakennettu, joten se on säilynyt rakeisuudeltaan lähes alkuperäisenä.

historia:

Hangaksen seisake avattiin liikenteelle joulukuussa 1931, ja se lakkautettiin toukokuussa 1971. Liikennepaikalla pysähtyivät tarvittaessa Kontiomäen ja Oulun välillä liikennöineet paikallisjunat. Liikennepaikka tunnetaan myös nimellä Pikkaralan seisake.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Pikkaralan seisakkeen asemarakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-1-65
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920-30-lukujen vaihde
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1920-30-lukujen vaihteessa rakennettu kaksikerroksisessa Pikkaralan seisakkeen asemarakennuksessa on klassisia piirteitä. Rakennuksessa on runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia ja se edustaa hyvin aikansa ja kokoluokkansa asemarakentamista.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Pikkaralan seisakkeen asuinrakennus**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: 564-405-1-66

kylä/k.osa: Pikkarala

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1920-30-lukujen vaihde

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikkaralan seisakkeen asuinrakennus on rakennettu 1920-30-lukujen vaihteessa. Alun perin kahden asunnon rakennuksessa on klassisia yksityiskohtia. Rakennuksen ominaispiirteet ovat säilyneet ja se edustaa asemien yhteyteen toteutettua henkilökunnan asuinrakentamista.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Pikkaralan seisakkeen ratapäällikön asunto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-1-67
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920-30-lukujen vaihde
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Pikkaralan seisakkeen ratapäällikön asunto on rakennettu 1920-30-lukujen vaihteessa. Yksikerroksisessa rakennuksessa on klassisia yksityiskohtia. Rakennuksen ominaispiirteet ovat säilyneet ja se edustaa asemien yhteyteen toteutettua henkilökunnan asuinrakentamista.

suojelutilanne:
Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:
MRKY2015: R

lähteet:
Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

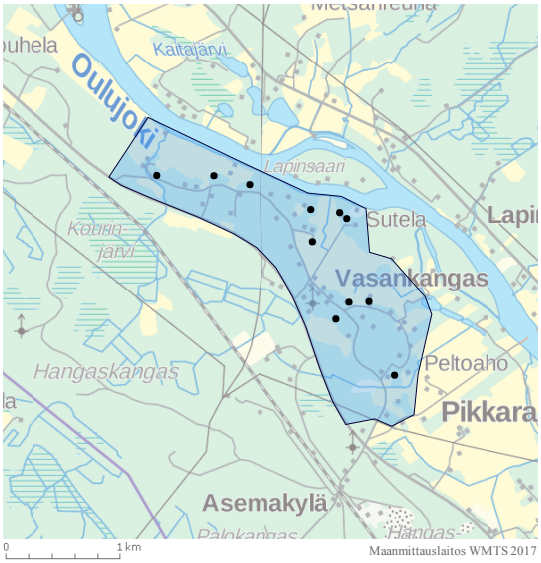

alueen nimi: **Vasankangas ja Oulu-Kajaani -maantie**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: kyläympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Alapukki
Alasutela ja Sutela
Alavasala ja Ylivasala
Hiltunen
Koivurinne
Mäkitupa
Pikkaralan koulu
Puuperä
Suvela-Ylikartano
Suvirinne
Vasankangas

kuvaus:
Vasankangas sijoittuu kumpuilevaan maastoon kapeahkolle Kainuuntien ja Oulujoen väliselle vyöhykkeelle. Alueen halki kulkee Oulun ja Kajaanin yhdistänyt vanha maantie, joka valmistui 1600-luvun alkupuolella. Nykyiset Pukintie ja Vasankankaantie noudattelevat vanhaa tielinjausta, joka on yksi vanhan Keisarintien parhaiten säilyneitä osuuksia Oulussa.

Vasankankaan nauhamainen kylärakenne ja asutuksen sijoittuminen mäen harjanteelle lähelle jokirantaa edustavat Oulujokivarren perinteistä rakentamistapaa. Alueen pääraitilta poikkeaa lyhyitä teitä talojen ja talouskeskusten pihapiireihin ja pidempi Vasantie kiertyy korkean kumpareen ympärille. Tiestö rajautuu paikoin kapeaksi, tiheän puuston reunustamaksi solaksi, välillä maisema avautuu peltoaukeille ja joelle asti.

Pihapiirit sijoittuvat enimmäkseen pääraitin sekä Vasantien varrelle. Maakunnallisesti merkittäviä perinteistä rakentamistapaa edustavia vanhoja talouskeskuksia ovat erinomaisesti säilynyt Alavasalan ja Ylivasalan kokonaisuus, Alapukki, Hiltunen, Alasutela ja Sutela sekä Vasankangas. Puuperä on hyvin säilynyt vaatimatonta ja pienimittakaavaista rakentamista edustava pihapiiri. Maakunnallista merkittävyyttä on myös 1930-luvun huvilakulttuuria edustavalla Suvirinteellä sekä kerroksisella Pikkaralan koululla. Modernia rakennustapaa alueella edustaa arkkitehti Risto Harjun suunnittelema moduulimitoitukseen ja pilari-palkkirakenteeseen perustuva Suvela-Ylikartanon paritalo.

Vasankankaan alueelle sijoittuu useita paikallisesti merkittäviä pihapiirejä. Mäkitupa edustaa harvinaista asuin- ja karjarakennuksen yhdistävää jälleenrakennuskauden rakennustyyppiä. Paikallisesti merkittävä on myös Suvirinteen kanssa parin muodostava Koivurinteen huvila. Pukintien vartta rikastuttaa myös Ylipukin komea aitta.

historia:
Oulun ja Kajaanin välinen maantie kuuluu suurvaltakauden tierakenteisiin. Pohjanlahden kiertävän rantatien jälkeen se oli Pohjois-Pohjanmaan toiseksi tärkein tie. Näiden kahden tien yhtymäkohta oli Oulussa.

Oulun ja Kajaanin välisen maantieyhteyden raivaus aloitettiin Kajaanin linnan rakentamistöiden yhteydessä, koska strategisesti merkittävän linnan huolto ja
yhteydet muuhun valtakuntaan täytyi turvata. Tien rakentamisen pani alulle Oulun linnan käskynhaltija Iisak Behm ja sitä jatkoi hänen seuraajansa Eerik Hare. Tie valmistui 1610-luvulla. Vasta valmistunutta tietä liikkui Kustaa II Adolf seurueineen talvella 1622 matkalla Liivinmaan sodasta Viipurin kautta valtiopäiville Tukholmaan. Historiansa ensimmäiset vuosikymmenet tie soveltui vain ratsukäyttöön ja lienee saatu ajokelpoiseksi 1700-luvun puolivälissä. Keisarintie oli 1600-luvulta 1800-luvun lopulle tärkeä postitie Tukholman ja Viron välillä ja ainoa maantie Oulusta Kajaaniin.

Venäjän tsaari Aleksanteri I, jonka mukaan tietä ryhdyttiin nimittämään, ei käyttänyt tietä Kainuun matkallaan 1819.

Ylipukin ja Alapukin talojen kohdalla Pukintien vastakkaisella puolella sijaitsee vanha tervahauta muistumana seudun varhaisesta elinkeinohistoriasta.

suojelutilanne:
Oulujokivarren osayleiskaava

(21.5.2007)
Kyläkuvallisesti arvokas alue

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Oulu-Kajaani -maantie, Oulussa ja Muhoksella 1785. Tieinventointi. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut ja Muhoksen kunta, Tekniset- ja ympäristöpalvelut. 2004.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Alapukki**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-51-125
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920-luku päärakennukset, maakellari 1870
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Alapukin tila sijaitsee Oulujoen ja Pukintien välissä peltoaukeiden laidalla. Alapukin kaksi 1920-luvulta olevaa asuinrakennusta hallitsevat pihapiiriä. Harjakattoisissa rakennuksissa on näyttävät kuistit, joissa on runsaasti ikkunoita. Asuinrakennusten ominaispiirteet ovat säilyneet ja niissä on paljon alkuperäisiä yksityiskohtia, kuten ulko-ovet ja ikkunat. Asuinrakennusten ympärillä on rinteessä useita talousrakennuksia. Kaksikerroksinen jyväaitta on 1800-luvulta ja maakellari on rakennettu 1870. Pitkä laudoitettu puohi on 1900-luvulta. Pihapiirissä on myös navetta, sauna, paja ja riihi/puimala. Oulujoen rannassa oleva pieni rakennus on muurattu tiilestä. Pukintien toisella puolella tilan kohdalla on vanha tervahauta.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

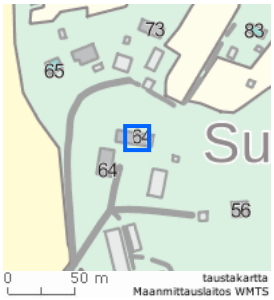

kohteen nimi: **Alasutela ja Sutela**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-3-(55 ja 76)
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1850 ja 1870, päärakennukset
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Sutelan kantatila ja siitä lohkaistu Alasutela sijaitsevat vierekkäin Oulujoen tuntumassa. Sutelan pitkä päärakennus on vuodelta 1870. Sutelan 1900-luvun jälkipuoliskolla rakennettu navetta on maisemallisesti merkittävällä paikalla rinteessä pellon ja metsän reunassa. Alasutelan asuinrakennus on 1850-luvulta. "Talonpoikaisklassismia" edustavassa pihapiirissä on lisäki kolmiosainen puohi, talli-aitta ja aitta 1800-luvulta.

historia:
Sutelan pirtissä toimi Pikkaralan ensimmäinen kansakoulu vuosina 1892-1913.

suojelutilanne:
Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Alavasala ja Ylivasala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-5-(32 ja 68)
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1700-luku, vanhimmat osat
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Alavasala ja Ylivasala sijaitsevat Vasantien varrella Oulujokeen laskevien peltoaukeiden laidalla. Vasalat ovat maisemallisesti merkittäviä sekä Oulujoelta että Vasantien varrelta ja läheisten talojen pihoilta. Vasalan kahteen pihapiiriin ryhmittyneet rakennukset muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, jonka perinteinen maatilamiljöö on erinomaisesti säilynyt. Kaikissa rakennuksissa on runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia, ja suurin osa rakennuksista on ulkoisesti lähes alkuperäisessä asussaan.

Alavasalan vanha asuinrakennus on tehty useammassa otteessa: vanhin osa on 1700-luvulta ja rakennusta on laajennettu vuonna 1853. Alavasalan päärakennus on vuodelta 1886 ja puohi eli talli- ja aittarakennus on rakennettu vuosina 1852-1874. Pihapiirin läheisyydessä on myös todennäköisesti vuodelta 1886 oleva aitta, entinen 1700-luvulta oleva aitta, joka on nykyisin savusaunana sekä lato 1900-luvun alusta.

Ylivasalan päärakennus on vuodelta 1890. Pihapiiriä rajaa myös 1700-luvulta oleva pikkupuoli sekä 1900-luvulla rakennettu hirsinavetta. Pihapiirissä on lisäksi poskistaan lovettu otsa-aitta vuodelta 1815 ja 1900-luvun puolivälin tietämillä rakennettu uudempi navetta.

suojelutilanne:
Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:
MRKY2015: R,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Hiltunen**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-2-42
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1850, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hiltusen peltojen ympäröimään yhtenäiseen pihapiiriin kuuluu useita hirsisiä talousrakennuksia ja vuonna 1850 pystytetty päärakennus. Päärakennusta on jatkettu vuonna 2000 molemmista päistään. Rakennuksessa on säilytetty kalkittu entinen savupirtti. Kolmeltasivulta rajattua pihaa reunustavat asuinrakennuksen lisäksi hirsiset vuonna 1945 rakennettu pikkupuoli ja 1920-luvulla rakennettu pitkä navetta. Navetan vieressä on hirsinen talli-kärryliiteri, jota vasta päätä sijaitsee koristeellinen luhtiaitta. Luhtiaitan jälkeen Hiltulantietä reunustaa pikkuaitta ja aitta. Kauimmaisena pihapiiristä sijaitsevat liiteri ja 1800-luvulta oleva savusauna. Piharakennukset ovat lähes alkuperäisessä asussaan. Hiltusen perinteisen maatilan miljöö on hyvin säilynyt.

historia:

Hiltunen on Oulun läänin pitkäaikaisen maaherran Kalle Määtän nuoruudenkoti. Päärakennusta on jatkettu molemmista päistä vuonna 2000 arkkitehti Helena Hirviniemen suunnitelmien mukaan.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

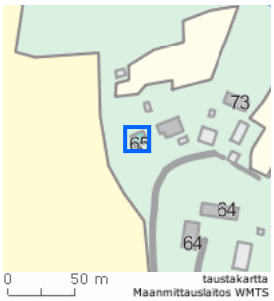

kohteen nimi: **Koivurinne**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-3-84
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1930-luku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
Koivurinne on 1930-luvulla paikalle siirretty hirsihuvila. Huolellisesti detaljoidun rakennuksen runko on mahdollisesti 1900-luvun alusta. Koivurinne näkyy laajalle peltoalueelle Sutelankankaan ympäristössä. Huvilan historialliset kerrostumat ovat luontevia. Se muodostaa parin peltoaukean toisella puolella sijaitsevan Kalle Määtän huvilan kanssa.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Mäkitupa**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-5-67
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1953
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:
Mäkitupa sijaitsee rinteessä Vasantien varrella. Se on vuonna 1953 rakennettu asuin-karjarakennus. Rakennusmestari Leo Maunun suunnittelema jälleenrakennuskauden rakennus edustaa poikkeuksellista rakennustyyppiä. Peltoaukeiden laidalla sijaitsevaa rakennusta on laajennettu 1960-luvulla. Laajennuksen jälkeen rakennukseen ei ole tehty suuria muutoksia. Vasantien varrella tonttia rajaa kivimuuri.

suojelutilanne:
Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:
MRKY2015: R,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Pikkaralan koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-6-1
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1913, laajennukset 1952, 1993
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulu; piharakennus;

kuvaus:

Pikkaralan koulu on edustava esimerkki kerroksellisesta koulukokonaisuudesta, jonka osat on rakennettu kiinni toisiinsa. Koulu on rakennettu kolmessa vaiheessa vuosina 1913, 1952 ja 1993. Kukin laajennus edustaa ajalleen tyypillistä arkkitehtuuria, ja ne on sopeutettu olevaan rakennuskantaan hienovaraisesti. Kokonaisuus on säilyttänyt kyläkoulumaisuutensa. Se asettuu luontevasti rinnemaisemaan.

Keskellä kiinteistöä erottuu vanhin, vuonna 1913 valmistunut osa, jonka on suunnitellut rakennusmestari Ollila. Yksikerroksisessa ja harjakattoisessa rakennuksessa on luonnonkivistä ladottu perustus, ruudutetut ikkunat ja vaakasuuntainen seinäpanelointi. Vuonna 1952 valmistuneen vaiheen rakennus on sijoittunut alarinteeseen poikittain vanhaan osaan nähden. Tämä vaihe on sopeutettu aikaisemmin rakennettuun kouluun ikkuna-aukotukseltaan ja -ruudutukseltaan, julkisivun vaakapaneloinniltaan ja yleiseltä harjakattoiselta hahmoltaan. Kolmas vuoden 1993 vaihe jatkaa rakennusta ylärinteeseen. Se on suunniteltu Oulun kaupungin rakennusviraston Talosuunnitteluosastolla. Uudisosa polveilee luontevasti ylärinteeseen ja sen osien käyttötarkoitukset on luettavissa rakennuksen hahmosta. Aukotus ja massottelu on sopeutettu aikaisempiin vaiheisiin ja kyläkoulun luonteeseen hyvin ollen kuitenkin ajalleen tyypillinen. Kokonaisuuteen kuuluu vanha piharakennus.

historia:

Alunperin Oulujoen kuntaan kuuluneen Pikkaralan kylän koulutoiminta alkoi Sutelan pirtissä vuonna 1892. Oma koulurakennus valmistui vuonna 1913.

Pikkaralan koulu on rakennettu kolmessa vaiheessa. Vuonna 1913 valmistui vanhin rakennusmestari Ollilan suunnittelema osa. Vuonna 1952 valmistuneen vaiheen rakennus on sijoittunut alarinteeseen poikittain vanhaan osaan nähden. Uusin rakennusvaihe on valmistunut vuonna 1993, ja se jatkaa rakennusta ylärinteeseen. Uusin osa on suunniteltu Oulun kaupungin rakennusviraston Talosuunnitteluosastolla. Vuonna 1993 vanhempiin osiin tehtiin myös peruskorjaus.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Tervonen, Antero: Oulujokisten sata vuotta. Entisen Oulun maalaiskunnan/ Oulujoen kunnan historia 1865-1964. Oulujoki- seura ry. Oulun kaupunki ja seurakunnat. Oulu 1999.

kohteen nimi: **Puuperä**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-50-2
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Puuperä on vaatimatonta maaseuturakentamista edustava pientila. Pihapiiri on neliömäinen ja rakennukset sijaitsevat sen reunoilla. Kahden huoneen päärakennus, navetta-talli, riihi, aitta ja sauna ovat kaikki säilyttäneet ominaispiirteensä, ja pientilan miljöö on säilynyt.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Suvela-Ylikartano**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-51-(126 ja 127)
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1969
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Suvela-Ylikartano on arkkitehti Risto Harjun suunnittelema rinnetyypin paritalo ja autotallit Oulujoen rannan tuntumassa. Aikansa suunnitteluperiaatteita edustava rakennus perustuu modulismiin ja pilari-palkkirakenteeseen. Kaksikerroksiset asunnot ovat symmetriset. Rakennuksen tasakatto on muutettu aumakatoksi ja toisenpään parvekkeet on lasitettu. Muutoin rakennukseen ei ole tehty suuria muutoksia. Paritalo on rakennettu vuonna 1969 paikalla sijainneen apteekkari Emil Westerlundin huvilan tilalle. Pihapiirissä on vielä jäljellä huvilan ulkorakennuksista talli, kaksi aittaa ja sauna 1800-1900-lukujen vaihteesta. Myös laajan puutarhan kasveja on runsaasti jäljellä, ja puutarhaa on ennallistettu.

historia:
Paikalla sijaitsi Oulujokivarren ensimmäinen varsinainen huvila, jonka rakennutti apteekkari Emil Westerlund vuonna 1863. Huvila oli merkittävä solmukohta Oulujokivarressa. Huvilan pihalla oli kasvitieteilijä Robert Westerlundin rakentama puutarha. Huvilan piharakennuksia ja puutarha ovat säilyneet.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,T

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Suvirinne**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-2-5
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1930-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Suvirinne on huolellisesti detaljoitu 1930-luvun huvila, jonka sisustus ja kalustus on pääosin alkuperäistä. Rakennus edustaa hyvin aikansa huvilarakentamista ja on osa Oulujokivarren huvila-asutuksen historiaa.

historia:
Maaherra Kalle Määtän entinen huvila.

suojelutilanne:
Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:
MRKY2015: R,H,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Vasankangas**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-405-26-3
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1921, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vasankankaan pihapiiri on maisemallisesti merkittävällä paikalla Vasankankaantien ja Kainuuntien välissä. Pihapiiri edustaa 1920-luvun maatilakokonaisuutta. Paarakennus, jossa on jugend-piirteitä, on rakennettu vuonna 1921. Puohi on 1900-luvun alusta, kun taas vaate- ja jyvä aitat on rakennettu jo 1800-luvulla. Pihapiirin läheisyydessä on vielä elosuoja/riihi/ruumenhuone 1920-luvulta, paja ja sauna.

suojelutilanne:

Oulujokivarren osayleiskaava
(21.5.2007)
Suojelukohde

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

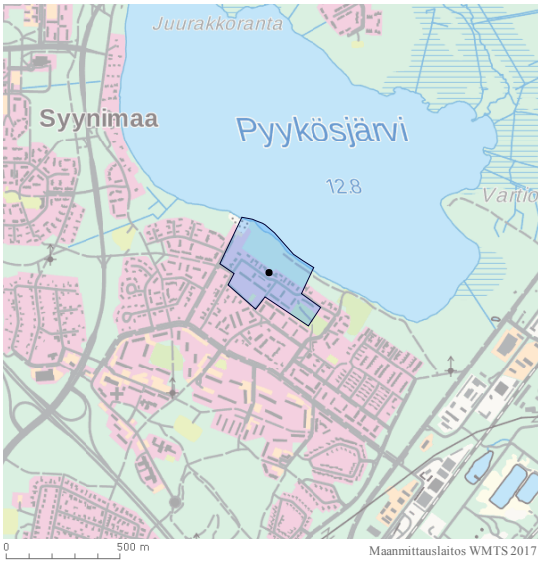

alueen nimi: **Uistintie**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Pyykösjärvi
tyyppi: esikaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Pientalo Harju

kuvaus:
Uistintien alue edustaa laadukasta 1970-luvun alkupuolen asuntorakentamista suurehkoine omakoti-, pari- ja rivitaloineen. Haukitien pohjoisosan ja Uistintien rakennukset ovat säilyneet lähes alkuperäisessä asussaan. Asuinkorttelit yhdessä niitä ympäröivien ja järven rantaan ulottuvien viheralueiden kanssa muodostavat intensiivisen arvokkaan kokonaisuuden.

Yksi- ja kaksikerroksiset asuinrakennukset reunustavat Uistintietä tiiviisti. Kookkaat omakotitalot loivasti polveilevan pitkän kadun pohjoisreunalla ja vastapäiset etelä-reunan rivitalokorttelit yhdessä kadunvarsipuuston kanssa tekevät Uistintien katunäkymästä intensiivisen ja sopusointuisen. Laajahkot puustoiset viheralueet aukeavat rakennusrivistöjen takana rajaten tarkastelualueen selkeäksi omaksi kokonaisuudeksi.

Haukitien keltatiiliset kaksikerroksiset asuintalot ovat rakennusmestari T. Lammassaaren, rakennusinsinööri L. J. Tervon ja suunnitteluinsinööri E. Rantaison suunnittelemat. Uistintien omakotitalot ovat rakennusinsinööri Antti Anttisen, Arkkitehtuuritoimisto Risto Harjun, Rantaison, arkkitehti Veikko Juntusen, rakennusmestari Tapani Pentikäisen, arkkitehti Seppo Kanniaisen sekä rakennusmestari Veli Koskelan suunnittelemat. Alueella sijaitsee myös arkkitehti Risto Harjun perheelleen suunnittelema talo. Omakotitalojen katujulkisivuille ja aitauksille on ominaista valkoinen tiili ja betoni sekä tummat puu. Rivitaloissa on tyypillistä vaalea tiiliverhottu alakerta ja värikäs puuverhottu yläkerta. Rivitalot ovat P. Purontakasen ja R. Meriläisen, Antti Anttisen, arkkitehti Veli Karjalaisen, rakennusmestari M. Hiltusen sekä Arkkitehtuuritoimisto Veijo Kerolan suunnittelemat.

historia:
Pyykösjärven asuinalue esiintyi omana lähiönään Meurmann-Ervin yleiskaavassa vuonna 1952. Uistintien ympäristö rakentui Anna-Maria Kantolan vuonna 1969 laatiman asemakaavan mukaan. Uistintien pohjoispuolen pientalotonttien rakennusoikeus oli 400 m2. Ostajan piti tonttikaupan ehtojen mukaan rakentaa vähintään 300 kem2. Uistintien eteläpuolen rivitalot rakennettiin vuosina 1970 – 1976 ja järvenpuoleiset omakoti- ja paritalot vuosina 1973 – 1978. Haukitien pohjoispään ketjutalot valmistuivat vuosina 1975 – 1978.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M,S,T

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arkkitehti-lehti, 3/1972

http://kartta.ouka.fi/ims
Oulun kaupungin paikkatieto- ja rekisteriaineistot

Oulun kaupungin rakennuslupakuva-arkisto

Pohjois-Suomen Arkkitehdit SAFA 40- vuotisjuhlanäyttely 18.7. - 14.8.2005

Takala, Timo. Arkkitehdit kaupunkisuunnittelijoina Pohjois-Suomessa 1965-2015. Pohjois-Suomen SAFA, 2016.

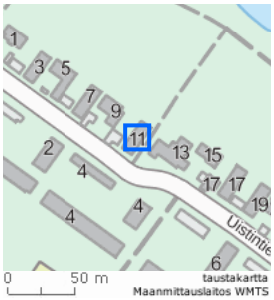

kohteen nimi: **Pientalo Harju**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-63-14-6
kylä/k.osa: Pyykösjärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1973
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maakunnassa harvinainen puhdaslinjainen modulismiin ja pilari-palkkiratkaisuun perustuva omakotitalo osana Uistintien laadukasta 1970-luvun pien- ja rivitalokokonaisuutta. Arkkitehti Risto Harju suunnitteli talon omalle perheelleen.

Vaakalaudoitetun asuinrakennuksen pitkä sivu on kiinni tontin rajassa. Matala autotalli on poikittain tontin eteläsivulla. Tällä sijoittelulla syntyy suojaisa piha, jolta on näköyhteys viereiselle Pyykösjärvelle. Tonttia ympäröi kauttaaltaan valkoinen betonimuuri, jonka rannanpuoli on matala. Aita ja rakennukset sulkevat tontin yhdeksi kokonaisuudeksi. Sisäänkäynnit rakennuksiin tapahtuvat pihalta. Ulkoseinien pihasivut ovat lämpölasielementtejä lattiasta kattoon, siten sisä- ja ulkotilojen optinen ero on vähäinen. Myös asunnon sisällä on avaruuden saavuttamiseksi useita lasisia sisäseiniä. Suurin osa makuuhuoneista on sijoitettu toiseen kerrokseen. Uima-allashuoneesta on myöhemmin tehty ruokailuhuone. Rakennus on ulkoasultaa, sisätiloiltaan ja detaljeiltaan säilynyt lähes alkuperäisenä.

historia:

Oulun kaupunki kaavoitti vuonna 1969 Pyykösjärven kaupunginosaan omalle maalleen pientalotontteja, joiden rakennusoikeus oli 400 m2. Ostajan piti tonttikaupan ehtojen mukaan rakentaa vähintään 300 kem2. Nämä Uistintien varteen sijoittuvat tontit avutuvat Pyykösjärvelle ja lähes pohjoiseen.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,S,T

lähteet:

Pohjois-Suomen Arkkitehdit SAFA 40- vuotisjuhlanäyttely 18.7. - 14.8.2005

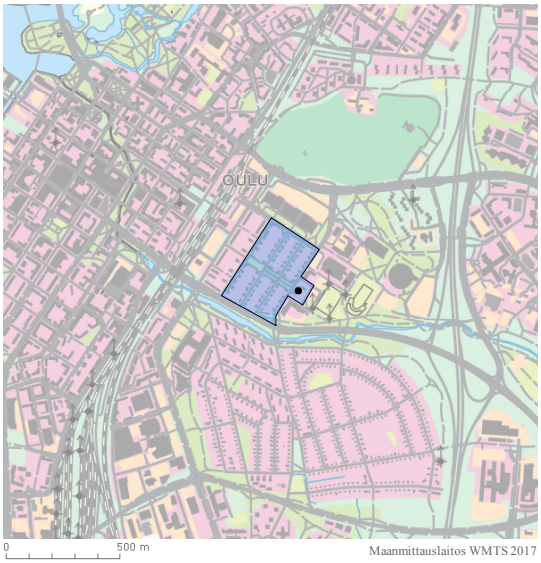

alueen nimi: **Raksilan puutaloalue (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Raksila
tyyppi: esikaupunkiympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Teuvo Pakkalan koulu

kuvaus:
RKY2009
Puu-Raksila on rakentunut 1920-luvulta lähtien ja alueen suunnitteluperiaatteena on ollut yhtenäinen kaupunkikuva. Kuusi suurta ruutukaavakorttelia muodostava Raksila on puutaloalue, josta säännöllinen rakennustapa luo yhtenäisen esikaupungin.

Rakentaminen ajoittuu pääosin 1930-1940 -luvuille. Asuinrakennukset edustavat aikansa suhteikasta klassistishenkistä puutaloarkkitehtuuria. Joissakin kerrostaloissa on funktionalismin piirteitä. Rakennuksissa on useita asuntoja, joita on ajan myötä osin yhdistetty suuremmiksi. Aluetta leimaa yksinkertainen mutta eloisa yhtenäisyys ja säntillinen katukuva. Pihat ovat lehteviä ja pihan perällä on aina pienehkö ulkorakennus. Tontit ovat kaupungin vuokratontteja.

Keskeistä Puistikkokatua, jonka varrella on vanhoja liikerakennuksia ja kaksinkertaiset puuistutukset, hallitsee kadun päätesommitelmana 1950 valmistunut Teuvo Pakkalan koulu.

historia:
RKY2009
Oulun rautatien itäpuolelle syntyi asutusta jo 1900-luvun alussa, mutta rautatientaustan eli Raksilan alueen rakentaminen pääsi kunnolla vauhtiin alueen asemakaavaehdotuksen hyväksymisen jälkeen 1924. Asemakaava käsitti 26 kappaletta 1102 m2 kaupungin vuokratonttia. Viimeiset asemakaavan mukaiset talot rakennettiin 1950-luvulla. Teuvo Pakkalan koulu rakennettiin 1950 erityisesti Raksilan viereisen, sotien jälkeen rakentuneen Karjasillan asuinalueen käyttöön.

suojelutilanne:
Ei yksittäisiä suojeltuja rakennuksia. Alue on suojelukohde Oulun yleiskaavassa 2020. (19.1.2007)

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Kustaa Hautala, Oulun kaupungin historia V. 1918-1945. Oulun kaupunki 1982.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Turo Manninen, Oulun kaupungin historia VI 1945-1990. Oulun kaupunki 1995.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Raksilan puutaloalue. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=5105]

kohteen nimi: **Teuvo Pakkalan koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-12-3-1
kylä/k.osa: Raksila
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1950
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulu;

kuvaus:
Teuvo Pakkalan koulu liittyy Raksilan puutaloalueen asemakaavalliseen kokonaisuuteen ja on osa valtakunnallisesti merkittävää Raksilan puutaloaluetta. Vuonna 1950 valmistunut kolmekerroksinen koulu on kaupunkikuvallisesti tärkeä Raksilan keskeisen Puistikkokadun päätesommitelmana. Yhdessä viereisten oppilaitosten kanssa rakennus muodostaa yhtenäisen koulurakennusrintaman Teuvo Pakkalan kadun varrelle. Martti Heikuran suunnittelelama rapattu koulurakennus edustaa jälleenrakennusaikakauden kansakouluarkkitehtuuria runsaasti detaljoituna. Rapatuissa julkisivussa on useita detaljeja, kuten pyöreitä ikkunoita sekä porrashuonetornin pikkuparveke ja paikoitellen koristeena puhtaaksimuurattua tiiltä. Rakennuksen alkuperäisosien säilyneisyysaste on korkea, vaikka ikkunat onkin vaihdettu.

historia:
Ensimmäinen sotien jälkeen rakennettu uusi koulurakennus Oulussa, jonka rakentaminen aloitettiin nimellä Karjasillan koulu. Teuvo Pakkalan koulu rakennettiin 1950 erityisesti Raksilan viereisen, sotien jälkeen rakentuneen Karjasillan asuinalueen käyttöön. Vuonna 1947 aloitettu rakentaminen pitkittyi johtuen rakennustarvikepulasta sekä samanaikaisuudesta Merikosken voimalaitoksen työmaan kanssa; koululle tarkoitettuja varoja jouduttiin käyttämään voimalatyömaan valmiiksi saattamiseen. Rakennuksen suunnitteli kaupunginarkkitehti Martti Heikura. Ensimmäinen Ouluun perustettu sivukirjasto toimi koulussa vuosina 1951-1960.

Rakennukseen on tehty peruskorjaus vuonna 2006.

suojelutilanne:
ei suojeltu

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa, Osa I. Oulun kaupungin keskusvirasto / Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut: http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=14e80b1f-3357-42bf-bae7-fde1dcb8cb02&groupId=64220

Huttunen, Pertti: Oulun kaupungin kansakoulu 1874-1974. 2. Osa. Oppivelvollisuuskoulusta peruskouluun 1921-1974. Oulu 1986.

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Malmberg, Jonas: Oulun kaupunginarkkitehti Martti Heikura- puukaupungista Pohjois-Suomen keskukseksi. Taidehistorian Pro gradu- tutkielma. Helsingin yliopisto 2013.

Manninen, Turo: Oulun kaupungin historia VI 1945-1990. Oulun kaupunki. Jyväskylä 1995.

Niskala, Kaarina: Tietoa ja tarinoita. Oulun kaupungin kirjastolaitos 130 vuotta. Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. Kalevaprint Oy. 2007.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. RKY 2009. Museoviraston inventointi; Raksilan puutaloalue
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=5105] viitattu: 14.10.2015

http://www.ouka.fi/oulu/teuvo-pakkalan-koulu

alueen nimi: **Välkkylä**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Raksila
tyyppi: esikaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Kauniisti Pikkukankaan puiston välityksellä ympäristöönsä liittyvä ja Pohjantielle päin maamerkkinä toimiva 1960-luvun punatiilinen opiskelijakylä, joka on kiinteä osa 1959 perustetun Oulun yliopiston ja pohjoissuomalaisen opiskelija-asumisen historiaa. Välkkylän suunnitteli alueesta järjestetyn suunnittelukilpailun voittanut arkkitehti Seppo Valjus.

Välkkylän alue koostuu pääosin 2-4-kerroksisista punatiilisistä ja toisiinsa porrastetusti liittyvistä asuintaloista, joiden yksityiskohdat ovat tummanruskeita. Tasakattoisten rakennusten edessä on tummanruskeita pyöräkatoksia, jotka kuuluvat kokonaisuuteen. Alueen kaakoiskulmassa sijaitsee 7-kerroksinen Välkkylä-talo, joka poikkea arkkitehtuuriltaan hieman muusta rakennuskannasta. Kaksiportaisen lamellitalon järjestelmällisesti sijoitettujen ikkunoiden yläreunoissa kulkevat betonipalkit halki koko julkisivun. Portaitten kohdalla julkisivuja rytmittävät koko talon korkuiset lasiseinät.

Pieni kampus on säilyttänyt ilmeensä ja metsäisen luonteensa, ja täydennysrakentaminen on sopeutunut hyvin alkuperäiseen suunnitteluideaan. Alue liittyy intensiivisesti ympäristöönsä viheralueiden välityksellä, ja täytemaista syntynyt kukkula talven pulkkamäkineen on ollut aina olennainen osa Välkkylää ja virkistysaluetta.

Pikkukankaan puistossa on kuvanveistäjä Laila Pullisen opetusneuvos Yrjö Kallisen muistomerkiksi suunnittelema pronssiveistos vuodelta 1986. Sitä ympäröivä muotoiltu nurmikumpare on osa taideteosta.

Alueen koilliskulmauksen asuin- ja toimitilarakennukset poikkeavat materiaaleiltaan muusta rakennuskannasta, mutta täydentävät rakeisuudellaan kaupungin vilkkaan sisääntuloväylän varteen 1960-luvulla rakentunutta kokonaisuutta.

historia:
Oulun yliopiston ylioppilaskunnan rakennuttama Välkkylä oli Oulun kolmas opiskelijaasuntola samoihin aikoihin rakennetun Pohjankalevan (1969 – 1972) ja Domus Botnican(1958) lisäksi. Opiskelijakylä rakennettiin kaupungin lahjoittamalle maalle vuosina 1966 – 1971. Arkkitehti Seppo Valjus (1928 – 2014) oli opiskelijaryhmän kanssa vuonna 1963 voittanut asuntolan tontista ja Raksilan urheilupuistosta järjestetyn suunnittelukilpailun. Välkkylä toteutettiin voittajaehdotuksen pohjalta.

Alue on täydentynyt vuonna 2010 arkkitehtitoimisto Seppo Valjus Oy:n suunnittelemalla Villentalon asuin- ja palvelurakennuksella. Alkuperäisestä Välkkylän suunnitelmasta on toteutumatta eteläosan 12-kerroksinen torni.

Asuntolat on peruskorjattu vuosina 1993 – 1995. Alue on säilyttänyt suunnitteluideansa hyvin muutoksissakin.

Kajaanintien varressa alueen koilliskulmauksessa sijaitsee 1964 rakennetut Keskusosuuskunta Oulun Seudun Sähkön kaksikerroksinen toimitila- ja asuntolarakennukset, joiden julkisivut ovat valkotiiltä ja maalattua betonia.

Alueen rakennukset ovat edelleen opiskelijoiden vuokra-asuntoina. Seitsenkerroksinen Välkkylä-talo toimii myös kesähotellina, ja sen juurella sijaitseva alkuperäinen matala ravintolarakennus on muutettu biljardisaliksi.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,M,H,S,T

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Oulu – Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

Oulun Graadi, 350 vuotta asemakaavoitusta. Niskala & Okkonen.
Oulun kaupungin tekninen keskus, 2002.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

Oulun kaupungin rakennuslupakuva-arkisto

Pohjois-Suomen opiskelija-asuntosäätiön verkkosivut: http://www.psoas.fi/kohteet/

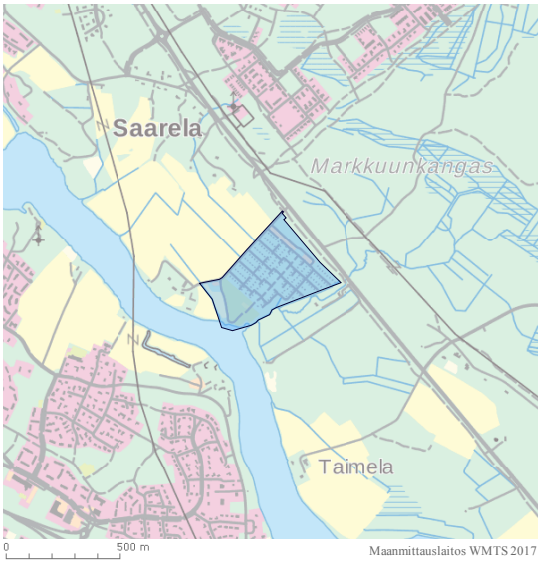

alueen nimi: **Markkuun ryhmäpuutarha**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Saarela
tyyppi: vapaa-ajan ympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Maakunnan ainoa 1970-luvun ryhmäpuutarha, joka on yhtenäinen ja hyvin ominaispiirteensä säilyttänyt. Myös ajalleen tyypilliset omaleimaiset majat ovat säilyttäneet piirteensä. Markkuu on yleisilmeeltään väljä, ja rannan tuntumassa on saunan ja kerhotilan lisäksi urheilualueita, laituri sekä lasten leikkialue.

Alueella on 165 keskimäärin noin 400 m2 suuruista palstaa. Rakennukset on suunniteltu Oulun kaupungin rakennusviraston talosuunnitteluosastolla vuosina 1974-1981. Tonttien koko, rajaaminen pensasaidoilla ja majojen yleisilme ovat säilyneet yhtenäisenä. Kirkkaanväriset lautarakenteiset aumakattoiset puutarhamajat valkoisin nurkka- ja pielilaudoin ovat keskenään samankokoisia.

historia:
Markkuu on asemakaavoitettu ryhmäpuutarhaksi 1970-luvulla, puutarha perustettiin 1975. Sitä ennen alue oli pääosin peltomaata ja rakentamaton latoja ja varastosuojia lukuun ottamatta.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Markkuun ryhmäpuutarhayhdistys ry:n kotisivu:
http://markkuu.suntuubi.com/

Oulun kaupungin Internet-sivut, www.ouka.fi

Oulun kaupungin rakennuslupakuva-arkisto

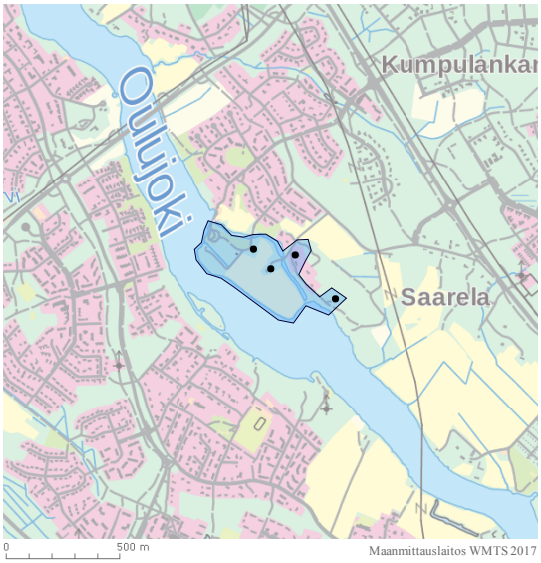

alueen nimi: **Saarela-Tuppela**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Saarela
tyyppi: agraarimaisema
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Ala-Saarela
Putaansuu
Tuppela-Saarela
Yli-Saarela

kuvaus:
Ylisaarela, Alasaarela, Tuppela-Saarela ja Putaansuu ovat kolmen talouskeskuksen ja yhden huvilan muodostama kokonaisuus Oulujoen pohjoisrannalla ja Saarelansaarella. Rakennusten asema maisemassa on pysynyt lähes muuttumattomana, vaikka ympäristö on muuttunut uusien asuinalueiden myötä rakennetummaksi.

Ylisaarelan päärakennus edustaa aumakattoisena kuisteineen ja parvekkeineen vuosisadan alun tyylipiirteitä. Pihapiiriin kuuluu lisäksi aitta-hevostalli-rakennus vuodelta 1852. Tilaa on viljellyt aikanaan maailmanmestaripainija Yrjö Saarela.

Alasaarelan pihapiiriin kuuluu talousneuvos Yrjö Pesosen vuonna 1930 rakennuttama päärakennus ja puohi. Saarelansaaren länsipäädyssä sijaitsee Saarelan patsaspuisto, joka yhdistyy Alasaarelan pihapiiriin.

Tuppela-Saarelan päärakennus on vuodelta 1890. Lisäksi pihapiiriin kuuluu useita talousrakennuksia ja niin kutsuttu Kangashuone, jota vuokrattiin kaupunkilaisten kesäkäyttöön. Tilaan kuului myös Putaansuu, joka oli niin ikään vuokrahuvilana ja lisätulonlähteenä.

historia:
Alue on ollut merkittävää viljelyaluetta. Rakennusta ympäröivälle miljöölle leimallista ovat laakeat, avoimet viljelyalueet ja näkymä Oulujoki-suistoon. Saarelan saaren putaan puoleisella sivulla on korkeaa puustoa.

suojelutilanne:
Oulun yleiskaava 2020
(26.1.2004)
Alasaarela, Ylisaarela ja Tuppela-Saarela sisältyvät Oulujoen pohjoispuolen suojelukohteeseen

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Arkkitehdit m3. Itä-Saarelan inventointi, 2012. Oulun kaupunginasemakaavoitus.

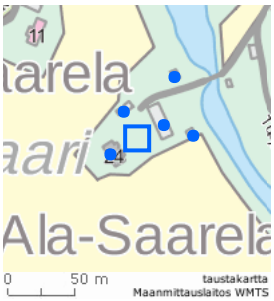

kohteen nimi: **Ala-Saarela**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-95-108
kylä/k.osa: Saarela
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1930, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Luhti; Navetta; Päärakennus; Sauna; Vilja-aitta;

kuvaus:

Ala-Saarelan tila sijaitsee Saarelansaaressa Oulujoen ja Saarelanputaan ympäröimänä. Ala-Saarelan pihapiirin muodostavat talousneuvos Yrjö Pesosen vuonna 1930 rakennuttama päärakennus, 1900-luvun alussa rakennettu kivinavetta ja pienemmät talousrakennukset. Luotesivultaan pihapiiri on rakennuksilla suljettu, mutta kaakkoissivulla sitä reunustavat vain muutamat suuret puut, ja siitä avautuu näkymä peltomaisemaan.

Päärakennuksessa on kansallisromanttisia piirteitä. Pihan puolen kahta umpikuistia yhdistää avokuisti. Päärakennuksessa on runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia, kuten ikkunat, ovet ja uunit, ja sitä on korjattu ennallistaen.

historia:

Alasaarelan päärakennuksen on rakennuttanut vuonna 1930 talousneuvos Yrjö Pesonen, jonka vaimon kotitalo tila alun perin oli. Rakennuksen hirsirunko on mahdollisesti siirretty paikalle Maikkulan Höyryviinapolttimon rakennuksista, jotka kotiviinan polton kieltämisen myötä olivat jääneet tarpeettomiksi. Sota-aikana tilalle tiedetään myös majoittuneen siirtolaisia. Jaakko Saarela osti konkurssiin menneen tilan pankilta 1940-luvulla. Helsingissä asunut Saarela muutti perheineen tilalle vuonna 1946 välttääkseen tilan joutumisen pika-asutetuksi, mistä lähtien tila on ollut Saarelan suvun omistuksessa.

Pihapiirin luoteissivulla aiemmin sijainnut navetta on purettu 1900-luvun puolivälissä. Tilan varhaisempi päärakennus on mahdollisesti sijainnut nykyisen pihapiirin keskellä, ja se on purettu 1900-luvun alussa nykyisen päärakennuksen rakentamisen myötä.

suojelutilanne:

Oulun yleiskaava 2020
(26.1.2004)
Alasaarela sisältyy Oulujoen pohjoispuolen suojelukohteeseen

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Eira Ulvisen haastattelu 06.09.2012

OULUN KULTTUURIHISTORIALLISESTI MERKITTÄVÄT KOHTEET. 1986. Oulun kaupunki.

ARVOKKAITA ALUEITA OULUSSA. SUOJELU- JA KEHITTÄMISOHJELMA. 2001. Oulun kaupungin painatuskeskus.

kohteen nimi: **Putaansuu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-95-107
kylä/k.osa: Saarela
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1928
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Päärakennus; Talousrakennus;

kuvaus:

Putaansuun huvilan pihapiirin muodostavat maastossa korkealle kohdalle sijoitettu huvila sekä sen takana pohjoisessa sijaitseva talousrakennus. Huvilan kohdalla Oulujoen ranta on jyrkkäreunainen paitsi luoteislaidalta, jonne on sijoitettu sauna. Vuonna 1928 rakennetussa huvilassa on kansallisromanttisia piirteitä.

historia:

Putaansuun palsta on erotettu omaksi palstakseen Tuppela-Saarelan tilasta 1900-luvun alkupuolella. Vuonna 1928 rakennetun huvilan vuokraaminen kesäasukkaille toi lisätuloja tilalle. Rakennuksen hirsirunko on mahdollisesti siirretty paikalle Maikkulasta, jossa toimineen höyryviinapolttimon rakennukset olivat jääneet toimintaa vaille viinan kotipolton kieltämisen myötä.

Tuppelankankaan ja joen välinen savipohjainen lähes tasainen alue oli alunperin viljelyksessä ja ainoa puu oli tontin etelänurkan vaiheilla kasvava kuusi. Nykyisin tontti ja erityisesti ranta-alueet ovat metsittyneet ja näkymät joelle osittain peittyneet.

1990-luvun alussa rakennettiin uusi sauna vanhan savusaunan tuhouduttua tulipalossa.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Kalevi ja Kirsti Saarelan haastattelu Putaansuun huvilalla 03.09.2012

Sakari Saarelan sähköpostiviesti "Muistikuvia Putaansuun huvilasta" 02.09.2012

OULUN KULTTUURIHISTORIALLISESTI MERKITTÄVÄT KOHTEET. 1986. Oulun kaupunki.

ARVOKKAITA ALUEITA OULUSSA. SUOJELU- JA KEHITTÄMISOHJELMA. 2001. Oulun kaupungin painatuskeskus.

m3 arkkitehdit. Itä-Saarelan inventointi, 2012. Oulun asemakaavoitus.

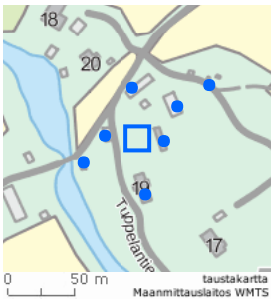

kohteen nimi: **Tuppela-Saarela**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-95-112
kylä/k.osa: Saarela
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1890, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kangashuone; Mylly; Navetta; Puimala; Päärakennus; Sauna; Talli;

kuvaus:

Tuppela-Saarelan tila sijaitsee Oulujoen pohjoisrannalla Saarelansaaren kohdalla. Tilan asuinrakennuksia vuokrattiin kaupunkilaisten kesäkäyttöön. Päärakennus on vuodelta 1890. Pihapiirin toinen vuokrakäytössä ollut asuinrakennus, Kangashuone, on rakennettu 1900-luvun alkupuolella. Pihapiiriin kuuluu myös 1960-luvulla rakennettu savitiilinavetta, 1900-luvun alussa rakennettu puimala ja muita talousrakennuksia. Rakennusten ominaispiirteet ovat säilyneet, ja tilan asema maisemassa on pysynyt lähes muuttumattomana.

historia:

Maatilalla on pidetty karjaa ja hevosia sekä viljelty maata 1980-luvun lopulle asti. Jokivarren asutuksia vuokrattiin kaupungissa talviaikaan asuvan herrasväen käyttöön. Myös Tuppela-Saarelan tilalla on kaksi asuinrakennusta, jotka toimivat tässä käytössä 1800-luvulta lähtien.

Putaan rannalla suorakulmaisessa muodostelmassa päärakennuksen kanssa sijainneet kaksi navettaa ovat tuhoutuneet tulipalossa 1960-luvulla. Uusi navetta on rakennettu kauemmas rannasta päärakennuksen taakse.

suojelutilanne:

Oulun yleiskaava 2020
(26.1.2004)
Tuppela-Saarela sisältyy Oulujoen pohjoispuolen suojelukohteeseen

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Seppo Saarelan haastattelu Tuppela-Saarelan tilalla 28.08.2012

OULUN KULTTUURIHISTORIALLISESTI MERKITTÄVÄT KOHTEET. 1986. Oulun kaupunki.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

ARVOKKAITA ALUEITA OULUSSA. SUOJELU- JA KEHITTÄMISOHJELMA. 2001. Oulun kaupungin painatuskeskus.

Pohjamo, Ulla 2003. Kesä Salmessa –
porvarillista huvilakulttuuria Oulun Toppilansalmessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Pro Gradu -tutkielma.

m3 arkkitehdit. Itä-Saarelan inventointi, 2012. Oulun asemakaavoitus.

kohteen nimi: **Yli-Saarela**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-89-47-1
kylä/k.osa: Saarela
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900-luvun alku (päärakennus)
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ylisaarelan päärakennus edustaa aumakattoisena kuisteineen ja parvekkeineen vuosisadan alun tyylipiirteitä. Pihapiiriin kuuluu lisäksi aitta-hevostalli-rakennus vuodelta 1852. Tilaa on viljellyt aikanaan maailmanmestaripainija Yrjö Saarela. Päärakennuksen ja aitta-hevostallin ulkoiset ominaispiirteet ovat säilyneet. Rakennuksissa on alkuperäisiä yksityiskohtia, ja päärakennuksen hirsipirtti uuneineen on säilynyt. Piha-alue yhdistyy Saarelansaaren länsipäässä olevaan veistospuistoon.

suojelutilanne:

Oulun yleiskaava 2020
(26.1.2004)
Ylisaarela sisältyy Oulujoen pohjoispuolen suojelukohteeseen

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

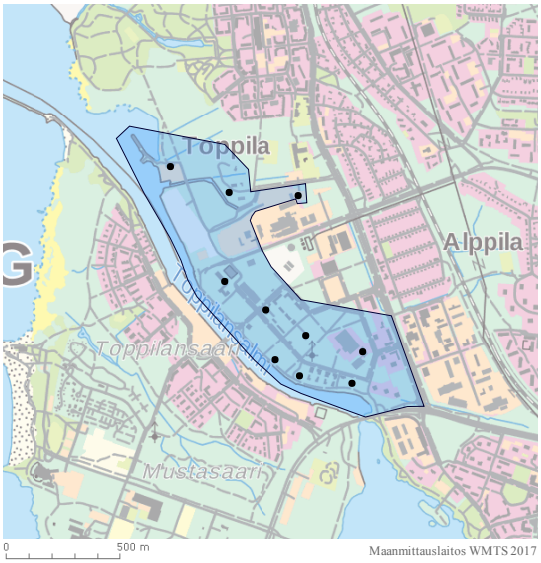

alueen nimi: **Toppilan satama ja teollisuusalue - satama (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: teollisuusympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Aitat
Huvila Ellala ja konttori
Mallasjuoma Oy:n alue
Merikilta, satamatoimisto, satamaruokala ja huoltorakennukset
SOK:n mylly ja siilot
Terva-Toppilan kartano (Toppilan sahan sahanhoitajan asunto- ja konttorirakennus)
Toppilan asema-alue
Toppilan höyrysahan höyryvoimala
Toppilan seuratalo
Vaasan höyrymylly

kuvaus:
Toppilan salmen rantavyöhyke satamineen ja eri-ikäisine teollisuuslaitoksineen on monipuolinen teollisuushistoriallinen kokonaisuus. Oulujoen vuoden 1724 suurtulvan muodostama salmi on vanha Oulun ulkosatama ja alueella on Oulun vanhinta teollisuushistoriaa.

Toppilan rakennuskantaan kuuluu 1800-luvun jälkipuolen huviloita ja 1900-luvun alun teollisuusrakennuksia. Alueen vanhinta rakennuskantaa edustaa mallasjuomatehtaan nikkarityylinen huvila, jonka ympäristöön kuuluu puistikko vanhoine jalopuineen.

Uusrenessanssityylinen rautatieasema vuodelta 1886 on valmistunut Oulu-Seinäjoki –rataosuuden rakentamisen yhteydessä.

Sataman käyttö on loppunut. Sen vanhaan ympäristöön kuuluu vanhoja varastorakennuksia ja viljasiiloja 1920-1930-luvulta. Vaasan punatiilisen Höyrymyllyn kaksi alinta kerrosta ovat vuodelta 1924. Rakennusta on korotettu kahdella kerroksella 1927 arkkitehti W.G. Palmqvistin suunnitelmin. Viereinen Raision viljasiilo on O.J. Ermalan ja Kalle Salon suunnittelema vuodelta 1950. Salmen rannassa kohoavat myös SOK:n funktionaliset höyrymylly ja siilot, jotka on rakennettu SOK:n rakennusosaston arkkitehti Valde Alangon suunnitelmin (1928, siilot 1937). Alueella on lisäksi SOK:n konttorirakennus (1941), joka on tehty SOK:n arkkitehti Erkki Huttusen piirustusten mukaan.

Toppilan selluloosatehtaan Toppila Oy:n 1930-luvun rakennuksista on jäljellä modernin teollisuusarkkitehtuurin klassikko, Alvar Aallon suunnittelema hakesiilo, keittämö, kuivaamo ja voimala. Toppilan seuratalo on Gustaf Strandbergin suunnittelema tiilivuorattu funkisrakennus, joka on valmistunut 1938 Toppila Oy:n kerhotaloksi.

MRKY2015:
Toppilan satama-alueen luonne on muuttunut voimakkaasti viime vuosien aikana. Vanhoja teollisuuslaitoksia, kuten siiloja, on purettu ja tilalle on rakennettu asuntoja. RKY2009 tekstissä mainituista rakennuksista Raision viljasiilo, SOK:n konttori (1941) ja osa SOK:n siiloista on purettu. Vanha satama-alue on rakentumassa tiiviiksi asuinalueeksi.

Toppilansalmen rannalla sijaitsee kuitenkin edelleen merkittävä määrä alueen historiasta kertovia rakennuksia. Huviloista jäljellä ovat Mallasjuomatehtaan vanha konttori ja Villa Ellala. Terva-Toppilan kartano ja Toppilan höyrysahan höyryvoimala kertovat Toppilan sahan historiaa. Vanhoista siiloista ja myllyistä jäljellä ovat Vaasan höyrymylly ja SOK:n mylly ja vanhin siilorakennus, jotka on muutettu asunnoiksi. Teollisesta historiasta kertoo myös Mallasjuoman intensiivinen ja kerroksellinen teollisuusmiljöö, joka on harvinaisen hyvin säilynyt. Toppilan asema-alueelle on pelastettu Oulun aseman vanhoja hirsirakennuksia. Toppilan seuratalo eli Toppila Oy:n tehtaan työntekijöiden kerhotalo edustaa 1930-luvun funktionalismia. Satamahistoriasta alueella kertovat Merikilta, satamaruokala, ja -toimisto sekä korttelin muut rakennukset. Alueella on vielä säilynyt myös kaksi vanhaa aittarakennusta, jotka muistuttavat satama-alueen suuresta varastointitarpeesta.

historia:
RKY2009
Oulujoen vuoden 1724 suurtulvan vedet valitsivat uuden väylän merelle ja vähäisestä Toppilan purosta muodostui leveähkö, satamaksi soveltuva Toppilansalmi. Toppilasta alkoi kehittyä Oulun ulkosatama, kun kaupungin kauppiaat hankkivat salmen rannalta laituripaikkoja. Salmen pohjoisrannalle sijoittui tervan säilytys-, lajittelu- ja merkitsemispaikka. 1783 perustettuun Tervahoviin varastoitiin maakunnasta tuleva terva ja sieltä se lastattiin purjelaivoihin. Krimin sodan aikana 1854 englantilaiset joukko-osastot polttivat lähes kaikki rakennukset salmen

rannoilla. Tervahovi paloi 1901 eikä tervakauppa enää noussut 1800-luvun kukoistukseen.

Krimin sodan jälkeen Toppilansalmen ja Holstinsalmen väli palstoitettiin ja salmen rannoille muodostui Oulun seudun varhaisin huvilayhdyskunta. Alueelle 1800-luvun jälkimmäiseltä puoliskolta alkaen rakennetuista paristakymmenestä huvilasta on muutama jäljellä.

Toppilansalmen rannalle keskittyi 1800-luvulla teollisuuslaitoksia; mm. 1864 perustettu Toppilan olutpanimo, J.W. Snellmanin 1878 perustama höyrysaha ja 1900-luvun alussa keskusliikkeiden varastorakennuksia.

Englantilaisen Dixonin perheyhtiön perustama Toppila Oy:n osakeyhtiö perustettiin 1927 ja tuotantolaitos aloitti toimintansa 1931. Sulfiittiselluloosatehtaan rakennukset piirsi arkkitehti Alvar Aalto. Dixonit myivät tehtaan 1973 Kajaani Oy:lle, joka lakkautti tehtaan 1985.

Oulun kaupunki osti tehdasalueen 1987 ja samana vuonna kaupunginvaltuusto hyväksyi Koskelan tavoitesuunnitelman, jossa tehdasalue varattiin 2000 asukkaan asuntoalueeksi. Entiset tehdasrakennukset otettiin asuinaluetta rakennettaessa uuteen käyttöön: Keittämörakennus muutettiin opiskelija-asunnoiksi, kuivaamorakennuksesta tehtiin kauppa/kierrätyskeskus, laboratoriosta ravintola/kioski ja korjaamosta alueen sydän monipalvelukeskus. Hakesiilolle ja voimalarakennukselle ei ole toistaiseksi löydetty käyttäjää.

MRKY2015:
Toppilansalmen pohjois-puolen ranta- ja satama-alue kaavoitettiin asuinalueeksi, ja kaavat tulivat voimaan kahdessa osassa vuosina 2010 ja 2015. Alue on alkanut rakentua tiiviiksi asuinalueeksi ja iso osa vanhoista teollisuusrakennuksista on purettu.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-2107
(23.05.2014)
sr/ur, Vaasan höyrymylly

Asemakaava 564-1965
(26.03.2010)
SR-1, Toppilan aseman alue, Mallasjuoman alue, Aittojen alue, Ellalan alue
P/s, Satamaruokalan / Merikillan kortteli
sr-10, Mallasjuoman huvilarakennus
sr-20, Toppilan asemarakennus, Mallasjuoman tehdasrakennukset, Ellala, Merikilta
sr/ur, SOK:n mylly ja siilot

Asemakaava 564-2104
(16.10.2015)
SR-1, Terva-Toppilan alue
sr-20, Toppilan seuratalo, Terva-Toppilan päärakennus, makasiini, iso talo ja pieni talo, Toppilan höyrysahan höyryvoimala

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 153. Oulu 2001.

Alvar Aalto, O.Y.Toppilan tehdasrakennukset. Arkkitehti 1931.

Vilhelm Helander ja Simo Rista, Suomalainen rakennustaide. Kirjayhtymä 1989.

Toppilansalmi - Hietasaari. Rakennusinventointi 1992. Oulun kaupunki, sarja A 109/1992.

Teppo Jokinen, Erkki Huttunen liikelaitosten ja yhteisöjen arkkitehtina 1928-1939. Jyväskylä Studies in the Arts 41. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä 1992.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Kaarina Niskala, Toppilan maankäytön historiaa. Toppilansalmen alueen rakentaminen ja toiminta vuodesta 1724 nykypäivään. Oulun kaupunki 1997.

Kaarina Niskala, Valkovuokkojen villat: Toppilansalmen huvilat ja puutarhat. Oulu-seura 2007.

Niskala, Kaarina. Ranta-Toppilan maankäytön historiaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2011.

Ulla Pohjamo, Kesä Salmessa - porvarillista huvilakulttuuria Oulun Toppilansalmessa. Pro gradu. Jyväskylän yliopisto 2003.

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselvitys, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. 2004.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **Aitat**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-82-1
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: merenkulku
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Toppilansalmen rannalla sijaitsevat kookkaat hirsiaitat ovat muistuma vilkkaan satama-alueen vaatimista varastotiloista. Aitat ovat todennäköisesti peräisin 1800-luvun lopusta tai 1900-luvun alusta.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1965
(26.03.2010)
SR-1, Aittojen alue

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselvitys, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. 2004.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **Huvila Ellala ja konttori**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-47-1
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1879, Ellala; 1933, Konttori
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1879 valmistunut Ellala on valtakunnallisesti merkittävän Toppilan teollisuus- ja satama-alueen toinen säilynyt huvila. Nikkarityylinen huvila on ulkoasultaan hyvin säilynyt oman rakennustyyppinsä edustaja ja osa alueen vanhaa huvilayhdyskuntaa. Komea veranta ja alueen huviloille tyypillinen torni valmistuivat viimeistään vuonna 1890. Rakennuksen julkisivut ovat hyvin säilyneet, mutta sisätilat ovat muuttuneet rakennuksen käyttötarkoituksen muuttuessa konttoriksi. Toisessa kerroksessa on jäljellä vielä kolme pönttöuunia.

Kokonaisuuteen kuuluu myös pihapiiri sekä Höyrymyllyntien varressa sijaitseva entinen Vaasan höyrymyllyn konttorirakennus. Konttori on valmistunut todennäköisesti 1930-luvulla. Julkisivuverhouksena on pystysuuntainen peiterimalaudoitus. Rakennuksen näyttävin yksityiskohta on länsisivun pääsisäänkäynti pylväineen ja päätykolmioineen. Kapiteelina on erikoinen sivuttain käännetty voluutta. Huvilan ja konttorin välissä on komea mäntyrivistö.

historia:

Albert Oskar Snellmannin rakennuttama huvila- ja asuinrakennus valmistui vuonna 1879. Komea veranta ja alueen huviloille tyypillinen torni, joka Ellalassa poikkeuksellisesti on lasitettu, valmistuivat viimeistään vuonna 1890. Rakennuksen vanhin osa on ollut kaksikerroksinen. Siihen on ennen vuotta 1891 lisätty siipiosa kuisteineen. Sittemmin myös siipiosa on korotettu kaksikerroksiseksi.

Koillisivun koristeellinen kuisti on muutettu sisätilaksi rakennusta laajennettaessa. Vuoden 1891 kuvassa erottuva ylimpien ikkunaruutujen vinoristipuite on säilynyt muutamissa ikkunoissa. Vuori- ja koristelistoitukset ovat nikkarityylisiä. Vanhimman osan poikkipäädyn koristeleikkaukset kolmion yläosassa on kuitenkin lisätty myöhemmin. Alkuperäinen väritys oli vaalea, listoitukset olivat tummemmat.

Huvilan viimeisimmät muutokset ovat vuodelta 1984, jolloin saniteettitilat, sisäänkäynti ja toiseen kerrokseen johtava porras uusittiin. Pintamateriaaleina ovat muun muassa korkkimatto ja maalatut lastulevyseinät. Toisessa kerroksessa on säilynyt kolme kaakeliuunia.

Höyrymyllyntien varrella sijaitsevan kaksikerroksisen ja hirsirunkoisen konttorirakennuksen tarkka rakennusajankohta ei ole tiedossa. Vuoden 1921 kartassa samalla paikalla on rakennus. Mahdollinen rakennusvuosi voi olla 1933, mikä ilmenee Vaasan höyrymyllyn asemapiirustuksesta, jossa rakennus on nimetty lähettämöksi.

Vuonna 1950 konttorirakennuksen pohjakerroksen eteläpäätyyn tehtiin peseytymistilat ja sauna. Tuolloin rakennusta laajennettiin itäsivultaan, jossa nyt on myös sisäänkäynti. Toiseen kerrokseen tehtiin myöhemmin myös ruokala.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1965
(26.03.2010)
SR-1, Ellalan alue
sr-20, Ellala

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselvitys, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. 2004.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **Mallasjuoma Oy:n alue**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: 564-57-55-4

kylä/k.osa: Toppila

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1809-1863

ajoitusselite: 1857, huvila; 1864, Allin matala; 1889, varasto ja mallastamo; 1900, lämpövoimala; 1968, keittämö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mallasjuomatehtaan alue on vuonna 1857 rakennetun nikkarityylisen huvilan ympärille syntynyt eri ikäisistä rakennuksista koostuva teollisuusmiljöö. Tehtaan konttorina toiminut nikkarityylinen huvila vuodelta 1857 on Toppilan sataman ja teollisuus alueen vanhin rakennus. Se edustaa Pohjois-Suomen varhaista huvilakulttuuria. Huvilan nykyinen nikkarityylinen asu koristeellisine torneineen on vuodelta 1881. Rakennus on säilynyt sekä julkisivuiltaan että osin sisätiloiltaan 1800-luvun asussa. Muun muassa ikkunat ovat alkuperäiset ja kaakeliuuneja on säilynyt.

Olutpanimon vuonna 1862 alkanut toiminta ryhmittyi etelään aukeavan pihan ympärille. Pitkänomaisen, lähes katumaisen pihatilan keskellä on pieni puutarhamainen viheralue jalopuineen. Huvilan pohjoispuolella on ollut puutarha, jota rajaa koristeellinen aita.

Alueen vanhin säilynyt teollisuusrakennus on nykyisin ”Allin matalana” tunnettu vanha viljavarasto. Vuonna 1864 valmistuneen rakennuksen alaosa on punatiiltä ja yläosa hirsirakenteinen ja punamullattu. Rakennus on runkorakenteiltaan ja tilajärjestelyiltään pääosin alkuperäisessä asussa.

”Allin matalan” yhteyteen on rakennettu vuonna 1889 varastona ja mallastamona toiminut tiilirakenteinen laajennusosa. Rakennus on harjakattoinen, kapearunkoinen ja 4-kerroksinen. Julkisivut ovat ilmeeltään yksinkertaiset, ja niissä on pienet ikkunat. Räystäiden tiiliulokkeet ovat tyypillisiä aikakauden teollisuusrakentamiselle. Kokonaisuuteen kuuluu piippurakenteet.

Vanhojen panimorakennusten ryhmän eteläpäädyn muodostaa vanhimmilta osiltaan vuonna 1900 rakennettu lämpövoimalan ja höyrykeskuksen sisältänyt rakennus. Rakennus on vanhimmilta, sisäpihan puoleisilta osiltaan 4-kerroksinen. Kokonaisuuteen kuuluvat tiiliset laajennukset ja piippurakenteet. Voimalaa/-höyrykeskusta on laajennettu ja muutettu useaan otteeseen 1930-, 40- ja 60-luvuilla.

Mallastamon ja lämpövoimalan väliin rakennettiin vuonna 1967 oululaisen arkkitehti Antti Rissanen suunnitelmien mukaan uusi keittämö. Aikakautensa modernia teollisuusarkkitehtuuria edustava rakennus on elementti- ja teräsbetonirakenteinen. Kapea runko-syvyys ja sen mahdollistama läpinäkyvyys tuovat omaleimaisen, alueen muusta rakennuskannasta poikkeavan arkkitehtonisen luonteen. Vaikuttava rakennus on alkuperäisessä asussaan.

historia:

Toppilansalmen muotoutumisen jälkeen vuoden 1724 suurtulvan seurauksena salmen rannalle alkoi kehittyä Oulun ulkosatama. Krimin sodan aikana 1854 englantilaiset joukko-osastot polttivat lähes kaikki rakennukset salmen rannoilla.

Krimin sodan jälkeen Toppilansalmen ja Holstinsalmen väli palstoitettiin ja salmen rannoille muodostui Oulun seudun varhaisin huvilayhdyskunta. Alueelle 1800-luvun jälkimmäiseltä puoliskolta alkaen rakennetuista paristakymmenestä huvilasta on muutama jäljellä. Mallasjuoman konttorina toiminut huvila on Toppilan satama-alueen alueen vanhin olemassa oleva rakennus ja huvilarakennus. Huvilan rakennutti Henrik Tornberg vuonna 1857.

Toppilansalmen rannalle keskittyi 1800-luvulla teollisuuslaitoksia, joista yksi oli vuonna 1864 perustettu Toppilan salmen Oluttehdas.

Panimoalueen rakennuskanta muodostuu yli sadan vuoden aikana rakennetuista rakennuksista. Niistä vanhimmat rakennutti olutpanimon perustaja Isak Wilhelm Fellman vuonna 1864. Seuraava omistaja, J.W. Snellmann, laajensi panimoa jo vuonna 1874. Isak Åströmille huvila ja panimo siirtyivät J.W. Snellmannin pojan Johan Georg Snellmannin kuoltua vuonna 1886. Åström laajensi ja uudisti tehdasta, jonka tämän perilliset vuonna 1919 muuttivat Oy Toppilan Mallasjuomatehdas Ab:ksi. Vuonna 1967 yhtiö liitettiin lahtelaiseen Oy Mallasjuomaan. Olutpanimon Toppilan tehtaan toiminta jatkui omistajavaihdosten ja yhdistymisten saattelemana teollisena aina vuoteen 1979 saakka, jolloin panimon omistava Oy Mallasjuoma Ab (Lahti) lopetti oluen valmistuksen tällä paikalla. Alue säilyi kuitenkin edelleen pitkään teollisuuskäytössä.

Huvila
Vuonna 1957 valmistunut huvila toimi panimon omistajan asuntona vuodesta 1864 ilmeisesti aina 1930-luvulle asti, ja 1980-luvulle saakka panimon konttorina. Rakennuksessa on toteutettu useita muutoksia, joista merkittävimmät jo 1800-luvulla. Rakennuksen nikkarityylinen yleisilme katolla olevine koristeellisine torneineen on ilmeisesti syntynyt vasta Johan Georg Snellmanin vuoden 1881 muutostöiden yhteydessä. Viimeisin muutostoimenpide lienee ollut koillisjulkisivun kuistin lasittaminen, joka on tekotavasta päätellen toteutettu 1950- tai 60-luvulla.

Teollisuusrakennukset
Alueen vanhin säilynyt teollisuusrakennus on nykyisin ”Allin matalana” tunnettu vanha viljavarasto. Vuonna 1864 valmistunut rakennus toimi myöhemmin muun muassa panimon henkilökunnan ruokalana. Nykyisen kutsumanimensä rakennus lienee saanut 1970-luvulle asti ruokalan emäntänä toimineen Alli Vattulan mukaan.

”Allin matalan” yhteyteen on rakennettu vuonna 1889 varastona ja mallastamona toiminut tiilirakenteinen laajennusosa. Vanhojen panimorakennusten ryhmän eteläpäädyn muodostaa vanhimmilta osiltaan vuonna 1900 rakennettu lämpövoimalan ja höyrykeskuksen sisältänyt rakennus. Voimalaa/-höyrykeskusta on laajennettu ja muutettu useaan otteeseen 1930-, 40- ja 60-luvuilla. Nämä osat ovat 1-2 kerroksisia.

Mallastamon ja lämpövoimalan väliin rakennettiin vuonna 1967 oululaisen arkkitehti Antti Rissanen suunnitelema uusi keittämö. Keittämön tieltä purettiin panimon vanhempia, ilmeisesti osin vuoden 1900 rakennuskantaan kuuluvia osia. Uusi suuri pullottamo rakennettiin vuonna 1968.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1965
(26.03.2010)
SR-1, Mallasjuoman alue
sr-10, Mallasjuoman huvilarakennus
sr-20, Mallasjuoman tehdasrakennukset

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselvitys, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. 2004.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Rakennushistoriaselvitys, Mallasjuoma Oy:n alue, Länsi-Toppila, Oulu. Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Oy. SRV Asunnot Oy, 2008.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

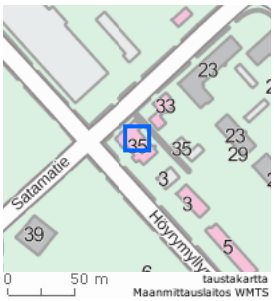

kohteen nimi: **Merikilta, satamatoimisto, satamaruokala ja huoltorakennukset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-46-9
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: merenkulku
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1910, merikilta; 1942, satamatoimisto; 1939/1953 Satamaruokala ja huoltorakennus;
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Höyrymyllyntien varteen sijoittuu tiivis, pienimittakaavainen eri-ikäisistä rakennuksista muodostuvat kokonaisuus, joka kertoo alueen satamahistoriasta. Rakennukset palvelivat alun perin satamatoimintoja.

Kokonaisuuden vanhin rakennus on vuonna 1910 valmistunut Merimiesten lukutupa eli Merikilta. Rakennus on hengeltään kansallisromanttisen. Aumakattoisen hirsirakennuksen on suunnitellut rakennusmestari J.W. Lillqvist. Merikiltaa on muutettu oleellisesti ja laajennettu 1960-luvun tyylisellä matallla puuosalla. Rakennuksen arvo perustuu kulttuurihistoriaan.

Puurakenteinen, rannan suuntainen satamaruokala valmistui vuonna 1939. Rakennus rajaa Höyrymyllyntietä. Ruokalaa laajennettiin vuonna 1953 funktionalistisvaikutteisella huoltorakennuksella, joka poikkeaa materiaaleiltaan ja arkkitehtuuriltaan 1930-luvun osasta. Rakennusten liitoskohta on mielenkiintoinen ja rakennusten taitteeseen sijoittuu muun muassa tyylikäs sisäänkäynti 1950-luvulle tyypillisine kehyksineen. Kokonaisuus on arkisella tavalla vaikuttava, ja molemmissa rakennuksissa on runsaasti harkittuja yksityiskohtia.

Satamakapteenin vuonna 1942 valmistunut toimisto edustaa ajan vaatimatonta, mutta huolellisesti detaljoitua puurakentamista. Satulakattoisen satamatoimiston yhtenäisen katon katkaisee Satamatien puoleisessa julkisivussa poikkiharja. Julkisivut on vuorattu pysylaudoin. Rakennus on osa satama-alueen monipuolista rakennuskantaa.

Nosturinkuljettajien rapattu huoltorakennus on vuodelta 1958. Pihapiiriin kuuluvat lisäksi satulakattoinen krematorio, sen vieressä oleva varastorakennus sekä maakellari.

historia:
Oulun Laivanpäällikköyhdistyksen rakennuttama Merimiesten lukutupa valmistui vuonna 1911 Oulun kaupungin lahjoittamalle maa-alueelle. Seuraavana vuonna
rakennus siirtyi Suomen merimieslähetysseuralle. Hirsirakennuksen suunnitteli rakennusmestari J.W. Lillqvist. Rakennuksessa oli iso tupa ja kaksi huonetta. Lautaverhottua julkisivua jäsensivät valkoiset listoitukset. Sisäänkäynnin, joka oli salmen puolelta, päällä oli kellotorni ja pihaa rajasi lauta-aita. Korjauksia suoritettiin ainakin vuonna 1927.

Rakennus palveli sekä koti- että ulkomaisia merimiehiä vuoteen 1968 asti, jolloin omistajaksi tuli Viljo Byström & Co. Oy. Rakennus muutettiin yhtiön konttoriksi ja siihen lisättiin matalampi arkkitehti Uki Heikkisen suunnittelema konttoriosa.

Vuonna 1984 rakennus siirtyi Oulun kaupungille. Siipirakennukseen tuli luotsien
päivystystilat makuuhuoneineen ja ruokailutiloineen. Lukutuparakennukseen kunnostettiin perinnehuone ja saunaosasto. Koillissivulta poistettiin ikkuna ja lounaissivun kuisti palautettiin alkuperäisen kaltaiseksi. 2000-luvulla rakennuksessa toimi Laivanpäällystöyhdistys, joka on kerännyt perinnehuoneeseensa merenkulkuun liittyvää materiaalia. Tilat toimivat kokous- ja saunatiloina. Matala siipiosa on majoitustilana.

Satamakapteenin toimisto valmistui vuonna 1942. Kaksikerroksiseen rakennukseen sijoittuivat sekä satamakapteenin toimisto että tämän virka-asunto aina vuoteen 1978 asti. Vuonna 1971 sen lounaispäätyyn lisättiin siipirakennus. Matalan, teräspilareiden varaan rakennetun tasakattoisen rakennuksen julkisivut tehtiin maalatusta kuitulevystä, joiden saumat peitettiin rimoituksin. 1980-luvun alussa rakennus muutettiin satulakattoiseksi. Sisätiloissa on säilynyt alkuperäisiä rakennusosia ja –materiaaleja, esimerkiksi portaikon paneloinnit.

Vuonna 1939 rakennettu satamaruokala sijoittui satama-alueen ja varasto-kenttien laidalle. Rannan suuntainen rakennus rajasi piha-aluetta satama-alueen toiminnoilta. Rakennusta laajennettiin kivirakenteisella huoltorakennuksella vuonna 1953. Satamatien varteen ja poikittain ruokalaan nähden sijoittuvaan, kaksikerroksiseen rakennukseen sijoittui puku- ja pesutiloja. Vuonna 1966 ruokalan ullakkokerrokseen sijoitettiin toimisto- ja keittiöhenkilökunnan sekä talonmiehen pienet asunnot, mikä edellytti kattorakenteiden muuttamista. Rakennus muutettiin 1980-luvun alussa Valtion eläinlääketieteellisen laitoksen laboratorioksi. Tilajakoa muutettiin ja pihanpuoleiseen kulmaukseen huoltorakennuksen päädyssä lisättiin lastauslaituri.

Nosturinkuljettajien huoltorakennus sijoittuu ruokalan ja Merikillan väliin. Rakennus on valmistunut vuonna 1958. Rakennukseen ont tehty muutoksia.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1965
(26.03.2010)
P/s, Satamaruokalan / Merikillan kortteli
sr-20, Merikilta

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselvitys, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. 2004.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **SOK:n mylly ja siilot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-78-(8, 9 ja 11)
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1929, vanhimmat osat
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

SOK:n mylly ja siilot edustavat monumentaalista teollisuusarkkitehtuuria. Kokonaisuus on valmistumisestaan lähtien ollut alueen maamerkkinä kaikista suunnista tarkasteltaessa. Rakennus kuvastaa Erkki Huttusen arkkitehtuurin siirtymävaihetta klassisismista funktionalismiin. Huttusen suunnittelemista rakennuksista jäljellä ovat vuonna 1929 valmistuneet katedraalimaiset myllyrakennus ja vanhimmat siilot sekä vuonna 1941 valmistunut konttoriosa. Myllysiiven julkisivu edustaa 1920-luvun lopun asiallista, harmonisiin suhteisiin perustuvaa klassisismia, kun taas myöhemmät osat olivat puhtaasti funktionalistisa. Siilo-osan näyttävyyttä ja solakkuutta korostavat koko julkisivun korkuiset pilasterit ja ulkonevat räystäät. Päädyssä, rakennuksen huipulla, on pyöreä ikkuna. Tiilirakenteet on rapattu sileiksi.

Kokonaisuus on muutettu asunnoiksi ja pyöreät siilot on purettu, mutta osa pyöreistä siiloista on korvattu hahmoltaan siiloja muistuttavalla asuinkerrostalolla. Muutoksen on suunnitellut Archeus Oy. Siilo-osan julkisivu on aukotettu käytön vaatimalla tavalla. Kokonaisuus on edelleen alueen huomattavin maamerkki.

historia:

Alun perin SOK:n myllyksi rakennetun kokonaisuuden paikalla sijaitsi aikaisemmin Oulun Tervahovi.

Oulu valittiin Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan myllyn sijoituspaikaksi osittain liikenteellisin perustein. Vanhin osa myllystä valmistui vuonna 1929. Uusin osa toiminnassa ollutta teollisuuskokonaisuutta oli korkea siilotorni, joka rakennettiin vuonna 1977.

Vuonna 1929 valmistuneen rakennuksen piirustukset signeerasi oli arkkitehti Valde Aulanko SOK:n rakennusosaston johtaja. Piirustukset oli laatinut arkkitehti Erkki Huttunen. Erkki Huttunen suunnitteli myös myöhemmät pyöreät siilorakennukset ja vuonna 1941 valmistuneen suuren konttorisiiven. Myllyosaa jatkettiin vuonna 1940.

Ensimmäiset pyöreät siilot rakennettiin vuonna 1937. Lisää pyöreitä siiloja rakennettiin jälleen vuonna 1960. Vuonna 1977 rakennettiin jauhosiilotorni, joka poikkeaa rakenteiltaan ja materiaaleiltaan muusta kokonaisuudesta. Jauhosiilon oli suunnittelut Paul Autere. Teräsbetonirunko oli verhottu muovipinnoitetulla teräslevyillä.

Kokonaisuuteen kuului myös muista rakennuksista irrallinen, kaksikerroksinen funkisrakennus, joka valmistui vuonna 1941 Erkki Huttusen signeeraamien piirustusten mukaisesti.

Vanhinta mylly- ja siilo-osaa sekä korkeaa konttoriosaa lukuun ottamatta muut kokonaisuuden osa purettiin vuonna 2012. Jäljelle jäänyt rakennus on muutettu asunnoiksi ja pyöreät siilot korvattu hahmoltaan samanlaisella asuinkerrostalolla. Muutostyöt suunnitteli Archeus Oy.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1965
(26.03.2010)
sr/ur, SOK:n mylly ja siilot

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselvitys, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. 2004.

Niskala, Kaarina. Ranta-Toppilan maankäytön historiaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2011.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Rakennushistoriaselvitys, Toppilansalmen vanha SOK:n mylly. Archeus Oy, 2007.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi:	**Terva-Toppilan kartano (Toppilan sahan sahanhoitajan asunto- ja konttorirakennus)**
kunta:	Oulu
kiinteistötunnus:	564-404-116-2
kylä/k.osa:	Toppila
tyyppi:	asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus:	1864-1917
ajoitusselite:	1903, valmistunut
arvottaminen:	maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Terva-Toppilan kartano eli Toppilan sahan sahanhoitajan asunto- ja konttorirakennus pihapiireineen valmistui vuonna 1902. Komea, nikkarityylinen päärakennus kertoo alueen teollisesta historiasta. Se on huvilamainen 1-2-kerroksinen rakennus. Symmetrisen rakennuksen yksikerroksisten osien päällä avautuvat laajat parvekkeet, joiden katokset ja sitä kannattavat puiset pilarit ja kaiteet on koristeltu puuleikkauksin. Rakenus on säilyttänyt luonteensa, vaikka siihen on tehty runsaasti muutoksia, joista merkittävimmät jo 1930-luvulla. Sisätiloissa on edelleen jäljellä muun muassa alkuperäisiä uuneja.

Pihaa rajaa suuri makasiinirakennus sekä entinen tallirakennus eli niin kutsuttu iso talo. Ison talon jatkona sijaitsee siitä katkaistu pieni talo. Rakennuksiin on tehty muutoksia. Asuin rakennuksissa merkille pantavaa ovat koristeelliset vuorilaudoitukset. Piha rakennuksineen sijaitsee koivujen reunustaman akselin päätteenä ja muodostaa ehjän kokonaisuuden.

historia:

Toppilan sahan sahanhoitajan asunto- ja konttorirakennus valmistui vuonna 1903. Se oli kaksikerroksisen, parvekkeilla, tornilla ja kattoterassilla varustettu puurakennus. Sahanhoitajan aikaisempi asunto, joka oli sijainnut lähellä rantaa, oli tuhoutunut vuoden 1901 tervahovin ja höyrysahan palossa.

Vuosina 1902-1903 rakentuneeseen pihapiiriin kuului useita rakennuksia. Tontin pohjoislaidalla sijaitsi pitkä, punaiseksi maalattu rakennus, jossa olivat konttoristin asunto, sauna, pesutupa ja navetta sekä 50 hevosen talli. Talliosa on myöhemmin purettu ja rakennuksen toinen pää on jäänyt erilliseksi rakennukseksi.

Pihan etelälaidalla oli ajoneuvosuoja ja varastorakennus. Se oli alaosastaan avoin, mutta on myöhemmin laudoitettu umpeen. Kulku pihaalueelle oli järjestetty koivukujaa pitkin Oulu-Tornio -maantieltä sekä nykyiseltä Tervahovintieltä. Konttorirakennuksen länsipuolella oli puutarha.

Toppilan tehdasalueen vaihdettua omistajaa vuonna 1929 myös sahanhoitajan asunto ympäröivine rakennuksineen siirtyi uudelle omistajalle, Toppila Oy:lle. Huvila saneerattiin yhtiölle teollisuusrakennuksia suunnitelleen Alvar Aallon suunnitelmien mukaisesti, muun muassa koristeellinen torni purettiin. Toppila Oy:n pääkonttori siirrettiin rakennukseen 1950-luvulla. Toppila-yhtiön toiminnan loputtua konttorirakennus oli vuosina 1986–1993 Oulun Steinerkoulun käytössä.

Rakennukset myytiin vuonna 1995 ja siinä aloitti toimintansa Terva-Toppilan kartano. Osa päärakennuksesta ja piharakennuksista on ollut tilausravintolana.

Kaikissa rakennuksissa on vuosien saatossa tehty käytön vaatimia muutoksia. Vanhan tallirakennuksen itäpääty katkaistiin vuosien 1921 ja 1939 välillä pienemmäksi portinvartijan taloksi. Kaksikerroksista asuinrakennusta laajennettiin 1990-luvun lopussa yksikerroksisella siipiosalla. Pihan pohjoisreunan pitkän talon ullakko otettiin asuinkäyttöön vuonna 1997, jolloin tehtiin suuret syvennetyt ikkunat rakennuksen päätyyn ja lisätty kattoon lapeikkunoita.

Terva-Toppilan kartanon pihapiiriin on syntynyt omistajan vaihtumisen myötä 2000-luvun alkupuolella Saunamaailma. Se koostuu useista ulkopuolisille vuokrattavista sauna- ja kokoontumistiloista. Myös pieni osa tehtaalle johtaneesta rautatiestä on edelleen jäljellä osana Saunamaailmaa.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-2104
(16.10.2015)
SR-1, Terva-Toppilan alue
sr-20, Terva-Toppilan päärakennus, makasiini, iso talo ja pieni talo

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselvitys, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. 2004.

Niskala, Kaarina. Ranta-Toppilan maankäytön historiaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2011.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **Toppilan asema-alue**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-49-1
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1886, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Toppilan asema-alue on hyvin säilynyt tavara-asemakokonaisuus, jonka alkuperäiset rakennukset ovat vuodelta 1889. Asema sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Toppilansalmen rannalla ja on osa valtakunnallisesti merkittävää Toppilan satama ja teollisuusaluetta.

Uusrenessanssityylinen asemarakennus on rakennettu Knut Nylanderin laatimien tyyppipiirrustusten mukaan. Alkuperäiseen asema-alueeseen kuuluvat myös tyyppipiirrustusten mukaan rakennetut hirsirunkoinen piharakennus ja tavaramakasiini sekä tynnyriholvattu kellari. Holvin ruoteina ovat ratakiskot. Kellarin kaunis yksityiskohta on ilmanottokanavan siro piippu. Aseman edessä on jäljellä pieni pätkä vanhoja kiskoja. Entisessä asemapuistossa on useita suurikokoisia puita ja talon kulmalla kasvaa syreeni. Alueelle on siirretty 2010-luvulla kaksi asuinrakennusta Oulun asemalta, joita ollaan kunnostamassa asuinkäyttöön. Alueen rakennusten ominaispiirteet ovat säilyneet.

historia:

Pohjanmaan rata, jonka pääteasema oli Oulu, valmistui vuonna 1886. Oulussa rata jatkui päärautatieasemalta vielä Toppilan satamaan asti, josta oli laivayhteys. Rautatien rakentaminen Ouluun palveli paitsi matkustajaliikennettä myös kasvavaa teollisuutta.

Rautatiekuljetuksissa liikennemäärät vähenivät olemattomiin turpeenkuljetuksen siirtyessä kiskoilta maanteille. Tämän vuoksi Toppilan ratapihaa supistettiin voimakkaasti: vielä 1980-luvun alussa ratapihalla oli neljä rinnakkaista raidetta, mutta 2000-luvulla enää kaksi läpiajettavaa raidetta ja pistoraiteita. Toppilan ratapihan purkaminen aloitettiin syyskuussa 2009.

Toppilan asema-alueen rakennukset valmistuivat vuonna 1889. Asema-alueeseen kuuluivat aseman lisäksi piharakennus, kellari ja tavaramakasiini laitureineen. Aseman läheisyydessä oli myös ratavartijan talo, joka on purettu. Toppilan asema palveli tavaraliikennettä, matkustajaliikennettä satamaan ei tullut.

Asemien rakentamisessa noudatettiin tyyppipiirustuksia. Toppilan sataman asema on ilmeisesti oululaissyntyisen Knut Nylanderin suunnittelema. Samaa tyyppipiirustusta on käytetty myös Sortavalassa.

Asemarakennukseen on tehty muutoksia. Ilmeisesti jo vuonna 1938 päätyjen muuta rakennusrunkoa kapeammat porrashuoneet purettiin ja rakennusta jatkettiin molemmista päädyistään. Vuonna 1959 radan puoleinen sisäänkäynti purettiin ja sisäänkäynnit siirrettiin nykyisille paikoilleen. Rakennusta on kunnostettu ja korjattu myös 1970-luvun alussa ja vuonna 1987. Nykyisin asemarakennus on kunnostettu asuinkäyttöön.

Hirsirunkoinen vaakalaudoituksella vuorattu ulkorakennus valmistui todennäköisesti samanaikaisesti asemarakennuksen kanssa. Aseman rakennukset on merkitty Liljebladin kartassa vuodelta 1889. Täysin symmetrinen rakennus on toteutettu tyyppipiirustusten mukaisesti. Täsmälleen samaa piharakennustyyppiä ei kuitenkaan ole Oulun asema-alueella.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1965
(26.03.2010)
SR-1, Toppilan aseman alue
sr-20, Toppilan asemarakennus

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselvitys, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. 2004.

Niskala, Kaarina. Ranta-Toppilan maankäytön historiaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2011.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **Toppilan höyrysahan höyryvoimala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-871-10-0
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Toppilan höyrysahan höyryvoimala on punatiilinen rakennus 1800-luvun loppupuolelta. Rakennus edustaa alueen teollista historiaa ja on ainoa säilynyt sahan tehdasrakennuksista. Kaksikerroksiseen rakennukseen on tehty runsaasti muutoksia, joista merkittävimmät jo 1930-luvulla, kun rakennus kunnostettiin sahan työväen asuintiloiksi. Rakennuksessa on yhä alkuperäisiä moniruutuisia ikkunoita. Tiilinen räystäs on porrastettu, ja päädyssä, harjan päätteenä pieni puolipyöreä korotus. Toppilan höyrysahan höyryvoimala on osa valtakunnallisesti merkittävää Toppilan satama ja teollisuusaluetta.

historia:

J. W. Snellman G:sonin kauppahuoneen perustama Toppilan höyrysaha käynnistyi vuonna 1878. Se oli Oulun seudun kolmas höyrysaha. Sahan omistajaksi tuli vuonna 1912 Uleå Oy. Yhtiö pyrki ensimmäisen maailmansodan jälkeen laajentamaan tuotantoaan, jolloin raamilukua lisättiin ja koneistoja täydennettiin.

Kolmiraaminen saha sijaitsi Toppilansalmen rannassa. Sahan pohjoispuolella oli kivirakenteinen höyryvoimala savupiippuineen. Uleå-yhtiön Toppilan sahan tuotantorakennuksiin kuuluivat sahan ja höyryvoimalan lisäksi kuivaamo, paja, verstas ja makasiineja, jotka sijaitsivat sahan ja konttorirakennuksen välisellä alueella.

Sahan lähistöllä oli myös ruokala ja useita työväen yksi- ja kaksikerroksisia asuinrakennuksia liitereineen ja ulkohuoneineen. Koskelankylän kansakoulun lounaispuolella oli asuinrakennusten ryhmä. Samoin Koskelan tilan alueella, nykyisen venevajan koillispuolella. Nykyisin sahan aikaisista rakennuksista on jäljellä enää entinen höyryvoimala ja sahanhoitajan asuinrakennus piharakennuksineen.

Osakeyhtiö Toppilan aikana (1930-luvulla) kivirakenteinen höyryvoimala kunnostettiin puukentän työväelle asuintiloiksi. Rakennuksessa olivat myös työnjohtajan konttoritilat. Nykyisin höyryvoimala toimii öljyntorjunta-asemana. Muutossuunnitelmat laati vuonna 1995 Arkkitehtitoimisto Kari Harmainen Ky.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-2104
(16.10.2015)
sr-20, Toppilan höyrysahan höyryvoimala

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselvitys, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. 2004.

Niskala, Kaarina. Ranta-Toppilan maankäytön historiaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2011.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **Toppilan seuratalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-54-2
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1938, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Toppilan seuratalo rakennettiin Toppilan sulfiittiselluloosatehtaan työntekijöiden kokoontumis- ja harrastuspaikaksi vuonna 1938. Varhaista oululaista funktionalismia edustavan punatiilisen rakennuksen suunnitteli arkkitehti Gustaf Srtandberg. Rakennuksen geometriset pelkistetyt muodot, salin ja porrashuoneen suuret ikkunapinnat, sisätilojen sileät ja yksinkertaiset pintamateriaalit sekä rakennuksen pelkistetyt detaljit kertovat fuktionaalisista ihanteista. Suorakaiteen muotoista rakennusta elävöittävät juhlasalin suuren ikkunan ohella lukuisat yksityiskohdat. Sisäänkäynnin graniittisia portaita ja oven kehyksiä suojaa
lippamainen katos. Ikkunoita kehystävät listat ovat huolelliset rapatut. Pohjoispäädyn koristeina ovat puolipyöreä parveke putkikaiteineen ja ylimpänä kohoava lippusalko.

Ulkopuolelta seuratalo on ikkuna-, vesikatto- ja porrasmuutoksista huolimatta
säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Sisätiloista parhaiten säilyneitä ovat rakennuksen porrashuoneet ja toisen kerroksen aula. Toppilan seuratalo on osa valtakunnallisesti merkittävää Toppilan satama ja teollisuusaluetta.

historia:

Toppila Oy oli vuonna 1927 perustettu sulfiittiselluloosaa valmistava tuotantolaitos. Tehdas aloitti toimintansa vuonna 1931. Yhtiön työntekijöiden ja näiden perheiden käyttöön valmistui vuonna 1938 Seuratalo kerho- ja harrastustiloneen. Rakennuksen suunnittelija oli oululainen arkkitehti Gustaf Strandberg. Suomessa rakennettiin runsaasti seurataloja 1880-luvulta lähtien ja niitä on edelleen olemassa noin 2500 kappaletta.

Sodan aikana Seuratalossa toimi saksalaisten sotilasairaala, minkä jälkeen rakennus siirtyi Suomen armeijalle. Sittemmin Seuratalo on toiminut harrastus- ja kerhotiloina ja pohjakerroksessa oli päiväkoti, jota saneerattiin vuonna 1970 ja 1971. Tuolloin länsisivulle lisättiin kierreporras poistumistieksi ja pohjakerrokseen talonmiehen asunto. Vuonna 2002 rakennus peruskorjattiin liikuntataloksi. Sisätiloissa muutoksia tehtiin runsaasti, esimerkiksi pohjakerroksen päiväkotitilat purettiin lähes kokonaan ja toisen kerroksen juhlasali muutettiin liikuntasaliksi kiipeilyseinineen. Samassa yhteydessä rakennuksen eteläsivulle lisättiin invaluiska ja kierreporras uusittiin. Myös kaikki rakennuksen ikkunat uusittiin.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-2104
(16.10.2015)
sr-20, Toppilan seuratalo

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselvitys, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. 2004.

Niskala, Kaarina. Ranta-Toppilan maankäytön historiaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2011.

Nurminen, Maisa. Toppilan seuratalon restaurointi- ja käyttösuunnitelma. Oulun Yliopisto, Arkkitehtuurin osasto, Restauroinnin kurssi. 2014.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

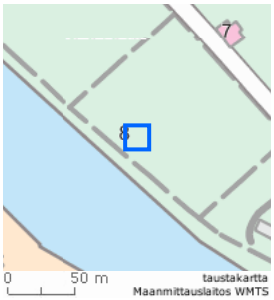

kohteen nimi: **Vaasan höyrymylly**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-80-1
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1924, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vaasan höyrymylly on Toppilan satama- ja teollisuusalueen ensimmäinen myllyrakennus. Maamerkkinä toimiva alueen tunnusrakennus on osa valtakunnallisesti merkittävää Toppilan satama ja teollisuusaluetta.

Vaasan myllyn vanhin kolmikerroksinen osa rakennettiin vuonna 1924. Rakennusta on laajennettu ja korotettu vuosina 1927, 1934 ja 1948 arkkitehti G.W. Palmqvistin suunnitelmien mukaan. Vuosisadan alkupuolen punatiilistä teollisuusarkkitehtuuria edustvan rakennuksen eri vaiheet on helposti luettavissa muuratuista rakenteista. Rakennusta ryhdittää pystysuorat ikkunavyöhykkeet, listoitukset sekä päädyn ja kulmien tiilirustikoinnit. Tehtaan meren puoleisen päädyn siilotorni on muuta rakennusta kerroksen korkeampi. Päätyseinä on harjan kohdalta korotettu.

historia:

Vaasan Höyrymylly Osakeyhtiön mylly oli Oulun ensimmäinen moderni viljaa jauhava kaupallinen mylly. Vaikka tehdasta kutsutaankin omistajan mukaan höyrymyllyksi, ei tehdas toiminut alun alkaenkaan höyryvoimalla vaan myllynkiviä pyöritti sähkö.

Vaasan höyrymylly rakennettiin vuonna 1924 Oulun kaupungilta vuokratulle alueelle salmen pohjoisrannalle. Kolmekerroksisen tiilirakennuksen suunnitteli arkkitehti Artturi Ortela.

Jo vuonna 1927 rakennusta korotettiin helsinkiläisen arkkitehti G.W. Palmqvistin suunnitelmien mukaan. Uuden makasiiniosan valmistuttua vuonna 1934 rakennuksen pituus kaksinkertaistui. Laajennus toteutettiin alkuperäisen rakennuksen mittasuhtein ja detaljein. Vuonna 1948 myllyä korotettiin jälleen Palmqvistin piirustusten mukaisesti. Eteläpäähän tehtiin kattoikkunat vuonna 1953.

Mylly, joka on vaihtanut omistajaa, ei ole enää toiminnassa. Rakennukseen on suunniteltu asuntoja.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-2107
(23.05.2014)
sr/ur, Vaasan höyrymylly

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselvitys, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. 2004.

Niskala, Kaarina. Ranta-Toppilan maankäytön historiaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2011.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Vaasan höyrymylly osakeyhtiö, Oulun Toppilansalmen myllyn rakennushistoriallinen selvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Toppilan punainen mylly Oy, 2008.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

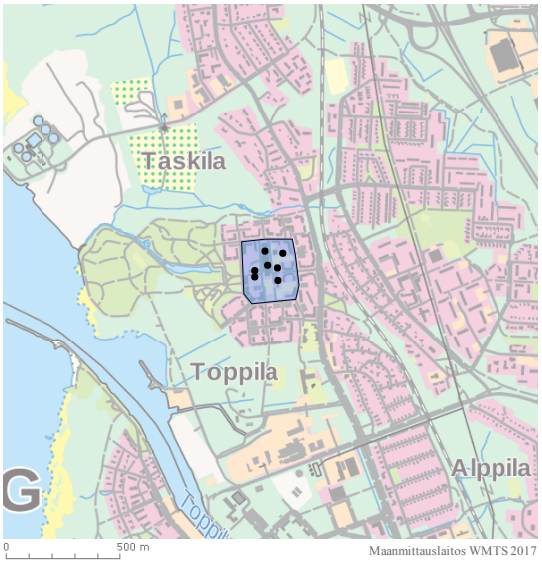

alueen nimi: **Toppilan satama ja teollisuusalue - selluloosatehdas (RKY 2009)**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Toppilan entinen keittämö
Toppilan entinen korjaamorakennus
Toppilan entinen kuivaamo-osasto
Toppilan entinen laboratorio ja autokorjaamo
Toppilan entinen puuhiomo
Toppilan entinen voimalarakennus
Toppilan hakesiilo

kuvaus:
RKY2009
Toppilan salmen rantavyöhyke satamineen ja eri-ikäisine teollisuuslaitoksineen on monipuolinen teollisuushistoriallinen kokonaisuus. Oulujoen vuoden 1724 suurtulvan muodostama salmi on vanha Oulun ulkosatama ja alueella on Oulun vanhinta teollisuushistoriaa.

Toppilan rakennuskantaan kuuluu 1800-luvun jälkipuolen huviloita ja 1900-luvun alun teollisuusrakennuksia. Alueen vanhinta rakennuskantaa edustaa mallasjuomatehtaan nikkarityylinen huvila, jonka ympäristöön kuuluu puistikko vanhoine jalopuineen.

Uusrenessanssityylinen rautatieasema vuodelta 1886 on valmistunut Oulu-Seinäjoki –rataosuuden rakentamisen yhteydessä.

Sataman käyttö on loppunut. Sen vanhaan ympäristöön kuuluu vanhoja varastorakennuksia ja viljasiiloja 1920-1930-luvulta. Vaasan punatiilisen Höyrymyllyn kaksi alinta kerrosta ovat vuodelta 1924. Rakennusta on korotettu kahdella kerroksella 1927 arkkitehti W.G. Palmqvistin suunnitelmin. Viereinen Raision viljasiilo on O.J. Ermalan ja Kalle Salon suunnittelema vuodelta 1950. Salmen rannassa kohoavat myös SOK:n funktionaliset höyrymylly ja siilot, jotka on rakennettu SOK:n rakennusosaston arkkitehti Valde Alangon suunnitelmin (1928, siilot 1937). Alueella on lisäksi SOK:n konttorirakennus (1941), joka on tehty SOK:n arkkitehti Erkki Huttusen piirustusten mukaan.

Toppilan selluloosatehtaan Toppila Oy:n 1930-luvun rakennuksista on jäljellä modernin teollisuusarkkitehtuurin klassikko, Alvar Aallon suunnittelema hakesiilo, keittämö, kuivaamo ja voimala. Toppilan seuratalo on Gustaf Strandbergin suunnittelema tiilivuorattu funkisrakennus, joka on valmistunut 1938 Toppila Oy:n kerhotaloksi.

MRKY2015:
Toppilan voimalarakennukset ovat Aallon uran kannalta keskeiset ja erittäin kiinnostavat, sillä ne edelsivät hänen myöhempiä teollisuuden rakennushankkeitaan. Aallon suunnittelutehtävään kuului julkisivujen, ikkunajärjestelmien, ovirakenteiden ja eräiden porrasratkaisujen suunnittelu. Suunnittelua ohjasivat tarkoituksenmukaisuus, kestävyys, paloturvallisuus, kustannustehokkuus, laajennusvara ja ylläpitokustannukset.

Toppilan selluloosatehtaan rakennukset luovat nykyiselle Toppilan keskukselle vahvan omaleimaisen identiteetin. Vanha tehdasmiljöö yhdistyy 1980-90-lukujen tiiviiseen kerrostalorakentamiseen muodostaen viihtyisän asuinalueen. Alue on ympäristöltään onnistunut esimerkki vanhan teollisuusalueen ja -rakennusten käyttötarkoituksen muutoksesta.

historia:
RKY2009
Oulujoen vuoden 1724 suurtulvan vedet valitsivat uuden väylän merelle ja vähäisestä Toppilan purosta muodostui leveähkö, satamaksi soveltuva Toppilansalmi. Toppilasta alkoi kehittyä Oulun ulkosatama, kun kaupungin kauppiaat hankkivat salmen rannalta laituripaikkoja. Salmen pohjoisrannalle sijoittui tervan säilytys-, lajittelu- ja merkitsemispaikka. 1783 perustettuun Tervahoviin varastoitiin maakunnasta tuleva terva ja sieltä se lastattiin purjelaivoihin. Krimin sodan aikana 1854 englantilaiset joukko-osastot polttivat lähes kaikki rakennukset salmen rannoilla. Tervahovi paloi 1901 eikä tervakauppa enää noussut 1800-luvun kukoistukseen.

Krimin sodan jälkeen Toppilansalmen ja Holstinsalmen väli palstoitettiin ja salmen rannoille muodostui Oulun seudun varhaisin huvilayhdyskunta. Alueelle 1800-luvun jälkimmäiseltä puoliskolta alkaen rakennetuista paristakymmenestä huvilasta on muutama jäljellä.

Toppilansalmen rannalle keskittyi 1800-luvulla teollisuuslaitoksia; mm. 1864 perustettu Toppilan olutpanimo, J.W.

Snellmanin 1878 perustama höyrysaha ja 1900-luvun alussa keskusliikkeiden varastorakennuksia.

Englantilaisen Dixonin perheyhtiön perustama Toppila Oy:n osakeyhtiö perustettiin 1927 ja tuotantolaitos aloitti toimintansa 1931. Sulfiittiselluloosatehtaan rakennukset piirsi arkkitehti Alvar Aalto. Dixonit myivät tehtaan 1973 Kajaani Oy:lle, joka lakkautti tehtaan 1985.

Oulun kaupunki osti tehdasalueen 1987 ja samana vuonna kaupunginvaltuusto hyväksyi Koskelan tavoitesuunnitelman, jossa tehdasalue varattiin 2000 asukkaan asuntoalueeksi. Entiset tehdasrakennukset otettiin asuinaluetta rakennettaessa uuteen käyttöön: Keittämörakennus muutettiin opiskelija-asunnoiksi, kuivaamorakennuksesta tehtiin kauppa/kierrätyskeskus, laboratoriosta ravintola/kioski ja korjaamosta alueen sydän monipalvelukeskus. Hakesiilolle ja voimalarakennukselle ei ole toistaiseksi löydetty käyttäjää.

MRKY2015:
Voimala on muutettu kiipeilykeskuksen käyttöön ja hakesiilossa toimii asukastupa. Voimalan onnistuneesta käyttötarkoituksen muutoksesta on myönnetty Viisikantapalkinto vuonna 2015.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1461
(10.06.1994)
sr-4, kuivaamo, puuhiomo, korjaamo, keitto-osasto, laboratorio ja laboratorion viereinen pieni rakennus.

Asemakaava 564-1605
(22.09.1998)
sr-4, Voimala

Asemakaava 564-1586
(20.03.1998)
sr-1, Hakesiilo
SR, Hakesiilon tontti

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T,I

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Arvokkaita alueita Oulussa. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 153. Oulu 2001.

Alvar Aalto, O.Y.Toppilan tehdasrakennukset. Arkkitehti 1931.

Vilhelm Helander ja Simo Rista, Suomalainen rakennustaide. Kirjayhtymä 1989.

Toppilansalmi - Hietasaari. Rakennusinventointi 1992. Oulun kaupunki, sarja A 109/1992.

Teppo Jokinen, Erkki Huttunen liikelaitosten ja yhteisöjen arkkitehtina 1928-1939. Jyväskylä Studies in the Arts 41. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä 1992.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Kaarina Niskala, Toppilan maankäytön historiaa. Toppilansalmen alueen rakentaminen ja toiminta vuodesta 1724 nykypäivään. Oulun kaupunki 1997.

Kaarina Niskala, Valkovuokkojen villat: Toppilansalmen huvilat ja puutarhat. Oulu-seura 2007.

Niskala, Kaarina. Ranta-Toppilan maankäytön historiaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen keskus, Asemakaavoitus, 2011.

Ulla Pohjamo, Kesä Salmessa - porvarillista huvilakulttuuria Oulun Toppilansalmessa. Pro gradu. Jyväskylän yliopisto 2003.

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselvitys, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo. 2004.

Toppilan tehdas, Rakennuskannan korjauskelpoisuus. Valtion teknillinen tutkimuskekus, Rakennuslaboratorio, 1987.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **Toppilan entinen keittämö**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-73-1
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1931, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Alvar Aallon suunnittelma Toppilan selluloosatehtaan entinen keitto-osasto on valmistunut vuonna 1931. Seitsemänkerroksinen rakennus on maisemallisesti merkittävä osa Toppilan keskuksen entistä tehdasmiljöötä ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Toppilan satama ja teollisuusalueeseen. Korkea ja kokoonsa nähden kapearunkoinen rakennus on nykyisin julkisivuiltaan osin tiilinen osin valkoiseksi rapattu. Pystysuuntaisuutta korostavat valkoiseksi rapatut kapeat nauhat, joissa sijaitsevat ikkunat. Ikkunat ovat nykyisin pääosin neliömäisiä ja neliruutuisia. Kun rakennus on muutettu vuonna 1994 asuinkäyttöön, on aukotusta muutettu ja rakennukseen on lisätty ajalle tyypillisiä postmoderneja yksityiskohtia kuten metalliset puolipyöreät tuuletusparvekkeet. Korkea rakennus on hallitseva Toppilan maisemassa.

historia:

Englantilaisen Dixonin perheyhtiön perustama Toppila Oy:n osakeyhtiö perustettiin vuonna 1927. Yhtiö osti Toppilan vanhan sahan vuonna 1930. Jo samana vuonna ryhdyttiin vanhan sahan paikalle rakentamaan sulfiittiselluloosatehtaan tehdasrakennuksia, jotka valmistuivat vuonna 1931. Teollisuusalueen rakennusten ulkoasut suunnitteli arkkitehti Alvar Aalto. Toppilan voimalarakennukset ovat Aallon uran kannalta keskeiset ja erittäin kiinnostavat, sillä ne edelsivät hänen myöhempiä teollisuuden rakennushankkeitaan.

Dixonit myivät tehtaan vuonna 1973 Kajaani Oy:lle, joka lakkautti tehtaan vuonna 1985. Oulun kaupunki osti tehdasalueen vuonna 1987 ja samana vuonna kaupunginvaltuusto hyväksyi Koskelan tavoitesuunnitelman, jossa tehdasalue varattiin 2000 asukkaan asuntoalueeksi. Entiset tehdasrakennukset otettiin asuinaluetta rakennettaessa uuteen käyttöön. Keittämörakennus muutettiin opiskelija-asunnoiksi vuonna 1994.

Keittämörakennusta on laajennettu eteläpäädystä vuosina 1953 ja 1973. Vuoden 1958 laajennuksen suunnitteli Suunnittelu Oy E. Niemelä ja vuoden 1973 laajennuksen Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky. Laajennukset on toteutettu entisen muotoisina ja korkuisina.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1461
(10.06.1994)
sr-4, keitto-osasto

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Toppilan tehdas, Rakennuskannan korjauskelpoisuus. Valtion teknillinen tutkimuskekus, Rakennuslaboratorio, 1987.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **Toppilan entinen korjaamorakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-70-3
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1937, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Toppilan selluloosatehtaan korjaamorakennus on valmistunut vuonna 1937. Rakennesuunnittelijana ja neuvoa-antavana insinöörinä toimi L. Nyrop. Punatiilinen rakennus on osa Toppilan entistä tehdasmiljöötä ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Toppilan satama ja teollisuusalueeseen. Matala ja pitkä rakennus on loivasti harjakattoinen. Julkisivuja rytmittävät korkeat moniruutuiset ja pystysuuntaiset ikkunat.

historia:

Englantilaisen Dixonin perheyhtiön perustama Toppila Oy:n osakeyhtiö perustettiin vuonna 1927. Yhtiö osti Toppilan vanhan sahan vuonna 1930. Jo samana vuonna ryhdyttiin vanhan sahan paikalle rakentamaan sulfiittiselluloosatehtaan tehdasrakennuksia, jotka valmistuivat vuonna 1931. Teollisuusalueen rakennusten ulkoasut suunnitteli arkkitehti Alvar Aalto. Toppilan voimalarakennukset ovat Aallon uran kannalta keskeiset ja erittäin kiinnostavat, sillä ne edelsivät hänen myöhempiä teollisuuden rakennushankkeitaan.

Dixonit myivät tehtaan vuonna 1973 Kajaani Oy:lle, joka lakkautti tehtaan vuonna 1985. Oulun kaupunki osti tehdasalueen vuonna 1987 ja samana vuonna kaupunginvaltuusto hyväksyi Koskelan tavoitesuunnitelman, jossa tehdasalue varattiin 2000 asukkaan asuntoalueeksi. Entiset tehdasrakennukset otettiin asuinaluetta rakennettaessa uuteen käyttöön. Korjaamoon sijoitettiin Toppilan monipalvelukeskus 1990-luvulla.

Korjaamoa on laajennettu länsipäädystään vuonna 1958 Suunnittelu Oy E. Niemelän mukaan.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1461
(10.06.1994)
sr-4, korjaamo

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Toppilan tehdas, Rakennuskannan korjauskelpoisuus. Valtion teknillinen tutkimuskekus, Rakennuslaboratorio, 1987.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **Toppilan entinen kuivaamo-osasto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-71-1
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1931, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Alvar Aallon suunnittelma Toppilan selluloosatehtaan entinen kuivaamo-osasto on valmistunut vuonna 1931. Suuri, hallimainen rakennus on keskeinen osa Toppilan keskuksen entistä tehdasmiljöötä ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Toppilan satama ja teollisuusalueeseen. Punatiilisessä rakennuksessa on korkea keskiosa ja matalat reunaosat. Keskiosan pitkien sivujen umpiosat ovat poimulevyä. Rakennuksen arkkitehtuurille ominaista ovat laajat, pieniruutuisten ikkunoiden muodostamat valoaukot, jotka täyttävät kantavien rakenteiden väliset tilat. Sisäkatto taittuu keskeltä valoa heijastaen. Rakennuksen alkuperäiset rakenteet, ikkunat ja ulkoasu ovat säilyneet.

historia:

Englantilaisen Dixonin perheyhtiön perustama Toppila Oy:n osakeyhtiö perustettiin vuonna 1927. Yhtiö osti Toppilan vanhan sahan vuonna 1930. Jo samana vuonna ryhdyttiin vanhan sahan paikalle rakentamaan sulfiittiselluloosatehtaan tehdasrakennuksia, jotka valmistuivat vuonna 1931. Teollisuusalueen rakennusten ulkoasut suunnitteli arkkitehti Alvar Aalto. Toppilan voimalarakennukset ovat Aallon uran kannalta keskeiset ja erittäin kiinnostavat, sillä ne edelsivät hänen myöhempiä teollisuuden rakennushankkeitaan.

Dixonit myivät tehtaan vuonna 1973 Kajaani Oy:lle, joka lakkautti tehtaan vuonna 1985. Oulun kaupunki osti tehdasalueen vuonna 1987 ja samana vuonna kaupunginvaltuusto hyväksyi Koskelan tavoitesuunnitelman, jossa tehdasalue varattiin 2000 asukkaan asuntoalueeksi. Entiset tehdasrakennukset otettiin asuinaluetta rakennettaessa uuteen käyttöön. Kuivaamorakennuksesta tehtiin kauppa/kierrätyskeskus.

Alkuperäistä rakennusta on laajennettu vuonna 1958 Suunnittelu Oy E. Niemelän suunnitelmien mukaan. Laajennus noudattaa Aallon arkkitehtuuria. Vuonna 1978 rakennus on yhdistetty puuhiomoon matalalla osalla, jonka on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Risto Harju. Matala laajennus poikkeaa arkkitehtuuriltaan muusta rakennuksesta.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1461
(10.06.1994)
sr-4, kuivaamo

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Toppilan tehdas, Rakennuskannan korjauskelpoisuus. Valtion teknillinen tutkimuskekus, Rakennuslaboratorio, 1987.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **Toppilan entinen laboratorio ja autokorjaamo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-72-3
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1949, autokorjaamo; 1970, laboratorio
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Toppilan selluloosatehtaan entinen laboratorio on valmistunut vuonna 1970 arkkitehti Risto Harjun piirrustusten mukaan. Matala, pohjaltaan neliömäinen rakennus on osa Toppilan keskuksen entistä tehdasmiljöötä ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Toppilan satama ja teollisuusalueeseen. Punatiilisen ja tasakattoisen rakennuksen vieressä sijaitsee tehtaan entinen autokorjaamo. Punatiilisen pienen rakennuksen veturitalliosa on valmistunut vuonna 1949.

historia:

Englantilaisen Dixonin perheyhtiön perustama Toppila Oy:n osakeyhtiö perustettiin vuonna 1927. Yhtiö osti Toppilan vanhan sahan vuonna 1930. Jo samana vuonna ryhdyttiin vanhan sahan paikalle rakentamaan sulfiittiselluloosatehtaan tehdasrakennuksia, jotka valmistuivat vuonna 1931. Teollisuusalueen rakennusten ulkoasut suunnitteli arkkitehti Alvar Aalto. Toppilan voimalarakennukset ovat Aallon uran kannalta keskeiset ja erittäin kiinnostavat, sillä ne edelsivät hänen myöhempiä teollisuuden rakennushankkeitaan.

Dixonit myivät tehtaan vuonna 1973 Kajaani Oy:lle, joka lakkautti tehtaan vuonna 1985. Oulun kaupunki osti tehdasalueen vuonna 1987 ja samana vuonna kaupunginvaltuusto hyväksyi Koskelan tavoitesuunnitelman, jossa tehdasalue varattiin 2000 asukkaan asuntoalueeksi. Entiset tehdasrakennukset otettiin asuinaluetta rakennettaessa uuteen käyttöön. Laboratorio muutettiin ravintolakäyttöön.

Autokorjaamon veturitalliosa on valmistunut vuonna 1949 ja autokorjaamo-osa vuonna 1955.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1461
(10.06.1994)
sr-4, laboratorio ja laboratorion viereinen pieni rakennus

arviointi:

MRKY2015: H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Toppilan tehdas, Rakennuskannan korjauskelpoisuus. Valtion teknillinen tutkimuskekus, Rakennuslaboratorio, 1987.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **Toppilan entinen puuhiomo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-71-1
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1952, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Toppilan selluloosatehtaan entinen puuhiomo on valmistunut vuonna 1952. Suuri, hallimainen rakennus on keskeinen osa Toppilan keskuksen entistä tehdasmiljöötä ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Toppilan satama ja teollisuusalueeseen. Punatiilisen rakennuksen julkisivuja jäsentävät pystysuuntaiset, korkeat ja pieniruutuset ikkunat. Rakennus on yhdistetty kuivaamo-osastoon vuonna 1978.

historia:

Englantilaisen Dixonin perheyhtiön perustama Toppila Oy:n osakeyhtiö perustettiin vuonna 1927. Yhtiö osti Toppilan vanhan sahan vuonna 1930. Jo samana vuonna ryhdyttiin vanhan sahan paikalle rakentamaan sulfiittiselluloosatehtaan tehdasrakennuksia, jotka valmistuivat vuonna 1931. Teollisuusalueen rakennusten ulkoasut suunnitteli arkkitehti Alvar Aalto. Toppilan voimalarakennukset ovat Aallon uran kannalta keskeiset ja erittäin kiinnostavat, sillä ne edelsivät hänen myöhempiä teollisuuden rakennushankkeitaan.

Dixonit myivät tehtaan vuonna 1973 Kajaani Oy:lle, joka lakkautti tehtaan vuonna 1985. Oulun kaupunki osti tehdasalueen vuonna 1987 ja samana vuonna kaupunginvaltuusto hyväksyi Koskelan tavoitesuunnitelman, jossa tehdasalue varattiin 2000 asukkaan asuntoalueeksi. Entiset tehdasrakennukset otettiin asuinaluetta rakennettaessa uuteen käyttöön. Puuhiomo muutettiin kierrätyskeskukseksi.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1461
(10.06.1994)
sr-4, puuhiomo

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Toppilan tehdas, Rakennuskannan korjauskelpoisuus. Valtion teknillinen tutkimuskekus, Rakennuslaboratorio, 1987.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **Toppilan entinen voimalarakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-72-5
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1931, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Alvar Aallon suunnittelma Toppilan selluloosatehtaan entinen voimalarakennus on valmistunut vuonna 1931. Rakennus on maisemallisesti merkittävä osa Toppilan keskuksen entistä tehdasmiljöötä ja kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Toppilan satama ja teollisuusalueeseen. Punatiilinen rakennus koostuu kahdesta loivasti harjakattoisesta massasta. Julkisivuja halkovat korkeat, pystysuuntaiset ja pieniruutuiset ikkunat. Karhean teollisuusrakennuksen rakennustaiteelliset ja maisemalliset arvot on säilytetty vuonna 2013 tehdyssä käyttötarkoituksen muutoksessa, jonka suunnitteli arkkitehti Venanzia Rizzi.

historia:

Englantilaisen Dixonin perheyhtiön perustama Toppila Oy:n osakeyhtiö perustettiin vuonna 1927. Yhtiö osti Toppilan vanhan sahan vuonna 1930. Jo samana vuonna ryhdyttiin vanhan sahan paikalle rakentamaan sulfiittiselluloosatehtaan tehdasrakennuksia, jotka valmistuivat vuonna 1931. Teollisuusalueen rakennusten ulkoasut suunnitteli arkkitehti Alvar Aalto. Toppilan voimalarakennukset ovat Aallon uran kannalta keskeiset ja erittäin kiinnostavat, sillä ne edelsivät hänen myöhempiä teollisuuden rakennushankkeitaan.

Dixonit myivät tehtaan vuonna 1973 Kajaani Oy:lle, joka lakkautti tehtaan vuonna 1985. Oulun kaupunki osti tehdasalueen vuonna 1987 ja samana vuonna kaupunginvaltuusto hyväksyi Koskelan tavoitesuunnitelman, jossa tehdasalue varattiin 2000 asukkaan asuntoalueeksi. Entiset tehdasrakennukset otettiin asuinaluetta rakennettaessa uuteen käyttöö.

Voimalarakennus kunnostettiin kiipeilykeskuksen käyttöön vuonna 2013. Vanhan voimalarakennuksen käyttötarkoituksen muutostöiden suunnitelmat on laatinut arkkitehti Venanzia Rizzi Ave Forma Oy:ssä. Rakennuksen säilyttämistavoitteet ja uusi käyttötarkoitus ovat tukeneet toisiaan ja liiallisilta rakennuksen ominaispiirteitä hävittävältä korjaamiselta on vältytty. Rakennuksen rakennustaiteelliset ja maisemalliset arvot on pysytty käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä pitkälti säilyttämään. Entinen kookas teollisuusrakennus karheine ominaispiirteineen soveltuu hyvin kiipeilykeskuksen toimintaan. Toppilan vanhan voimalarakennuksen perinteitä kunnioittavasta käyttötarkoituksen muutoksesta on myönnetty Viisikanta-palkinto vuonna 2015.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1605
(22.09.1998)
sr-4

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T

lähteet:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Tiedotteet 2015: Vuoden 2015 Viisikanta-rakennussuojelupalkinnot Ouluun ja Kuusamoon (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus). julkaistu, 16.4.2015. [http://www.ely-keskus.fi/web/ely/-/vuoden-2015-viisikanta-rakennussuojelupalkinnot-ouluun-ja-kuusamoon-pohjois-pohjanmaan-ely-keskus-#.VqU4slJxMjd] viitattu: 25.1.2016

Oulun kiipeilykeskus, Rakennus.
[http://www.oulunkiipeilykeskus.com/rakennus/] viitattu: 25.1.2016

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Toppilan tehdas, Rakennuskannan korjauskelpoisuus. Valtion teknillinen tutkimuskekus, Rakennuslaboratorio, 1987.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

kohteen nimi: **Toppilan hakesiilo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-7-5-4
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1931, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Alvar Aallon suunnittelma Toppilan selluloosatehtaan hakesiilo on valmistunut vuonna 1931. Veistoksellinen korkea rakennus on alueen symboli ja maisemallisesti merkittävä osa Toppilan keskuksen entistä tehdasmiljöötä. Rakennus kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Toppilan satama ja teollisuusalueeseen.

Siilo on betonirakenteinen. Julkisivuja hallitsevat jyrkkä tummaksi pietty katto sekä betoniset kaaret, jotka muodostavat siilon kantavan rakenteen. Siilon päädyssä oleva kuljettimen aukko muodostaa mielenkiintoisen arkkitehtonisen yksityiskohdan. Ikkunoita on vain ensimmäisessä kerroksessa ja ne ovat alkuperäiset. Rakennus sisältää kolme siilotornia. Hakesiiloon ei ole tehty muutoksia, joten vaikuttava rakennus on alkuperäisessä asussaan.

historia:

Englantilaisen Dixonin perheyhtiön perustama Toppila Oy:n osakeyhtiö perustettiin vuonna 1927. Yhtiö osti Toppilan vanhan sahan vuonna 1930. Jo samana vuonna ryhdyttiin vanhan sahan paikalle rakentamaan sulfiittiselluloosatehtaan tehdasrakennuksia, jotka valmistuivat vuonna 1931. Teollisuusalueen rakennusten ulkoasut suunnitteli arkkitehti Alvar Aalto. Toppilan voimalarakennukset ovat Aallon uran kannalta keskeiset ja erittäin kiinnostavat, sillä ne edelsivät hänen myöhempiä teollisuuden rakennushankkeitaan.

Dixonit myivät tehtaan vuonna 1973 Kajaani Oy:lle, joka lakkautti tehtaan vuonna 1985. Oulun kaupunki osti tehdasalueen vuonna 1987 ja samana vuonna kaupunginvaltuusto hyväksyi Koskelan tavoitesuunnitelman, jossa tehdasalue varattiin 2000 asukkaan asuntoalueeksi. Entiset tehdasrakennukset otettiin asuinaluetta rakennettaessa uuteen käyttöön. Hakesiilossa asukastupa, mutta rakennusta ei ole vielä kunnostettu, vaan se on käytännössä alkuperäisessä asussaan.

Hakesiiloa on laajenettu länsipäädystään vuonna 1959. Laajennuksen on suunnitellut E. Niemelä.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1586
(20.03.1998)
sr-1, Hakesiilo
SR, Hakesiilon tontti

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Toppilan tehdas, Rakennuskannan korjauskelpoisuus. Valtion teknillinen tutkimuskekus, Rakennuslaboratorio, 1987.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Toppilan satama ja teollisuusalue. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080] viitattu 25.1.2016

alueen nimi: **Lehtoranta**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Pientalo Valjus

kuvaus:
Laadukasta 1960- ja 70-luvun pientaloarkkitehtuuria edustava melko yhtenäinen ja tiivis omakotitaloalue, jolla on säilynyt vuoden 1914 Tuiran asemakaavan mukainen työläisalueen tonttijako. Rakennusten koot ja rakennuspaikat noudattavat kuitenkin pääasiassa vuonna 1969 vahvistettua asemakaavaa. Pienet 400-500m2 tontit ja rakennusten yhtenäinen sijoittelu tontille muodostavat tiiviin ja omaleimaisen asuinalueen, jota ympäröivät laajahkot puistoalueet. Korttelien välissä sijaitseva puistokuja muodostaa siihen rajautuvien talojen yhteisen ison takapihan.

Lehtorannan katukuvaa hallitsevat kaksikerroksiset, pääosin 1960-80-luvuilla rakennetut arkkitehtonisesti laadukkaat omakotitalot ja rivitalo. Alueelle tyypillinen omakotitalo koostuu yleensä noppamaisesta kaksikerroksisesta osasta, ja siihen liittyvästä yksikerroksisesta siipiosasta, jotka L-mallisena kokonaisuutena rajaavat suojaista piha-aluetta. Suljetut pihat on rajattu kadunpuolelta yhtenäisesti jatkuvalla, mutta kunkin talon arkkitehtuuriin sommitellulla aitaketjulla. Talot ovat pääosin tasakattoisia ja tiili- sekä puuverhoiltuja.

1960-luvun talot ovat suunnittelleet arkkitehdit Seppo Valjus, Uki Heikkinen, Savolainen & Torvikoski ja Esa Koivuniemi. 1960-luvun talot edustavat ajan laadukasta asuntoarkkitehtuuria ja suunnitteluperiaatteita. Talojen ominaispiirteet ovat säilyneet hyvin, ja ne muodostavat eheän kokonaisuuden alueen lounaisnurkkaan. Lähes alkuperäisessä asussaan on säilynyt arkkitehti Seppo Valjuksen perheelleen suunnittelema ja vuonna 1964 valmistunut Lehtoranta I.

1970-luvun taloja ovat suunnitelleet muun muassa arkkitehdit Risto Harju, Seppo Valjus, Matti Rahkila, Seppo Kannianen & Reino Arvola ja Antti Rissanen. 1970-luvun rakennuksissa heijastuu rakennustekniikan kehitys elementti- ja betonirakenteamiseen (Talo Rajaville, 1973) ja ikkuna-aukkojen pienentyminen sekä pinta-alojen kasvu. Suurin osa 1970-luvun rakennuksista on hyvin säilynyt. Lähes alkuperäisinä ovat säilyneet Risto Harjun suunnittelema Lehtoranta 12(1973), Seppo Valjuksen suunnittelema Talo Siurua (1980) sekä Matti Rahkilan suunnittelema Talo Koskitie 70 (1976).

1980-luvun talot ovat tyyliltään saman kaltaisia kuin 1970-lukujen talot. Poikkeuksena Marja-Liisa Ortian suunnittelema Asuintalo Ortia (1982), jonka arkkitehtuurissa on 1980-luvun orgaanista pehmeyttä ja joka materiaaleiltaan kasvaa osaksi ympäröivää puutarhaa. Muut tuon ajan talot ovat suunnitelleet Matti Kangas-Niemi ja Aulis Hilmola. Kaikkien 1980-luvun rakennuksien arkkitehtoniset ominaispiirteet ovat erittäin hyvin säilyneet.

Alueella on säilynyt myös muutama vanha puutalo 1920-50-luvuilta. Runsaasti muutoksia kokeneet vanhat rakennukset tuovat alueelle oman historiallisen kerrostumansa.

historia:
Puuttenperän alueelle rautatiesillan kupeeseen oli spontaanisti kasvanut asuntoalue, joka koostui pääasiassa Åströmin nahkatehtaan ja kasarmin työläisten asumuksista. Bertel Jungin vuoden 1914 Tuiran asemakaavassa alue pyrittiin järjestämään uudelleen. Se suunniteltiin vähävaraisten asuntoalueeksi 450m2 tontteineen. Rakennukset oli sijoiteltu vuorotellen kummankin tontteja rajaavan tien varteen.

Tuiran saneerauksen yhteydessä alue kaavoitettiin uudelleen. Tontti koko pysyi samana, mutta rakennuksien koko kasvoi. Alue on rakentunut pääasiassa vuonna 1969 vahvistetun asemakaavan mukaisesti.

suojelutilanne:
-

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S,T

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Modernin miljöön suojeluatlas: Itä-Tuira. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu, Rakennussuojelu ja rakennetun ympäristön hoito. 2016. (Luonnos 25.1.2016)

kohteen nimi: **Pientalo Valjus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-110-8
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1964, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1960-luvun suunnitteluihanteita ja laadukasta asuntosuunnittelua edustava pientalo. Kaksikerroksinen noppamainen rakennusosa ja yksikerroksinen pitkänmallinen osa rajaavat suojasan piha-alueen, jonka avoimet reunat on aidattu muuratulla aidalla. Noppamaisen osan lapekatto on taitettu. Julkisivuissa on tummanruskeaa pystylaudoitusta sekä valkeaksi kalkittua tiilimuurausta. Arkkitehti Seppo Valjuksen perheelleen suunnittelema rakennus on säilynyt pitkälti alkuperäisessä asussaan ja siinä on runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia.

historia:

Arkkitehti Seppo Valjuksen suunnittelema Talo Valjus sijaitsee Oulun Lehtorannassa. Alue kaavoitettiin vuonna 1915 pienistä 450 neliömetrin tonteista koostuvaksi pientaloalueeksi.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,T,S

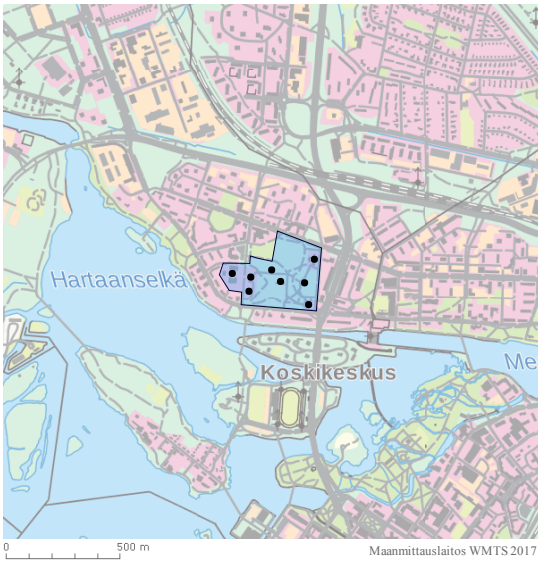

alueen nimi: **Tuiranpuisto**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: laitosympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
Entinen Oulun synnytyssairaala
Hermola
Kuurojenkoulu
Oulun entisen kaupunginsairaalan yleisosastoa palvelleet apurakennukset
Oulun entisen kunnallissairaalan osasto 3
Oulun entisen kunnallissairaalan tarttuvatautisten osasto
Oulun entisen kunnallissairaalan yleisosasto
Oulun entisen kunnallissairaalan ylilääkärin asunto

kuvaus:
RKY2009
Oulujoen pohjoisrannalla on Oulun kaupungin sairaalan eli nk. Tuiran puiston alue, joka on rakennettu arkkitehti Magnus Schjerfbeckin 1896 laatimien suunnittelemien mukaan. Mäntymetsäisellä alueella on toistakymmentä sairaalaan kuulunutta rakennusta vuosilta 1898-1925. Magnus Schjerfbeckin suunnittelema sisätautiosasto ja kulkutautisairaala eli Ruttola on valmistunut 1901 ja ylilääkärin asunto sekä hermosairaala eli Hermola V.J. Sucksdorffin piirustusten mukaan 1907. Otto F. Holmin suunnittelema synnytyslaitos on toiminut alkuperäisessä käytössään vuoteen 1975. Alueen rakennuksia on kunnostettu sosiaali- ja terveystoimen käyttöön.

Tuiranpuistoon liittyvät viereiset valtion 1900-luvun alussa rakennuttaman kuurojenkoulun rakennukset, jotka on suunnitellut yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti Th. Granstedt 1902.

historia:
1890-luvulle saakka Lasaretinsaaressa sijainnut Oulun lääninsairaala oli alueen ainoa virallinen sairaala. Oulun diakonissalaitoksen sairaala aloitti toimintansa Oulun keskustassa vuonna 1894. Kunnallissairaala valmistui Tuiran puistoon 1900-luvun taitteessa.

Oulun kunnallissairaalasta pyydettiin vuonna 1895 suunnitelmat kahdelta arkkitehdilta. Schjerfbeck ja Rancken laativat ehdotukset, joista Schjerfbeckin suunnitelmat todettiin paremmiksi, ja häneltä tilattiin jatkotyö. Arkkitehti Schjerfbeck laati yleisosaston ja tarttuvatautisten osaston suunnitelmat vuonna 1896. Rakennukset valmistuivat vuonna 1900 ja yleisosasto avattiin vuonna 1901. Yleisosastoon tehtiin muutoksia muun muassa vuosina 1928 ja 1968 ja tarttuvatautisten osastoon vuonna 1938.

Entinen Hermosairaala ja entinen ylilääkärin asunto ovat arkkitehti Viktor Sucksdorffin vuonna 1907 suunnittelemat. Rakennukset valmistuivat vuonna 1909. Ylilääkärin asunnon pihalla sijaitsee myös piharakennus, joka oli alun pitäen vuonna 1923 valmistunut pesutupa. Asunnon eteläpuolella on judendin tyyliin sopiva pieni huvimaja, jonka rakennuslupa on vuodelta 1999.

Osasto 3 on rakennusmestari J.W Miesmaan suunnittelema. Se valmistui vuonna 1912. Rakennuksen laajennus ja toinen kerros rakennettiin vuonna 1930. Muita muutoksia on tehty muun muassa 1970-luvun alussa.

Lääninarkkitehti O.F. Holm laati synnytyssairaalan suunnitelmat. Rakennus valmistui vuonna 1925, ja se toimi synnytyssairaalana aina vuoteen 1975 asti. Muutoksia rakennukseen on tehty muun muassa vuonna 1928.

Vuonna 1900 valmistuivat seuraavat piharakennukset: ulkohuoneisto (varsto), talousosasto (ruokala), pesu- ja desinfioimislaitos (laboratorio), laboratorio ja ruumishuone sekä ulkohuoneisto (varasto).

Tuiranpuiston asemakaava on muutettu suojelukaavaksi kahdessa osassa. Vuonna 1993 pienennettiin rakennusoikeutta ja suojeltiin keskiosassa ja Tuirantien puolella olevat rakennukset asemakaavalla. Vuoden 2001 asemakaavassa lisättiin suojelumerkinnät länsilaidalla sijaitseville rakennuksille. Asemakaavalle on myönnetty Viisikanta-palkinto.

Kaupungin sairaalan toiminta loppui alueelta vuonna 1998, minkä jälkeen suurin osa alueen rakennuksista on kunnostettu uusiin käyttötarkoituksiin niiden arvoja kunniottaen. Osa keskialueen rakennuksista on vielä alkuperäiskunnossa.

Entisen kaupunginsairaalan länsipuolella sijaitsee valtion perustama Oulun kuuromykkäin koulu. Koulu toimi aluksi väliaikaisissa tiloissa eri puolilla kaupunkia. Oma koulutalo ja koulun asuntolarakennus valmistuivat Tuiraan

vuonna 1902. Rehtorin asuintalo valmistui vuonna 1910. Kaikki rakennukset on suunnittelut arkkitehti Theodor Granstedt Yleisten rakennusten ylihallituksessa.

suojelutilanne:

Kuurojenkoulu on suojeltu asetuksella valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85)

Asemakaava 564-1446
(10.09.1993)
sr-2, Vanha synnytyssairaala, Hermola, Ylilääkärin asunto
sr-5, alueen muut rakennukset
SR, Vanha synnytyssairaalan, Hermolan ja Ylilääkärin asunnon tontit

Asemakaava 564-1707
(564-1707)
sr-5, tarttuvatautisten osasto ja osasto 3, ulkohuone- ja varastorakennus

Asemakaava 564-1209
(01.09.1989)
sr-2, koulurakennukset
sr-3, rehtorin asunto

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Kaarina Niskala ja Ilpo Okkonen, Oulun graadi. 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulu 2002.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Entinen Oulun synnytyssairaala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-?-?
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1926, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen Oulun synnytyssairaala on rakennettu Otto F. Holmin laatimien suunnitelmien mukaan. Kivirakenteinen kaksikerroksinen rakennus valmistui vuonna 1925. Rakennuksen ensimmäinen kerros edustaa 1920-luvun klassismia. Rakennuksen ullakko on todennäköisesti otettu käyttöön myöhemmin. Synnytyssairaala on merkittävä osa Tuiranpuiston sairaalakokonaisuutta.

historia:

Lääninarkkitehti O.F. Holm laati synnytyssairaalan suunnitelmat. Rakennus valmistui vuonna 1925, ja se toimi synnytyssairaalana aina vuoteen 1975 asti.

Muutoksia rakennukseen on tehty muun muassa vuonna 1928. Vuonna 2001 rakennusta kunnostettiin Arkkitehtitoimisto Vauhtiviivan suunnitelmien mukaisesti.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1446
(10.09.1993)
sr-2, Vanha synnytyssairaala
SR, Vanha synnytyssairaalan tontti

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Hermola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-65-1
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1909, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hermola eli entinen hermotautisten sairaala sijaitsee mäntymetsäisellä alueella Tuiranpuistossa. Jugendtyylinen rakennus on arkkitehti Viktor Sucksdorffin suunnittelema. Kaksikerroksinen rakennus valmistui vuonna 1909. Rakennuksen julkisivut ovat vaakalaudoitetut. Kokonaisuutta hallitsee jyrkkä ja raskastiilikatto, sekä katolla olevat suipot piiput. Ikkunat ovat alkuperäiset, ja ne ovat jugendille tyypillisesti monimuotoisia ja pieniruutuisia. Rakennuksessa on useita parvekkeita, jotka on huolelliseti deltajoitu. Ulkoisesti lohkokiviperusteinen rakennus on säilynyt lähes alkuperäisenä. Hermolan kanssa samaan aikaan rakennettiin ylilääkärin asunto. Nämä rakennukset muodostavat 1920-luvulla rakentuneen kokonaisuuden Tuiranpuiston alueelle. Hermola liittyy tiivisti mielisairaanhoidon historiaan.

historia:

Entinen Hermosairaala ja entinen ylilääkärin asunto ovat arkkitehti Viktor Sucksdorffin vuonna 1907 suunnittelemat. Rakennukset valmistuivat vuonna 1909. Kaupungin sairaalan toiminta loppui alueelta vuonna 1998, minkä jälkeen rakennuksessa on toiminut muun muassa neuvola. Hermola peruskorjattiin vuonna 2001, jolloin lisättiin muun muassa koneellinen ilmanvaihto.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1446
(10.09.1993)
sr-2, Hermola
SR, Hermolan tontti

arviointi:

MRKY2015: R,M,H,T,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Kuurojenkoulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-44-16
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1902 ja 1910
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Valtion rakennuttama kuurojen koulu rakennettiin entisen kaupunginsairaalan alueelle. Se on osa valtakunnallisesti merkittävää Oulujoen suiston historiallista kokonaisuutta. Koulurakennus ja asuntolan on suunniteltu yleisten rakennusten ylihallituksessa arkkitehti Th. Granstedtin johdolla vuonna 1902. Kaksikerroksiset, symmetriset kivirakennuset ovat vastakkain muodostaen lähes symmetrisen parin varsinaisen koulurakennuksen erottuessa hitusen koristeellisempana. Rapatuissa vuosisadan vaihteen tyyliin tehdyissä rakennuksissa on näyttäviä tiilistä muurattuja yksityiskohtia kuten ikkunoiden yläpuoliset holvaukset, räystään alla oleva hammastettu korniisi ja tiiliset julkisivuja jäsentävät vaakalistat. Rakennusten ikkunat on uusittu, mutta niiden alkuperäinen luonne on säilynyt.

Granstedtin vuonna 1910 suunnittelema johtajan asunto on yksikerroksinen puinen asuintalo. Rakennuksessa on kansallisromanttisia piirteitä ja se edustaa vuosisadan vaihteen rikasmuotoista tyyliä. Rakennus on ulkoisesti hyvin säilynyt ja muun muassa moniruutuiset ikkunat ovat alkuperäiset.

historia:

Valtio perusti Oulun kuuromykkäin koulun vuonna 1898. Koulu toimi aluksi väliaikaisissa tiloissa eri puolilla kaupunkia. Oma koulutalo ja koulun asuntolarakennus valmistuivat Tuiraan vuonna 1902. Rehtorin asuintalo valmistui vuonna 1910. Kaikki rakennukset on suunnittelut arkkitehti Theodor Granstedt Yleisten rakennusten ylihallituksessa. Koulu vaihtoi nimensä Oulun kuurojen kouluksi vuonna 1961 ja Oulun kuulovammaisten kouluksi vuonna 1985. Vuonna 2007 kaksi vanhaa valtion erityiskoulua, Lohipadon koulu ja Merikartanon koulu (ent. Oulun kuulovammaisten koulu), yhdistettiin hallinnollisesti, jolloin syntyi Tervaväylän koulu. Koulu toimii edelleen samoissa tiloissa Tuiran puiston vieressä ja siellä annetaan opetusta pääasiassa kuulovammaisille.

suojelutilanne:

Suojeltu asetuksella valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85)

Asemakaava 564-1209
(01.09.1989)
sr-2, koulurakennukset
sr-3, rehtorin asunto

arviointi:

MRKY2015: R,H,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Oulun entisen kaupunginsairaalan yleisosastoa palvelleet apurakennukset**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: 564-52-9903-0

kylä/k.osa: Tuira

tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1900-luvun alku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun entisen kunnallissairaalan yleisosastoa vastapäätä sijaitsee osastoa palvelleiden apurakennusten rivi. Kangaspolun varteen sijoittuvat viisi rakennusta kertovat sairaalan toimintaa tukevien toimintojen moninaisuudesta. Rakennukset ovat valmistuneet yleisosaston ja tarttuvatautisten osaston kanssa yhtä aikaa vuonna 1900, ja on mahdollista, että ne ovat myös arkkitehti Schjerfbeckin suunnittelemia. Puiston keskellä olevat rakennukset edustavat klassismin ja nikkarityylin sävytteistä vuosisadan vaihteen puuarkkitehtuuria. Ne ovat merkittävä osa Kunnallissairaalan kokonaisuutta.

Yleisosastoa suoraan vastapäätä sijaitsee ulkohuoneisto, joka on myöhemmin ollut varastokäytössä. Sen vieressä vasemmalla on "ruokala", jossa on sijainnut, ylihoitajattaren asunto, varastoja, talousosasto eli ruokala. Rakennukseen on tehty muutoksia ainakin vuosina 1925 ja 1937.

Talousosastosta seuraavana on "laboratorio", jossa on sijainnut isännöitsijän asunto, mankeli, pesu- ja desinfioimislaitos sekä vesitorni. Myöhemmin rakennus on toiminut laboratoriona. Rakennuksen huomiota herättävintä osaa eli vesitornia on korotettu vuonna 1908. Rapatun vesitornin yläosassa on koristeellisia puuyksityiskohtia kuten nikkarityylinen kaide ja räystään alapuolinen korniisi. Rakennukseen on tehty muutoksia ainakin vuosina 1931 ja 1967.

Laboratorion vieressä on pieni ruumishuone, joka toimi sairaalan alkuaikana myös laboratoriona. Viimeisenä rivissä on varastorakennus, ja rakennusten takana sijaitsee kellareita.

historia:

Kaupungin sairaalan toiminta loppui alueelta vuonna 1998.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1446
(10.09.1993)
sr-5, kaikki rakennukset

Asemakaava 564-1707
(564-1707)
sr-5, ulkohuone- ja varastorakennus

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Oulun entisen kunnallissairaalan osasto 3**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-9903-0
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1912, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun entisen kunnallissairaalan osasto 3 on rakennusmestari J.W Miesmaan suunnittelema. Kivirakennus valmistui vuonna 1912. Kaksikerroksisessa rakennuksessa on klassisia tyylipiirteitä. Vuonna 2003 lisätty tuulikaappi pihan puolella erottuu hillitystä kokonaisuudesta.

historia:

Osasto 3 on rakennusmestari J.W Miesmaan suunnittelema. Se valmistui vuonna 1912. Rakennuksen laajennus ja toinen kerros rakennettiin vuonna 1930. Muita muutoksia on tehty muun muassa 1970-luvun alussa. Rakennus on viimeisimmäksi kunnostettu vuonna 2003 tehtyjen suunnitelmien pohjalta, jotka on laatinut Arkkitehtitoimisto Kari Huotari.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1707
(564-1707)
sr-5, osasto 3

arviointi:

MRKY2015: H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Oulun entisen kunnallissairaalan tarttuvatautisten osasto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-9903-0
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1901, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun entisen kunnallissairaalan tarttuvatautisten osasto eli Ruttola valmistui vuonna 1900. Se on rakennettu arkkitehti Magnus Schjerfbeckin 1896 laatimien suunnittelemien mukaan. Huomiota herättävän pitkä klassinen rakennus on yksikerroksinen ja puurakenteinen. Ikkunat ovat T-malliset. Rakennuksen molemmissa päissä on katettu avokuisti. Tarttuvatautisten osasto on Oulun kunnallissairaalan ensimmäisiä rakennuksia.

historia:

Oulun entisen kunnallissairaalan tarttuvatautisten osasto eli Ruttola valmistui vuonna 1900. Se on rakennettu arkkitehti Magnus Schjerfbeckin 1896 laatimien suunnittelemien mukaan.

Tarttuvatautisten osastoon tehtiin muutoksia muun muassa vuonna 1938. Kaupungin sairaalan toiminta loppui alueelta vuonna 1998, minkä jälkeen tarttuvatautisten osasto on kunnostettu palveluasunnoiksi. Korjaus- ja muutostyöt suunnitteli Arkkitehtitoimisto Kari Huotari vuonna 2004.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1707
(564-1707)
sr-5, tarttuvatautisten osasto

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Oulun entisen kunnallissairaalan yleisosasto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-9903-0
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun entisen kunnallissairaalan yleisosasto sijaitsee Tuiranpuistossa korkeiden mäntyjen ympäröimänä. Arkkitehti Magnus Schjerfbeckin suunnittelema yleisosasto on valmistunut vuonna 1900. Se on kunnallissairaalan alueen ensimmäisiä rakennuksia. Klassinen pitkä puurakannus koostuu kaksikerroksisesta keskiosasta ja siihen liittyvistä symmetrisistä siipiosista. Rakennuksessa on klassisten piirteiden lisäksi vuosisadan vaihteen koristeellisia yksityiskohtia. Ensimmäisen kerroksen ikkunat ovat T-mallisia, kun taas toisessa kerroksessa ikkunat ovat kuusiruutuisia. Yleisosaston läheisyydessä on useita samaan aikaan valmistuneita, sairaalaa palvelleita apurakennuksia.

historia:

Oulun kunnallissairaalasta pyydettiin vuonna 1895 suunnitelmat kahdelta arkkitehdilta. Schjerfbeck ja Rancken laativat ehdotukset, joista Schjerfbeckin suunnitelmat todettiin paremmiksi, ja häneltä tilattiin jatkotyö. Arkkitehti Schjerfbeck laati yleisosaston ja tarttuvatautisten osaston suunnitelmat vuonna 1896. Rakennukset valmistuivat vuonna 1900 ja yleisosasto avattiin vuonna 1901. Yleisosastoon tehtiin muutoksia muun muassa vuosina 1928 ja 1968.

Kaupungin sairaalan toiminta loppui alueelta vuonna 1998, minkä jälkeen yleisosasto kunnostettiin päiväkotikäyttöön vuosina 1999-2000. Muutokset ja korjaukset toteutettiin Arkkitehtuuritoimisto Jukka Laurilan suunnitelmien mukaan.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1446
(10.09.1993)
sr-5, yleisosasto

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

kohteen nimi: **Oulun entisen kunnallissairaalan ylilääkärin asunto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-?-?
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1909, valmistunut
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun entisen kunnallissairaalan ylilääkärin asunto eli entinen hermotautisten sairaala sijaitsee mäntymetsäisellä alueella Tuiranpuistossa. Jugendtyylinen rakennus on arkkitehti Viktor Sucksdorffin suunnittelema. Osittain kaksikerroksinen rakennus valmistui vuonna 1909 yhtä aikaa viereisen Hermotautisten sairaalan kanssa. Rakennuksen julkisivut ovat vaakalaudoitetut. Kokonaisuutta hallitsee jyrkkä ja raskastiilikatto piippuineen. Ikkunat ja ovet ovat alkuperäiset. Ikkunat ovat jugendille tyypillisesti monimuotoisia ja pieniruutuisia. Ulkoisesti lohkokiviperusteinen rakennus on säilynyt lähes alkuperäisenä. Pihapiirissä sijaitsee myös ulkorakennus, joka oli alun pitäen vuonna 1923 valmistunut pesutupa. Ylilääkärin asunto ja Hermola muodostavat 1920-luvulla rakentuneen kokonaisuuden Tuiranpuiston alueelle. Rakennukset liittyvät tiivisti mielisairaanhoidon historiaan.

historia:

Entinen Hermosairaala ja entinen ylilääkärin asunto ovat arkkitehti Viktor Sucksdorffin vuonna 1907 suunnittelemat. Rakennukset valmistuivat vuonna 1909. Ylilääkärin asunnon pihalla sijaitsee myös piharakennus, joka oli alun pitäen vuonna 1923 valmistunut pesutupa. Asunnon eteläpuolella on judendin tyyliin sopiva pieni huvimaja, jonka rakennuslupa on vuodelta 1999.

Ylilääkärin asunto muutettiin vuonna 1971 nuorisopoliklinikaksi. Vuonna 1976 rakennus liitettiin kaukolämpöön. Vuonna 1987 toteutettiin laaja peruskorjaus, kun rakennus muutettiin vanhusten päiväkeskukseksi. Tällöin muun muassa lisättiin sisäpuolinen lisälämmöneristys. Vanhat ikkunat ja ovet kunnostettiin tarpeen mukaan.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1446
(10.09.1993)
sr-2, Ylilääkärin asunto
sr-5, vanha pesutupa
SR, Ylilääkärin asunnon tontti

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999.

Oulu ja Tuiranpuiston asemakaava, Oulu. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

Rakennushistoriaselvitys; Entinen kunnallissairaalaan ylilääkärin asunto; Tuirantie 1, Tuiranpuisto, Oulu. Uki Arkkitehdit Oy. Tilakeskus, Oulun kaupunki, 2013.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2009. Oulu, Pohjois-Pohjanmaa, Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Museovirasto, julkaisupäivämäärä 22.12.2009. [http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081]

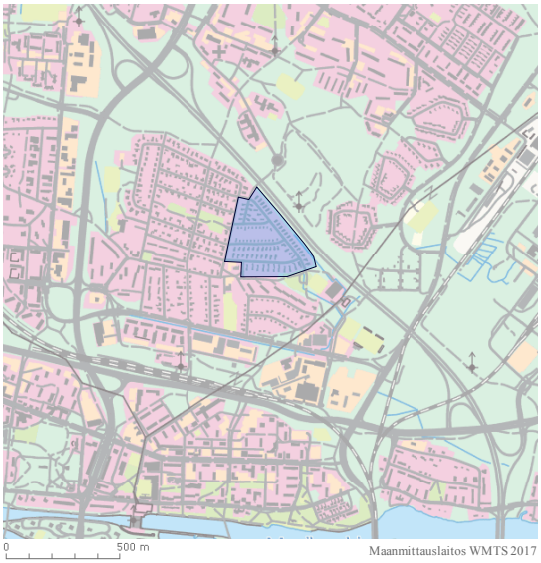

alueen nimi: **Välivainio**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Välivainio
tyyppi: esikaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Laaja ja yhtenäisenä säilynyt matalien puurakenteisten omakotitalojen alue, joka edustaa ansiokkaasti maakunnan 1950-luvun lopun ja 60-luvun alun pienimittakaavaisia asuinalueita. Rakennuskanta kertoo tyyppitalojen markkinoille tulon alkuvaiheesta ja niiden käytön vaikutuksesta asuinympäristöön. Välivainion asuinalueella esiintyy neljä erilaista Myyntiyhdistys Puutalon tyyppitaloa.

Tasaisen Välivainion katunäkymät ovat melko avarat. Kaduilla on oma tunnelmansa alueittain valittujen talotyyppien sekä rakennusten kaduittain vaihtelevan tonteille sijoittelun ansiosta. Tontit on rajattu puusäleaidoin, matalin metalliverkko- tai pensasaidoin. Paikoin alkuperäisistä suunnitelmista poikkeavat laajennukset, katokset ja massiiviset lauta-aidat herättävät huomiota muutoin yhtenäisenä säilyneellä alueella.

Tonttien ja pienten puistojen puusto on kasvanut täyteen mittaansa. Valtalajeja ovat koivu ja pihlaja, joiden lisäksi alueella kasvaa vaahteroita, sembramäntyjä, lehtikuusia ja metsäkuusia. Pensaista yleisimpiä ovat syreenit ja orapihlaja-aidanteet. Välivainiolle näkyy Pohjantien takaa varsinkin iltavalaistuksessaan juhlava Puolivälinkankaan vesitorni. Alueen laidalla sijaitsee myös vanha sähkömuuntamo.

historia:

Talvisodan aiheuttamaan kasvaneeseen asuntotarpeeseen perustettiin valmistalojen ja rakennusten osien teollista markkinointia varten vuonna 1941 Puutalo Oy. Yritys kehitti tyyppitalomalliston, jonka taloista on tullut jälleenrakennuskauden tunnuskuva. Malliston pohjalta rakennettiin laajoja omakotitaloalueita. Karjasillan asuinalueella on muun muassa 26 Puutalo Oy:n suosittua Metsäkoto-taloa. Vuonna 1955 muodostettiin Myyntiyhdistys Puutalo, jonka toiminta jatkui vuoteen 1979. Välivainion asuinalue on laaja yhtenäinen kokonaisuus, jossa esiintyy neljä erilaista Myyntiyhdistyksen tyyppitaloa.

Alue on rakentunut suhteellisen lyhyen ajan sisällä vuosina 1958 - 68. Poikkeuksia neljästä tyyppitalomallista alueella ovat Sirppitien ja Kuokkatien kulmauksessa sijaitseva viiden asunnon kaksikerroksinen pienkerrostalo (1968) sekä alun perin tasakattoinen omakotitalo (1967) Haravatien ja Sirppitien kulmauksessa.

Alueen rakennukset on Puutalo Oy:lle suunnitellut Risto Simi: ”Mirjantalo” (1959), ”Maijantalo” ja ”Taru Seppo” (1960) sekä ”Matintalo” (1962) . Näiden lisäksi arkkitehti Aatto I. Korhosen ”Pähkinä” (1960) muodostaa laajan kokonaisuuden talotyyppien mukaan ryhmitellyllä alueella.

Taloihin on tehty järjestelmällisesti yhdenmukaisia ja alkuperäistä tyyliä noudattavia laajennuksia 1960-luvulla. Rakennusten kylmää varastotilaa on muutettu lämpimäksi ja kerrosalaa on kasvatettu runkoa pidentämällä. Muutokset sopivat alkuperäiseen talon henkeen ja tyyppitalo on edelleen tunnistettavissa. Yhtenäisestä laajentamistavasta on luettavissa tyyppitaloja suunnitelleen arkkitehti Kaj Englundin vuonna 1939 esittämä ”kasvavan talon” idea, jossa rakennuksen laajentaminen on huomioitu jo suunnitteluvaiheessa. Muutamat talot ovat säilyneet muutoksitta.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu, Sarja A219, 2015.

Karjasilta - Rakennetun ympäristön inventointi 2014, Oulun kaupunki, asemakaavoitus, 2015.

Lamasalvoksesta elementtitekniikkaan, Suomalainen pientalosuunnittelu jälleenrakennuskaudella, Kummala, Suomen rakennustaiteen museo, 2005

Oulun kaupungin rakennuslupakuva-arkisto

alueen nimi: **Värtönranta**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Värttö
tyyppi: esikaupunkiympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:
As Oy Värtönranta
Koivuranta

kuvaus:
Arvokas 1970-luvun alun kokonaisuus, jossa on säilynyt semakaavassa korostettu tiiviin ja matalan rakentamisen sekä avoimen jokirannan periaate. Alueen asemakaavan on laatinut 1971 Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Ky. Kasarmintieltä avautuu tasaisen nurmialueen yli avara näkymä joelle ja vastapäiselle rannalle. Nurmialueella on vuonna 1923 rakennettu Koivurannan huvila.

Värtönranta edustaa myös laadukasta 1970-luvun alun asuinrakentamista.
Kasarmintien eteläpuolella ovat arkkitehti Seppo Valjuksen vuosina 1971-72 suunnittelemat tiili- ja puujulkisivuiset kaksikerroksiset rivitalot. Rakennukset on sijoiteltu ilmansuuntiin nähden suotuisasti ja siten, että asunnot avautuvat tien yli jokimaisemaan. Istutuksissa on kiinnitetty huomiota tonttien liittymiseen katu- ja puistoalueisiin.

Valjuksen suunnittelemien kortteleiden länsipuolella sijaitsevat paikallisesti merkittävät arkkitehti Uki Heikkisen ja arkkitehti Risto Harjun suunnittelemat rivitalot. Vuonna 1973 valmistuneet kaksikerroksiset rivitalot ovat elementtirakenteisia. Ulkoasultaan rakennukset erottuvat Valjuksen suunnittelemista taloista, mutta ne jatkavat samaa avoimen rantavyöhykkeen ja matalan rivitalorakentamisen tyypistöä.

historia:
Ennen rakentamistaan alue oli muutamia asuinpihapiirejä lukuun ottamatta avointa peltoa. Alue asemakaavoitettiin ja sen rakentaminen aloitettiin 1970-luvun alussa. Rivitalokortteleiden asemakaavat ovat vuosilta 1972 ja 1973 ja ranta-alueen vuosilta 1983 ja 1985.

suojelutilanne:
Asemakaava 564-1076
(25.10.1985)
sr-5, Koivuranta

arviointi:
MRKY2015: R,M,S,I

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa II. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Rakennussuojelutyöryhmä, 2001.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

Oulun kaupungin rakennuslupakuva-arkisto

Oulu - Arkkitehtuurin opaskartta. Oulun kaupunki, 2005.

kohteen nimi: **As Oy Värtönranta**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-23-10-1
kylä/k.osa: Värttö
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1973, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

As Oy Värtönranta on Arkkitehti Seppo Valjuksen 1971-72 suunnittelema tiili- ja puujulkisivuisten kuuden rivitalon kokonaisuus. Portaittain toisiinsa liittyvistä noppamaisista tai L-muotoisista asunnoista muotoutuu kaksi erilaista rivitalotyyppiä, jotka vuorottelevat alueella. Kaksikerroksisten rakennusten väliin jäävät sisääntulopihat ja puistomaiset piha-alueet, joille asunnot aukeavat. Tasakattoisten rivitalojen sijoittelussa on ilmansuuntien lisäksi painotettu niiden avautumista jokimaisemaan. Tonttien istuttamisessa erityinen huomio on kiinnitetty niiden liittymiseen katu- ja puistoalueisiin. Rivitalot edustavat aikansa laadukasta asuntosuunnittelua. Kokonaisuus on erinomaisesti säilynyt.

historia:

Alueen asemakaava on Seppo Valjuksen vuonna 1971 laatima. Tuolloin alueella sijaitsi joitakin, kunnoltaan eritasoisia asuinrakennuksia, muutoin alue oli pääasiassa peltoa. Rivitalot on suunniteltu Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Ky:ssä vuosina 1971-72. Ne ovat valmistuneet vuonna 1973.

suojelutilanne:

-

arviointi:

MRKY2015: R,S,T

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Arvokkaita alueita Oulussa osa II. Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Rakennussuojelutyöryhmä, 2001.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

Oulu Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki 2005.

kohteen nimi: **Koivuranta**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-10-63
kylä/k.osa: Värttö
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1923, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Koivuranta on koivujen ympäröimä vuonna 1923 valmistunut jugend-huvila Värtön rannassa. Huvila sijaitsee Oulujen rannassa avaralla puistoalueella, ja on rannan ainoana rakennuksena maisemassa tunnistettava. Huvila koostuu yksikerroksisesta osasta, jonka keskivaiheilla on tornimainen toinen kerros. Toisesta kerroksesta päästään kattoterassille.

kuvaus:

MRKY2015: R,M

historia:

Huvila on kunnostettu kahvilaksi. Rakennus on lisälämmöneristetty ja kattolappeeseen on lisätty lappeen suuntaiset ikkunat.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1076
(25.10.1985)
sr-5

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Suvelasta Onnelaan, Huvilaelämää Oulussa. Näyttelyesite. Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu, 1993.

alueen nimi: **Äimärautionryhmäpuutarha**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Äimärautio
tyyppi: vapaa-ajan ympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maakunnan vanhin ja Suomen pohjoisin jälleenrakennusajan siirtolapuutarha. Vuonna 1947 perustettu ryhmäpuutarha käsittää noin 160 palstaa rakennuksineen. Laaja ja yhtenäinen puutarha-alue majoineen on säilyttänyt ominaispiirteensä ja käyttötarkoituksensa.

Puutarhamökit ryhmittyvät ruutukaavamaisiin kortteleihin suorien, vain kevyelle liikenteelle ja huoltoajolle varattujen pää- ja poikkikatujen varteen. Yhteisrakennus sijaitsee keskeisesti Kullerontie-nimisen pääkadun varrella. Alueen yleisilme on vehreä: pensaista ja pensasaidoista rakentuu portteja ja hiekkatiet ovat osin ruohottuneet. Suuria puita ei juurikaan ole, joten näkymät ovat varsin avoimet.

Siirtolapuutarhan suunnitelmat laadittiin Oulun kaupungin rakennustoimistossa. Kaupunginarkkitehti Martti Heikuran piirustuksissa vuodelta 1946 vaatimattomiin mökkeihin kuuluu vain vilpola ja yksi huone. Arkkitehti Niilo Mattilan piirustuksissa vuodelta 1958 esiintyy hieman monimuotoisempi ja kookkaampi puutarhamaja. Rakennukset ovat yksinkertaisia ja puurakenteisia. Kokoushuoneen ja saunatilat sisältävä kerhotalo on suunniteltu Oulun kaupungin rakennustoimistossa 1952. Puurakenteisen kerhotalon julkisivut on vaakapaneloitu ja siinä on1950-luvulle tyypillinen sisääntulokatos. Aluetta on täydennetty länsireunalta kokonaisuuteen sopivin uudisrakennuksin.

historia:

Siirtolapuutarhatoiminta syntyi Saksassa 1800-luvun lopulla. Organisoitua palstaviljelytoimintaa pidettiin sosiaalipoliittisena keinona ratkaista teollistumisen ja kaupungistumisen ongelmia. Suomeen siirtolapuutarha-aate tuli 1915. Oulussa siitä kiinnostuttiin välittömästi, ja Suomen ensimmäisten siirtolapuutarhayhdistysten joukossa aloitti toimintansa Castrenin siirtolapuutarhayhdistys. Pormestari Arthur Castren omistautui aatteelle ja lahjoitti yhdistykselle maata Kaupunginojan varrelta nykyisten Raksilan ja Karjasillan välimaastosta. Alueesta kehittyi eräänlainen puutarhakaupunginosa, joka 1970-luvulle tultaessa jäi kasvavan kaupunkirakenteen puristuksiin ja lopulta Kainuuntien alle.

Äimärautionsiirtolapuutarhaa alettiin rakentaa sodan jälkeisinä vuosina. Peltoalue merkittiin yleiskaavassa siirtolapuutarha-alueeksi. Yhdistyksen perustamisesta kiinnostuneet kutsuttiin koolle 1947, ja halukkaiksi ilmoittautui 43 kaupunkilaista. Palstat jaettiin arpomalla seuraavana keväänä. Palstojen muokkaaminen vaati paljon työtä, sillä maa oli kovaa vesiturpeikkoa kasvavaa ketoa. Mökkejä alettiin rakentaan jo 1947 ja ensimmäiset perunasadot korjattiin 1948. Alueelle saatiin vesijohto ja kerhotalo valmistui 1957. Sähköverkkoon liityttiin 1974 ja 1980-luvulla mökkeihin alettiin hankkia puhelimia. Mökkejä on jouduttu siirtämään muun muassa 1959 Limingantien leventämisen ja 1981 Äimärautionraviradan laajentamisen vuoksi.

suojelutilanne:

Asemakaava 564-1953
(23.01.2009)
s-1

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa osa I, Oulun kaupungin keskusvirasto, Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä, 1999

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupungin yleiskaavoitus. Oulun kaupunkisuunnittelu, sarja A219. Oulu, 2015.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma, Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013

Oulun Kaupunginarkisto

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Laitakarin tunnusmajakka**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: ei määritelty
tyyppi: merenkulku
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1851
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tunnusmajakka vuodelta 1851. Pienellä moreenisaarella sijaitseva Laitakarin tunnusmajakka on Albin Stjerncreutzin suunnittelema. Stjerncreutzin rakennelmat ovat poikkeuksellisia ja omaperäisiä merimerkkejä. Laitakarin tunnusmajakka on rakenteiltaan samanlainen kuin Raahen edustalla sijaitseva Iso Kraaselin tunnusmajakka.

Laitakarin sauvarakenteinen puutorni ja sen paikka on erittäin hyvä esimerkki historiallisesta tunnusmajakasta. Sen rakennusosat ovat alkuperäisiä ja kuvastavat aikansa työtekniikoita. Rakennus on myös tärkeä osa historiallisesti kerrostunutta ja hyvin säilynyttä Oulun kaupunkiväylää. Historiallisen tehtävänsä mukaisesti se on väyläosuutensa keskeisin maamerkki.

lähteet:

Nyman Harri, 2009. Meriväylien rakennusperintö. Museoviraston rakennushistorian osaston raportteja 21.

kohteen nimi: **As Oy Asemakatu 4**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-21-4
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: suunniteltu 1960, valmistunut 1961
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Asemakatu 4;

kuvaus:

As Oy Asemakatu 4 on edustava 1960-luvun alun asuin- ja liikerakennus, joka sijaitsee Oulun ruutukaavakeskustassa keskeisten liikenneväylien risteyksessä. Vuonna 1961 valmistuneen rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Mikko Huhtela. Ensimmäisen kerroksen julkisivut muodostuvat pääosin liikehuoneistojen näyteikkunoista. Ylemmissä kerroksissa vaaleaksi rapattuja julkisivuja on elävöitetty hienovaraisesti erkkereillä, parvekerivistöllä ja maltillisesti polveilevalla massoittelulla. Asuinkerrosten ikkunat ovat rakennusajalle tyypillisesti suhteellisen leveät ja ne on varustettu tuuletusikkunoilla. Kerroslukumäärä vaihtelee viidestä kuuteen.

historia:

As Oy Asemakatu 4 on vuonna 1961 valmistunut asuin- ja liikerakennus. Sen on suunnitellut arkkitehti Mikko Huhtela vuonna 1960.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki. (Luonnosvaihe joulukuu 2015)

Oulun kaupungin rakennusvalvonnan rakennuslupa-arkisto

kohteen nimi: **As Oy Monttiinintalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-5-17
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1940, (kuntatietokanta)
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Monttiinintalo;

kuvaus:

Vuonna 1940 valmistunut As Oy Monttiinintalo on edustava esimerkki funktionalistisesta kaupunkikerrostalosta, jossa on asuin- ja liiketiloja. Viisikerroksisen rakennuksen on suunnittellut arkkitehti Gustaf Strandberg. Symmetrisen katujulkisivun huomiota herättävänä piirteenä ovat ylänurkkien erkkerit ja keskeisen porrashuoneen lasiseinän vaalea tiilikehys.

Rakennuksessa on harjakatto ja ullakkokerros, josta on käynti kattoterassille. Katutason liikehuoneistojen näyteikkunat ja sisäänkäynnit on koottu kehyksen sisään yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Symmetrisen katujulkisivun keskellä olevaa porrashuoneen lasiseinää on korostettu samaan tapaan vaalealla tiilikehyksellä. Ylempien kerrosten julkisivut ovat keksiruskeaa terastirappausta. Yksittäin sijoitetuissa ikkunoissa on tummanruskeat karmit. Ikkunoiden koko ja jako vaihtelee. Katujulkisivun reunoilla, ylimmässä kerroksessa on erkkerit. Päätyjulkisivut ovat umpinaiset. Pihan puolella on ulokeparvekkeita ja yksikerroksinen siipirakennus. Aleksanterinkatua reunustavan rakennuksen tärkeimmät ominaispiirteet ovat säilyneet ja siinä on jäljellä alkuperäisiä yksityiskohtia.

historia:

As Oy Monttiinintalo on vuonna 1940 valmistunut asuin- ja liikekerrostalo, jonka alakerrassa sijaitsi Monttiinin halli.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki. (Luonnosvaihe joulukuu 2015)

kohteen nimi: **Nylanderin-Santaholman-Kaarlenholvin talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-5-5
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: nykyinen asu vuodelta 1834
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksikerroksisen kivirakennuksen nykyinen muoto on vuodelta 1834. Talon yläkerran julkisivuissa on nähtävissä 1800-luvun alkupuolen klassismin muotokieltä. Talon alakerran julkisivut viittaavat tätä varhaisempaan rakennusvaiheeseen, jopa 1700-lukuun. Nykyisin ravintolana toimiva kaksikerroksinen kivirakennus on ollut asuin- ja liiketalona sekä osin muun muassa klubihuoneistona ja postitoimistona. Rakennus on suojeltu kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta annetun lain mukaisesti vuonna 1972.

Kermanvärinen aumakattoinen kivitalo on tontin viimeinen pystyssä oleva rakennus. Seinäpinnat on rapattu ja rappaus on koristettu erilaisin harkotuksin. Rakennuksen pitkiä sivuja jäsentelevät vertikaalisesti reunoissa olevat viisi metriä leveät 15 cm ulkonevat risaliitit, kerroslistojen jakaessa fasadit horisontaalivyöhykkeisiin. Päädyt ja kadun puolen risaliitit ovat runsaammin koristeltuja – pihafasadi on sileää rappausta mutta listat ovat samat kuin muissa fasadeissa. Talon kivijalan korkeus vaihtelee puolesta metristä yli puoleentoista metriin Aleksanterinkadun maan kaltevuuden vuoksi. Toinen kerros on jopa lähes kaksi kertaa ensimmäisen korkuinen. Kauppurienkadun päädyn toisen kerroksen valeikkuna ja ensimmäisen kerroksen keski-ikkunan tilalla oleva pyörökaarikenttä tekevät rakennuksesta erittäin tunnistettavan. Pyörökaarikenttää kehystää nykyisin rakennuksessa toimivan ravintolan nimi ”Kaarlenholvi”. Sisäpihaa ja ravintolan terassialuetta suojelee nykyisin tontin muiden rakennusten sijaan kivinen aita.

historia:

Rakennuksen ensimmäinen kerros on peräisin 1700-luvun loppupuolelta. Rakennuksen puinen toinen kerros tuhoutui vuoden 1822 palossa. Palon jälkeisissä korjauksissa myös rakennuksen toinen kerros rakennettiin kivestä. ykyinen muoto on vuodelta 1834.

Talossa on asunut runoilija Johan Ludwig Runeberg käydessään Oulun triviaalikoulua vuosina 1812-1814 setänsä Anton Ludwig Runebergin luona. Myös runoilija, filosofian tohtori, Aaro Hellakosken nuoruudenkoti vuosilta 1907-1909 on samassa talossa. Vuoden 1834 palovakuutuskirjassa talosta on maininta, että se on työn alla oleva kivitalo ja sen omistajaksi on mainittu raatimies Anders Nylander. 1900-luvun alussa Santaholman suku osti tontin.

Aiemmin suljetussa pihapiirissä on 1960-luvun lopulla ollut neljä muutakin 1800-luvulla rakennettua rakennusta, jotka on purettiin 1970-luvulla. Rakennusta on myöhemmin korjauksissa muutettu, ja eritoten sisätilat ovat alkuperäisestä poikkeavassa asussa vuonna 1972 alkaneen ravintolatoiminnan aiheuttamien muutostöiden vuoksi.

arviointi:

MRKY2015: R,H,S,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Arkkitehtitoimisto Huusko&Teppo, Oulun kaupunki, 1986.

OULU, KAUPPURIENKATU 6-ALEKSANTERINKARU 19 : SANTAHOLMAN TALO, Ritva Tuomi, Museovirasto, Helsinki, 1967.

Päivärinne, P. Oulun historiallisesti arvokkaat rakennukset. Arkkitehti 3/1972, s. 31-33.

kohteen nimi: **Pakkahuoneenkatu 9a ja 9b**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-15-(1 ja 2)
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1936 ja 1954, valmistuneet
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pakkahuoneenkatu 9a ja 9b muodostavat arkkitehti Gustaf Strandbergin suunnitteleman funktionalististen asuin- ja liiketalojen kokonaisuuden. Rakennukset sijaitsevat näkyvällä paikalla Oulun katukuvassa.

Pakkahuoneenkatu 9b valmistui vuonna 1930. Nelikerroksisen asuin- ja liikerakennuksen julkisivut ovat symmetriset. Se edustaa tyypillistä 1930-luvun funktionalistista kaupunkitaloa. Vuonna 1954 valmistunut Pakkahuoneenkatu 9a puolestaan on tyypillinen 1950-luvun viisikerroksinen liike- ja asuinkerrostalo. Rapattu rakennus on sisennetty noin neljä metriä Pakkahuoneenkadun katulinjasta. Julkisivuja hallitsevat suuret näyteikkunat sekä toisen kerroksen nauhaikkuna. Päätyjulkisivun 3.-5. kerroksissa on erkkeri ja asuntokohtaiset, valkoiset profiilipeltiparvekkeet. Pihan takaosassa, korttelin keskellä on pieni pihasauna. Rakennusten ominaispiirteet ovat säilyneet.

historia:

As. Oy Pakkahuoneenkatu 9B:n vuonna 1936 leimatut rakennuslupapiirustukset on allekirjoittanut arkkitehti Gustaf Strandberg. Asemapiirustuksessa todetaan, että tontille rakennetaan uusi kivirakennus vanhan puisen päärakennuksen tilalle. Pihapiiriin kuului myös puurakenteisia piharakennuksia vuoden 1944 ilmapommituksiin saakka, jolloin suurin osa rakennuksista tuhoutui pientä pihasaunaa eli vanhaa alaköökiä lukuun ottamatta.

Vuonna 1953 Gustav Strandberg laati uudet piirustukset tontille, joka jaettiin samalla kahten osaan. As Oy Oulun Länsikulma valmistui vuonna 1954. Strandberg kuoli ennen kuin talo oli valmis, ja Arkkitehtuuritoimisto Uki Heikkinen viimeisteli suunnitelmiin muun muassa ulkoseinän rappauksen ja värin.

Oulun kaupungin rakennusvalvonnassa on muutospiirustukset vuodelta 1984, jossa vanha saunarakennus ja talonmiehenasunto on muutettu liikehuoneistoksi.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Archeus Oy; Lumme, R. 2006. Rakennushistoriallinen selvitystyö: asemakaavoituksen historiaa, kortteli 15/ I Pokkinen, Oulu ja rakennushistoriallinen selvitys: tontit 1,2 ja 4. Pakkahuoneenkatu 9-11, Oulu. Oulun kaupungin asemakaavoitus

Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki. (Luonnosvaihe joulukuu 2015)

kohteen nimi: **Toppeliuksen talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-6-5
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1826, laajennus 1837
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Toppeliuksen talo on Oulun ruutukaavakeskustan vanhin tiedossa oleva alkuperäisellä paikalla sijaitseva puinen asuinrakennus. Vuonna 1926 rakennettu ja 1837 kaksikerroksiseksi korotettu asuin- ja liikerakennus, joka edustaa puuempireä. Talon rakennutti taidemaalari Mikael Toppeliuksen poika prof. Gustaf Toppelius. Talossa asui kouluvuosinaan 1829-32 myös kirjailija Zachris Toppelius. Rakennuksen sisätiloissa on säilynyt paljon yksityiskohtia ja pintoja eri aikakausilta. Erityisesti arkkitehti Oiva Kallion vuoden 1918 muutossuunnitelman mukaisia pintoja on runsaasti näkyvissä.

historia:

Professori Gustaf Toppelius rakennutti Torikadun varteen suuren päärakennuksen vuonna 1826. Rakennus oli 24 m pitkä ja 19,2 m leveä, harjakorkeus oli 11,1 m. Päärakennus oli virallisesti yksikerroksinen, mutta vintillä oli 10 huonetta, mistä päätellen rakennuksessa oli todennäköisesti alun perin mansardikatto.

Toppelius haki maistraatilta lupaa rakennuksen korottamiselle kaksikerroksiseksi vuonna 1835. Kuvernööri myönsi luvan tähän rakennusjärjestyksen vastaiseen toimenpiteeseen. Rakennuksen muutostyöt saatiin valmiiksi 1837. Rakennusta korotettiin puolitoista metriä ja jatkettiin viisi metriä. Vanha tiilikatto korvattiin lautakatolla. Tontilla sijaitsevat talousrakennukset valmistuivat vuosina 1827-1828.

Suurimmat muutokset rakennukseen tehtiin 1900-luvun alkupuolella. Pohjanmaan Kauppiaat Oy osti rakennuksen vuonna 1917. Arkkitehti Oiva Kallio laati rakennukseen muutossuunnitelmat, jotka toteutettiin vuonna 1918. Rakennuksen katujulkisivulle rakennettiin julkisivua voimakkaasti hallitseva uusklassistinen pääsisäänkäynti. Myös kaksikerroksinen pihakuisti uudistettiin ja rakennettiin nykyiselle paikalleen. Rakennuksen kiinteä sisustus on vuodelta 1918. Harvinaisen hienot kaakeliuunit edustavat tyyliltään jugendia. Kallion suunnitteleman alakerran eteishallin tyyli on varhaista pohjoismaista klassismia. Pääosa tontilla sijaitsevista piharakennuksista purettiin vuonna 1920 uuden tiilisen varastorakennuksen tieltä.

Rakennuksen onnistuneesta käyttötarkoituksen muutoksesta on myönnetty Viisikantapalkinto vuonna 2001. Talo päätettiin kunnostaa vuonna 1918 valmistuneeseen arkkitehti Oiva Kallion suunnitelmien mukaiseen asuun. Korjauksen suunnitteli arkkitehti Vesa Pajari arkkitehtitoimisto Harju Oy:stä.

arviointi:

MRKY2015: R,H,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

kohteen nimi: **Vanha paloasema**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-32-7
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: tekninen huolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1921 suunniteltu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Arkkitehti Karl Sanfrid Sandelinin vuonna 1921 paloasemaksi suunnittelema jugendtyyliä edustava kolmikerroksinen kivirakennus, joka on muutettu ravintolakäyttöön. Rakennuksen julkisivujen alkuperäiset piirteet ovat säilyneet hyvin. Suurimmat muutokset ovat sisäpihan puolella tapahtuneet aukotuksen muutokset. Sisätiloissa sen sijaan on tehty useita muutoksia ja kevyitä väliseiniä on purettu ja uusia rakennettu tilalle. Porrashuoneet ovat sisäpinnoiltaan säilyneimmät osat rakennuksessa. Paloasema rakennettiin Oulun ensimmäisen vakinaisen palokunnan käyttöön.

historia:
Oulussa ajatus vakinaisesta palokunnasta nousi esille vuoden 1882 Oulun palon myötä, mutta päätös vakinaisen palokunnan perustamisesta tehtiin vasta vuoden 1916 korttelipalon jälkeen huhtikuussa 1917. Asiantuntijaksi kutsutun arkkitehti Berndt Blomin ehdotuksesta paloasema sijoitettiin nykyiselle tontilleen, jolla oli jo aiemmin sijainnut vapaaehtoisen palokunnan kalustohuone. Sisällissodan ja levottomien aikojen vuoksi rakentaminen kuitenkin viivästyi. Rahavaikeuksien takia rakennustyöt kestivät vuodesta 1919 aina paloaseman valmistumisvuoteen 1922. Tarkat suunnitelmat Blomin alustavasti suunnittelemasta rakennuksesta piirsi arkkitehti Karl Sandelinin.

Vanha paloasema oli Oulun ainoa paloasema vuoteen 1965 asti, jolloin Pateniemi ja Oulujoen kunta liitettiin Ouluun. Sammutusmatkojen merkittävän pitenemisen johdosta Alppilan kaupunginosassa sijaitsevaan Saksan armeijan rakentamaan Kalevankartanoon perustettiin uusi Tuiran paloasema. Palokunta toimi rakennuksessa aina vuoteen 1982 asti, jolloin Raksilan uusi paloasema valmistui.

Paloaseman ensimmäiseen kerrokseen sijoitettiin ruisku- ja asehuone. Huoneen lattia rakennettiin kadun tasalle kulkemisen helpottamiseksi. Tilaan tulevat sisääntulo oviaukot sijaitsevat Uusikadun puoleisessa julkisivussa ja antavat rakennukselle sille ominaisen ilmeen. Nykyisin oviaukot toimivat ikkunoina.

Ruisku- ja asehuoneen pilariton korkea sisätila oli toteutettu aikansa vaativalla rakennustekniikalla. Katon kannatus ratkaistiin kahdella puurakenteisella ansasristikolla. Ansasristikot olivat kerroksen korkuisia ja sijaitsivat toisen kerroksen väliseinien sisällä.

Rakennuksen ensimmäinen käyttötarkoituksen muutos toteutettiin vuonna 1983, jolloin rakennus muutettiin toimisto- ja kokoontumistilakäyttöön Oulun kaupungin rakennussuunnittelu viraston, talosuunnittelun osastolla tehtyjen suunnitelmien mukaisesti. Samassa yhteydessä korttelista purettiin vanhoja puurakennuksia Autosaaren parkkialueen ja katetun pihan tieltä.

Vuoden 1983 käyttötarkoituksen muutos ei mainittavasti vaikuttanut Uudenkadun ja Kauppurienkadun julkisivuihin. Uusikadun sisääntulo-ovien paikalle laitettiin alkuperäisten ovien tyyliset ikkunat. Pihan puolen julkisivuun tuli aukkomuutoksia.

Suurimpia tiloihin vaikuttaneita muutoksia olivat ruisku- ja asehuoneen muuttaminen monitoimitilaksi, rasvamontun poistaminen, ja kalustohalliin 1960-luvulla katon lisäkannatukseksi tehtyjen pilarien poistaminen. Korjaamon tilalle rakennettiin keittiötiloja. Entisen hevostallin tilalle 1960-luvulla tehtyihin kompressori- ja autopaikkojen tilalle rakennettiin sisääntulo- ja wc-tilat.

Vuonna 1988 paloasemaan kohdistui jälleen muutoksia, joista suurimmat koskivat viereistä tonttia, jonne rakennettiin parkkitalo. Paloaseman päähän tuli uusi laajennusosa, joka liittyy vanhaan rakennukseen lasisella käytävällä. Uusikadun puolelle rakennettiin uusi sisääntulo ja sen yhteyteen tuulikaappi. Muutokset suunnitteli Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Ky.

Vuonna 1990 Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus Ky ja Insinööritoimisto Antti Viitakoski Ky suunnittelivat muutokset, jotka koskivat lähinnä rakennuksen kolmannen kerroksen tilajärjestelyitä. Kevyitä väliseiniä poistettiin ja kymää ullakkoa muutettiin lämpimäksi tilaksi. Myös Uusikadun sisäänkäynti poistettiin. Vuoden 1994 3. kerroksen muutokset suunnitteli Suunnittelija Arktinen Studio-Galleria Oy. Tällöin muun muassa toimistotiloja muutettiin asunnoiksi. Vuonna 1997 rakennuksen kolmannen kerroksen tilajärjestelyitä muutettiin jälleen. Suunnitelmat laati Paavo Viema.

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Wanha Paloasema, Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto HML Oy. Oulun pysäköinti Oy, 2007.

kohteen nimi: **Vanha pappila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-30-115
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Yli-intendentti Carl Ludvig Engelin vuonna 1824 suunnittelema pappila. Nykyisen varhaista uusrenessanssia edustavan ulkoasun on suunnitellut Oulun lääninarkkitehti Johan Oldenburg vuonna 1850. Pappila on korjattu vuonna 1963-64 seurakuntien juhlahuoneistoksi. Sisätilat ovat lähes alkuperäisessä asussa ja vuoden 1982 korjauksessa entisöitiin aiemmin peitettyjä kattomaalauksia. Ensimmäinen kirkkoherran pappila on rakennettu tälle tontille mahdollisesti jo vuonna 1660.

historia:
Oulun ensimmäinen kirkkoherranpappila sijaitsi kaupungin keskustassa Iso-Kuivalan tilalla, korttelin matkan rantaan päin nykyiseltä paikaltaan. Samalla paikalla kuin nykyinenkin rakennus oli sijainnut pappila jo 1600-luvun jälkipuoliskolta. Se kuitenkin tuhoutui tulipalossa yhdessä kirkon kanssa 23.5.1822. Vuoden 1822 tulipalon jälkeen kaupunkiseurakunta ja maaseurakunta rakennuttivat omat pappilansa yhtä aikaa vanhan pappilan tontille. Pihapiiristä löytyivät kaikki tarpeelliset piharakennukset, kuten pirtti, talli, navetta, liitereitä, ruoka-aitta ja sauna.

Carl Ludwig Engel suunnitteli oululaisen rakennusmestari Henrik Matlinin luonnosten pohjalta uudet pappilarakennukset silloisen Ison Uudenkadun ja Kaupunginojankadun risteykseen. Senaatin hyväksynnän piirustukset saivat 7.6.1825 ja kaupunkiseurakunnan pappila valmistui vuonna 1827. Aluksi yksikerroksisen ja kahdeksanhuoneisen pappilan pohjaratkaisu oli karoliinien keskeissalimalli.

Nykyinen uusrenessanssinen asu on lääninarkkitehti Johan Oldenburgin vuonna 1850 suunnittelema. Tuolloin pappila sai uuden sisäänkäynnin ja neljä ikkunaa eteläpäätyyn. Laajennuksessa oli kamareita, komero ja keittiö. Rakennukseen on suoritettu useita pieniä korjauksia ja muutoksia tämän jälkeen. Vuonna 1898 tehtiin laajennus pappiloiden väliin ja kuisti pihan puolellerakennusmestari J. W. Lillquistin piirustusten mukaan. Asuinrakennukset yhdistettiin toisiinsä ja niiden ulkoasua yhdenmukaistettiin. Laajennuksessa oli renkikamari sekä pesu- ja leipomahuone sen tiilisessä kellarissa.

Vuonna 1958 rakennettiin 2010-luvulla purettu ja uudelleen rakennettu Keskustan seurakuntatalo kiinni pappilan eteläpäätyyn. 1963-64 suoritettiin pappilassa peruskorjaus, jonka suunnitteli arkkitehtitoimisto Huusko & Teppo. Vuosina 1980-81 tehtiin ennallistava peruskorjaus arkkitehti Anna-Maija Putkosen suunnitelmien mukaan. Asemakadun siivessä on nykyisin tuomiokirkkoseurakunnan virastotilat arkkitehtitoimisto Oulun ympäristökehityksen 1993 ja 2005 laatimien suunnitelmien mukaisesti. Kate uusittu 2010-luvulla.

Kirkkoherran ja myöhemmin tuomiorovastin asuinkäytössä pappila oli vuoteen 1971 asti. Tämän jälkeen vanhasta pappilasta tuli seurakunnan kokoontumis- ja toimistotilaa.

arviointi:
MRKY2015: R,H,S

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Oulun Wanhan pappilan vaiheita, Heikki Karvosenoja,Oulun tuomiokirkkoseurakunta, 2005.

Keskustan seurakuntatalo, Rakennushistoriallinen selvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulun evankelisluterilainen seurakunta, 2004.

kohteen nimi: **Vanhan apteekin talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-1-16-6
kylä/k.osa: I Pokkinen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1928
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Klassismia edustava kolmikerroksinen kivirakennus, joka on rakennusinsinööri Veikko Kallion vuonna 1928 suunnittelma. Apteekki liike- ja asuinrakennuksessa toimi aina vuoteen 1986 saakka. Rakennukseen on kohdistunut verrattain vähän muutoksia ja sisätiloissa on vielä jäljellä jonkin verran alkuperäisiä yksityiskohtia. Julkisivut ovat säilyneet ikkunajakoja lukuun ottamatta lähes alkuperäisinä.

Rakennuksen pyöristetyn kulmauksen molemmin puolin on julkisivun syvennyksissä tamperelaisen kuvanveistäjän Elis Johannes "Jussi" Hietasen (1903-1941) toteuttamat lääkintätaidon Jumalan Aesculapiuksen ja hänen tyttären terveyden Jumalatar Hygieian patsaat.

historia:

Liike- ja asuinrakennuksen rakennutti apteekkari Kaarlo A. Åkersten, joka hoiti kulmaliikehuoneistossa sijainnutta apteekkia ja asui itse rakennuksen toisen kerroksen kulmahuoneistossa.

Alkuperäistenpiirustusten mukaisesti ensimmäisen kerroksen suurten näyteikkunoiden takana oli liiketilat apteekille, kahdelle myymälälle konttoritiloineen sekä kahdelle lääkärin vastaanottohuoneelle. Asuinkerroksissa oli viisi yleellistä asuinhuoneistoa. Kellariin oli sijoitettu varastotiloja, pesutilat saunoineen, pyykkitupa, halkovarastoja sekä keskuslämmityksen vaatimat tekniset tilat. Ullakolla oli ullakkovarastot ja pyykinkuivaustilat. Rakennuksessa oli yhteensä kolme porraskäytävää, joista yksi oli pelkästään palvelusväen käytössä.

Julkisivut ovat ensimmäisen kerroksen osalta vaakauritettua rappauspintaa. Ensimmäinen kerros on erotettu muista kerroksista reilusti ulkonevalla kerroslistalla. Kerroslistan päältä nousevat julkisivun kahden kerroksen korkuiset pilasteriaiheet. Toisen kerroksen ikkunat ovat erittäin koristeltuja. Toisen ja kolmannen kerroksen ikkunoiden välissä on koristeaiheina riippuvat nauha-aiheet. Ullakkokerroksen matalat ikkunat ovat osa peiliaiheiden koristelemaa attikakerrosta.

Vuonna 1938 apteekin oikeudet siirtyivät apteekkari Frans Berhard Knifsundille. Hän osti koko kiinteistön ja perusti Asunto Oy Oulun Liiketalon vuonna 1939. Rakennuksen pohjaratkaisuja muutettiin niin, että rakennukseen muodostui enemmän vuokrattavia huoneistoja.

Tontti ja rakennukset olivat edelleen 1950-luvulla apteekkari Knifsundin lesken Maiju Knifsundin ja hänen tyttärensä omistuksessa. Myöhemmin asunto-osakeyhtiön osakkeita myytiin muille yksityisille omistajille. Apteekkitoiminta rakennuksesta loppui vuonna 1986.

Rakennukseen on vuosien saatossa tehty pieniä korjaus- ja muutostöitä. Suurimmat muutokset tehtiin 1940-50 -luvuilla, jolloin asuinhuoneistojen huoneistojakoa muutettiin niin, että syntyi lisää vuokrattavia asuntoja. Rakennuksen julkisivut ovat kokeneet vain hyvin pieniä muutoksia, joista suurimmat ovat ikkunoiden puitejaon muuttuminen ensin tammikuun 1944 pommitusten jälkeen, ja myöhemmin Anja Allaksen vuonna 1987 suunnitteleman julkisivukorjauksen yhteydessä. Alun perin rakennuksen ikkunat olivat täysin ilman puitejakoa.

Rakennuksen kulmauksen molemmin puolin sijoitetut patsaat joutuivat ilkivallan kohteeksi1980-luvun lopulla, mutta ne palautettiin ennalleen vuonna 1994. Alun perin patsaat ovat olleet väriltään lähes mustat, nykyisin ne ovat valkoiset.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulun Pallas-kortteli, Rakennushistoriaselvitys. Oulun kaupunki, Tekninen keskus, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **As Oy Heikinkulma**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-19-129
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuin-, liike- ja toimistorakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: Suunniteltu 1939, valmistunut 1940
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Heikinkulma;

kuvaus:
As Oy Heikinkulma on vuonna 1940 valmistunut arkkitehti Gustaf Strandbergin suunnittelema viisikerroksinen funktionalistinen asuin- ja liikerakennus. Rautatienkadun varrella sijaitseva asuin- ja liikerakennus liittyy aseman ympärille 1920-40-luvuilla rakentuneeseen funktionalistiseen kokonaisuuteen. Heikinkulman tärkeimmät ominaispiirteet ovat säilyneet.

Heikinkulma sijaitsee korttelin kulmassa ja on rakennettu molemmista päädyistään kiinni viereisten tonttien rakennuksiin. Aumakattoisen rakennuksen Linnakadun suuntaisessa siivessä on funktionalismin ihanteiden mukainen kattoterassi. Sileäksi rapatut julkisivut on maalattu vaaleiksi. Ensimmäisen kerroksen liiketiloihin avautuvat suuret näyteikkunat. Ylemmissä kerroksissa ikkunat ovat pienehköjä ja tuuletusikkunoilla varustettuja. Rautatienkadun puoleisella julkisivulla on erkkeri ja sen vieressä pieniä, kaarevia parvekkeita. Parvekkeiden umpikaiteet, samoin kuin ikkunoiden karmit, ovat punaisia. Sisäpihan puolella on porraskäytävään liittyviä tuuletusparvekkeita.

historia:
As Oy Heikinkulma on valmistunut vuonna 1940. Sen on suunnitellut arkkitehti Gustaf Strandberg vuonna 1939. Ikkunat on uusittu, mutta alkuperäinen ikkunajako on säilynyt.

arviointi:
MRKY2015: R,M

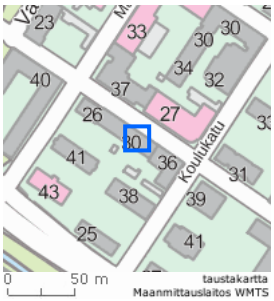

kohteen nimi: **As Oy Inkala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-9-58
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: Suunniteltu 1949, valmistunut 1950
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Inkala;

kuvaus:

As Oy Inkala on umpikorttelissa sijaitseva jälleenrakennuskauden nelikerroksinen asuin- ja liikerakennus. Rakennus on valmistunut vuonna 1950. Sen on suunnitellut arkkitehti Martti Heikura. Tiilirunkoisen ja harjakattoisen talon molemmat päädyt on rakennettu kiinni viereisiin rakennuksiin. Ensimmäisessä kerroksessa on porttikäytävä sisäpihalle sekä liiketiloja. Ulko-ovet ovat puiset, samoin näyteikkunoiden karmit. Ylemmissä kerroksissa on asuinhuoneistoja. Julkisivu on niiltä osin verhoiltu vaalealla rappauksella. Porraskäytävän kohdalla on neljän kerroksen korkuinen, kapea ikkuna, jota reunustaa punatiilinauha. Symmetrisesti sijoitetut erkkerit elävöittävät julkisivua. Rakennuksessa on säilynyt pajon alkuperäisiä yksityiskohtia, ja korjaukset on tehty rakennuksen alkuperäisiä arvoja kunnioittaen.

historia:

As Oy Inkala on valmistunut vuonna 1950. Sen on suunnitellut arkkitehti Martti Heikura 1949. Vuonna 1995 tiilikate vaihdettiin peltikatteeksi.
Vuonna 2010 rappaus vaihdettiin lämpörappaukseen. Asuinhuoneistojen ikkunat uusittiin alkuperäinen jako säilyttäen. Liikehuoneistojen näyteikkunat ja porrashuoneistojen ikkunat kunnostettiin. Parvekkeet uusittiin vastaamaan vanhoja. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Oy KKS.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. 2006. Oulun Galleria-korttelin rakennushistoriaselvitys. Oulun kaupungin tekninen keskus.

kohteen nimi: **As Oy Vaara**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-20-134
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1921, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Vaara;

kuvaus:

Vuonna 1921 valmistunut As Oy Vaara on yksi Oulun vanhimmista (tai vanhin) funktionalistisista rakennuksista. Nelikerroksinen rakennus kuuluu Oulun aseman ympärille 1920-1940-luvuilla rakentuneeseen funktionalistiseen kokonaisuuteen. As Oy Vaaran tärkeimmät ominaispiirteet ovat säilyneet, ja rakennuksessa on säilynyt runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia. Sisäpihan puoleiset parvekkeet metallikaiteineen ovat tyylille tyypillisiä. Asemakadun puoleista julkisivua hallitsevat liiketilojen suuret näyteikkunat. Myös sisätiloissa on säilynyt alkuperäisiä detaljeja, kuten porraskäytävän kaiteet, tulisijoja ja komeroita.

historia:

As Oy Vaaran on suunnitellut mahdollisesti arkkitehti Otto F. Holm, joka on allekirjoittanut Asemakatu 39:ssa sijaitsevan asuin- ja liikerakennuksen julkisivujen muutospiirustuksen vuodelta 1920.

(Oulun kaupunginarkisto)

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki.

Oulun kaupunginarkisto

kohteen nimi: **Asunto Oy Tuomi**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-19-2
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1906
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

As Oy Tuomi on esimerkki 1900-luvun ensimmäisellä vuosi kymmenellä työläisten asuntopulan lievittämiseksi rakennetuista asuinkerrostaloista. Rakennusmestari R. K. Myllylän vuonna 1906 suunnittelema kolmikerroksinen jugendvaikutteinen asuinkerrostalo oli Oulun keskustan ensimmäinen suuri asunto-osakeyhtiömuotoinen kivinen asuinrakennus. Kokonaisuuteen kuuluu myös asuinrakennuksen kanssa samaan aikaan rakennettu kivinen piharakennus.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013.

kohteen nimi: **Asunto-osuuskunta Kulma**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-23-163
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1922, suunniteltu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
As Oy Kulma rakennettiin rautatieläisten asuintaloksi. Kolmikerroksisen kivirakennus helpotti osaltaaan 1920-luvulla vallinnutta kaupunkien asuntopulaa. Tyyliltään klassistinen asuinrakennuksen suunnitteli rakennusmestari Kaarlo J. Kaattarin vuonna 1922. Sisäpihalla on säilynyt kivinen yksikerroksinen piharakennus vuodelta 1940.

historia:
Rakennuksen porrashuoneet kunnostettiin vuonna 2011.

arviointi:
MRKY2015: R

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Entinen Oulun Osuuskauppa**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-10-6
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1910 ensimmäinen osa
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Useassa vaiheessa rakennettu jugendhenkinen liike- ja toimistorakennus, jossa on ollut muun muassa makkaratehdas, sauna ja osuuskaupan leipomo- ym. tuotantotiloja. Koulukadun varressa oleva kolmikerroksinen höyryleipomo on rakennettu vt. lääninarkkitehti Karl Sandelinin suunnitelmien mukaan vuonna 1910. Siinä on Oulun ensimmäisiä betonisia välipohjarakenteita.

Kaksikerroksinen kulmarakennus on vuosilta 1911 ja 1915, suunnittelija lääninarkkitehti Harald Andersin. Rakennusta on laajennettu vuonna 1926 ja useita muutoksia tehty sen jälkeen, muun muassa vuonna 1960, jolloin myymälätilat muutettiin ravintolaksi.

historia:

Oulun osuuskauppa perustettiin 1901 ja ensimmäisen myymälänsä se avasi vuotta myöhemmin Pakkahuoneenkadulla. Oulun Osuuskauppaa johti yli 50 vuoden ajan Otto Karhi. Toimialoista edustettuina olivat myymälätoiminnan ohella muun muassa leipomo, makkaratehdas, meijeri, jalkinekorjaamo, kutomo, metallikorjaamo, sikala ja teurastamo. Jäsenten ja myymälöiden määrällä mitattuna Oulun osuuskauppa nousi sotien jälkeisen Suomen kolmanneksi suurimmaksi osuusliikkeeksi.

arviointi:

MRKY2015: R,H,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

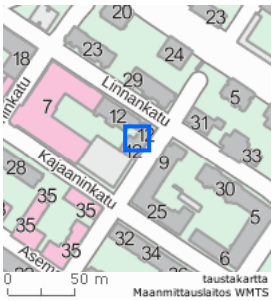

kohteen nimi: **Huuskon talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-14-3
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1911
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Katoamassa olevaa kaupunkitalotyyppiä edustava jugend-tyylinen kaksikerroksinen asuintalo, jonka alaosa on kivi- ja yläosa puurakenteinen. Rakennusmestari R. K. Myllylän suunnittelema rakennus on valmistunut 1911.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

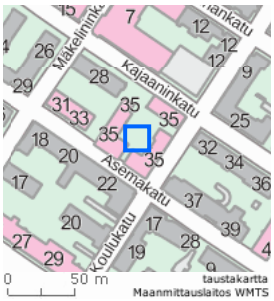

kohteen nimi: **Kajaanintullin koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-13-6
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1830, 1893, 2000
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulurakennus 1; koulurakennus 2; lisärakennus; tiilirakennus;

kuvaus:

Kajaanintullin koulu on nykyisellään puolen korttelin kokoinen kokonaisuus, joka koostuu neljästä rakennuksesta. Köyhäintaloksi rakennettu "Vattihuusi" on yksikerroksinen empiretalo, jonka suunnitteli C. L. Engel vuonna 1829. Korkealle luonnonkiviselle kivijalalle perustetun rakennuksen säilyneisyys on ulkoisesti tarkasteltuna korkea. Rakennuksessa aloitti toinen Oulun ensimmäisistä kansakouluista vuonna 1874. Jo ennen tätä se oli toiminut koulukäytössä, missä se on edelleenkin.

Uusrenessanssivaikutteista nikkarityyliä edustava vuonna 1893 valmistunut lisärakennus on rakennusmestari J.W.Lillqvistin suunnittelema. Katujulkisivuiltaan symmetrinen yksikerroksinen koulurakennus on aumakattoinen ja edelleen koulukäytössä. Samoihin aikoihin valmistunut kaksikerroksinen punatiilinen veistorakennus sijoittuu pihan takareunalle, korttelin keskelle. Nykyisin ruokalana toimivassa rakennuksessa on puinen porrashuone.

Pihapiiriin kuuluu myös vuodelta 2000 oleva laajennusosa. Se on sopeutettu muun korttelin arkkitehtuuriin ja sijoitettu muihin rakennuksiin nähden alisteiseksi piharakennuksen asemaan.

historia:

Kansakoululaitos aloitti Oulussa kahdessa paikassa, Kajaanintullissa ja Heinäpäässä, vuonna 1874. Kajaanintullissa sijainneessa vuonna 1830 valmistuneessa kunnalliskodin rakennuksessa oli annettu vapaaehtoista kansanopetusta alusta lähtien. Köyhäinhoidon siirryttyä elätejärjestelmään 1840-luvulla rakennus jäi kokonaan koulukäyttöön. Vuosina 1849-74 rakennuksessa toimi varattomien työmiesten lapsille tarkoitettu bell-lancaster -koulu.

Rakennus otettiin kansakoulun käyttöön vuonna 1874. Koulua varten tehtiin rakennuksen keskelle iso luokkahuone ja mamsellien koulua varten toinen luokkahuone rakennuksen länsipäähän. Puurakenteinen lisärakennus, joka sisälsi neljä luokkahuonetta, voimistelusalin sekä opettajasuojan sekä käsityöhuoneisto erillisessä tiilirakennuksessa rakennettiin vuonna 1893. Vuonna 2000 valmistui Asemakadun myötäinen laajennus. Koulun oppilaana on ollut muun muassa Leevi Madetoja.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kauppurienkatu 33**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-23-162
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuin-, liike- ja toimistorakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: Suunniteltu 1963, valmistunut 1964
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kauppurienkatu 33;

kuvaus:

Kauppurienkatu 33 on puhdaslinjainen toteutus 1960-luvun nauhaikkunalliseen järjestelmäjulkisivuun ja modulismiin perustuvasta arkkitehtuurista. Julkisivut muodostuvat koko seinän kokoisista kentistä, jotka ovat joko umpinaisia punatiilestä puhtaaksimuurattuja tai ikkunaseiniä. Ikkunaseinät koostuvat kuparisen rakenteen kannattelemista nauhaikkunoista ja valkoisista julkisivulevypinnoista. Nelikerroksinen toimistorakennus valmistui vuonna 1964, ja sen on suunnittellut Suunnittelu Oy E. Niemelä. Loiva pulpettikatto antaa mielikuvan tasakatosta. Rakennuksessa on lisäksi maanpäällinen sisääntulo- ja kellarikerros. Kauppurienkatu 33 on rakennettu kiinni viereisen tontin Kulmataloon, jonka kanssa se muodostaa pienen sisäpihan.

historia:

Kauppurienkatu 33 on vuonna 1964 valmistunut toimistorakennus. Piirustukset on laatinut Suunnittelu Oy E. Niemelä vuonna 1963.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki. (Luonnosvaihe joulukuu 2015)

kohteen nimi: **Kiinteistö Oy Oulun Asemakatu 28**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-21-11
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: suunniteltu 1951, valmistunut 1952
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kiinteistö Oy Oulun Asemakatu 28;

kuvaus:
Kiinteistö Oy Oulun Asemakatu 28 on arkkitehti Mikko Huhtelan suunnittelema nelikerroksinen liike- ja toimistorakennus. Vuonna 1952 valmistunut rakennus edustaa jälleenrakennuskauden kerrostalorakentamista hieman tavanomaista monimuotoisemmalla arkkitehtuurilla varustettuna. Harjakattoinen rakennus on luoteispäädytään kiinni viereisen tontin rakennuksessa. Katu- ja päätyjulkisivuja elävöittävät kolmiomaiset erkkerit. Päädyssä on lisäksi kaksi keveää parveketta. Katutason liiketila on vedetty ulos muusta julkisivulinjasta.

Julkisivut on pääosin rapattu valkoisiksi. Liiketilassa on suuret näyteikkunat. Ylempien kerrosten ikkunatyypit vaihtelevat tilojen mukaan. Porrashuoneen kohdalla on neliömäisiä, pieniä ikkunoita. Toimistotilojen kapeissa ikkunoissa on kadun puolella vaakasuuntaiset tuuletusikkunat, kun taas erkkereissä ja päädyssä ikkunat ovat leveämmät ja pystyjakoiset.

historia:
Kiinteistö Oy Oulun Asemakatu 28 on vuonna 1952 valmistunut liike- ja toimistorakennus. Sen on suunnitellut arkkitehti Mikko Huhtela vuonna 1951.

arviointi:
MRKY2015: R

lähteet:
Oulun kaupungin rakennusvalvonnan rakennuslupa-arkisto

Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki. (Luonnosvaihe joulukuu 2015)

kohteen nimi: **Oulun Järjestötalon vanha osa**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-27-49
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1912-1913
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1950-luvun laajennukset;

kuvaus:

Oulun läänin Työväen Kirjateollisuus Osakeyhtiön vuonna 1912-13 rakennuttama jugendvaikutteinen liike- ja toimistorakennus. Arkkitehti Harald Andersinin suunnittelemaan rakennukseen on myöhemmin tehty julkisivumuutoksia ja se on saneerattu vuonna 1952 ja vuonna 1984. Rakennuksen vaiheet limittyvät Oulun työväen historiaan.

Vanha Kirjateollisuuden rakennus on tyypillinen kivikorttelin kulmarakennus, jonka ikkunat suuntautuvat pääasiassa kaduille ja jonka päädyt ovat umpinaiset, jotta niihin voidaan rakentaa kiinni kadunsuuntaiset rakennusmassat. Arkkitehtuurissa näkyvät edelleen 1910-luvulle tyypilliset piirteet hävinnyttä ullakkokerrosta lukuun ottamatta. Vanhaan osaan liittyy Uusi Järjestötalo, joka jakautuu kahteen osaan: Kansan Tahdon toimistosiipeen ja salipuoleen. Toimisto-osa on eleetön funktionalistinen rakennus. Uudisosan sisätiloihin on tehty suuria muutoksia.

historia:

Vuonna 1912 päätti Oulun läänin Työväen Kirjateollisuus Osakeyhtiö rakentaa uuden liike- ja toimistorakennuksen. Arkkitehti Harald Andersin laati piirrustukset ja jugendvaikutteinen rakennus valmistui vuonna 1913. Rakennus sai nimen ”Pohjolan Gibraltar”. Rakennuksessa toimi vuokralla sanomalehti Kansan Tahto ja Kansan Tahdon kirjakauppa. Aluksi siinä oli myös työläisille tarkoitettuja vuokrahuoneistoja.

Kansalaissodan jälkeen voittajat hävittivät kirjapainon koneet ja muuta omaisuutta. Kirjapainon kuntoon laittaminen kesti toista vuotta ja vasta
1.6.1919 alkoi uusi lehti Pohjan Kansa ilmestyä. Kansan Tahto alkoi ilmestyä uudelleen vasta syksyllä 1945. Sanomalehdelle ja järjestöille alettiin kaavailemaan uusia tiloja 50-luvun alkupuolella. Sanomalehden toimituksen, kirjapainon ja juhlasalin käsittävät tilat rakennettiin 1956 arkkitehti Martti Heikuran suunnitelmien mukaan. Valtaosa työstä tehtiin talkoilla, joihin osallistui runsaasti myös rakentamisen eri alojen ammattilaisia.

Vuonna 1956 syttyi päärakennuksessa tulipalo, joka tuhosi ullakkokerroksen ja muun muassa Kansan Tahdon arkistot. Tulipalon jälkeen ullakkokerrokseen tehtiin yksinkertainen aumakatto alkuperäisten tornirakennelmien sijaan.

Kirjapaino ja sanomalehti Kansan Tahto toimivat rakennuksissa aina vuoteen 1984. Kansan Tahdon toimitus muutti takaisin Mäkelininkadulle 1980-luvun lopulla. Kirjakauppa lopetti toimintansa 80-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Oulu, kortteli II-11, rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Kimmo Kuismanen, 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Oulun kaupungin rakennusvalvonnan rakennuslupa-arkisto

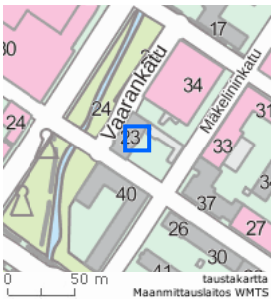

kohteen nimi: **Oulun läänin Talousseuran talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-7-49
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1938
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Oulun läänin talousseuran talo;

kuvaus:

Oulun läänin talousseuran talo edustaa funktionalismia ja kuuluu olennaisena osana harvojen Oulun keskustan 1930-luvun funkisrakennusten muodostamaan kokonaisuuteen. Arkkitehti Jalmari Peltosen vuonna 1937 suunnitteleman Talousseuran talon ominaispiirteet ovat säilyneet. Rakennus reunustaa Vaaranpuistoa.

Rapattu rakennus on viisikerroksinen tiilirunkoinen talo, jossa on lisäksi kellari ja ullakko. Päärakennukseen liittyy osittain kaksikerroksinen pulpettikattoinen siipirakennus, jossa on autotalleja ja entinen talonmiehen asunto. Katutasossa on liikehuoneistoja, joissa on suuret yksiruutuiset näyteikkunat. Niiden yläpuolella on metallinen katoslippa. Vaarankadun julkisivussa, ylimmässä kerroksessa, on pieni puoliympyrän muotoinen liputusparveke. Pihan puolella porraskäytävään liittyy neljä tuuletusparveketta.

historia:

Vuonna 1828 perustetun Oulun läänin talousseuran toiminta oli 1930-luvulle tultaessa laajentunut sen verran, että se tarvitsi uudet toimitilat. Seura osti Vaaran tontin nro 49, ja arkkitehti Jalmari Peltosen suunnittelemalle kivirakennukselle saatiin rakennuslupa vuonna 1937. Rakennus valmistui vuonna 1938.

Talousseuranrakennus vaurioitui vuoden 1944 pommituksissa. Kiinteistössä on myös tehty useita muutos- ja purkutoimenpiteitä. Muun muassa ravintola- ja majoitustoiminta, asuminen ja Yleisradion studio ovat siirtyneet pois talosta. Tilat ovat kuitenkin soveltuneet uusiin käyttötarkoituksiin kohtuullisin muutoksin.

Vuosina 2005 – 2006 toteutettiin mittava korjaushanke, jonka suunnitteli Arkkitehdit m3 Oy. Korjaus pyrittiin suunnittelemaan talon alkuperäistä ilmettä palauttavaksi. Ullakolle rakennettiin toimistotilaa, ja samalla vesikattoa korotettiin hieman niin, että katujulkisivujen räystäskorkeus säilyi. Julkisivut rapattiin ja maalattiin entiseen tapaan. Taloon palautettiin peltikate, joka oli alun perin punaruskea. Myöhemmin talossa oli pitkään tiilikatto.

Talon rakentamisen jälkeen tehdyissä kaavamuutoksissa tontti on säilynyt rajoiltaan ja numeroinniltaan ennallaan. Voimassa oleva asemakaava on vuodelta 1994.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Niskala, K. 2009. Oulun läänin talousseuran talo: Oulu, kaupunginosa II, kortteli 7, tontti 49: Rakennushistoriaselvitys. Oulun läänin talousseuran maataloussäätiö.

kohteen nimi: **Rautatienkatu 8**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-20-4
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: suunniteltu 1938, valmistunut 1940
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Rautatienkatu 8;

kuvaus:
Rautatienkatu 8 on 1930-luvun funktionalismia edustava asuin- ja liikerakennus Rautatienkadun varrella. Rakennus liittyy Oulun rautatieaseman ympäristöön 1920-40-luvulla rakentuneeseen funktionalististen rakennusten ryhmittymään.

Rautatienkatu 8:n julkisivut on rapattu ja maalattu vaaleiksi. Ikkunat ovat kapeat ja neliruutuiset. Katujulkisivun eteläpäädyn sisäänkäyntiä on korostettu graniittireunuksella ja jälkeenpäin rakennetulla katoksella. Sisäänkäynnin vieressä on lisäksi pieni, pyöreä ikkuna ja yläpuolella koko julkisivun korkuinen erkkeri. Katutason liikehuoneistoon avautuvat suuret näyteikkunat. Kuusikerroksisessa rakennuksessa on saumapeltikatteinen, loiva harjakatto ja se on rakennettu kiinni molemmista päädyistään viereisten tonttien rakennuksiin.

historia:
Rautatienkatu 8 on Gustaf Strandbergin vuonna 1938 suunnittelema asuin- ja liikekerrostalo. Se on valmistunut vuonna 1940. Rakennuksessa on toiminut alun perin hotelli Oulas. Tätä nykyä siinä on PSOAS:n opiskelija-asuntoja. Rakennukseen on lisätty ullakkokerros jälkeen päin.

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki.

Oulun kaupunginarkisto

kohteen nimi: **Reinilän talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-3-20
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1825, vanhin osa
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Eheä, tiiviisti rakennettu puukaupunkitontti, jonka rakennukset ovat säilyneet sekä ulkoisesti että sisätiloiltaan. Päärakennuksen vanhin osa, joka oli hirsirakenteinen eteiskamarillinen paritupa, on rakennettu ennen vuotta 1831. Pitkä piharakennus on vuodelta 1828. Rakennukset edustavat klassismia, mutta korttelissa on näkyvissä runsaasti kuluttuurihistoriallisesti arvokkaita ajallisia kerrostumia 1820-luvulta nykypäivään. 2000-luvun alun korajustöiden yhteydessä päärakennus tapetoitiin ja sisustettiin vanhaa tyyliä kunnioittaen. Sekä sisä- että ulkotiloissa säilynyt huomattava määrä alkuperäisiä yksityiskohtia Reinilän talon historian eri vaiheista.

historia:

Reinilän talon päärakennuksen vanhin osa, joka oli hirsirakenteinen eteiskamarillinen paritupa, on rakennettu ennen vuotta 1831. Pitkä piharakennus on vuodelta 1828. Vuonna 1835 rakennettu leivintupa eli pikkupuoli sijaitsee tontin koillisnurkassa. 1840-luvulla päärakennusta laajennettiin ja korotettiin. Pihalle rakennettiin myös uusi piharakennus, joka on sittemmin tuhoutui vuoden 1944 pommituksissa. Vuosina 1849-62 talo oli vuokrattu tuolloisen Oulun läänin kuvernöörin virka-asunnoksi.

1870-80-luvuilla tontin nurkat rakennettiin umpeen ja vuonna 1912 päärakennusta laajennettiin Kajaaninkadun suuntaisesti tasakattoisella parvekkeellisella uudisosalla. 1900-luvulla rakennuksiin tehtiin pieniä muutoksia, jotka koskivat lähinnä märkätiloja ja keittiöitä. 1940-luvulla pommituksissa menetettyjen makaasinin ja ulkohuonerakennuksen tilalle rakennettiin J. Karvosen vuonna 1944 suunnittelema autotalli. Reinilän talo oli asuinkäytössä aina vuoteen 2003 saakka, jolloin talon pitkäikäinen asukas pormestarinna Helga Reinilä kuoli 104 vuoden iässä.

Rakennukset korjattiin 2000-luvun alussa vanhaa kunnioittaen ruotsinkieliseksi päiväkodiksi. Korjauksen suunnitteli Arkkitehtitoimisto Karhula Oy. Päärakennuksen julkisivut maalattiin aikaisempaa väritystä mukaellen vaaleanharmaiksi. Vuonna 1935 rakennettu vinttihuone purettiin ja tiilikaton tilalle palautettiin peltikatto. Vauriot korjattiin ja ikkunat ja ovet kunnostettiin. Muutokset tehtiin alkuperäisiä väliseiniä rikkomatta.

arviointi:

MRKY2015: R,H,S

lähteet:

Niskala, Kaarina. Pitsiverhojen takaa, Rehnbäck-Reinilän talon vaiheita. Svenska Kulturens Vänner i Uleoborg rf, 2004.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Saaristonkatu 23, entinen sotilaspiirin esikunta**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-2-9-3
kylä/k.osa: II Vaara
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1929
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Alunperin yksityissairaalaksi suunniteltu kolmikerroksinen kivirakennus vuodelta 1929. Arkkitehtien Valter ja Bertel Jungin käyttämä tyyli on vähäeleistä klassismia. Rakennuksessa on myöhemmin tehty ikkunamuutoksia.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Aleksanterintorin koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-7-8
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1883, rakennettu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Silloisen Aleksanterintorin laidalle Oulun yksityisen suomalaisen tyttökoulun tiloiksi vuonna 1883 rakennettu koulu, joka on ollut koulukäytössä 1980-luvun lopulle saakka. Yksikerroksisessa uusrenessanssityylisessä puurakennuksessa on Albertinkadun puolella kolmiopäädyllä korotettu juhlasaliosa.

historia:
Rakennus on peruskorjattu päiväkodiksi vuonna 2000. Korjauksen suunnitteli Archeus Oy.

arviointi:
MRKY2015: R

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

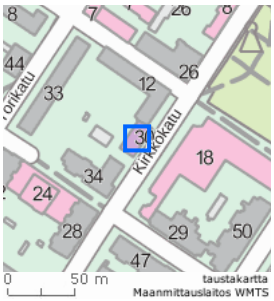

kohteen nimi: **As Oy Kirkkokatu 30-32 eli Lääkärien talo ja Kirkkokatu 28**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-11-(2 ja 81)
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1953, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: As Oy Kirkkokatu 30-32;

kuvaus:

Asunto-osakeyhtiöt As Oy Kirkkokatu 30-32 eli Lääkärien talo ja Kirkkokatu 28 sijaitsevat Mannerheiminpuiston kulmalla. Rakennukset muodostavat yhtenäisen 1950-luvulla valmistuneen kokonaisuuden.

As Oy Kirkkokatu 30-32 eli Lääkärien talo on Oulu Osakeyhtiön rakennuttama ja vuonna 1953 valmistunut asuinrakennus. Arkkitehtien Uki Heikkinen ja Reino Arvola suunnitteleman rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa oli toimisto ja tehtaan lääkärin vastaanottotilat. Rapatun kolmikerroksisen rakennuksen julkisivun koristeaiheet tekevät siitä yksilöllisen kaupunkitalon. Rakennuksen hienostuneet yksityiskohdat ovat säilyneet sekä julkisivussa että porraskäytävissä.

As Oy Kirkkokatu 28 on jälleenrakennnuskauden vuonna 1953 valmistunut kolmekerroksinen asuin- ja liikerakennus. Aumakattoisen tiilirunkoisen rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Martti Heikura. Ensimmäisen kerroksen liiketilojen yläpuolella, Kirkkokadun puolella on valkoiseksi rapattu erkkeri. Kadun puoleiset porrashuoneiden sisäänkäynnit on reunustettu punatiilinauhalla. Pihan puolella on porrashuoneisiin liittyviä tuuletusparvekkeita.

historia:

Uki Heikkinen suunnitteli vuonna 1952 Oulu Oy:n kolmikerroksisen asuintalon jatkosodan pommituksissa tuhoutuneelle alueelle. Rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen sijoitettiin toimisto sekä tehtaan lääkärin vastaanottotilat.

Asuntojen pohjaratkaisut ovat toimivia ja mitoitukseltaan ajalleen tyypillisiä. Rakennuksen kellariin sijoitettiin kattilahuone polttoainevarastoineen. Asukkaiden käyttöön varattiin ulkoiluvälinevarasto, askartelutila, talouskellarit saunaosasto, pesutupa sekä pyykinkuivatus- ja mankelitilat.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. 2006. Oulun Galleria-korttelin rakennushistoriaselvitys. Oulun kaupungin tekninen keskus.

Malmberg, Jonas: Oulun kaupunginarkkitehti Martti Heikura- puukaupungista Pohjois-Suomen keskukseksi. Taidehistorian Pro gradu- tutkielma. Helsingin yliopisto 2013.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

kohteen nimi: **Asunto-osuuskunta Opettajakerho**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-23-171
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1922, suunniteltu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kolmiomaiselle tontille rakenettu kahden mansardikattoisen jugendhenkisen puurivitalon muodostama pihapiiri. Pitkät kaksikerroksiset rivitalot on suunnitellut arkkitehti Otto F. Holm vuonna 1922. Rakennukset rakennettiin helpottamaan kansakouluopettajien asuntopulaa. Toisessa rivitalossa on pihan puoleisessa päädyssä betoniharkoista rakennettu sauna- ja pyykkitupaosa. Rakennukset on erittäin hyvin säilyneet sekä ulkoisesti että huonejärjestykseltään.

historia:

Voimakas asuntopula vaivasi 1920-luvun kaupungistuvaa Suomea. Myös Oulussa asuntopula oli merkittävä ja sitä helpottamaan perustettiin vuonna 1920 asuntolainarahasto. Opettajakerhon korttelin rivitalot ovat esimerkki yhden ammattikunnan käyttöön rakennetuista kaupunkiasunnoista.

Vuonna 1922 korttelin kohdalla ollutta asemakaavaa muutettiin, jolloin siihen aiemmin suunniteltu Pakkahuone ja sen edessä ollut aukio siirtyivät korttelin verran pohjoiseen. Opettajakerhon toisen rakennuksen Oulun katuverkkoon nähden viisto asemointi juontuu pyrkimyksestä muodostaa aukio pakkahuoneen eteen. Nummikadun toisella puolella oleva kortteli suunniteltiin samoin viistetyksi muodostamaan vastaparin opettajakerhon rakennukselle ja näin symmetrisen aukion.

Opettajakerhon rakennukset suunnittteli arkkitehti Otto F. Holm vuonna 1922 ja kahteen rivitaloon sijoitetut yhteensä 24 asuntoa valmistuivat helpottamaan kansakoulun opettajien asuntopulaa vuonna 1923.

Rakennukset eivät ole läpikäyneet suuria muutostöitä. Pienimuotoisia korjausttöitä on tehty tasaisesti, mikä on edesauttanut rakennusten alkuperäisten arvojen säilymistä.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Topi, Matias. Rakennushistoriaselvitys, Oulun kaupungin 3. kaupunginosa, kortteli 23, Uusikatu 41, Heinätorinkatu 27 ja Kansankatu 54. Oulun yliopisto Arkkitehtuurin osasto, 2004.

Vahtera, Kalle. Rakennushistoriaselvitys, Asunto-osuuskunta Oulun opettajakerho. Oulun yliopisto, arkkitehtuurin osasto, 2004.

kohteen nimi: **Entinen Osuustukkukaupan Oulun varasto ja toimisto (Maakunta-arkisto)**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: 564-3-34-1

kylä/k.osa: III Vanhatulli

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: suunniteltu 1950, valmistunut 1951

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: ent. OTK:n Oulun varasto ja toimisto, maakunta-arkisto;

kuvaus:

Entisen Osuustukkukaupan varasto- ja toimistorakennus edustaa 1950-luvun keskusliikkeiden varasto- ja toimistorakentamista, jota keskittyi Oulun Vanhatulliin. Vuonna 1951 valmistuneen punatiilisen rakennuksen ovat suunnitelleet Kulutusosuuskuntien Keskusliiton arkkitehtiosaston Georg Jägerroos ja Paavo Lehtinen. 1950-luvun punatiilistä funktionalismia edustava harjakattoinen rakennus reunustaa Lyötyn puistoa ja on kaupunkikuvassa merkittävä. Betonirunkoisessa rakennuksessa on neljä kerrosta sekä ullakko- ja kellarikerrokset. Pihan punatiiliset pienet rakennukset kuuluvat kokonaisuuteen, samoin kuin tonttia rajaava aita. Toisessa piharakennuksessa on sijainnut sauna. Rakennuksen Arkistokadun puoleisessa julkisivussa on rakennukseen kuuluva reliefimäinen taideteos. Nykyisen maakunta-arkiston kortteli muodostaa ehyen ja itsenäisen kokonaisuuden, joka kuitenkin käy vuoropuhelua muiden puistoaluetta reunustavien rakennusten kanssa.

historia:

Osuustukkukaupan Oulun varaston ja toimiston on suunnittellut Kulutusosuuskuntien Keskusliiton arkkitehtiosastolla Georg Jägerroos ja Paavo Lehtinen. Rakennus on valmistunut vuonna 1951. Maakunta-arkisto muutti rakennukseen ahtaaksi käyneistä tiloistaan Ainolasta vuonna 1983. Tällöin rakennuksessa tehtiin muutos- ja korjaustöitä.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Niskala, K. & Okkonen, I. 2009. UKI Arkkitehdit: Huomisen tekijät. Oulu: UKI Arkkitehdit Oy. 496 s. ISBN 978-952-92-6778-1

kohteen nimi: **Entinen Snellmanin kauppahuone**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-12-4
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1787 talon vanhin osa
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rakennuksen vanhin osa on vuodelta 1978. Se on harvoja vuoden 1822 palosta säästyneitä taloja, joka palon jälkeen siirrettiin nykyisten piharakennusten paikalta Kirkkokadun varteen vuoden 1824 asemakaavan osoittamalle paikalle. Tuolloin uuteen kivijalkaan muurattiin holvatut kellarit. rakennusta jatkettiin ja mansardikatto muutettiin satulakatoksi. Empiretyylisen vuorauksen talo sai vuonna 1828. Rakennusta on jatkettu vielä useaan otteeseen ja nykyisen uusrenessanssivaikutteista nikkarityyliä edustavan asunsa se sai vuonna 1895. Albertinkadun puolella on klassishenkinen rikasmuotoinen porttirakennelma. Piharakennus on 1800-luvulta. Rakennuksen on omistanut Suomen ensimmäinen tunnettu taidemusiikin säveltäjä Eric E. Tulindberg (asui talossa 1793-1809) sekä J. W. Snellman G:sonin kauppahuone. Valtion virastojen käytössä se on ollut vuodesta 1927 ja omistuksessa vuodesta 1939. Sisätiloissa on tehty useita muutoksia. Kaksikerroksisen päärakennuksen lisäksi tontin laidalla on matalampia 1800-luvun alusta peräisin oleva sivurakennus, josta osa on virastokäytössä ja osa varastoina. Pihan keskellä on pieni viehättävä puutarha ja pihalla on edelleen ilmeisimmin talossa 1800-luvulla asuneen Jeanette Enbomin istuttamia koivuja ja syreenejä.

Rakennuksen edustalla oleva Mannerheimin puisto on vuonna 1927 puistoksi kunnostettu aiemmin palanut kortteli. Puistossa on vuonna 1919 pystytetty taiteilija Into Saxelinin veistos Oulun valtauksessa vuonna 1918 kaatuneitten eteläpohjalaisten muistoksi.

historia:

Vanhin taloa kuvaava asiakirja lienee palovakuutusta varten tehty katselmus 12.1.1805, jonka mukaan silloisen Torikadun ja Suuren Kirkkokadun kulmassa sijainnut puutalo oli rakennettu vuonna 1787. Talossa oli salin lisäksi viisi kamaria, keittiö, ullakko ja ullakkokamarit talon kummassakin päädyssä. Suurehko talo oli ulkoapäin maalattu vihtrillillä ja punamullalla. Kaksoisportin kautta kuljettavaan kiinteistöön kului myös vuonna 1787 rakennettu leivintupa, vuonna 1793 rakennettu jauhoaitta, vuonna 1801 rakennettu karjasuoja, lantala, vanhempi leivintupa, lato ja talli. Katselmuspöytäkirja osoittaa, että silloin talossa asunut Eric E. Tulindberg, Suomen ensimmäinen tunnettu säveltäjä, oli pitänyt talosta hyvää huolta. Vuonna 1809 Tulindberg muutti perheineen Turkuun ja möi seuraavana vuonna talonsa vävylleen Herman Enbomille. Enbomin talo oli yksi harvoista vuoden 1822 tulipalosta selvinneistä taloista. Vuodesta 1842 lähtien rakennuksessa toimi kauppahuone J.W. Snellman G:son, merkittävä laivanvarustaja, tervanviejä ja sahateollisuuden kehittäjä. 30.11.1844 Enbom möi tontin vävylleen, Johan Wilhelm Snellman G:sonille. Talo saavutti täyden pituutensa Kirkkokadun puolella – 16 ikkunaa julkisivun puolella - hänen pidennettyä sitä vuonna 1860. Kun J.W. Snellman G:son kuoli vuonna 1881, muutti taloon hänen poikansa Albert Oskar. Entinen tehtaankatu sai nimekseen Albertinkatu juuri Albert Oskar Snellmanin mukaan 1894. Hän kuoli yllättäen vuonna 1894, joten hänen nuoremmasta veljestään Karl Augustista, 'Addi'sta, tuli toimitusjohtaja perheyrityksessä, ja hän muutti perheineen taloon vuonna 1895. K.A. Snellmanille myönnettiin isänsä ja veljensä tavoin kauppaneuvoksen arvo vuonna 1899. Muuton yhteydessä tehtiin taloon huomattavia muutoksia. Kesäkuussa 1916 paloi talon vastapäinen kortteli Kirkkokadulla miltei kokonaan, ja vain suurin ponnistuksin saatiin itse Kauppahuone pelastettua sen jo kahdesti ehdittyä syttyä tuleen. Vuodesta 1927 rakennus on toiminut valtion virastojen käytössä ja vuonna 1938 Snellmanin suku möi talon valtiolle miljoonalla markalla.

Vuonna 1828 talo siirrettiin asemakaavauudistuksen yhteydessä nykyiselle paikalleen Kirkkokadun ja Albertinkadun kulmaan. Samalla uuteen kivijalkaan muurattiin holvatut kellarit. Herman Enbom laajensi taloa Kirkkokadun eteläsuunnassa kahden huoneen verran, joista toinen tuli kadun ja toinen pihan puolelle. Rakennus sai myös empiretyylisen julkisivunsa vuonna 1828. J.W. Snellman G:son pidensi taloa vuosina 1851-1860 säilyttäen kuitenkin alkuperäisen huonejärjestyksen. Vuonna 1860 rakennettiin suuri 'konttorin sisäkamari', pieni konttori kadun puolelle, maalaispirtti-renkitupa talon eteläpäätyyn sekä kylmä eteinen. 1860 rakennettiin myös lisärakennus, jossa oli mm. sisätoimisto ja johtajan huone. Vuonna 1895 Albertinkadun puolelle rakennettiin siipirakennus, jossa oli kaksi lastenhuonetta ja tulisijalla varustettu suuri komero. Samalla rakennettiin tilava tarjoiluhuone, josta oli portaat yläkerran vinttikamariin pohjoispäädyssä. Pihan puoleista keittiötä suurennettiin ja sen yhteyteen rakennettiin suuri kylmäkomero. Huonejärjestystä muutettiin myös Kirkkokadun puolella yhdistämällä makuuhuone ja pieni huone suuremmaksi makuuhuoneeksi. Sali, joka ennen oli ulottunut koko talon läpi, jaettiin siten, että saatiin lämmin eteinen. Ruokasali, sali ja vieraiden vastaanottoon käytetty 'föörmaaki' varustettiin peiliovilla messinkiheloituksin. Huoneisiin tehtiin uudet, kuvioidut sisäkatot. Samalla monet huoneista varustettiin seinäpaneelein ja kaakeliuunein. Myös Enbomin aikainen empiretyylinen ulkolaudoitus vaihdettiin ajan muodin mukaiseksi. Vuonna 1905 sai salonki tammiparketin ja kalustoa uusittiin. Vuonna 1901 15.1. talo sai sähkövalon pienestä dynamosta J.W. Snellmanin sahalta Toppilasta. Rakennuksen sisätiloja on remontoitu kovalla kädellä 1960-80-luvuilla sen käyttötarkoitukseen paremmin sopivaksi. Vuonna 2005 talon tekniikkaa on uudistettu ja 80-luvun remontin muutoksia palautettu Snellmanien aikaiseen kuntoonsa.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Arkkitehtitoimisto Huusko&Teppo, Oulun kaupunki, 1986.

Snellmanin suvun talo Oulussa 1796-1938, Kaj Snellman, Kustannusosakeyhtiö POHJOINEN, Oulu, 1983.

kohteen nimi: **Heinätorinkatu 27**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-23-173
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1924
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksikerroksinen neljän huoneiston asuinrakennus rakennettiin vuonna 1924 insinööri Kaarlo I. Juneliuksen suunnitelmien mukaan. Asuinrakennus edustaa tyypillistä 1920-luvun puuklassismia. Tyylin mukaisesti julkisivut ovat symmetriset ja ikkunat ovat joko kuusi tai kahdeksanruutuiset. Ikkunavuorilaudat ovat vaakasuuntaa korostavasti leveät. Kattomuotona on jyrkkä aumakatto ja rakennuksen kulmia korostaa leveät vaakasuuntaisesti laudoitetut nurkkalistat. Katolla on ajalle tyypilliset puolipyöreät ikkunat. Sisäpihan 1920-luvun klassismin ja jugendin piirteitä sisältävä korkea kuisti on rakennustaiteellisesti hieno yksityiskohta.

Rakennuksen ulkopuoli ja porraskäytävät ovat säilyneet lähes alkuperäisessä asussaan. Myös sisätilat ovat lähes alkuperäisessä järjestyksessä ja vanhat käyttökunnossa olevat pyöröuunit sekä puuliedet on säilytetty.

historia:

Vuonna 1924 insinööri Kaarlo I. Juneliuksen suunnitelmien mukaan kaksikerroksinen asuinrakennus. Rakennuttajana oli puutavarateollisuusyritys Ab Uleå Oy. Asunnot tulivat teollisuusyrityksen henkilökunnan käyttöön. Vuonna 1930 tontti huutokaupattiin rakennuksineen Kaarlo Pietarilalle, jonka omistukseen oli samaan aikaan siirtynyt myös viereinen tontti 172. Oulun kaupungille rakennus siirtyi vuonna 1978 tehdyssä kaupassa.

Rakennus käsitti alun perin neljä huoneistoa kahdessa kerroksessa sekä lisäksi kylmän ullakkotilan ja kellarikerroksen, jossa sijaitsi puu- ja ruokavarastot. Asunnoissa oli olohuone, makuuhuone, keittiö, wc, eteinen sekä palvelijalle oma syvennys keittiön yhteydessä.

Hirsirunkoisen rakennuksen perustuksena on lautamuotilla valettu betonisokkeli. Vesikatteena on saumattu rivipelti.

Rakennukseen on tehty vuonna 1981 peruskorjaus, jossa ulkoseinät lisälämmöneristettiin sisäpuolelta. Myös välipohjiin lisättiin eristettä ja kuistin sivulla olleet palvelijan portaat poistettiin. Asuntoihin tehtiin uudet märkätilat entisen palvelijan huoneen paikalle ja uusittiin keittiökalustus. Vanhat asuntojen keskiosassa sijainneet wc:t poistettiin. Muilta osin sisätilat ovat alkuperäisessä järjestyksessä. Vanhat käyttökunnossa olevat pyöröuunit sekä puuliedet on säilytetty. Asunnon n:o 2 sisätiloihin on tehty vuonna 2003 pintaremontti. Rakennuksen ulkopuoli on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Topi, Matias. Rakennushistoriaselvitys, Oulun kaupungin 3. kaupunginosa, kortteli 23, Uusikatu 41, Heinätorinkatu 27 ja Kansankatu 54. Oulun yliopisto Arkkitehtuurin osasto, 2004.

kohteen nimi: **Mannerheimin puisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-9903-0
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: puistot
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: Perustettu puistoksi 1927
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Suorakulmaisen vesiaiheen ympärille rakentuva Mannerheimin puisto on vuonna 1916 palanut asuinkortteli, joka kunnostettiin puistoksi vuonna 1927. Puistoa halkovat kulmista alkavat käytävät, jotka kohtaavat vesiaiheella. Kaikkia puiston sivuja kiertää orapihlaja-aita. Puistoon pystytettiin vuonna 1919 Into Saxelin veistämä "Eteläpohjalaisten patsas" Oulun valtauksessa vuonna 1918 kaatuneitten eteläpohjalaisten muistoksi. Mannerheiminpuisto jakautuu kolmeen erilliseen tilaan: Eteläpohjalaisten patsaan ympäristöön, leikkikenttään sekä vesielementin alueeseen. Alueita rajaavat erilaiset pensasaidat. Puiston luoteispuolella sijaitsevat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat Snelmannin kauppahuone sekä Weckman-Veitsiluoto Oy:n talo.

historia:

Alue ollut alunperin asuinkorttelina (vuoden 1748 kaavoituksessa merkittynä asuinkortteliksi). Vuonna 1916 tulipalojen tuhottua korttelin, se päätettiin jättää uudelleen rakentamatta. Uudessa asemakaavassa 1917 kortteli varattiin leikkikenttää ja yleistä rakennusta ("valistustalo") varten.

Vuonna 1919 korttelin luodesivulle pystytettiin Into Saxelin veistämä "Eteläpohjalaisten patsas", joka tunnetaan myös "Vapaudenpatsaana". Patsaan jalustassa on teksti: "Eteläpohjalaisten vapaussankareiden kunniaksi 1918."

Vuonna 1927 korttelia alettiin kunnostaa puistoksi ja "valistustalo" jäi rakentamatta. Puistoon istutettiin lehtipuurivit sekä Alvertinkadun että Sepänkadun varsille. Lopullisen muotonsa puisto sai vuosien 1936-37 aikana. Geometrisen muotopuiston suunnitteli kaupunginpuutarhuri Kalle Äijälä.

Puisto on nimetty presidentti marsalkka Carl Gustaf Emil Mannerheimin (1867-1951) mukaan. Puiston nimi lukee jo vuoden 1940 asemakaavakartassa, vaikka nimi vahvistettiin vasta myöhemmin.

Vuonna 1956 puiston nurmikko uusittiin ja sinne laitettiin istutuksia. Kahluuallas oli puiston keskellä jo tuolloin. Puistoa kunnostettiin seuraavan kerran 1965, jolloin puiston muoto järjestettiin uudelleen niin, että puiston käytävät laitetiin kulkemaan alueen kulmista ristikkäin. Kulkureittien uusimisen tarve oli ilmeinen, sillä nurmikkoa jouduttiin uusimaan vuosittain oikomisen aiheuttaman kulumisen vuoksi. Lisäksi alueen leikkikenttää laajennettiin sekä paikalla vieläkin oleva grillikioski rakennettiin.

Vuonna 1973 puiston keskialueen käytävät laatoitettiin betonilaatoilla.

Maisema-arkkitehti Pirjo Neuman laati vuonna 1990 suunnitelmat Mannerheiminpuiston kunnostamiseksi. Peruskunnostus tehtiin vuosina 1991-92, jolloin puiston kahluualtaaseen rakennettiin myös suihkulähde. Koillissivulla sijaitseva leikkipuisto saneerattiin euroopan standardien mukaiseksi vuonna 1998.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Niskala, K., Okkonen, I. & Kalleinen, L. 2008. Puistojen Oulu. Painotalo Suomenmaa.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Oulun kaupunki. 1986. (Kirja)

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Puisto-opas: Oulun kaupungin keskustan puistot. Dendrologian seura ja Oulun kaupungin viherpalvelut. 1996. (Vihko)

Puistokortti no. 7/1 Mannerheimin puisto. Oulun kaupungin viheryksikkö. 2006. (Arkistokortti)

Oulu - Uleåborg: Kaupunkiarkkeologinen inventointi. Tiia Ikonen & Teemu Mökkönen, Museovirasto - Rakennushistorian osasto. 2002. (sähköinen julkaisu: http://www.ouka.fi/tekninen/kaavat/kuvat/oulu_raportti.pdf)

Historiallisia valokuvia kohteesta löytyy Uuno Laukan kokoelmista, joista tällä hetkellä (23.11.2006) on meneillään verkkonäyttely Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseon sivuistolla:
http://www.ouka.fi/ppm/laukka/hake/index.html
Kuvat 1747, 1748, 1749, 1750 sekä 3960 ovat Mannerheimin puistosta.

Historiallisia karttoja sekä puistoon tehtyjä suunnitelmia löytyy Oulun kaupungin viheryksikön arkistoista.

kohteen nimi: **Neuvolarakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-42-4
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1910 suunniteltu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lääninarkkitehti Harald Andersinin vuonna 1910 suunnittelema yksikerroksinen puinen rakennus, joka tyyliltään edustaa hillittyä jugendarkkitehtuuria. Rakennuksen julkisivut ovat hyvin säilyneet. Myös sisätiloissa on näkyvissä vanhoja yksityiskohtia. Esimerkiksi ikkunat ovat alkuperäiset. Rakennuksessa toimii nykyisin avoin päiväkoti.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Oulun kaupunginarkisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-24-3
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: ei määritelty
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952, (kuntatietokanta)
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Oulun kaupunginarkisto;

kuvaus:

Nykyinen Oulun kaupunginarkisto suunniteltiin alun perin Hankkijan konttoriksi. Vuonna 1952 valmistunut rakennus on yksi Oulun keskustan harvoista 1950-luvun punatiilifunkkista edustavista rakennuksista. 3-4-kerroksinen rakennus koostuu kahdesta toisiinsa liittyvästä siivestä. Nelikerroksisen siiven ikkunat on sommiteltu nauhamaisesti kapeina soiroina. Rakennuksessa on punatiilikatteinen harjakatto.

Arkiston uuden aidan päällä sijaitsee 32 metrinen betoninen taideteos, joka julkistettiin vuonna 2004. Virpi Kannon teos Tiedon vuoksi muodostuu kookkaista mies- ja naishahmoista sekä laattamaisista arkistolaatikoista. Naishahmojen hameen helmaa
koristavat tekstiotteet Suomen arkistolaista.

historia:

Gustaf Strandberg laati suunnitelmat v. 1949 Suomen Gummitehdas Oy:n Oulun varastorakennukselle. Suunnitelmia on muutettu hieman 1950 SGT Oy:n rakennusosastolla, jossa suunnittelussa on ollut mukana ainakin Eino Holstila. Pitkää varastosiipeä on muutetuissa piirustuksissa korotettu kaksikerroksisesta nelikerroksiseksi. Myös kolmekerroksisen konttoriosan massoittelua on hieman muutettu.

Rakennukseen päätyyn on myöhemmin lisätty hissi.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Saarinen, Sirkka. Oulussa kolme uutta taideteosta betonista. Betoni 2005/2, s.32-37.

kohteen nimi: **Oulun teknillinen koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-42-170
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1940, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Tekun talo;

kuvaus:
Oulun teknillisen koulun toimitalo eli Tekun talo on 1930- ja 1940-lukujen vaihteen funkkistyylinen koulurakennus. Rakennus on osa Lyötynpuiston reunalle 1930-50-luvuilla muodostunutta funktionalistisen julkisten rakennusten keskittymää.

Tekun talo muodostuu kahdesta valkoiseksi rapatusta siivestä, joista toinen on viisi- ja toinen nelikerroksinen. Rakennuksen loiva aumakatto antaa vaikutelman tasakatosta. Kapeat, punakarmiset ikkunat on sommiteltu julkisivuihin tasavälisinä sarjoina. Rakennuksen luoteiskulmauksessa sijaitsevaa pääsisäänkäyntiä reunustaa massiivinen luonnonkivikehys. Samaista luonnonkiveä on käytetty myös sokkelissa ja portaikossa. Sisäänkäyntiä on korostettu pyöreällä ikkunalla. Rakennuksen tärkeimmät ominaispiirteet ovat säilyneet.

historia:
Oulussa toimi vuodesta 1894 lähtien yksivuotinen valtion ylläpitämä alempi teknillinen koulu, joka muuttui vuonna 1899 Oulun teollisuuskouluksi. Vuonna 1940 koulu muutti vasta valmistuneeseen ensimmäiseen omaan toimitaloonsa Albertinkadulle. Vuonna 1941 koulu muuttui kaksivuotiseksi Oulun teknilliseksi kouluksi. Jatkosodan aikana koulun rakennus oli saksalaisten ja suomalaisten sotilassairaalana. Syksyllä 1945 toiminta jatkui taas normaalina. 1960-luvun alussa valtio alkoi suunnitella oppilaitokselle uusia toimitiloja. Kaupunki lahjoitti 1963 Kaukovainiolta kolmen ja puolen hehtaarin suuruisen tontin, jolle 1966-68 valmistuivat uudet toimitilat. Viimeisimpänä rakennuksessa on toiminut Oulun seudun ammattikorkeakoulu. (Katso Uki-kirja s. 84!)

arviointi:
MRKY2016: R,H,M

lähteet:
Manninen, T. 1995. Oulun kaupungin historia VI: 1945–1990. Oulu: Oulun kaupunki. 543 s. ISBN 951-9234-47-0 (sid).

kohteen nimi: **Tullikamari**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-30-2
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1933 (Kuntatietokanta)
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun tullikamari on valmistunut vuonna 1933. Klassistisen rakennuksen eteen muodostuu Kansankadulle pieni aukio, joka korostaa tullikamarin asemaa katukuvassa. Punatiilisessa puhtaaksi muuratussa rakennuksessa on säilynyt alkuperäiset 8-12-ruutuiset ikkunat ja ulko-ovet. Ikkuna-aukkojen päällä on suorat tiiliholvit. Pääjulkisivun lohkokivisokkeli ja symmetrisen rakennuksen pääsisäänkäyntien kivireunukset ovat näyttäviä yksityiskohtia. Ulkoa päin rakennuksen ominaispiirteet ovat hyvin säilyneet.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

kohteen nimi: **Weckmanin talo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-3-12-3
kylä/k.osa: III Vanhatulli
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1902, vanhin osa
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kirkkokatu 26, vanha osa; Sepänkatu 9, laajennusosa;

kuvaus:

Alunperin jugendtyyliseksi asuintaloksi vuonna 1902 arkkitehti Carl Hård af Segerstadhin suunnittelema kivitalo. Funktionalistisen ulkoasunsa se on saanut arkkitehti Eino Pitkäsen suunnittelemassa muutostyössä, jossa vain koristeellinen porttirakennelma jätettiin kertomaan vanhasta asusta. Rakennusta on myös laajennettu Sepänkadun suuntaan oletettavasti vuonna 1945.

Weckmanin talon jugendtyyliset yksikerroksiset puiset piharakennukset ovat myös vuodelta 1902. Niihin on tehty myöhemmin joitakin muutoksia. Piharakennukset ovat hyvin säilyneitä ja ne edustavat 1900-luvun alun perinteisen ruutukaavaumpikorttelin sisäpihan pienimittakaavaista talousrakentemista yhdessä naapuritontin virastotalon eli entisen Snellmanin kauppahuoneen piharakennusten kanssa.

Nykyisin rakennuksissa toimii ruotsinkielinen päiväkoti.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **As Oy Rommakko ja As Oy Rommakkokatu 9**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-4(-2-2 ja -5-19)
kylä/k.osa: IV Hollihaka
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1955, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Rommakkokatu 5; Rommakkokatu 9;

kuvaus:
As Oy Rommakko on Oulu Oy:n työntekijöilleen rakennuttama, vuonna 1955 valmistunut kolmen talon aravalainoitettu asunto-osakeyhtiö. Taloyhtiön neljäs talo valmistui vuonna 1958. Arkkitehtuuritoimisto Uki Heikkisen suunnittelemien syvärunkoisten talojen julkisivuja elävöittävät ranskalaiset parvekkeet ja harkittu ikkunarytmi. Asuinrakennukset muodostava ehyen ja ulkoisesti lähes alkuperäisessä asussaan säilyneen kokonaisuuden.

historia:
Oulu Oy:n Nuottasaarensulfaattisellutehtaat perustettiin vuonna 1936. Oulu yhtiö tarjosi silloisten suuryritysten tapaan työntekijöilleen asuntoja tehtaan läheisyydestä. Oulu-yhtiöllä oli 1950 -luvun alussa Nuottasaaressa omistuksessaan kolme kerrostaloa (Nuottala sekä Ousaari 1 ja 2). Pääpaino asuntorakentamisessa kuitenkin siirtyi 50-luvun puolivälissä omakotirakentamiseen, tehtaan omistamien vuokra-asuntojen sijaan. Alueelle oli jo rakennettu omakotitaloja aivan tehtaan läheisyyteen ja uusia alueita oli myös kaavailtu.

Sellutehtaan rakentaminen Ouluun, mikä lisäsi tehtaan työvoimatarvetta huomattavasti 1950-luvulla. Kaupungin rahapula ja sen myötä viivästynyt tai loppunut uusien alueiden saaminen kunnallistekniikan osalta rakentamiskäyttöön johti tilanteeseen, jossa alettiin tutkia muita mahdollisuuksia tyydyttää huutava asuntopula. Vaihtoehdoksi nousi uudelleen kerrostalorakentaminen, nyt kuitenkin omistusasumisen pohjalta. Ensimmäinen yhtiön tukema asunto-osakeyhtiömuotoinen kohde oli jo toteutettu vuonna 1953 Aleksanterinkadun ja Tarkka-ampujankadun kulmaan.

Asunto-osakeyhtiö Rommakon kolme kerrostaloa rakennettiin Arava-lainalla. Yhteensä 59 asuntoa käsittävä kokonaisus valmistui vuonna 1955. Rommakkokatu 9:ään valmistui vuonna 1958 asunto-osakeyhtiön neljäs 22 huoneiston talo. Asunnoissa oli joko yksi tai kaksi huonetta ja keittiö. Rakennusten arkkitehtisuunnittelusta vastasivat Uki Heikkinen, Seppo Valjus ja Reino Arvola.

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Kannasmaa, Ari. As Oy Rommakko, RHS 2014. As Oy Rommakko, Oulu, 2014.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

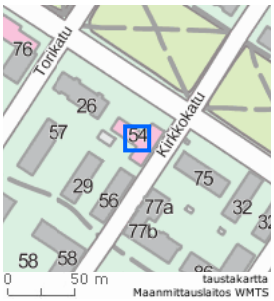

kohteen nimi: **De Gamlas Hem**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-4-19-108
kylä/k.osa: IV Hollihaka
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1906, suunniteltu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Yksikerroksinen, jugend-sävytteinen vanhainkodin päärakennus, jonka arkkitehti Victor J. Sucksdorff on suunnitellut vuonna 1906. Kokonaisuuteen kuuluu myös kaksi puurakenteista piharakennusta.

historia:

Vanhusten hoito ja sairaanhoito tarkoittivat 1800-luvulla yleensä köyhäinhoitoa, sillä varakkaita kaupunkilaisia hoidettiin yleensä kotona. 1900-luvulla rakennettiin jo varsinaisia vanhainkoteja, jollaiseksi De Gamlas Hem rakennettiin vuonna 1906. De Gamlas Hem toimi ruotsinkielisten naisten vanhainkotina rakentamisestaan aina 1980-luvun alkupuolelle asti. Rakennus muutettiin virastokäyttöön vuonna 1983, sittemmin siellä toimi monikulttuurisuuskeskus Villa Viktor.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Heinätorin koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-4-21-1
kylä/k.osa: IV Hollihaka
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: ennen vuotta 1874 Fiskaalin pirtti, 1875 päärakennus, 1896, 1914, 1920, 1985
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: B-rakennus; E-rakennus; lisärakennus; päärakennus, A-rakennus; tekniset tilat, C-rakennus; varasto, D-rakennus;

kuvaus:

Heinätorin koulu eli toinen Oulun kahdesta ensimmäisistä kansakoulusta aloitti toimintansa vuonna 1874 niin kutsutussa Fiskaalin pirtissä eli "hollipirtissä", joka on yksikerroksinen, klassistinen rakennus. Heinätorin koulun rikasmuotoista puurakentamista edustava päärakennus valmistui vuonna 1875 ja se on arkkitehti Wolmar Westlingin suunnittelema. Massaltaan symmetriseksi sommitellun päärakennuksen pääjulkisivu on puistoon päin, ja sen korkeimmalla kohdalla on kellotorni. Rakennukset ovat edelleen koulukäytössä. Koulun puinen, yksikerroksinen klassishenkinen asuinrakennus on vuodelta 1896. J. W. Lillqvistin suunnittelemaa rakennusta on jatkettu vuonna 1914. Korttelin rakennukset on peruskorjattu vuosina 1979-81 erityiskouluksi. Hirsirakenteinen, korkea puohi ja teknisen tilan kivirakennus on rakennettu ennen vuotta 1920. Pihapiiriin kuuluu myös vuonna 1985 valmistunut koulun laajennus.

Koulun vieressä oleva Heinätorin puisto on vuonna 1915 puistoksi istutettu aukio, joka oli jo vuoden 1824 asemakaavassa varattu heinätoriksi. Puistoa reunustavat lehmukset.

historia:

Kansakoululaitos aloitti Oulussa toimintansa Kajaanintullissa ja Heinäpäässä vuonna 1874. Lapsirikkaassa ja köyhässä Heinäpäässä koulun tilat oli tarkoitus järjestää maneesiin, mutta ensimmäiset luokkahuoneet rakennettiin samassa korttelissa sijaitsevaan Fiskaalin pirtiksi kutsuttuun hollitupaan jota pidennettiin tarkoitusta varten toisesta päästään. Tällä järjestelyllä saatiin aikaiseksi kaksi luokkahuonetta. Kaupunki pakkolunasti loput korttelin tontit ja ryhty rakennuttamaan varsinaista koulurakennusta.

Uusi, aikanaan maamme komeimpien koulurakennusten joukkoon katsottu koulurakennus valmistui Heinätorin reunalle vuonna 1876 ja se käsitti 5 luokkahuonetta, voimistelusalin, käsityöhuoneen ja 5 opettajain asuinhuonetta. Rakennuksen piirustukset olivat esillä Moskovan kansainvälisessä kansakoulunäyttelyssä 1890 luvulla. Heinätori muutettiin puistoksi vuonna 1915.

Torikadun varrella nykyisin koulukäytössä oleva rakennus on rakennettu asuinrakennukseksi vuonna 1896 ja sitä on jatkettu vuonna 1914. Koulun pihassa on lisäksi hirsirakenteinen puohi sekä ilmeisesti viimeistään vuonna 1920 rakennettu teknisten tilojen kivirakenteinen rakennus. Koulukokonaisuus peruskorjattiin ja muutettiin erityiskouluksi vuonna 1979-81. Vuonna 1985 koululle rakennettiin arkkitehti Jouni Koiso-Kanttilan suunnittelema lisärakennus korttelin keskelle.

Heinätorin koulu Oulun ensimmäinen kansakouluksi rakennettu rakennus. Rakennuksessa toimi Oulun ensimmäinen kunnallinen kirjasto, Oulun kansankirjasto ja lukusali vuosina 1877-1899. Lottajohtaja Fanni Luukkonen (1882-1947) toimi opettajana Heinätorin koulussa vuosina 1906-1914.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Heinätorin puisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-4-9903-0
kylä/k.osa: IV Hollihaka
tyyppi: puistot
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1915 istutettu puistoksi
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Heinätori on eteläisin Ehrenströmin ja Engelin vuoden 1824 asemakaavassa esitetty klassismin ihanteiden mukainen aukio. Puiston eteläreunalla sijaitsee vuonna 1875 kansakouluksi valmistunut Heinätorin koulu. Puistoa kiertävät yhä vuonna 1915 ensimmäisen kerran istutetut lehmusrivit. Myös iso hopeakuusi on vanha. Puiston keskellä on keskusaukio ja 1950-luvun kunnostettu suihkuallas, jota ympäröivät syreenit, kuusamat ja ruusut.

historia:
Heinätori on eteläisin Ehrenströmin ja Engelin vuoden 1824 asemakaavassa esitetty klassismin ihanteiden mukainen aukio. Nimensä mukaisesti Heinätorilla myytiin heiniä, halkoja ja järjestettiin muun muassa maatalousnäyttelyitä.

Vuonna 1902 Heinätorille rakennettiin vesijohtoverkoston säiliö, jonka ympärisille arkkitehti Victor J. Sucksdorffin suunnitteli puurakenteisen tornin. Jugendtyylinen vesisäiliötorni purettiin vuonna 1937.

Puistomaiseksi aluetta alettiin rakentaa ensimmäisen kerran vuonna 1915, jolloin Heinätorin laidalle istutettiin rakennusmestari Johan W. Miesmaan suunnitelmien mukaiset lehmusrivit. Kolme vuotta myöhemmin Heinätori muokattiin perunamaaksi, sillä nälänhätä vaivasi kaupunkia. Viljelyä kesti aina vuoteen 1923, jonka jälkeen perunamaa muutettiin nurmikentäksi.

1950-luvulla Heinätoria uudistettiin. Puiston keskelle tuli pieni suihkuallas ja keskiosaan istutettiin poppeleita. Vuonna 1965 1950-luvulla perustettua lasten leikkialuetta laajennettiin ja se varustettiin monipuolisemmilla välineillä Heinäpään kasvaneen lapsimäärän vuoksi. Samalla uusittiin myös puiston keskialueen istutuksia.

Vuosina 2006-2007 puisto kunnostettiin 1950-luvun tyyliin. Puiston valaistus, rakenteet ja leikkikenttä uusittiin. Puiston kulkuväyliä pinnoitettiin liuskekivellä ja keskiosaan tuli 1950-luvun mallinen suihkuallas sekä kukkaistutuksia.

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Niskala, K., Okkonen, I. & Kalleinen, L. 2008. Puistojen Oulu. Painotalo Suomenmaa.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

http://oulu.ouka.fi/tekninen/Tiedote.asp?ID=5126
Vanha Heinätori puistokortti nro 5

kohteen nimi: **Heinätorin seurakuntakoti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-4-22-2
kylä/k.osa: IV Hollihaka
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Heinätorin seurakuntakuntakoti;

kuvaus:
Heinätorin seurakuntakoti on valmistunut vuonna 1952. Arkkitehti Mikko Huhtelan suunnittelema rakennus on sekoitus pehmeää modernismia ja jälleenrakennuskauden tyypillistä arkkitehtuuria. Seurakuntakoti sijaitsee näkyvällä paikalla Oulun keskustan pääväylien risteyksessä ja laajan Kyösti Kallion puiston kulmassa.

Valkoiseksi rapatun rakennuksen katot on päällystetty muotoonpuristetuilla punatiilillä. Rakennuksessa on kaksi yhdyskäytävällä yhdistettyä siipeä. Pääsiivistä poiketen lyhyessä yhdyskäytävässä on musta saumattu peltikate ja seinissä keltainen vaakalaudoitus.

Pehmeän modernistinen Aleksanterinkadun suuntainen siipi on yksikerroksinen ja hahmoltaan monimuotoinen; se koostuu matalasta harjakattoisesta osasta ja hiukan korkeammasta, pulpettikattoisesta osasta, jossa sijaitsee seurakuntasali. Tuulikaapin verhouksena ja katteena on käytetty samoja materiaaleja kuin yhdyskäytävässä.

Puistokadun harjakattoinen ja kaksikerroksinen siipi edustaa tavanomaista 1950-luvun rakentamista. Kaakkoispäädyssä on kaksi sisäänvedettyä parveketta. Puistokadun puoleista julkisivua jäsentää pareittain aseteltujen ikkunoiden lisäksi ranskalainen parveke ja savupiippu.

historia:
Seurakuntatalo valmistui vuonna 1952 Mikko Huhtelan piirustusten mukaan ja peruskorjattiin vuonna 2002. Vanhaa puustoa on poistettu ja istutettu uutta pensaistoa rajaamaan asfaltoitua parkki- ja piha-aluetta.

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Parhi, Outi. Rakennushistoriaselvitys asemakaavoituksen perustaksi: As Oy Oulun Juhonpuisto, Aleksanterinkatu 42, Oulu. Oulu, 2005

kohteen nimi: **Nuottala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-4-4-2
kylä/k.osa: IV Hollihaka
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1946, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Nuottala;

kuvaus:

Nuottala on Oulu Oy:n työväelleen vuonna 1946 rakennuttama seitsenkerroksinen vuokratalo, jonka suunnitteli arkkitehti Erkki Huttunen. Hollihaanpuiston laidalla sijaitseva vaaleaksi rapattu tiilitalo hallitsee Hollihaan kaupunkikuvaa. Talon korkea ja pitkä massa toimii alueen tunnistettavana maamerkkinä.

Funktinonalistisessa rakennuksessa on erotettavissa Huttusen käyttämiä modernismin muotoja ja rakennusosia, kuten katokset rappujen edessä ja pyöristetyt porrashuoneet. Huttusen suunnittelemat yksityiskohdat sisäänkäyntikatosten puupilareista ja kaiteista ovat arvokkaasti säilyneet tähän päivään. Funktionalismin muotokielestä poikkeaa rakennuksen punainen harjakatto, joka on tyypillinen jälleenrakennusajan asuntorakentamiselle. Lukuun ottamatta pieniä muutoksia kuten ulko-ovien vaihtumista puisista funkkisovista teräslasioviin, Nuottala on säilynyt ulkopuolelta hyvin pitkälti alkuperäisessä asussaan.

historia:

Oulu Oy:n Nuottasaarensulfaattisellutehtaat perustettiin vuonna 1936. Oulu yhtiö tarjosi silloisten suuryritysten tapaan työntekijöilleen vuokra-asuntoja tehtaan läheisyydestä. Nuottalan 7-kerroksinen työväen asuinkerrostalo valmistui vuonna 1946. Sen on suunnitellut arkkitehti Erkki Huttunen, joka on Suomen yksi merkittävimmistä 1930-luvun funktionalismin arkkitehdeista. Huttunen suunnitteli erityisesti SOK:n myymälöitä, varastoja ja toimitiloja.

Nuottalan ensimmäistä kerrosta on laajennettu myöhemmin kellariosan päälle. Laajennusosaan tuli päiväkoti.

Nuottalaan on tehty 1980-90 –luvun vaihteessa perusparannus, jossa keskityttiin lähinnä märkätilojen ja keittiöiden parantamiseen. Korjaustyöton suunnitellut Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju Oy vuonna 1989. Rakennuksen julkisivut korjattiin viimeksi vuonna 2007. Korjauksen suunnitteli arkkitehti Laura Sorri.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki. (Luonnosvaihe joulukuu 2015)

Oulu, As Oy Puistokatu 9-11, Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Uki Arkkitehdit Oy. Oulu 30.06.2005.

kohteen nimi: **Entinen kasakkakasarmi (As Oy Puusepänpiha)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-33-7
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1860, rakennettu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Puusepänkuja 5 rakennettiin alun perin vuonna 1860 kasakkakasarmiksi. Tiilirakennusta laajennettiin ja se muutettiin kuumesairaalaksi vuonna 1904. Kaksikerroksinen rakennus sijaitsee Myllytullin 1990-luvun asuinrakennusten ympäröimänä. Se muutettiin rivitaloksi vuonna 2000. Muutoksen suunnitteli Arkkitehtitoimisto Veli Karjalainen Oy.

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Oulu - Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

kohteen nimi: **Oulun hirsinen kruununmakasiini**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-34-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1847
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun kruununmakasiini on arkkitehti A. F. Granstedtin suunnitelmien mukaan tehty uusklassinen makasiinirakennus, joka valmistui vuonna 1847. Punamulatun aumakattoisen rakennuksen katolla kohoaa ruutuikkunainen kattolyhty ja suuren hirsirakennuksen julkisivuja jäsentävät valkoiseksi maalatut följärit. Näyttävät kattoristikot ja seinien hirsipinta ovat näkyvissä rakennuksen sisällä. Rakennus sijaitsee keskeisesti Myllytullin torilla, ja ympäröivästä rakennuskannasta ajallisesti, värityksellään ja materiaaleiltaan eroavana muodostaa helposti tunnistettavan maamerkin.

historia:

Kruununmakasiini toimi valtion keräämien veroviljojen säilytyspaikkana. Ouluun ensimmäiset kruununmakasiinit rakennettiin Lasaretinsaarelle ja sen välittömään läheisyyteen Oulun kohotessa maaherrakaupungin asemaan vuonna 1776.

1830-luvun katovuosien jälkeen Oulun kruununmakasiinit alkoivat kärsiä tilanpuutteesta, ja kruunu joutui vuokraamaan oululaisilta kauppiailta ranta-aittoja ja makasiineja verovarojen varastointia varten. Tilanne oli kruunun kannalta epätyydyttävä, joten Oulun kihlakunnan kruunuvouti Liljeqvist alkoi valmistella Iin, Muhoksen, Oulun ja Limingan kihlakuntien yhteisen viljamakasiinin rakentamista. Piirustukset tilattiin intendentinkonttorista, missä ne laati toinen konduktööri Granstedt vuonna 1841. Rakennus valmistui vuonna 1847. Uusi makasiini tuli alkuperäisestä tavoitteesta poiketen Oulun pitäjän, Kiimingin ja Ylikiimingin käyttöön.

Oulun kihlakunnan viljamakasiini toimi 1900-luvun alkuun saakka laina- ja veroviljamakasiinina. Myöhemmin rakennuksessa toimi puutavaran myyntiä harjoittanut Mahogany-yhtiö, joka rakennutti makasiinin itäpuolelle pitkän rankorakenteisen varastorakenuksen.

Oulun kaupunki sai rakennuksen haltuunsa 1980-luvulla. Kruununmakasiinin onnistuneesta käyttötarkoituksen muutoksesta myönnettiin Viisikantapalkinto vuonna 1993. Vuosina 1991-92 toteutetun korjauksen suunnitteli arkkitehti Kari Parkkinen.Rakennuksen kellariin sijoitettiin ravintolatiloja ja ensimmäiseen kerrokseen näyttely- ja myyntitiloja. Myöhemmin ensimmäisen kerroksen tilat otettiin tilausravintolakäyttöön ja sittemmin ne on muutettu toimistokäyttöön.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

kohteen nimi: **Oulun tiilinen kruununmakasiini (TVL:n varasto- ja korjaamorakennus)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-35-1
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: hallinto
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1840
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun tiilinen kruununmakasiini valmistui vuonna 1851 Oulun kihlakunnan hirsisen kruununmakasiinin (valm. 1847) viereen. Uusklassismia edustavan kaksikerroksisen kivirakennuksen suunnitteli arkkitehti Ernst Bernhard Lohrmann vuonna 1849. Rakennuksessa on sittemmin tehty aukkomuutoksia. Kruununmakasiini sijaitsee keskeisesti Myllytullin torilla yhdessä hirsisen kruununmakasiinin kanssa.

historia:

Rakennus on toiminut muun muassa Tie- ja vesilaitoksen varastona. Nykyisin se on myymälä-, ravintola- ja toimistokäytössä.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008.

kohteen nimi: **Oulun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen harjoittelukoulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-6-5-14
kylä/k.osa: VI Myllytulli
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1961, 2006
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: jätevarasto; koulu; pihavarasto;

kuvaus:
Oulun kansainvälinen koulu on 1950-luvun hienovaraista funktionalismia edustava rakennus. Oulun Yliopiston opettajankoulutuslaitoksen harjoittelukouluksi rakennetun kansakoulurakennuksen suunnittelivat arkkitehdit Märta Blomstedt ja Matti Lampén. Rakennus on ainoa rakennettu ja säilynyt osa Alvar Aallon suunnitelmasta sijoittaa Oulun yliopisto Koskikeskuksen alueelle.

Koulurakennuksen sommitelman selkälinjana on pitkä luokkahuoneet sisältävä kolmikerroksinen rakennusmassa. Tätä vasten kohtisuoraan aulan välityksellä liittyvä liikuntasali on jakanut pihan isojen ja pienten lasten alueisiin. Pääsisäänkäynnin puoleinen julkisivu on tummaksi patinoitunutta kuparimuotopeltiä. Ikkunat on sommiteltu järjestelmällisesti. Arkkitehtuuriltaan korkeatasoisessa rakennuksessa on säilynyt paljon alkuperäisiä yksityiskohtia ja myös sisätilat on korjattu rakennuksen arvot säilyttäen.

Vuonna 2006 valmistunut koulun laajennus jättää vanhan rapatun koulurakennuksen hienovaraisesti pääosaan jääden itse taustalle. Koulun itäpuolta täydentää vuonna 2009 valmistunut Linja-arkkitehtien suunnittelema Lohipadon koulu, joka on arkkitehtuuriltaan veistoksellinen ja rinteelle rakennettuna kookas koulurakennus näkyy katukuvassa kauas etelään. Yhdessä eri-ikäiset koulurakennukset muodostavat eheän ja laadukkaan koulukokonaisuuden.

historia:
Koulu on jäänne Alvar Aallon suunnitelmasta sijoittaa Oulun yliopisto Koskikeskuksen alueelle. Oulun Yliopiston opettajankoulutuslaitoksen harjoittelukouluksi rakennetun kansakoulurakennuksen suunnittelivat Valtion rakennushallinnon toimeksiannosta arkkitehdit Märta Blomstedt ja Matti Lampén. Vuonna 1982 harjoituskoulutoiminta siirtyi Linnanmaalle ja rakennus jäi opettajainkoulutuksen ja kasvatustieteellisen tiedekunnanhallinnon käyttöön. Vuonna 1993 rakennukseen jäi OKL:n musiikin ja teknisen työn lisäksi uutena rakentamisteniikan osasto. Oulun kansainvälinen koulu siirtyi rakennukseen vuonna 2001. Oulun kaupungin omistukseen rakennus siirtyi vuonna 2002. Rakennus peruskorjattiin ja sitä laajennettiin vuonna 2006. Laajennuksessa on tilat Leinonpuiston koululle.

Rakennukseen on tehty peruskorjaus 1993 ja 2001 (Mattila ja Malmivirta) ja
2004-2007 (Arkkitehtitoimisto Aarne von Boehm Oy)

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S,T

lähteet:
Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Laaksonen, Jukka. Linja arkkitehdit - Tervaväylän koulu, Lohipadon yksikkö. Arkkitehti 2010/2, s.42-47.

Manninen, Turo: Oulun kaupungin historia VI 1945-1990. Oulun kaupunki. Jyväskylä 1995.

Oulun yliopiston kansakoulu Kasarmintie 4- rakennushistoriaselvitys, Suunnitteluryhmä Jokelainen Palviainen. Tilapalvelut, Oulun kaupunki 2004.

http://www.ouka.fi/oulu/Oulu-International-School

kohteen nimi: **Kalevankartano**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-58-29-1
kylä/k.osa: Alppila
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1943
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Saksalaisten alppijääkärien v. 1943 upseerikerhoksi rakentama "tirolilaistyylinen" hirsirakennus, joka toimii nykyisin Tuiran paloasemana. (C)

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kuvaus:
Kalevankartano eli nykyinen Alppimaja on saksalaisten alppijääkärien vuonna 1943 upseerikerhoksi rakentama "tirolilaistyylinen" hirsirakennus. Se on historiansa aikana ollut myös Suomen puolustusvoimien käytössä, Karjalaseurojen seuratalona, retkeilymajana, paloasemana ja juhlatilana. Suurta alppimajaa muistuttavasta rakennus on kaksikerroksinen ja yläkeraan johtavat itäpäädyssä jyhkeät luonnonkiviportaat. Alakerta on rakennettu luonnonkivestä ja yläkerta puusta. Yläkerran julkisivut on laudoitetut ja ruutuikkunoiden suojana on ikkunaluukut. Suuren juhlasalin luonne on säilynyt. Sitä reunustavat edelleen looshit ja kattoristikot ovat näyttävästi näkyvissä.

historia:
Saksalaisten toiminta Oulussa jatkosodan aikana 1941-1944
Suomi ja Saksa sopivat syksyllä 1940 Saksan armeijan miehistön ja kaluston kuljettamisesta Suomen kautta Pohjois-Norjaan sekä saksalaisten joukkojen lomaliikenteestä. Saksalaiset rakensivat kauttakulkua varten Suomeen huolto-organisaation. Toiminta laajeni nopeasti keväästä 1942 lähtien, jolloin Wehrmacht sijoitti Ouluun komendantinviraston, kuormausesikunnan, vartiopataljoonan, sotasairaalan ja lomalaiskeskuksen. Toppilan satamasta muodostui Saksan armeijan tärkein huoltosatama Suomessa.

Elokuun alussa 1942 perustettiin SS-joukkojen huolto- ja koulutuskeskus, jota varten Oulun kaupunki luovutti Tuirassa olleen suojeluskunnan ampumaradan ympäristöineen. Iskoon johtavan tien pohjoispuolelle syntyi parakkikylä, jota laajennettiin jatkuvasti niin, että se laajimmillaan oli 64 hehtaaria. Pikku-Berliiniin, kuten aluetta kutsuttiin, rakennettiin kaikkiaan 275 parakkia. Alue oli aidattu, ja sen etelärajalla oli vartioportti päävartioineen.

Pikku-Berliini oli Waffen SS-tukikohta, joka oli viralliselta nimeltään Nachschub Kommandantur der Waffen SS-Finnland, SS-Stützpunkt IV. Sen päällikkönä oli huoltokomendantti Brechting. Tukikohdan toiminta oli monipuolista, sillä siihen kuuluivat kenttäsairaala, hevosvarikko ja -sairaala, autovarikko ja huoltokeskus kenttämakasiineineen, jossa oli eri alojen materiaalivarastoja. Tukikohdassa oli myös sotapoliisiosasto, ilmantorjuntapatteri ja koulutuspataljoona, jossa annettiin jatkuvasti täydennyskoulutusta.

Tuiran alueen suunnittelusta, rakentamisesta ja valvonnasta huolehtivat saksalaiset. Työvoimana käytettiin suomalaisia rakennusliikkeitä sekä sotavankeja ja työvelvollisia.

Pikku-Berliinistä tuli hyvin hoidettu alue kivillä reunustettuine teineen ja polkuineen. Männikön keskelle, rinteeseen kohosi kerho- ja illanviettotoimintaa varten näyttävä upseerikerho. Sen suunnittelijoita ei varmuudella tiedetä, mutta joissakin lähteissä mainitaan Gryz ja Macher.

Upseerikerhosta, joka muistuttaa suurta alppimajaa, tehtiin kaksikerroksinen. Alakerta rakennettiin luonnonkivestä ja yläkerta puusta. Yläkerran julkisivut laudoitettiin ja ruutuikkunoiden suojaksi tehtiin luukut. Erilliseen yksikerroksiseen siipeen tuli elokuvateatteri. Rakennuksen itäpäätyyn rakennettiin jykevät portaat, joiden alkujaan tummat kaiteet olivat koristeelliset. Samanlainen kaide suojasi myös elokuvateatterin katolle tehtyä tilavaa parveketta.

Rakennuksen alakertaan sijoitettiin vartiotupa, majoitus- ja seurusteluhuoneet, pesutupa, wc-tilat ja päätyportaiden alle viinikellari. Yläkerta käsitti juhlasalin, tarjoilukeittiön, wc:t sekä kolme tilavaa majoitushuonetta. Sisäportaikko sijoitettiin rakennuksen länsipäähän.

Juhlasalin hirsiset tukirakenteet jätettiin näkyviin, ja seinustoille rakennettiin looshit. Sisäkatto, lattiat ja seinien puolipaneelit tehtiin puusta. Tunnelmaa juhlasaliin toi salin länsipään punatiilinen muuri, jonka ristikuvioisista aukoista näkyi alakerrassa palavan tulen lieskat.

Pikku-Berliini Suomen puolustusvoimien käytössä
15.9.1944 siirtyi SS-Stützpunkt Oulun parakkialue virallisesti Suomen puolustusvoimille saksalaisten vetäydyttyä Oulusta. Lapin sodan aikana se oli Oulun varuskunnan keskus. Monet pohjoiseen siirtyvät joukot majoittuivat alueella muutaman päivän ajan.

Rauhan tultua Tuiran parakkialueen etelä- ja itäosat luovutettiin kaupungille, mutta muu alue vuokrattiin kasarmialueeksi viideksi vuodeksi. Tuiran kasarmialueelle muodostui neljä toiminnallista osaa: kasarmialue, huoltotilat talleineen ja varastoinen, sotilaspiirin materiaalivarastot sekä henkilökunnan asuntoalue, johon kuului poikamiesasuntoloiden lisäksi 36 perheasunnoksi muutettua parakkia.

KTR I:n upseerit perustivat Tuiraan kerhon, joka toimi saksalaisten upseerikerhossa vuoteen 1948 asti. Talossa järjestettiin myös juhlia.

KTR I siirtyi vuonna 1948 Niinisaloon, ja sen tilalle tuli I jääkärirykmentin (JR I) II pataljoona ja pioneerikomppania. Seuraavana vuonna kaupungille luovutettiin koko länsialue viittä huoltorakennusta lukuun

ottamatta. Alueen vuokrasopimusta jatkettiin vielä vuonna 1951 kahdella vuodella, sillä Tuiraan jouduttiin sijoittamaan aliupseerikoulu ja vastaperustettu Erillinen viestikomppania. Nämä viimeiset yksiköt poistuivat parakkialueelta vuonna 1954, jonka jälkeen sinne jäi asuntoja ja varastoja vielä muutaman vuoden ajaksi.

Upseerikerhosta Kalevan Kartanoksi
Upseerikerhovaiheen jälkeen rakennus siirtyi Pohjolan Karjalaseurojen piirille helmikuussa 1949. Ennen vapun avajaisia rakennuksessa uusittiin talkoilla muun muassa rakennuksen katto ja kamiinalämmitys muutettiin keskuslämmitykseksi. Myös sisustusta muokattiin karjalaiseen henkeen sopivaksi. Kesäisin Kalevan Kartanossa toimi kahvila. Tilat olivat kysyttyjä, ja niitä vuokrattiin myös muille oululaisille järjestöille ja yhteisöille kokous- ja tanssitilaisuuksia varten. Rakennuksen alakerrassa asui talonmies.

Kalevan Kartanosta retkeilymajaksi ja työtuvaksi
Kalevan Kartano myytiin Oulun kaupungille kesällä 1952. Olympiakesänä siitä tuli retkeilymaja, koska matkustaminen Pohjois-Suomeen oli tullut suosituksi ja retkeilymajoissa yöpyminen oli edullista. Toiminta, joka ajoittui kesäkuukausiin, jatkui aina vuoteen 1964 asti.

Matkailijat yöpyivät joko yhteismajoituksessa tai perhemajoituksessa ja keittivät ruokansa itse. Majoitustiloina toimivat kaksi alakerran huonetta ja kolme yläkerran huonetta. Sesonkiaikoina majoitettiin myös juhlasaliin. Elokuvateatterin päällä oleva parveke oli retkeilijöiden käytössä, ja siellä nautittiin kahvit.

Kalevan Kartano toimi vuodesta 1953 lähtien talvisin työtupana. Juhlasalissa leikattiin matonkuteita ja kudottiin mattoja. Sali oli täynnä kangaspuita, jotka kesäksi pinottiin seinustoille. Toisen kerroksen kolme huonetta olivat ompelimon käytössä. Alakerrassa olivat talonmiehen ja työtuvan johtajan kahden huoneen asunnot, wc- ja pesutiloja sekä kellari.

Alakerrassa oli myös seurakunnan ja partiolaisten kerhohuone. Pitkällä käytävällä pidettiin pyhäkoulua, jossa istuimina toimivat entisen elokuvateatterin tuolit.

Muutos Tuiran paloasemaksi
Vuonna 1965, kun entinen elokuvateatteri toimi romuvarastona ja sen katto oli romahtanut, keksi palolaitos kunnostaa tilan kalustohalliksi Tuiran puolelle tulevia hälytyksiä varten. Kalevankartano, joksi nimen kirjoitusasu muuttui, kaipasi kovasti korjauksia. Rakennus peruskorjattiin kokonaan palolaitoksen käyttöön vuonna 1973, ja näin se säilyi purkamiselta.

Korjaustyössä pyrittiin säilyttämään rakennuksen omaleimainen ilme. Ovet ja ikkunaluukut korjattiin ja maalattiin, ja niiden heloitukset vaihdettiin alkuperäiseen tyyliin sopiviksi. Juhlasalin lattia-, seinä- ja kattopintoja uusittiin ja entisöitiin. Tarjoilukeittiö uusittiin, ja juhlasalin looshit ja näkyvät kantavat rakenteet puhdistettiin ja maalattiin. Alakerran huoneita muutettiin palomiesten käyttöön. Tekniseen parannukseen kuuluivat uudet sähköasennukset valaisimineen, LVI-tekniset laitteet ja koneellinen ilmanpoisto sekä liittyminen kaukolämpöön.

Kalevankartano palveli Tuiran paloasemana yli 40 vuoden ajan. Se antoi sivupaloasemana apua Oulujoen pohjoispuolisille alueille yhden sammutusyksikön voimin. Alakerta oli työ- ja lepotiloina ja juhlasalissa pidettiin paloalan kursseja, joiden osallistujat majoitettiin yläkerran huoneisiin.

Nykyään entinen saksalainen upseerikerho on juhlatila Alppimaja.

(Lyhennelmä Alppimajan verkkosivujen historiatekstistä.)

arviointi:
MRKY2015: R,H,S

lähteet:
Alppimaja. Alppimajan historiaa.
[http://alppimaja.fi/alppimajan-historiaa/] viitattu 24.9.2015

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Toivontie 31**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-58-25-8
kylä/k.osa: Alppila
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1952, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Arkkitehti Mikko Huhtelan omalle perheelleen suunnittelema omakotitalo sijaitsee Alppilan jälleenrakennuskauden asuntoalueen reunalla. Vuonna 1952 valmistuneessa rankorakenteisessa rakennuksessa on ajalle tyypillisiä piirteitä, kuten kellariin, maantasokerrokseen ja ullakkoon, joista keskimmäinen toimii pääasiallisena asuinkerroksena. Rakennuksen pohjaratkaisu on kuitenkin yksilöllinen ja rakennus eroaa naapurustosta ja tyypillisestä 1950-luvun rakentamisesta erityisesti katujulkisivua hallitsevan, lähes maahan asti ulottuvan harjakattonsa ansiosta. Pihapiiriin kuuluu myös puikkomainen autotalli-pihasaunarakennus. Rakennuksia on kunnostettu hienovaraisesti ja ne ovat säilyneet tyyliltään alkuperäisinä. Myös alkuperäisiä pintamateriaaleja on runsaasti näkyvissä.

arviointi:
MRKY2015: R,S

kohteen nimi: **Heikinharjun kuntainliiton sairaala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-403-19-1
kylä/k.osa: Heikinharju
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1960, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Heikinharjun vuonna 1960 rakennettu entinen B-mielisairaala on modernia rakentamista edustava ulkoisesti alkuperäisessä asussaan säilynyt sairaalarakennusten ryhmä maisemallisesti merkittävällä paikalla. Teräs- ja tiilirunkoiset betonielementeistä ja rapatusta pinnasta muodostuvat rakennukset sijoittuvat loivasti kohoavaan kangasmaastoon. Kokonaisuuteen kuuluvat sairaalarakennukset ja puuverstas sekä neljä henkilökunnan asuinrakennusta ja ylilääkärin asunto. Sairaala rakennukset ja asunnot suunnitteli Arkkitehtitoimisto Linnasalmi ja suunnittelijoina toimivat Inkeri ja Erkki Linnasalmi.

historia:

Heikinharjun kuntainliiton sairaala perustettiin vuonna 1951 yhdentoista Oulun seudun kunnan voimin. Alueella sijaitsivat rakennukset suunnitteli Arkkitehtitoimisto Linnansalmi (Inkeri ja Erkki Linnansalmi) Oulujoen kunnalta ostetulle maa-alueelle. Sairaala avattiin potilaille tammikuussa 1960. Heikinharjun sairaala toimi aluksi alueen B-mielisairaalana ja myöhemmin yhtenä alueen psykiatrisista sairaaloista Oulunsuun sairaalan lisäksi. Vuoden 1989 alusta sairaala siiryi Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntainliiton omistukseen ja se lakkautettiin kokonaan vuoden 1991 lopussa. Sairaalatoiminnan päätyttyä kohteeseen sijoitettiin turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskus, joka aloitti toimintansa jo kesällä 1991. Tilat siirtyivät kokonaisuudessaan vastaanottokeskuksen käyttöön vuoden 1992 alusta.

Henkilökunnan asuintalot ovat edelleen asuinkäytössä. Niihin on tehty sisäisiä muutoksia. Ylilääkärin asunto muutettiin päiväkodiksi vuonna 1980. Ulkoisesti rakennukset ovat lähes alkuperäisessä asussaan.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Oulun korvenkylän ja Kiimingin Välikylän rakennusinventointi 2005. Kulttuuritutkijain Osuuskunta Aura, Marja Lohva ja Kirsi Schali. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut ja Kiimingin kunta, Yhdyskuntapalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Korvenkylän huoltokoti (Timosenkoti)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-403-5-35
kylä/k.osa: Heikinharju
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1830-1840-luku, vanhin asuinrakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Korvenkylän huoltokoti eli entinen Timola ja nykyinen Timosenkoti, on vanha maalaistalo, joka toimi kunnalliskotina vuosina 1914-1985. Pihapiirissä on säilynyt kolme klassistista rakennusta: kaksi hirsirunkoista asuinrakennusta, joista vanhempi 1830-40-luvulta ja nykyinen päärakennus vuodelta 1925 sekä hirsirunkoinen talousrakennus mahdollisesti 1920-30-luvulta. Pihapiiriin kuuluu lisäksi 1950-luvulla rakennettu sauna ja kaksi uudehkoa asuinrakennusta. Ennen kunnalliskodiksi muuttamista talouskeskus on toiminut myös kestikievarina. Rakennusryhmä sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla peltoaukeiden laidalla Jäälinojan rannalla.

historia:

Timolan tila on kuulunut alun perin Timosen suvulle. Maanviljelyksen ja karjanhoidon lisäksi siellä pidettiin kestikievaria. Oulujoen kunta hankki tilan kunnalliskodiksi 1914, minä se toimi aina vuoteen 1985 asti. Oulun kaupungin omistukseen kunnaliskoti siirtyi 1960-luvun alkupuolen alueliitoksessa.

Vuonna 1956 laaditun kartan mukaan kunnaliskodin alueella oli päärakennus, Mummola (purettu), työnjohtajan talo, yhdistetty leipomo-, asuin- ja varastorakennus, sauna (purettu), Ukkola (purettu), sekä puretut halkoliiteri, karjarakennus ja aitta. Vuonna 1959 Oulujoen kunnan rakennusmestari Kaarlo Ollila laati korjauspiirustukset, joiden mukaan muun muassa vanhainkodin sairasosasto sijoitettiin päärakennuksen itäpäätyyn. Kunnaliskotivaiheen päätyttyä rakennukset saneerattiin vuonna 1986.

Nykyisistä rakennuksista vanhin valmistui 1830-40-luvulla. Sen ulkoasua muutettiin saneerauksessa siten, että ikkunallisesta umpikuistista tehtiin avokuisti. Päärakennus on valmistunut vuonna 1925 ja talousrakennus samoihin aikoihin. Päärakennuksen sisäänkäyntejä on muutettu todennäköisesti saneerauksen yhteydessä. Samalla molempiin asuinrakennuksiin lienee uusittu ikkunat ja osa ovista alkuperäistä ulkoasua kunnioittaen. Päärakennuksen ulkomaalaus ja katto on uusittu noin 2003. Pihan kaakkoiskulmaan sijoittuva saunarakennus on valmistunut mahdollisesti 1950-luvulla. Vahojen rakennusten läheisyyteen neliömäisen pihan ympärille on tehty kaksi yleisilmeeseen sopeutettua uudisrakennusta.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Oulun korvenkylän ja Kiimingin Välikylän rakennusinventointi 2005. Kulttuuritutkijain Osuuskunta Aura, Marja Lohva ja Kirsi Schali. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut ja Kiimingin kunta, Yhdyskuntapalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Rauhala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-403-6-44
kylä/k.osa: Heikinharju
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1919-1920 rakennettu päärakennus, navetta, puoji, sauna
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rauhala on mäenkumpareella seisova talouskeskus, jonka korkeahko päärakennus rikasmuotoisine kuistirakennelmineen edustaa "huvilamaista", jugend-tyyliin sävytettyä arkkitehtuuria. Vuonna 1919-20 rakennetut asuinrakennus, navetta, puoji, aitta ja sauna muodostavat yhdessä muiden ulkorakennusten kanssa yhtenäisen ja erittäin hyvin ominaispiirteensä säilyttäneen kokonaisuuden. Tarvittavat korjaukset ja muutokset on tehty rakennusten arvo huomioiden. Myös sisätiloissa on runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia, kuten uunit ja väliovet. Saunan ja navetan väliin sijoittuu Suomen 50-vuotisen itsenäisyyden kunniaksi istutettu kotikuusi.

historia:

Tila on erotettu Harjun tilasta. Päärakennus, navetta, puoji ja sauna on rakennettu vuosina 1919-20. Päärakennuksessa pidettiin kauppaa vuoteen 1939 saakka. Kaupan sisäänkäynti oli kuistin vieressä, nykyisen ikkunan paikalla. Tämä pulpettikattoinen, ikkunallinen kuisti näkyy vielä vuonna 1981 otetussa valokuvassa. Talossa on toiminut kaupan lisäksi myös kestikievari. Navetta paloi vuonna 1945 ja uusittiin sen jälkeen. Rakennuksessa oli alun perin kaksi ulkokäymälää, pieni hirsitalli ja päässä vasikka- ja lammassuoja. Tässä inventoitu talli on siirretty nykyiselle paikalleen puojin päätyyn 1930-40-luvun vaihteessa Harjun tilalta. Kuivaamo on kuulunut alkujaan Timolan tilalle.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Oulun korvenkylän ja Kiimingin Välikylän rakennusinventointi 2005. Kulttuuritutkijain Osuuskunta Aura, Marja Lohva ja Kirsi Schali. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut ja Kiimingin kunta, Yhdyskuntapalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Heikkilä ja Koskela**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-33-(165,183,207)
kylä/k.osa: Heikkilänkangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: vanhimmat rakennukset 1800-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Heikkilä ja Koskela on kolmen pihapiirin kokonaisuus, joka sijaitsee peltojen ympäröimänä Oulujoen rantatöyräällä. Heikkilän päärakennus on 1800-luvulta, pihassa myös kaksi ulkorakennusta ja sauna. Heikkilän rakennusten ulkoiset ominaispiirteet ovat säilyneet. Väli-Heikkilän pihassa oleva pitkä puohi on rakennettu vuosina 1890 ja 1945. Puohiin on käyntejä sekä Väliheikkilän että Koskelan puolelta. Koskelan perinteisen tyylinen pääakennus on vuodelta 1945. Jyväaitta on mahdollisesti 1890-luvulta. Se on siirretty nykyiselle paikalleen vuonna 1930. Lisäksi pihassa on ulkorakennuksia.

historia:

Väli-Heikkilän talo on uudistettu kokonaan 2010-luvulla. Vanhasta rakennuksesta on jäljellä ainoastaan hirsikehä.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Liisanmäki**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-33-76
kylä/k.osa: Heikkilänkangas
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1966
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Liisanmäki on arkkitehti Risto Harjun vuonna 1966 suunnittelma omakotitalo. Tasakattoinen ja modulaarinen asuinrakennus, autotalli-varasto ja aita valmistuivat vuonna 1968. Kyseessä on ensimmäinen Harjun suunnittelema pilari-palkkijärjestelmään perustuva avoimen tilaratkaisun omakotitalo.

Rakennus sijoittuu rinteeseen, ja sen alempikerros on puoliksi maan sisässä. Molemmista kerroksista avautuu koko julkisivun pituudelta näkymä mäntyjä kasvavaan rinteeseen. Suurissa ikkunoissa on käytetty kiinteitä lämpölasielementtejä. Sammalen vihreäksi käsitellyn vaakalaudoitetun talon pohjoissivulla on koko julkisivun pituiset pareveke ja terassi. Talon päädyissä sijaitsevat makuuhuoneet, joihin tulee ylävalo nauhamaisten ikkunoiden kautta. Rakennuksen alemmassa kerroksessa sijaitsevat pesutilat, työhuone ja avara uima-allas-takkahuone. Ylempään kerrokseen sijoittuvat avoin olohuone, keittiö sekä makuuhuoneet.

Liisanmäki edustaa erinomaisesti aikansa suunnitteluperiaatteita ja on säilynyt sekä sisätiloiltaan että ulkopuolelta alkuperäisessä asussaan.

historia:

Liisanmäki on ensimmäinen Harjun suunnittelema pilari-palkkijärjestelmään perustuva avoimen tilaratkaisun omakotitalo.

Rakennuksen eteläpuolelle on lisätty valokate vuonne 1980 arkkitehti Lindenin suunnitelmien mukaan.

arviointi:

MRKY2015: R,S,T

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Hietasaarentie 7**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-1-21
kylä/k.osa: Hietasaari
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: ennen 1871, vanhimmat osat
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Päärakennus; Varastorakennus;

kuvaus:
"Nurrontalo" eli Hietasaarentie 7 on yksi harvoista Toppilansalmen rannan huvilayhdyskunnan säilyneistä huviloista. Vanhimmilta osiltaan vuodelta 1871 oleva huvila on suorakaiteen muotoinen. Sen pitkiä julkisivuja hallitsevat molemmin puolin olevat kaksi poikkipäätyä. Pääosin hirsinen huvila on rakennettu useassa eri vaiheessa, mistä kertovat monen tyyliset alkuperäiset ikkunat ja ovet. Rakennuksen sisällä on säilynyt vanha pönttöuuni.

Omaleimaisen huvilan pihapiiriin kuuluvat 2-kerroksinen varastorakennus ja pieni sauna. Pihapiiri rakennuksineen on avara ja vehreä. Puutarhassa kasvaa eri lajikkeisia vanhoja puita. Huvila puutarhoineen sijaitsee maisemallisesti tärkeällä paikalla Toppilan saaren kaupungin puoleisessa kärjessä, ja piharakennus reunustaa Hietasaarentietä. Pihapiirin sisäänkäynnillä on puinen pystysäleportti ja tontti on suurilta osin aidattu. Kokonaisuuden huvilamainen luonne on säilynyt.

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Suvelasta Onnelaan, Huvilaelämää Oulussa. Näyttelyesite. Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu, 1993.

Niskala, Kaarina. Valkovuokkojen villat, Toppilansalmen hyvilat ja puutarhat. 2007.

kohteen nimi: **Nallikarin kahvila-ravintola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-1-23
kylä/k.osa: Hietasaari
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1975
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky:n suunnittelema Nallikarin virkistys- ja leirintäalueen kahvila- ja ravintolarakennus valmistui vuonna 1975. Laakealla hiekkarannalla sijaitseva ravintola on sijoitettu siten, että se peittää mahdollisimman vähän kaunista rantamaisemaa. Pilari-palkkirakenteisen ravintolan seinissä on suuret lasipinnat, joten sisätiloista avautuu näkymä koko meri- ja ranta-alueelle. Rakennus on perustettu teräsbetonipilareille, runkotolpat sekä yläpohjien pääkannattajat ovat liimapuuta. Ulko- ja sisäseinät ovat puiset. Rakennus on kunnostettu vuonna 2014 alkuperäiset arvot huomioden. Kattopalkit, ikkunapielet ja vanhat valaisimet ovat alkuperäiset ja rakennuksen tummansiniset, kirkaanpunaiset ja valkoiset värisävyt ovat alkuperäisten suunnitelmien mukaiset.

historia:

Nallikarin kahvila-ravintola on rakennettu vuonna 1975. Se sisälsi alkujaan myös alueen puku- ja pesutilat. Rakennusta laajennettiin vuonna 1983. 2000-luvulla rakennus oli vuosia tyhjänä, mutta vappuna 2014 tiloissa avasi Ravintola Nallikari. Tässä yhteydessä ravintolan kylkeen lisättiin kylpytorni.

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Julkisia rakennuksia -arkkitehtuurinäyttely, 1984.

kohteen nimi: **Nallikarin leirintäalueen entinen porttirakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-1-23
kylä/k.osa: Hietasaari
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1986, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nallikarin leirintäalueen vuonna 1986 valmistunut porttirakennus edustaa 1980-luvun matkailualueisiin liittyvää imago-rakentamista. Näyttävillä porttiaiheilla luotiin mielikuva-alueesta. Portit toimivat usein sekä alueen "kasvoina" että mainoksina. Nallikarin leirintäalueen porttirakennuksen on suunnitellut arkkitehtitoimisto NVÖ. Rikkain yksityiskohdin huoliteltu rakennus edustaa Oulun koulun regionalismia.

arviointi:

MRKY2015: R,T

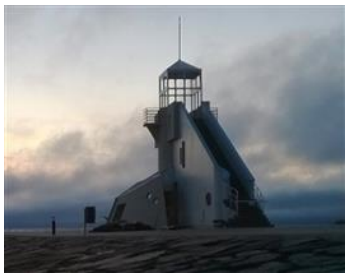

kohteen nimi: **Nallikarin majakka**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-407-1-23
kylä/k.osa: Hietasaari
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1988
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nallikarin majakka eli näkötorni sijaitsee Nallikarin aallonmurtajan kärjessä, ja on alueen tärkeä ja tunnistettava maamerkki. Majakka on yksi Oulun koulun regionalismin tunnetuimmista rakennuksista. Runsain yksityiskohdin viimeistellyn maamerkin ovat suunnitelleet Reijo Niskasaari, Kari Niskasaari, Jorma Öhman ja Kyösti Meinilä. Rakennus on säilynyt alkuperäisessä ulkoasussaan.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S,T

lähteet:

Arkkitehti 2/1988

Anna-Maija Ylimaula, Reijo Niskasaari, Ilpo Okkonen. The Oulu School of Architecture Arkkitehtuurin Oulun koulu. The Finnish Building Centre, 1993.

Oulu Arkkitehtuurin opaskartta. Oulun kaupunki, 2005.

kohteen nimi: **Hintan koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-67-28-1
kylä/k.osa: Hintta
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1957, laajennus 2002
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Hintan koulu;

kuvaus:

Vuonna 1957 valmistunut Hintan koulu on arkkitehti Martti Heikuran suunnittelma. Kahdessa vaiheessa rakennetun koulun eri rakennusvaiheet erottuvat selkeästi. Heikuran suunnittelma alkuperäinen osa on ajalleen tyypillinen koulurakennus massoitteluineen ja detaljeineen. Laajennus sekä viimeisin korjaus on tehty ansiokkaasti suhteuttaen se olevaan rakennukseen edustaen hyvää ja huolellista koulusuunnittelua. Vanhan rakennuksen korjaus on ollut rakennusta ja sen yksityiskohtia säästävää ja kunniottavaa.

historia:

Vuosina 1956-57 arkkitehti Martti Heikuran suunnittelema koulu koostui alun perin kolmesta erikorkuisesta toisiinsa liittyneestä osasta. Nelikerroksisessa massassa olivat luokkahuoneet ja alimmassa kerroksessa koululääkärin ja hammaslääkärin vastaanotot. Kaksikerroksisessa osassa oli liikunta- / juhlasali ja matalimmassa osassa pääsisäänkäynti, vahtimestarin asunto sekä pieni sivukirjasto.

Harjakattoisen, lyhyträystäisen ja rapatun rakennuksen luokkahuoneiden ikkunoiden ryhdikkään tasajakoista rytmiä pehmentävät liuskekivetty sokkeli ja portaat, kuusikulmaiset ikkunat, vaatimattomat katokset, puhtaaksimuurattu piippu ja sisäänkäynnin ympäristö.

Koulua on laajennettu vuonna 2002 arkkitehtitoimisto Vauhtiviivan suunnitelmien mukaan jatkamalla ja korottamalla matalinta siipeä ja rakentamalla sen päätteeksi uusi liikuntasali pukuhuoneineen. Uudisosa on loivasti pulpettikattoinen selkeä massa, jonka pihan puolella on matalampi pukuhuoneosa. Koulu on peruskorjattu sen ominaispiirteitä kunnioittaen vuonna 2003.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

kohteen nimi: **Hintan seurakuntatalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-67-39-1
kylä/k.osa: Hintta
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1955, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Niilo Mattilan suunnittelema Hintan seurakuntakoti valmistui vuonna 1955. Hyvin ominaispiirteensä säilyttänyt rakennus on lajissaan erikoinen, sillä siihen liittyy kiinteästi suurehko liikuntasali. Rakennus sijaitsee näkyvällä paikalla Kuusamontien varrella ja on tunnusomainen alueelle.

Tiilimuurattu seurakuntakoti koostuu kolmesta osasta, jotka liittyvät toisiinsä L-malliseksi kokonaisuudeksi. Kirkkosalin ja salin yläpuolisen kerhotilan sisältävä osa on saanut vaikutteita keskiaikaisista kivikirkoista. Rakennuksessa on jyrkkä katto ja seinät ovat valkeiksi rapatut, mutta räystään kohdalla rappaus muuttuu puhtaaksimuuratuksi tiilipäädyksi koristemuurauksineen. Toimistosiipi edustaa ajalle tyypillistä vaatimatonta punatiiliarkkitehtuuria. Liikuntasalin julkisivua hallitsevat voimakkaasti ulkoiset, rapatut ja liuskekivin detaljoidut, tukipilarit. Rakennuksessa on runsaasti ajalle tyypillisiä yksityiskohtia, kuten kirkkosalin suuria ikkunoita reunustava tiilimuuraus ja sirot metallikaiteet. Rakennuksen pääjulkisivujen ja salitilojen arkkitehtuuri on säilynyt alkuperäisenä. Esimerkiksi kirkkosalin istuimet ja valaisimet ovat alkuperäiset.

historia:

Hintan seurakuntasali valmistui vuonna 1955. Rakennuksen suunnittelussa huomioitiin erityisesti viereisen Typpi Oy:n tuotantolaitosten henkilöstö, jota varten rakennettiin suurehko liikuntasali.

1980-luvun puolivälissä kirkkosalin alttarikalusteet uusittiin ja tilaan hankittiin urut. Vuosina 2006-2007 rakennuksessa toteutettiin peruskorjaus, jonka yhteydessä kellaritilat otettiin nuorisotoiminnan käyttöön. Samassa yhteydessä rakennukseen lisättiin myös hissi.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

On riemu, kun saan tulla, Oulujoen kirkko sata vuotta. toim. Kirsi Schali. Oulujoen seurakunta, Oulun ev.lut. seurakunnat. Hämeenlinna, 2008.

kohteen nimi: **Hintta**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-67-8-2
kylä/k.osa: Hintta
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1890-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hintta on omakotiasutuksen, Laanilan koulun ja vedenpuhdistamon väliin jäävä entinen talouskeskus, jonka perinteistä rakentamistapaa edustava päärakennus on 1890-luvulta. Rakennuksen päädyssä on komea kuisti- ja parvekerakennelma. Pihapiirissä on lisäksi kaksikerroksinen aitta, maakellari ja varasto.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kariniemi**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-67-17-3
kylä/k.osa: Hintta
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1895
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kariniemen talouskeskus on vuodelta 1895. Pihapiiriin kuuluvat vuosisadan vaihteen rakentamistapaa edustavat päärakennus, navetta, aitta sekä riihi. Pihaa pohjoissivulta rajanneen ulkorakennuksen tilalle on rakennettu uusi miljööseen hyvin sopiva rakennus 2000-luvulla. Kariniemen talo on tunnistettava elementti Oulujoen rantamaisemassa.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Yrjänäinen**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 546-67-14-1
kylä/k.osa: Hintta
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1886
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Yrjänäisen talouskeskus on säilyttänyt maatilan luonteensa, vaikka ympäristöä on rakennettu voimakkaasti. Tilan vuodelta 1886 oleva taitekattoinen päärakennus on tunnistettava elementti Oulujoen rantamaisemassa. 1800-luvulla rakennettu alaosastaan rapattu kivinavetta rajaa pihan pohjoisreunaa. Pihapiiriin kuuluu lisäksi pieni kesäasunto vuosisadan vaihteen tienoilta, riihi tämän vuosisadan alkupuolelta, pitkä hirsinen talousrakennus ja uusi, miljöötä täydentävä asuinrakennus. Kaikkia rakennuksia on korjattu, mutta niiden ulkoiset ominaispiirteet ovat säilyneet, ja niissä on alkuperäisiä yksityiskohtia.

historia:

Pihassa on ollut muistona kaksi tykkiä, sillä kansalaissodan ensimmäiset tykinlaukaukset ammuttiin Yrjänäisen pihasta.

arviointi:

MRKY2015: R,M,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Intiön vesitorni**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-11-2-12
kylä/k.osa: Intiö
tyyppi: tekninen huolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1925
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Intiön vesitorni on Oulun vesijohtolaitoksen ensimmäinen varsinainen vesitorni. Klassistinen vesitorni rakennettiin arkkitehti J. S. Sirénin suunnitelmien mukaan vuosina 1926-27. 39 metriä korkea rapattu tiilirakennus sijaitsee mäen päällä Intiön kankaalla, ja on tunnistettava ja kauas näkyvä maamerkki. Tornin on säilynyt sekä julkisivuiltaan että sisätiloiltaan lähes alkuperäisenä.

historia:

Intiön vesitorni rakennettiin täydentämään Oulun vuonna 1902 käyttöön otettua Pohjois-Suomen ensimmäistä vesijohtoverkostoa. Vuonna 1925 suunniteltu ja vuosina 1926-27 rakennettu vesitorni helpotti ratkaisevasti Oulun kaupungin vesijohtoveden toimituksia, sillä 39 metriä korkean tornin vesisäiliön avulla painevesijohtoverkossa saatiin nostettua riittäväksi veden kysyntään nähden.

Oulun ensimmäinen vesitorni oli Åströmin nahkatehtaalle vuonna 1921 valmistunut vesitorni, jota ei yhdistetty kaupungin vesijohtoverkostoon, vaikka tehdas oli sitä esittänyt, sillä kaupunginvaltuusto hylkäsi tarjouksen. Suomen ensimmäinen vesitorni valmistui vuonna 1910 Hankoon.

Arkkitehti J. S. Sirénin suunnittelemaan tyyliltään klassinen Intiön vesitorni oli käytössä aina vuoteen 1969 asti, jolloin Puolivälinkankaan vesitorni valmistui. 39 metriä korkean tornin vesisäiliöön mahtui 600 m3 vettä. Torni toimi aiemmin myös näköalatornina. Se on nykyään yksityishenkilön omistuksessa.

Vesitorniin on tehty vain pakollisia korjauksia ja huoltotoimenpiteitä, joten se on säilynyt lähes alkuperäisenä. Torni on huoltomaalattu 1970-luvun puolivälissä ja näköalatasanteelle on 2000-luvun loppupuolella tehty bitumisively vanhan kattohuovan päälle.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S,I

lähteet:

Intiön vesitorni, kuntotutkimus. Insinööritoimisto Instaro Oy. 5.5.2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristöhistoria, Talouselämä ja infrastruktuuri. Ympäristö.fi. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Julkaistu 3.2.2014, päivitetty 3.2.2014.
[http://www.ymparisto.fi/fi-FI/PohjoisPohjanmaan_ymparistohistoria/Talouselama_ja_infrastruktuuri%2815268%29] viitattu: 18.8.2015

kohteen nimi: **Nykäsenkankaantie 1980-luvun asuinkorttelit**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-70-(9-1 ja 10-5 ja 6)
kylä/k.osa: Kirkkokangas
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1984, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nykäsenkankaantie 1980-luvun asuinkorttelit sisältävät kaksi vuonna 1984 valmistunutta rivitalokorttelia. Tiilikatteiset rakennukset edustavat Oulun koulun regionalismia.

Nykäsenkankaantie 1 on arkkitehti Veli Karjalaisen suunnittelema asuintalokortteli, jossa 1- ja 2-kerroksisia rivitaloja. Kaksikerroksinen asuinrakennus kiertyy linnanmuurimaisesti suojaamaan pihaa pohjoisesta. Rakennukseen liittyy Puntarikankaantien katukuvassa merkittävä pyöreä porrastorni. Sisäpihan puolelta Nykäsenkankaantie 1 on tavanomaisempaa ajan arkkitehtuuria.

Viereinen Nykäsenkankaantie 3-5 on porttiaiheineen edustava esimerkki Oulun koulun regionalistisesta asuntoarkkitehtuurista. Kortteli koostuu 1- ja 2-kerroksisista rivitaloista, jotka ovat julkisivuiltaan valkeaksi slammattua tiiltä ja luonnon väristä puuta. Rakennuksissa on selvästi esillä juurevuus ja regionalistiset materiaalit.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Ylimaula, Anna-Maija; Niskasaari, Reijo; Okkonen, Ilpo. The Oulu School of Architecture Arkkitehtuurin Oulun koulu. The Finnish Building Centre, 1993.

kohteen nimi: **Automuseo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-30-72-1
kylä/k.osa: Kiviniemi
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1986, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Risto Syväniemen suunnittelema Oulun Automuseo valmistui vuonna 1986. Se on yksi harvoista alun perin automuseoksi suunniteltuista rakennuksista Suomessa. Automuseo muistuttaa ylhäältä päin A-Fordin autonrengasta ja siinä on postmodernistisia piirteitä. Museon hallimainen sisätila on valoisa ja vaikuttava liimapuukaarineen ja yläikkunoineen. Hallin detaljointi on rouheaa, mutta harkittua. Sisätilaa hallitsevat liimapuukaarien lisäksi katon ja seinien raakapuupinta ja betonilattia. Julkisivua kiertävät nauhamaiset ikkunat. Tila nostaa museoautot näyttävästi esille. Rakennuksen kaikki alkuperäiset piirteet ovat säilyneet.

historia:

Oulun Automuseo on toiminut nykyisellä paikalla Oulun eteläpuolella Kiviniemen kaupunginosassa vuodesta 1986 alkaen. Museossa on esillä noin 50 ajoneuvoa, joista vanhimmat ovat 1910-luvulta. Automuseota ylläpitää Oulun Seudun Mobilistit ry. Vuosi 2014 oli yhdistyksen 38. toimintavuosi. Automuseon yhteydessä toimii myös Lounaskahvila Biili.

arviointi:

MRKY2015: R,S,T

lähteet:

Oulun automuseo. [http://oulunautomuseo.fi] viitattu: 24.9.2015

kohteen nimi: **Jaakola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-30-66-1
kylä/k.osa: Kiviniemi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: Vanhimmat osat 1700-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Franzénin suvun omistuksessa 1700- ja 1800 luvulla olleen tilan neliömäinen pihapiiri, jonka klassissävyistä vuosisadan vaihteen tyylistä päärakennusta on tehty useassa vaiheessa. Rakennuksen vanhimmat osat ovat mahdollisesti jo 1700-luvulta. Rakennuksen nykyinen asu on vuodelta 1911. Sisätiloista sali on säilynyt täysin 1900-luvun alun mukaisena myös sisustukseltaan.

Pihapiiriä rajaavat vuosisadan vaihteen asuiset ulkorakennukset, joista vanhimmat saattavat olla 1700-luvulta. Piharakennuksista vanhin on pohjois-puolen rakennusrivin luhtiosa. Luhtiin liittyy rivissä seuraavana metallityöpaja, puuliiteri ja piikain puohi. Pihaa eteläpuolelta rajaa rakennusrivi, jossa heinäsuoja, hevostalli ja varasto. Pihan itäreunan saunarakennus on nykyisen Nordean korttelin sisäpihalta siirretty talonmiehen asunto. Talon jyväaitta on siirretty Limingantien alta luhtiaitan viereen entisen tielinjan varrelle. Vanha tielinjaus näkyy Jaakolan tilan kohdalla selvästi maisemassa. Limingantien rannan puolella on tilan entinen pajarakennus, jota on sittemmin käytetty kesänavettana.

Jaakolan tilaa ympäröivät peltoaukeat ja rantaniityt, jotka ovat tärkeä osa tilaa maisemallisesti ja joiden ansiosta tila on säilyttänyt maatilamaisen luonteensa ympäröivän asutuksen läheisyydestä huolimatta.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Nokela ja Kivelä**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-402-2-72, 564-30-4-6
kylä/k.osa: Kiviniemi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: Kivelän vanhin osa 1724, Nokelan aitta 1776, Nokelan navetta 1813
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nokelan tilan pihapiiriä hallitsee vuonna 1813 Oulun linnan komentajan Abel Timmingin rakennuttama suuri kivinavetta. Tilan päärakennus on tehty useassa vaiheessa. Ulkoasultaan se edustaa vuosisadan alkupuolen arkkitehtuuria. Navetan ja päärakennuksen kanssa pihaa rajaa navettaan kiinteästi liittyvä ulkorakennusrivi, joka koostuu puohista, hevostallista, joista toinen on Korkeasaaresta siirretty uittorakennus. Nykyisien kevyen liikenteen väylän varrella on vielä kaksi komeaa vilja-aittaa, joista vanhempi vuodelta 1776. Tilan ympäröivät pellot ovat maisemalliseti ja maatilan luonteen säilymisen kannalta tärkeitä. Nokelan rakennusryhmään liittyy Kivelän kahdessa osassa vuosina 1724 ja 1908 rakennettu kaksikuistinen päärakennus ja ulkorakennus.

historia:

Jaakolan ja Kleemolan tilat ovat Oulun vanhoja kantatiloja, joiden nimet ovat peräisin 1680-luvulta. Vuonna 1811 Kleemolan tilan osti Oulun linnan silloinen komentaja Abel Timming, jonka aikana tilalle rakennettiin komeita rakennuksia ja sitä ympäröimään istutettiin kartanotyylinen puisto. Timming harrasti maanviljelystä ja karjanhoitoa ja rakennutti vuonna 1813 suuren kivinavetan. Rautainen vuosiluku ja kirjaimet AT on kiinnitetty navetan seinään. Navetan historian suurin tapahtuma lienee, kun siellä pidettiin juhla Aleksanteri I:n kunniaksi hänen matkatessaan Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Vuonna 1821 Timming myi tilan Utajärveläiselle emännälle, Britta Pyykölle. Pyykön aikana herännäisyyden johtohahmo Paavo Ruotsalainen järjesti navetassa puhetilaisuuksia.

Britan vanhetessa Kleemolan tila jaettiin kolmeen osaan: Nokelaan, Kleemolaan ja Kivelään. Kleemolan tila myytiin vuonna 1908, ja sinne perustettiin ihanneyhteiskunta, maanviljelysteollisuuskauppaosuuskunta Pohjanpelto, mikä kuitenkin hajosi kolmessa vuodessa. Kleemolan tilaa viljeltiin Pohjanpellon hajoamisen jälkeen Värtön sivutilana, kunnes siirtoväen pika-asutuslain ja maanhankitalain myötä Kleemolan tilan maat jaettiin yli 50 tonttiin. Kleemolan rakennukset on purettu aikaan yhteistä kivinavetta, joka nykyään kuuluu Nokelan tilaan, lukuunottamatta.

Nokelan tilaa alettiin viljellä yhdessä seudun toisen kantatilan Jaakolan kanssa 1900-luvun alkupuolella, kun Jaakko Nokela myi tilan sisarelleen, joka oli avioitunut Jaakolan tilan pojan kanssa. Sittemmin tilat ovat jälleen periytyneet eri omistajille.
Kivelän tilasta on jäljellä vanha päärakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Knuutinkangas**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-25-9903-0
kylä/k.osa: Knuutila
tyyppi: tapahtuma-, muisto- ja uskomuspaikat
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Vanha hirttopaikka. (D)

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Oulunsuun alakoulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-19-1-2
kylä/k.osa: Kontinkangas
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1955, laajennus 1984
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Oulunsuun ala-aste;

kuvaus:

Oulunsuun alakoulu on selkeälinjainen, pelkistetty arkkitehti Martti Heikuran tuotannolle tyypillinen kansakoulurakennus, joka valmistui vuonna 1955. Lähes identtinen rakennus on Hintan alakoulu, joka sijaitsee lähialueella Oulujoen pohjoispuolella. Oulunsuun alakoulu on valkoiseksi rapattu ja harjakattoinen tiilikatteinen rakennus. Ikkunajako on säännönmukainen ja ikkunat on sijoitettu pääosin rakennuksen pitkille sivuille. Ikkunoiden puitteet ovat punaruskeiksi maalatut. Rakennus koostuu kolmesta massasta, joita ovat viisikerroksinen korkea massa, matalampi osa, jossa sijaitsee liikuntasali sekä pieni yksikerroksinen rakennussiipi. Korkean rakennusmassan pohjois- ja eteläpäätyihin avautuvat käytävien ikkunat, jotka on yhdistetty toisiinsa punatiilisin aihein. Myös liikuntasalin kohdalla ikkunoissa on käytetty punatiilisiä kaistaleita arkkitehtonisena tehosteena. Koulun alkuperäiset piirteet ovat hyvin säilyneet.

historia:

Oulunsuun kuntaan kuuluneet Värttö, Erkkola ja Kastelli liitettiin Oulun kaupunkiin vuonna 1947. Sotien jälkeiseen väestönkasvun aiheuttamaa koulutilojen niukkuutta helpottamaan rakennettiin uusi koulurakennus Kontinkankaan männikköön vuonna 1955. Rakennusta on laajennettu vuonna 1982 vierekkäiset koulut yhdistävällä lisärakennuksella vuonna 1982 arkkitehtitoimisto Laation suunnitelmien mukaan. Vanha koulurakennus peruskorjattiin vuonna 2007.

Kuvataiteilija ja kirjailija Hannu Väisänen kuvailee koulua omaelämänkerrallisissa romaaneissaan.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut (s.68):
http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=14e80b1f-3357-42bf-bae7-fde1dcb8cb02&groupId=64220

Huttunen, Pertti: Oulun kaupungin kansakoulu 1874-1974. 2. Osa. Oppivelvollisuuskoulusta peruskouluun 1921-1974. Oulu 1986.

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Manninen, Turo: Oulun kaupungin historia VI 1945-1990. Oulun kaupunki. Jyväskylä 1995.

Niskala, Kaarina: Tietoa ja tarinoita. Oulun kaupungin kirjastolaitos 130 vuotta. Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. Kalevaprint Oy. 2007.

Oulunsuun kansakoulu- Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Pekka Lukkaroinen Oy, 2008.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET
Malmberg, Jonas: Oulun kaupunginarkkitehti Martti Heikura- puukaupungista Pohjois-Suomen keskukseksi. Taidehistorian Pro gradu- tutkielma. Helsingin yliopisto 2013.

http://www.ouka.fi/oulu/kastellin-koulu

kohteen nimi: **Korpi eli Myllykorpi**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-403-7-(49 ja 62)
kylä/k.osa: Korvenkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1838, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Korpi on Oulun ainoa kaksikerroksinen pohjalaistalo, jonka ilmettä uusimistyöt ovat tosin muuttaneet. Se on rakennettu vuonna 1838. Yhdessä 1800-luvulta peräisin olevien talousrakennusten kanssa se muodostaa rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden. Talossa on 1800-1900-lukujen vaihteessa toiminut kestikievari. Pienellä kumpareella seisovaan pihapiiriin kuuluvat 1800-luvulla rakennetut alaosastaan luonnonkivistä muurattu navetta (uusittu 1918), puoji, ruumenhuone ja tien toisella puolella sijaitseva paja; 1850 rakennettu kolmikerroksinen jyväaitta; 1900-luvun alussa rakennetut sauna, lato, puoji/aitta; 1940-50-luvun vaihteessa rakennettu kellari; 1960-luvun alkupuolella rakennettu ulkorakennus.

historia:

Päärakennus on vuodelta 1838. Tilan vanha asuinrakennus on tiettävästi sijainnut Jäälinojan varrella, nykyisestä päärakennuksesta pohjoiseen päin. Se oli paikoillaan vielä 1900-luvun alussa. Tilalla toimi kestikievari 1800-1900-lukujen vaihteessa.

Tila jaettiin sotien jälkeen 1950-luvun alun paikkeilla. Jako on vaikuttanut etenkin asuintalon ulkoasuun. Koillispään ikkunat ja ulkovuoraus uusittiin 1950-1960-luvun vaihteessa, jolloin taloon rakennettiin myös kuistit. Toisen pään ulkovuoraus tehtiin 1980-luvun alussa, johon saakka siinä oli alkuperäinen lautavuoraus koristerimoineen ja nurkkalautoineen. Ennen ikkunoiden uusimista rakennuksessa oli T-ikkunat, sitä ennen 6-ruutuiset ikkunat.

Ulkorakennuksista 1800-luvulta ovat tiettävästi peräisin ainakin aitta, jyväaitta, navetta ja kolmiosainen puoji. Ruumenaitta on sijainnut alkujaan noin 30 metriä saunan pohjoispuolella, josta se siirrettiin nykyiselle paikalleen heinäladoksi 1960-luvulla. Korkea jyväaitta on siirretty nykyiselle paikalleen niin sanotulta Koulumäeltä Leskelän talosta, jossa toimi Korvenkylän vanha koulu vuodesta 1928. Tämä 1990-luvun puolivälissä purettu rakennus sijaitsi Oulusta päin tultaessa Kuusamontien oikealla puolella. Myös pitkä puoji on siirretty kestikievarin hollitallin paikalle Leskelästä noin 1910-20. Navettaa on uusittu vuonna 1918, jolloin uusittiin todennäköisesti hirsikertaa ja navettaa mahdollisesti jatkettiin. Tähän viittaavat koillispään kivijalan porakivet. Kolmiosainen puoji on siirretty nykyiselle paikalleen Kiiskikankaalta 1900-luvun alussa.

Tilalta on purettu useita rakennuksia vuosikymmenien saatossa, ainakin kanala, talli, karjalato, toinen jyväaitta, kellari ja hirsinen ulkokäymälä. Entisen Ylikiimingintien toisella puolella, pajan lähellä Jäälinojan varressa lienee ollut vesimylly. Tähän viittaa pellon nimi Myllypelto sekä pellolta löytyneet myllynkivet.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Oulun korvenkylän ja Kiimingin Välikylän rakennusinventointi 2005. Kulttuuritutkijain Osuuskunta Aura, Marja Lohva ja Kirsi Schali. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut ja Kiimingin kunta, Yhdyskuntapalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Takalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-403-24-0
kylä/k.osa: Korvenkylä
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1750-luku, vanha kestikievarin vierastupa
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Takalon perinteistä talonpoikaista rakentamistapaa edustava talouskeskus neliöpihoineen sijaitsee peltojen ympäröimänä Jäälinojan rannalla. Nykyinen asultaan klassistinen päärakennus, vanha kestikievarin vierastupa, on 1750-luvulta ja pohjatyypiltään karoliininen. Sitä on laajennettu vuonna 1864. Takalo oli aikoinaan tärkeä kauppakeskus ja kestikievari pitkine aittariveineen. Talossa on toiminut 1900-luvun alkupuolella myös Korvenkylän koulu. Pihapiiriin kuuluu tiilestä muurattu kellari vuodelta 1864, alaosastaan luonnonkivinen navetta 1800-luvun lopulta, kolmiosainen puoji sekä useita talousrakennuksia, muun muassa aitta 1700-luvulta. Takalon pihapiirin rakennuksien arvokkaat piirteet ovat säilyneet ja myös asuinrakennuksen sisätilat on kunnostettu entistäen.

historia:

Takalo on aikoinaan ollut tärkeä kauppapaikka ja kestikievari Kuusamon suunnasta tulleille kauppiaille. Nykyinen asuinrakennus on alun perin ollut kestikievarin vierashuoneina. Sen vanhimmat osat ovat peräisin 1750-luvulta. Tuolloin tien varressa oli pitkä aittarivi. Aitoista on vielä yksi jäljellä. Tilalla oli myös oma mylly, saha, paja ja tiilitehdas, jotka ovat sittemmin hävinneet. Korvenkylän koulu toimi 1900-luvun alkupuolella päärakennuksen salissa kymmenenn vuoden ajan. Vuonna 1864 rakennettiin nykyisen asuinrakennuksen pohjoispään pirttiosa.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Oulun korvenkylän ja Kiimingin Välikylän rakennusinventointi 2005. Kulttuuritutkijain Osuuskunta Aura, Marja Lohva ja Kirsi Schali. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut ja Kiimingin kunta, Yhdyskuntapalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kultturihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Koskelan koulu, kirjasto ja ostokeskus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-59-78-(1 ja 2)
kylä/k.osa: Koskela
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1971
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Koskelan 1970-luvulla valmistuneet koulu ja kirjasto kuvastavat aikansa koulu- ja kirjastoarkkitehtuuria sekä lähiöajattelua. Rinteeseen rakennetut matalat betonirakennukset sijoittuvat Koskelan asuinalueen keskukseen kevyen liikenteen väylän molemmin puolin. Kaupungin rakennusviraston Talonsuunnitteluosastolla Esko Hämäläisen suunnittelemat rakennukset muodostavat selkeän arkkitehtonisen ja toiminnallisen parin. Kokonaisuuteen liittyy kiinteästi myös rinteen yläosassa sijaitseva Koskelan ostoskeskus, joka on säilyttänyt hyvin alkuperäisasunsa. Koskelan palvelukeskuksen ydintoimintoja ovat lisäksi, päiväkoti ja palvelukeskus.

Sekä koulu että kirjasto on toteutettu rinneratkaisuina. Kaksikerroksisen koulun pääsisäänkäynti on ylemmässä, ostoskeskukseen suuntautuvassa kerroksessa kun taas kirjaston sisäänkäynti on suuntautuu koulua kohti. Kirjasto on valmistunut vuonna 1972. Vuonna 1971 valmistuneen koulun julkisivussa oleva piippu on voimakas maamerkki. Rakennuksen ytimessä olevaa liikuntasalia kiertää käytävä jonka ulkoreunaa reunustavat luokkahuoneet. Molemmissa rakennuksissa alemman kerroksen julkisivu on paikalla valettua betonia, jota kuvioi pystysuuntainen valumuottipinta ja ylemmän kerroksen julkisivut on tehty pitkistä vaakasuuntaisista elementeistä. Ikkunat on sommiteltu suuriksi nauhaikkunoiksi ja niitä rytmittää tuuletusikkunoiden säleiköt. Julkisivun tehosteväreinä on käytetty voimakasta punaista ja keltaista. Koulu rakennukseen liittyvät ulkoportaat ovat säilyneet osana kokonaisuutta. Koulun pohjoispuolella on koulutoimintoja tukeva pallokenttä ja laaja puistoalue.

Koskelan vuonna 1970 valmistunut ostoskeskus edustaa ajalle tyypillistä ostoskeskusarkkitehtuuria. Rakennuksen on suunnittellut lähes kaikki Oulun 1960-1970-lukujen ostoskeskukset suunnitellut arkkitehtitoimisto Uki Heikkinen. Matala L-muotoinen rakennus kiertyy piha-alueen ympärille. Tasakattoisen rakennuksen hallitsevana elementtinä on palkkien varassa oleva massiivinen katos. Rakennuksen kulmasta on läpikulku kevyelle liikenteelle.

historia:

Kaupungin omana työnä suunniteltu peruskoulu ja kirjasto, jotka on toteutettu Koskelaan Niittyaron ja Mustasuon lähiöiden rakentuessa. Viereinen ostoskeskus liittyy kiinteästi keskuksen palvelukokonaisuuteen.

Kouluakennukseen on tehty peruskorjaus vuonna 2007, jolloin tasakatto on muutettu pulpettikatoksi ja julkisivuja korotettu. Korotus erottuu peltipintaisena muuten betonisesta julkisivusta.

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Kestilä, Jari: Koskelankylän kansakoulusta Terva-Toppilan kouluun. Merituulen koulun historia vuodesta 1906 vuoteen 2006. Oulu 2006.

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Niskala, Kaarina, Okkonen, Ilpo 2009. Uki Arkkitehdit - Huomisen tekijät.

kohteen nimi: **TVH:n Oulun tiemestaripiirin tukikohdan autotalli- ja asuinrakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-66-43-17
kylä/k.osa: Kynsilehto
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1957
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen TVH:n tiemestaripiirin päätoimipaikan autotalli- ja asuinrakennus vuodelta 1957. Toimipaikan perustaminen liittyy 1948 ja 1954 lakimuutoksiin, joka siirsi tienpidon vastuun kunnilta TVH:lle. Vaalantien linjaus ja rakentaminen sekä Kuusamontien oikaisu valmistuivat rinta rinnan toimipaikan rakentamisen kanssa.

Autotalli- ja asuinrakennus on tehty TVH:n tyyppipiirustusten mukaisesti.
Tiemestarin päätoimipaikalle rakennettiin 1957 myös asuintalo, autotalli- ja hiekoitussillot sekä varasto.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Pia Krogius, 2014. TVH:n Oulun tiemestaripiirin tukikohta Rouskutie 1 Oulu Rakennushistoriaselvitys. Rakennusliike Lapti Oy.

kohteen nimi: **Entinen Kaapelitehdas Wilmi**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-9-40-3
kylä/k.osa: Limingantulli
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1959
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Holvikaarikatteinen kaapelitehdas vuodelta 1959. Rakennusinsinööri J.K. Salosen suunnitteleman teollisuusrakennuksen kantava runko on betonia, julkisivut tiiltä ja Minerit-levyä.

historia:

Vilho Vilmin (23.8.1912-29.2.1996) yritteliäisyyden ja kaukonäköisyyden ansiosta Oulusta tuli merkittävä kaapeliteollisuuden keskus. Valmistuttuaan teollisuuskoulusta 1932 Vilmi toimi aluksi isänsä perustamassa Vilmin sähköliikkeestä, mutta perusti 1959 Vilmin Kaapelin, joka ryhtyi rakennuttamaan Ouluun kaapelitehdasta. 1961 hän möi osuutensa Sähköliikkeiden Oy:lle. Vilho Vilmi toimi vuodesta 1960 aina eläkevuosiinsa saakka perustamansa sähkötukkuliikkeen T:mi Sähkö-Vilmin johtajana. Vilmi oli nuoruudestaan saakka innokas radioamatööri. Hän oli mukana jo 1930, kun Frans Vilmin radioliike ryhtyi lähettämään omia ohjelmiaan 10 watin tehoisella lähettimellä.

Vilmin Radio Oulusta radioi gramofonikonsertteja 10 watin lähettimellä aaltoalueella 480 m (~625 kHz) keväästä 1930 lähtien ilman lupia. Asema sai maaliskuussa 1931 Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriöltä toimiluvan max. 20 watin putkilähettimellä tapahtuviin yleisradiolähetyksiin. Virallisesti asema aloitti 22.3.1931 "Huomio-huomio Oulu". Tämä asema lähetti monipuolista musiikki- ja puheohjelmaa. Releoipa Yleisradionkin ohjelmaa, joka siirrettiin Raatinsaarelta puhelinlankoja pitkin Vilmin radiolle! Asema sijaitsi Oulun keskustassa Hallituskadulla nykyisen Valkeanlinnan paikalla ja myöhemmin Linnankatu 8:ssa. Asema lopetti vuoden 1934 loppupuolella. Lähetinkalusto oli toimintavalmiina aina 29.2. 1944 asti, jolloin se tuhoutui venäläisten pommittaessa Oulua.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Arkkitehtitoimisto Huttu-Hiltunen Oy, 2004. Limingantullin kaupunginosan kortteleita 1,2,3 ja 4 sekä katu-, puisto- ja rautatiealuetta koskeva rakennushistoriallinen selvitys.

Nirhamo Lasse, 2014. SRHS Forum http://www.radiohistoria.fi/cgi-bin/yabb2/YaBB.pl?action=print&num=1396872330&post=7 (3.2.2016)

kohteen nimi: **Oulun normaalikoulun ala-aste**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-78-5-2
kylä/k.osa: Linnanmaa
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1982
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Heikki Taskisen suunnittelema vuonna 1982 valmistunut Oulun normaalikoulun ala-aste on edustava esimerkki 1980-luvun laadukkaasta koulurakentamisesta. Se muodostaa parin Taskisen suunnitteleman Kaitoväylän pohjoispuolella sijaitsevan Oulun normaalikoulun yläkoulun kanssa. Koulut ovati ns. Oulun koulun merkkirakennuksia.

Rationalistisen moderni alakoulu edustaa Taskiselle tyypillistä punatiiliarkkitehtuuria. Normaalikoulun alakoulussa on saavutettu traditionaalisin rakentamiskeinoin omaleimainen, virikkeinen ja lapsen mittakaavaa noudattava koulukokonaisuus. Harjoittelukoulun tilallinen joustavuus ja muunneltavuus on toteutettu opetussolujen avulla, joiden siirtoseinät voidaan avata kattolyhdyin valaistuihin hallimaisiin kotiauloihin. Katkaistun pyramidin muotoiset lyhdyt ovat myös tunnistettava osa rakennuksen ulkoarkkitehtuuria. Polveileva rakennusmassa ja pienet massoja yhdistävät välipihat luovat miellyttävän mittakaavan lisäksi vaihtelevaa ja virikkeellistä ulkotilaa.

historia:

Oulun opettajakoulutus laitoksen harjoituskoulu sijaitsi ennen Linnanmaalle siirtymistä Myllytullissa. Heikki Taskinen sai vuonna 1979 tehtäväkseen koulurakennuksen suunnittelun Oulun normaalikoulun ala-asteen käyttöön Linnanmaan yliopistokampukselle. Ala-aste valmistui ensin 1982 ja vuotta myöhemmin yläasteen ja luki-on rakennus.

Arkkitehtitoimisto Heikki Taskinen Oy ansioitui eritoten peruskoulurakennusten suunnittelun uudistajana ja uranuurtajana. Taskinen huomioi suunnittelussaan vuosina 1972-1977 toteutetussa peruskoulu-uudistuksessa määritellyt oppimistavoitteet ja keskittyi koulurakennuksen ja ympäristön yhtenäisyyteen. Taskiselle myönnettiin vuonna 1984 valtion rakennustaidepalkinto ansioistaan koulurakennusten suunnittelijana.

Alakoulu tarkoitettiin 432 oppilaalle sekä harjoittelukoulun opetusharjoittelun ja tutkimuksen tiloiksi. Harjoittelukoululta toivottiin tilallista joustavuutta ja muunneltavuutta, minkä Taskinen toteutti solujen ja siirtoseinien sekä niiden mahdollistamien tilayhdistelmien avulla. Hän ennakoi tulevaisuuden koulun menevän kohti tilallisesti avoimempaa opetustapahtumaa suurryhmä- ja pienryhmäopetuksineen. Esimerkkeinä siitä olivat amerikkalaiset avotilakoulut tai englantilaiset avotilan ja suljetun koulun välimuodot.

arviointi:

MRKY2015: R,T,S

lähteet:

Kaikkonen, Heikki. Heikki Taskisen arkkitehtuuri. Oku Publishing Oy, 2012.

Oulu - Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

Taskinen, Heikki. "Oulun opettajainkoulutuslaitoksen harjoituskoulu". Arkkitehti 7/1982.

Ylimaula, Anna-Maija; Niskasaari, Reijo. Okkonen, Ilpo. The Oulu School of Architecture Arkkitehtuurin Oulun koulu. The Finnish Building Centre, 1993.

http://www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=16122768

kohteen nimi: **Oulun normaalikoulun yläaste ja lukio**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-78-3-1
kylä/k.osa: Linnanmaa
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1983
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Heikki Taskisen suunnittelema vuonna 1983 valmistunut Oulun normaalikoulun yläaste ja lukio on edustava esimerkki 1980-luvun laadukkaasta koulurakentamisesta. Taskiselle myönnettiin vuonna 1984 valtion rakennustaidepalkinto ansioistaan koulurakennusten suunnittelijana. Punatiilinen, linnamainen rakennus muodostaa parin Taskisen suunnitteleman Kaitoväylän eteläpuolella sijaitsevan Oulun normaalikoulun alakoulun kanssa. Koulut ovati ns. Oulun koulun merkkirakennuksia.

Oulun normaalikoulun yläasteen ja lukion päärungon muodostaa suurten tilojen - auditorion, ruokasalin, kirjaston ja liikuntasalin - sarja. Päärungosta haarautuvat keskikäytäväiset luokkasiivet, joiden väliin on jätetty puustoa. Opetustilat on suunnattu varjoisiin ilmansuuntiin.

historia:

Oulun opettajakoulutus laitoksen harjoituskoulu sijaitsi ennen Linnanmaalle siirtymistä Myllytullissa. Linnanmaan kampukselle Oulun normaalikoulun ala-aste valmistui ensin 1982 ja vuotta myöhemmin yläasteen ja luki on rakennus.

Arkkitehtitoimisto Heikki Taskinen Oy ansioitui eritoten peruskoulurakennusten suunnittelun uudistajana ja uranuurtajana. Taskinen huomioi suunnittelussaan vuosina 1972-1977 toteutetussa peruskoulu-uudistuksessa määritellyt oppimistavoitteet ja keskittyi koulurakennuksen ja ympäristön yhtenäisyyteen.

arviointi:

MRKY2015: R,T,S

lähteet:

Kaikkonen, Heikki. Heikki Taskisen arkkitehtuuri. Oku Publishing Oy, 2012.

Oulu - Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

Taskinen, Heikki. Oulun opettajainkoulutuslaitoksen harjoituskoulu. Arkkitehti 8/1984, s. 48-51.

Ylimaula, Anna-Maija; Niskasaari, Reijo. Okkonen, Ilpo. The Oulu School of Architecture Arkkitehtuurin Oulun koulu. The Finnish Building Centre, 1993.

http://www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=16122768

kohteen nimi: **Oulun yliopiston kasvitieteellinen puutarha**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-78-3-3
kylä/k.osa: Linnanmaa
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1985
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun yliopistollinen puutarha sijaitsee Linnanmaalla yliopiston pohjoispuolella Kuivasjärven rannalla. Arkkitehtoimisto Kari Virran suunnittelemat pyramidin muotoiset kasvihuoneet otettiin käyttöön vuonna 1985. Lasipyramidit Romeo ja Julia kohoavat ympäröivän vehreän kasvillisuuden keskeltä. Pyramidien takana ovat Arkkitehtitoimisto Laation suunnittelemat punatiiliset rakennukset, joissa sijaitsevat kasvimuseo, biotekniikan laboratorio, toimisto- ja työtilat. Laaja puistomainen ulkopuutarha moninaisine kasvilajeineen on osa kokonaisuutta.

historia:

Oulun yliopiston kasvitieteellinen puutarha perustettiin vuonna 1960 Oulun keskustan tuntumaan Hupisaarten puistoon. Vuonna 1983 se muutti nykyiselle paikalleen Linnanmaalle.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Virta Kari, Rotko Matti. Oulun yliopiston kasvitieteellinen puutarha ja kasvihuoneet. Arkkitehti 1985/8.

Kasvitieteellisen puutarhan esite vuonna 2015. Oulun yliopisto.

kohteen nimi: **Kanniainen**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-106-26
kylä/k.osa: Madekoski
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1835, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kanniainen on niitylle vapaasti sijoittunut rakennusryhmä, jonka luonnonkivisokkielinen päärakennus on vuodelta 1835. Tieltä johtaa taloon komea puukuja. Pihapiirin kuuluu myös kaksi aittaa, sauna ja pitkä hirsirakennus, jonka toinen pää on ollut asuinkäytössä.

historia:

Rehevän metsän ympäröimä Kanniainen oli matkalaisten levähdyspaikka ja välillä kauppakin. Tilan kohdalla sijainnut vetomöljä on tuhoutunut Madekosken perkauksissa 1960-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Konttinen**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-37-90
kylä/k.osa: Madekoski
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1865, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Konttisen Madekosken partaalla seisovassa hirsisessä päärakennuksessa on klassistisia tyylipiirteitä. Rakennus on valmistunut vuonna 1865. Konttisentien joen puolella on asuinrakennuksen lisäksi kolmiosainen hirsinen aittarakennus, otsa-aitta ja sauna. Tien eteläpuolella sijaitsee hirsisiä varastosuojia.

historia:
Oulun maaseurakunnan ensimmäinen kansakoulu aloitti Konttisen talossa vuosina 1873-1887.

arviointi:
MRKY2015: R,H,M

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

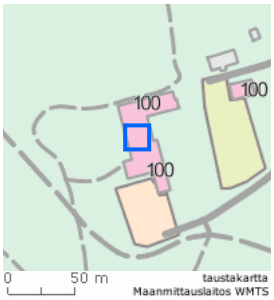

kohteen nimi: **Madekosken koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-144-4
kylä/k.osa: Madekoski
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1911 (1916, lähteestä riippuen), 1953, 1982, 2012
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulu; maakellari; vanha koulu; viipalekoulu;

kuvaus:
Madekosken koulu on eri aikoina rakennettujen osien muodostama edustava kokonaisuus, jonka eri vaiheiden ominaispiirteet ovat selkeästi näkyvillä ja rakennusten säilyneisyys on hyvä. Koulu liittyy rakennuskannaltaan sekä historialtaan ympäristöönsä. Madekosken vanhin hirsirakenteinen jugend-henkinen koulu valmistui vuonna 1910-luvulla. Ylemmäs harjulle rakennettiin vuonna 1953 arkkitehti G. Strandbergin piirtämä uusi koulu, jota laajennettiin vuonna 1982 arkkitehti Heikki Taskisen suunnitelmien mukaan. L:n muotoinen laajennus edustaa Oulun koulu -aatesuuntaa.

historia:
Koulu aloitti Madekoskella joen pohjoispuolella vuonna 1907 vuokrahuoneissa Yli-Kärpän talossa ja muutti omaan, uuteen rakennukseensa vuonna 1916. Koulu laajeni vuonna 1958 kun mäelle rakennettiin lisärakennus. Lisärakennukseen sijoittui opettajainasuntola sekä luokkia. Tätä rakennusta laajennettiin vuonna 1982. Vuonna 2012 koulun taakse on rakennettu purusiilo sekä laajennusosa.

Vanhin, hirsirakenteinen ja luonnonkivijalkainen koulurakennus on jugendvaikutteinen, yksikerroksinen rakennus, jonka vintti on käytössä. Harjakaton päätteet on taitettu ja kateaineena on tiili. Päätyjen räystäslaudat on koristeltu. Vaakapaneloitu julkisivu on jaettu ikkunoiden alareunaan korkeudella olevalla listalla kenttiin. Julkisivussa on följarit. Eteläpäädyssä on pulpettikattoinen kuisti. Vertikaalisesti pieniin ruutuihin jaetut ikkunat ovat pieniruutuiset ja vuorilaudoitukseltaan korostetut. Rakennuksen piiput on säilytetty. Rakennuksen vieressä on maakellari.

1953 valmistunut rakennus koostuu kahdesta erikorkuisesta massasta. Ilmeisesti asuntolakäytössä olleen kaksikserroksisen jatkeena on pidempi, yksikerroksinen osa. Rakennus on osittain rinteessä ja sen käytössä olevat kellaritilat aukeavat koulun taakse. Julkisivut on vaakapaneloitu ja katto on tiiltä. Nurkat ovat vuorilaudattomat, ja ikkunaympäristöjen käsittely on niukkaa. Sisäänkäynnin portaissa on liuskekiveys, sokkeli on valettu betonista.

1953 valmistunutta rakennusta on jatkettu vuonna 1982 valmistuneella L-muotoisella laajennuksella, joka yksikerroksisena suojaa pihaa. Aikaisempaan koulurakennukseen verrattuna suuri laajennus on saatu vaikuttamaan mittakaavaltaa pieneltä korkeimpien massojen sijoittuessa koulun taakse ja pihan puoleisten räystäisen ulottuessa matalina räystäinä ja katoksina sisäänkäynnin puolelle. Vaaleaksi maalattu julkisivu on pystylaudoitettu, katon harjan ylle kurottuu koulun kello. Laajennus edustaa Oulun koulu -aatesuuntaa. Rakennuksen taakse on vastikään valmistunut pulpettikattoinen, pystyvuorattu laajennus sekä purusiilo. Koulun alueella on viipalekoulu.

arviointi:
MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Kaikkonen Heikki: Heikki Taskisen arkkitehtuuri- arkkitehdin elämäntyö. Väitöskirja. Helsinki 2012.

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Taskinen, Heikki. Madekosken ala-asteen koulu, Oulu. Arkkitehti 7/1983, s. 62-65.

kohteen nimi: **Majbacka I**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-38-1
kylä/k.osa: Madekoski
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1909
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Majbacka I on vuonna 1909 rakennettu vuosisadan vaihteen tyylinen mansardikattoinen huvila. Pihapiirissä on myös huvimaja. Oulujoen huvilakulttuuria edustavan rakennuksen tyylipiirteet ovat säilyneet.

historia:
Majbacka I on apteekkari Hugo Hasselblattin vuonna 1909 rakennuttama huvila.

arviointi:
MRKY2015: R

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. Uki Arkkitehdit – Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Määttä**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-45-15
kylä/k.osa: Madekoski
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun loppu, vanhin asuinrakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Määtän talouskeskus käsittää useita talousrakennuksia ja kolme asuinrakennusta. Tila sijaitsee Oulujokilaakson peltomaisemaa reunustavalla kankaalla. Alun perin huvilaksi rakennettu päärakennus ja väentupa ovat 1800-luvulta. Tilanhoitajan asunto on rakennettu 1920-30-luvuilla. Aikanaan merkittävän harjoittelutilan piharakennuksista kolmiosainen luhtiaitta on rakennettu 1730-luvulla, komea kivinavetta vuonna 1887, kellari vuonna 1886 ja talli 1920-luvulla. Tilalla on myös J. Karvosen suunnittelema läpiajettava ulkorakennus. Talon kohdalta rantaan johtaa koivukuja.

historia:

Määttä oli aikoinaan merkittävä harjoittelutila.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Omakoti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-44-13
kylä/k.osa: Madekoski
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1932
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Omakoti on asuinrakennuksen ja talousrakennuksen muodostama 1930-luvun pihapiiri. Vuonna 1932 valmistunut asuinrakennus edustaa 1930-luvun klassismia. Talousrakennus on valmistunut 1930-luvulla tai vuonna 1956. Huolellisesti detaljoitu kokonaisuus edustaa hyvin aikaansa. Päärakennuksen myöhempi lisäsiipi pihan puolella on sovitettu kokonaisuuteen.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Pajaranta**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-37-24
kylä/k.osa: Madekoski
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1961
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulujoen rannassa sijaitseva Pajaranta on vuonna 1961 valmistunut lomarakennus. Matalan yksikerroksisen huvilan on suunnitellut arkkitehti Veijo Kerola. Neliömäinen, laajoilla katokseksi ulottuvilla räystäillä varustettu rakennus edustaa hyvin 1960-luvun alun huvilarakentamista. Rakennus on säilynyt ulkoisesti alkuperäisessä asussaan.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Juurus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-30-186
kylä/k.osa: Maikkula
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1908, vanhin asuinrakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Juuruksen tila sijaitsee Oulujokivarressa Juurusojan kupeessa. Väljästi sijoittuneeseen rakennusryhmään kuuluvat perinteistä rakennustapaa edustavat asuinrakennus vuodelta 1925, hirsiset puohi ja karjarakennus sekä aittoja. Vuonna 1950 tilalle valmistui suuri tiilinavetta, ja vuonna 1959 rakennettiin asuirakennus saunoineen Juuruksentien varteen. 1950-luvun rakennukset ovat ulkoisesti hyvin säilyneitä ja jälleenrakennuskaudelle tyypillisiä rakennuksia.

historia:

Juuruksen pihapiirissä sijainnut 1800-1900-lukujen taitteessa rakennettu Yli-Juuruksen talo on siirretty 1990-luvulla Turkansaaren ulkomuseoon. Se on yksi jokivarren vanhoista perintötiloista. Talo toimi kestikievarina 1800-luvun alussa.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Valion Oulun Maikkulan tuotantolaitokset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-24-101-5
kylä/k.osa: Maikkula
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1982
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1980-luvun postmodernia konstruktivistista teollisuusrakentamista edustavat Valion tuotantolaitokset, jotka olivat valmistuessaan tuotantoteknisesti kansainvälistä huipputasoa. Tuotantolaitoksen rakenteet huomioitiin palkitsemalla kohde vuoden 1983 teräsrakennepalkinnolla.

Maikkulan Valion tuontantolaitokset on suunnitellut arkkitehti Antti Katajamäki ja Mikko Lehto Valion rakennusjaostossa. Vuonna 1982 valmistunut meijeri on aikansa modernein. Laitos edustaa 1980-luvun teollista postmodernismia. Rakennusten kiviseltä jalustalta nouseva metallinen kuori roikkuu teräskonstruktion varassa.

Maikkulan meijeri liittyy kiinteästi maidontuotannon historiaan. Kalteva tontti ja tuotantolinjastojen vinous mahdollistivat maidon siirtymisen eteenpäin painovoimalla ilman pumppuja. Arkkitehtuurin lähtökohtana olivat korkeatasoisen prosessitekniikan erikoisluonne, energia-ajattelu, vaativat rakennetekniset ratkaisut, teollinen komponenttiajattelu, ajankuva ja suhteutus ympäristöön.

historia:

Valio Oy:n pohjoisin ja nuorin meijeri, Oulun meijeri, valmistui 1982. Valmistuessaan Oulun meijeri oli ”Euroopan parhaiten suunniteltu kauppanestemeijeri”. 1980-luvun taitteessa alkoi maidontuotannon suuri rakennemuutos. Suomen pieniksi osuuskunniksi pirstaloitunut osuusmeijerikenttä alkoi pikku hiljaa yhdistyä.

Oulun meijerin rakennutti silloinen Valio Meijerien Keskusosuusliike Maikkulaan noin kuuden kilometrin päähän Oulusta. Valiolainen Oulun Seudun Maitokunta olisi halunnut rakentaa meijerin itselleen, mutta se ei ollut taloudellisesti mahdollista maidontuottajien vähenemisen takia. Oulun Seudun Maitokunta fuusiotui Osuuskunta Pohjolan Maitoon, joka lunasti Valion meijerin itselleen. Näin Oulun meijeri siirtyi 1988 Pohjolan Maidon omistukseen ja Maitokunta yhdistyi siihen vuoden 1989 alussa. Tuottajaosuuskuntien yhdistymisestä alkoi iso rakennemuutos, joka johti Valio osakeyhtiön perustamiseen vuonna 1992. Yhdistymisellä ja keskinäisen kilpailun karsimisella valmistauduttiin Suomen 1995 toteutuneeseen EU-jäsenyyteen, joka avasi markkinat kovalle kansainväliselle kilpailulle.

Valion rakennusjaostossa Antti Katajamäen ja Mikko Lehdon vuosina 1977-1982 suunnittelema meijeri oli aikansa modernein. Vuonna 1982 valmistunutta tuotantolaitosta laajennettiin vuonna 2012. Tuotantolaitoksen rakenteet huomioitiin palkitsemalla kohde vuoden 1983 teräsrakennepalkinnolla.

arviointi:

MRKY2015: R,H,T

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Honkakoski Eeva-Liisa 1995. Maidon matkassa, Valiolaista meijeritoimintaa Oulun seudulla.

http://www.valio.fi/yritys/valion-nuorin-meijeri-tayttaa-30-vuotta/ 13.1.2014

Katajamäki Antti. Valio/Maikkulan tuotantolaitokset, Oulu. Arkkitehti 1981/3, s.32-35, 53-54.

Katajamäki Antti. Valio/Maikkulan tuotantolaitokset, Oulu. Arkkitehti 1984/1, s.72-77.

Rautaiset rakenteet - Rauta ja teräs suomalaisessa arkkitehtuurissa 1999. Suomen rakennustaiteen museo.

Oulu Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

kohteen nimi: **Myllyojan seurakuntatalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-69-43-1
kylä/k.osa: Myllyoja
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1983
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Myllyojan vuonna 1983 valmistuneen seurakuntatalon ovat suunnitelleet arkkitehdit Juha Pasanen ja Lasse Vahtera. Oulun koulun regionalismia edustava seurakuntatalo sijaitsee männikön keskellä Myllyojan lähiön keskuksessa. Punatiilisen rakennuksen sisätilaa hallitsee voimakkaan tilallinen keskeiskäytävä, jonka holvikaaret ja pylväät tuovat mieleen varhaiskristillisen kirkkorakennuksen basilikan. Sekä seinät että lattiat ovat pääasiassa punatiiltä, joten voimakkaan punaruskea väritys on rakennuksessa vallitseva sekä sisä- että ulkotiloissa. Ajalle tyypillisesti rakennuksessa on runsaasti huolella mietittyjä detaljeja.

Myllyojan seurakuntatalon suurin tilakokonaisuus on juhlava sali talon korkeammassa osassa. Juhlasalin pintamateriaaleina on käytetty punaisen tiilen lisäksi valkoista puuta. Salin vaikuttava katto luo illuusion taivaasta. Katto on koristeellinen, aaltoilevaan epäsymmetriseen muotoon leikattujen paneeleiden ja niihin yhdistettyjen valaisimien muodostama kokonaisuus. Juhlasalissa on tilaa noin 150 henkilölle ja se on jaettavissa väliseinällä kahdeksi pienemmäksi tilaksi. Matalaan osaan sijoittuvat kirkkoherranvirasto, työntekijöiden vastaanottotilat, kerhohuoneet ja takkahuone. Rakennuksessa on runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia ja rakennuksen ominaispiirteet ovat säilyneet.

historia:

Myllyoja-Haapalehdon alueella alkoi 197-80-luvilla olla niin paljon asukkaita, että alueen palvelut saivat omat rakennuksensa. Seurakuntatalo valmistui vuonna 1983. Rakennuksesta järjestettiin kutsukilpailu, jonka voittivat arkkitehti Juha Pasanen ja arkkitehtiylioppilas Lasse Vahtera.

Vuonna 2006 muutettiin seurakuntamestarin asunto kerhotiloiksi. Vuonna 2015 rakennuksessa tehtiin korjaustöitä.

arviointi:

MRKY2015: R,S,T

lähteet:

Anna-Maija Ylimaula, Reijo Niskasaari, Ilpo Okkonen. The Oulu School of Architecture Arkkitehtuurin Oulun koulu. The Finnish Building Centre, 1993.

On riemu, kun saan tulla, Oulujoen kirkko sata vuotta. toim. Kirsi Schali. Oulujoen seurakunta, Oulun ev.lut. seurakunnat. Hämeenlinna, 2008.

Pasanen, Juha; Vahtera, Lasse. Myllyojan seurakuntatalo, Oulu. Arkkitehti 4/1985.

kohteen nimi: **Parkkinen**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-69-101-1
kylä/k.osa: Myllyoja
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1901
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Parkkisen pitkänomaiset piharakennukset ja päärakennus muodostavat pienen, perinteisen pihapiirin. Vuonna 1900 valmistuneen päärakennuksen epäsymmetrinen pohjaratkaisu kertoo vuosisadan vaihteen tyylivaikutuksista. Päärakennusta on muutettu ja korjattu 1950 ja 1980-luvuilla, mikä on vaikuttanut sen ulkoasuun, vaikka rakennuksen luonne miljöössä on säilynyt. Pihapiiriin kuuluvat lisäksi mahdollisesti 1700-luvulta oleva aitta, 1980-luvulla rakennettu piharakennus, toinen vanhempi hirsinen talousrakennus ja sauna. Oulujoen suuntainen Parkkisen talo on tunnistettava osa Oulujoen rantamaisemaa ja se sijaitsee aivan joen ylittävän sillan vieressä.

historia:

Parkkisen talon nimi juontunee savolaisista, jotka lähtivät 1600- ja 1700-luvuilla Savosta asuttamaan Pohjois-Pohjanmaata ja Lappia. Talo ja pihapiiri kulkevat Parkkisen talon nimellä, mikä on antanut nimensä Parkkisenkankaalle, Parkkisentielle ja myöhemmin Parkkisenkankaansillalle. Parkkisen talo on eräs isojaossa muodostetuista Oulujokivarren tiloista. Pohjois-Pohjalainen pappis- ja kauppiassuku Junnelius muutti tilalle 1800-luvun alkupuolella, ja suvun haara muutti nimensä Parkkiseksi talon mukaan.

Päärakennuksen vuorilaudoista löytyy vuosiluku "1900", jonka voidaan tulkita koskevan joko koko rakennuksen rakennusvuotta tai vuorilaudoituksen tekovuotta. Talo on rakennettu vanhan päärakennuksen paikalle. Päärakennukseen on tehty vuosina 1959–1960 ja 1983 laajoja remontteja.

Vuoden 1959 remontissa siirrettiin keittiö ja leivinuuni nykyisille paikoilleen, tuotiin vesijohdot ja viemärit taloon sekä rakennettiin puukeskuslämmitys, joka myöhemmin vuonna 1971 muutettiin öljylämmitykseksi.

Vuonna 1983 tehdyssä remontissa uudistettiin ja lisättiin sisääntuloterassi, eteinen, wc, sauna ja kodinhoitohuone. Lautaverhoilu ja peltikatto uusittiin. Myös ulkokaton profiili muutettiin ja vintin portaat jouduttiin siirtämään. Samalla on siirrytty keskuslämmityksestä sähkölämmitykseen. Vanha leivinuuni purettiin ja tilalle rakennettiin nykyinen, suurempi uuni-takka -yhdistelmä. Talon länsipäässä olevien kahden kamarin, jokikamarin ja kartanokamarin, välinen ovi poistettiin ja korvattiin seinällä.

Asuinrakennus on ollut aina asuinkäytössä, joskin pirtin puoli on maalaistalolle tyypilliseen tapaan ollut osittain myös tuotantokäytössä: keittiössä on keitetty vasikanvelliä ja maitohuoneesta on jaettu tinkiläisille maitoa.

Aitan arvellaan olevan 1700-luvun alkupuolella rakennettu ja silloisessa käytössään olleen isovihan aikainen venäläisten saapasvarasto, mutta tiedosta ei ole saatu varmistusta. Vapaussodan aikana 1918 pihapiirissä lienee ollut valkoisten tykistö, mistä aitan seinässä on muistolaatta. Nykyään aitta on käytössä jonkinasteisena ulkovarastona.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Oulun Yliopisto, Arkkitehtuurin historia II, dokumentointi- ja inventointikurssi. Virrin talon pihapiiri, 2014.

kohteen nimi: **Toinila (Litendahl)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-12-512
kylä/k.osa: Myllyoja
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1738, rakennettu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Toinila (Litendahl) on hyvin alkuperäisessä asussaan säilynyt kolmelta sivulta hirsirakennusten rajaama pihapiiri. Oulujoen rannalla sijaitseva päärakennuksen vanhimmat osat ovat vuodelta 1738. Samana vuonna on rakennettu myös pitkä, hirsinen aitta-puojirakennus. Päärakennuksen nykyinen ulkoasu on 1880-luvulta. Pihapiirin pohjoisreunalla oleva navetta-kanala on rakennettu vuosina 1921-1925. Pihapiiriä täydentää rantasauna. Rakennuksia on kunnostettu ja korjattu ennallistaen ja alkuperäiset arvot säilyttäen vuosina 1991-2001. Myös päärakennuksen sisätilat ovat hyvin säilyneet. Litendahlin päärakennus on tunnistettava elementti Oulujoen rantamaisemassa.

historia:

Oulunsuun kylän Litendahlin tila on erotettiin omaksi tilakseen Kauppilan tilasta 1700-luvun alkupuolella. Lintendahlin Oulujoen rannalla sijaitseva asuinrakennus, sitä vasta päätä oleva navettarakennus ja sivuilla olevat aitta-puoji ja purettu talli ovat alun perin muodostaneet kulmistaan avoimen neliöpihan.

Litendahlin pitkän aitta-puoji-rakennukseen on hirteen veistetty vuosiluku 1738, joka melko varmasti on rakennuksen valmistumisvuosi. Asuinrakennus on keittiön ikkunan peililaudasta löytyneen vuosiluvun (1738) perusteella valmistunut samoihin aikoihin ulkorakennuksen kanssa. Pihapiirin pohjoisreunalla oleva navetta-kanala on rakennettu vuosina 1921-1925. Sen alakerrassa oli navetta ja yläkerrassa kanala. Rakennus on muutettu vapaa-ajan asunnoksi. Pihapiiriä täydentää rantasauna.

1860-luvulla nälkävuosien aikaan Litendahlin talo toimi kulkoutautisairaalana. 1920-luvulla suomalaisaatteen aikana talon silloiset omistajat vaihtoivat talon nimen Toinilaksi, joka muutettiin uuden omistajan toimesta taas Litendahliksi vuonna 1936.

Litendahlin pihapiiriä ja etenkin päärakennusta on kunnostettu ja korjattu vuosina 1991-2001. Korjaustyöt on toteutettu alkuperäisiä materiaaleja ja rakennusosia säilyttäen. Litendahlin pihapiirin perinteitä kunnioittavasta perusparannuksesta on myönnetty Viisikanta-palkinto vuonna 2002.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

kohteen nimi: **Snellman-koti (ent. Joulumerkkikoti)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-17-17-4
kylä/k.osa: Mäntylä
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: päärakennus ja talousrakennukset 1934-35, asuntola 1956
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Snellman-koti eli entinen Joulumerkkikoti on mielenkiintoinen sekoitus 1920-luvun klassismia ja rakennuksen suunnitelleelle arkkitehti Viktor J. Sucksdorffille tyypillistä aikaisempien vuosikymmenien kansallisromanttista jugendia. Rakennukset rakennutti Alma ja K. A. Snellmanin säätiö tuberkuloottisten vanhempien lasten hoitokodiksi vuonna 1935. Kokonaisuuden muodostavat 3-4-kerroksinen pulpettikattoinen kivirakenteinen päärakennus sekä kolme yksikerroksista puista piharakennusta ja vuonna 1956 valmistunut yliarkkitehti Ragnar A. Wessmanin suunnittelema asuntola. Snellman-kodin ympärillä on komeaa mäntyvaltaista puustoa.

Päärakennuksen julkisivujen yksityiskohdat ovat huomattavan hyvin säilyneet. Ainoat muutokset julkisivuissa on tehty 1980-luvun laajan peruskorjauksen yhteydessä ja nekin on toteutettu hienovaraisesti. Julkisivujen värimaailma poikkeaa hieman alkuperäisestä. Vaikka päärakennuksen sisätilat ovat kokeneet useita muutosvaiheita, rakennuksessa on jäljellä alkuperäisiä pintamateriaaleja, väliovia sekä myös joitain kiintokalusteita. Etenkin aulatiloissa ja pääsisäänkäynnin porrashuoneessa on säilynyt alkuperäinen tunnelma. Piharakennukset ovat ylläpitokorjauksia ja huoltomaalauksia lukuunottamatta alkuperäiskunnossa.

historia:

Snellmankodin rakennutti vuonna 1921 perustettu Alma ja K. A. Snellman säätiö. Säätiön tavoitteena oli mm. rakentaa lastenparantola, jossa voitaisiin hoitaa lapsia, jotka olivat sairastuneet tai olivat vaarasssa sairastua tuberkuloosiin.

Rakennuksen suunnittelu uskottiin arkkitehti Victor Sucksdorffille. Sopiva rakennuspaikka löytyi Oulun Nokelankankaalta. Tontti oli kaupungin vuokramaata. Rakennushankeen käynnistäminen viivästyi vuosikymmenen, kunnes syksyllä 1933 rakennustyöt pääsivät vihdoin alkamaan. Säätiö nimesi hanketta valvomaan rakennustoimikunnan, jonka puheenjohtajana toimi tohtori Gabriel Borg. Rakennustöitä työmaalla valvoi oululainen Kaarlo J. Kaattari.
Rakennus valmistui vuodenvaihteessa 1934-35. Ensimmäiset hoidokit otettiin vastaan keväällä ja juhlalliset vihkiäiset vietettiin 7.7.1935. Toiminta pääsi hyvin käyntiin ja kaikki 30 hoidokkipaikkaa täyttyivät nopeasti. Hoitotulokset olivat vuosikertomuksien mukaisesti kiitettävät.

Vuonna 1939 puhjennut sota katkaisi hyvin alkaneen toiminnan. Lastenparantola jouduttiin luovuttamaan sotilassairaalakäyttöön. Parantolarakennus vapautui jälleen muuhun käyttöön vuonna 1945. Sotavuosien jälkeen Snellman Säätiö ei kyennyt enää jatkamaan parantolatoimintaa oman taloutensa turvin. Rakennukselle ryhdyttiin etsimään uutta käyttäjää. Säätiö otti lähtökohdaksi, että rakennuksessa tapahtuvan toiminnan tulee olla alkuperäisen toiminnan kaltaista.

Suomen Tuberkuloosin Vastustamisyhdistyksestä tuli parantolan seuraava käyttäjä. Yhdistyksen varainkeruu tapahtui mm. myymällä joulumerkkejä, joista saaduin varoin toimintaa pyöritettiin. Idea joulumerkeistä ja niitä myymällä tapahtuneesta varainkeruusta tuli alunperin Tanskasta. Yhdistyksen ylläpitämiä parantoloita kutsuttiin Joulumerkkikodeiksi. Niitä toteutettiin kaiken kaikkiaan Suomeen vain kolme kappaletta, Tampereelle, Ouluun ja Kuopioon. Snellmankodin yhteyteen toteutettiin Joulumerkkikodin toiminnan aikana asuntola henkilökunnalle. Asuntolan suunnitteli yliarkkitehti Ragnar A. Wessman ja se valmistui vuonna 1956.

1960-luvulla tuberkuloosin tilanne Suomessa alkoi asteittain parantumaan. Joulumerkkikodit lakkautettiin tarpeettomana 60-ja 70-lukujen vaihteessa. Oulussa toiminta lakkasi alkukesästä 1969. Parantolarakennuksessa toimi yhtäaikaisesti Joulumerkkikodin kanssa vuodesta 1966 lääninsairaalan lastenosasto III. Sen toiminta rakennuksessa jatkui aina vuoteen 1975 asti.

Rakennus siirtyi Oulun kaupungin omistukseen vuonna 1975. Tämän jälkeen rakennus jäi ilman käyttöä joiksikin vuosiksi. Snellmankodin ympärille levittäytyvän Mäntylän kaupunginosan toteuttaminen asuinalueeksi alkoi vuonna 1980, jolloin alueen ensimmäinen asemakaava valmistui. Tätä ennen lähiympäristö oli rakentamatonta. Kaupunki peruskorjasi rakennuksen 1980-luvun alussa palvelemaan uutta Mäntylän kaupunginosaa. Rakennukseen sijoitettiin päiväkoti, terveysneuvola ja nuorisotilat. Nykyisin Snellmankodissa toimii Mäntylä-Snellmanin päiväkoti. Päärakennuksen ja viereisen asuntolarakennuksen lisäksi pihapiiriä täydentävät alkuperäiset piharakennukset, jotka yhdessä muodostavat ehyen rakennuskokonaisuuden. Laajan mäntymetsän rajaama piha-alue tarjoaa virikkeellisen ympäristön lapsille.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukavaliitto, Oulu 1993.

Snellmankodin rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulun kaupungin tilakeskus, 2012.

kohteen nimi: **Nuottasaaren koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-7-18-1
kylä/k.osa: Nuottasaari
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1965
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulu;

kuvaus:

Nuottasaaren koulu on tyypillinen 1960-luvun moderni koulurakennus. 1-2-kerroksinen tasakattoinen massa kiertyy atrium-pihan ympärille. Kolmelta sivultaan suljettu ja mittakaavaltaan miellyttävä sisäpiha aukeaa katoksen ja katsomonakin toimivan ulkoportaikon kautta kohti pallokenttää. Julkisivut ovat harjattua punatiiltä ja niitä jäsentävät järjestelmällisesti sommitellut nauhaikkunat ja ikkunoiden väliset pystypaneloinnit. Vuonna 1965 valmistuneen koulun on suunnitellut Arkkitehtuuritoimisto Uki Heikkinen. Rakennuksen julkisivussa on kuvanveistäjä Kauko Räsäsen kuparinen reliefi Aapelus.

historia:

Heinätorin uuden kansakoulun hankkeena alkanut rakennustyö valmistui vuonna 1965 arkkitehti Uki Heikkisen suunnittelemana. Rakennus on ensimmäinen Oulun kaupungin sotien jälkeen rakennuttama muotokieleltään moderni koulurakennus ja valmistuessaan suurin. Rakennukseen on myöhemmin lisätty muun muassa luiskia ja iv-konehuoneita. Rakennus on korjattu vuonna 2009.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Huttunen, Pertti: Oulun kaupungin kansakoulu 1874-1974. 2. Osa. Oppivelvollisuuskoulusta peruskouluun 1921-1974. Oulu 1986.

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Manninen, Turo: Oulun kaupungin historia VI 1945-1990. Oulun kaupunki. Jyväskylä 1995.

Niskala, Kaarina ja Okkonen, Ilpo. Uki Arkkitehdit. Huomisen tekijät. Uki arkkitehdit. Oulu 2009.

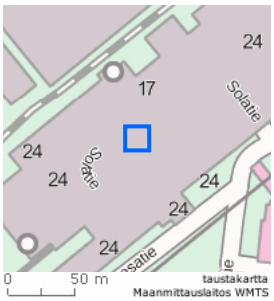

kohteen nimi: **Oulu Osakeyhtiön Nuottasaaren 1930- ja 50-luvun tehdasrakennukset**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-7-1-24
kylä/k.osa: Nuottasaari
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: sulfaattiselluloosatehdas 1937, soodakattila 1953, klooritehdas 1957
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Punatiiliset Oulu Oy:n 1930-luvun sulfaattiselluloosatehdas sekä 1950-luvulla valmistuneet mäntyöljyä ja tärpättiä tislaavat tuotantolaitokset, soodakattila ja klooritehdas. Vuonna 1937 valmistuneen sulfaattiselluloosatehtaan suunnitteli arkkitehti Eino Pitkänen. Nuottasaaren 1950-luvun teollisuusrakennusten arkkitehtisuunnittelusta vastasi Uki Heikkinen.

historia:

Oulu Oy:n perustivat vuonna 1935 Aktiebolaget Uleå Oy, joka sittemmin sulautui Kajaani Oy:öön, Veitsiluoto Oy ja Kajaani Oy. Tarkoituksena oli rakentaa sulfaattiselluloosatehdas, joka käyttäisi pohjois-suomalaista pienmäntypuuta. Selluloosatehdas käynnistyi 1937. Kun selluloosan valkaisu yleistyi, tuli ajankohtaiseksi aloittaa kloori- ja kloraattiteollisuus Pohjois-Suomessa. Nuottasaaressa aloitti toimintansa klooritehdas 1957 ja kloraattitehdas 1969. Puun jalostusasteen kohoaminen loi edellytyksiä myös muiden paperinvalmistuksen apukemikalien tuotannolle, niinpä lateksitehdas aloitti tuotantonsa 1974. Mekaanisen metsäteollisuuteen kuuluva lastulevytehdas otettiin käyttöön 1970.

lähteet:

Niskala Kaarina, Okkonen Ilpo, 2009. UKI Arkkitehdit Huomisen tekijät.

Oulun yliopisto Arkkitehtuurin osasto Rakennussuunnittelun laitos, 1981. RO KEPER I-II Oulu Nuottasaari Työympäristöanalyysi.

kohteen nimi: **Ousaari I**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-7-1-34
kylä/k.osa: Nuottasaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1950, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Ousaari I;

kuvaus:

Edustava Oulu Osakeyhtiön henkilökunnan tarpeisiin vuonna 1950 valmistunut asuinkerrostalo, joka on mahdollisesti Erkki Huttusen suunnittelema. Kolmikerroksisessa asuintalossa on funktionalistisia yksityiskohtia, kuten sisäänkäyntien katokset. Rakennus muodostaa kokonaisuuden yhdessä Ousaari II ja Nuottalan kanssa.

historia:

Oulu Oy:n Nuottasaarensulfaattisellutehtaat perustettiin vuonna 1936. Oulu yhtiö tarjosi silloisten suuryritysten tapaan työntekijöilleen vuokra-asuntoja tehtaan läheisyydestä. Ousaari I valmistui vuonna 1950 tehtaan työntekijöiden vuokra-asunnoiksi.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki. (Luonnosvaihe joulukuu 2015)

kohteen nimi: **Ousaari II**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-7-1-33
kylä/k.osa: Nuottasaari
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1953, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Ousaari II;

kuvaus:

Ousaari II on vuonna 1953 valmistunut Oulu Osakeyhtiön insinöörien asuintalo. Viisikerroksisen ja harjakattoisen rakennuksen yksinkertaista rapattua julkisivua aikoinaan elävöittivät voimakasväriset parvekkeet. Talon on suunnitellut arkkitehdit Uki Heikkinen ja Reino Arvola. Rakennus muodostaa kokonaisuuden viereisten Ousaari I:n ja Nuottalan kanssa. Rakennuksen ominaispiirteet ovat väritystä lukuun ottamatta säilyneet. Tiilipintaiset porraskäytävät puuovineen ovat säilyneet lähes alkuperäisessä asussaan.

historia:

Oulu Oy:n Nuottasaarensulfaattisellutehtaat perustettiin vuonna 1936. Oulu yhtiö tarjosi silloisten suuryritysten tapaan työntekijöilleen vuokra-asuntoja tehtaan läheisyydestä. Ousaari II valmistui vuonna 1953 insinöörien vuokra-asunnoiksi. Vuonna 1953 neljännes Oulu-yhtiön työntekijöistä asui yhtiön asunnoissa.

Uki Heikkisen suunnittelema viisikerroksinen Ousaari II herätti valmistuttuaan huomiota voimakkaanväristen - keltaisten, punaisten ja mustien - parvekeseinämien vuoksi. Talon porraskäytävien seinät ovat edelleen osin tiilipintaisia.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Oulun ruutukaavakeskustan modernin inventointi 2015. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki. (Luonnosvaihe joulukuu 2015)

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

kohteen nimi: **Isteri**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-22-33-7
kylä/k.osa: Oulunsuu
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1886, asuinrakennukset
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Isterin vanha talouskeskus on Kajaanitien varrella. Se on neliömäisen pihan ympärille rakentunut, kolmelta sivulta suljettu pihapiiri, jossa on klassisia piirteitä. Talon kaksi asuinrakennusta ovat vuodelta 1886. Niitä on korjattu miljöö säilyttäen 2010-luvulla, mutta muun muassa ikkunat ja ovet on vaihdettu. Pihassa on myös 2000-luvulla rakennettu uusi talousrakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kastellin kirkko ja pappila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-22-37-13
kylä/k.osa: Oulunsuu
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1962, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kastellin kolmiomainen kirkko toimii maamerkkinä Kajaanintien varella. Vaaleaksi kalkittu kirkko jyrkkine kuparikattoineen muodostaa arkkitehtonisen parin viereisen matalan ja pitkän entisen pappilan kanssa. Molemmat vuonna 1962 valmistuneet rakennukset ovat arkkitehti Veijo Kerolan suunnittelemia. Kokonaisuuteen kuuluu myös kevyen ilmavat ja valkeaksi kalkitut kellotorni ja aita. Kerola suunnitteli myös kirkon kalusteet, kastemaljan ja alkuperäiset kirkkotekstiilit.

Kirkkorakennus muodostuu matalaräystäisestä ja jyrkkäkattoisesta saliosasta, jonka päätyosa on tasakylkinen kolmio. on ajalle tyypillisesti mpäämassaltaan kolmiomainen ja matalaräystäinen. Muut tilat ovat saliin kiinteästi liittyvässä yksikerroksisessa osassa. Alttariseinän suuressa kolmion muotoisessa ikkunassa on kuvataiteilija Unto Pusan suunnittelema värikäs lasimosaiikki Vasten valoa, joka valmistui yhtä aikaa kirkon kanssa joulukuussa 1962. Lasimaalaus on suunniteltu kirkkosalin tilaelementiksi yhteistyössä arkkitehti Veijo Kerolan kanssa. Kastellin kirkko on säilynyt päätiloiltaan lähes alkuperäisessä asussaan.

historia:

Kastellin kirkon alttariseinän värikäs lasimosaiikki on Pusan ainoa abstrakti monumentaalityö. Pinta-alaltaan 78 neliömetrin suuruinen mosaiikki on poikkeuksellinen paitsi kokonsa myös syntyhistoriansa vuoksi. Se on suunniteltu alusta lähtien kirkkosalin tilaelementiksi yhteistyössä arkkitehti Veijo Kerolan kanssa, jonka piirrosten mukaan Kastellin kirkko rakennettiin. Lyijylasi-ikkuna teetettiin S. Wuorion maalausliikkeessä Helsingissä.

Kerola oli Pusan entinen oppilas, joka oli sisäistänyt opettajansa näkemyksen valon ja värin merkityksestä tilan ja tunnelman luojina. Miehiä yhdisti myös ajatus siitä, että arkkitehtonisen tilan värijaon suunnittelemisen tuli tapahtua arkkitehdin ja kuvataiteilijan yhteistyönä.

Lasimosaiikin ja alttarin yhdistää toisiinsa yhdeksän metriä korkea risti, jonka on suunnitellut arkkitehti Kerola. Pusa loi teoksensa abstraktit kuviot ristin ympärille pehmentämään sen muodon ankaruutta ja toisaalta korostamaan sen kristillistä symboliikkaa.

Kastellin kirkon nykyiset kirkkotekstiilit on suunnitellut tekstiilisuunnittelija Heli Ilkka ja ne on otettu käyttöön vuonna 2000.

arviointi:

MKRY2015: R,M,S,T

lähteet:

Oulun seurakunnat, Kirkot ja tilat, Kirkot ja kappelit, Kastellin kirkko, Taide. Oulun ev.-lut. seurakunnat. [http://www.oulunseurakunnat.fi/taide1] viitattu: 27.1.2016

kohteen nimi: **Kastellin päiväkoti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-22-42-6
kylä/k.osa: Oulunsuu
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1919
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kastellin päiväkoti on rakennettu Oulunsuun kansakouluksi vuonna 1890. Korkeita mäntyjä kasvavalla kumpareella seisovassa kaksikerroksisessa rakennuksessa on klassisia piirteitä. Tontilla sijaitsee lisäksi talonmiehen asuinrakennus ja aitta.

historia:

Vuonna 1957 kansakoulurakennuksessa aloitti toimintansa Oulun ensimmäinen kunnallinen lastentarha.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kastellin päiväkoti. Oulun kaupunki.
http://www.ouka.fi/oulu/kastellin-paivakoti/paivakotimme [viitattu: 7.12.2015]

kohteen nimi: **Kauppila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-22-78-3
kylä/k.osa: Oulunsuu
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1922, asuinrakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kauppila on Oulujoen rannassa sijaitseva vanha maatila. Tilan rakennuksista on jäljellä vuonna 1922 rakennettu ja vuonna 1983 laajennettu päärakennus sekä talousrakennus vuodelta 1938. Talousrakennuksen alkuperäiset piirteet ovat säilyneet, ja siinä on jäljellä runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia. Päärakennusta on korotettu ja ullakkokerros on otettu käyttöön. Muutoksia on myös katemateriaalissa, aukotuksessa ja länsipäädyn sisäänkäynnin yhteyteen on rakennettu lasitettu kuisti.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Koskela, Heikki. Oulujoen manttaalitilojen vaiheita. Kaleva, 1966.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Oulunsuun Pirtti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-15-18
kylä/k.osa: Oulunsuu
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1870, vanhimmat osat
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulunsuun pirtti on vuonna 1906 valmistunut nuorisoseurantalo. Vanhimmilta osiltaan vuonna 1870 rakennettu puurakennus on myöhemmin saanut jugend-tyylisiä muotoaiheita, jotka on mahdollisesti suunnitellut taiteilija Jalmari Karhula. Taloa on kunnostettu useaan otteeseen, ja se toimii edelleen nuorisoseurantalona. Mäen päällä sijaitsevaan rakennukseen johtaa komea kuusikuja.

historia:

1800-luvun lopun kansallinen herääminen ja sivistysaatteen nousu vaikuttivat epäpoliittisen nuorisoseuranliikkeen syntyyn. Seurojen tavoitteena oli maalaisväestön sivistäminen. Oulunsuun Nuorisoseura perustettiin vuonna 1895.

Oulun alueen ensimmäinen nuorisoseurantalo rakennettiin Kelloon vuonna 1898. Yhä pystyssä olevia nuorisoseurantaloja valmistui 1900-luvun alussa Oulunsuun (1906) lisäksi Oulun alueella myös Oulunsaloon (1901) ja Korvenkylälle (1907).

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Paulamäki**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-92-139
kylä/k.osa: Oulunsuu
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1918, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Paulamäki on vuonna 1918 valmistunut kaksikerroksinen huvila. Puurakenteisen kansallisromanttisen kauden huvilan julkisivut on rapattu. Julkisivua jäsentävät toisen kerroksen lyhtymäiset nurkkaikkunat sekä monimuotoiset parvekkeet ja pieniruutuiset ikkunat. Rakennuksen lounaisnurkka on kuistimainen ja lasitettu. Pihapiiriin kuuluvat myös sauna sekä osittain rapattu ulkorakennus.

historia:

Kauppias K.F. Paulamäen huvila valmistui todennäköisesti vuonna 1918. Myöhemmin huvila vuorattiin beigen värisellä rappauksella ja samalla vaihdettiin pärekate peltikatteeksi.

Paulamäellä oli koko alueen paras savusauna, jossa myös muut huvilan omistajat kävivät silloin tällöin saunomassa. Pihalla oli leikkimökki ja tenniskenttä. Tenniskenttä kuuluu edelleen piha-alueeseen.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Suvelasta Onnelaan, Huvilaelämää Oulussa. Näyttelyesite. Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Pikkarainen**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-22-46-1
kylä/k.osa: Oulunsuu
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1740 talli, 1900 päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pikkarainen on tiiviisti rakennettu vanha maatilan pihapiiri Oulujoen rannassa. Tila on tunnistettava rakennusryhmä Oulujoen rantamaisemassa. Neliömäistä pihaa reunustavista rakennuksista vanhimmat ovat 1700-luvulta ja uusimmat on rakennettu 1970-luvulla. Rakennuksissa on runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia ja niiden ominaispiirteet ovat erinomaisesti säilyneet. Pihapiiriin kuuluvat läpiajettava talli vuodelta 1746 ja kaksiosainen luhtiaitta vuodelta 1790. Luhtiaitan jatkeena on vuonna 1899 valmistunut asuinrakennus, jonka ikkunat on muutettu 1900-luvun puolivälin tietämillä. Läpiajettavaa tallia vastapäätä rannan suuntaisesti on vuosisadan vaihteen tyyliä edustava päärakennus vuodelta 1900. Pihan länsireunaa rajaa 1970-luvulla valmistuneet asuinrakennus ja autotalli, joiden valkoinen tiiliverhous, ikkuna-aukotus sekä kattomuoto tuovat ulkoasuun muistumia perinteisistä kivinavetoista. 1970-luvun rakennukset täydentävät hienosti perinteistä miljöötä. Tiiviisti umpinaisen neliöpihan läheisyydessä sijaitsevat vuodelta 1809 oleva talli ja perinteistä rakennustapaa edustavat aitta, maakellari ja rantasauna.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Pohjoi-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Säisälä**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-22-58-54
kylä/k.osa: Oulunsuu
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1915, rakennettu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Säisälä on vuonna 1915 rakennettu asuinrakennus, jossa on jugendin tyylipiirteitä. Pääakennuksen suunnittelija on mahdollisesti ollut taiteilija Jalmari Karhula.

1 1/2-kerroksisessa asuinrakennuksessa on epäsymmetrinen kokonaismuoto ja jyrkkä vesikatto. Ikkunoiden pieniruutuiset ylä- ja alaosat, pyöreät ristikkoikkunat ja koristeellinen ulko-ovi ovat niin ikään jugendille tyypillisiä. Ulkoa päin rakennus on säilytetty alkuperäisen mukaisena, mutta sisätiloissa on tehty muutoksia 1980-luvulla ja muun muassa kaikki pinnat on uusittu.

historia:
Säisälä on ollut alkujaan maatila, joka on muodostettu vierekkäisistä Törmälän ja Kauppilan tiloista vuonna 1925. Tilasta on vuodesta 1948 lohkottu asuintontteja, ja nykyään jäljellä on enää Säisälän asuinrakennus omalla tontillaan.

Päärakennusta on mahdollisesti laajennettu 1930-luvulla itänurkasta kahdella huoneella. Rakennuksen sisätiloihin on tehty diplomi-insinööri Matti Kärsämän suunnitelmien mukaiset laajat muutokset vuonna 1981.

arviointi:
MRKY2015: R

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Viinikka**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-22-109-6
kylä/k.osa: Oulunsuu
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1911, rakennettu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Viinikka on vuonna 1911 Oulunsuuhun rakennettu huvila. Rakennuksen ilmettä dominoi paanuverhoiltu päätyjulkisivu soikeine ikkunoineen. Kansallisromanttisen kauden huvilassa on jugendille tyypilliset pieniruutuiset ikkunat, epäsymmetrinen pohjakaava ja paljon koristeellisia yksityiskohtia. Rakennusta on myöhemmin laajennettu, ja se on sisätiloiltaan muutettu. Huvilan vanhin osa on säilytetty julkisivuiltaan alkuperäisen mukaisena. Huvila on osa Oulujokivarren huvila-astuksen historiaa.

historia:

Viinkian huvilan rakennutti rakennusmestari Heikki Roininen tilalla sijainneen torpan paikalle vuonna 1911. Huvila muistuttaa arkkitehti Oiva Kallion tyyppipiirrustusten mukaan tehtyä pienotolan huvilaa, joten on mahdollista, että myös tässä huvilassa on hyödynnetty Kallion tyyppipiirrustuksia. Huvila muutettiin talviasuttavaksi 1920-1930-lukujen taitteessa. Myöhemmin 2000-luvun alkupuolella huvilaa laajennettiin. Muutos- ja laajennustyöt suunnitteli arkkitehti Jukka Laurila.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Suvelasta Onnelaan, Huvilaelämää Oulussa. Näyttelyesite. Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Karinkannan luhti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-76-31-7
kylä/k.osa: Pateniemi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: luhti 1799
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Karinkannan tilalla oleva arvokas kertoman mukaan isovihan ajoilta peräisin oleva luhtirakennus, jonka läpikuljettava alaosa on ollut maalauksin koristeltu. Luhdin läpikäynnin seinässä on kaiverrus CB 1799 ja tuuliviirissä luku 1764. Luhtiin on uusittu huopakate ja se on kengitetty hiljattain. Pihapiiriin kuuluvat lisäksi 1920-luvulla rakennettu päärakennus, aitta ja 1950-luvulla rakennettu saunatupa sekä noin 1970-80-luvulla rakennettu keltatiiliverhoiltu asuinrakennus. Tila on jäänyt asutuksen keskelle, ja entisen navetan paikalla on nyt autotalli.

arviointi:

R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kuivasojan koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-76-61-15
kylä/k.osa: Pateniemi
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1910, 1930, 2001 liikuntasali
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: A-rakennus; B-rakennus; liikuntasali;

kuvaus:

Kuivasojan koulun syntyvaiheet liittyvät Pateniemen sahan vaiheisiin. Koulu on selkeästi kolmessa vaiheessa rakennettu kerroksellinen kokonaisuus. Vanhat koulurakennukset ovat puurakenteisia, harjakattoisia, vaakapaneloituja kuistillisia koulurakennuksia. Ensimmäisessä 1910-luvun alussa valmistuneessa rakennuksessa on jugend-vaikutteista detaljiikkaa muun muassa ikkunoiden ruudutuksissa. 1930-luvulla valmistunut rakennus on typpillinen paikkakunnalla vaikuttaneen rakennusmestari J. Karvosen suunnittelema koulurakennus puuklassistisine detaljeineen ja suurine, ruudutettuine ikkunoineen. Rakennuksissa on muun muassa alkuperäiset ikkunat. Vuonna 2001 valmistunut liikuntasalirakennus rajaa koulunpihaa ja sopeutuu massoittelultaan hyvin kyläkoulun pihapiiriin.

historia:

Koulun syntyvaiheet liittyvät Pateniemen sahan vaiheisiin. Pateniemen sahan omistajan Johan G. Bergbomin sisar perusti ensimmäisen koulun sahan työntekijöiden lapsille vuonna 1873. Kunta jatkoi koulutoimintaa perustamalla koulun vuokratiloihin vuonna 1908. Seuraavaksi (Haukiputaan)kunta perusti koulun Etelä-Kelloon Kuivasojalle vuonna 1912, mitä varten rakennettiin oma koulurakennus. Koululle rakennettiin J. Karvosen suunnittelema lisärakennus 1930-luvulla. Ulkovarasto on valmistunut vuonna 1992 ja kiinteistöä on täydennetty Arkkitehtitoimisto Martti Karsikkaan suunnittelemalla liikuntasalirakennuksella vuonna 2001. Vanhoihin rakennuksiin on tehty peruskorjaus 1991.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

PAINETUT LÄHTEET
Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Rönty, Viljo: Koulutaival. Haukiputaan kunnan koululaitoksen vaiheita vv.1875-1975. Haukiputaan kunta. Oulu 1975.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET
http://www.ouka.fi/oulu/rajakylan-koulu/etusivu

kohteen nimi: **Eevilä**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-31-70
kylä/k.osa: Perävainio
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1916, rakennettu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Eevilä on hirsinen rapattu vuonna 1916 rakennettu jugend-huvila, jonka taitekatto on ylälappeeltaan aumattu. Ikkunat ja parveke ovat vaihtelevasti aukotetut. Sisätiloiltaan ja julkisivultaan lähes alkuperäisessä asussaan säilyneen huvilan kokonaisuuteen kuuluvat myös piharakennus ja -puusto.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Hakamaa**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-31-30-(2-3)
kylä/k.osa: Perävainio
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1924 suunniteltu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hakamaan entisen talouskeskuksen rakennukset on suunniteltu vuonna 1924 J. Karvosen Maatalous- ja Kunnallisrakennusten Piirustustoimistossa. Perävainion peltoaukealla sijaitsevaan pihapiiriin kuuluvat päärakennus, navetta, liiteri ja erillään oleva pieni aitta, joka on tuotu pihaan vuonna 1935. J. Karvosen suunnittelemat rimalaudotetut, harjakattoiset rakennukset on sijoitettu neliömäisesti pihan ympärille. Ne ovat suunnittelijalle tyypillistä arkkitehtuuria, mutta maatalousrakennuksiksi seudulla poikkeuksellisen koristeellisia. Rakennukset ovat säilyneet julkisivuiltaan lähes alkuperäisinä. Hakamaata ympäröivät pellot, joille on levinnyt omakotiasutusta. Komea koivukuja on jäänyt pois käytöstä tielinjausten muuttumisten seurauksena.

historia:

Navettarakennus on muutettu tilausravintolaksi 2000-luvulla ja vanhaan rehusiiloon on rakennettu sauna. Navetalle myönnetty poikkeamislupa sen muuttamiseksi asuinkäyttöön (yhdltk 5.2.2013 § 91).

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Käpykaristamo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-34-64
kylä/k.osa: Pikkarala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1961
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1961 valmistunut käpykaristamo hallitsee maisemaa peltoaukean laidalla Vaalantien varrella. Hyvin aikaansa edustavan jälleenrakennuskauden metsätalousrakennuksen on suunnittellut insinööri Matti Marttila. Nykyinen rakennus on samanlainen kuin vuonna 1955 samalle paikalle rakennettu edeltäjänsä.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Paulaharjun koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-61-1-2
kylä/k.osa: Puolivälinkangas
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1962, laajennus 1967
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Koulurakennus;

kuvaus:

Kaupunginarkkitehti Martti Heikuran suunnittelema koulurakennus valmistui vuonna 1962 Puolivälinkankaan metsälähiön ensimmäisenä rakennuksena. Useita kansakouluja Ouluun suunnitelleen kaupunginarkkitehti Heikuran muusta koulutuotannosta poikkeava rakennus enteilee koulusuunnittelun murroskautta. Ikkunoiden nauhamaisessa sommittelussa sekä loiventuneissa harjakatoissa on pyrkimystä modernimpaan ajatteluun, toisaalta muun muassa kuusikulmaiset ikkunat takertuvat vielä jälleenrakennusaikakauteen.

Punatiilestä puhtaaksimuurattu, pääosin kaksikerroksinen koulurakennus näyttäytyy rinteessä komeana männikköä vasten. Heikuran suunnittelema osuus muodostuu kahdesta lounas-koillinen-suuntaisesta massasta ja niitä yhdistävästä osasta. Koulurakennusta laajennettiin itään jo vuonna 1967 Heikuran kuoleman jälkeen. Laajennus käsitti voimistelusalin ja 8 uutta luokkahuonetta. 1960-luvun rakennukset yhdistää toisiinsa lasiseinäinen käytävä. Koulu lukeutui oppilasmäärältään Suomen suurimpien koulujen joukkoon 1970-luvun alussa. Rakennukseen tehty Linja Arkkitehtien suunnittelema laaja peruskorjaus valmistui vuonna 2008. Koulu on kauttaaltaan punatiiliverhoiltu. Aukotus on lähestulkoon alkuperäinen. 2000-luvun peruskorjauksen yhteydessä vanhat ovet ja ikkunat kunnostettiin.

historia:

Puolivälinkankaan metsälähiön ensimmäisen rakennuksen ensimmäisen vaiheen suunnittelusta vastasi Martti Heikura, jolloin rakennus muodostui kahdesta lounas-koillinen-suuntaisesta massasta ja niitä yhdistävästä palikasta. Vuonna 1967 valmistui voimistelusalin ja 8 uutta luokkahuonetta sisältävä lasiseinäisen käytävän erottama laajennus rakennuksen itäpuolelle ja oppilasmäärän kasvaessa koulu oli 1970-luvulla 1380 oppilaallaan yksi Suomen suurimmista. Kerrosalaa rakennuksesta löytyi tällöin 4710 neliömetriä ja se sai likipitäen nykyisen hahmonsa.

1970-1990 luvuilla tehtiin rakennukselle pienempiä peruskorjauksia ja tilojen muutoksia, suurimpina laajennusosan voimistelusalin ottaminen 1970-luvulla kirjastokäyttöön ja teknisten tilojen rakentaminen pohjakerroksen kirjasto ja varastotiloihin 1990-luvulla. 2007-2008 koululle tehtiin täydellinen peruskorjaus Linja Arkkitehdit Oy:n suunnitelmien mukaan. Tällä hetkellä koulussa on reilut 300 oppilasta.

Koulu on kauttaaltaan punatiiliverhoiltu. Aukotus on lähestulkoon alkuperäinen. 2000-luvun peruskorjauksen yhteydessä vanhat ovet ja ikkunat kunnostettiin . 1960-luvun laajennuksen erottavan käytävän ikkunat uusittiin ja toinen puoli korvattiin lasiseinällä. Peruskorjauksen yhteydessä nykyisten kirjastonhoitajan ja opetusvälinevaraston terassikatos purettiin ja ovet korvattiin ikkunoilla. Lisäksi terveydenhoitajan huoneeseen tehtiin uusi ikkuna. 2000-luvun peruskorjauksen yhteydessä rakennettiin kolme viherkattoa; yksi pääsisäänkäynnin yhteyteen ja kaksi pienempää rakennuksen pohjoispuolelle. Myös koulun piha-alueet on suunniteltu ja toteutettu tyylikkäästi. Piha-alueiden suunnittelusta on vastannut VSU Oy.

Paulaharjun koulu on nimetty syntyjään kurikkalaisen kansakoulun opettaja Samuli Paulaharjun mukaan. Hän työskenteli Oulun kuuromykkäinkoulun opettajana ja siinä ohella teki paljon työtä Pohjois-Pohjanmaan museon hyväksi museon hoitajana ja keräten kokoelmia ympäri Suomea. Paulaharju otti keräilymatkoillaan paljon valokuvia, piirsi kuvia ja kirjoitti kansanperinteistämme noin 4000 sivua eli enemmän kuin kukaan muu suomalainen.

arviointi:

MRKY2015: R,H,S

lähteet:

Oulun rakennusvalvonnan piirustusarkisto
http://www.paulaharju.fi/ (3.8.2012)

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Malmberg, Jonas: Oulun kaupunginarkkitehti Martti Heikura- puukaupungista Pohjois-Suomen keskukseksi. Taidehistorian Pro gradu- tutkielma. Helsingin yliopisto 2013.

Puolivälinkangas, rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2012. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä. Oulun kaupunkisuunnitelu, Sarja A204. Oulu, 2012.

kohteen nimi: **Puolivälinkankaan vesitorni**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-61-47-1
kylä/k.osa: Puolivälinkangas
tyyppi: tekninen huolto
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1969, valmistunut: piirustukset 1966
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Vesitorni;

kuvaus:
Puolivälinkankaan vesitorni on alueen tärkeimpiä maamerkkejä. Rakennuksen sienimäinen hahmo on nähtävissä jo kaukaa mereltä sekä ympäri Oulua. Rakennus edustaa jalallisia vesitorneja kartiomaisella yläosalla ja oli rakentumisaikanaan edistyksellinen. Rakennusta on peruskorjattu useaan kertaan, mutta sen ilme on säilynyt samanlaisena lukuunottamatta katolle rakennettua tähtitornia.

Vuonna 1969 valmistunut 55 metriä korkea vesitorni on julkisivuiltaan luonnonharmaata betonia. Siinä on kaksitoista pilaria, jotka tukevat ylhäällä olevaa kartiomaista vesisäiliötä. Keskellä on koko rakennuksen korkuinen betonilieriö, joka sisältää hissin ja tilan ylösmeneville letkuille ja johdoille. Ylösvievä portaikko kiertää tornin keskustaa vastapäivään. Ensimmäiset kahvilaa varten rakennetut tasot sijaitsevat 27 metrin korkeudessa maanpinnasta. Tasot käsittävät jokainen aina 90 asteen "viipaleen" tornin ulkokehältä ja niitä on yhteensä 10 kappaletta. Kartiomainen vesisäiliö alkaa vajaan 38 metrin korkeudesta ja veden yläpinta asettuu 47 metrin korkeuteen maanpinnasta. Tornin huipulla on näköalatasanne.

historia:
Oulun ainoana ruoanlaittokelpoista vettä tarjoavana vesitornina palveli vuoteen 1969 asti J.S.Sirenin suunnittelema ja vuonna 1927 valmistunut 600 kuutioinen Intiön vesitorni. Kaupungin väkiluku kasvoi kuitenkin 1960-luvulla niin voimakkaasti että vettä jouduttiin jopa säännöstelemään.

Vuonna 1965 kaupunginhallitus päätti uuden vesitornin rakentamisesta. Vesitornin sijantipaikaa etsittiin Oulujoen pohjoispuolelta, sillä alueen väestö kasvoi erityisen paljon. Vuonna 1965 myös eduskunta antoi siunauksensa yliopistokampuksen rakentamisesta pohjoiseen Kuivasjärvelle. Vesitornin paikka löytyi lopulta Puolivälinkankaan hongikosta, 22 metrin korkeudelta merenpinnan tasosta.

Vesitornin suunnittelun aloittivat kaupungin rakennustoimisto, Suunnittelu Oy E.Niemelä sekä Maa ja Vesi Oy. Erityisesti Niemelän toimiston ansiosta torni alkoi saada aikanaan harvinaisemman sienimäisen hahmon, joka laskettiin olevan muita vaihtoehtoja taloudellisesti kannattavampi. Rakentamaan palkattiin tarjouskilpailun jälkeen Rakennusvoima Oy. 55 metriä korkea vesitorni valmistui vuonna 1969, ja vesisäiliön tilavuudeksi tuli 6000 kuutiometriä. Intiön vesitorni suljettiin uuden vesitornin valmistuttua.

Oulun matkailulautakunta oli vahvasti mukana suunnitteluprosessissa ja piti vesitornin kattoterassin avaamista yleisölle tärkeänä. Lautakunnan mukaan "Puolivälinkankaan vesitorni esittelisi tulevaisuudessa juuri uusinta Oulua sen jälkeen, kun yliopisto rakennettaisiin sen läheisyyteen". He laskivat että vesitornissa olisi mahdollista vierailla 100 000 ihmistä vuodessa, jotka toisivat jo pääsylipputuloina 80 000 markkaa vuodessa. Tämä edellyttäisi kuitenkin sitä että torniin rakennettaisiin kahvila, joka saisi vieraat palaamaan torniin uudestaan.

Kahvilaa varten torniin suunniteltiin alunperin kaksi hissiä, kahvittelutasoja sekä katolle näköalaterassi kaukoputkineen. Vuonna 1966 kaupunginhallitus päätti kuitenkin luopua itse kahvilasta, ikkunoista ja toisesta hissistä. Valmistuttuaan vesitorni avattiin yleisölle ja alussa vierailijoita oli vuosittain noin 20 000-30 000. 1970-luvun alussa kahvilan rakentamista pohdittiin uudestaan, mutta kustannus-syistä ajatuksesta luovuttiin jälleen. Kaupunki antoi kuitenkin Oulun Tuberkuloosi & Keuhkovammaiset ry:lle luvan periä pääsymaksuja sekä myydä virvokkeita ja matkamuistoja ylätasanteelle pystytetystä kioskista. Kävijöiden määrä hiipui vähitelleen kuitenkin muutamaan tuhanteen vuodessa ja lopulta 1980-luvun lopulla torni suljettiin yleisöltä.

Väestön lisääntyessä vuonna 1990 aloitettiin Maikkulan vesitornin suunnittelu, joka valmistui 1993. Siihen asti Puolivälinkankaan vesitorni oli Oulun ainoa ylävesisäiliö. Maikkulan vesitornin tilavuudeksi tuli 4000 kuutiometriä ja sen suunnittelussa otettiin mallia Puolivälinkankaan tornista.

1996-1997 vesitorni peruskorjattiin ensimmäisen kerran. Tšernobylin jäkimainingeissa huomioitiin myös mahdollisen uuden onnettomuuden ja ydinlaskeuman uhka. Ilmastointi uusittiin, jotta kaikki veden kanssa kosketuksissa oleva ilma olisi suodatettua ja lämmitettyä ilman radioaktiivisia jäämiä. Vesikatto, ovet ja kaiteet uusittiin, torniin asennettiin kauko-ohjausjärjestelmä ja vesitornin jalka rapattiin.

Seuraavan kerran tornia peruskorjattiin vuonna 2012, jolloin yläosan kartio sekä pilareita pinnoitettiin uudelleen. Raudoitukset olivat paikoin tullet esille betonin alta.

arviointi:
MRKY2015: R,M,S,I

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Puolivälinkangas, rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2012.
Rakennussuojelutyöryhmä, Oulun kaupunki, 2012.

Oulun rakennusvalvonnan piirustusarkisto
Manninen, Turo: Ei vettä rantaa rakkaampaa. Painotalo Suomenmaa Oulu, Oulun vesi, 2002. ISBN 951-9234-97-7

Sankala, Kari: Vesitorni kunnostettu vuosiksi. Kaleva, 13.9.1997.
Ranta, Ville: Vesitornia ei enää avata yleisölle. Kaleva, 11.8.2001.

kohteen nimi: **Pyhän Tuomaan kirkko (seurakuntakeskus)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-61-46-9
kylä/k.osa: Puolivälinkangas
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1975, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Pyhän Tuomaan kirkko;

kuvaus:

Pyhän Tuomaan kirkko on rakennettu vuonna 1975 ja sen on suunnitellut akateemikko Juha Leiviskä Puolivälinkankaan keskuksen arkkitehtuurikilpailun voittaneen työnsä pohjalta. Kirkko oli ensimmäisiä Juha Leiviskän merkittäviä suunnittelluprojekteja ja sitä pidetään yhtenä hänen päätöistään. Kirkkorakennuksen päätilat ja julkisivut ovat säilyneet alkuperäisinä.

Pyhän Tuomaan kirkossa on Leiviskälle ominaisia levymäisiä massoittelusommitteluja sekä hienostuneita luonnonvaloratkaisuja. Puhtaaksi muurattu, punatiilinen, matala kirkkorakennus on herkässä vuorovaikutuksessa ympäröivän puuston ja maaston kanssa. Ikkunoita ja ikkunapintoja verhoaa moninpaikoin puinen valkoinen pystysäleikkö.

Kirkon päätilat muodostavat kirkkosali ja kaksi seurakuntasalia, joihin on kulku matalan aulatilan kautta. Runsas ikkunoiden määrä tuo rakennuksen korkeisiin salitiloihin paljon luonnonvaloa, joka lukuisten ikkunaratkaisujen ansiosta ohjautuu tiloihin hienovaraisesti ja auringon liikkeen mukaan vaihtelevasti. Kirkon sisustus- ja sisäverhousmateriaalina on käytetty paljon valkoiseksi maalattua puuta ja betonia. Kalusteet sekä ulko-ovet ja puiset ikkunat on pääsääntöisesti luonnonväristä puuta. Tiloja koristavat taiteilija Hannu Väisäsen iloisin temperavärein puulevyille maalatut teokset sekä kirkkotekstiilit.

historia:

Seurakuntakeskuksen ja oheisen liikekeskuksen suunnittelusta järjestettiin kilpailu vuosina 1970-1971. Kilpailun järjestivät Oulun evankelisluterilaiset seurakunnat ja Oulun kaupunki yhdessä Suomen Arkkitehtiliiton kanssa. Ehdotuksia jätettiin 75 ja niistä palkittiin 3 parasta ja kaksi lunastusta.

Ensimmäisen palkinnon sai arkkitehti Juha Leiviskä avustajanaan arkkitehtiylioppilas Simo Paavilainen. Pöytäkirjan mukaan "ehdotus poikkeaa muusta kilpailumateriaalista edukseen vapaalla sommittelutavallaan ja herkällä suhtautumisellaan maastoon ja puustoon". Liikerakennukset kiertävät ehdotuksessa kirkon länsipuolelle jäävää pienoistoria, mutta ovat ehdotuksessa runkosyvyydeltään turhan kapeita. Kilpailupöytäkirjassa tuodaan esille että "yhteinen eteisaula mahdollistaa samanaikaisten eri tilaisuuksien järjestämisen" ja että "kirkkosalin alttari, kuoro ym. tilat on omintakeisesti suunniteltu".

arviointi:

MRKY2015: R,M,S,T

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, 2015.

Puolivälinkangas, rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2012.
Rakennussuojelutyöryhmä, Oulun kaupunki, 2012.

Leiviskä, Juha. Pyhän Tuomaan kirkko Puolivälinkangas, Oulu. Arkkitehti 5/1976, s. 40-44, 58.

Oulun rakennusvalvonnan piirustusarkisto
(1) Fleming, Tuula: arkkitehtuurikilpailuja 3-4/71. Helsinki: Suomen Arkkitehtiliitto - Finlands Arkitekt-förbund, 1971.
(2) Lämsä, Erkki: Oulun seudun kirkot. 1999. ISBN 951-97128-5-2
(3) Norri, Marja-Riitta ym: Juha Leiviskä. Helsinki: Suomen rakennustaiteen museo, 1999

kohteen nimi: **As Oy Raksila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-12-25-1
kylä/k.osa: Raksila
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1974
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

As Oy Raksila on linjakas 1970-luvun asuinrakentamisen ihanteita edustava viisikerroksinen kerrostalo, jonka pohjakerrokseen sijoittuu liiketiloja. UKI Arkkitehtien suunnitteleman talon leimallisena piirteenä on Kaupunginojan ja Karjasillanpuiston suuntaan avautuva maisemaparvekejulkisivu. Parveke kuuluu jokaiseen asuntoon, ja neljän porraskäytävän ympärille sijoittuvien asuntojen mitoitukset ovat väljiä. Rakennuksen julkisivut ovat vaaleaa pesubetonia ja rakennuksen jalustana toimiva maantasokerros on laatoitettu tummanruskeilla klinkkerilaatoilla. Tasakattoisen rakennuksen pohjakerroksessa sijaitsevat liikehuoneistojen lisäksi ajalle tyypilliset saunaosasto, uima-allasosasto sekä talonmiehen asunto. Autopaikoitus on edistyksellisesti kellarikerroksessa. Rakennuksen runkona on suurmuottitekniikalla valettu kantavaseinä/laatta -järjestelmä. Porrashuone, huoneistojen väliset väliseinät sekä päätyseinät ovat kantavia.

Rakennus reunustaa Kainuuntietä ja on maisemassa huomattava elementti. Se on säilynyt ulkopäin parvekkeiden lasittamista lukuun ottamatta lähes alkuperäisessä asussaan.

historia:

Vuonna 1967 Oulussa laadittiin väestöennuste, jonka mukaan Oulun väkiluku kasvaisi kiihtyvää vauhtia. Tämä vaikutti siten, että kaupunkiin rakennettiin pääasiassa kerrostaloja. Raksilan Syrjäkadun varteen rakennettiin tornitaloja. Myös viisikerroksisen As. Oy Raksilan valmistuminen vuonna 1974 osuu tähän aikaan. Kainuuntietä reunustavat puutalot purettiin ja tontille rakennettiin uudisrakennus. Rakennuksen suunnittelusta vastasivat UKI Arkkitehdeilla Matti Heikkinen, Matti Karhula, Veli Karjalainen ja Asko Sivula.

Pihakannen päälle suunniteltiin nurmetettu piha, jonka erikoisuutena oli talon päädyssä pohjakerroksen koko rungon syvyisessä sisäänvedossa sijaitseva ”katettu” lasten leikkipaikka. Vuonna 1981 toteutetussa muutostyössä tyhjä tila muutettiin varastoksi ja pihan leikkialue suunniteltiin leikkivälineineen.

Parvekkeet on lasitettu 2000-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Niskala, Kaarina; Okkonen, Ilpo. UKI Arkkitehdit - Huomisen tekijät. UKI Arkkitehdit Oy, 2009.

Asumisen arkkitehtuuri (näyttely). Pohjois-Suomen Arkkitehdit SAFA, 2005.

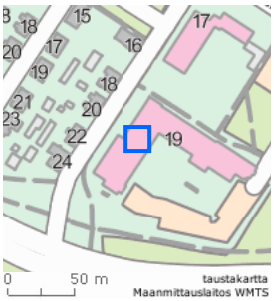

kohteen nimi: **Entinen Oulun normaalilyseo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 546-12-2-3
kylä/k.osa: Raksila
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1958
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaupunkikuvallisesti tärkeä ja maamerkkinä toimiva 1958 valmistunut koulutalo ja sen 1980-luvun lopun lisärakennus.

Kaupungin suurin ja uudenaikaisin koulutalo vaikutti osaltaan siihen, että valtio teki asetuksen nro 80/4.2.1960 perusteella koulusta oppikoulunopettajien harjoituskoulun ja koulun nimeksi tuli Oulun normaalilyseo. Koulun suunnittelivat arkkitehdit Signe ja Ragnar Piirainen.

Koulutalo peruskorjattiin ja sitä laajennettiin 1980-luvun lopulla Oulun kauppaoppilaitoksen käyttöön. Peruskorjauksen ja lisärakennuksen suunnittelmat teki Arkkitehtitoimisto Laatio.

historia:

Kuningas Kaarle IX antoi määräyskirjeellään 13.2.1609 luvan perustaa Oulun kaupunkiin lastenkoulun, jota myöhemmin nimitettiin pedagogioksi. Ensimmäisenä koulumestarina mainitaan 1612 Simon Frosterus, joka rakensi koulutuvan ja hankki koulumestarin talon. Vuonna 1629 rakennettiin uusi koulurakennus pieneksi käyneen koulutuvan tilalle. Kuninkaallisella kirjeellä 25.10.1682 koulu laajennettiin 4-luokkaiseksi triviaalikouluksi. Vuonna 1770 rakennettiin uusi koulurakennus ja seuraava vuonna 1817. Oulun triviaalikoulu toimi Raahessa vuosina 1823-1827, kun koulutalo tuhoutui Oulun palossa 1822. Carl Ludvig Engelin suunnittelema triviaalikoulun koulurakennus valmistui Pokkitörmälle 1831. Keväällä 1842 triviaalikoulun nimeksi tuli lukio- ja kouluasetuksen perusteella Oulun ylempi alkeiskoulu eli Högre Elementarskolan i Uleåborg, joka oli 4-luokkainen. Siihen valmistavana kouluna toimi 2-luokkainen Oulun alempi alkeiskoulu, joka toimi vuosina 1842-1875. Oulusta ei ollut vielä suoraa tietä yliopistoihin, vaan opintoja oli jatkettava esim. Vaasassa tai Turussa.

Asetuksen 28.4.1863 perusteella Oulun ylempi alkeiskoulu laajennettiin 7-luokkaiseksi ja sen uusi nimi oli Oulun alkeisoppilaitos eli Elementarläroverket i Uleåborg. Oulusta avautui suora pääsy yliopistoihin, kun ensimmäiset ylioppilaat valmistuivat vuonna 1866. Asetuksen 15.5.1874 perusteella koulu muutettiin 7-luokkaiseksi Oulun ruotsalaiseksi klassilliseksi lyseoksi. Oppilasmäärien laskiessa ruotsalainen klassillinen lyseo joutui muuttamaan Rantakatu 3:ssa sijaitsevaan ns. Svendelinin taloon. Senaatin päätöksellä 25.4.1899 koulu muuttui 8-luokkaiseksi Oulun ruotsalaiseksi reaalilyseoksi. Oppilasmäärä tippui vuonna 1904 jo 72 oppilaaseen ja asetuksen 24.4.1904 perusteella koulu muutettiinkin luokka luokalta 8-luokkaiseksi Oulun suomalaiseksi reaalilyseoksi. Vuonna 1914 koulun nimeksi tuli Oulun toinen suomalainen lyseo, jossa oli reaalipohjaiset keskikoululuokat. Asetuksen 27.3.1915 perusteella koulun lukioluokat kuitenkin lakkautettiin ja koulu typistettiin syksyllä 1915 Oulun suomalaiseksi keskikouluksi.

Senaatin päätöksellä 22.7.1918 koulua laajennettiin 5-luokkaisen keskikoulun jatkoksi 3-luokkaisilla maanviljelys- ja teollisuuslinjoilla ja näin kouluun vuosina 1918-1922 sisältyi Oulun maanviljelys- ja teollisuusjaostoinen lyseo. Oppilaitokseen sai ottaa myös tyttöoppilaita, ja heitä olikin kaikilla luokilla 1922-1923, kunnes Oulun maanviljelys- ja teollisuusjaostoisen lyseon lopetettua tytöt siirtyivät Oulun tyttökoulun jatkoluokille. Vuonna 1936 koulun nimeksi tuli Oulun keskikoulu ja se toimi edelleen ns. Svendelinin talossa ahtaissa tiloissa. Oppilasmäärä vaihteli noin 200 ja 500 oppilaan välillä.

Useiden aloitteiden jälkeen asetuksen nro 97/18.2.1955 perusteella koulusta tuli 8-luokkainen yliopistoon johtava koulu ja se sai nimekseen Merikosken yhteiskoulu. Koulu tarvitsi uuden talon ja tontti löytyi Raksilan kaupunginosasta Vainionkadun varresta. Arkkitehtien Signe ja Ragnar Piiraisen suunnittelema koulurakennus nousi vuosina 1957-1958. Kaupungin suurin ja uudenaikaisin koulutalo vaikutti osaltaan siihen, että valtio teki asetuksen nro 80/4.2.1960 perusteella koulusta oppikoulunopettajien harjoituskoulun ja koulun nimeksi tuli Oulun normaalilyseo.

Vuoden 1974 elokuun alusta koulun nimeksi tuli aluksi Oulun yliopiston opettajanvalmistuslaitoksen harjoittelukoulu, mutta jo joulukuussa nimeksi vaihdettiin perinteitä kunnioittava Oulun normaalikoulu. Samalla koulu siirtyi hallinnollisesti kouluhallitukselta Oulun yliopistolle, koska opettajanvalmistus keskitettiin korkeakouluihin ja yliopistoihin. Keskikoulun osalta koulu siirtyi peruskoulujärjestelmään, mutta jäi valtion omistamaksi. Oppilasmäärä oli keväällä 1973 630 oppilasta.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

http://www.laatioark.fi/ (30.6.2016)

VAKKA-arkistotietokanta http://www.narc.fi:8080 (30.6.2016)

kohteen nimi: **Entinen Sanginjoen koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-406-6-16
kylä/k.osa: Sanginjoki
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1911, rakennettu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Entinen Sanginjoen koulu on eri-ikäisten rakennusten muodostama eheä kokonaisuus keskellä Kontiokosken peltoaukeaa. Koulu on maisemallisesti vaikuttava kokonaisuus yhdessä peltoaukeiden ja Kontionkosken tilan kanssa. Pihapiiriin kuuluvat koulukäytössä toiminut maatilan entinen päärakennus 1800-luvulta, vuonna 1911 kouluksi rakennettu jugend-tyylinen päärakennus, sauna- / asuinrakennus 1950-luvulta ja ulkorakennus. Rakennusten arvot ovat säilyneet ja niissä on jäljellä alkuperäisiä yksityiskohtia, kuten ikkunoita.

historia:
Rakennusryhmä on toiminut koulun loppumisen jälkeen muun muassa leirikeskuksena.

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kontiokoski**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-406-6-20
kylä/k.osa: Sanginjoki
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900, asuinrakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kontiokoski on kosken partaalla sijaitseva umpipihainen talouskeskus komeine lehitkuusikujineen. Tila muodostaa runsainen talousrakennuksineen peltomaisemassa näyttävän parin Sanginjoen vanhan koulun kanssa. Pihapiiriin kuuluu asuinrakennus vuodelta 1900, puohi, pieni asuinrakennus 1930-luvulta, aitta 1800-luvulta, riihi 1890-luvulta, kuivaaja ja muita talousrakennuksia myöhemmältä ajalta. Sanginjoen ylittää riihiladon kohdalla tilussilta. Talon hirsinen navetta on purettu ja tilalle rakennettu vuonna 1995 miljööseen sopiva ja umpipihan säilyttävä talousrakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

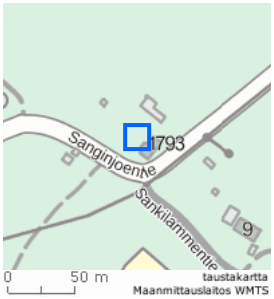

kohteen nimi: **Lamminharju**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-406-13-7
kylä/k.osa: Sanginjoki
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Lamminharju on Sankilammen pohjoispuolella sijaitseva talouskeskus, jonka jugendin sävyttämä päärakennus ja luhti on tuotu nykyiselle paikalleen Sankilammen pihasta. Tilan rakennuksiin kuuluu lisäksi savusauna ja pieniä ulkorakennuksia. Sanginjoentie kulkee tilan läpi jättäen pääasiallisen pihapiirin tien pohjoispuolelle. Lamminharjun kohdalle muodostuu maisemallinen kohokohta tienäkymän täydentyessä pelto- ja järvimaisemalla.

arviointi:
MRKY2015: R,M

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Laukkala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-406-5-5
kylä/k.osa: Sanginjoki
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1811, päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Laukkala kuuluu nyttemmin kahdeksi tilaksi jaettuun taloryhmään Laukkalan kosken partaalla. Vuonna 1811 rakennetun vanhimman asuinrakennuksen ympärille ja Sanginjoentien varteen keskittyvät tilan arvokkaimmat rakennukset. Päärakennus on perinteinen talonpoikaisrakennus, jossa on koristeellinen kuisti. Pihassa seisovat 1920-luvulla rakennetut navetta ja ulkovarasto. Sangintien varressa on 1870-luvulla rakennettu riihi ja vuonna 1894 rakennettu aitta. Vanhoja rakennuksia ovat lisäksi kaksi aittaa ja rantasauna. Uudemmat asuinrakennukset pihapiireineen sijaitsevat tiiviisti vanhan pihapiirin läheisyydessä. Sanginjoen ylittää tilussilta ja koskessa on kaksi myllyrakennusta ja oma sähkölaitos, josta tila sai myös valaistuksen.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Sankilampi**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-406-13-10
kylä/k.osa: Sanginjoki
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900-luvun alku (päärakennus)
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sankilampi on kauniilla paikalla Sankilammen rannalla sijaitseva vuosisadan alussa rakennettu maalaistalo piharakennuksineen. Talossa on suuri pirtti, 10 x 10 m. Pihapiirissä ovat lisäksi kaksikerroksinen kolmiosainen puohi 1800-luvulta, liiteri ja kaksi aittaa.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Uutelan pyramidikattoinen kesänavetta**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-406-9-43
kylä/k.osa: Sanginjoki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Uutelan pyramidikattoinen kesänavetta on hyvin säilynyt. Hirsistä salvottu navetta sijaitsee maisemallisesti tärkeällä paikalla Sangintien varrella.

historia:
RKY2009
Pyramidikattoisen kesänavetan ainutlaatuinen rakennustyyppi on kehittynyt Pohjois-Suomessa ja -Ruotsissa, jossa kesähyönteisten kiusa on suurin. Karjarakennustyypin tunnusmerkkinä on pyramidinmuotoinen katto.

Kesäkäyttöön rakennetun navetan rakenne ja muoto on kehitetty suojaamaan karjaa hyönteisiltä. Yöksi suojaan tuodun karjan lämpö aiheuttaa voimakkaan ilmavirran pienessä rakennuksessa, jonka pyramidinmuotoisen katon keskellä olevan ilmanvaihtotorven kautta hyönteiset ajautuvat ulos. Neliömäinen tai pyöreä runko ja kartiomainen katto edesauttavat voimakkaan vedon syntymistä.

Navettoja on säilynyt Pohjois-Pohjanmaalla mm. Iissä Jokikylän Haltun talossa, Pudasjärvellä Mannilassa, Kuusamossa Maaselän kylän Salmelassa ja Jokilamminkylässä Jokelan sekä Ronkaisen tiloilla ja myös Yli-Iissä Haapaniemessä ja Hirvelässä.

Pyramidikattoisia kesänavettoja rakennetaan edelleen. Navettojen rakenne on pysynyt vanhan tradition mukaisena.

arviointi:
MRKY2015: R,M,S

lähteet:
Asko Vilkuna, Suomalaisen karjasuojan vaiheita. Kansatieteellinen arkisto 14:1. Helsinki 1960.

Asko Vilkuna, Karjan kesäsuojista ja laiduntamisesta Pohjanmaalla. Kansatieteellinen arkisto 15. Helsinki 1961.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RK2009; Pyramidikattoiset kesänavetat. Museo virasto, 2009.
[http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2107] viitattu 9.2.2016

kohteen nimi: **Alaturkka ja Yliturkka**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 546-404-46-(45,59)
kylä/k.osa: Sanginsuu
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1880, Alaturkan päärakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Alaturkka ja Yliturkka ovat vuodesta 1640 saman suvun hallussa ollut tila, joka muodostaa maisemallisesti merkittävän vauraan talonpoikaisen kokonaisuuden. Peltoaukeiden ympäröimät rakennukset sijaitsevat Oulujoen rannassa. Alaturkan rakennuksista on jäljellä päärakennus, jonka pirtti on rakennettu vuonna 1880 ja muu osa aikaisemmin, ja 1800-luvun lopulta olevan kivinavetan rauniot. Rakennusryhmään liittyvät kiinteästi Yliturkan päärakennus ja moniosainen aittarakennus sekä kauempana 1800-luvulta oleva aitta ja molempien Turkkien omat rantasaunat. Rakennusten tyylillinen ilme on klassissävyinen. Yliturkan rakennusten alkuperäinen luonne on hyvin säilynyt.

historia:

Turkankylä ja Turkansaari ovat olleet merkittävä markkinapaikka jo 1400-luvun lopulta lähtien. Turkan talon kohdalla oli joen poikki tuottoisa lohipato, joka lopetettiin vuonna 1871.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Järvikinnula ja Ylikinnula**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-49-(66,65)
kylä/k.osa: Sanginsuu
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1850, Järvikinnulan päärakennuksen vanhin osa
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Järvikinnula ja Ylikinnula sijaitsevat maisemallisesti hienolla paikalla Kinnulankankaan kupeessa. Ylikinnulan talo hallitsee näkymää Vaalantielle. Järvikinnula on hyvin säilynyt esimerkki perinteisestä pohjoissuomalaisesta maalaistalon pihapiiristä punamullattuine rakennuksineen. Pihapiirin muodostavat päärakennus, jonka vanhin osa on vuodelta 1850 ja toinen pää vuosisadan vaihteesta; noin vuonna 1850 paikalle siirretty puohi; kivinavetta, jonka nykyinen asu on 1930-luvun vaihteesta; komea jyväaitta 1800-luvulta sekä sauna 1900-luvun alusta. Ylikinnulan vuodelta 1930 oleva päärakennus on J. Karvosen suunnittelema. Sitä on korjattu voimakkaasti. Pihapiirissä on myös puohi 1910-luvulta ja mahdollisesti 1600-luvulta peräisin oleva jyväaitta, jota on siirretty useaan otteeseen. Järvikinnulan jyväaitan kohdalla kasvaa noin 600 vuotta vanhat niin kutsutut ”isonvihan männyt”.

historia:

Järvikinnula ja Ylikinnula ovat Oulujokivarren vanhimmat, vuodesta 1562 saman suvun hallussa olleet sukutilat maisemallisesti hienolla paikalla Kinnulankankaan kupeessa. Talojen kohdalla ovat noin 600 vuotta vanhat niin kutsutut ”isonvihan männyt”. Mäntyihin liittyy tarina, jonka mukaan muuan emäntä piiloutui yhden puun latvaan ison vihan aikana.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kauppi**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-35-20
kylä/k.osa: Sanginsuu
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1860, vanhin asuinrakennus
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kauppi on Madekosken rannalla oleva vanha sukutila, jonka pihapiirissä on kaksi asuinrakennusta, joista vanhempi 1800-luvun alkupuolelta ja uudempi vuodelta 1860. Uudempaan asuinrakennukseen on tehty useita korjauksia sekä laajennus joen puolelle. Pihaan kuuluu lisäksi osaksi puinen, osaksi luonnonkivinen navetta sekä aitta vuosisadan vaihteesta. Pihapiirin yleisilme on talonpoikaisen klassistinen.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Muistola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-41-174
kylä/k.osa: Sanginsuu
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900-luvun alku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Muistolan mansardikattoinen hirsihuvila sijaitsee korkealla mäntykankaalla Oulujoen rannalla. Vuonna 1911 valmistuneen huvilan ja piharakennuksen on suunnitellut arkkitehti Walter Thomé. Huolella detaljoidussa huvilarakennuksessa on säilynyt runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia. Kaksikerroksisen huvilan alakerrassa on kolme huonetta ja keittiö, ja ylhäällä kaksi huonetta ja iso aula. Alhaalla rannassa sijaitsee myös 1970-luvun rakentamista hyvin edustava hirsisauna. Saunan on suunnitellut arkkitehti A.E. Talvisara.

historia:

Muistolan rakennutti konsuli Borgin poika Hjalmar Borg vuonna 1911. Rakennukseen on kuulunut korkea puiden latvojen yläpuolelle ulottunut näkötorni, joka on sittemmin purettu. Tornin hirsistä rakennettiin huvilalle pieni rantasauna.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

Suvelasta Onnelaan, Huvilaelämää Oulussa. Näyttelyesite. Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Pientola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-41-192
kylä/k.osa: Sanginsuu
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1911
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaiposenniemessä näkyvällä paikalla sijaitseva Pientola on vuosisadan alun tyyliä edustava huvila. Huolellisesti detaljoitu rakennus on rakennettu arkkitehti Oiva Kallion tyyppipiirrustusten mukaan vuonna 1911. Rakennus on korjattu alkuperäistä arkkitehtuuria kunnioittaen, ja sen ominaispiirteet ovat hyvin säilyneet.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Sanginsuun lastenkoti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-41-198
kylä/k.osa: Sanginsuu
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: vanhimmat osat 1800-luvun jälkipuolisko, muutettu lastenkodiksi 1920
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sanginsuun lastenkoti on 1920-luvulla lastenkodiksi muutettu 1800-luvun loppupuolella rakennettu huvila Sangin tilalla. Niemen kärjessä peltoaukean keskellä seisovaa rakennusryhmää hallitsee lastenkoti koristeellisine kuisti-parvekerakennelmineen. Talo on yksityiskohdissaan jugend- ja nikkarityylinen. Pihan itäsivulla on palvelusväen asunto 1850-1860 -luvun tienoilta. Pihapiirissä on lisäksi maakellari 1800-luvun lopulta, puohi 1900-luvun puolivälistä ja sauna. Rakennuksien alkuperäiset tai 1920-luvulla muutetut piirteet ovat säilyneet, ja niissä on jäljellä runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia, kuten ovet ja ikkunat.

historia:

Lastenkoti on entinen kunnallisneuvos Pekka Ahmavaaran huvila.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Oulujokivarren rakennusperintö. Oulun kaupunki, Suunnittelupalvelut, 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Sanginsuun terveystalo**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-404-41-254
kylä/k.osa: Sanginsuu
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1940-50-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Sanginsuun terveystalo on hyvin säilynyt 1950-luvun Ruotsin valtion lahjoittama terveystalo. Huolellisesti detaljoitu jälleenrakennuskauden palvelurakennus edustaa hyvin aikaansa.

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Arvokkaita alueita Oulussa Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147. Oulu, 2001.

Oulujokivarren rakennusperintö- selvitys. Oulun kaupunki, Keskusvirasto, Suunnittelupalvelut. 2005.

kohteen nimi: **Koskelan seurakuntakoti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-74-30-4
kylä/k.osa: Taskila
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: päärakennus 1850, laajennus 1870-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen Koskelan tilan kartanomainen, 12 huonetta käsittävä klassishenkinen päärakennus on rakennettu kahdessa osassa. Ensimmäinen rakennusvaihe ajoittuu 1800-luvun puoliväliin. Jatko-osa on valmistunut 1870-luvulla. Rakennuksessa on kolme näyttävää avokuistia pihajulkisivulla. Reunimmaiset kuistit ovat kahden kerroksen korkuiset. Pihan eteläreunalla on lisäksi jäljellä luhtiaitan ja vahtimestarin asunnon käsittävä punamullattu rakennus. Vahtimestarin asunnon ulkoasu on 1940-50-luvulta. Rakennusten ominaispiirteet ovat erittäin hyvin säilyneet, muun muassa ikkunat ovat alkuperäiset. Päärakennus on kunnostettu vuosina 1993-1995 rakennuksen arvoja kunnioittaen. Seurapirttiä hallitsee komea leivinuuni ja alkuperäiset kattorakenteet on paljastettu näkyviin. Myös pönttöuunit on säilytetty.

historia:

Koskelan tila oli olemassa jo 1600-luvulla. Se oli Oulujokisuun huomattavin kalastustila. Tilan maille on rakennettu iso osa Oulun kaupunkia ja Kajaani Oy:n Toppilan tehtaat asuinalueineen.

Tilan päärakennus on rakennettu kahdessa vaiheessa. Ensimmäinen osa valmistui 1800-luvun puolivälissä ja rakennuksen jatko-osa 1870-luvulla. 1800-luvun kuluessa tilan rakennuksista pidettiin jatkuvaa huolta, niihin tehtiin vuosittain pieniä huolto- ja kunnostustoimenpiteitä mutta ei yhtään suurta korjausta. Rakennuksen nykyinen ulkoasu on peräisin 1920-luvulta. Tuolloin rakennukseen tehtiin klassismia edustavat kuistimuutokset. Vuonna 1949 Oulun evankelisluterilainen seurakunta hankki tilan omistukseensa ja päärakennus toimi mm. pappilana. Koskelan talon pihapiiriin punaisessa talousrakennuksessa oli aiemmin talli ja sauna.

Koskelan seurakuntatalon onnistuneesta käyttötarkoituksen muutoksesta on myönnetty Viisikanta-palkinto vuonna 1996. Rakennuksen ullakkotilaan rakennettiin kerhohuoneita.

arviointi:

MRKY2015: R,H,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki, 2008

kohteen nimi: **Taskila ja Uusitaskila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-74-33-(9-11)
kylä/k.osa: Taskila
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: Vanhin päärakennus vuodelta 1837
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuosisadan alkupuolella Taskilaksi ja Uusitaskilaksi jaetun Taskilan tilan rakennukset ryhmittyvät kahden pihapiirin ympärille. Sisempään pihapiiriin kuuluvat Taskilan päärakennus vuodelta 1837, useammassa vaiheessa rakennettu Uusitaskilan päärakennus, jonka vanhin osa on vuodelta 1850, komea luonnonkivinavetta ja uusi konesuoja.

Ulommassa pihapiirissä ovat riihi, paja, suuri holvattu kellari, 1930-luvulla rakennettu osittain sortunut betoninavetta, varastoja ja aittoja, joista vanhin 1700-luvun lopulta. Taskilaan johtaa komea koivukuja. Yhtenäisyyttä rikkoo vuonna 1973 rakennettu tasakattoinen asuinrakennus. Talouskeskuksen luoteispuolella seisoo rauhoitettu "suolamänty", joka oli merkkinä merenkulkijoille. Tilan ympärille on rakentunut omakotiasutusta, mutta Taskilan talouskeskusta suojaa riittävä puusto ja viheralueet, joiden ansiosta miljöön arvot ovat säilyneet.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Terva-Toppilan koulu, Merituulen yksikkö, entinen Koskelan kansakoulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-57-23-2
kylä/k.osa: Toppila
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1906, 1915, 1946, 1949, 1994, 1995, 2004
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: A-rakennus; B-rakennus; liikuntasali/lisärakennus;

kuvaus:

Koskelan kansakoulussa koulutoiminta alkoi vuonna 1906. Nykyisin Terva-Toppilan kouluna tunnettu yksikerroksinen, hirsirunkoinen rakennus sijaitsee Koskelantien varrella. Koulurakennuksen koristelu keskittyy frontoneihin. Koulua on laajennettu vuosina 1915 ja 1946, jolloin laajennuksen suunnittelijana toimi arkkitehti Martti Heikura. Ikkunoiden ruudutus vaihtelee rakennusvaiheittain.

historia:

Oulun maalaiskuntaan Toppilan höyrysahan mäkitupalaisalueelle Koskelankylään valmistui vuonna 1906 oma koulu, jossa koulunkäynti alkoi samana vuonna. Koulurakennuksessa oli yksi luokkahuone, työhuone ja opettajan asunto. Vanhin osa rakennusta on frontonin sekä sen pohjoissiiven kohdalla. Koulurakennusta laajennettiin myöhemmin symmetrisesti etelään ja sittemmin palomuurin erottamana pohjoiseen.

Koskelankylä liitettiin Oulujoen kunnasta osaksi Oulun kaupunkia vuonna 1937. Ensimmäisen lisärakennuksen (B) koulu sai vuonna 1949 Koskelantien varrelle. Seuraava laajennus rakennettin väliaikaiseksi vuonna 1956. Tämä rakennus purettiin vuonna 1995 ja tilalle rakennettiin liikuntasali sekä viereinen lisärakennus. B-rakennukseen on tehty useita muutoksia ja laajennuksia 2000-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Huttunen, Pertti: Oulun kaupungin kansakoulu 1874-1974. 2. Osa. Oppivelvollisuuskoulusta peruskouluun 1921-1974. Oulu 1986.

Kestilä, Jari: Koskelankylän kansakoulusta Terva-Toppilan kouluun. Merituulen koulun historia vuodesta 1906 vuoteen 2006. Oulu 2006.

Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Tervonen, Antero: Oulujokisten sata vuotta. Entisen Oulun maalaiskunnan/ Oulujoen kunnan historia 1865-1964. Oulujoki- seura ry. Oulun kaupunki ja seurakunnat. Oulu 1999.

http://www.ouka.fi/oulu/terva-toppilan-koulu/

kohteen nimi: **Antellin huvila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-56-19-2
kylä/k.osa: Toppilansaari
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-1900-lukujen vaihde
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Antellin kaksikerroksinen huvila on rakennettu 1800-1900-lukujen vaihteessa. Valkoiseksi rapatun huvilan alakerta on muurattu tiilistä ja yläkerta kilpukoista eli lyhyistä lankunpätkistä. Huvilan lisäksi tontilla on piharakennus ja maakellari. Huvilassa on koristeellinen kuisti. Rakennuksessa on säilynyt alkuperäisiä ikkunoita ikkunaluukkuineen.

historia:

Antellin huvilassa asui kauppias, Alankomaiden konsuli Henrik Jacob Winckelmann vaimonsa kanssa 1890-luvulla. Antellin omistukseen rakennus siirtyi 1910-luvulla. Katri Antell vietti paikassa eläkepäivänsä ja hänen tyttärensä asuivat talossa kesät. Hyötypuutarhassa kasvatettiin ja tuotettiin raaka-aineita leipomoa varten.

Huvilaa on kunnostettu 2010-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Suvelasta Onnelaan, Huvilaelämää Oulussa. Näyttelyesite. Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu, 1993.

Niskala, Kaarina. Valkovuokkojen villat, Toppilansalmen hyvilat ja puutarhat. 2007.

kohteen nimi: **Hannala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-56-3-1
kylä/k.osa: Toppilansaari
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1859, rakennettu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Villa Hannala on yksi Toppilansalmen huvilayhdyskunnan harvoista säilyneistä huviloista ja kuuluu alueen vanhimpiin rakennuksiin. Vuonna 1859 valmistuneella Villa Hannallalla torneineen on erityistä symboliarvoa entisen vauraan huvila-alueen porttina. Nykyiseltä asultaan nikkarityylistä Hannalaa laajennettiin 1890-luvulla kaksikerroksisella uudisosalla, jonka on suippenevalla katolla on avonainen näköalaparveke. Laaja, avoin veranta on myös samalta ajalta. Kaiteet ja katokset on koristeltu rikkain puuleikkauksin. Huvilan vanhemman osan ikkunat ovat kuusiruutuiset, mutta uudemmassa osassa on 1800-luvun lopulle tyypilliset T-ikkunat. Hannalan ominaispiirteet ovat säilyneet.

historia:

Kauppaneuvos Johan Wilhelm Snellman (1809 - 1881) rakennutti Hannalan vuonna 1859. Huvilan laajennuksen aikaan, vuonna 1898, Hannala sai näyttävän näköalatorninsa. Huvila sai nimensä luultavasti Snellmanin nuorena kuolleen Hanna-nimisen tyttären mukaan. Tontille rakennettiin myöhemmin myös toinen rakennus, joka oli tarkoitettu palvelusväelle.

Puutarhassa oli hyötypuutarha ja muotopuutarha. Sisääntuloa on reunustanut koivukuja. Koivukuja johti rakennukselle Pitkänmöljäntieltä, ja jatkui talon ohi kohti Hostinsalmea.

Huvilan verannan vieressä kasvava kynäjalava on säilynyt huvilan alkuajoilta asti. Myös muuta alkuperäisiä puita, kuten haapaa, tuomea ja koivua on säilynyt tontin laidoilla.

Huvila siirtyi Oulun diakonissakodin sisarten lepokodiksi J.W. Snellmanin pojan K.A. Snellmanin kuoleman jälkeen vuonna 1921. Nykyisin (2015) rakennuksessa on ravintolatoimintaa. Rakennus kunnostettiin sen arvoja kunniottaen vuonna 2004 Oulun Aikuiskoulutuskeskuksen toimesta.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Suvelasta Onnelaan, Huvilaelämää Oulussa. Näyttelyesite. Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu, 1993.

Niskala, Kaarina. Valkovuokkojen villat, Toppilansalmen hyvilat ja puutarhat. 2007.

kohteen nimi: **Hedmanin huvila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-56-15-5
kylä/k.osa: Toppilansaari
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1858-1859, rakennettu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hedmanin huvila on rakennettu vuosina 1858-59. Huvila kuuluu Toppilansalmen rannan huvilayhdyskunnan vanhimpiin huviloihin. Kaksikerroksisessa huvilassa on harjakatto ja peiterimoitettu pystylaudoitus. Rakennuksessa on kuusiruutuiset ikkunat, joita alakerrassa suojaavat valkoiset ikkunaluukut.

historia:

Kauppias Peter Hedmanin rakennuttama huvila valmistui vuonna 1859. Huvilan edustalla oli vuonna 1898 geometrisesti sommiteltu puutarha hiekkakakäytävineen.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Suvelasta Onnelaan, Huvilaelämää Oulussa. Näyttelyesite. Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu, 1993.

Niskala, Kaarina. Valkovuokkojen villat, Toppilansalmen hyvilat ja puutarhat. 2007.

kohteen nimi: **Lundströmin huvila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-56-10-2
kylä/k.osa: Toppilansaari
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1850-70-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lundströmin hirsihuvila on rakennettu 1800-luvulla. Tornillinen, sokkeloinen ja kasikerroksinen huvila poikkeaa rakenteeltaan muista alueen huvilarakennuksista. Lundströmin huvilan ulkoasu on säilynyt lähes alkuperäisenä. Huvilan ominaispiirteitä ovat punamullatut vuoraamattomat hirsiseinät, valkoiset listat ja pieniruutuiset ikkunat, joiden yläosissa on vino ruudut. Rakennuksen ulkonurkkaan on sijoitettu hirsirakenteinen, pohjaltaan neliön muotoinen torni, jossa on ikkunallinen huone. Rakennuksessa on pieni verata, parveke ja alakerran lounaispäädyssä erkkeri.

historia:

Lundströmin tornillinen hirsihuvila on rakennettu 1800-luvulla kauppias Otto Lundströmin vanhimmalle tyttärelle. Huvila siirtyi 1920-luvulla makkaratehtailija O.M. Lidströmin omistukseen. Sotavuosina huvilatontilla sijaitsi suomalaisten pitämä vankileiri.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Suvelasta Onnelaan, Huvilaelämää Oulussa. Näyttelyesite. Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu, 1993.

Niskala, Kaarina. Valkovuokkojen villat, Toppilansalmen hyvilat ja puutarhat. 2007.

kohteen nimi: **As Oy Itäkangastie 8 ja As Oy Kaarretie 13**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-34-(9 ja 11)
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1966-1967, valmistuneet
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Tuiran kaupunginosa alkoi 1960-luvulla muuttua pientaloasutuksesta kerrostalovaltaiseksi asumiseksi. Risto Harjun, Kari Karjalaisen ja Reijo Salon suunnittelemat As Oy Itäkangastie 8 ja As Oy Kaarretie ovat osa tästä alkuvaiheesta. Vuosina 1966 ja 1967 valmistuneet kolmikerroksiset kerrostalot edustavat aikansa edistyksellistä kerrostalorakentamista.

Kohteet sisältävät useita poikkeamia tavanomaisesta kerrostalorakentamisesta. Rakennusten kantava runko on teräsbetoninen pilaripalkisto, joka mahdollistaa vaikkapa koko rakennuksen käyttötarkoituksen muuttamisen. Pitkät julkisivut ovat puurakenteiset ja parvekenauhojen sisällä ikkunat ovat lämpölasielementtejä. Ikkuna-aukkojen muuttaminen ei näy betonielementeistä kootussa julkisivuissa. Kerrosten välissä vaakasuunnassa on vihreäksi maalatut pellitykset.

Asuinhuoneistojen aputilat ovat kerroksissa asuntojen yhteydessä: Toisella parvekkeella on kylmä "ullakkovarasto" ja toisella koneellisesti jäähdytetty "kellari". Asuntokohtaiset ulkoiluvälinevarastot ovat asuntokerrosten alla - siellä ovat myös autot.

Rakennukset ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan parvekkeiden lasituksia lukuun ottamatta.

arviointi:
MRKY2015: R,T,S

lähteet:
Oulu - ARKKITEHTUURIN OPASKARTTA 2005. Oulun kaupunki, 2005.

Pohjois-Suomen Arkkitehdit SAFA 40- vuotisjuhlanäyttely, 18.7. - 14.8.2005

Suomi Rakentaa, 4/1970

kohteen nimi: **Elokuvateatteri Star**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-17-11
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1938, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1938 valmistunut rakennus on toiminut elokuvateatterina koko historiansa ajan. Rakennus on L-kirjaimen muotoinen ja harjakattoinen. Funktionalismiin viittaavia ykstyiskohtia on löydettävissä ovista, ovenkahvoista sekä sisäänkäyntien katoksista.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Modernin miljöön suojeluatlas: Itä-Tuira. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin tiedekunta, Arkkitehtuurin historia ja korjaussuunnittelu, Rakennussuojelu ja rakennetun ympäristön hoito. 2016. (Luonnos 25.1.2016)

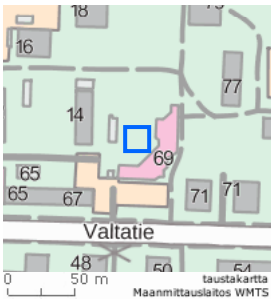

kohteen nimi: **Kalliolan päiväkoti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-13-28
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1983
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kalliolan vuonna 1983 valmistuneen päiväkodin on suunnitellut arkkitehti Jouni Koiso-Kanttila. Suunnittelun lähtökohtana oli lapsiystävällinen päiväkoti, jossa lapsen omat elämykset, kokemukset ja tuntemukset ovat toiminnan pohjana. Valtatien varralle oleva pääjulkisivu on muurimainen rapattu seinä. Julkisivua on elävöitetty erikokoisten ikkunoiden sommitelmalla. Leikkipihan ympärille kaareutuva vaalea rakennus on pihan puolelta laudoitettu.

historia:

Kalliolan päiväkoti on peruskorjattu vuonna 2012.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Anna-Maija Ylimaula, Reijo Niskasaari, Ilpo Okkonen. The Oulu School of Architecture Arkkitehtuurin Oulun koulu. The Finnish Building Centre, 1993.

Kalliolan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2008. Oulun kaupunki
Sosiaali- ja terveystoimi Päivähoito

kohteen nimi: **Kisakentän koulu ja päiväkoti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 654-52-66-4
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1986, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1986 valmistuneen Kisakentän koulun ja päiväkodin suunnittelivat arkkitehdit Juha Pasanen ja Lasse Vahtera. Päiväkoti sijaitsee rinteen yläosassa Koskitien varrelle, joten matala ja pitkä rakennus on maisemassa näkyvällä paikalla vaikkakin verrattain huomaamaton.

Oulun koulun aatesuuntaa edustava päiväkoti kiertää tontin reunoja kapeana polveilevana massana rauhoittaen leikkipihan liikenteeltä. Yksikerroksisen päiväkodin sisäänkäynnit ovat pihan puolella. Sisäänkäyntien tuntumassa on leikkimökkien ja katosten kylämäinen ryhmä. Värityksellään rakennus on vaalea sekä sisätilojen että julkisivujen osalta. Monimuotoisessa rakennuksessa on runsaasti yksityiskohtia ja sopukoita leikille ja rauhoittumiselle.

arviointi:

MRKY2015: R,T

lähteet:

Oulu Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005

Pasanen, Juha; Vahtera, Lasse. Kisakentän koulu ja päiväkoti, Tuira, Oulu. Arkkitehti 6/1986, s.58-59.

Ylimaula, Anna-Maija: Niskasaari, Reijo: Okkonen, Ilpo. The Oulu School of Architecture Arkkitehtuurin Oulun koulu. The Finnish Building Centre, 1993.

kohteen nimi: **Lohitalot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-(115-1ja3,116-1ja2
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1965-68
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lohitalojen muodostama kokonaisuus edustaa suomalaisen arkkitehtuurin maailmanmaineeseen nostanutta lämminhenkistä modernismia. Aikakauden asunto-arkkitehtuurille on tyypillistä pohjaratkaisujen selkeys ja tehokkuus, tilojen avaruus ja avautuminen maisemaan nauhaikkunan välityksellä sekä julkisivujen vaakasuorat korostukset ja tummien tehosteiden käyttö valkoisten seinäpintojen vastakohtana.

Lohitalot on suunnitellut Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus vuosina 1963-66 ja ne on otettu käyttöön vuosina 1965-68. Rakennukset ovat alkuperäisessä käytössä ja etelänpuoleisten ikkunoiden kunnostustöitä lukuunottamatta myös alkuperäisessä asussa.

historia:

Lohitaloina tunnettu taloryhmä Tuirassa Oulujoen tuntumassa suunniteltiin perustaja-urakoitisijana toimineen Rakennusliike Martti Kuittinen Oy:n toimeksiannosta vuosina 1963-66 ja rakennettiin 1965-68. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi arkkitehti Seppo Valjus.

Hankkeen tarkoituksena oli rakentaa korkealuokkaisia ja hyvinvarusteltuja kerrostaloasuntoja paikalle, jota pidettiin puistomaisen jokimaiseman ja kaupunkikeskustan läheisyyden takia kaupungin parhaana. Asunnot ovat pääosin suurehkoja n. 120 m2 4-5 h huoneistoja. Huoneistojakaumaa on täydennetty pienillä 2 h + kk ja 3 h + k -huoneistoilla.

Rakennuksiin on tehty julkisivu- ja parvekekorjauksia 2010-luvun alkupuolella.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S,T

lähteet:

Euroopan rakennusperintöpäivä 13.-14.9.1997 Itsenäisyytemme kymmenvuosien rakennukset Oulussa

Oulu - ARKKITEHTUURIN OPASKARTTA 2005. Oulun kaupunki

Pohjois-Suomen Arkkitehdit SAFA 40- vuotisjuhlanäyttely 18.7. - 14.8.2005

kohteen nimi: **Oulun rautatiesilta**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1886, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun rautatiesilta eli rautasilta on 1800-luvun niitattu teräsristikkosilta. Se otettiin käyttöön vuonna 1886, jolloin Pohjanmaan rata valmistui Ouluun ja Toppilaan asti. Sillan jänneväli on 100 metriä ja kokonaispituus 115 metriä. Sillassa oli valmistuessaan Pohjoismaiden pisin siltajänne. Rautasilta on maisemallisesti merkittävä ja tunnusomainen osa Oulujoen arvokasta suistomaisemaa.

historia:

Silta muutettiin katusillaksi vuonna 1965. Nykyisin junat kulkevat Rautasillan viereistä ristikkosiltaa.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Aitta, Seppo: Siltojemme historia (History of Finnish bridges). Helsinki: Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry, 2004.

kohteen nimi: **Samuli Paulaharjun talo (Sininen talo)**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-17-15
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: rakennettu 1920- luvulla
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tuiran vanhaa puutaloasutusta edustava 1½kerroksinen puutalo, jossa on asunut ja työskennellyt kirjailija, kansanperinteen tutkija Samuli Paulaharju. Nykyisin korkeiden kerrostalojen ympäröimä rakennus on valmistunut 1920-luvun alussa. Asuinrakennus on harjakattoinen, ja siinä on frontoni sisäpihan sivulla. Pihapiirissä on säilynyt puinen piharakennus.

historia:

Tuirassa sijaitseva Sininen talo on rakennettu 1920 - luvun lopulla ja laajennettu 1930- luvulla. Talossa on asunut kansantieteilijä ja kirjailija Samuli Paulaharju, joka muutti perheineen taloon vuonna 1919 ja asui talossa kuolemaansa, vuoteen 1944 asti. Paulaharjun toinen vaimo Jenny asui talossa vuoteen 1964 saakka. Vuosina 1972–1984 talossa toimi Sininen talo -niminen ruokaravintola. Talossa on toiminut myös antikvariaatti. Nykyisin rakennus on yksityisomistuksessa ja se on muutettu takaisin asuinkäyttöön.

Vuosien 2010-2013 laajennukset ja muutokset: Sisätiloja kunnostettu, mm. ravintolakäyttöön tehtyjä muutoksia palautettu lähemmäksi alkuperäistä asua. Ovet ja ikkunat ovat alkuperäiset ja kunnostettu. Huonejako on säilytetty ennallaan. Olo- ja ruokailuhuoneen seinillä oleva puolipaneeli on ravintolan aikaista. Alkuperäinen lautalattia on otettu esille ja kunnostettu. Piharakennuksessa on ollut alkujaan sauna, pesuhuone ja käymälä. Nykyisin siinä sijaitsee varasto ja puuverstas. Katto on kunnostettu ja syöksyrännit vaihdettu. Kesällä 2011 julkisivut on uudelleen maalattu.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

kirjalliset:
- 1993. Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.
internet:
- http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/sininen-talo-tuirassa-myytavana/291741/ (10.07.2013)
suulliset tiedot:
- Marko Asell (omistaja)

kohteen nimi: **Tuiran kirkko**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-106-1
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1916, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tuiran kirkko koostuu kolmesta eri aikoina valmistuneesta osasta. Kirkon arvokkain osa on vuonna 1916 valmistunut arkkitehti Harald Andersinin suunnittelema kansallisromanttiseen tyyliin rakennettu kivinen rukoushuone. Kirkkoa laajennettiin ensimmäisen kerran vuonna 1967 arkkitehti Mikko Huhtelan suunnittelemalla modernistisella lisärakennuksella, joka ympäröi vanhaa kirkko-osaa kolmelta sivulta. Vuonna 1992 kirkkoa laajennettiin jälleen. Vanhaa kivikirkkoa entistettiin ja paljastettiin näkyviin, 1960-luvun laajennus koki myös muutoksia. Varsinainen laajennusosa sijoittuu kirkon taakse. Punatiilisen laajennuksen ja korjaus- ja muutostyöt suunnitteli arkkitehtitoimisto Ulla ja Lasse Vahtera.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Vahtera, Ulla. Tuiran kirkko ja seurakuntakeskus. Arkkitehti 1995/1, s. 58-61.

kohteen nimi: **Tuiran koulun vanha rakennus**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-30-3
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900, 1930, (1974)
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: koulu;

kuvaus:
Koskikadun varrella oleva Tuiran koulu on Tuiran alueen vanhimpia rakennuksia. Rakennusmestari J. W. Lillqvistin suunnittelema rakennus on ainoa Oulun koulurakennuksista, jonka alempi kerros on muurattu tiilestä ja ylempi kerros on puurakenteinen. Uusgootiikkavaikutteisen rakennuksen keskiosa on valmistunut vuonna 1900. Vuonna 1930 koulua on jatkettu symmetrisesti molemmista päistään alkuperäistä muotokieltä noudattaen. Julkisivu on runsaasti detaljoitu ja pihan puolella siitä ulkonee tornimainen eteishalli, jonka kautta on koulun pääsisäänkäynti. Rakennuksen kapeat ja pystysuorat ikkunat on sommiteltu julkisivuun pareittain ja tasavälein. Edelleen koulukäytössä olevan rakennuksen säilyneisyys on ikkunoiden vaihdosta huolimatta korkea.

historia:
Rakennusmestari J.W.Lillqvistin suunnittelelma Tuiran koulu valmistui vuonna 1900. Koulu oli järjestyksessään neljäs Ouluun perustettu kansakoulu. Rakennusta laajennettiin vuonna 1931 jatkamalla rakennusta symmetrisesti molemmista päistään.

Koulun pihassa, nykyisen Leinonpuiston koulun paikalla on sijainnut arkkitehti Viktor Sucksdorffin vuonna 1911 suunnittelema jugendtyylinen lisärakennus. Rakennus purettiin Seppo Kanniaisen suunnitteleman Tuiran koulun laajennuksen (nyk. Leinonpuiston koulu) alta vuonna 1973.

arviointi:
MRKY2015: R,H

lähteet:
Krogius, P.; Hirviniemi, H.: Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Tuiran Osula**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-33-1
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1925, valmistunut
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Koskitien Osula valmistui vuonna 1926 Oulun osuuskaupan Tuiran toimipisteeksi. Kaksikerroksinen rakennus on rakennusmestarin Juho E. Lappalaisen suunnitelema. Talo edustaa 1920-luvun "osuuskauppatyyliä", jossa on vivahteita klassismista. Rakennus on säilynyt pala Bertel Jungin vuoden 1914 asemakaavan mukaan valmistunutta Tuiraa. Klassinen rakennus on sijoitettu Koskitien ja siltä diagonaalisesti koilliseen erkaantuvan Ouluntien risteykseen siten, että rakennuksen pääty hallitsee risteysalueen näkymää. Kookkaat näyteikkunat kauppaan avattiin 1955, mutta muuten rakennuksen tärkeimmät ominaispiirteet ovat säilyneet.

historia:

Oulun Osuuskaupan suunnittelija on rakennusmestari Juho E. Lappalainen, joka suunnitteli Oulun Osuuskaupalle useita rakennuksia. Vuonna 1926 suunniteltu rakennus on sijoitettu Bertel Jungin vuoden 1914 Tuiran kaavan mukaisesti asuin- ja liiketaloille tarkoitettuun kortteliin.

Ensimmäinen muutos rakennukseen tehtiin jo vuonna 1927, jolloin toiseen kerrokseen lisättiin toinen asunto. Muutoksen suunnittelija oli rakennusmestari Yrjö Männistö.

Vuonna 1955 rakennuksen julkisivuja muutettiin paremmin ajan vaatimuksiin vastaaviksi: Koskitielle avautuvan pääjulkisivun ikkunat tehtiin näyteikkunoiksi ja julkisivulaudoitusta täydennettiin kapealla, rimamaisella pystylaudoituksella. Ikkunoiden yläpuolelle lisättiin voimakas vaakasuuntainen listaaihe. Julkisivutekstin perusteella voi päätellä, että rakennuksessa vielä tuolloin toimi päivittäistavarakauppa. Muutoksen suunnitteli rakennusmestari J.Suhonen.

Vuodelta 1981 ovat säilyneet Raimo Tikan tekemät muutospiirustukset, joissa ensimmäinen kerros on muutettu diskoteekiksi (”Bogy”) ja toisen kerroksen asuntoihin on tehty käytännöllisiä muutoksia.

2000-luvun jälkipuolella rakennuksessa suoritettiin kunnostustoimia, ja rakennus muutettiin toimistokäyttöön. Muutoksen ja korjauksen suunnitteli Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Oulun Osuuskaupan myymälärakennus – rakennushistoriaselvitys 2006. Arkkitehtitoimisto Saila Palviainen. Oulun kaupunki, tekninen keskus, tilapalvelut, 2006.

Sankala, Kari. Koskitien Osula pelastui toimistoksi. Kaleva, 26.9.2009.

kohteen nimi: **Tuiran palvelukeskus ja -talot**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-66-(5 ja 4)
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1987
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tuiran vanhusten asuin- ja palvelutalon ovat suunnitelleet arkkitehdit Juha Pasanen ja Lasse Vahtera. Pitkä polveileleva rakennus on kolmikerroksinen. Postmodernin harjakattoisen rakennuksen vaakaraidallisessa julkisivuissa on käytetty vaaleankeltaista ja harmaata tiiltä. Julkisivuja hallitsevat valkoisiksi maalatut puurakenteiset parvekkeet. Asunto-osassa parvekkeet tulevat ulos rakennuksen rugosta noppamaisina laatikoina. Kolmen parvekkeen sarjat on kannatettu maasta yhden pyöreän pylvään avulla. Palvelukeskuksen päädyssä parvekkeet vaihtuvat luhtikäytäväksi, jonka neliöaukot muodostavat vastakohdan ulkoneville noppaparvekkeille. Julkisivussa korostuvat myös pyöreä porrastorni ja sisäänkäynti. Rakennus muodostaa 1980-luvulla rakentuneen laadukkaan kokonaisuuden yhdessä viereisten Kisakentän päiväkodin ja Ensi- ja turvakodin kanssa.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Oulu Arkkitehtuurin opaskartta 2005. Oulun kaupunki, 2005.

Ylimaula Anna-Maija, Niskasaari Reijo, Okkonen Ilpo 1993. The Oulu School of Architecture Arkkitehtuurin Oulun koulu. The Finnish Building Centre

kohteen nimi: **Villa Lipporanta**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-52-50-2
kylä/k.osa: Tuira
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Villa Lipporanta on Oulujoen suistossa Hartaanselän törmällä sijaitseva huvila 1900-luvun alkupuolelta. Mansardikattoisen huvilan nykyisessä ulkoasussa on kansallisromanttisia piirteitä, kuten pieniruutuiset ikkunat, jyrkät katon lappeet ja monimuotoiset parvekkeet. Rakennuksen suiston puoleinen julkisivu on symmetrinen ja siinä on keskellä erkkeri, jonka päällä on puoliksi upotettu parveke. Huvilassa on vuosien saatossa tehty muutos- ja korjaustoimenpiteitä. Rakennuksen ulkoiset ominaispiirteet ovat säilyneet, mutta sisätilat ovat muuttuneet huomattavasti. Kokonaisuuteen kuuluu myös samassa pihapiirissä oleva vaatimattomampi pienehkö puurakennus.

historia:

Villa Lipporanta , Villa Salmenranta, Villa Päivärinne -rinta, alun perin Villa Castren

Vuodelta 1915 olevassa suunnitelma-aineistossa pääosa piirustuksista on signeeraamatta. Vain piharakennuksen suunnitelma on signeerattu. Piharakennuksen osalta löytyy myös rakennuslupa vuodelta 1915. Sen mukaan suunnittelija on Jakob William Lillqvist, rakennusmestari. Lillqvist teki Oulussa vuosisadanvaihteen molemmin puolin pitkän uran rakennussuunnittelijana.

Villa Castren
Rakennus on ajankohdan mukaisesti jugendtyylinen. Materiaalit ja värit eivät ole piirustuksista pääteltävissä. Kaavahistorian perusteella piharakennukset purettiin 1954–1969.
Rakennusluvan mukaan sen tilaaja on Arthur Castren, joka oli Oulun oikeuspormestari 1908–1918, Helsingin kaupunginjohtaja 1922–1930, nuorsuomalainen poliitikko ja senaattori eli kansanedustaja vuosina 1909–1913 ja sisäasiaintoimituskunnan päällikkö 1917–1918.
Castrenin suku on laaja suomalainen pappi- ja virkamiessuku.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Liikelaitos Oulun Tilakeskus arkisto

Oulun kaupunginarkisto:
Rakennuslupasuunnitelmat Huvilapalsta N:2, nyk os. Koskitie 2, 1915, anoja Castren Arthur, suunnittelija Lillqvist Jakob William rak.m

kohteen nimi: **Talo Kaikkonen**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-60-12-6
kylä/k.osa: Välivainio
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1975
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Heikki Taskisen suunnittelemassa puurakenteisessa Talo Kaikkosessa voidaan nähdä Charles Mooren Sea Ranch-tyylin vaikutus: pystylaudoitus, lähes räystäätön vinokatto ja selväpiirteisiä kappaleita suosiva massoittelu.

Talo Kaikkonen on puurakenteinen kaksikerroksinen omakotitalo, jossa on räystäätön murrettu harjakatto. Alakerrassa on askartelu- ja kodinhoitotila, sauna- ja peseytymistilat, takkahuone, keittiö, ruokailutila sekä olohuone. Olohuone, ruokailutila ja keittiö ovat korkeita tiloja. Niihin rajautuvalta yläkerran parvikäytävältä päästään makuuhuoneisiin ja työhuoneeseen. Rakennuksen sisä- ja ulkomateriaalina on puu. Talon ulkoväritys on pähkinänruskea. Vuonna 1976 valmistuneen talon ikkunat olivat aikoinaan erikoiset, koska suurin osa niistä on kiinteästi suoraan runkoon kiinnitettyjä lasituksia.

Talo Kaikkosen naapurissa sijaitsee samantyylinen vuotta myöhemmin valmistunut omakotitalo. Rakennukset muodostavat pihoineen varhaista Oulun koulun regionalismia edustavan kokonaisuuden.

arviointi:

MRKY2015: R,T

lähteet:

Kaikkonen, Heikki. Heikki Taskisen arkkitehtuuri. Oku Publishing Oy, Helsinki, 2012.

kohteen nimi: **Oulun vesijohtolaitoksen 1930-luvun konttori**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-23-1-1
kylä/k.osa: Värttö
tyyppi: tekninen huolto
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1930-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:
Edustava 1930-luvun aumakattoinen konttorirakennus maisemallisesti tärkeällä paikalla Oulujokivarressa.

historia:
Oulun kaupunginvaltuusto muodosti vuonna 1885 erityisen valiokunnan, jonka tehtäväksi tuli selvittää mahdollisuudet puhtaan talousveden saamiseksi kaupunkilaisille. Jo kaksi vuotta aikaisemmin asia oli ollut esillä kaupunginvaltuustossa, kun palokomissio oli esittänyt vesijohdon rakentamista. Samaan aikaan valtion laitoksissa suunniteltiin käsipumppaamoa kasarmin ja lääninsairaalan sekä myös rakenteilla olleen rautatien tarpeisiin. Vuonna 1886 kaupunki sai lainaa vesijohtolaitoksen rakentamiseksi, mutta suurten kustannusten vuoksi hanke viivästyi. Vasta vuonna 1897 kaupunkivaltuusto hyväksyi vesi- ja viemärijohdon rakentamisen, mutta 700 000 markan laina epäedullisin ehdoin siirsi töiden aloittamista.

Lopulta Oulussa päädyttiin vuonna 1902 kustannuksiltaan edulliseen ratkaisuun, jossa rakennettaisiin ainoastaan juomavesijohto eikä likaviemäriä. Pumppu ja vedenottopaikka sijoitettiin Kurkelan rantaan, ja työt pääsivät käyntiin kahden vuosikymmenen valmistelujen jälkeen kesällä 1902. Vesijohto saatiin valmiiksi neljässä kuukaudessa. Kurkelan rannan pumppaamossa höyrykone nosti yhdeksän litraa vettä sekunnissa Intiönkankaalle 9,7 metrin korkeuteen, josta vesi virtasi omalla paineellaan alemmas kaupungissa olleisiin kahteen säiliöön. Niistä olivat vielä erilliset pienet haarat. Asukkaat saivat käydä hakemassa ämpäreillä ja saaveilla vettä säiliöistä tulleista putkista. Näin Pohjois-Suomen ensimmäinen vesijohtoverkosto oli saatu toimintaan.

Myös viemärijärjestelmät tulivat käyttöön aluksi kaupungeissa, joista Oulun jälkeen myös Pohjois-Suomen muihin kaupunkeihin rakennettiin verkostot 1920- ja 1930-luvun kuluessa.
Ensimmäiset vesitornit

Selvää oli, ettei Oulun järjestelmä ollut kovin pitkään käyttökelpoinen, sillä vähäisen paineen vuoksi vesi ei jaksanut nousta esimerkiksi kaupungin korkeisiin rakennuksiin ja vedentarve oli jatkuvassa kasvussa. Tuotettu vesimäärä ja paine eivät riittäneet, mutta siitä huolimatta verkostoa laajennettiin vanhalta pohjalta vähitellen eri puolille kaupunkia. Vasta vuosina 1926–1927 rakennettu Intiön vesitorni helpotti ratkaisevasti Oulun kaupungin vesijohtoveden toimituksia. Arkkitehti J. S. Sirénin suunnittelemaan 39 metriä korkean tornin vesisäiliöön mahtui 600 m3 vettä.

Tosin Åströmin nahkatehtaalle Myllytulliin oli valmistunut vuonna 1921 oma vesitorninsa, jonka oli suunnitellut arkkitehti Birger Federley. Sitä ei yhdistetty kaupungin vesijohtoverkostoon, vaikka tehdas oli sitä esittänyt, sillä kaupunginvaltuusto hylkäsi tarjouksen. Intiön vesitorni oli käytössä vuoteen 1969, jolloin Puolivälinkankaan vesitorni valmistui.

arviointi:
MRKY2015: H,M

lähteet:
http://www.ymparisto.fi/fi-FI/PohjoisPohjanmaan_ymparistohistoria/Vesihuollon_vaiheet%2815239%29 (16.3.2016)